

**Philippi Caesii à Zesen Coelum astronomico-poeticum sive
Mythologicum stellarum fixarum, hoc est, signorum
caelestium, sive constellationum omnium ad certas imagines
redactarum, inque coelo fictitio sive organo globi astronomici
continui mythologico nomine & pictura ab antiquis
repraesentatarum succincta descriptio**

<https://hdl.handle.net/1874/179873>

Batava quem decorat vigilans Prudentia⁽⁺⁾, COR₃
Romanum illustrat, WITSIUS astra sapit.
Scilicet ex astris venit Prudentia, Cordis
Vita oculusq; catus, qua sapit omnis homo.
Hinc est, astringerum quod Pallas Cæsia COELUM
WITSENIO donat, dedicat atq; sacrat.

Nota.

(+) Witz Batavâ sive Germanicâ linguâ notat Prudentiam;
ubi Romanâ ejus sedem COR, quod prima est syllaba
in CORNELIUS. Atq; sic WITZEN sive potius
WITSZON est quasi Filius Prudentiæ ex astris
genita aut coelitus missa.

PHILIPPI CÆSII
à Z E S E N
C O E L V M
ASTRONOMICO-
P O E T I C V M

sive

M Y T H O L O G I C U M
S T E L L A R V M F I X A R V M ,

hoc est ,

Signorum cœlestium , sive Constellationum omnium
ad certas imagines redactarum , inque Cœlo fictitio
sive Organo Globi Astronomici continui , mytholo-
gico nomine & picturâ , ab Antiquis repræsenta-
tarum

S V C C I N C T A D E S C R I P T I O .

A M S T E L Æ D A M I ,
Apud IOANNEM BLAEU.
clō Ioc LXII.

*****
* Biblioth. Rhen.-Traj. *
* d. d. *
* Vir. Cl. G. Moll. *
*****

AMETHIN DAMI
Apud IONNEM BEAUM
de BONNIA

I N C L Y T Æ
A M S T E L Æ D A M E N S I S
R E I P V B L I C Æ
C O N C O R D I

C A P I T V M
Q V A D R I G Æ,

I L L V S T R I B V S
N E C N O N

A M P L I S S I M I S

D O M I N I S

C O N S V L I B V S,

D. CORNELIO DE GRAAF,

Libero Domino in Suid-Polsbroeck,

D. CORNELIO WITSEN,

D. CORNELIO DE VLAMING

AB O V T S H O O R N,

Equiti, Toparchæ in Outshoorn, &

Gnephoeck,

D. HENRICO HOOFT,

MECOENATIBVS MEIS MAGNIS,

COELVM HOC ASTRONOMICOM

P O E T I C V M

ANIMO DEVOTISSIMO ET OBLI

G A T I S S I M O

D. D. D. D.

PHILIPPVS CÆSIUS à ZESEN.

CÆSIA quæ PALLAS Glo-
bulo *Vivaria* ficto
Vranies propiùs conspicienda
dedit,

hîc descripta Tibi, PROCERVM
QVADRIGA, sacrauit
CÆSIADES, recitans mystica
Mythologûm.

Scilicet Æthereum quæ Grex emble-
mate Templum
pingit, & illuni nocte micare fa-
cit,

unde trahat varium Picturæ, & No-
minis ortum,
prodit, & ex Vatum traditione
refert.

Est blax & blennus, qui luxuriantia
Cœlo
Sidera non curat, qua micat ipse.
DEVS.

P. C. à Z.

PRÆ.

PRÆFAMEN.

BENIVOLE LECTOR,

CUm singulis ferè mortalibus à natura inditum sit, ut Cœlum, regium illud Palatium auro gemmisque nitidum, intentis oculis contemplantur; quippe Deus ipse, Ovidio teste,

*Os Homini sublime dedit, Cœlumque tueri
jussit, & erectos ad sidera tollere vultus;*

imò ipsum Cœlum, & nobilissima ejus sidera, voce tubâ clariore, ad sui contemplationem omnes invitent; nullum planè est dubium, quin primi Parentes ante diluvium, ubi scilicet feliciore cœlo pariter ac ingenio, & diuturniori vitâ fruèrentur, ad penitiorum cœlestium cognitionem, quippe quæ omnibus, Zabarellâ teste, licet rudis & imperfecta, tamen longè expetibilior est, quàm exquisitissima & perfectissima terrestrium, adeoque ad pleniorum sideralem Scientiam devenerint. De Adamo prodidit Iosephus, quòd filiis suis ex astris prædixerit, mundum igni, & aquâ periturum: Sethum quoque, & ejus filios siderali Scientiæ deditos, ne inventa sua perirent, duas erexisse Columnas, quibus ea inscripta posteritati relinquerent. Enochum proavum Noë, hanc ipsam Scientiam scriptis evulgasse, testatur Origenes, Sixtus Senensis, & Tertullianus; qui codices ipsos legit, ac genuinos fuisse, Libro de habitu muliebri,

P R Æ F A M E N.

comprobare conatur. *Abrahamus* quoque, natione *Chaldeus*, imò ejus Pater *Thare*, fideralis Scientiæ periti existimantur. De illo testis est idem *Iosephus* ex *Beroso*; de hoc *Philo Iudæus* de Nobilitate. Nulla enim nobilior, nulla jucundior, in qua nobiles illæ animæ se occuparent. Quin & ipsi desertores veri Numinis longè post *Diluvium* nobilitate hujus Scientiæ illecti, eam summo ardore excolere adnixi sunt. *Anaxagoras*, *Laërtio* teste, tam privata, quàm publica negligens, interrogatus, annon patriam curaret, digito Cælum monstrans, respondit, illam multùm sibi cura esse: imò eum in finem se natum, ut specularetur Solem, Lunam, Cælos. *Pythagoras*, referente *M. Antonio* Imperatore in ejus vita, discipulis suis injunxit, ut cælum manè aspicerent: quo insimul recordarentur eorum, quæ semper suum officium præstant, & nunquam ex ordine ac statione sua recedunt: Atque hinc factum, quòd tam discipuli, quàm ipse præceptor, in *Astronomia* tam multa præstiterint. Quin & *Seneca* *Epistolâ* 65 inquit: *Vetas me Cælo interesse? id est, jubes me vivere capite demisso? Majus sum, & ad majora genitus, quàm ut sim' mancipium mei corporis: quod equidem non aliter aspicio, quàm vinculum circumdatum me a libertati.* Eâ quoque causâ *Sapor* Rex *Persarum* ad alium scribens Regem, seipsum filium *Solis*, & fratrem *Lunæ*

Lunæ vocavit, cùm in centro Operis sphæ-
 rici sedens, quod ab Arabe quodam affabrè
 factum acceperat, Cœli, stellarum, Solis,
 & Lunæ, aliorumque Planetarum motum
 exactè contempleretur. Imò non aliundè
Endymion Æthlii & Calices filius, dici vide-
 tur Amator pariter ac Amasius Lunæ; &
Phaëthon Sole prognatus, Solisque equos re-
 gendo vitam amisisse; quàm quòd hic assi-
 duo studio Solis cursum observârit, æquè ac
 ille Lunæ; sed antequam observationes suas
 ad finem perduxerint, vitâ sint functi. Ad
 hujus enim Scientiæ tot difficultatibus im-
 plicitæ, ut ad ejus perfectionem seculorum
 aliquot spacium requiratur, jam deperditæ
 restaurationem, illorum hominum vita ad-
 modum labilis minimè sufficere videbatur:
 quippe qua longè breviori, quàm antiquis-
 simi Patres, gaudebant. Ut sic, quod antea
 unus Adam admodum longævus invenerat,
 jam deperditum multi ejus posteri, imò pœnè
 dixerim omnes, quotquot unquam post di-
 luvium, vel distractionem populorum vixere,
 vix ac ne vix quidem reperire vel reparare
 potuerint. *Thales* enim *Milesius*, ut à tem-
 pore Græcorum minus *μωδικοί*, sive tabu-
 loso, ordiar, quamquam summo ardore in id
 studium intentus fuerit, tamen nihil aliud,
 quàm tria, vel quatuor tantùm memoratu
 digna, invenisse legitur. Primum est, quòd
 Cynosuram, cui & nomen *ἀγνίσ* indidit, Hy-
 gino,

P R Æ F A M E N.

gino, & Laërtio ex Callimacho testibus, popularibus suis monstraverit. Alterum, quòd Solis defectum, & cursum à conversione ad conversionem primus observaverit. Tertium, quòd Lunarem orbem septingentesimam vigesimam Solis esse partem primus dixerit; primus etiam diem mensis ultimum *τεταράδα*, hoc est, trigesimum appellaverit. Quartum denique, quòd naturam rationemque defectuum Solis & Lunæ primus patefecerit, animosque mortalium insigni trepidatione liberaverit. Thaletis auditor, *Anaximander Milesius*, ostendit quoque Solis conversiones, & æquinoctia; construxit Sphæram, prodente Plinio; invenit rotunditatem terræ, eamque moveri circa mundi medium, teste Theone & Laërtio: primus distinxit horas ex umbra gnomonis; ac monuit Lacedæmonios de urbe custodienda, ob instantem terræmotum, referente Plinio: qui addit, urbem postea corruisse, magnamque partem montis Taygeti abruptam. Quin & Solem terræ magnitudinem æquare statuit. Hujus discipulus *Anaximenes Milesius* primus intellexit Lunam notho lumine lucere, ejusque exinde deliquium, terrâ inter Solem & Lunam interpositâ, oriri, teste Theone ex historia astrologica Eudemi: primus quoque ostendit sidera circa terram moveri. *Anaxagoras Clazomenius* multa absurda statuit; inter alia tamen, quòd Luna habeat

P R Æ F A M E N.

habeat colles, & valles, variaque habitacula; & quòd cometæ ex flammulis per concursum planetarum ortis in aëre procreentur, ut Laërtius refert: prædixit quoque de lapide è coelis ruituro; quod Eusebius anno Abrahæ 1552 accidisse testatur. *Æolus* rex quidam Insularis Iovis & Hippotæ filius dictus, unde & Ovidio *Hippotades* audit, signa tempestatum ventorumque prævia ex astris primus observavit, ac primus ventorum naturam & varietatem ex illis ipsis cognovit; eamque cognitionem & Scientiam, quòd navigantibus prodesset, evulgavit. Atque hinc ventorum præses, imperator ac moderator fingitur: quos pro lubitu in utrem è pelle delphini includat, & rursus emittat. *Pythagoras*, Italicæ & Pythagoricæ sectæ princeps, primus obliquitatem Eclipticæ invenisse dicitur Plutarcho: quamquam & modò dicto Anaximandro, juxta Plinium, sive etiam *Oenopide Chio*, teste Diodoro, Censorino, & Theone Smyrn. ex Eudemo, hoc inventum attribuatur; in quo postmodum *Cleostratus Tenedius*, prodente Plinio & Hygino, Signa, initiaque Arietis & Sagittarii, imò Solem & Lunam, non redire ad idem punctum primus observavit. Quin & primus Pythagoras statuit motus Solis, Lunæ, & aliorum Planetarum circulares, & æquales, contrariosque quotidianæ mundi revolutioni, teste Gemino: imò primus intellexit Terram

P R Æ F A M E N.

moveri, Sole immoto, uti & Cœlo; dixit-
 que Terram esse Planeram, inque centro
 mundi, inter Martem & Venerem, circum-
 rotari circa Solem. Et in hoc dogmate
 Pythagoram secuti sunt, *Philolaus Crotonia-*
ta, Hicetas, Timæus Locrus, Aristarchus Sa-
mius, Seleucus, Cleantes Samius, Leucippus,
Ephantus, & Heraclides Ponticus, imò ipse
 Plato jam senex, teste Theophrasto. Post
 Pythagoram *Euclemon, & Meton* Pausaniæ
 filius, Athenis solstitium observabant primi.
 Primus deinde introduxit hypotheses circu-
 lorum revolutionum *Eudoxus Cnidius,* Astro-
 nomus non κατ' Ἠσίοδον; ut Plato vulgares
 appellat Astronomos. Hunc secutus *Au-*
tolicus doctrinam de siderum ortu & occasu
 evulgavit. *Timochares, & Aristillus* stellarum
 fixarum declinationes intellexerunt. *Conon*
 Solis Lunæque defectuum observationes colle-
 git. *Archimedes* doctrinam de Solstitiis per-
 fectiorem reddidit. *Eratosthenes Cyrenæus*
 observavit Tropicorum distantiam, ac cœ-
 lorum motus: quin & terræ dimetiendi ra-
 tionem tradidit. Hunc secutus *Hipparchus*
 nunquam satis laudatus, Plinio teste, Opus re-
 liquit de constitutione stellarum fixarum, &
 statione immota; de menstruo Lunæ motu,
 secundum Latitudinem, &c. Et hic est,
 qui primus stellas fixas numerare, ac in a-
 sterismos & certa colligere signa ausus est,
 Catalogo eorum constituto. Ex his deni-
 que

P R Æ F A M E N.

que per tot secula & tot antecessoribus observatis, *Claudius Ptolemaus Pelusius*, quem multi ab *Albumazare* decepti Regem Ægypti fuisse falso statuunt, tam dilucidas siderum rationes, ut in æternum sufficerent, *Cardano* iudice, excogitavit; ita ut solus cœlestis machinæ modum & subtilitatem, si non invenisse, tamen exprimere ausus fuisse dicatur. Et hujus *Σύγγραμμι* Mathematicam *Maimon*, *Rex Saracenorum*, anno Christi 827, Arabicè reddi curavit, ac *Almagestum* vocavit. *Fridericus* autem *Secundus*, *Romanorum Imperator*, eandem, circa annum 1230, ex Arabico in linguam Latinam transferri jussit, cùm Græca tunc temporis ferè ignorarentur. Atque hinc factum, ut *Ptolemaicum* secuti sint juniores omnes, usque ad *Copernicum*: exceptâ *Astronomiâ Alphonfinâ*; quam *Rex Castelle & Legionis Alphonfus*, impensis in hoc opus quadraginta ducatorum millibus, operâ *Rabbi Isaaci Hazan*, aliorumque *Judæorum*, teste *Augustino Riccio*, circa annum 1270, instauravit: & *Thebitianâ*, qua *Thebitius Ben-Core*, *Judæus*, inter alia, circa annum 1300, in *Ptolemaicam* induxit motum cœli stellati trepidationis, sive accessus & recessus; adeoque *Systema mundi Ptolemaicum* aliquatenus immutavit & adauxit. Sed rejectâ tam *Alphonfinâ*, quàm *Ptolemaicâ* sive *Aristoteleâ*, & *Thebitianâ*, ut axiomatis Mathematicis adversâ,

P R Æ F A M E N.

versâ, motibusque cœlestibus haud respondente, novas ac planè alias constituit hypotheses *Nicolaus Copernicus Borussus*, dum circa annum 1540, vetustissimam Pythagoricam hypothesin tam diu sepultam luci restituens, sive potiùs Philolaicam cum Heraclidis Pontici, & Ecphanti opinione conjungens, ex illis duabus, propriam fecit. Siquidem præsupponens cum Heraclide, terram, rotæ instar, circa axem suum, ab occasu versus ortum, moveri, eumque motum esse diurnum; statuit quoque cum Philolao, eandem moveri circa Solem immotum, atque hunc motum esse annum. Copernicum secuti sunt *Federicus Cæsius Lynceus*, Princeps de S. Angelo, *Mæstlinus*, *Galilaus Galilaus*, & alii, præsertim hoc tempore, quamplurimi; inter quos etiam se offert *Renatus Cartesius*, *renata Philosophia parens*, quanquam aliquantisper à Copernico discedat. Et licet *Tycho Brahe*, *Nobilis Danus*, non amplexus sit totum, & multa in eo correxerit, tamen valde admiratus est Copernicum. Hic autem *Tycho* ad instaurandam Astrologiam, Arcem *Vranoburgum* in Insula Daniæ Huena condidit, plurima instrumenta Mathematica, in eadem arce reposita invenit, ac multas aluit operas: ut in Astrologia excolenda impenderit ducenta aureorum millia. Hinc siderum observatione antecessores omnes antecelluit: nempe & Hipparchi, & Ptolemæi,

P R Æ F A M E N.

mæi, & Alphonfinorum industriam longè exsuperavit, omnibus eorum dogmatis ad veritatis trutinam revocatis. Quinimò Copernicum negligens, quasi Scripturæ Sacræ auctoritatem impugnâsset, novam ex inversâ Copernicæ & Ptolemaica hypothesein excogitavit: nempe Solis & Lunæ Sphæras, cum extima cœli stellati, Terræ in medio Univerſi, tanquam centrum, quiescenti homocentricas fecit; reliquorum autem quinque Planetarum, videlicet Mercurii, Veneris, Martis, Iovis, & Saturni orbes, Soli mobili, tanquam suo proprio centro. Itaque exinde tres præcipuæ exstiterunt Astro-nomorum sectæ: *Aristotelea* sive *Ptolemaica*, *Pythagorica* sive *Copernicana*, & *Tychonica* sive *Braheana*: quibus nuperrime quartam, in Tychonica hypothesei nonnulla mutans, addidit *Andreas Argolus Italus*; ut ex iis, quæ Ephemeridibus suis præmisit, videre est. De *Jordani Bruni* longè aliis ac antea inauditis hypotheseibus hîc nihil dicam; sed avido Lectori illum ipsum, uti & Oculum Siderium Abrahami à Frankenberg, legendum commendo. De tribus autem prioribus ad-eatur Clarissimi Lipsdorpî Copernicus Re-divivus cap. 7 & 8.

Atque ex his apparet, quàm difficile inventu sit præclaræ hujus Scientiæ complementum; cùm tot ac tanti Viri per tot secula, in eam investigandam tot thesauros ac labores

P R Æ F A M E N.

res insumpserint, ac singuli quidem, pro suæ dexteritatis modulo, aliquid contulerint, sed universi necdum perficere potuerint. Cæterùm industriæ, ac lucubrationi indefessæ unici ferè *Tychonis Brahe*, utpote qui novis ac variis instrumentis ad id excogitatis, numerum, quantitatem, & positus siderum longè accuratiori diligentia, quàm quisque antecessorum fecerat, observârit, *Guilielmus Casius* sive *Blacuvius*, cujus exquisitissimam Globi cœlestis structuram, sive potiùs picturam in hoc Tractatulo maximè attendimus, se debere fassus est, quòd Globos suos Astronomicos decenti stellarum imaginumque positu longè exactiores perfectioresque reddere potuerit, quàm à vetustis, ac recentioribus Mechanicis unquam sit factum. Et cum Ethnicorum fabulosas Imagines stellis applicatas, utpote hæcenus in Scholis Astronomorum receptas, eorumque nomina, retinuerit idem *Casius*; nos operæ pretium facturos putavimus, si fabulas illas, quas sub hisce picturis mythologicis, earundemque nominibus asterismis à veteribus accommodatis, latitare cognoscimus, operâ nostrâ ex antiquorum Poëtarum aliorumque scriptis decerptas, Astronomiæ pariter ac Poëseos Studiosis ob oculos poneremus; quo unicuique sit notum, quid sibi velint tam variæ variorum animalium aliarumque rerum figuræ in Cœlum stellatum, tanquam in the-
riotro-

P R Æ F A M E N.

riotropium, sive vivarium quoddam, introductæ, atque ad eò stellæ ipsæ asterisnique faciliori negotio memoriæ mandentur. Sed ne Lectorem Benivolum in antecessu hoc longiori, quàm par est, præfatione detinea-
mus, filum hîc abrumpentes, nos nostrum-
que laborem benignitati ejus commenda-
mus, cumque valere jubemus. Amstelæ-
dami, Anno æræ Dionysianæ c l o l o c l x i i .

E P I

EPISTOLA
CLARISSIMI VIRI
IOANNIS CRVSII I.C.^{ti.}

ad Auctorem
COELI ASTRONOMICICO-POETICI,
ob fugam vacui huc apposita.

Silui ad tempus, Generose ac nobilissime CÆSI; & quasi dormivi. Sed buccina fame Cælum tuum Astronomico-Poëticum sub prælo incalescere annunciantis me iterum suscitavit. Quæris, cur tanto desiderio expectem Editionem istius Operis? Bonum publicum pro me respondebit: Cui labores tuos indefessos per totam Germaniam, imò pœnè dixerim totam Europam, à primis tuis incunabulis adeò addictos vidimus, ut communis Europæ Professoris titulo ornari vel maximè dignus videaris. Quippe regiam hanc ad Nominis & fame immortalitatem semitam tanto semper nisu calcasti, ut inter astra, præsertim hoc ipso, quod nunc in lucem prodit, Opere locum sis adeptus. Inter astra versaris: in Cælum ipsum penetrasti his ipsis lucubrationibus. Cælum portas suas aureas tibi aperuit; sive Tu ipse, ut eloquar quod res est, easdem tibi met ipsi aperuisti; imò non tibi soli, sed eadem operâ & aliis, dum Cœlestis Historiæ velum meris fabulis contextum detrahis, ac veritatem nudam ingenii tui dexteritate ostendis. Sanè ante duos, & quod excurrit, annos, Cælum tuum Astronomico-Poëticum stellarum fixarum, prout primâ manu conceperas, legi cum magna admiratione: quam procul dubio longè maiorem excitabit Editio ipsa; cui ab ultimâ manu tot accessisse divitias audio & gaudeo. Perge Amicissime mi; & nos etiam bea altero illo, quod promittis, Stellarum errantium sive Planetarum Cœlo. Atque sic omnia Mythologorum Secreta erunt detecta. Vale CÆSIORVM Gentis avitæ novum ac supremum Decus, & a me salve, qui æternum Tuus. Brede, M. DC. LXII. Kalend. Maji.

NOMENCLATOR AUCTORVM

& Artificum, quorum auctoritate in hoc
Opusculo usi sumus.

A. P <i>Eir</i> Abanus. Abrachis. <i>Christoph.</i> à Castro. Acefander. Aceflaus. Acefodorus. Achæus. (Tatius. Achilles Statius, <i>alio</i> <i>Iosephus</i> à Costa Hisp. Acufilaus. Adamantius. Ado. <i>Paulus</i> Ægineta. <i>Claudius</i> Ælianus. Æneas Philolophus. Æneius Enxitheus. Æschines. Æschylus. Ætius. Afranius. Agararchides Gnidius. Agathias. Agathocles. Agellius. Agrætas. Albertus Magnus. Alboasar sive Albulmar Arab. Albricus. Alcæus Poëta. Alceras. <i>Andreas</i> Alciarus. Alcinus. Aleman. <i>Vlyffar</i> Aldrovandus. Alexander Cornelius Polyhistor. Alexander Myndius. Alpheus Mitylenæus. Alphonfus Rex Ca- stellæ. <i>Andreas</i> Althamerus. Ambrosius Pater. Ammianus Marcellinus. Lucius Anpelius. Anacreon. <i>Ioannes Laurentius</i> Ana- nias. Anaxagoras Clazome- nius.	Anaximander Milesius. Anaximenes Milesius. Andrætas Tenedius. Andron Tejus. Anticlidus Historicus. Antigonus Carytius. Antimachus. Antimenides. Antipater Tarsensis. Antiphon Orator. Apianns. Apollodorus Athenien- sis, sive Bibliothecog- raphus. Apollodorus Cyrenai- cus. Apollodorus Cyzicenus. Apollodorus Gelous. Apollonius Rhodius si- ve Argonauticogra- phus. Apollonius Smyrnæus. Lucius Apulejus. Aratus Solensis. Archelaus. Archemachus Euboi- cus. Archias Poëta. Archimedes Centima- nus. <i>Andreas</i> Argolus. Arion. Aristarchus Samius. Aristides Orator. Aristillus. Aristippus Historicus. Aristocles. Aristodemus Abderites. Aristophanes Comicus. Aristoteles. Arnobius. Arrianus Historicus. Artemidorus Ephesius. Artemon. Asclepiades Myrleanus. Athenæus. Athenagoras. Athenodorus Byzan- tius. Athenocles. Arapannus.	Attalus Arati interpres. Auentinus. Averrhoës. Augustinus Pater. Avicenna. <i>Rufus Festus</i> Avienus. Aurelius Victor. Aufonius. Autolyceus. B. R <i>Ogerius</i> Bachonius. Bacchylides. Baptista Pius. <i>Casperus</i> Barlæus. Baronius Historicus. Barrholinus. Basilius. <i>Gulielmus</i> Batrecumbus Anglus. <i>Ioannes</i> Bayerus. <i>Lazarus</i> Bayfius. <i>Christianus</i> Beemannus. Beda. Bellonius. Berofus. <i>Georgius</i> Bersmannus. Bias. Biblia Sacra. Blaise Vigenere Gallus. <i>Hector</i> Boëthius. <i>Severinus</i> Boëthius. Bolemo. <i>Theodorus</i> Botterus Hi- storicus. <i>Tycho</i> Brahe Nobilis Da- nus. Brentius. <i>Jordanus</i> Brunus Nola- nus. Bryllingerus. <i>Ismael</i> Bullialdus. <i>Ioannes</i> Burcus. C. C Cælius. Cælius Augusti- nus Curio. Cæsar Germanicus. Cæsius sive Calpurnius Bassus. <i>Abrahamus</i> Cæsius. <i>Federicus</i> Cælius Lyn- ceus.

N O M E N C L A T O R

cæus, Princeps de S. Angelo.
*Gualthelmus Ianssonius Cæ-
 fuis, five Blacui.*
 Callimachus.
 Callisthenes.
 Callistratus Jurisconf.
Guilhelmus Camdenus.
Ioachimus Camerarius.
 Thomas Campanella.
Martianus Capella.
Hieronymus Cardanus.
 Ioannes Carmuel.
Ludovicus Carrion.
Ronatus Carrelius.
Ludovicus Casanova.
M. Antonius Casanova.
Aurelius Cassiodorus.
 L. Cassius Hemina.
 Caltor.
 Catullus.
Nicolaus Caussinus.
 Cecrops.
 Cedrenus.
 Celsus Epicureus.
 Censorinus.
 Charecrates.
 Charemon Ægyptius.
 Chares Mitylenæus.
 Charicles.
 Charon Lampfacenus.
 Chærilus.
 Chronicon Samaritan.
 Chrysermus Historicus.
 Chrysofomus Pater.
Marcus Tullius Cicero.
Quintus Cicero.
 Claudianus.
 Clavius.
 Cleantes Samius.
 Clemens Alexandrinus.
 Clemens Romanus
 Cleomedes Astrologus.
 Cleostratus Tenedius.
 Clidemus.
 Coinus Smyrnæus.
 Columella.
 Commelinus.
 Conon Mathematicus.
Nicolaus Copernicus.
 Corinnus Delius.
Andreas Corfalius.
Albertus Crauzius.
 Crates.
 Cratinus.
 Crinagoras Poëta.
Porrus Crinius.
 Crefias.
 Curtius.
 Cyprianus.

Cyrillus.
 D.
Hermannus Dalmata.
 Damagetus Poëta.
Henricus Decimator.
Antonius Delrius.
 Demaratus.
 Demetrius Byzantius.
 Demetrius Scepsius.
 Democritus.
 Demodocus.
 Demosthenes.
 Dercylus.
 Dialochus.
 Dicaearchus.
 Didymus.
Thomas Digeffeus.
 Diocles.
 Diodorus Siculus.
 Diogenes Laërtius.
 Diogenes Brythæus.
 Dionysiodes.
 Dionysiodorus.
 Dionysius Chalcidicus.
 Dionysius Halicarnass.
 Dionysius Milesius Ar-
 gonautographus.
 Dionysius Mitylenæus.
 Dionysius Thrax.
 Diophanes Historicus.
 Dioscorides Sicyonius.
 Dioscorides Medicus.
 Dioxippus Corinthius.
 Diphilus Siphnius Me-
 dicus & Poëta.
 Dorion.
 Dorotheus Sidonius.
Cornelius Drebellius.
Iohannes Drexelius.
 Dubravius.
 Duris Samius.
 E.
Echemenes Cyprius.
 Ecephantes.
 Egehas.
 Empedocles.
 Ennius.
 Ephorus.
 Ephraim Syrus.
 Epicharmus Siculus.
 Epigenes.
 Epimenides Poëta Cor-
 cyreus.
 Epiphanius Cyprius.
 Erasmus Roterodamus.
 Eratosthenes Cyrenæus.
 Etymologicon.
 Euaethes.
 Eubulus.
 Eucherius.

Euclemon.
 Endoxus Gnidius.
 Eumelius Poëta Co-
 rinthius.
 Euphorion.
 Eupolemus.
 Euripides.
 Clemens Eusebius.
 Eustathius.
 Euthymius.
 F.
Fabricius Historicus.
Georgius Fabricius.
Ioh. Baptist. Ferrarius.
Tal. Firmicus Maternus.
 Florent. Wigornienfis.
L. Julius Florus.
 Francastorius.
Abrah. a Frankenberg.
Libertus Fromondus.
 Fulgenius.
 Fulvius Vrinius.
 G.
Gabrius.
 Galenus Medicus.
 Galienus Imperator.
 Galilæus Galilæus.
 Thomas Gasconius.
 Petrus Gassendus.
 Theodorus Gaza.
 Geminus.
 Gregorius Gemifus.
 Cornelius Gemma.
Rainerus Gemma Frifius.
 Gesnerus.
 Glarganus.
 Goltzius.
 Gregorius Magnus.
 Gregorius Nazianzen.
 Gretferus.
 Hugo Grotius.
Nich. Gualterus Theol.
Lilius Greg. Gyraldus.
 H.
T Haddaus Hagecius
 ab Haic.
 Harpocraton.
 Hecataeus Milesius.
 Heliodorus Lariffæus.
 Helladius.
 Hellenicus Lesbius.
 Helmoldus Historicus.
 Hephæstion Thebanus.
 Heraclides Ponticus.
 Heraclitus Sicyonius.
 Hermocreon Poëta.
 Hermogenes.
 Hermolæus.
 Herodianus Historicus.
 Herodorus.
 Hefo-

Hesiodus.
Hefychius.
Otto Heurnius.
Hicetas Syracusanus.
Hierocles Stoicus.
Hieronymus Pater.
Hieronymus Philos.
Hipparchus.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.
Horus Apollo.
Nicolaus Hunnius.
C. Iulius Hyginus.

I Archas Indus.
Ibicus.
Idmon Poëta.
Iginus.
Ionstionius.
Flavius Iosephus.
Ifacius Tzetzes.
Isidorus Characenus.
Isidorus Hispalensis.
Iigonus.
Iiocrates.
Iunianus Iustinus.
Iunius Medicus.
Hadrianus Iunius.
Iuvenalis.

K Abalifitæ.
Kalendaria Rom.
Barthol. Keckermannus.
Thomas à Kempis.
Kiranides.
Kircherius Germ.
Henricus Kitchius.

L Actantius Pater.
Lactant. Firmian.
Lælius Bisciola.
Lampridius.
Leo Ebraus.
Leonides Poëta.
Lerius.
Leucippus.
Ioannes Lipperfeinius.
Dan. Lipsidorpius Lub.
Livius.

Jacobus Nicolaus Loënfis.
Dionysius Longinus.
Lomicerus.
Nicolaus Liranus.
Lucanus Poëta.
Lucianus.
Lucrerius.
Ludov. Princ. Anhaltin.
Lucatius.
Martinus Lutherus.

Lycophron.
Lyfimachus Alexandr.
M.

M Acrobius.
Magyrus Physic.
Virgilius Malvezzius Bo-
longiæ Marchio.
Mancinus.
Marcus Manilius.
Baptista Mantuanus.
Georgius Markgravius.
Martialis.
Iac. Martinus Scorus.
Marullus.
Iulius Maternus.
Maximus Tyrius.
Benedictus Mazzotta Li-
cycensis.
Petrus Medinensis.
Ioan. Henricus Meibo-
mius Medicus.
Pomponius Mela.
Melanthes.
Philippus Melanthon.
Melissus Euboicus.
Menæchmus.
Menander.
Gerardus Mercator.
Mercurius Trismegist.
Gaudentius Merula.
Iacobus Metius.
Methon Atticus.
Meurerus.
Ioannes Micrælius.
Iacobus Micyllus.
Mimnermus.
Minucius Felix.
Mifoponerus.
Mnaseas Petarensis.
Mnefagoras.
Mæro Poëtria Byzant.
Michaël Moëstinus.
Morellius.
Ioannes Morenus.
Hieronymus Munnos.
Munfterus Cosmogr.
Sebastianus Munfterus.
Musæus.
Myrrilus.

N Atalis Comes.
Naucrates Erythr.
Mich. Neander Sorav.
Nicanter Colophonius.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Choniates.
Nicrocrates Cyprius.
Nicomachus Gerasenus
Bartholus Nichufius.
P. Nigidius Figulus.

Nonnus Panopolitea.
Numenius.
Nymphodorus Syracuf.
O.

A Dolphus Occo.
Aolus Magnus.
Mart. Opitius Poëta.
Oppianus.
Origenes.
Orosius.
Orpheus.
Abraham Ortelius.
Orus Milefius.
Ovidius Naso.

P Acuvius.
Palæphatus.
Marcellus Palingenius.
Pamphilus Poëta.
Panyafis.
Parmenides.
Pantius Iurisconsultus.
Pausanias.
Pædo Albinovanus.
Peirefcius.
Perfius.
Petellus Gnofius.
Petronius Arbiter.
Phanocles Poëta.
Phanodemus Atticus.
Phavorinus.
Pherecydes.
Philemon.
Philip. Byzantin. Poëta.
Philo Byblius.
Philochorus.
Philolaus Cratoniata.
Philoponus.
Philostephanus.
Philoftratus.
Philoxenes.
Phocylides.
Francifcus Phœbeus Co-
mes Focensis.
Phœnix Colophonius.
Photius.
Pburnutus.
Piccolhomineus Italus.
I. Picus Mirand. Comes.
Ioan. Pierius Valerianus.
Francifcus Pifferus.
Pigaffetta.
Ioan. Pincierus Medicus.
Pindarus.
Pifander Camirensis.
Piræus.
Platina.
Plato.
Plaurus.
Plinius.

Mutarchus.
 Plemo.
Angelus Politianus.
Julius Pollux.
 Polybius.
 Polycrates Samius.
 Polycharmus Historic.
Ioan. Iovianus Pontanus.
 Porphyrius.
 Possidippus Poëta.
 Posidonius
Gustavus Postellus.
 Proclus Lycius.
 Procopius Gazæus.
 Propertius.
 Prudentius.
 Pfellus. (Iuficenfis).
Claudius Ptolemæus Pe-
 Pythagoras Samius.

Q.

Q Viutianus.
 R.
R Abbinii, (Efra.
 Abraham Aben-
 Azarias.
 Moses Ben-Maimon.
 Ionas.
 Ifaacus Hazan.
 David Kimchi.
Hannibal Raimundus.
 Ravifius Textor.
Ioannes Mullerus Regio-
 montanus Astronom.
Reinerus Reineccius.
Thomas Reinefius.
Antonius Reita.
Thomas Rhadius.
 Rhianus Cretenfis.
 Ribadeneira.
Augustinus Ricius.
Ioannes Roffinus.
 Ruffinus Historicus.

S.

C *Laudius* Salmafius.
 Sanchoniathon Be-
 ryrius.
Francifcus Sanctius.
 Sanfordus Anglus.
Petrus Santerus Siculus.
 Sappho Poëtria.
Alexander Sardus.
Claudius Saturnius.
 Saxo Grammaticus.
Iofephus Scaliger.
Jul. Cafar Scaliger.
 Eltas Schedius.
Gustavus Schickardus.
Julius Schillerus.
Ioannes Schonertus.

Sedulius.
Ioan. Seldenus Iurife.
 Seleucus Delius.
 Semus Elifienfis Gram.
 Seneca Philofophus.
 Seneca Tragœdiogr.
Dan. Sennertus Medic.
 Q. Serenus Samonicus.
 Servius.
 Sextus Aurelius.
 Sidonius Antipater.
Paulus Silentarius.
 Silenus Chius.
 Silius Italicus.
 Simonides.
 Simplicius.
Henricus Sirturus.
 Sixtus Senenfis.
 Socrates.
 Solinus.
Ioannes a Someren.
 Sophocles.
 Solibius Timonax.
 Soffpater Charifius.
 Soffiphanes.
 Soffratus.
 Sozomenus.
Ioan. Sperlingius Physf.
 Spenfippus.
Ioannes Stadius.
 Staphylus Theffalus.
 Stafinus Cyprius.
 Statius Papinius.
 Stephamus.
 Steffchorus.
Godfealous Stewichius.
Ioannes Stobæus.
 Strabo.
 Strözza Pater.
 Suarezius.
 Suetonius Tranquillus.
 Suidas.
 Sulpitius.
 Surlus.
 Symmachus.
Georgius Syncellus.
 Synelius.

T.

C *Ornelius* Tacitus.
 Tarquitijs.
 Tatianus.
 Taxites.
 Tertullianus.
 Thales Milefius.
 Thalmudici.
 Thebitius Ben-Core Iu-
 dæus.
 Theo Arati Scholiaftes.
 Theocritus.
 Theodorus.

Petrus Theodori
 Theodoretus.
 Theolyrus.
 Theon Smyrnæus.
 Theophanes.
 Theophilus.
 Theophrastus.
 Theophylactus.
 Theopompus.
 Therficles.
 Theryetus.
 Thycidides.
 Tibullus.
 Timachides.
 Timæus Locrus.
 Timageres.
 Timochares.
 Tortellius.
 Toftatus.
 Trebius Niger.
Nicolaus Trigautius.
 Tryphon Grammaticus.
Ioannes Pzetzes.
Ifacius Pzetzes.
 Tubero.
Adrianus Turnebus.

V.

V Adianus.
 Valerius Flaccus.
 Valerius Maximus.
 Valerius Probus.
Laurentius Valla.
 Varianus.
Marcus Varro.
Terenus Varro.
Flavius Vegetius.
Ioan. Velcurio Phifcus.
 Venantius Fortunatus.
 Verrius Flaccus.
Francifcus Verulamius.
Amertius Velpatius.
 Vetricus Valens Antioch.
 Virgilius Maro.
 Vitruvius.
 Vlpianus Rhetor.
 Volaterranus.
Iuftus a Vondelen.
Gerhardus Ioan. Voßius.
 Vfuardus.

X.

X Anthus Lydus.
 Xenocrates.
 Xenophanes.
 Xenophon.
 Xiphilinus.

Z.

Z Abarella. (olus).
 Zenobius Accia.
 Zenodotus Ephesus.
Iacobus Zieglerus.

C O E L I
A S T R O N O M I C O -
P O E T I C I ,

feu

M Y T H O L O G I C I
stellarum fixarum

M E M B R V M I .

*De stellis circa Globum artificiosè pictis, earumque
discrimine, appellatione, ac distributione :
item de via lactea, seu Galaxia.*

*S*igna cœlestia, illisque in Globo nostro fictitiò aptatæ picturæ pariter ac nomenclaturæ originem ex antiquissimis Poëtarum mythologiis desumptam explicaturi, de partibus eorum, hoc est, *stellis*, antequam ad ipsas ex earundem collectione conflatas certas constellationes, & imagines nos accingamus, aliquid præmittendum, prælibandumque putavimus.

Stellarum autem aliæ sunt *fixæ*; aliæ *erraticæ*, seu *Planetæ*.

Fixæ dicuntur, quia orbi suo quasi infixæ adhærent, & spatiis immutabilibus, ut Cicero l. 1 de Nat. Deor. loquitur, *ab ortu in occasum commeantes, nullum unquam cursus sui vestigium inflectunt*. Videatur de hoc *Abrahamus Cæsius*, Avus meus, *Ioachimo Camerario*, Viro illi maximo, ob Matheseos, ac Poëseos studia indefessa, in magno habitus pretio, in *Propositionibus suis Astronomico-Physicis de Sole*.

De *Erraticis*, cum suos proprios, & ab octavo per Organum nostrum hic representato stellarum fixarum orbe, planè diversos agnoscant orbes, imò tam variis cieantur motibus, ut uno instrumento vix representari possint, adeoque in hoc nostro Globo astronomico non exprimantur, in peculiari Tractatu acturi, hîc tantum *stellas fixas*, seu *inerraticas*, easque in Globi superficie depictas considerabimus.

Sphæra cœlestis constructio à plurimis ante plurima secula fuit tentata, & à nonnullis etiam creditur perfecta. Primus horum, teste Diodoro l. 5, fuit *Atlas Ægyptius*, aliis *Phoenix*: sive ille fuerit Mauritaniae rex, & frater Promethei, partis Ægyti principis illius, qui Eupolemo, ac Alexandro Cornelio Polyhistori idem, ac Enoch, sed falsò, creditus; sive alius Atlas, Astrologus dictus, Promethei Græcis circa Abrahæ annum 431, Eusebio sic colligente, celebratissimi filius. Atlantis exemplum secutus dicitur *Hercules*, ejus discipulus: item *Museus*; & Laërtio teste, *Anaximander Milesius*, Thaletis discipulus; ut Plinio traditum l. 7, cap. 56. Quin & idem tentasse fertur *Posidonius*, & *Archimedes Centimannus*; ut est apud Ciceronem l. 1 Quæst. Tuscul. Imò *Cleomedes*, aliique ab aliis in hoc ipso laudantur: ut in Ancilla nostra Astronomiæ sect. 2, memb. 1, uberius indicatum. Et id quidem exigui fuit laboris; cum circulorum cœlestium naturam, & proprietates ex ipsâ haurire licuerit Geometria. Verùm *Globos cœlestes representatios* stellis, signisque decenti ordine, & positu adornare, an vetustissimorum Artificum aliquis ante *Hipparchum* tentaverit, dubius quidem hæreo; sed an id ipsum ante illum quispiam perfecit, non crediderim. Hipparchus enim, multorum testimonio, imprimis autem Ptolemæi, & Plinii, *stellas instrumentis ad id excogitatis primus sciscitatus est*; adeoque novam stel-
lam

lam in ævo suo apparentem observavit. Quinimò stellas numerare, ac sidera ad normam expangere ausus est primus. Et extat etiamnum in Ptolemæi *μεγάλης συντάξεως*, hoc est, magnæ constructionis libris, *Almagestum Arabes* vulgò vocant, *Catalogus stellarum fixarum*; quem concinnavit idem Hipparchus in eum finem, ut ex eo quavis occasione imagines siderum cœlestibus analogæ adornari, & globis solidis appingi possent. Idque postmodum ex eo Catalogo tentatum fuit à *Batecumbo*, *Zieglero*, *Regiomontano*, *Schouero*, *Gemma Frisio*, aliisque: quorum ultimo loco laudatus, ex suis per radium astronomicum observationibus, novum adornare Globum ausus est; at morte præventus non edidit. Edidit tamen post eum, circa annum 1548, *Gerardus Mercator Belga* quosdam ex veteri Catalogo compositos. Sed longè perfectiores, accuratiorisque, ac diversæ magnitudinis, quorum diameter in maximis accedit ad pedes geometricos duos, & dimidium, nostro seculo, imprimis ex Catalogo fixarum *Hipparchi*, *Ptolemæi*, *Alphonsti*, & *Copernici*, per *Tychonem Brahe*, *Equitem Danum*, ad veritatis trutinam revocato, & locupletato, industria insuperabili adornavit *Guilielmus Cæsius* sive *Blaeu Amstelodamensis*. Et horum picturas in hoc opusculo præ aliis explicare allaboramus. Imò, quod maximos Mathematicos in maximam duxit admirationem, idem *Cæsius* nunquam satis laudatus, *duplicem* pari dexteritate *Sphæram Copernicæam* primus, ac solus hætenus, quod sciam, construxit. Vna est *particularis*, qua oculis conspicendum, manibusque quasi palpandum subjecit motum terræ duplicem; diurnum circa axem suum; & annum per eclipticam: imò ipsam axis terreni directionem ad eandem semper cœli plagam. Unde quoque reflexio axis, & quæ hinc sequitur, præcessio æquinocetiorum, adeoque variatio tempestatum anni, ortus, & occasus siderum, & id genus alia facili negotio monstrari, & observari possunt. Altera est *universalis*, qua totius Mundi dispositionem exhibuit. Vbi Sol quiescere conspicitur in centro, circa eum Mercurii Sphæra moveri,

moveri, circa hunc Sphæra Veneris: Terra verò, Lunaque, intra orbem Veneris, & Martis, eclipticam annuo spatio percurrere; supra Sphæram Martis locum occupare illa Iovis, & supra hanc Sphæra Saturni; extrema denique stellarum fixarum, ipsa etiam immobilis, mundum claudere. Atque ex hac cognoscuntur orbium cœlestium situs, Planetarum stationes, retrogradationes, ac directiones, aliaque phænomena ex motu terræ in ecliptica procedentia. Et duplicem hanc Sphæram commendat C. Barlæus hisce versibus:

*Inversas Superum Sedes, & mœnia mundi
suspicere, qui mundi Sceptra capeffis, Homo.
Suspicere currentem circum tria sidera terram.
atque alio Venerem, Mercuriumque loco.
Suspicere distantem spatii immanibus æthram:
& procul à Phœbo tot radiare faces.
Stat Phaëthon, nullasque immotus flectit habenas.
Fabula tot Vatum futilis ille fuit.
Terra ruit. ruimus securis motibus ipsi:
atque oculos nostros devius error habet.
Non hoc, Persa sagax, non hoc scrivistis, Athenæ.
Nil tabulis debent hæc, Ptolemæe, tuis.
Heu serò sapimus. dum terra senescit, & æther,
vix miseri tantæ discimus artis opus.
Vive, tuoque comes fulge, Copernice, Phœbo.
nec laudes terræ verberet umbra tuas.
In centro cum Sole mica. Sic cerneris Orbi,
Teque repertorem suspicit ille suum.
Qui mediis Solem disponit Sedibus, illi
in medio Solis debuit esse locus.*

Qui plura de hoc Copernicano Mundi Systemate nosse desiderat, adeat eruditissimi viri Danielis Lipsdorpil Copernicum Redivivum: ubi insimul & Braheana, seu Tychonica Hypothesis examini subijcitur.

Stella fixæ rursus sunt, vel solitaria; quas nomine proprio carentes, Σποράδες, hoc est, dispersas, sparsiles, ac disseminatas, seu informes,
cum

cùm scilicet extra imaginum formas ceciderint, nec ad ullam certam figuram commodè referri potuerint, dicere placuit: vel *constellata*, aut *formata*; quæ ad certam aliquam constellationis formam, seu imaginem relatæ, partim propriâ, partim à constellationis suæ nomine mutuata appellacione discernuntur.

Redacta autem sunt ab Eudoxo, Hipparcho, aliisque confusa illa *stellarum constellationum* agmina ad has *imagines*; quas Hipparchus ἀστεῖοιμοι, Plinius *sidera*, & *signa*, Valla, aliique *astra*, Hyginus, & Aristoteles σωματῶν, id est, *corpora*, Proclus ζῶδια, hoc est, *animalia*, Ptolemaeus σχήματα, id est, *figuras*, reliqui Astronomi *constellationes*, μορφώσεις, seu *configurationes*, imò μετέωρα, vocare consueverunt. Idque factum ob quatuor potissimum causas. *Prima*, ac potior, eaque *methodica*, erat, *stellas cognoscendi, distinguendique facilitas*. Difficile enim, imò impossibile ferè fuisset, istam adeo numerosam stellarum multitudinem cognoscere, ac dignoscere, nisi certis quibusdam velut imaginibus, aut signis, docendi, dicendique causâ, antiquitas stellarum seriem designasset. *Alteram*, nempe *adulationem*, quæ *historica*, nobis affert Cicero l. 5 Quæst. Tusc. statim ab initio: *Nec vero Atlas*, inquit, *sustinere cœlum*; nec (frater) *Prometheus affixus Caucaſo*, nec *stellatus Cephæus*, cum uxore (Cassiopeja,) *genero (Perſe,) filia (Andromeda,) iraderetur*; nisi *cœlestium divina cognitio nomen eorum ad errorem fabulæ iraduxisset*. Primis enim Astronomiæ inter ethnicos cultoribus *nominis immortalitas*, & *gloria* hoc modo quæſita est. *Tertia causa*, eaque *physica*, erat *operatio stellarum*, seu *operationis ejusmodi expressio*, & *indicatio*; ut scilicet earum natura per ejusmodi animalium, aliarumque rerum, quæ eandem naturam, & efficaciam cum illis obtinent, picturas stellarum agminibus aptatas, eo facilius cognosceretur; quemadmodum ex Manilii Sphæra barbarica videre est. *Quarta* denique, quæ *mathematica*.

tica, erat *similitudo*: cum ipsa stellarum similis dispositio nonnullis imaginibus, & figuris constituendis occasionem præbuerit. Propter hanc enim aliud *Deltoton*, aliud *Corona*, aliud *Cruce*, aliud *Plaustrum*, aliud *Eridanus*, aliud *Draco*, & sic consequenter vocatur. Hæc qui attendere volet, veram picturæ, nominisque rationem à fabulosa facili negotio dignoscet. Videatur de hoc Plinius l. 2, c. 3, & Vossius de quatuor artibus popularibus pag. 156. Quamquam & nullus inficiari poterit, ineptissimas, imò spurcas sæpissime figuras, & à dispositione stellarum prorsus alienas corporibus illis cœli nobilissimis esse assignatas.

Tribuitur autem prima ista assignatio, vel distributio stellarum in certas classes, & configurationes imprimis Phœnicibus: à quibus postmodum illa ad Græcos, & ab his ad Arabes, qui barbaris figmentis pleaque deformarunt, & dum illis humanam effigiem referre religio erat, ridiculis monstris interpolarunt; ab Arabibus autem, & Græcis simul ad Romanos, ac denique ad nos pervenit. Verisimile enim est ejusmodi turpium idolorum, aliarumque rerum fœdarum in Globis Astronomicis picturas, & appellationes, quas & nostri Astronomi adhuc retinent, neque ab Ebræis, sanctisque Patribus, quos literis Ebraicis Globos suos insignivisse legimus; neque à Christianis: sed ex idololatrarum cerebro fluxisse. Et hoc quoque nuperrime sentiens Julius Schillerus Augustanus, IC. hæc figuræ vanissimas in Sanctorum, & ejusmodi imagines, juxta Bayeri sui relictam, at non perfectam Emblematum Christianorum distributionem, & adaptationem, commutavit, ac *Cœlum stellatum Christianum* evulgavit. Vbi primo, Zodiacum, quem *Coronam*, seu *Circulum S. Apostolorum* vocat, aliis, quàm Drexelius, nempe duodecim Apostolorum imaginibus exornavit; ita ut *Arietis* locum attribuerit *Petro*, *Tauri* *Andreae*, *Geminarum* *Iacobo majori*, *Cancris* *Ioanni*, *Leonis* *Thomæ*, *Virginis* *Iacobo minori*, *Libræ* *Philippo*, *Scorpii* *Bartholomæo*, *Sagittarii* *Matthæo*, *Capricorni* *Simoni*, *Aquarii* *Iudæ* *Taddæo*, & *Piscium* *Matthiæ*.

Matthia. Atque hæc sunt ejus Signa Zodiacalia. Cætera extrazodiacalia, nempe *hemisphaerii Septentrionalis* itidem ex Novi, *Meridionalis* verò ex Veteris Testamenti historia desumpsit. Planetas quod attinet, hos ex utroque Testamento constituit: &

Est *Saturnus Adam*, primus pater Orbis in orbe;

Iuppiter est *Moses*; successor *Iosephæ Maurors*;

Hinc *Sol justitiæ* medio super æthere *Christus*;

Lucifer est præeuns *Iohannes*; *Mercur* *Elias*;

Tandem *Luna*, Dei Genetrix est virgo *Maria*.

Sed nos, ut in sequentibus patebit, servatâ quidem stellarum antiquâ in imagines certas distributione, mutatâ tamen omni earundem ex fabulis, ac commentis Poëtarum plerumque desumptâ appellatione, vera ex veris Sacræ scripturæ historiis rerum naturam stellarum haud impugnantium nomina omnibus, quoad fieri potuit, impoluimus. Quod ipsum quoque Guilielmum Schickardum in Astroscopio suo fecisse notum.

Cæterùm non est dubium, Phœnices ejusmodi stellarum distributionem post diluvium à S. Patribus accepisse; quos ex Fl. Iosephi Antiquitatum Judaic. l. 1, c. 3, constat Astronomiam apprimè calluisse, eamque iis ab Adamo primo Parente, cui ab ipso Deo coelitus quasi infusa erat, veluti thesaurum naturæ maximum, communicatam fuisse: sed aliis, credo, planeque diversis imaginibus ab his, quibus stellarum seriem Phœnices repræsentârunt. Et monumentis proditum est, Adami hæredes, eo mortuo, futuram illam duplicem generis humani extirpationem, per aquam unam, alteram per ignem, ab ipso Adamo illis revelatam perpendisse; imò considerâsse, scientias omnes, licet perditas, iterum restitui posse pristinæ integritati, adminiculo humani intellectus, exceptâ Astronomiâ: quippe quæ non nisi longo tempore, magnis vigiliis, assiduisque observationibus comparari potest. Hinc duas construxisse columnas; in quibus notis, characteribusve, & figuris hieroglyphicis totam Astronomiam mirificè delineâssent; alteram ex lateribus, quæ, incendio oborto, du-

rata resisteret igni, nec cremaretur; alteram ex lapidibus, quæ, si fortè diluvio lateritia corrumperetur, superstes esset lapidea. Et hanc refert idem Iosephus ex Beroso post diluvium à Noah in Syria repertam; imò ævo Cæsarum integram permanisse. Idem Noah, cujus Proavi Enoch libros de fiderali scientiâ Tertullianus legit, hodieque exstare ajunt in regno reginæ Sabæ, eadem Armenios imbuit, ac Scythas; & qui post eum Astronomiæ peritissimus, Abrahamus natione Chaldæus, uti & Ioseph Patriarcha, Ægyptios: à quibus Græci eandem, & ab his Latini postmodum acceperunt. Videatur de hoc Euseb. l. 9, Præpar. Evang. c. 18, 19, & Philo lib. de Nobilitate. Auditores Mo-
 fis integram Globi superficiem in 72 triangulos, ad Septentrionem scilicet ter duodecim, & totidem ad meridiem, datis cuilibet triangulo denis basæos gradibus, ita distribuisse, ut nulla planè stella extra illam configurationem remanserit, scriptores testantur. Postellus autem in libello suo de signorum cœlestium vera configuratione, ad horum exemplum, demtis fabulosis Astronomorum nostrorum picturis, spatium Globi intermedium, quod 12 signa continet, in duodecim figuras quadratas, reliquum verò ad utrumque polum in 24 triangulos, versus septentrionem 12, & totidem versus meridiem collocando, distribuit: ut singula signa quadrata contineant 30 gradus in longitudine, totidemque in latitudine, id est, quindecim citra, & quindecim ultra eclipticam; singuli autem trianguli 30 gradus in basi, & 60 in lateribus. Atque sic in universum 36 constituit Globi imagines; quarum tres, scilicet triangulus superior, & inferior, cum quadrangulo intermedio, conjunctim sumtæ, nobis unum faciunt duangulum, seu figuram duangularem, ex contractu duorum semicirculorum, à polo in polum, factam: omnes autem eodem modo sumptæ duodecim duangulos. Et verum quidem est, quod in tota dimensionis ratione nihil notius, aut frequentius sit, quàm *duangulus, triangulus, & quadrangulus*; imò quod in hæc figuræ

ras necessariò , quicquid in tota rerum natura mensuramus , oporteat resolvi. Attamen stellarum in ejusmodi signa distributione mathematicâ non satis contentus esse videtur Astronomus ; dum faciliori pariter , ac jucundiori viâ ex pictis animalium , aliarumque ejusmodi rerum imaginibus , stellæ singulæ ab aliis dignosci , ac secerni , earumque natura , & virtus varia , tam maligna , quàm bona , ex animalis , cujus imago eis applicatur , eâdem naturâ exactè cognosci queat. Et idem itidem in *Cælo stellato Christiano* modo memorato desideratur. Nam lasciva illa , & impudica pariter ac inconstans natura stellarum *Arietis* , qui planè ejusdem naturæ , ut cætera omittam , ex divi *Petri* , cujus sanctimonia , & vitæ integritas longè aliud nobis promittunt , imagine iisdem ibidem applicatâ , minimè cognosci potest. Sanè spurcificis , & salacitatem , imò impietatem instillantibus astris rerum ejusmodi impuris , ac impiis moribus spurcatarum imagines applicari oportebat.

Stella constellatæ extra signum suum consideratæ iterum sunt , vel *singulatim* , vel *collectim nominatæ*.

Singulatim nominatæ sunt , *Sirius* , vel *canticula* , der *Hunde-stern* / arabicè *Aschere* ; *Procyon* der *kleine Hundestern* ; *Stella polaris* , der *Nord-oder angel-stern* ; *Canopus* , der *Schif-stern* ; *Cor Leonis* das *Leuen-herz* / arabicè *Schickardo Kalbol-asadi* ; *Cauda Leonis* , der *Leuen-schwanz* / arabicè *Schickardo Dhanbol-asadi* ; *Cor Hydrae* , das *Schlangen-herz* / der *Schlangen herz-stern* / arabicè *Alpharad* ; *Cor Scorpii* , das *Skorpions-herz* / arabicè *Schic. Calbolacrabi* ; *Caput Draconis* , der *Drachen-kopf* / arabicè *Schic. Rasotabbani* ; *Caput Herculis* , des *Drachen-streiters*

haupte-ſtern / arab. *Ras algeti*; *Humerus Orionis*,
des Rieſen ſchulter / ſive **der ſchulter-ſtern** / arabi-
 cè *Alganza*; *Spica Virginis*, **der ähren-ſtern** / ſive
die Jungfer-ähre / arab. *Azimech*, *Schickardo*
Huzimethon; *Hircus*, ſeu *Capra*, **der Ziegen-ſtern** /
 arab. *Alatudo*, &c.

Hic notandum, quod Peruani, Joſepho à Coſta teſte
 l. 5 Rerum Occidentalis Indiæ, c. 2, præter Deum
 creatorem, quem ſua lingua *Vracocham* nuncupant, ve-
 nerentur quoque ſtellas tam fixas, quàm erraticas; eaf-
 que, aliæ hujus, aliæ alius cujuſdam animalis nomen, &
 figuram affingentes, imò munus cuiſibet ſingulare attri-
 buentes, ſinguli ſingulas adorent. Nullum enim uſpiam
 animal, ſeu quadrupes, ſeu volatile, in terra eſſe cre-
 dunt, cujus ſimulacrum in cœlo non ſplendeat; unde
 ſimile in terris procreetur, ſuumque accipiat incremen-
 tum; ita ut cum Platone, quoad doctrinam de ideis,
 apprimè conſentire videantur. Opiliones imprimis ado-
 rant ſtellam *Vrcuchillay*, quam *Arietem* ſingunt *diverſico-
 lorem*; cujus unica ſit cura, ut cuſtodiret pecora. Id au-
 tem ſidus idem putatur eſſe, ac *Lyra*. Alii invocant
Chuquichinchai, hoc eſt, *Tigrem* appellatam; quam *tigri-
 bus*, *urſis*, ac *leonibus* præfectam tradunt: item ſtellam
 aliam, *Machnacnai* dictam, *ſerpentibus*, ac *colubris* impe-
 rantem; à quibus hoc pacto ſe tutos fore perſuaſum
 habent. Præter has quoque venerantur *Chacana*, *Catu-
 chillay*, *Vrcuchillay*, *Mequiquiray*, *Mirco*, *Topatataca*, *Ma-
 mana*, *Colca*, quæ nobis eſt *Capella*, & alias aliter dictas.

*Collectim nominatæ ſunt, Pleiades, das Sieben-
 geſtirn* / *Hyades*, *die Glucke* / ſive *Gluck-Henne* /
 vel *die Rûchlein*; quæ omnes in Tauro conti-
 nentur: item *Tres Reges*, aliter *Cingulum Orionis*,
 vel *Baculus Iacobi*, *der Jakobs-ſtab* / ſive *die drei
 Könige*; & *Plauſtrum*, *der Wagen* / ſive *Heer-
 wagen* / &c.

Porro

Porro omnes *stella fixæ* in cœlo pariter, ac Globo conspicuæ, & maximè fulgentes, ratione *quantitatis*, vel *diversitatis lucis*, discernuntur; ut aliæ sint *Prima Magnitudinis*, quarum diameter apparens est 8 scrupulorum, quæque eminentiâ lucis omnes, excepto Sole, & Lunâ, antecellunt; aliæ *Secunda*, quarum diameter apparens est 6 scrupulorum; aliæ *Tertia*, 4 scrupulorum; aliæ *Quarta*, 3; aliæ *Quinta*, 2; aliæ *Sexta*, unius scrupuli.

Et hac methodo numerum *stellarum fixarum* constituerunt Artifices: nempe *prima magnitudinis* omnes fere 15; quæ globum terrenum centies septies, Bayero tantum 68, aliis 105, excedunt: *secunda* 45; quæ terram superant octogies septies: quibusdam nonagies, aliis 28 cum semisse: *tertia* 208, alii 205; quæ terram excedunt septuagies bis, secundum alios 11 ferè: *quarta* 474, Bayerus 475, alii 477; quæ terram superant quinquagies quater, juxta alios sesquiquatuor vicibus: *quinta* 217, Bayerus 216; quæ terram magnitudine vincunt tricies semel, Bayero 11½, aliis semel tantum, & quod excedit: *sexta* 53, alii 49, Bayerus 94; quæ terræ molem, ut veteres statuerunt, superant decies octies, vel secundum modernos, non nisi tertiam globi terreni partem mole suâ conficiunt. Atque sic *stellas fixas*, quæ oculis exactè conspici possunt, Bayerus in universum numeravit 1725; Plinius N. H. l. 2, c. 42, ætate Imp. Vespasianorum, 1060; Albategnius, Alphraganus,

ganus, & Ptolemæus 1022; Rabbi Kimchi 1089.

Prima magnitudinis stellæ hisce verficulis continentur :

Primâ luce *Canis major* præfulget in austro :
 mox *Humerus dexter*; *Pes levus Orionis*; inde
 est *Oculus Tauri* : supraque corusca *Capellæ* :
 hinc *Lyra*; *Arcturus*; *Cor Scorpii*; *Arista Puella*;
 anteit *Cor Hydra*; sic *Cor*, & *Cauda Leonis* :
 ast infra *Fohamand* lucet *Canopus* ; *Acaruar*.

His præterea etiam adduntur *Nebulosæ*, & *obscura*, vel *tristes*, ideò sic dictæ, quia visum nostrum plerumque fugiunt. Et ex ejusmodi stellis cum visibilibus computatis Kabalistæ 29000 myriades constituunt.

He autem stellæ nebulosæ, tubo optico à Jacobo Metio, & Joanne Lipperseimio, teste Sirturo in Telescopio c. 25, p. 24, Medioburgi in Selandia, anno 1609, primum invento, sed postea in Italia per Galilæum correcto, in Anglia per Drebbelium, teste Gassendo in Vita Peireskii p. 303, aucto, imò in Gallia per Th. Campanellam, & Thomam Gasconium, uti & Equitem quendam Neapolitanum longè perfectiori reddito, omnes exactè conspici possunt, imò longè plures. Nam de tubo à se invento scribit Ant. Reita p. 69, his verbis: Hujus Telescopii adminiculo uno intuitu totam circumfusam Iovi, & Saturno legionem, & comitatum video, Galilæano interim vix centesimam partem aperiente. Quid? & adhuc heri cum stupore, & summâ admiratione, Sudarium Veronicæ, ex stellis 140; Aquilarem Lyram, 150; Taurum 200; Plejades ultra 100; Oriona plus 100 stellis coagmentatum, lucidissimè sum intuitus, &c. Vid. ib. p. 70, 98, 103, de tubo octo pedum longo à Io. Carmuele parato. Iordanus Brunus de Vniuerso, & mundis, seu Infinito, & innumerabilibus, cap. 9, p. 233, & l. 4, c. 13, p. 408, scribit, quod in infinito Vniuersi spatio innumerabiles repariantur Soles, vel stellæ fixæ, & innumerabiles terræ, sive Planetæ; & licet Astronomi 1726, Talmudistæ 12000, Mystæ 144000, Kabalistæ 290 millies mille stellæ numerent, imò Deus ipse omnes numeraverit, ac nominaverit, Esai. 16, 57. Esai. 40, 26. Ps. 147, 4; hæ-
 stæus

Et nusquam tamen nobis nullus certus stellarum numerus fuerit cognitus. Videatur & Galilaeus System. Mundi Dial. 3, p. 245, P. Gassendi. Exercit. Epist. p. 49, lo. Bureus in Tab. Philos. Hebr.

In Globo nostro conspicitur *Tabella* versus Polum meridionalem, sub Eridano posita, in qua stellarum magnitudinis visibilis ratione differentium notæ distinctæ exhibentur. *Primæ* enim magnitudinis, seu honoris stella inibi angulis octo majusculis, radiisque intercurrentibus delineatur; *secundæ* sex itidem majusculis; *tertiæ* quinque majusculis; *quartæ* octo minusculis, absque radiis intercurrentibus; *quintæ* sex minusculis; *sextæ* quinque minusculis; & denique *nebulosa* circello valde parvo, absque angulis. Cæterum quamquam omnes stellæ absolute rotundæ statuuntur; tamen *fixæ* propter scintillationem, qua ab *erraticis* differunt, angulos quosdam habere videntur, & ita quoque in Globo pinguntur, licet diversimodè; uti modo diximus. Extra Globum enim aliàs plerumque septem angulis, seu radiis omnes delineantur, & quidem rectè: quia quælibet stella in cælo septem radios jaculatur, ac diffundit, tres scilicet ad dextram, hoc est, ad eas partes, à quibus recessit; & totidem ad sinistram, hoc est, ad eas partes, ad quas jam recto cursu accedit; denique unum, videlicet septimum, ad partem diametraliter oppositam. Exemplum petamus à Sole: ille oriens, ac in primo Arietis puncto constitutus, spargit dextros radios retrò in antecedentia, seu medietatem Zodiaci meridionalem, quæ tunc occupat superius hemisphærium; nempe radios hexagonos, seu sextiles, tetragonos, seu quadratos, trigonos, seu triangulares; & totidem sinistros in consequentia, seu medietatem Zodiaci septentrionalem Antipodibus tunc conspicuam, ad quam Solem tendere videmus; septimum autem, seu diametralem irradiationem in ipsum occasum: ut apud Firmicum, Pontanum, aliosque Astronomos videre est.

Denique distribuuntur, & collocantur omnes stellæ in Globo pariter ac ipso cælo, per
tres

tres principales Globi, vel Cœli regiones, seu partes; nempe vel per *partem intermediam*, quæ est Zodiacus; vel per *partem septentrionalem*, à Zodiaco versus Polum arcticum; vel denique per *partem meridionalem*, à Zodiaco versus Polum antarcticum.

Atque hinc est, quod aliæ stellæ nobis dicantur *Zodiacales*, seu *intermedia*; aliæ *Extrazodiacales*; eæque rursus vel *boreales*, vel *australes*.

Per has autem tres partes transit tractus ille, seu circulus tortuosus, pallidus, aut subcandidus satis latus, ac splendidus; qui nonnullis *Iunonius*, & *Lacteus*, Ptolemæo *Fascia*, aliis *Vestigium Solis*, ac *Zona* seu *Via perusta*, vulgò *Via D. Iacobi*, Germanicè *die Milch-strasse* / sive *Jasfobs-strasse* / Arabibus verò *Via Lactis*, & Græcis ὁ γαλακτίας, seu γαλαξίας vocatur; & nullas ferè alias, exceptis constellatis, quàm *stellas parvulas*, quas diximus *nebulosas*, & *obscuras*, absque perspicillo sive telescopio artificiali plerumque inconspicuas, earumque maximam partem comprehendere videtur: unde & in Globo admodum paucæ, eæque notabiliores, per illum tractum depictæ cernuntur.

Lacteus enim iste candor, fulgorque *Via lactea*, quam Hesychius *Pultem triticeam in lacte coctam* interpretatur, haud aliunde est, ut Democritus rectè perspexit, quàm ab ingenti frequentia stellarum isto cœli tractu constipatarum, aciemque oculorum ita fugientium, ut absque tubo dioptrico, non nisi confusum advertant fulgorem. Et hinc quærit Manilius lib. 1 Astronom.

*An major densâ stellarum turba coronâ
contextit flammâs, & crasso lumine candet,
& fulgore nitet collato clarior orbis?*

Atque ita non est à reflexione Solis haud intermicantibus stellis, ut Anaxagoras, teste Laërtio l. 2, & illum secutus Hippocrates, statuit: neque ex tenui nebulosa substantia, juxta Bayerum: neque à relicto ibi Solis per hunc tractum olim currentis lumine, ut priscis temporibus fabulati sunt Pythagoræi, teste eodem Manilio, cum scribit:

*Illac Solis equos diversis curribus esse,
atque aliam trivisse viam, longumque per ævum
exustas sedes, incoctaque sidera flammis,
cæruleam verso speciem mutasse colore,
infusumque loco cinerem, mundumque sepulchrum. &c.*

Neque à Phaëthontæo incendio; neque à lacte Iunonis, quod Hercules, cum ejus ubera, Palladis instinctu, suxisset, ex ore suo rejecerit, eoque cœlum niveo infecerit colore; ut est apud Philoponum in prim. Meteor. quod interpretatur de Solis lumine reflexo; neque ab animabus Heroum mortuorum, quas sibi hanc in cœlo sedem elegerunt: unde & Heroum Sedes, & Via cœli regia vocatur; ut idem Manilius dicto loco fusius enarrat. Imò hinc est, quod accuratiores Physici in eo dissentiant ab Aristotele, quod l. 1. Meteorolog. c. 8, viam hanc lacteam non in cœlo, sed in aëre exhalationum congeriem esse putaverit, adeoque inter meteora numeraverit. Dicunt enim Galaxiam esse Zonam in cœlo latissimam colorem lactis repræsentantem, totum cœlum perpetuò ferè cingens, ac in duas quasi partes fecans, imò unam eandemque semper distantiam à terra servans; quod meteora haud faciunt. Videatur Aristoteles 1. Metaph. c. 8, Plutarchus de Philosophor. decretis, Magyri Physica pag. 309, Somnium Scipionis Macrobbii l. 1, cap. 15, Velcurionis Phys. p. 151; Averroës, Philoponus, Cardanus, Meurerus in Meteorologia pag. 58, 59, &c. item Sperlingius in Physicis, & Benedictus Mazzotta in triplici Philosophia p. 7, c. 1.

Tendit

Tendit autem *Galaxias*, seu *Via lactea*, vulgo *Via Iacobi in Gallicia* dicta, (quæ unâ sui parte candidior, fulgidiorque, ac latior, quàm aliâ, imò alibi duplex, alibi simplex) à stella illa versus polum arcticum mirabili, & in globo depicta (quæ insolito præ aliis fulgore, anno 1572, per annum & trientem in posteriori parte solii Cassiopeïæ fuit conspicua) versus meridiem per ipsam Cassiopejam, Perseum, Aurigam, Clavam, & Brachium Orionis, ubi Geminorum pedes attingit; hinc per Æquatorem, Canem majorem, Argo-navem, ubi latissima, pedes Centauri, Crucem, Triangulum austrinum: unde remeat in boream per Aram, Caudam Scorpionis, Sagittarii arcum; ubi nomen *Via lactea*, inter Æquatorem, & Zodiacum, quos transit, appositum conspicimus: dehinc per Aquilam, Sagittam, Cygnum, Caput Cephei, donec redeat ad mirabilem illam Cassiopeïæ stellam. Sed hoc quoque observandum, quod brachium hujus Viæ lacteæ à Cygno se retro flectat versus meridiem usque ad Serpentarium; ubi in Æquatoris circulo in quatuor illi adpictis stellis definit: ita ut circa Aquilam, & Cygnum duplicata conspiciatur. Verùm lubet apponere hîc supra citati Manilii versus tractum illum itidem describentes:

*Alter in adversum positus succedit ad Arctos,
 Et paulum à Boreæ gyro sua fila reducit,
 transitque inversæ per sidera Cassiopejæ.
 inde per obliquum descendens tangit Olorem,
 Æstivosque secat fines, Aquilamque supinam,*

temporaque æquantem Gyrum, Zonamque ferentem
 Solis equos, intra caudam, qua Scorpius ardet,
 extremamque Sagittarii lævam, atque Sagittam,
 inde suos sinuat flexus per crura, pedesque
 Centauri alterius, rursusque ascendere coelum
 incipit, Argivamque ratem per aplustria summa,
 & medium mundi Gyrum, Geminosque per ima
 Signa secans subit Heniochum, teque inde profectus,
 Cassiopeja, petens, super ipsum Persea transit,
 orbemque ex illa cæptum includit in illa,
 trisque secat medios Gyros, & Signa ferentem
 partibus è binis, quotiens præciditur ipse.

Viam sive semitam lacteam Achilles sic definit : ὁ γα-
 λαξίας ἐστὶν ὁ ἐν τῇ σφαιρᾷ κατὰ κεντροσμίξιν & κηρῶ λευκῶ ;
 & Ovidius :

Est via sublimi cælo manifesta sereno ,

Lactea nomen habet candore notabilis ipsa.

Quod autem in hoc cæli Cingulo, seu Orbe lacteo, ut Ci-
 cero vocat , tam frequens stellarum parvularum hæreat
 agmen, id ipsum tubo dioptrico non ita pridem invento
 prehenderunt Astronomi : ejus enim beneficio stel-
 lularum etiam minimarum oculis alioquin inconspicuarum eviden-
 ter inibi discernuntur. Et licet hic tractus nullum in
 Sphæra usum habeat ; tamen cum absolute ἡ εἰς ἡ σφα-
 ῖν πρὸς μακρότητα persequatur , ut Scaliger inquit, necessa-
 rio ponendus fuit ; æquè ac candidæ illæ duæ maculæ co-
 lore ad Viam lacteam accedentes : quæ velut parvæ nu-
 beculæ, nautis Nubeculæ Magellani dictæ, circa Polum
 austrinum, altera & quidem minima inter Hydram, &
 polarem Zodiaci, altera, quæ triplo latior est illa, in
 ipso polari Doradinali, seu Zodiaci, propè Doradinis
 caput, in Globo depictæ conspiciuntur.

Ejusmodi nubem, sed atram, imo tam miram, & in pyramidis œ-
 gypsiacæ modum formatam in Arabia videri oculus testis
 est Bellonius.

M E M B R V M I I.

De Signis, seu Asterismis in globo considerandis in genere; & in specie de Signis Zodiaci, eorumque pictura, & appellatione.

EXpedivimus hætenus *stellas fixas* in Globo *singulatim*, & *extra formas* consideratas. Sequitur, ut illas ipsas quoque *collectim*, & *cum formis*, hoc est, prout ad certas *imagines*, & *figuras*, quas *signa*, & *Asterismos* vocamus, redactæ sunt, consideremus.

Ejusmodi autem *Imagines*, seu *Signa cælestia* in Globo nostro numerantur, & conspiciuntur 64: & ex his alia sunt *Zodiacalia*; alia *Extrazodiacalia*.

Zodiacalia, quæ & *intermedia* dicta, quòd *meditullium* Globi, id est, *Zodiacum* occupent, & juxta duodenum Solis, circulum suum permeantis, cum Luna coitum constituta, sunt XII; nempe *Aries*, *Taurus*, *Gemini*, *Cancer*, *Leo*, *Virgo*; *Libra*, *Scorpius*, *Sagittarius*, *Capricornus*, *Aquarius*, & *Pisces*.

His singulis singuli duodecim coeli venti adscribuntur ab Ampelio: nempe *Arietis* *Africus*, *Tauri* *Circius*, *Geminis* *Aquilo*, *Cancro* *Septentrio*, *Leoni* *Thrafcias*, *Virgini* *Argestes*, *Libræ* *Zephyrus*, *Scorpio* *Africus*, *Sagittario* *Auster*, & *Africus*, *Capricorno* *Auster*, *Aquario*, *Eurus*, & *Notus*, *Piscibus* *Eurus*.

Signa autem *Zodiacalia* *Marcellus Palingenius* hisce includit *verficulis*:

Sunt

Sunt *Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Nepa, Arcitenens, Capricornus, Hydrochoosque,*
& duo cœlesti radiantés lumine *Pisces.*

Ex his sex septentrionalia vocantur, &

Sunt: *Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo;*

1. ♈ 2. ♉ 3. ♊ 4. ♋ 5. ♌ 6. ♍

Reliqua sex meridionalia posteriorem Zodiaci semicirculum constituentia, ut

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

7. ♎ 8. ♏ 9. ♐ 10. ♑ 11. ♒ 12. ♓

Cæterùm Signa hæc, veteribus Ægyptiis pro θεοῖς βυλαίοις, hoc est, *Diis consiliariis* habita, annotante Scholiaste in 4 Argonauticis Apollonii, prout certum corporis humani membrum quasi suum unumquodque gubernat, ut ex Medicorum observatione notum est, ab illa gubernatione denominari possunt: ita ut primum, nempe Arietem, alio eoque fictitio nomine dicas, *Caput*, seu *Signum Capitale*; Taurum, *Cervicarium* vel *Collarium*; Geminos, *Humerarium*, seu *Brachiarium*; Cancrum, *Pectorarium*; Leonem, *Cordiale*, *Scapularium*ve, aut *Regium*; Virginem, *Stomacharium*, *Costarium*ve; Libram, *Umbilicarium*, seu *Femorarium*, item *Clunarium*; Scorpionem, *Inguinarium*, seu *Seminarium*, *Pudendum*ve, aut *Genitale*; Sagittarium, *Feminarium*, seu *Coxarium*, *Natarium*ve; Capricornum, *Genuarium*; Aquarium, *Tibiarium*, *Surarium*ve; Pisces, *Pedaneum*. Videatur de hoc Vossius l. 2 de Idol. pag. 568, & Campanella in libris Astrologicis. Omnes enim istæ partes, à quibus appellationes hæc desumptæ, quasque singulas signa sua singula regunt, nunquam tentari debent medicamentis, cum Sol in signis earum versatur, quia curationem tunc ægrè admodum admittunt. Vnde nos aliquando sic lusimus:

Der Widder håt das haupt; der Stier das hals-genütte;

Der Zwilling arm und hand; der Krebs der brüste troht;

Der leu das hertze selbst; die Magd das Magen-stütte;

Die Waag des Nabels schnur; die Schaam der Schorpiohn;

Der Schütz das hinterteil; das Knte der Bot ingleichn;

Der Wasserman das heit; den Fuß der Fische zeichen.

Zωδιακὸν Arabes *Almantica*, seu *Nitac*, quòd utrumque *balthicum*, five *ζωστής* significat; Ebraei vero זכרון הנוצות *opus Phrygionarium*, h. e. *Limbus textilem*, seu *Fasciam*, vocant; Germani *den Diet-Kreis*. Lucano est

variis mutator Circulus anni;

Proclo *λοξὸς κύκλος*, Arato *μεσῶς*, & *ἡλιόιο κέλευθός*; aliis *Signifer*, *ἀστειμωσπαιὸς*, *ζωροφός*, *Sigillarius*; item *ζωδὸς περιπόλιος*, & τὸ δωδεκατημέριον, Germanico *Media solis via*: quo tamen potius *Eclipticam*, quæ *Zodiaci meditullium* occupat, ac *ἡλιακὸς κύκλος*, vel *ἐκλειπικὸς κύκλος* vocatur, intelligit. Dividitur enim *Zodiacus* juxta latitudinem in tres partes, seu *partes*; quarum intermedia est *Circulus eclipticus*, respectu extremarum, valde arctus & gracilis. ἕξ δ' ἔγκλιστοι τρεῖς, ὡς αἰμαθηματικῇ ποιῆσι καλεῖσιν, ἐστὶ δ' ὁ κατωτέρωθεν ἐν τῇ σφαιρῇ κρητῆ μεμειλιτωμένος. Achill. Statius.

Extrazodiacalia sunt vel *Septentrionalia*, vel *Meridionalia*.

Globum Ptolemeus, & ante illum *Hipparchus*, in tria divisit, in *Zodiacum*, in partem *aquilonarem*, & in *austrinam*.

Extrazodiacalia septentrionalia, quæ aliter *borea* vocantur, sunt 23; *Vrsa minor*, *Vrsa major*, *Draco*, *Cepheus*, *Cassiopeia*, *Andromeda*, *Perseus cum Capite Medusa*, *Triangulum boreale*, *Auriga*, *Coma Beronices*, *Bootes*, *Corona septentrionalis*, *Serpentarius*, *Serpens Ophiuchi*, *Hercules*, *Aquila*, *Antinous*, *Sagitta*, *Vultur cadens cum Lyra Arionis*, *Cygnus*, *Delphinus*, *Equuleus*, *Pegasus*.

Illam memoriæ sublevandæ causâ hisce versiculis includuntur:

Ad boreamque tria & viginti sidera cernes:

*Est minor Vrsa, Draco, Cepheus, & Cassiopeja,
Andromede, Perseus, Auriga, Trigonus, & Vrsa
major, Pegasides, & Equi-præfectio, Delphin,
Aquila, & Antinous, Vultur, Telum, Coma, Cygnus,
Hercles, Anguinenens, Serpensque, Corona, Bootes.*

Extra-

Extrazodiacalia meridionalia, quæ vulgo notia vocantur, sunt 29; Cetus, Eridanus, Orion, Lepus, Canicula, Canis major, Hydra, Crater, Corvus, Centaurus, Lupus, Ara, Corona austrina, Indus, Grus, Piscis austrinus, Phœnix, Columba Noë, Argo-navis, Crux, Musca, Triangulum austrinum, Apous Indica, Pavo, Pica Indica, Hydrus, Dorado, Piscis volans, Chamaleon.

Quæ itidem versiculis, & quidem hisce comprehenduntur :

Vigintique novem vergentia sidera ad austrum, sunt Lepus, & Cetus, cum Nilo, sævus Orion, Sirius, & Procyon, Argo ratis, Hydra, Craterque, Corvus, Centaurus, Lupus, Ara, Corollaque, Piscis austrinus, Piscisque volans, Dorado, Columba, Deltoton, Pavo, Crux, Musca, Chamaleon, Hydrus, Picaque, Grus, Phœnix, Indus, Paradisens ales.

Theon vult omnes imagines in cælo conversis ad nos tergis esse : sed in globis pingi oportere vultibus ad nos conversis. Dorsa enim in superficie cæli concava, in convexa globi, quæ cæli concavum representat, omnino supina esse debent.

Signa Zodiacalia quod attinet, quæ in hoc membro considerare decrevimus, ordine omnia in Globo Eclipticæ affixa conspiciuntur. Et primum quidem est

I. ARIES; der Widder / das Lenhengestirn :

Princeps Zodiaci, Ductor exercitus Zodiaci, Nigidio Dux gregis, Ductor opulenti gregis, Princeps signorum cælestium; Manilio Laniger, Phrixæum pecus, Phrixæi vector, Ovidio Ovis aurea, Vervex, Æquinoctialis, Vernus Portitor, Ar-

canus, Auratus, Chrysomallus, aliis sed barbarè *Chrysovellus*; nonnullis *Arietinum Caput*; item *Iupiter Ammon*, Propertio *Iupiter Libycus*, Dionysio *Deus Libycus*, Nonno *Ammon Libycus*, *Iovis sidus*; Manilio, & Virgilio *Minerva sidus*: Græcis κέφος; quibusdam Ἀΐζαερος, Ægoceurus; quod tamen potius Capricorno convenit: Ebræis טלה: Arabibus *Elhemal*, sive *Elhamel*, *Schickardo Achamalo*, hoc est, *aries*, Germanicè *der Hammel*. Hic summâ nocte in summo residet cælo, inter Octobris finem, & initium Novembris:

Ac sua respiciens aurato vellere terga,
inque Tauri locum succedens, sub notam ♄, capiti ejus imminentem, in globis locatur: & septendecim stellis in nostro conspicuus, procreationem, caliditatemque denotat.

Ticolomineus in Sphæra sua Italica Arieti tantum 13 stellas attribuit: uti ☿ & Postellus; qui tamen extra Signum adhuc quinque informes addit. Bayerus verò computat 19: nempe tres te: tic magnitudinis; quarum prior in auricula sinistra, quæ omnium firmamenti stellarum prima censetur; ☿ posterior in cornu sinistro, utraque Martialis, ☿ Saturnina, quia fulgentiores sunt, Arabicè Scartai, vel Sartai, hoc est, Arietis ministræ complanetæ, item Mesartim, dicuntur; tertia verò in dextro cornu, seu vertice, quæ borealior lucida, Martialis, ☿ Clavio informis super caput, Abrachidi verò super miscidam; quibusdam Principalis: porro unam quartam in cauda Venerem; duas quintas iidem in cauda Venerem; ☿ 13 sextas hinc inde disseminatas, ac partim ♀ ☿ ♀, partim ♀ ☿ ♂ naturam participant.

Prima Arietis stella, quam Methon Atticus, Cycli decemnovennalis inventor, qui ante mortem Alexandri Magni 108, atque ita ante Christum natum 400, & quod excurrit, annis vixit, in ipso æquinoctii verni limite, hoc est, primo Zodiaci gradu, ubi se interfecat Zodiacus & Æquator, ac in globis adpieta conspicitur
Arietis

Arietis nota Υ , observasse dicitur, nostro seculo, motu stellarum ab occasu in ortum hypothetico, quem longitudinem vocant Astronomi, in 28 gradum ejusdem ligni retracta videtur; latitudine interim poenè eadem manente. Quippe hoc motu, hoc est, ordine, ut vulgò loquuntur, secundum successionem signorum, omnes stellæ unoquoque annuo spatio 51 secundas, ac singulis 70 annis, & 7 mensibus unum gradum, centum verò annis unum gradum, & 25 minutas procedunt: ut observatum Tychoni Braheo. Atque hinc est, quod Arietis figura in Globis ad notam Υ , ac figura Υ ad notam II, & sic consequenter omne, quod superest, signum ad sequentis notam pingatur. Interim tamen à verni æquinoctii puncto ordinur Arietis signum, procedentes usque ad gradum trigessimum. Quod sequuntur reliqua undecim: quæ singula totidem constant gradibus. Æquinoctia autem verna, quæ tempore Christi, anno bifextili in 24 Martii, communi verò in 25 incidisse dicuntur, nostris temporibus, si credimus Tabularum calculo, communibus annis incidunt in 11 Martii, & intercalariis in 10. Sed videamus cur, & qua occasione Aries inter astra locatus sit.

De *Ariete* $\kappa\alpha\tau\iota\sigma\tau\epsilon\lambda\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\omega$, ejusque $\alpha\pi\omicron\sigma\tau\epsilon\lambda\omicron\sigma\iota$ duæ imprimis sunt opiniones. Primam, ac receptissimam nobis propinat fabula illa de Phrixo, & Helle, Athamantis Thebanorum regis, & Nephelis postea repudiatae filiis: quos Ino Athamantis altera uxor Cadmo Phœnice, & Harmoniâ prognata, prorsus novercali prosequebatur affectu. Quippe omnem amorem, quo inflammata fuerat in privignum, illo non assentiente, in acerrimum convertit odium. Nec cessavit, usque dum, tostis omnibus quæ ferebantur, frumenti seminibus, ac corruptis sacerdotibus Delphicis, tale relatum oraculum; si Thebani vellent, ut fruges nascerentur, Phrixum esse mandandum Iovi. Et hinc est, quod *Aries oriens* inexhaustas, & inexplebiles cupiditates, imò audacia, impudentia, & inconstantia proferre dicatur ingenia. Sed Phrixus, cum jam aræ, Athamantis jussu, esset immo-

landus, teste Apollodoro l. 1, Arietem ex Neptuno, & Theophane genitum, aureâque lanâ opertum, vel potius navem, cujus insigne aries aureus, unâ cum forore Helle conscendisse, atque sic aufugisse dicitur. Quò respiciunt fortè Astrologi, qui nascentibus oriente ariete peregrinandi aviditatem tribuunt. Alii tamen dicunt Phrixum non ad aram, ut immolaretur, esse ductum: sed, ut ad sacrificia eligeret victimam pulcherrimam, missum. Vbi Aries quidam, Iove annuente, ei patefecerit omnes novercæ insidias: ut Didymo proditum. Hinc ille cum forore Arietis tergori infidens, prout ipse Aries suaserat, aufugerit. Sed Aries hic schemate saltem Poëtico pro pecude sumitur: cum revera fuerit Phruxi alumnus, ut quidam scribunt, vel potius Ephorus, aut Præceptor *Crius*, hoc est, *Aries* dictus. Quo suafore, & impulsore, imò ductore, & vectore Phrixus fugam capessit: ut proditum Dionysio in Argonauticis. Rursus alii tradunt Nephelen, quod *nubem*, sive *nebulam* significat, Phrixum rapuisse, eique auream ovem à Mercurio captam dedisse: qua per aëra fuerit vectus. Vbi iterum Crium, seu Arietem Præceptorem, cum aurificiundi arte, aut aureis consiliis, & adhortationibus, intelligo. Atque hinc quoque Phrixus rerum astronomicarum scientiâ delectatus, ac in cœlum ab Ariete sublatus dicitur: ut traditum Luciano in dialogo de Astrologia. Cæterum Helle, cum deventum esset ad angustias maris inter Chersonesum, & Troada, ob nauis obortam foris incumbens, atque sic in mare decidens submergitur: vel ut alii malunt, quos inter est Hellanicus, morbo in itinere absumpta, navigantium more, in mare dejicitur. Vnde fretum *Hellespontii*, & *Athamantidis* nomen accepit: ut proditum Æschylo in Persis, & Ovidio in Epist. Leandri, ubi sic canit:

*Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
Vixque manet portu tuta carino suo.
Hoc mare, cum primùm de virgine nomina mersâ,
quæ tenet, est nactum, tale fuisse puto.*

Est satis amissâ locus hic infamis ab Helle :

utque mihi parcat, nomine crimen habet.

*Invideo Phrixo, quem per freta tristia tutum
aurea lanigero vellere vexit ovis.*

Hic demum nonnulli ajunt locutum fuisse Arietem, & hortatum Phrixum, ut intrepido fit animo : se illum incolumem in Colchidem portaturum. Vbi quoque saluus ad regem Æetam pervenit : cujus filiam Calciopen postea duxit ; quam proprio nomine *Eoeniam*, cognomine verò *Calciopen*, & *Ophiusam* dictam prodidit Pherecydes l. 6. Arietem verò Iovi Phrixio, hoc est, fugæ faventi, sive, ut alii scribunt, Iovi Laphystio, vel juxta nonnullos Mercurio, aut Marti immolavit. Quibusdam placet Phrixum, vel etiam ipsum Æetam Arietem Diis mactasse ; & vellus aureum, quod Simonides *purpureum*, alii *candidum*, at postea à Mercurio inauratum, dixere, in templo, vel luco Marti, aut juxta alios, Iovi sacro, ramis quernis affixisse. Hinc Apollonius l. 2 Argonauticorum :

Phrixus & Æetæ regnumque & mœnia adivit.

Hunc aries vexit, quam mox Cyllenius aureum

fecit. Nunc etiam suspensa est aurea quercu

pellicula, interdum crepitat quæ leniter auris.

Iupiter ipse fugæ favit, quo Phrixius illum

mactatum cepit struictis fumantibus aris.

Manilius verò pellem Arietis jam tunc auream fuisse, ubi mare trajecerunt, existimasse videtur, cum l. 4

Astron. sic canit : — *Testis tibi Laniger ipse,*

cum vitreum findens aurato vellere pontum,

orbitatumque suâ Phrixum per fata sorore

Phasidos ad ripas, & Colchidæ regna revexit.

Inter tot sententias ego suspicor Arietem Phruxi Ephorum, ob summam sapientiam pariter ac fidelitatem, Inspectorum sive sacerdotem summum Templi Colchici in honorem Phruxi, vel alterius cujusdam ab ipso Phruxo conditi constitutum fuisse : unde & aries Diis mactatus dicatur, schemate Poëtico. Templi autem illius meminit Mela l. 1, cap. 21, hisce verbis : *Hic sunt Colchi.*

Hinc Phasis erumpit. Hic eodem nomine, quo annis est, à Themistagora Milesio deductum oppidum. Hic Phixi templum, & lucus fabulâ vetere pellis aureæ nobilis. Sic quoque vellus arietis aureum in Martis luco vel fano suspensum, fortè nihil aliud fuit, quàm navis, qua vectus Aries, & Phrixus, arietis infimul figurâ intignis, ac postea in perpetuam rei memoriam, cum auri copia, quod Phrixus secum portaverat, vel à Mercurio, aut Æeta demum obducta auro, Martis templo illata. Et eadem de causa Aries quoque, precibus Nephelæ, vellere suo aureo spoliatus, vel cum aureo vellere, ut Manilius voluit, à Diis inter astra relatus dicitur: ut testatur Ovidius, & alii,

quorum carminibus nihil est, nisi fabula, cœlum.

Videamus nunc alteram de Ariete in signum cœleste mutato opinionem: quam nobis explicat Ampelius in Libro memoriali: *Aries, inquit, beneficio Liberi, quod, cum exercitum in Indiam per Libyam duceret, per loca arenosa, & sicca, cum aquæ inopia esset, & exercitus ejus siti affligeretur, Aries eis aquam demonstravit: & ob id à Libero Iovis Ammon est appellatus: eique sanum fecit ad eum locum, ubi aquam invenit. Quod abest ab Ægypto, & Alexandria millia passuum novem. Ob eam rem à Iove petiit, ut inter sidera reciperetur Aries. Sed Germanici Interpretes hanc fabulam paullo aliter narrat: Nigidius, inquit, hunc arietem dicit ducem, & principem signorum Zodiaci Circuli. Immortali autem honore donatum, quod cum Liber (sic dixerunt Fabulatores Noah, & Mizraim, Chami filium, item Mosen) exercitum in Africam duceret, & aquæ inopiâ pateretur; subito aries ex arena, (quæ Græcis ἀμμὸν dicitur) exiit (fortè Chama vel Ammon cum cornibus arietinis fictus; cujus delubrum in arenosis Ammonia, seu Libya locis à filio Osiride conditum erat) & Liberum cum exercitu suo ad aquam perduxit divinitus. Hoc factò Liber eum Arietem, Iovem Ammonem (den Hammel, sive Sand-gott) appellavit, (nam forte credidit Iovem Ammonem sub specie arietis sibi apparuisse, ac ipsum ex fonte bibentem, aquam eâ occasione monstrasse;)*

eique

eique sanum magnificum fecit, eo in loco, in quo reperta est aqua: & abest ab Alexandria itinere dierum novem. Præterea Aries dux aque immortalis mutatus, & cœli sidera consecutus. Videatur & de hoc Hyginus fab. 133, & Isidorus l. 3 Orig. cap. ult. De genitura Arietis ejus hæc habet Morelliana editio: Genitum autem hunc Arietem dicunt ex Neptuno, & Theophane, Atidis (Vossio Atidis) filiâ: quam cum adamasset, in Insulam Crinissam (Vossius legit Crionesein, Κρισην ἤστυ, hoc est, Arietis Insulam) iraduxit, inque ovem convertit: cum qua in arietem mutatus, concubuit; ex qua Aries Chrysovellus natus. Vbi pro Chrysovellus, lege Chrysomallus, χρυσόμαλλον, hoc est, aurei velleris. Otto Heurnius autem de hoc Ariete ex Dionysio Mytelenæo longè aliter sentit: Erat, inquit, summo in honore in Asiæ partibus barbarie obsitis Philosophia: adeo ut Arietem, Phixi, Athamantis Thebarum regis filii, Pædagogum, sapientiæ cultu ita conspicuum, ut Aureus, ob doctrinæ præstantiam, vulgò diceretur, tanto desiderio Colchi captum adservârint, ut omnes occumbere, quam tanto viro carere maluissent: qui tamen ab Iasone reliquisque Argonautis tandem inde liberatus. Unde Argonautarum ad aureum Vellus consequendum fabula. Sed alii scribunt, inter quos est Suidas, aureum Vellus nihil aliud fuisse, quàm Librum in membrana (puto arietinâ) exaratum, quo aurifaciendi ars contineretur; fortè à memorato Crio, seu, quod idem, Ariete Phixi Ephoro conscriptum. Ac argumento fit, quòd, qui argonauticæ expeditioni interfuerint, ad unum omnes medicinam calluerint, ac proinde etiam fortè Chymicæ dediti fuerint: ut Clemens Alexandrinus Stromat. l. 1, ex Apollonio Rhodio refert. Quin & ipse Æsculapius se socium præbuit. Videatur de hoc maximus Medicorum Sennertus lib. de Conf. & diff. Chym. cum Aristot. & Galen. item Plutarchus, Justinus l. 29, & Xenophon l. 6. Inò rursus aliam originem nobis enarrat Varro l. 2 de Re Rust. c. 1: De antiquis, inquit, illustrissimus quisque pastor erat, ut ostendit Græca, & Latina lingua; & veteres Poëtæ, qui alios vocant πολύαγρους, id est, dominos agnorum multorum, alios

πολυμήλας, id est, possessores multarum ovium, alios πολυβότας, id est, boves multos possidentes: qui ipsas pecudes, propter caritatem, aureas habuisse pelles tradiderunt: ut Argis Atreus, quam sibi Thyesten subduxisse queritur: ut in Colchide Aëta; ad cuius arietis pellem profecti regio genere dicuntur Argonautæ: ut in Libya ad Hesperidas; unde aurea mala, id est, secundum antiquam consuetudinem, capras, & oves, quas Hercules ex Africa in Græciam exportavit. Ea enim sua voce Græci appellârunt μήλα. Attamen non ob solas pecudes, arbitratur illustri Vossius, Argonautas profectos: sed per eas συνειδοχικῶς intelligere oportere opes regis universas; imprimis verò auream illam pellem, qua Aries Phruxi onerabatur, vel potius thesaurum illum, quem Phrixus, Athamantem, & novercam fugiens, nave vectum in Colchidem deportârat. Hos enim, inquit l. 1 de Orig. & progressu Idololatr. p. 178, consanguinei Phruxi, ante omnes autem Iason, prognatus Æsone, fratre Phruxi hujus patruelis, non absurde reposebant. Nam verisimile est, eos fuisse partim ex bonis Nepheles matris: partim, quia ejus domos, & agros auferre non poterat, ex pecuniis Athamantis patris, & novercæ Inus. (Et hæc est Ivo illa, quæ cum filio Melicerta in mare se præcipitavit, & jam in Deorum numerum recepta, Leucothea dicebatur: unde Propertius l. 2, Eleg. 28:

Ivo etiam primâ terris ætate vagata est.

Hanc miser implorat navita Leucotheam.)

Eos quoque velleris aurei nomine vocârunt; quia ex pecudibus pecunia comparetur; eoque & pecuniæ dicuntur, quasi res pecuinæ: imò postquam signari cœperunt nummi, sæpe iis pecudis, vel bovis nota imprimebatur. Vnde proverbium: *Nebes in lingua*. Sanè pecus veteribus videtur μήλον dictum à μέλω, quòd iis id maximè curæ fuerit; æquè ac nostris mercatoribus sunt nummi.

Cæterùm nihil mirum, si Phrixus suo salvatori, & consiliario adedè fideli, imò suo quasi deo etiam attribuerit, ut suspicamur, nomen Iovis Ammonis: quin & voluerit, ut idem divinus honos ei deferatur, ac antiquissimo illi Ammoni, seu Hammoni, filio Noë.

Qui

Qui Ægyptiis, teste Herodoto, Ἀμμῶν dictus, in Ammonix seu Libyæ occidentali parte suum habuit delubrum. Vnde fortè à Libyis sol occidens creditus est: æquè ac *Belus*, & *Moloch*, qui in oriente culti, sol oriens: ut illud ex Macrobiï Saturnal. l. 1, cap. 21 constat. Atque sic Arietis hujus nomen tanto pedetentim inclauit honore, ut etiam postea apud Romanos *Aries* symbolum fuerit principatus: quod proditum Varroni l. 5 de lingua Lat.

Verùm *Aries* non tantùm *Iouis* est *Sidus*; sed etiam filix ejus *Minervæ*, ut ex Virgiliï lib. 11 Æneidos videre est. Nam uti illa consilii præses; sic ex Maniliï sententia Astronom. l. 2,

consilium ipse suum est Aries, ut principe dignum est:

audit se, Libramque videt. —

hoc est, ut Vossius exponit, ex suo consilio præcedit: cætera ex ejus consilio sequuntur. Et de hoc Servius ad modò adductum Virgiliï locum satis eruditè: *Hæc numina*, inquit, *quæ inter sidera non videmus, licet signa sua propria non habeant, cum aliis potestate sunt permixta. Ut Ophiuchus ipse est Æsculapii: Gemini Apollinis, & Herculis esse dicuntur: sic Minervæ Aries esse dignoscitur.*

Sed infimul & huic fabulosæ, & Poeticæ explicationi iuvat substituere aliam, & veram ex ipso sacrosancto Codice depromptam rationem translationis hujus Arietis in cælum. Atque sic denotabit hic Aries potius illum *Arietem*, quem Abrahamus cœlitus missum, loco filii sui Isaac, sacrificavit, teste historiâ Mosis Genes. c. 22, v. 13: vel, si mavis, alterum illum, qui sub *Agni* nomine, Dux est, & sacrificium uniuersi ovilis humani; cuiusque typus erat is, quem Abraham sacrificavit.

II. TAVRVS; der Stier / sive der Farre:

Bos, *Portitor Europæ*, *Proditor Europes*; Ouidio *Taurus Candidus*; Manilio *Princeps armenti*; *Bubulum caput*; *Io*, Ouidio *Inachis*, Virgilio 3
Georg.

Georg. *Inachia iuvenca*; *Isis*, *Chironis filia*; *Osiris*; *Veneris sidus*: Græcis *Ταῦρος*, Interpreti Ptolemæi *Κυβήος*, Arato *Πεπληγός*, propter *genua incurvata*, æquè ac Manilio *Flexus*, *Nixus*, & Lucano *curvatus*; Ebræis *תָּוֵר*; Arabibus *Ataur*, *Altaur*, *Altor*, Schickardo *Attanoro*, id est, *Taurus*. Hic adversus Geminis, averfusque Arieti, sub π caractere, illorum pristinam sedem capite, & collo occupans, ingeniculatus, & tanquam bos humi procumbens, jugumque ab Aurigâ poscens pingitur; & 44 in globo nostro stellis constans, inter quas *Pleiadum*, *Hyadumque* sidera cernimus, agriculturam designat. Cæterùm nocte mediâ, circa medium Novembris, & initium Decembris, in meridiano conspicitur.

Picolomineus ei tantum 33 adscribit stellas; quibus Poffellus adhuc undecim extra signum numeratas adjicit: Bayerus autem 48; quarum una prima magnitudinis, Lampadias dicta, oculum austrinum format; quinque tertia caput; 8 quarta; 20 quinta, & 13 sexta reliquum dimidium corpus.

Taurus, qui recentioribus tantum dimidiis pingitur, Plinio, & Vitruvio integer erat; ac in cauda ejus *Pleides*, quæ nunc in fronte, locabantur: quamquam & aliis eadem seorsim à Tauro sint effectæ. Cæterùm *Vaccâne*, an *Taurus* constellatio hæc censerî, & utrum ad *Iovem*, an ad *scortum* ejus referri debeat, inter ipsos fabulatores antiquos ambigitur. Hinc Ovidius:

Vacca sit, an Taurus, non est cognoscere promptum.

Pars prior apparet, posteriora latent.

Seu tamen est Taurus, sive hoc est femina signum,

Iunone invitâ munus amoris habet.

Hujusmodi enim pecudis faciem induens *Iupiter Cretensis junior*, *Europam* Agenoris Cananæi, seu, ut postea dixere, Phœnicum regis ex *Melia* nympâ filiam, *Cadmi*, & Phœnicis sororem, cum virginibus *Tyriis*, juxta littora

littora Serapiæ, choræas agere solitam, juvenis mistus adiit; illamque tergo suo infidere ausam rapuit; ac in Cretam insulam, superato Ponto, abduxit. Vbi rursus depositâ tauri formâ, optatum amoris finem nactus, in sempiternam rei memoriam, uni ex quatuor Orbis partibus virginis regiæ nomen indidit, *Europamque* vocavit: ut fâsus videre est apud Ovidium in tertio *Metamorph.* Quinimò hac occasione, teste Hygino, imaginem Tauri in cœlum collocans, 44 circiter stellis exornâsse dicitur. Atque hinc Sidonii numismata cum femina tauri dorso infidente ac mare transfretante in Europæ honorem cuderunt.

Sed & hæc fabula à Phœnicibus, aliisque, ut reliquæ omnes, ficta est ex vera historia; quam Echemenes de rebus Cretensibus scribens, hisce enarrat verbis: *Cum forte fortuna, inquit, Cadmi soror, Europa, ad litus Serapiæ civitatis, inter Tyrium, & Sidonem sitæ, deambulare, à Cretensibus, qui mercatum eò venerant, speciosâ ejus formâ inescâris, rapta est, anno mundi 2517, & Cretam navi avecta, cujus proa candido Tauro insignita erat.* Idem ferè refert Herodotus l. 1, & Agatharchides in reb. Europicis. Atque sic *Europa* navi rapta cujus Ἰνίονιον *Taurus*. Nisi cum Palæphato malis, à *Tauro*, viro Cnossio, vel Cretensi raptam, & oblatam Iovi, vel regi Cretensi; quem, vero nomine, Lactantius l. 1 de falsa Rel. cap. 11, ex Eufebio, & Diodorus in quinto, Ἀστέριον, *Asterium*, sive, ut Lycophron, Ἀστέρων (unde & *Europam* jam Diis adscriptam, *Astartem*, quæ Atergatis mater, dictam testatur Lucianus lib. de Dea Syria) Augustinus autem de Civ. Dei l. 18, c. 12, *Xanthum*, vocant.

Alii tamen volunt, quod hoc signo denotetur *Io antiqua*, aliter *Callirhoë* dicta, Inachi fluvii, seu potius regni Archivi conditoris, ex Melissa Oceanina filia: ut inter alios auctor est Castor, Deiotari regis nepos, in opere de Erroribus ex incititia temporum ortis. Vnde Ovidius l. 1 *Metamorph.*

*Inachus unus abest, imoque reconditus antro
fletibus anget aquas: natamque miserimus Io
luget ut amissam.*

Cecrops quidem dixit Argo, & Iſmene Aſopi fluvii Thebani filiâ prognatam; Acufilaus Pyrene, & Aceſodotus Neptuno, & Hallirrhoë, fortè *Calirrhoë*; ut eſt apud Euſebium nomen Iûs, pro *Callirhoë*: ſed perperam. Antiquam verò vocamus ad differentiam alterius Iûs filiæ Iaſi, quem genuit Argus alter, Agenoris filius: inter quas ducentorum circiter annorum eſt intervallum. Cæterùm Io hæc fuit prima Iunonis Argivæ ſacerdos; ut Theo in Aratum tradit: cui primus itidem ſacra feciſſe dicitur Phoroneus, Iûs frater: ut ex Hygini fab. 143 conſtat. Hujus autem Iunonis verum nomen ſilentio obnubilatur. Vnde conjicio fuiſſe Nioben filiam non Tantalii, quæ Phrygia, & Amphioni nupſit; ſed Phoronei, Inachi neptem: quam antiquiſſimus Iupiter Argivus, qui nullus alius eſt, ac Apis Sicyonius, Inachi nepos, atque adeo Niobes frater, primam, Apollodoro teſte, vitiavit, aut, ut honeſtius loquar, in uxorem duxit: unde natus eſt Argus; à quo Peloponneſi *Argos* dicta. Et hinc eſt, quòd Iuno, id eſt, regina inſignitè zelotypa fuiſſe dicatur ob concubitum Iovis, & Iûs amitæ Niobes: ut Io in vaccam mutata candidam, ejus poſtulato, tradita ſit Argo cuſtodienda; quem Aſclepiades Myrleanus Arettoris, Aceſilaus Terræ filium dicunt, cum tamen fuerit ipſius Niobes. Andrætas in Navigat. Propont. refert, quòd Io operâ Iyngis Echûs ſive Suadelæ, & Panos filiæ, ut etiam eſt apud Scholiaſten Theocriti, Iovem veneficiis, & cantationibus ad amorem ſui illexerit: unde Iynx in avem cineream ſui nominis, quæ Gazæ Latinè *torquilla*, Hermolao *turbo*, aliis *verticilla*, & *motacilla*, quia caudam, & collum continuè movet, à Iunone converſa ſit. Et hæc avis ad maleficas artes utilis, ut idem ſcribit, à mulieribus veneficis rotæ cereæ alligari, ac ſubjectis prunis, additis quibuſdam carminibus magicis, torrerit, & comburi ſolet. Cæterùm Argo illo pervigili, unde & centoculus fingitur, qui cuſtodix ſuæ concreditam Vaccam in monte Mycenæo olivæ alligaverat, poſtea Iovis juffu à Mercurio, hoc eſt, oratore, aut nuncio, aut alio miniſtro regio interemto,

teremto, Io per varias terras mari profugit. Ac primùm quidem dicitur tranâsse illud mare, quod ab ipsa *Ionium* dictum: deinde sinum Thracium, ab hoc Iûs in bovem mutatæ transitu *Bosphorum* nuncupatum; ut innuit Prometheus *Æschyli*. Sed poëticè duntaxat tranâsse, uti & in vaccam conversâ dicitur; quia navis, qua vecta Io, *Ἰωνίον πλοῖον* erat *bos candidus*; ut est apud Lutatium, Statii Interpretem, aliosque multos: historicè verò navigâsse: ut ea discriminat Lactantius l. 1. de Falsa rel. c. 11. Et in Fastis certus habetur dies, quo Isidis, hoc est, Iûs navigatio celebrabatur. Tandem ea appulit in *Ægyptum*: ubi vaccæ, seu bovis formâ, Molcho in Europa teste, rursus depositâ, hoc est, nave figurâ bovis insigni relictâ, Epaphum ad Nili fluentia enixa est; ut Apollodoro proditum. Qui tamen unâ memorat, quod Io juxta Ioppen Iudeæ civitatem, Iove juvencæ tergus mulcente, ut etiam est apud *Æschylum*, pristinam receperit formam: unde quoque dicta sit Ioppe. Quin & Epaphum peperisse in antro quodam Eubœæ maritimo, quod inde dictum sit *Aula bovis*, memoriæ prodidit Strabo l. 10. Post partum autem deam factam, & ab *Ægyptiis* Isidis nomine, ut præsidem navigantium, ac tempestatum, cultam, testatur Lucianus in Dialogo Zephyri, & Noti. Alii scribunt hoc factum demum post mortem Iûs, jussu filii Epaphi; qui ductâ in uxorem Memphi *Ægyptii* regis filiâ, atque hinc imperio *Ægypti* adepto, urbem condidit, cui nomen dedit uxoris. Atque sic Io, quæ *Isis* postea dicta, cùm *Ægyptiis* agriculturam, aliaque humanæ vitæ maximè necessaria ostendisset, non solum in Deorum numerum, sed etiam inter ipsâ sidera, ut agriculturæ symbolum, recepta dicitur. Videatur de hoc quoq; signum Virginis, & Pavonis.

Verùm quòd si princeps Zodiaci signum, ut cum maximo Vossio loquar, figuram Arietis accepit in honorem *Chami*, sive *Iovis Ammonis*, qui ad potentiam significandam arietinis fingebatur cornibus: quid impedit, quo minùs credamus secundum Zodiaci signum figuram accepisse Tauri; perque illud intellectum vel

filiū Chami *Osirim*, sive *Mesirim*, seu *Mizraim*; à quo Ægyptus edocta agriculturam (quippe & agriculturæ symbolum erat bos:) unde Tibullus quoque *Osirin*, cujus capiti & cornua bubula addebantur, primum facit agricolam l. 1, eleg. 7:

Primus aratra manu solleverit fecit Osiris,

& teneram ferro sollicitavit lorum.

Primus inexpertæ commisit semina terræ,
pomaque non notis legit ab arboribus.

Hic docuit teneram palis adjungere vitem,

& viridem durâ cedere falce comam.

Vel *Iosephum Patriarcham*; qui propter servatam in fame ingenti Ægyptum, non solum *Saphenath Paneah*, hoc est, *Salvator mundi*, ut Ægyptiacè id sonuisse indicat Hieronymus in Quæst. Ebraic. ab ipso rege vocari, sed etiam bovis symbolo cohonestari meruit, & tandem in eo divinos adeptus est honores. Et in hac conjectura prævit illustris Grotius in *Somphomphania* tragœdia.

Cæterùm ut inter has, quibus Taurus insignitur, stellas, septem illæ Lunares, & Martiales, vel Lunares, & Ioviales, quæ in collo conspicuæ, *Pleiades*, antiquis *Tauri Cauda*, aliis *Massa gallinæ* vocantur; item *Vergiliæ*, aut *Vergiliarum sidus*, quas ab ortu suo cosmico circa æquinoctium vernum sic dictas Servius 1 Georgic. testatur; vel etiam *Steropis sidus*, *Signatrix lumina*, *Atlantides*. *Isidoro Brutum*, aliis *Septistellium*, Germanicè *das Sieben-gestirn* Job. 38, 31; Arabicè *Arhorate*, rectius *Ataria*, *Schickardo Aitoraria*; ita aliæ quinque Martiales, quæ ἐν τῷ μετώπῳ, seu fronte hærent, audiunt *Hyades*, Job 9, 9, Latinis *Suculae*, Germanicè *Berkel* dictæ, (vires enim Græcis sunt *sues*, & vâs *sucula*;) vel potius *Succulae*, aut *Succide*, à *siccis*, & *imbris*, quos ortu, & occasu suo cosmico efficiunt; uti & quibusdam *Pulli gallinacei*, Germanicè *die Kûchlein* vel *die Bluffe* / *Bluff-henne*; quod tamen Pleiadum globo commo-
dius, ac frequentius applicatur. Videatur de his Plinius l. 18, c. 26, & Agellius l. 13, c. 9.

Pleiades, Græcè *πλειάδες*, à *πλεῖν*, id est, *navigare* dictæ; quia ab ortu eorum verno navigationis plerumque tempus incipit: finguntur Atlantis ex Pleione Nympha, aliis Hesperidâ fratre Atlantis Hespero prognatâ, filia: unde & à matre quibusdam *Hesperides*, à patre verò *Atlantiades* nuncupantur. Cum his Iupiter fertur concubuisse; easque postmodum inter sidera retulisse, ne vim paterentur ab Orione; qui eas per quinquennium persecutus erat. Singularum nomina sunt, *Asterope*, *Electra*, *Alcyone*, *Celæno*, *Taygete*, *Maja*, *Merope*: quarum septima vix cerni potest: unde Aratus, qui *Pleiades* *Ἑξάσερον* vocat:

--- *Septena illa esse feruntur,*

quævis sint oculis hominum sex obviam signa.

& Ovidius Aratæa vertens:

Pleiades ante genu septem radiare feruntur:

sed tantum apparet sub opacâ septima nube.

Has nempe à cæsura Tauri ad originem cervicis traxerunt posterius. Idem l. 4 Fastorum, vers. 167, & seqq.

Pleiades incipiunt humeros relevare paternos;

quæ septem dici, sex tamen esse solent:

Seu quod in amplexus sex hinc venere Deorum:

nam Marti Asteropen concubuisse ferunt;

Neptuno Alcyonem, & te, formosâ Celæno;

Majan, & Electram, Taygetamque Iovi:

Septima mortali Merope tibi, Sisyphæ, nupsit.

Pœnitet, & facti sola pudore latet.

Sive quod Electra Trojæ spectare ruinas

non tulit, ante oculos opposuitque manum.

Fingitur enim *Stella Electræ*, cum in ipso quasi Tropico æstivo, Trojæ vicino, consistat, post Trojæ excidium, sub Cancris Tropico se abscondere; quia Dardanus, gentis Trojanæ conditor, natus fuerit ex *Electra*. Atq; hinc septima Pleiadum stella à plerisque non pingitur. Si vera hæc fabula: quid mirum, quod Stoici vitam, & animas rationales, imò Avicenna phantasiâ, seu interiori sensum, & Simplicius tres quoque exteriores, nempe tactum, visum, & auditum, in stellis agnoscant.

Est autem Pleiadum sidus in se conglobatum, & confertum, ita ut admodum parvum occupet spatium, Lucidâ tertiæ magnitudinis in meditullio ferè hærente : unde Manilius l. 3 Astronom.

*Aversus venit in cælum, divesque puellis,
Pleiadum parvo referens glomerabile sidus.*

Atque sic quoque eadem ferè loquendi formulâ Valerius Flaccus l. 5 dixit, *Pleiadum globos*; & easdem *ἄλιζωνας*, hoc est, *exiguas* vocavit Nicander. Cæterum Plinius l. 18, c. 15, Vergiliarum sidus dixit *vestium institorem*: quia

Mense Novembri

matutina parùm cantos jam frigora mordent.

Porro *Hyades*, Græcè *ὑάδες*, Tullio Tyrone, M. Ciceronis Alumno & Liberto, *ἕκαστὸν τῶν ὑἄδων*, sed *ἅδων τὸ ὕειν*, id est, *pluere*, dictas, quia ortu suo, aut Soli, vel Lunæ junctæ, pluviâ excitant, quinque, cum Hesiodo, & plerisque hodiernis Astronomis, stellis constare diximus. Sed Thales Milesius posuit duas, Borealem unam, alteram Australem; Euripides in Phaëthonte tres; Achæus quatuor; Pherecides cum Proclo sex; Hyginus autem additâ illâ in extremo cornu septentrionali, Martiali & Mercuriali, aliâque in australi trium ultimâ, ejusdem naturæ, septem; quas cum plerisque caput taurinum constituere dicit. Hinc Ovidius Fastor. 5:

*Ora micant Tauri septem radiantia flammis,
Navita quas Hyades Grajus ab imbre vocat.
Pars Bacchum nutriſſe putat: pars credidit esse
Tethyos has neptes, Oceanique senis.*

Harum autem maxima in austrino ☿ oculo dicitur *λαμπυδίας*, *Lampadias*, quasi lampas, & facula; Romanis *Palilicium*, vel *Parilicium*, quod ortus ejus congrueret cum Paliliis, hoc est, Pastorum feriis, Palis deæ in honorem, pro pecoris partu, celebratis, teste Varrone l. 5, & Ovidio 4 Fastorum: item *Subrussa*; Arabicè *Aldebaran*, quod planè idem denotat ac *λαμπυδίας*, id est, *succularum lucida*; Schickardo *Debiron*, aut *Addebiris* cum articulo, quod est *ductor*. Aben Ezra ait, Amos 5, 8, Ebraicè

Ebraicè propter claritatem vocari $\alpha\mu\mu$ id est, $\alpha\omega\delta\alpha\iota\pi\pi\omega\nu$; ut eandem etiam Ptolemæus dixit. Rabbi Ionas autem, citante Kimchi, Ies. 13, 10, scribit eam esse, quæ dicitur in Bibliis $\alpha\mu\mu$. *Hyades* autem filia dicuntur Atlantidis, æquè ac *Pleiades*; quod ille primus & ipsas has stellas, & quas in rebus humanis exercent vires, observaverit. Ac in stellas conversæ sunt à Libero patre, ob educationis beneficium: ut testis est Apollodorus l. 3, & Ovidius loco adducto. Vnde & *Hyades* videntur dictæ. *Tys* enim vocatur, teste Suida ex Clidemo, Bacchus, quia sacra ejus fiebant, cum plueret: & *Ty*, *Hye*, nominatur quoque ipsa Semele Bacchi mater: ut est apud Pherecydem, & Hesychium.

Cæterum oriente hoc sidere nascuntur immundorum gregum pastores, nempe *subulci*: unde & *secularum sidus*, ut modò dictum, vocarunt. Hinc Manilius:

Pastoremque suum generant.

Et his stellis emergentibus nascebatur Eumæus, Vlyssis subulcus. Atqui toto Tauro oriente *Cincedos*, seu *saltatores* nasci dicunt. Quod propterea fieri censeo; quia *puellas* illas *saltatrices*, nempe *Atlantiades*, comprehendit: & sic illis orientibus, non aliâ aliquâ parte Tauri, natos evadere saltatores, & inquietos, magis concederem. Tutelam denique, ut concludamus, quod attinet: Tauro tribuitur à veteribus *Scythia*, *Asia*, *Arabia*. Moderni longè plura recensent loca, & inter illos Argolus in Ephemeridibus suis p. 34, uti & Mazzotta.

Sed ut veram & huic signo ex sacris historiis, demptâ fictitiâ, tribuamus expositionem, aptandum ei censemus illum *Taurum*, seu bovem, quem Ebraei *Adamum*, *Protoplastum nostrum*, primum sacrificasse testantur: aut quem ex *Lege foederis divini*, *Israëlitas Deo obtulisse*, Moses historiæ suæ libro 3, cap. 1, v. 3, testatum reliquit.

III. GEMINI; die Zwillinge / sive Zwillinge / das Zwillings-gestirn / sive das Zwillings-zeichen :

Manilio Phæbi *sidus; Apollo, & Hercules; Triptolemus, & Iasion; Amphion, & Zethus; Pollux, & Castor, Ledæi Iuvenes, ac fratres, Horatio Helena fratres, Tyndarides, Tyndarida, Pueri Tyndarei, Oebalii, Oebalida, Gemini Lacones, Cygnogenerati, Dioscuroi, id est, Iovis filii; Dii Samothracæ; Dii Germani: Græcè Δίδυμοι, id est, Gemini; Plutarcho Ἄνακες, Anaces; Theodoretō Εὐφροῖοι, id est, Familiares; Lacedæmoniis apud Plutarch. in Apophth. Lacon. Σιδῶ, in duali, à Dorico, vel Æolico σιδῶς, id est, Deus: Arabicè quibusdam *Elgeuze, vel Algeuze*; hinc stellam in capite Gemini præcedentis dicunt *Ras algeuze*, hoc est, *caput Gemini*; sed potius pertinet ad Orionem, seu Gigantem: aptius igitur *Abra-chaleus, vel Abracaleus; & Afelar, Apiano Anellar, aliis Anhelar, sed minus rectè, rectius Aphellan*: quorum primum videtur fluxisse ex Arabico *Ab*, hoc est, *pater*, & Græco ἠεζκλής, *Hercules*; estque nomen posterioris Geminorum, nempe *Pollucis*: alterum verò ex Græco Ἄπλων, vel Germanico *Abbolle* / hoc est, *Sol*, qui manè ex *aquis*, & vesperi rursus in *aquas* volvi videtur, ut in *Rosenmahnd* sive *Majo* nostro p. 131 indicavimus; estque nomen prioris Geminorum: quem Manilius, Varro, & Ptolemæus *Phæbum, sive Apollinem* nuncupant, nos verò cum ple-risque*

risque Romanis *Castorem*, vel etiam *Theseum*. Sunt autem duo corpuscula in globo nostro 25 stellis insignita, consertis brachiolis, & crusculis, antiquam Cancri sedem occupantia, ac intimam amicitiam, fraternitatem, conjugia, confœderationes, & ejusmodi alia significantia. Et deprehenditur hoc signum in meridiano circa medium noctis decedente Decembri, & ineunte Ianuario.

Pestellus huic signo intrinsecus attribuit novem, & extrinsecus 7 stellas: Bayerus autem 32; nempe duas in capite, & unicam in pede Pollucis sinistra secunda magnitudinis; item 4 tertia; 7 quarta; 9 quinta; & 8 sexta, per totum signum sparsas. Ceterum stella illa tertia magnitudinis informis, hoc est, extra signum posita, eclipticam ante pedem Castoris attingens, Proclo dicitur Propus, vel Præpes; Basso Cæso Tropus, cum Tropico sit vicina, & conversionem solis pede quasi indicet. Sed utrumque nomen huic stella non semper convenire potest, ob causas à Bayero in Uranometria allatas, quem adi.

Cùm Gemini, quibus

— *conjuncta manent alterno brachia nexu;*

dum surgens alter florentia tempora veris

sufficit, æstatem sumentem provehit alter:

nudus uterque tamen sentit quia uterque calorem;

ut cum Marco Manilio loqui liceat, unam in duobus animam, hoc est, indissolubilem fraternitatem ac amicitiam, denotent; variæ eâ causâ de hoc signo natæ sunt opiniones. Quidam enim nominant *Apollinem*, & *Herculem*, suspicor Ægyptios illos si non fratres, tamen sanguine pariter, ac amicitia conjunctos: quippe quorum ille Osiridi, sive Mizraimo regi fuit frater; à quo laurus, uti ab ipso Osiride hedera, reperta: hic verò genere propinquus, & exercitus præfectus: ut ex Dioscori libro primo constat. Vide sis quid ad Lyræ, & Herculis signum de iis diximus.

Alii nominationem facientes, cooptant *Triptolemmum*, & *Iasionem*. Hic erat Jovis, & Electræ. hoc est, ut vetero nomine vocat Itacius, Minols, & Phroniæ filius;

cum quo in novali dormiente congressa fingitur Ceres; ut est apud Homerum l. 5 Odyssæ: unde natum esse Plutum divitiarum deum testatur Scholiastes Theocriti. Ille verò fuit Cranai Atheniensium regis ex filio Rharo, & Hyona nuru nepos, ut ex Ccerilo visum Pausaniæ in Atticis; vel ex Celeo nepote, ut mavult Suidas, pronepos: qui Virgilio 1 Georgicorum, ut videtur, est ille puer

— unci monstrator aratri.

A Græcis enim elogio inventoris agriculturæ passim celebratur: imò utrumque à Cerere adamatum, & ad sidera perlatum tradit Hyginus: fortè quod primi filia Proserpinæ raptum Cereri indicâriant: ut vulgò creditum.

Rursus alii, ut Cæsius Bassus in Aratea Cæsaris Germanici scribit, appellant *Amphionem*, & *Zethum*, ideò unus *Lyræ*, alter *Zonam* habet; quos videbimus ad signum Lyræ: vel etiam *Theseum*, nullo addito socio, quod miror. Suspicio tamen eos subintelligere Herculem Thebanum; cùm hujus ope, & virtute, quam & imitatus est, ex Orco liberatus sit Theseus; ut ad signum Herculis parebit: vel potiùs *Pirithoum* ex uxore Ixionis regis Larissæ in Thessalia, à Iove quodam tralatitio genitum; qui cum Theseo arctissimam inivisse legitur amicitiam: idque in loco quodam Atticæ haud procul à Serapidis templo esse factum indicat Pausanias in Atticis. Theseus autem, teste Plutarcho in ejus vita, *Ægei* illius, qui mari *Ægeo* nomen dedit, ac rex fuit Athenarum, ex *Æthra* Pittheo Trœzeniorum rege natâ, filius erat, ac successor, atque aded nepos Pandionis II, & pronepos Cecropis II. Ut mendum non inscitâ auctoris horum scientissimi, sed typothetarum incuriâ irrepsisse suspicer apud maximum Vossium in primo de Idololatria pag. 116: ubi Pandion ille *Thesei* dicitur *proavus*, cùm ejus fuerit avus. Quippe Erichthonio, quarto, vel, juxta alios, quinto Atheniensium rege, quem Vulcani, & Athenæ sive Minervæ Græcanicæ ex Cranæo genitæ filium fuisse ad signum Aurigæ demonstravi-

stravimus, natus erat Pandion I; hoc Erechtheus, eo Cecrops II, illo Pandion II, isto Ægeus Thesei pater: qui omnes in regnum Atticum alter alteri successerunt.

Sed mirè confundere solent plerique tempora non distinguentes, hunc, quem filium diximus Erechthei, Cecropem II, & Cecropem 1 Mosi æqualem: qui ex Ægypto profectus, Atheniensium primus condidit regnum, ac urbem; iisque, ut Chares Mytilenæus tradit, nomen imposuit à Palladis Saiticæ nomine: quæ Νηϊθ, Neith Ægyptiis dicta, teste Hesychio, & Platone in Timæo; non Sais, ut idem Chares appellat, uti & inter alios Arnobius; qui eandem alteram Nili prolem, ut Tullius Nilo ortam, dixit: sed fortè Saitica Dea; cum præses fuerit urbis in Saitica præfectura maximæ, cui nomen Sais: ut similiter ex Strabone l. 17 constat. Verba Platonis sunt: Τῆς πόλεως θεὸς ἀρχηγός ἐστιν, Αἰγυπτίσι μὲν τῶνομα Νηϊθ, Ἑλλήνισι δὲ, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, Ἀθηνᾶ. Atque hinc suspicer nomen *Athene*, quod Phurnutus *δυσειμολογον* vocat, levi literarum immutatione, & transpositione, ne tralatitium, sed novum, ac Græcis proprium videretur numen, formatum fuisse ex Ægyptiaco *Neith*, vel, ut est apud Hesychium, *Neitha*. Nisi factum malis, ex Chaldæo ܢܝܬ, hoc est, *meditari, studere, docere*; ut Ἀθηνᾶα, vel Ἀθηνᾶ sit doctrinæ, ac studiorum præses: vel ex θεός, *Deus*, & νῆς, *mens, consilium*, præpositâ particulâ intensivâ α; æquè ac *Sibyllæ*, unde *Kabala*, seu *Kybillæ* dicta, ex Dorico, vel Æolico σιές, hoc est, *Deus*, & βῆλη, *voluntas*. Ut *Athensæ* sit quasi *Mens divina*, quæ propriè loquendo est *Sapientia*, *Memoriæ filia*; juxta illud Afranii apud Agellium l. 13, c. 8:

Vfus me genuit, mater peperit Memoria,

Sophiam vocant me Graeci, vos Sapientiam.

Vnde & eadem dea, quibusdam, teste Arnobio l. 3, *Mentis*, vel *victoriæ filia*, Phurnuto ἢ Διὸς σύνεσις, *Iovis intellectus*, hoc est, *providentia*, dicta (respectu scilicet numinis naturalis, non animalis) Romanis vocatur *Minerva*, quasi *Meminerva*: quod est, uti & *mens*, ac *memoria*,

moria, ab antiquo verbo *mēno*, vel *mēneo*, vel *memino*, sive adhuc usitato *memini*; quæ valent, *in mentem-revoco*, *reminisco*, *animo meo*, vel *alterius consilium suggero*, zu *germüthe führen* / *meinen* / *erinnern* / *gedenken* / *eingedenk machen* / *in die gedanken ziehen*. Et huc quoque collimare videtur Arnobius loco adducto, ubi sic scribit: *Minervam dixerunt Memoriam nonnulli: unde ipsam nomen Minerva, quasi quædam Memnerva, formatum est.*

Cæterum si nomen *Athenæ* non ex *Ægypto* profectum, sed in ipsa *Attica* natum existimemus, valde verisimile est id nominis non *Cranai* filix, sed urbi ab ipso *Cecrope* conditore primum fuisse datum: quia antequam illa nasceretur, hæc procul dubio

condita surrexit tectis, ac membris altis.

Atque sic urbs nomen dederit *Athenæ*, non *Athena* urbi. Vulgatissima opinio est, controversiâ inter urbis conditores obortâ, utrum à *Minerva*, an *Neptuno*, ei esset dandum nomen, *Minervam* prævaluisse. Unde suspicor conditorum duas fuisse partes; alteram populi primorum *Senatum*, *Minervæ* nomine, constituentium, quorum præses, ac princeps fuerit *Cecrops*: alteram plebis *Neptuno*, hoc est, rebus nauticis imprimis deditæ, cui cum imperio *archithalassico* fortè præfuit *Cecropis* focer, & *Cadmi* ex *Autonoë* filius, *Actæon* indigena: & hinc suspicor esse, quod à quibusdam primus in *Attica* regnâsse dicatur. Si jam *Minerva*, hoc est, *Cecrops*, qui *ἄφρων*, id est, *biformis* fingitur, fortè ob divinam, & humanam, qua præditus fuit, sapientiam, cum proceribus priores tulit: poterit esse, quod urbem nominaverit *ἄφρωνας*, quasi dicas *planitiem*, absque aggeribus, vel, ut *ἄφρωνας* significare ait *Hieronimus* in *Ezech. c. 47*, *arenarum cumulis*. Nam *Megarensis* ager sicut *ἄφρωνας*, inquit *Strabo* l. 9, *asper, minimeque ferax, cujus partem ampliolem continent montes, quos Oncoas, id est, Asnarios vocant*. Et paullo ante: *Montane Atticæ* plaga multis insignita nominibus *Beotiam* disjungit ab *Attica*. Sed urbs, ait idem eodem libro, *saxum est in plano quaqua versum habitato*. Verum regionem ipsam vocatam autu-

mo *Atticam*, vel *Aëticam*, quasi dicas *littoralem*, uti & ipsum *Aëtionem* q. d. *Principem littoralem*, vel *iuxta litus cum remigibus suis*, & *nautis habitantem*, ab *ἀττι*, hoc est, *litus*; unde *ἀττι* & *littoralis*, & *ἀττι* & *maritimus*: quia *Atticæ maxima pars ad mare est extenta*: ut loquitur idem Strabo. Cui tamen non assentior, cum scribit; *urbem etiam ab Aëtone Aëticam dictam*; *Attidem* verò, & *Atticam* ab *Attide* *Cranai filia*; à quo & *inquilini Cranai vocentur*: *Athenas* denique ab *Athena*, id est, *Minerva*, appellationem deorum sortitam. Sed hodie cum ipsa urbe & nomen obsolevit: quippe quæ vicus nunc est, & ab *Italibus*, ac *Turcis*, *Vadiano* teste, *Satines* vocatur.

Atque eodem modo, ut ad *femitam nostram*, unde paulisper digressi videmur, redeamus, confundunt etiam sæpissimè duos illos *Pandiones*: nempe primum, *Erichthonii ex Pasithea*, sive, ut alii malunt, *Phrasithea*; & secundum *Cecropis II ex Metiadusa Eupalami filium*. Quorum ille ex matertera sua *Zeuxippe*, prodente *Apollodoro* l. 3, suscepit *Prognem* & *Philomelam*; item *Erichtheum*, & *Butem Heroa*, teste *Pausania* in *Atticis*, *Geminos*: ac *Prognem Tereo Martis & Nymphæ Bistonidis filio*, *Thraciæ Phocidisque regi*, nuptam, sed postea in *Philomelam*, seu *Lusciniam*, quæ & *Aëdon* ab *ἀἴ*, & *ἄδω*, quòd semper canat, dicta; *Philomelam* verò, cui *Tereus princeps* ad furorem usque libidinosus stuprum intulerat, linguamque ne turpe hoc facinus forori indicaret, præciderat, in *hirundinem*, vel, ut *Pausanias* tradit, in sui nominis avem; *Itymque Prognem* filium in *Phasianum*, vel *Phasidis avem*, inò ipsum *Tereum* in *Upupam* conversos vidit; idque cum summa suæ familiæ ignominia: ut indicat *Horatius* l. 4. *Carminum*:

Nidum ponit, Itym flebiliter gemens,
infelix avis, & Cecropiæ domus
æternum opprobrium; quòd male barbaras
regum est ultra libidines.

Texit autem *Ovidius* l. 6 *Metamorph.* integram hanc fabulam, seu potius *mythihistoriam*. Nam *historia* est, sed *commentis interpolata rei naturam exprimentibus*.

Quippe

Quippe Tereus nefario stupro propriam polluit familiam : atque hinc putidus factus , in Upupam avem obscœnam , fœtidam , ac stercore humano nidum suum conspurcantem , conversus fingitur. Sic dicuntur in aves querulas conversæ & uxor , quòd filium Itym Tereo comedendum adedò malè consulta apposuerit , ut Horatium innuere modò vidimus ; & uxoris soror ob virginitatem amissam ; imò filius Itys ob matris inconsideratam crudelitatem. Vnde Sophocles in Electra de Iuscinia Veris nuncia :

Αἴτῳ δῖεν Ἴτῳ γ' ὀλοφύρεται,
 ὄρνις ἀπυζομένα Διὸς ἀγγελῶ.
*Quæ Itym semper Itym queritur ,
 avis querula , Iovis nuncia.*

Similiter ferè ille Homericæ l. 7 Odyss. vertens :

*Sic canit, ut vernis arident floribus arva ,
 & primi surgunt Zephyri, Pandione nata ,
 confidens ramis florentibus arboris altae ,
 mille modis varians vocem, cum silva querelis
 personat, & flet Itym dilectum. —*

Alter verò Pandion, ut ex Strabone l. 9 constat, quatuor habuit filios, Ægeum, Lycum, Pallantem, & Nisum : quibus & duas addit filias Tzetzes Chil. 7, hist. 142. Eò Articam in quatuor divisit regiones filiis distribuendas : ut traditum Sophocli, Philochoro, & Thriasio. Vbi soli Ægei ut natu maximo sorte obvenit sola quidem regio maritima ; sed tamen simul annexum Neptunium, hoc est, maris unà cum reliquo imperio, quòd & pater solus possederat, universum dominium. Et eà causâ magis crediderim Neptuni filium dictum, quàm quòd, Thesco iussi paterni immemore, Cretâ nigris revertente velis, in mare se dederit præcipitem ; ut maximo Vossio visum : imò eadem magis Neptunum ipsum, quàm quòd genuerit filium animâ elatum ; ut Tzetzes, cui nimis laxè filiorum Neptuni patet nomenclatura, inter alios voluit Chil. 2, hist. 51 :

Θησεύς υἱὸς ἦν Ἀθηκῶ Ἀιγέως, καὶ τῆ Ἀΐδας.
 ὧς ᾗ ἀνδρείον, ἔφασαν παῖδα τῆ Ποσειδῶν ῶ.

Τὸς θυμικὸς γὰρ σύμπαντας, ἢ πάντας τὰς ἀνδρείας,
 ὕβρις, ἢ Φίλας, ἐρεχθίς Φασι & Ποσειδῶν.

Theseus filius erat Attici Aegæi, & Æthrae.

Tanquam autem strenuum, vocarunt filium Neptuni.

*Animâ enim elatos cunctos, & omnes strenuos,
 filios, & amicos, amafiosque dicunt Neptuni.*

Æthram verò tertiam Ægei uxorem dicas ; si verum est, quod scriptum Phanodemo l. 5. rer. Attic. λιγυὸς ὁ Πανδίων υἱὸς βασιλέων Ἀθηναίων, γαμει Μήτων πρώτων τὴν Ὀπλήτην, δεύτερον Χαλκιοπίην Ρηξήρον. *Aegæus Pandionis filius, cum regnaret Athenis, Metam primum Hopletis filiam duxit : secundò Chalcioπην Rhexeronis. Nisi Æthram duxerit antequàm rex esset : vel Metam quoque Æthram eodem modo, ut Ægeum Neptunum, dictam velis. Quin & memoriæ prodidit Apollodorus l. 1, Medeam post crematam Creontis Corinthi regiam, currum junctis, qui traherent, draconibus accepisse à Sole, & Athenas contendisse ; ubi nupserit Ægeo. Vnde natum dicunt Medum ; qui postea Mediæ ex suo nomine sic dictæ imperaverit. Sed valdè fabulosum mihi hoc videtur, præcipuè cum mirus ea de re inter scriptores sit dissensus. Suspicio enim nonnullos ob nominum similitudinem in errorem inductos, Metam Hopletis, ut Phanodemus vocat, & Medeam Ætæ Colchorum regis, ex Idyia Oceano prognata, teste Hesiodo, filiam confudisse. Præsertim cum Medeam cum filio suo profugam, in patrocinium suum, ut videtur, receperit Ægeus. Nam eam circa discessum Ægei Athenis degisse, argumento sit ; quòd Theseus eandem, mortuo patre, insidias ei machinantem, Athens cum Medo aufugere coëgerit : ut testis est Apollodorus loco adducto.*

Atque ita ex his patet, quales illi fuerint, unde genus suum tam paternum, quàm maternum traxerit Theseus. Itcirco non historicè, sed poëticè scribere amat Ovidius, cum Theseum sic alloquitur :

*Nec pater est Aegæus, nec tu Pirtheidos Æthrae
 filius : auctores saxa, fretumque tui.*

Cæterùm postquam multa præclara facinora perpetrasset, varias item feminas rapuisset; ut inter alias Phædræ, cujus raptus mentio fiet ad signum Coronæ Septentrionalis; uti & Antiopen, ac Helenam; quæ tamen illibatâ virginitate, ut ipsa testatur contra Erastrotum, & Pausaniam, apud Ovidium, à fratribus Castore, & Polluce, post Colchicam expeditionem in patriam reversis, Theseumque jam quinquagesimum ætatis annum agentem persequentibus, teste Strabone l. 9, iterum recepta est: tandem in Scyro insula per insidias, Lycomedis jussu, obruncatus dicitur. Mortem tamen Thesei ulciscens Cimon, urbem Scyron funditus deleuit, ossibus ejus Athenas reportatis.

Sed receptiori opinione Geminos dicas *Sidera Lædæa*, sive *Sidus Lædæum*, hoc est, *Pollucis & Castoris*. Læda enim, quæ Apollonio Ἀλώλις dicitur, Tyndarei, vel, ut aliter scribitur, Tyndari Laconicæ, sive, ut ab Oebalo patre vocatur, Oebaliæ regis uxor, cum qua Jupiter ille, quem Cicero in tertio de Nat. Deor. tertium dixit, in cygnum transformatus, teste Servio, & Manilio l. 1 Astron. concubuit, ex eo congressu duo fingitur peperisse ova: ex quorum altero nati sint *Pollux*, & *Helena*; ex altero *Castor*, & *Clytemnestra* Agamemnonis uxor: quibus nonnulli addidere sororem *Timandram*. Hinc Helena apud Ovidium in epistola sua ad Paridem:

Dat mihi Leda Iovem Cygno decepta parentem,
quæ falsam gremio credula fovit Avem.

Et Sidonius Antipater, omnes Iovis amor es complectens:

Ζεὺς κύκνου, ταύρου, σάτυρος, χερσὶς, δὲ ἔγωγε
Ἀήθης, Ἐυρώπης, Ἀντιόπης, Δαναῶνης.

Quod Latinè sonat:

Fit *Taurus*, *Cygnus*, *Satyrusque*, *Aurumque*, ob
amorem

Europæ, *Ledes*, *Antiopes*, *Danaïes*.

Castorem, & Pollucem in Lacedæmone juxta Taygetum Laconicæ montem natos dixit Homerus in Hymnis: nempe Pephni, quæ urbs erat maritima in insula
ejus-

eiusdem nominis ad Lacedæmonios spectante. Quamvis inter Messenios, & Lacedæmonios de horum ortu non exigua intercesserit controversia; cum utrique apud se natos contenderent. E Pephno autem Alcman in cantico quodam tradidit à Mercurio deportatos fuisse Pellenen, ut inibi nutrentur; hoc est, quemadmodum ego interpretor, in locum fuscum, ac tenebricosum, sive occultum; quod ex adulterio essent nati. Hinc quoque ex ovo, hoc est, ex loco quodam in superiori ædium parte, qui ab ovali figura Lacedæmonius $\phi\omega\nu$, ex $\omega\acute{\nu}$, id est, *ovum*, dicebatur, abscondito, ac fortè itidem ovi formâ rotundo prorepisse finguntur: ut fusiùs demonstraturi sumus ad signum Cygni.

Nonnulli tamen Pollucem, & Helenam tantum ex Iove conceptos, eòque immortales fuisse crediderunt: Castorem verò & Clytemnestram ex Tyndareo: unde mortales censeantur. Imò alii omnes Tyndareo prognatos, & fortè Iovis filios fictos, ut gloria iis eo major conciliaretur, non inani conjecturâ fulti existimârunt. Ut anam arripuerit Vossius suspicari Tyndareum ipsum fuisse illum Iovem. Qui fortè, ut mihi videtur, Castorem, & Clytemnestram mortales genuit, ubi in Deorum numerum nondum receptus erat: at eo receptus Pollucem, & Helenam immortales. Sanè à Tyndareo Helena dicitur *Tyndaris*; imò ab avo Oebalo Anguli filio, & Tyndarei patre, *Oebalis*: ut apud Ovidium in Epistolis:

Tyndaris infestis fugitiva repositur armis:
& Virgilium l. 2 Æneidos:

Non tibi Tyndaridis facies invisâ Lacoænæ.

Quin & Castor, & Pollux ab eodem patre dicuntur *Tyndaridai* ipsi Homero loco adducto; quamvis cum Theocrito in $\Delta\iota\omicron\sigma\kappa\acute{\epsilon}\rho\omicron\iota\varsigma$, eos ex Iove furtim conceptos tradat: Latinis *Tyndarides*, vel *Tyndaridæ*, & *Pueri Tyndarei*: ut apud Ovidium 8 Metamorph.

Tyndaridæ gemini præstantes:
& Senecam:

Hinc clara *Gemini signa Tyndarida* micant.

Item

Item *Fratres Oebalii*, & *Oebalidae*, ab avo. Vnde Politianus :

Nec tanta Oebaliös tenuit concordia fratres.

Sed & alia his Tyndaridis tribuerunt nomina : ut testis est Theodoretus l. 8 Græcanic. affectionum : Καὶ μὲν τοὶ, ἢ Τυνδαρίδας θεοὺς ἐκάλεσαν Ἐπίλητες, & Διωσκύρουσιν ὠνόμασαν, καὶ Ἐφεσίους, & Ἄνακας καὶ περὶ τῶν ἐκ τῆς Σπάρτης μόνον, ἀλλὰ & Ἀθηναίους, τέτυες ἤξιωσαν. *Tyndaridas Deos vocarunt Græci, & Dioscuros nominarunt, & Familiares, & Anaces. Et templis non Sparta tantum, sed & Athenis, sunt dignati.*

Dioscuros autem vocant, quasi dicas *filios Iovis*. Nam ut Bacchus videtur Διόνυσος dictus, ex Διός, *deus*, vel διός *divinus*, *Iove oriundus*, & υἱός, *filius*, trajectis literis mediis, & ex υἱός in v converso, ut sit quasi *filius Dei*, vel *Iovis*; quemadmodum & idem καὶ ἔξοχὴν *Liber*, quasi *Iovis Liber*, hoc est, *filius*, ut in singulo numero antiqui dixerunt, apud Latinos vocatur : sic nomen Διωσκύρων compositum est ex genitivo διός, *Iovis*, & κέρ, vel epentheli poëticâ τῶν factō κέρ, *filius*, vel *puer*.

Deinde *Familiares* dixerunt, quod familiis, seu rebus domesticis præesse crederentur. Hinc verisimile est, quod etiam Vives ad Augustin. de Civ. Dei l. 1, c. 3, censet, illos juvenes duos, quos Dionysius Halicarnassensis Romæ in æde humili, & obscura hastatos habitu sedentium, se vidisse scribit, cum epigraphe *Denates*, vel potius, ut Vossius legit, *Penates*, fuisse simulachra Castoris, & Pollucis : non autem Apollinis, & Neptuni Trojæ conditorum ab Ænea in Italiam advecta; ut aliis creditum. Et in hac opinione firmor, quod Romani eos coluerint, ac fortè crediderint Urbis præsides, ac custodes; cum in bello Latino non fortiter solum, sed etiam consideratè se gessisse dicantur : imò quod iis, teste Halicarnassæo Antiquit. l. 6, & Livio l. 2, A. Postumius Dictator eo ipso inductus, durante adhuc bello, anno Urbis c c l v i i, templum voverit, ac condiderit : quod vulgò *Castoris*, & *Castorum* dictum; ac fortè illud ipsum fuit, quod modò dictus Dionysius Romæ se vidisse

vidisse ait. Sed & Cæsar Castori dicâsse dicitur ædem :
in qua Pollucis nulla mentio.

Præterea appellati sunt *Anaces*, tanquam *viri principes*, & *magni non staturâ, sed dignitate*; eò quòd genus ducere viderentur ab Anac, sive Ænac: qui & Ebræis dicuntur אַנָּכִי; Septuaginta Interpretibus Ἐβανειμ, aliis *Anakim*, Luthero Num. c. 13, v. 34, *Enaks-finder* & Iosue 11, 22, *Enasim* in numero singulo. Hinc quoque Dioscurorum Athenis templum dicebatur Ἀνακίων: ut est apud Hesychium, & Harpocrationem. Nam verisimile est eos descendisse ab Anakim Cananæ, sive Palæstinæ: unde Cadmus Phoenix cum Cananæis à Iosua profligatis, fugâ sibi consulens, in Græciam concesserat. Atque ex his videmus, quòd Ἐβανες, (pro quo nonnulli postea, ut Latini à *lac*, *lactis*; sic ab *Enac*, *Enacles* dixerunt) non sit ab ἀνανῆς; hoc est, *curiosè, studiòse, consideratè*; ut visum est Plutarcho in Theseo, & Eustathio in Odyss. α: neque ab ἀνω, id est, supra, quòd Tyndaridarum in cælo sit sedes. Quippe si hoc esset, soli Tyndaridæ ἀβανες sint appellandi: ut monitum quoque nostro Vossio. Verùm obstat, præter ea, quæ jam diximus, quòd Cicero in tertio de Nat. Deor. Tritopatreum, Eubuleum, Dionysum ex Iove, & Proserpina Athenis natos, eodem vocabulo appellet: imò quod Cyprii, teste Harpocratione, & Athenæo l. 6, sic quoque dicant reges, eorumque liberos, ac fratres.

Denique Nigidius, ut ex Cælio Basso Aratæi commentatore constat, ab insula Thraciæ finitima, Dardania priùs vocatâ, sed à Samiis eò pulsâ nomen *Sami Thracum* adeptâ, *Deos Samothracas* dixit; quorum argumentum nefas sit ememorare, propter eos, qui mysteriis præsumunt. In hac autem opinione Nigidius secutus est Orpheum; qui in hymno, sive carmine eo, quod

Κερήτων ἱερὰ γαμα ἱερὴν χθὲνα ναίει τῶντες.

Οἶτε Σαμοθρακίω ἱερὴν χθὲνα ναίει τῶντες.

Κερήτες, Κορύβαντες, ἀνάκτορες δὲ δυνάτοί τε

ἐν Σαμοθρακίῃ ἀβαντες. hoc est,

Quique Samothracen sacram tellurem habitantes.

*Divi Coryetes, Corybantes, & Induperantes,
Dique Potes, Reges Samothraces.*

Et mox :

*Οἷτε καὶ ἐξ ἑνὸς Δίδυμοι κλήζεσθ' ἐν Ὀλύμπῳ
& qui coelestes Gemini vocantur Olympo.*

Sed alii negant eos in Samothrace cultos ; cujus numina sint *Tellus, & Caelus*, hoc est, Terra, & Coelum : de quibus sic Varro l. 4. de L. L. *Terra, & Caelum*, ut *Samothracum initia docent, sunt Dii magni, & hi, quos dixi, multis nominibus. Neque quas ante portas statuit duas virileis species abeneas, dei magni ; neque ut vulgus putat, hi Samothraces dii, qui Castor, & Pollux : sed hi mas, & femina ; & hi, quos augurum libri scriptos habent sic, DIVI POTES : & sum. pro illis, qui in Samothrace θεοὶ δίδυμοι.*

Quod verò alter horum, nempe *Pollux*, quibusdam quoque dicatur *Hercules*, item *Alcides*, non ad eò operosum est rationem investigando elicere. Vtrumque enim commune quasi virorum fortium est cognomentum : ut ad signum Herculis fusiùs explicaturi sumus. Et *Hercules* *Amphitryoniades* sive *Thebanus* priùs *Alcides* dictus, postmodum quoque à *Pythia*, cùm consultum venisset oraculum, cognomen *Herculis*, & id quidem primus accepisse fertur : ut testis est *Apollodorus* l. 2. Quin & utrique tam *Castori*, quàm *Polluci* nomen *Alcidis*, ob bellicam fortè virtutem, quæ Græcis ἀλκὴ, attributum fuisse, indicare videtur *Tacitus* de *Morib. vet. Germanor.* *Apud Naharvalos*, inquit, antiquæ religionis lucus ostenditur. Præsidet sacerdos muliebri ornatu : sed Deos interpretatione Romani *Castorem*, *Pollucemque* memorent. Ejus nominis nomen *Alcis*. Nulla simulachra, nullum peregrinæ superstitionis vestigium : ut fratres tamen, ut juvenes venerantur. Hic uterque communi nomine *Alcis* in singulo numero videtur dictus : quòd conjunctim, ut unum numen, sit cultus. Et valde verisimile est Germanos hæc sacra à Romanis accepisse ; cùm eorum proceres, nempe *Segestes* cum filio *Segimundo*, *Flamius Arminii* frater, *Julius Paullus*, & *Claudius Civilis* regis stirpe orti, aliique in Italia educti, ac Romanâ civitate

tate donati, Romanis militârint, eorumque sacris fuerint initiati; aded ut in Germaniam reversi ea cum popularibus suis procul dubio communicârint. Nam si modò dictus Segimundus, teste Tacito l. 1. Annal. ipse Vbiorum Aræ sacerdos, reliquique Germanorum duces & principes facti; quid obstat suspicari illos principum secutos exemplum, Patriæ Deos, & sacra immutâsse. Nam *totus*, ut cum Claudiano ex 4. Conf. Honorii loquar,

componitur orbis

Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus

humanos edicta valent, ut vita regentis.

Et non de nihilo est, quod Tacitus dicit *nullum peregrinæ superstitionis vestigium* in illis sacris fuisse; scilicet quod à Romana consuetudine abiret: item quòd addat; *ut fratres tamen, ut juvenes venerantur*. Imò ipsi Romani omnibus nervis contendebant, ut Deos suos in peregrinas introducerent terras: quod ipsum non obscure indicat Tacitus l. 11. Annalium: *Frustra*, inquit, *Arminium prescribi: cujus si filium hostili in solo adulus in regnum venisset, posse extimesci infectum alimonia, servitio, cultu omnibus externis.*

Invitus quidem recessero à maximo Vossio, cui lib. 1. de Idololatr. p. 280, prorsus contraria fovetur opinio: tamen recedere me jubent rationes modò adductæ.

Quin & eâdem causâ haud crediderim Germanos per duo hæc numina intellexisse principium unum boni, alterum mali. Deos quidem tam malos, quàm bonos coluisse, non nemini notum: sed nusquam legas, eos bonum, & malum sociato cultu, ut hîc in Castoris, & Pollucis numine factum fingunt, profecutos fuisse. Quippe princeps bonorum Deorum, qui nonnullis, Munstero Cosmograph. l. 3. teste, erat *Belbuch*, ubi malim *Belbok*; aliis, nempe Rugianis, Bohemis, & Brandenburgi incolis postea *Swantewit* (cujus simulachrum, ut Saxo Grammat. l. 14. Hist. Dan. testatur, quatuor capitibus, rasâque barbâ, & cornu, quod in dextra gestabat, ex vario metalli genere conflato conspicuum) separato

cultu honorabatur : uti & princeps malorum ; quem *Zernebuch*, vel *Zcernebok* nominabant. Hic quoque cultus in Marchionatu Brandenburgico : unde Menander in Descriptione orbis terræ p. 124 : *Brandiburga*, ubi olim fuit Παρδειόν Vandalorum, quorum du fuerunt tum alii, tum etiam *Zornebok*, & *Ewanderwik*, quomodo id narratur in *Chron. Brandenburg.*

Nomine *Belbok* videtur significari quasi *Dominus*, vel *amicus Deus*. Conflatum enim suspicari quis posset ex *Bel*, aut *Baal*, sive *Beleuus*, (quem Noricum quoque deum fuisse Tertullianus Apologet. c. 24 astruere videtur ; nisi potius scripserit *Tibelinus*, pro quo Pithæus Subsec. l. 1, c. 4, *Norici Beleuus*, & Nicolaus Loënsis Epiphylid. l. 5, c. 15, *Dius Beleuus* legunt) & Germanico *bok* ; quod primo significatu *hircum* denotat ; sed postea quoque Idololatriæ dæmonem hirci formâ colentibus, idem, ac *Dæmon* & *Deus*, significare cœpit. Dæmon enim hirci specie *Zabiis*, aliisque populis non tantum apparuit ; sed hirci simulachro cultus quoque fuit : eoque iisdem ipse vocabatur *hircus*. De illis testis est Rabbi Moses Ben-Maimon l. 3 *More Nebuchim* c. 47 : de his autem alii subinde mentionem ingerunt ; imò ipsa Scriptura vocabulo ערפיל, Deut. 32, v. 17 ; quod LXX Seniores τῶς τεράγυς, hoc est, *hircos*, R. D. Kimchi *pilosos Dæmonas*, seu *Sarcyros*, & Lutherus *Feld-teufel* interpretantur. Sed si hæc non arident, poteris etiam deducere à Germanico, vel Belgico *belle*, hoc est, *nola, tintinabulum* ; & *bok* : ut *Belbok* merè sit Germanicum, & idem significet, ac Belgicum *Belhamel*, sive Gallicum *clocheman*, hoc est, *vervex sectarius*. Quod numini illi optimè convenit : præsertim cum in ejus sacris etiam nolas adhibuerint. Ut enim *vervex* noster sectarius dux est gregis ; sic *Belbok* ille dux quoque, & princeps fuit deorum bonorum. Nisi potius fuerit princeps malorum ; ac idem ac *Zornbok* : cum particula *bel* antiquis Germanis quoque *iram* significasse videatur ; unde Belgis adhuc in usu est *belgen*, hoc est, *stomachari, irasci, offendi, & offendere*. Et *Bulbalk*, quod

quod iisdem significat *larvam*, *speculum*, sive *larvatum hominem*, fortè corruptum est ex *Belbok*. Nam valde vereor, ne falsus sit Munsterus, ac bonum dæmonem cum malo confuderit. Quo errore inductus, etiam *candidum deum* vocavit, ad differentiam saltem *Nigri Dei*, qui malorum princeps; non autem ed, uti Schedio de diis Germanis visum, quod *bel* candidum, sive album, in quo mirum quantum fallitur, linguâ veteri Germanicâ, sive Vandalica significarit. Atque sic censet Belboe idem fuisse numen, ac *Swantewit*, vel *Swandewit*. Quod magis placet de *Interbuck*, vel potius *Guhterbock*, quasi dicas, *bonus Deus*, vel *bonus dæmon*. Vnde adhuc hodie oppidum quoddam Saxonie Superioris, quod haud procul Witebergâ distat, *Guhterbock* dici videmus. Quidam nescio quam fabulam de *Iutta* cujusdam *cayro* fingentes, à *Iutta* sive *Iutha* deducere volunt. Sed satis est, si scimus, quod *guh* *bonus* significet; & *Guhterbock* *bonus fuerit deus*.

Similiter errare videntur, qui *Swantewits* quasi *deum luminis* interpretantur. Potuit quidem fieri, quod *wit*, à Belgico vel Saxonico *wit*, vel elegantiori Germanico *weis*, quod utrumque *candidum* significat, fortè formatum, Vandalicâ, sive etiam veteri Germanicâ linguâ *lumen* significarit; quia quod *album* est, *lucem* quasi spargere videtur: unde & apud Græcos *λευκός*, hoc est, *albus*, à *λύκη*, quod *lucem* significat, originem ducit. Imò quamvis *Swantewit* *Deus* fuerit *luminis*, quia *bonus*; at tamen vocabulum nudum absque numine consideratum, nunquam *Deum luminis* significavit. Quippe reverà compositum est ex Germanico *Schwahn*, quod *olorem*, vel *Cygnum* significat, & nomen fuisse fertur filii Herculis Germanici, sive Almanni, cujus mentionem faciemus ad signum Herculis; & itidem Germanico, licet inferioris dialectus, vocabulo *wit*, hoc est, *albus*. Vt *Swantewit* tantundem sit, ac *Cygnus albus*, ein *weisser schwahn*. Quin & Latine scribentibus idem Alemanni filius vocatur *Cygnus*: unde urbs Voytlandie *Cynea*, vel *Cygnem*, vulgò *Swittau* dicta, nomen quoque

accepisse scribitur. Vbi in epitaphio quodam peruetusto *Schwanbildis*, Schwanii sive *Svenonis*, ut quibusdam Germanis, vel, ut Latinis dicitur, Cygni filiae, inter oracula ad Cygneos plurima, habetur & illud: *CYGNORVM meorum CANDOREM solliciti servare*. Vnde suspicor illum Alemanni filium fuisse ipsum Swantewit; vel saltem unà cum Swantewiti idolo cultum. Hoc autem Helmoldo vocatur *Zuane Vith*; ubi Vossius addit; *hoc est, Sanctus Vitus: uti nunc Polonice Szwiety Wit*. Hic Corveiae patronus, ac postea Ranorum sive Rugianorum Deus summus, temporibus Diocletiani, circa annum à Christo nato ccc, martyr obiit cum Modesto, & Crescentia: ut est apud Surium in Vita ejus, & in Martyrologio Bedæ, Vsuardi, & Adonis. Rugiani enim à Carolo Cæsare expugnati, atque ad religionem Christianam adacti, jussique tributis colere S. Vitum Corbegiensem, defuncto victore, in cultu quidem S. Viti persistisse dicuntur, sed sic, ut ad religionem redierint gentilem, imò suo Vito quotannis hominem Christicolam litare consueverint. Sed videatur de hoc Saxo Grammaticus l. 14, Dubravius l. 1, Crantzius Vandaliae l. 3, c. 37, & l. 5, Atlas Joh. Blaeuwii in Marchionatu Brandenburgico; imprimis autem Helmoldus l. 2 Annal. Slavor. c. 12, uti & l. 1, c. 6, & 53; ubi inter alia hæc legas: *Sub nomine Deorum, boni scilicet, atque mali, omnem prosperam fortunam à bono Deo, adversam à malo, dirigi profitentur. Ideo etiam malum deum suâ linguâ Diabol, sive Zeernebock, id est, nigrum Deum appellant*. Sed vocabulum *Diabol*, cum Slavicum non sit, nec Crantzius habeat in Vandalia sua l. 3, c. 37, ubi Helmoldum ad verbum exscripsit, tacito auctore; fortè de *diabolo* ex glossemate in contextum irrepserit: ut Vossius quoque suspicatur. *Zeerneboch* verò, sive *Zeernebuch*, vel *Zoernebok*, qui Saxonibus antiquis, Fabricio l. 1 Origin. Sax. teste, *Tybelinus* dicebatur, (quod est ex Germanico *teufel*, aut Belgico *dievel*, sive *duivel*, vel *dubel*, hoc est, *cacodæmon, diabolus*, cum habitet in abyssu, in *der rust*, sive *tieffe*, & im *abgrunde der erden/ oder hõllen*,

hällten, sic dictus; non autem ex $\Delta\lambda\beta\omega\lambda\Theta$) verè Slavicum, imò & merè Germanicum æstimamus. Nam conflatum est ex Germanico *zorn*, hoc est, *ira*, & *bof*; quo *Idololatræ* priùs malum dæmonem, imò postea & bonum appellasse supra ostendimus. Vt *Zernebok*, vel *Zornebof* sit quasi *iræ deus*, sive *iracundus*, vel *irascens*, ac *malus dæmon*, ein *zorniger böser Gott*. Quem quoque, quia *hirci nigri* figurâ apparuit, & cultus fuit, *Nigrum Deum* appellârunt. Atque hinc est, quod Slavis, sive Vandalis non primo, sed secundo significatu *Zerne* tantundem sonet, ac *nigrum*. *Zernevitz* enim iis dicitur *nigrum lumen*: quod primo significatu est *iracundum album*, ein *Zorniges weis*. Vt *Zernevitz* propriè dictum sit quasi *ira*, ac *malitia*; quæ ex merè *candido* sive *bono*, ac *lucido* pectore nunquam procedit, sed ex *nigro*, hoc est, *malo*, *iracundo*, ac *tenebricoso*, obfuscans *albedinem*, sive *lucem*, vel *amicæ lucis candorem nigris iracundiæ*, ac *malitiæ* tenebris. Ejusmodi *nigrum lumen* est ipse *Satanas hypocrita*, sive *Lucifer lumine suo tenebris offuso*. Sic *Zernebitz* iisdem est *niger fundus*, ob eandem rationem.

Cæterùm si quando Germani per numina illa, quæ ut *fratres*, ut *juvenes* venerati sunt, non intellexerint *Castorem*, & *Pollucem*: magis mihi arrideret, si capias cum illustri *Vossio* illos *Deos*, qui Romanis *Cælus*, & *Tellurmo*; puta *Cæli*, & *Terræ* numen: vel Romanorum *Iovem*, & *Neptunum*; qui *fratres*, ac semper *juvenes* finguntur. Præsertim cum *Diodorus* l. 4 tradat, *Dioscuros à Celtis maris accolis*, quibus & Germani accensentur, fuisse cultos. Sed & *Dioscuri* fuerunt numina marina, sive *nautica*: imò *Pollux*, quia *immortalis*, pertinet quoque ad *cælum*, & *Castor*, ob *mortalitatem*, ad *terram*. De illo testis est *Theocritus* *Idyllio* in *Dioscuros*:

*Vos tamen ex undis naves servatis, & ipsos
nautas in summo positos discrimine vitæ.
Continuo venti cessant, fremitusque minacis
æquoris, aufugiunt nubes, usæque nitescunt:*

apparet præsepe simul tenne inter asellos. &c.

Item Horatius l. 1 Carm. Odâ 12 :

*Dicam & Alciden, puerosque Ledæ ;
hunc equis, illum superare pugnis
nobilem : quorum simul alba nautis*

Stella refulsit ,

*desluit saxis agitatæ humor ;
concidunt venti, fugiuntque nubes ,*

*& minax (quod sic voluere) ponto
unda recumbit.*

Et Homerus, vel alius Hymno in Dioscuros : ubi nautas iis, tanquam diis bonis & faustis, agnos candidos sacrificasse legas. Quippe antiquitus, non solum Græcis, sed & Batavis, teste Joh. à Someren in Descriptione Bataviæ p. 135, pro diis rerum nauticarum, & marium sunt habiti : quod hi principes, ut Ampelius loquitur, *mare tutum à prædombus præstitissent.* Vnde eorum imagines Neptuni idolo sociatas coluere Corinthii : æquæ ac eisdem Romani, tanquam bellorum, victoriarumque præfides, fueris ceremoniis bellicis, venerati sunt ; positæ eorum idolis ante templum Iovis. Imò nautæ veteres navium proras eorum effigiatis, aut pictis signis exornabant, quod familiariores Deos haberent : ut traditum Luciano Navig. Persio Satyrâ 6, Statio l. 8 Theb. & Lutatîo. Ac navem illam, qua S. Lucas, & S. Paulus ex Alexandria navigabant, insigne Castoris habuisse scribit Gretserus in libro de Cruce.

Quin & Castor, & Pollux à quibusdam in magna tempestate è cœlo, ubi eos jam degere dicunt, descendere, ac navigantibus quasi stellæ velo insidere creduntur. Et adjuvari tunc periclitantes his numinibus ajunt : ut traditum Senecæ l. 1 Nat. Quæst. c. 1. Sed flammæ illæ, quas spectra Xenophanes credidit, ac Galli, & Hispani nunc *S. Hermi*, aut *S. Telmi ignes*, Itali *S. Petri*, & *S. Nicolai*, teste Fromondo Meteorol. l. 2, c. 2, artic. 2, appellant, nihil aliud sunt, quàm *ignea* in mari *meteoræ* aëri fluctuanti innatantia, ejusdemque naturæ, ac *ignis fatuus* in terra. Videatur de hoc Vossius Idol. l. 3, p. 774.

He Flamme, inquit Natal. Comes l. 8 Mythol. c. 9, cum geminae apparent, salutiferae putantur navigantibus. At si unâ tantum, periculosa est navigis: & eò magis, si terribilis illa, & dira pestis, quam nautæ Helenam vocant, suo adventu geminas flammæ fugaverit. Hic miror, quodd nautæ, flammulam illam unicam, Helenam dixerint: cum eam unâ cum fratribus in cœlum receptam, navigantibus præsidere, ac salutarem esse scribat Euripides in Oreste. Sed fortè id factum, quodd ea multis exitii fuerit causa. Quin & geminae illæ unico nomine à quibusdam Castores dictæ; quodd aëri fluctuanti inequitare quasi videantur, more Castoris, qui eques erat; ut testis est Horatius Serm. l. 2:

*Castor gaudet equis: ovo prognatus eodem
pugnis:*

& Ovidius:

Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil:

item Stasinus in rebus Cypriis:

Κάστορα δ' ἰππόδαμον, & ἀεθλοφόρον Πολυδάκεα.

Castora equorum domitorem, & fortem Pollucem.

Qui versus, unico saltem vocabulo mutato, etiam in Homeri hymno in Dioscuros occurrit:

Κάστορα δ' ἰππόδαμον, ἢ ἀμώμιλον Πολυδάκεα.

— & inculpatum *Pollucem*.

Hinc sæpenumerò in equo candido videbatur, à Junone accepto, teste Pindaro in Pythiis ode 1: vel à Mercurio; quem *Cyllarum* vocant, ut ad Signum Equulei videbimus: vel à Neptuno; quem equos utrique donasse, potestatemque, quò naufragis saluti essent, dedisse, traditum Hygino in poet. astron. c. de Geminis. Et Romæ in aede Castoris ad forum dicatus erat equus stellatus. Illa autem opinio de Castorum descensu navigantibus salutifero inde profluxit, quodd circa Pollucis, & Castoris capita, cum ingens tempestas Argonautas è Sigeo digressos invasisset, ac Orpheus pro illorum salute vota concepisset, geminae apparuerint flammæ; usque secuta sit mirabilis ventorum, marisque tranquillitas. Vnde creditum quandam his juvenibus inesse divinitatem;

tem; eosque navigantibus, ignibus istis postea apparentibus, præsentia suæ, ac favoris mittere symbola. Atque hinc simulachra eorum viros juvenes hastatos, & galeâ probè munitos, addito lateri ense, *capiteque flammis cincto*, plerumque repræsentabant. Sed & eandem paullò aliter nobis exponit supra dictus Cæsius sive Calpurnius Bassus commentario in Aratea Germanici; ubi sic scribit: *Nigidius dicit, Castorem, & Pollucem, Tyndaridas, Geminorum honore decoratos, quòd principes pacationis dicantur: quòd mare totum prædonibus, maleficisque pacatum reddidissent; & quæ in tempore navigaverint cum Iasone, atque Hercule ad pellem inauratam auferendam, multis laboribus, tempestatibusque conflicti, periculorum atque animorum experti, impendia laboribus liberare studuerunt: atque cum à Iove essent elati, petierunt à patre, ut sibi liceret in eo caeli loco constitui, unde mortalibus auxiliantes prospicere possent.*

Cæsus autem fertur Castor à Lynceo Apharei ex nymphea Arene Oeacii, teste Stefichoro, vel, ut aliis placeat, ex Arne Æolo prognata filio, ob raptum Phœbes (quam Tzetzes Ilairam, alii Elairam, vel Naëiram vocant) & Talaytæ filiarum Leucippi, item Philodices Inacho natæ: ac sepultus est non procul à Sciade Laconia loco; ut proditum Pausania in Laconicis. Quippe filia illæ desponsata erant Lynceo, & Idæ fratribus germanis, genus à Perseo ducentibus: unde in raptos Castorem, & Pollucem imperum facientes, Lynceus Castorem interfecit: Pollux verò Lynceum primum illum metallorum inventorem. Ac Ida similiter Pollucem interemisset, nisi rex Ceraunus, teste Tzetze Hist. 48. chil. 2, Polluci suppetias tulisset. Hinc nata est fabula, cum *νεραυρός fulmen* significet, quòd Iupiter Idam, ut est apud Theocritum, fulmine percusserit. Post quadagesimum autem demum ab eo bello annum Dioscuri inter Deos relati, sive potiùs culti dicuntur: & causam hujus receptionis indicat Horatius Epistolarum l. 2:

*Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux
post ingentia facta Deorum in templa recepti,
dum terras, hominumque colunt genus, aspera bello*

componunt, agros assignant, oppida conduunt.

Cæterùm mortuo Castore, ac instituto in ejus honorem Tripudio Castoreo, in quo, ut est apud Pindarum Pyth. Ode 2, armati tripudiabant juvenes; Pollux fertur à Iove petiisse, ut Castori immortalitatem largiretur. Verùm eo tum denegato, denique impetrasse, ut dimidium suæ ipsius immortalitatis illi impertiret. Iccirco cum fratre sex mensibus alternis vivere, ac sex quoque alternè mori, hoc est, altero in astris occidente, alter protinus apparere dicitur. Hinc Virgilius l. 6 *Æneidos* :

Si fratrem Pollux alternâ morte redemit,

Itque, reditque viam toties.

Atque sic inter hos fratres, quos uno partu in ædibus Tyndarei editos dixere Horatius loco adducto, & Apollonius l. 1, tam perpetua, & indissolubilis intercessit amicitia; imò uterque utrique ad eò cordi fuit, ut Pollux immortalitate donatus, eam dimidiatam cum Castore communicaverit. Quod innuit Baptista Pius :

Vt non Pollucem tam benè Castor amet :

& Strozza Pater :

Quod si notus amor provexit in astra Lacones. &c.

Sed cum Arabes, ob quam rationem non video, his Geminis duos substituunt Pavones; nobis potius licebit iisdem ex Genesios c. 25, commate eodem, substituere partum illum *Rebeccæ geminum*, ac miraculosum; nempe *Esavum*, & *Jacobum* : in quibus

par numerus, sed enim dispar natura notanda est;

ut fidus hoc describit Manilius. Vel, si magis arridet, *Davidem* Israëliticum regem, cum suo *Jonathane* Israëliti regis Saulis filio, quorum uterque alterum summo amavit ardore; ut constat ex *Samuelis* c. 2, commate 35.

IV. CANCER, der Krebs/ die Krabbe;

Nepa; *Astacus*, *Cammarus*, Manilio: *Cyllenium*, vel *Mercurii Sidus* Ebraicè *קריס*: Græcè

Καρκ-

Καρκίνος ☿; κάμμαρ ☿, Gallicè *Hommar*, Italicè *Gammaro*; aliter *άσπυρος*, Italis Vener. *Astase*; Hesychio *κάβειρος*; Manilio *ὀπισθοβάμων*, i. e. *retrogradus*, quod & Scorpionī attribuitur; aliis *ὀυπάπες*, *Oclipes*; item *Πάγυρ* ☿, quod est cancri marini species: Arabicè *Alsartan*, sive *Astartan*, Schickardo *Affartano*: Italis *Granchio*, Romæ *Granzo*. Meridianum illustrat circa medium noctis post initium, reliquoque mense Januarii: & in globo nostro 16 stellas comprehendens, denotat humiditatem, solisque cancrorum in contrarium ac obliquè redeuntium more, ab hoc Signo obliquum regressum: unde & *prima Solis Porta* vocatur, æquè ac Capricornus altera. Rationem verò hujus denominationis vide sis ad signum Capricorni.

Postellus huic signo adjudicat 9 stellas intra, ☿ 4 extra; Brahens 15: Bayerus autem 35; quarum dua tertiae magnitudinis, una ultimum pedem austrinum, altera chelam, sive brachium austrinum, in aliis picturis caput; item quatuor quarta; 6 quinta; ☿ 23 sexta, reliquum corpus, ☿ caudam occupant. Nam Cancrum suum fieri curavit Bayerus, qualem Neronis, ☿ Antonini Pii numismata Zodiacum habentia exhibent.

Proximum Geminorum signum est *Cancer*. Vnde Ovidius:

Sol abit è Geminis; ☿ Cancri signa rubescunt.

In ejus pectore est stella nebulosa Martialis & Lunarum, aliis Martialis & Solaris, πνεφελοειδές, σπυροφή, id est, *densitas*, *ήρω*, *φάτυν*, Arabicè *Mellef*, seu *Meeleph*, Schickardo *Mallephon*, id est, *conglomeratio*, Latinis *Nubilum*, *Vortex nebulosus*, & *Præsepe* vel *Præsepium* dicta. Huic adstant duo *Aselli*, ejusdem naturæ: quos Manilius *Iugulas*, Græci *δύο*, *ὀνίους*, *Seleni* scilicet, Nutricii & *Pedagogi* illius Bacchi, juxta Lactantium, appellant.

lant. Horum autem, uti & præsepîi, ejusmodi exhibet descriptionem Avienus Arataea vertens :

*Convenit hîc etiam parvum Præsepe notare.
Id nubi nomen, quæ Cancro obvolvitur alto,
Græcia docta dedit. Quapropter denique Afellos
suspice; quorum unus Septem vicina Trioni
astra adolet, tepidum procul alter spectat in austrum.
In medio quod nube quasi concrevit adactâ,
id Præsepe vocant. Porro hoc Præsepe repente
si sese ex oculis procul auferat, ardeat autem
congruus aërius latè rubor ignis asellis,
nequaquam tenuis agitabunt stagna procellæ.*

Chelas cancri, seu branchias, quæ Mercuriales & Martiales, versus Leonem tendentes, Arabes vocant *Zuben assartani*; item *Acubene*, seu *Azubene*, Schickardo *Azubeno*: Ovidius autem *Flagella*, Plinius *Acerabula*, & *Cirros*; Barbari *Griovenescos*; Alphonfîni *Labia*; alii *branchia*, item *anteriores Vngulas*. Ipse verò Cancer, qui, quòd retrò, & in transversum gradiatur, Platoni, & Aristoteli Philosopho Sophistarum est symbolum, aliis, fortè quia cerebro caret, dementium, veteribus dicebatur *Nepa*; ut apud Plantum: de quo videatur Varro. Africum esse vocabulum ostendit Festus, Afrorumque linguà dici *Sidus*, quod *Cancer* appelleretur. Sed potius Germanicum, vel Belgicum esse contendimus. *Gen neep* enim Belgicà linguà idem significat, ac nostrum Germanicum *ein knip*/ hoc est, *vellicatio*; à *knepen*/ vel *knepen*/ *unquibus comprimere*: quod idem ferè ac *frabben*; unde *frabs*. *By is genepen* dicunt Belgæ, quando quis vellicatus est. Et *vellicare* est proprium Cancrorum. Atque hinc *Nepa* propriè redditur Germanis *ein kneper*/ vel *knep-fisch*. Sed & *Nepam* pro *Scorpione* usurpat Cicero uterque, Marcus, & Quintus; item Manilius, & Columella. Et Scorpiones, sole signum cancri transeunte, ex cancris exanimatis in sicco procreari, testis est Plinius H. N. l. 9, c. 30.

Dicitur autem Cancer à Iove in cœlum locatus, quòd Garamantida, Garamantis regis filiam, chelis suis apprehen-

henderit, vulnereque in calcaneum inflicto, Nympham Iovis concubitum fugientem, retardaverit; ut eam Iupiter facili negotio apprehendere, ac comprimere posset. Vnde Virgilius 4 Æneidos:

Hic Ammone satius raptâ Garamantide Nymphâ, &c.
Ampelius tamen censet Cancrum, beneficio Iunonis, in cœlum esse receptum: quod, jussu Dææ, Herculem ad interficiendam Hydram Lernæam missum, ejus pedes, & crura vellicans, ac lanians, incommodiorem reddiderit, quàm ipsa Hydra: ubi tamen tandem ab Hercule sit conculcatus. Quod itidem testatur Germanicus in *avendôris*:

*Te quoque secundam meteret cum cominus Hydram
Alcides, ausum morsu contingere, bello
sidere donavit, Cancer, Saturnia Iuno
nunquam oblita sui, nunquam secuta nocere.*

Vnde nos aliquando ad Rosimundam lusimus:

Daß ich so mager bin/ ist nicht vom vielen sitzen/
und lesen bei der naeht. Du machst es/ Du/ mein Eiche;
weil du dich mir entziehst. Das völlige gesicht
des Mohns nahrte den Krebs/ der bei dem scheine weidet/
und wan es abnimt / auch des fleisches abwachs leidet
im dunkeln seiner gruft. Brich über mir hervor
gleich als ein voller Mohn dem/ der das Sonnen-tohr/
am Hercules/ verdient: so leb' ich auffer leiden;
so wird mein angesicht bei deinem glanz sich weiden/
und in der fülle stehn.

Cancer enim nocte illumi, cum scilicet luna decrevit, vel decrefcere incipit, in cavernas se recipit: unde uti admoto lumine rursus elicitur; sic quoque Lunâ iterum crescente, evocatur, & ad pabula redit. Hinc tempore plenilunii pinguescit, quod totâ tunc nocte pabulari possit: decrefcente verò lumine latitans, fame maceratur.

Cæterum credibilius videtur Cancrum, ut alii censent, inter sidera in eum locum, ubi Sol quasi retrorsum ferri cernitur, collocatum esse, quod ipse quoque obli-

obliquato gradu retrorsum tendere solet : unde Aristophanes ἐν εἰρήνῃ :

Ὅποτε νικῆσεις ἢ νάεινον ὀφθαί βατίζεν .

Rectum iter ut carpat cancer, non viceris unquam.

Vbi mallem pro νικῆσεις, legere ποιῆσεις, hoc est, efficies, sive feceris.

Sed & duo illi *Asini* præsepio, quod meditullium ferè Caucris occupat, astantes, ille versus boream, hic versus austrum, pari propemodùm ratione inter fidra sunt translati. Satyris enim, & Silvanis, Silenisque asinis infessis, Iovis in auxilium contra Gigantes venientibus, asini umbrâ quadam perterriti, sive, ut alii tradunt, magnitudinem, molemque Gigantum admirati, tantum rudendo sonitum, strepitumque excitârunt; ut ejus auxilio hostes formidabile quoddam monstrum adversus se adventâsse ratos, vicerit, & in fugam verterit Iupiter, Atque sic Asini tantæ victoriæ Iovi causâ existentes, in cœlum recipi meruerunt.

Verùm hanc Asinorum historiam, sive potiùs fabulam Cæsar Germanicus paullo aliter refert: *Cum bellum, inquit, inter Gigantes, & Cœlites intercederet; illi à Libero, Vulcano, & Satyris, Asinorum, quibus insidebant, præsidio, vultu sunt. Atque hinc Asini, cum præsepi, à Divis Cancris signo illati.*

Quidam unicum tantùm asinum præsepio astare dicunt: quod etiam ex Theophrasto de signis futuræ serenitatis videre est, cum inquit: *Asini præsepe, cum purum splendidumque apparuerit, signum est futuræ serenitatis.*

Cæterùm hoc signo significari volunt *Cancrum illum*, ut Latine nonnullis vocatur, *Iustitiæ*, ἢ Δίκαια ἢ Δικαιοσύνη; cujus mentionem ingerit Apostolus in Epistola ad Ephes. c. 6, v. 14: *Præsepioque, & Asinis astantibus, Iesu Christi recens nati præsepe, cum asino, & bove,* Luc. c. 2, v. 12.

V. LEO; der Leue/ das Leuen-zeichen;

Cleonus, Nemeus, Herculeus, primus scilicet Herculis labor; Statio Cleonum sidus; aliis Bacchi sidus; Nemees terror, Nemees Alumnus; Manilio Iovis & Iunonis sidus: Ebraicè לָאוֹן: Græcè Λέων, à λείω, video, quòd perspicaci oculorum acie polleat, Homero Iliad. o, v. 586, κατ' ἐξοχήν, ἦρ, hoc est, fera, bellua, animal, & quidem solare Plutarcho: Arabicè Asit, Asid, vel Asida, Schickardo Asedaton, hoc est, Leana, Bestia, scilicet Centauri, in Globis; item Alezet, Alasit, vel Alesit, Schickardo Alasado, id est, Leo: Peruanis Puma. Hic anteriori medietate suum proprium occupans locum, posteriori verò Virginis, in Globo nostro 36 insignitur stellis; ac æstum & calorem significat: unde Aquarium, qui hiemis symbolum, Leoni, qui æstatis, aduersum esse dicit Macrobius l. 1 Somn. Scip. c. 12. Meridianum pervagatur nocte mediâ, mense Februario.

Pestello constituitur ex 27 stellis, additis insuper extra signum octo: Bayero autem ex 43; quarum 2, una cordis, & altera cauda, prima magnitudinis; dua circa jugulum, & lumbos secunde; 5 tertie; 13 quarte; 7 quinte; 14 sexte per corpus, & pedes dispersa.

Cordis five pectoris in Leone stella, Martialis & Iovialis, Arabibus communiter vocatur Kalbeleced, Kalbeleceid, Kalbelasit, Calb-elez-id, Calb-elesit, in globo Calb-alezet, Schickardo Kalbol asadi, id est, Καρδία Λέοντος, Cor Leonis; Chaldæis ἀρχὴ τῶν ἑρῶντων; Græcis Βασιλικὸς, id est, Regulus, fortè Βασιλικὸς, vel Βασιλικὸς ἀστὴρ, Tuberoni Regia, aliis Basilica stella: illa verò in extremo caudæ fulgens Saturnina, Veneræ & Mercurialis, Arabicè

bicè *Deneb eleced*, *Deneb alecid*, seu *alefit*, vel *elasit*, *Nebula fit*, *Nebolafit*, corruptè *Denebola*, pro *Denebolafit*, *Deneb-elezid*, in Globo *Deneb-alezet*, Schickardo *Dhanbol-asadi*, id est, *Cauda Leonis*, ἡ ἄλφα τοῦ λέοντος; Græcis ἀλφαία, quia caudam quatiens leo, sibi *robur* excitat.

Asterifimo autem huic, Sole permeante, calidissimo ac maximè ferventi nullum Signum, ac nomen convenientius videtur, quàm Leonis: quippe qui temperamenti est calidissimi, & siccissimi, imò ignei; unde & Vulcano ignis artificialis Deo, & Cybeli sive Vestæ, tanquam itidem ignis Deæ, sacer: quod ab acriori cordis æstuatione promanat. Hinc maribus ob nimium sæpe calorem coire non valentibus, lænæ cum pardis congressæ, leopardos, item cum pantheris, foetum non jubatum, & cum hyenis, crocutas pariunt. Atque eâ quoque causâ esse suspicor, quòd leo *animal solare*, utpote sic ad solis naturam propius accedens, unde & Apollini pariter ac Herculi sacer, nuncupetur. Quamquam Plutarcho videatur, id inde esse, quòd solæ lænæ inter quadrupedia aduncis unguibus prædita catulos videntes eniti soleant; sive, ut aliis placet, quòd in aperto apertis oculis dormiat, ac somni, ob siccitatem, & calorem innatum, parcissimus sit; quare apud Ægyptios etiam vigilantia, ac custodia symbolum erat, æquè ac Sol perpetuè vigilans. Qui tamen, præsertim Manethon ad Herodotum, perperam censebant leones nunquam dormire: nempe oculorum saltem splendore, & commotione caudæ inter dormiendum continuâ, qua vigilantium arguitur animus, persuasi. Incredibile enim est ullum animal perpetuâ uti vigiliâ. Et dormientibus, imò nascentibus leonibus oculi eò aperti, quòd illos ob magnitudinem incumbente breviori palpebrarum pelle non possint obtegere. Itcirco nihil mirum, quòd gloriosissimus pariter ac bellicosissimus ille Suecorum Heros CAROLVS GVSTAVVS hoc sibi hieroglyphicum elegisse dicatur: quippe qui continuis ferè vigiliis, continuèque meditando, agendo, nec unquam procrastinando solaris ac verè regii

hujus animalis naturam imitatus est. Ac in hoc secutus quasi videtur exemplum Alexandri Magni, qui præter alia, quæ in principem præclara cadere possunt, etiam vigilantissimus fuit: unde & suspicor imaginem ejus leonino spolio tectam in quodam numismate visam: cujus altera facies Iovem habebat lævâ baculo innixum, ac dextrâ aquilam tenentem, cum epigraphe, Α Α Ε Ε Α Ν Δ Ρ Ο Τ. Nisi potius fuerit, quod per Caranum primum Macedoniae regem ab Hercule Thebano duceret genus: cujus insigne fuit, ut in ejus Signo videbimus, spoliolum leonis Nemeæi. Sanè leoninum nomen eidem Alexandro adedò gratum erat, ut urbem, quam in Ægypto somnio monitus condidit, Leontopolin vocarit: cui postea Alexandriae nomen successores ejus indiderunt.

Atque ex eo unâ cognoscimus, cur veteres, imprimis Ægyptii, ut traditum Theoni in Aratum, portis urbium, ædiumque tam profanarum, quàm sacrarum vestibulis leonum effigies adhibuerint; imò annulos illos ferreos sive æreos cornices vulgò dictos, quibus ostium pulsatur, capitibus leoninis, uti adhuc apud omnes gentes in usu est, plerumque ornârint. Quin & apud eandem ferè receptum, ut canales, siphones, ac tubi, qui aquam tam fontanam, quàm pluvialem excipiunt, eandem per terebrata foramina ex capitibus sive rictibus leoninis ad id opportuno loco præfixis, eructare videantur. Ac de capitibus istis constituendis, ritèque disponendis fusè satis egit Vitruvius. Verùm hæc canalibus & tubis affixa non vigilantia, sive custodiae symbola sunt; sed aquarum redundantia: cum Leo cœlestis apud Ægyptios, à quibus, tanquam primis auctoribus, ea accepimus, aperire pariter ac claudere videretur aquarum cataractas. Sol enim in hoc signum ingressus, incrementum Nili, quod *Num*, quasi dicas, *aquam novam* sive *recentem*, vocârunt, adedòque diluvium excitat: quo aridum ac sterile solum humectatum, ac pinguefactum, exutâ sterilitate, miram, sole ex eodem egresso, ac Nilo decreſcente, induit fertili-

tilitatem : ut in Eridani Signo pluribus demonstraturi sumus.

Cæterùm ob inmatam, quam diximus, calidissimam siccitatem Leo aded subtiles, ac generosos fovere videtur spiritus, cum iracundia tamen conjunctos; ut ab Ægyptiis, aliisque ad varia hieroglyphica adhibitus sit. Quippe Leonis picturâ significabant *dominium*, imò *regiam majestatem*; unde & rex dicitur omnium quadrupedum, æquè ac Aquila volatilium: item *magnanimitatem, fortitudinem, ferocitatem, corporis & animi robur*, quod Cicero in Officiis Leoni, æquè ac fraudem vulpeculæ, peculiare dixit; item *perspicacitatem, calliditatem, castigationem, terrorem, excoandescentiam, justitiam, injuriæ vindictam, furorem domitum*, item *indomitum, clementiam, gratum animum, erga parentem obsequium, religiosam formidinem*, ac ejusmodi alia quamplura; quorum explicationem videre poteris apud Pierium Hieroglyphic. l. 1. Sanè cum oculi Leonis, in quibus omnis ejus vis, ac majestas consistere dicitur, prorsus ficci ac ignei sint, non est, quòd mireris illum ignem, teste Æliano H. A. l. 6, c. 22, & l. 7, c. 6, ac igneam, albumque colorem refugere; imò facibus prætentis domari: quò respexit Homerus:

Καίόμεναι τε δέ ται, τὸς τελεῖ ἐσόμεθ' ὀπὲρ ---

Ardemesque faces, quas, quamvis seruiat, borret.

Ignem enim subtilis ac igneus ille oculorum spiritus ferre non potest: uti & eadem de causa mappam albam; quia splendet, & oculis quasi caliginem inducit. Hinc quoque extimescere dicitur cantum gallorum, non quòd gallus etiam solare sit animal, ac, tanquam solis ortus, & horarum nuncius Mensi facer, solaris virtutis magis capax, ac ille; ut quibusdam videtur: sed quòd cristam gerat rubentem & igneam; præsertim cum albus pennarum color accedat. Nam gallum album maximè formidare testatur Ambrosius. Atque hinc suspicor esse, quòd Græci Cecropis Athenarum conditoris animam, quam in leonem migrasse credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribusve quibusdam

busdam subscriptis, evocari sibimetipsis persuaderent : quos tamen Æneius Euxitheus merito irridet. Verùm audiamus quoque Lucretium :

— Gallorum in corpore quædam
 femina, quæ, cum sunt oculis infusa leonum,
 pupillas interfodiunt, acremque dolorem
 præbent, ut nequeant contra durare feroces. &c.

Idem Lucretius causam quoque furoris, ac iracundiæ leonis hanc profert :

Est etiam calor ille animo, quem sumit in ira,
 cum fervescit, & ex oculis micat acrius ardor.

Et paullo post :

Sed calidi plus est illis, quibus acria corda,
 iracundaque mens facile effervescit in ira.
 Quo genere imprimis vis est violenta leonum,
 pectora qui fremitu rumpunt plerumque frementes,
 nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Index autem excandescentiæ ejus præcipuus est agitatio caudæ : qua initio irarum terram flagellat, post incremente furore terga etiam verberat. Vnde Catullus Galliambico in Attin :

Age, cæde terga caudâ : tua verbera pateant.

Face cuncta mugienti fremitu loca retinent.

Et videtur hoc fieri, cum anima eorum vehementius movetur, ac caudâ quasi robur suum incitat ac exerit : quod itidem observamus in equis, cum aures arrigunt. Hinc quoque caudam leoninam à robore, quod Græcis ἀλκή, ac in ea maximè consistit, iidem dixere ἀλκίαν ; ut supra indicavimus. Atque sic, occultâ satis diu animi quasi dormientis ferociâ, pedetentim exerit vires suas, donec tandem cum impetu incomparabili hostem adoriatur : ut dictum Valerii Maximi huc optime quadrare possit, cum inquit : *Vegeta & strenua ingenia, quò plus recessus sumunt, eò vehementiores impetus edunt.* Quod æquè ex parte applicari poterit & somno, & imbellitati catulorum : qui simul ac nati sunt, tribus diebus, & tribus noctibus dormire dicuntur, donec patris rugitu, tanquam incitamento ad virtutis indolem,

expergefacti, & validiores redditi, quod elapfo mense fecundo demum fieri folet, erumpant, ac aliis formidinem incutere affuefcant.

Inuata verò Leonibus videtur terroris illa incutienti potentia & actus, cum vel folo afpectu alios attonitos confternent: imò etiam horrendo rugitu, five mugitu; ut Virgilio vocem eorum exprimere placuit: quos tamen Mancinus, uti & Volaterranus, quoque *fremere* dixit, fed fortè iratos; quomodo alii *frendere*, cum dentes, corrugatà infimul fronte, ex iracundia concutiunt. Quo refpectu Philippus Macedo, five, ut alii malunt, Chabrias Athenientium dux, haud ineptè dicere folitus eft; *formidabiliorẽ effe Cervorum exercitum duce Leone, quàm Leonum, duce Cervo*. Quippe cervis timidus & defpicatus, æquè ac horridus & truculentus Leonibus, innatus videtur afpectus. Huc pertinet numifma Augufti Cæfaris; in quo validiffimus Leo Cervum fuperans, dentibus in armos affixis: fortè culum poft Actiacam victoriam Apolline favente confecutam; de qua Maro *Æneid. l. 9*:

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Atque hinc Agamemnon Mycenarum rex, Atrei, five, ut alii malunt, Pliftonis filius, & Menelai frater, Græcorum omnium confenfu imperator ad expeditionem Trojanam electus, Leonis picturam, teftè Pausania, gefit in clypeo: qui, Agamemnone à conjuge Clytemneftira, Tyndarei & Ledæ filia, auxilio Ægypthi, interfecto, in Olympiæ templo fufpenfus eft, cum hac epigraphe:

Ὅτι μὲν φόβος ἐστὶ βελῶν, ὃ δὲ ἔχων Ἀγαμέμνων.

Terror hic eft hominum, quique hunc gerit, eft Agamemnon.

Sed cauda Leonis mota, & crispatã, uti index eft iracundiæ; fic immota clementiam, ac manfuetum, tranquillumque ejusdem indicat animum. Et clementia ejus ex eo apparet, quòd telo, aut ferro invaluſus, fed non vulneratus, invadentem correptum non laceret, fed folummodò ſternat, & leviter quatiat. Vnde Ovidius:

Corpora magnanimo fatiſt eſt proſtrãſſe leoni.

Exemplum de hoc legimus apud Albertum de venatore quodam ; quem lanceà leonem confodere tentantem, sed fallente ictu, humi collapsum fera non vulneravit, sed galeà saltem compressà perterritum dimisit. Quò respexit fortè numisma Severi Pii Augusti ; in quo mulier leoni exporrecto insidens, manu alterà hastam terræ affixam tenebat, alterà fulmen quasi abiciebat, non jaculandi gestu, cum hac epigraphe, **INDVLGENTIA AVG. IN CAR.** Mansuetudo quoque ejus ex multis patet exemplis. Quippe jugo leones subjecisse dicitur Cybele Deorum mater. Vnde & currus ejus, pariter ac Solis, à leonibus trahi fingitur ; ut testis est Virgilius Æneid. 3 :

Et juncti currum Dominæ subiere Leones.

Quod tamen Diodorus ed factum putat, quia Cybele à leonibus sit educata : & Varro in Curru Cybeleio, quòd, cum terræ symbolum sit leo, ac in remotissimis locis habitet, nulla inveniatur terræ pars, quæ non coli, & subigi possit. Idem Romæ primus fecit M. Antonius bello civili, cum dimicatum esset in campis Pharfalicis, non sine ostento temporum generosos spiritus jugum subituros significante. Vnde Cicero in Epistolis ad Atticum, qui prodigium illud formidabat : *Tu Antonii Leones pertimescas, cave. Nihil est illo homine jucundius, &c.* Antonium enim, quòd leones jugo subjecerit, & ad currum junxerit triumphalem, se ipsum jugo invidiæ subjecisse, imò imperiosi hominis crimine quasi insinulasse dixeris : quod ei etiam Cicero in Philippicis objicere videtur. Sanè Hanno Carthaginensis, qui omnium primus leonem mansuefecisse dicitur, ob id patriam excedere jussus est ; quòd malè credi libertatem adeò artificis ingenii viro, cui in tantum cessisset etiam feritas, ut ignaras societatis humanæ beluas demulceret, atque eà causâ persuasurus, quicquid vellet, videretur. Quin & Heliogabalus exarmatos, ac ita edoctos habuit, ut ad secundas accumberent mensas. Augustus adeò cicuratos, ut cum leporibus luderent. Simile exemplum de leone, & ariete habes apud Martialem

Epigr.

Epigr. l. 9, e. 73. Beronices leo linguâ faciei adulabatur. Sic quoque adulabantur ingredientibus leones Templi Adonidis in regione Elimea. Et leo procumbens ad arborem, in quam se Elpis Samius fugâ receperat, hiaru, quo terruerat ante, & ejulatu, veluti precibus, miserationem quærebat. Quippe morfu avidiores inhaeserat dentibus: quod Elpis intuitus, rictum præbenti, ac se accommodanti extraxit: unde ille gratiam retulit, feras venatu captas aggerens. Simile ferè narratur de Leone illo, qui Mentori Syracusano vestigia lambens adulabatur, ut furculum in pede hærentem evelleret.

Contra vindicandi animus ejusdem feræ ex eo conspicitur, quod vulnerata percussorem mirâ internoscit observatione, & in quantalibet appetat multitudinem. Idipsum restatur apud Ælianum H. A. l. 2, c. 5, proprio exemplo juvenis ille in exercitu Iubæ Maurorum regis per deserta Africæ proficiscentis: quem leo, anno precedente ab eo sagittâ percussus, eadem redeuntem tam violentissimo cursu aggressus est, ut ex media militum turba correptum, miserum in modum dilaceraverit, nemine aliorum læso. Quin & idem Ælianus ex Eudemo refert, Leonem, Ursam, & Canem eodem contubernio educatos, pacatissimè aliquandiu convixisse; sed cum ursâ impetu quodam percita, canem contubernalem dilacerasset, leonem tanquam violati hospitii scelere commotum, in ursam confestim proruisse, eaque pariter dilaceratâ, ultionem pro cane sumsisse.

Imprimis autem penas gravissimas exigit à læna in adulterio deprehensâ, pariter ac ab adulteris. Iccirco læna culpam, & odorem ex congressu cum pardis, sive pantheris contractum, fluvio abluit; aut adulterum comitatur. Ea enim ob insignem calorem aded petulantius lasciva deprehenditur, ut meretriculis optimum præbeat symbolum. Et petulantiae hujus causâ Ezechiel Propheta Hierosolymam vocat Lænam, ac Heliachim, qui in Ægyptum ductus est, ejus catulum, quasi dicat spurium. Imò hinc quoque in tumulto Laidis famigeratissimæ

tiffimæ meretricis, quod ante urbem Corinthum juxta Veneris erat templum, conspiciebatur simulachrum leonæ, arietem fovens inter pedes priores: nempe quia aries insignitè lascivus.

Quòd verò in Scripturis modò Christus, modò Diabolus, ut hoc quoque investigemus, Leonis nomine notetur, hoc ita intelligendum censemus: nempe ut Christo attribuaturs Leonis pars anterior ac superior, tanquam cœlestis, ac fortitudinis & regiæ dominationis symbolum; quod illum ex quatuor Evangelistis Leonis imagine insignem digito quasi monstrasse, ait Irenæus: Diabolo autem posterior & inferior, ut terrena, ac fugacitatis, insidiosæque malitiæ hieroglyphicum.

Cæterùm Leonis imaginem, in memoriam Leonis Nemeæi omnium ferocissimi ab Hercule Thebano superato, Junonis beneficio inter astra locatum esse fabulantur. Missus enim dicitur ab ipsâ Junone ad interitum Herculis, quem illa implacabili, ac prorsus nevercali prosequeretur odio, in silvam Nemeæam, sive regionem inter Argos, & Thebas sitam: quam irruens in feras & homines, totam ferè vastabat. Iccirò Hercules illum primò sagittis, sed frustra, deinde clavâ Molochi tum primùm adeptâ adoriens, sive, ut aliis placet, prorsus inermis, juxta oppidum Cleonas, ubi armenta sua laniabat, confecit. Et hoc eò fingi suspicatur Heraclitus Ponticus, quòd Hercules furorem ex attrabile, qua laborabat, ortum, tandem superaverit. Qui morbus leoni valdè familiaris; unde & catulos suos furore impotentiùs exardescens, discerpere dicitur; ut proditum Horo l. 2, c. 38. Eodem quoque furore, Junone immittente, Herculem correptum fuisse, ac usque adedè savire cœpisse, ut filios ex Megara susceptos interemerit, sive, ut alii malunt, in ignem conjecerit, traditum Aristophani, Apollodoro l. 2, ac multis aliis, imprimis autem Euripidi in Hercule furente, & Theocrito in Megara, quam sic loquentem inducit;

*Infelix, qui missilibus de munere Phœbi,
sive ea Parcarum, vel Erynios impia tela,*

*gnatis ipse suis Furvis agitur, ademit
charam animam : ut domus ipsa cruore aspersa nataret.*

Hos ego confossos manibus cecidisse paternis

jussa oculis spectare meis, miserabile visum.

Atque ob hanc quoque insaniam ad inferos descendisse
fictus est.

Illam verò de Leone Nemeæo fabulam paulò aliter
enarrat Chrysermus rer. Peloponnes. l. 2 : ubi ait Iu-
nonem supplicio Herculem coercere tentantem, in
auxilium accivisse Lunam ; quæ magicis artibus cistam
spumâ impleverit : unde natus sit hic Leo. Quem Iris
postea in gremio stringens, in montem Opheltam, alii
in Teumessum Bœotiæ, deportaverit : ubi statim eo-
dem die Apæsamptum dilaniasse refert Demodocus in
reb. Heracl. Pellis ei erat nullo telo penetrabilis : quam,
eo occiso, Hercules unguibus detractam vice scuti ge-
stavit ; ut Euripidi traditum loco adducto. Et Hercu-
lis exemplum scuti omnes ferè heroes, impofterum
pellibus pro scutis usi sunt : ut Theseus, Argus, An-
cæus, qui interfuit expeditioni Colchicæ, alii ; ut est
apud Apollodorum non uno in loco. Videatur quoque
de hoc Signum Herculis ; item Dionys. Halicarnass.
Antiqu. Rom. l. 1, & 2, Ptolemæus, Hephæstion, Xe-
nophon l. 2 de dictis & factis Socratis, & Ampelius in
Libro memoriali.

Sed substituatur huic fabuloso Leoni potiùs ille, quem
David occidit, 1 Samuel. c. 17, v. 36 : sive etiam is,
quem Simson discerpfit ; in cujus cadavere postea exa-
men apum cum melle repertum ; ut legere est Judic.
c. 14, v. 6, & 8.

VI. VIRGO ; die Jungfrau / das Jungfer-zeichen ;

*Ceres, Spicifera Dea, Manilio Virgo spicea mune-
ra gestans ; Avieno Isis ; Erigone Virgilio, aliis-
que ; Atargatis, Dea Syria ; Posidippo Thesbia ;*

aliis *Fortuna*, Iovis nutrix; item *Concordia*, *Pax*,
Panda, vel *Pantica*; Græcè εἰρήνης θεός: multis
Astraa, *Themis*, *Iusta*, rectius *Iustitia*; Græcè
 Arato ἡ δίκη: item ἡ Παρθένος, vel Παρθένη θεός,
 hoc est *Dea Virgo*: Arabicè *Eladari*, quod *Virgi-*
nem sonat, *Sunbala*, Schickardo *Sunbalon*, id est,
spica, σῶχος, denominando scilicet totum à par-
 te (in Mappa enim Arabica pingitur *Manipulus*
spicarum, vel *farraginis*, δέσμη ἔχουσα, pro tota
 Virginis forma) aliis quibusdam *Adrenedesa*;
 quod juxta Perficum hujus Signi nomen, *Secdei-*
dos de Darzama, Latinè *Virgo munda puella* so-
 nat. Videatur *Albumasar* lib. 6 *Introductorii*
 in ejus *Astronomiam* c. 2. *Stellas* complectitur
 in globo nostro 33; denotatque sterilitatem, &
 maturitatem frugum penè omnium. *Media*
 nocte in meridiano apparet sub finem Martii,
 & incuntem Aprilem.

Huic Signo *Postellus* intra 26 *stellas* tribuit, & sex extra; *Bayerus*
 verò 42; quarum una in *Spica*, quam manu tenet, primæ magnitu-
 dinis; 5 tertiæ in perizonate, cingulo, axillâ, &c. 6 quarta; 11 quin-
 ta; 19 sexta, in capite, humero, brachiis, sirmate, & pedibus.

Virgo, quia *Signum* est *Iustitiæ*, ab altera habet *Libram*,
 ab altera *robore Leonis*. In *meditullio spicæ*, seu *aristæ*,
 quam manus sinistra ostendit, fulget notissima illa, quæ
 vulgò vocatur *Spica Virginis*, Arabicè *Azimon*, vel *Alzi-*
mon, item *Azimech*, & *Alazel*, vel *Alaazel*, *Ios. Scalige-*
ro conjunctim *Hazimeth-albacel*, vel *alazel*, aliis *Elgazel*,
 hoc est, ἀπὸ ἀνδρός, *susus*, τὸ ὑνδρον; *Hermeti* *Alhaiseth*,
 Schickardo *Huzimethon*, hoc est, *manipulus* vel *fascis* *ari-*
starum; in *Tabulis* *Azimech inermis*, ad distinctionem
Hazimeth, *hastilis Bootæ*; Latinè *Vindemitor*, seu *Vinde-*
miator; Græcè ἡ σῶχος, id est, *Spica*; *Postello* *Sunbetele*.
 In extremitate verò *alæ dextræ* gerit *Προτρύγων*, *Pro-*
trigonen,

virgeten, seu Πρωτεύητρα Proclo, & Columellæ, hoc est, stellam Iovialem, & Mercurialem *Antevindemiatores*, siue *Provindemiatores*, vel *Prævindemiaticam*, tertii luminis, Vitruvio Πρωτεύητρον, id est, *provindemiam majorem*, à designatione temporis vindemiæ dictam: Arabicè *Almuccadie*, *Alaraph*; veriùs *Almuredin Alcafi* appellitant.

Alboasar Arabs primo Sphæræ Perficæ Decano, siue primis decem gradibus, *Virginem* adscribit. *Virgo* nempe *pulchra*, *capillitio proluxo*, *duas spicas manu gestans*, *residens in siliquastro*, siue *folio auleato*, *lactans*, & *cibans Eam*, in loco, cui nomen Ebræa: *puerum dico*, à quibusdam nationibus nominatum *I HESVM*, quem nos Græcè *CHRISTVM* dicimus. Et hanc I. Picus pro symbolo cœlesti natiuitatis Iesû reputat. Videatur de hoc Rogerius Bachonus Opere 3, ubi Alboasaris verba ab Hermanno Dalmata Latine versâ citat.

Horoscopus in hoc signo, & in eodem Mercurius, & Venus, & Mars pariliter collocati eloquentissimos facit: quales maxime esse decet qui *Iustitiæ*, siue juri dicundo præfident. Et ejusmodi Hermodori, & Demosthenis fuisse genituram legimus.

Cæterùm hæc, ut Ciceronis utar verbis,

Spicum *illustre gerens spectanti corpore Virgo*, variis insignitur appellationibus. Nonnullis enim appellatur *Ceres*, quæ Saturni, & Rheæ siue Opis est filia, ac frugum dea, die *Zehr- oder Zehrungs-göttin*; vel *terra frugifera*. Hinc Manilius:

Spicifera est Virgo Ceteris:

Aliis dicitur *Isis*, ab Ebræo נִישׁ *Ischa*, hoc est, *virgo*, siue *virago*: cujus mentionem quoque fecimus ad Signum Tauri. Et hæc Aegyptiis *Φρανκῶς*, non *historiῶς*, eadem est, ac *Ceres* Græcis, vel potius Romanis, & Germanis. Hinc Festus Avienus in Arati Phænomenis:

Aut Pelusiaci magis es Dea litoris Isis,
digna tori consors, & cura larrantis Anubis:
seu tu diva Ceres.

& clarius Cedrenus p. 24: *Sic & Ceres dicitur reperisse frumentum, & hordeum. Hæc est, quæ Isidis nomine colitur*

ab Ægyptiis. Item Herodotus in Euterpe : Ἴσις δὲ ἐστὶ, καὶ τὴν Ἑλληνῶν γλώσσεια, Δημήτηρ. Isis verò secundum linguam Græcorum est Ceres. Ac Augustinus l. 8 de Civ. Dei, c. 27 : De Iside, uxore Osiris, Ægyptiâ Deâ, & de parentibus eorum, qui omnes reges fuisse scribuntur : quibus parentibus suis illa cum sacrificaret, invenit hordei segetem, atque inde spicas marito regi, & ejus consiliario Mercurio, demonstravit : unde eandem & Cererem volunt. Atque ut Ægyptiaca Isis eadem est, ac Ceres Germanorum : ita eadem quoque est, ac illa Syrorum Atergatis, vel Derceto, sive Dea Syria, cujus mentio facta in Piscibus ; eò quòd terram, imò omnem naturam Soli subjectam denotet. Quin & hinc quoque à quibusdam ad Virginis Signura refertur, cum ea spicas teneat : ut testatur Cæsius Bassus in Germanici translationem Arateam ; & Nigidius, qui addit : *Quidam verò Fortunam (Virginem esse censent,) pro eo, quòd sine capite astris inferunt ; vel, ut Hyginus habet, quòd caput ejus nimium obscurum videtur.* Atqui sine capite pingebatur Ægyptiis Iustitia, cum palma in manu sinistra : ut tradit Alex. Aphrodisæus. Esse verò Cererem, vel Isidem magis, quàm Fortunam, inde liquet, quòd spicam manu teneat : ut testis est idem modò dictus Avicenus, cum inquit :

— Sic nam fragrat arista,

& seu Siviaco torretur Spica calore

protentata manu : seu que pernicibus alis &c.

Quin & nonnullis est *Erigone* : quæ non Ægipthi, & Clytemnestræ, ut quidam, hanc cum illa ejusdem nominis confundentes, aurumant ; sed Icarii filia, cujus mentionem quoque fecimus ad signum Heniochi, & Canis. Hæc auditâ patris morte, quem Attici pastores, ut indicat Lucianus in Nigrino, vino inebriati interfecerant, seipsam laqueo suspendit ; Deorumque commiseratione, ob pietatem erga patrem, in cœlum translata, Virginis nomen, & locum obtinuit, teste Hygino fab. 226. Unde Ovidius Metamorph. 10 :

— Primus tegis, Icare, vultus,

Erigoneque pio sacrata parentis amore.

& Vir-

& Virgilius lib. 1 Georgicorum :

Qua locus Erigonen inter, Chelasque sequentes :

Hic incidit mihi in memoriam Orphei præceptum : *Ca-
vendum est, ne Lunâ Virginis Signum præcurrente, vites plan-
tentur.* Quos Virgo eò averfari dicitur, quòd vinum fit
omnis nequitia fomentum ; sive potiùs, quòd Erigones
patrem à vino inebriatis interfectum recordetur.

Præterea quoque *Theſpiam* in Virginis signum muta-
tam tradit Posidippus libro de Diis, & Heroibus. Ea
autem filia erat Afopi Thebani, & Metopes Ladone
prognata : cui Apollo tria munera concessisse dicitur :
scilicet ut civitas Bœotia juxta montem Heliconem de
ejus nomine diceretur ; ut in Virginem cœlestem con-
verteretur ; denique ut vaticinia edere posset.

Sed receptiori opinione dicitur *Astræa* ; item *The-
mis*. Fuit autem *Astræa*, Astræi Arcadiae regis, (quidam
scribunt Titani fratris Saturni) & Auroræ, sive, ut He-
siodus, & alii volunt, *Iovis*, ac *Themidis* Cœlo, & Terrâ
prognatae filia, ob æquitatem suam *Iustitia* dicta. Quæ
aurco illo seculo è cœlis in terram migrasse ; & tandem,
in subsequenti cupreo, & ferreo, vitii hominum cres-
centibus offensa, in cœlum iterum subvolasse fingitur.
Vnde in Octav. Seneca :

*Neglecta terras fugit, & mores feros
hominum, & cruentâ cæde pollutas manus*

Astræa Virgo, siderum magnum decus.

Item Ovidius Metam. 1 :

— & Virgo cæde madentes

ultima cœlestium terras Astræa reliquit.

Recepta autem dicitur Astræa in cœlum, quòd leges à
se conditas, ut testamentum, hominibus reliquerit : vel
quòd impiis Patris, fratrumque restiterit ausibus ; qui
montes montibus superimponentes, cœlum expugna-
re, Iovemque è sede sua exturbare conati sint. Et ca-
put nubibus velatum videtur ; quia solum Deum in-
tuens, justitiam administrat. Iudex enim, ne minis, aut
precibus ab æquo dimoveatur, oculos claudat, & au-
res, ac solo Deo leges dictitanti pateat oportet. Hinc
Athe-

Athenis in Arcopago, reus velato capite, ne Iudicium moveat affectus, causam dicere jubebatur.

Attamen & sunt, qui *Astræ*, sive *Iustitiæ*, & *Cereris* memoriâ hîc, ut videtur, extinctâ, Virginem repræsentant imagine *Concordiæ*, sive *Pacis*. Talem efformavit in Arateis Germanici illustris Hugo Grotius; & in veteri MSS. Hygini sui Comelinus: ubi manu dextrâ *olivam*, sinistrâ *caduceum* ostendit. Bayerus autem utrumque, scilicet *Pacis*, & *Cereris* numen conjunctim repræsentare volens, in Vranometria sua Virginis dextra indidit *olivam*, sinistræ verò *aristam cum culmo evulsam*. Eadem vocabatur *Panda*, & *Pantica*: de qua Gloss. Philoxeni: *Panda*, εἰρήνης ἰσός. Et apud Arnobium l. 4. legas, quòd *Tito Tatîo Capitolinum ut capiat collem*, viam pandere, atque aperire permissum esset, *Deam Pandam esse appellatam*, vel *Panticam*. At in Capitolio, juxta ædem Junonis *Monetæ*, *Concordiæ* erat templum; ut *Pacis* foro proximum. Aliis tamen placet *Pandam* esse *Cererem*; ut videre est apud Varronem l. 1. de vita populi Romani, ubi inquit: *Hanc Deam Alius putat esse Cererem: sed quòd in asylum qui confugisset, panis daretur, esse nomen fictum à pane dando pandere, quod est aperire.*

Denique quòd Virginem hanc quidam appellent *Fortunam*, non præstantiorem video causam, quàm quòd *Iupiter cum Junone in gremio Fortunæ mammam apprehenderit*: ut Cicero testatur l. 2. de Divinatione. Atque eâ causâ *Altricis* Deæ nomen, æquè ac *Isis*, sive *Ceres*, meruisse videtur: apud Stoicos imprimis, quibus & eadem est ac divitiarum Dea; scilicet quatenus divitias, quas exinde *fortunas* dicunt, largitur. Imò fortè non aliunde est, quòd *Bupalus*, qui *Fortunæ* simulachrum omnium primus effinxit, *Amalthææ* cornu ejus indiderit dextræ: ut traditum *Pausaniæ* in *Messeniacis*. Videatur & de hoc *Arnobius* l. 3. advers. gentes; ubi inter alia hæc scribit: *Cæsius & ipse assequens Fortunam arbitratur, & Cererem, & Genium Iovialem, ac Palem; sed non illam feminam, quam vulgaritas accepit: sed masculinè nescio quem ministrum Iovis, ac villicum.*

Quid multis? Cùm Virgo cœlestis & Astrææ, sive Iustitiæ, & Cereris, h. e. Deæ frumentorum sit symbolum; quid impedit, quò minus credamus illam unà esse symbolum, sive signum Pacis, ac Fortunæ: quia Fortunâ favente, Paceque florente, etiam floret Iustitia, sive legum observantia, ac viceversâ; imò his tribus florentibus, insimul floret, si non semper actu, tamen potentiâ, ipsa Ceres, hoc est, agricultura, ac frumentatio. Atque sic in unum numen coalere, & confluere quasi videmus has quatuor Deas *Fortunam, Pacem sive Concordiam, Iustitiam, & Cererem*. Quippe Ceres sua munera, suasque fruges fundere, ac ritè distribuere non potest, si *Fortuna* non adsit, si *Pax* sive *Concordia* homines destituat, si denique leges non observentur. Atque hinc est, quòd *Ovidius* l. 5 *Metamorph.* de *Cerere* scribat:

Prima Ceres unco glebam dimovit aratro;
prima dedit fruges, alimentaque mitia terris:

prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus.

Ac *Cicero* *Actione* 7 in *C. Verrem* de *Cerere*, & *Proserpina* scribens, in hæc denique erumpat verba: *A quibus initia vitæ, atque victus, legum, morum, mansuetudinis, humanitatis exempla hominibus, & civitatibus data, ac dispersita esse dicuntur.* Imò non alia de causa *terram* ipsam vocat *justissimam* *Virgilius* in primo *Georgicorum*:

Fundit humo facilem victum justissima tellus.

Vbi *Astræa*, & *Ceres* in unum quasi numen conjunctæ videntur.

Verùm nos pro omnibus istis vanis, ac merè fictitiis nominibus, potiùs vera ex ipsis sacris literis eligamus, & aut substituamus *Chilionis* viduam illam *Moabiticam Ruth*, quæ cum *Socru* sua *Naëmi* in *Iudæam* profecta, in agro *Boasii*, futuri mariti, aristas collegit: aut, si mavis, ipsam benedictam, & perpetuam *Virginem MARIAM*, *Christi* *Salvatoris* *Matrem*, *Luc.* 1. 28, &c.

VII. LIBRA; die Wage/ die Wag-schale/
das Wagegestirn;

Ciceroni *Iugum*; Ampelio *Mochos*; Manilio *Vulcani sidus*, aliis *Veneris*; *Chela*, Scorpionis scilicet, olim hucusque produci solitæ, *Noctipares*, Arato *Φάεων Ἰπιδείες* luminum indigæ: Ebraicè *מִזָּנִים*, *librile cum trutina*: Græcè *ζυγός*, *Στάμνος*, *Στάληρ*, *Λίτρα*, *Χηλή*: Arabicè *Almisan*, *Mizan*, *Mizin*, Schickardo *Midsanon*, id est, *bilanx*; quibusdam *Azubene*, vel *Acubene*, quod tamen magis Signo ♎ convenit. Atque hinc *Lanx* ejus septentrionalis juxta Scaligerum Arabicè vocatur *Zubeneschemali*, Schickardo *Zubenos-semali*, id est, *Scorpii Chela sinistra*; Græcè *χηλή Ὠρείος*: austrina autem *Zubenelgenubi*, Schickardo *Zubenol-genubi*, id est, *Scorpii chela dextra*, sive *meridionalis*, Græcè *χηλή νότιος*: quod Bayerus planè invertit. Meridianum mediâ nocte occupat hoc Signum, ineunte Majo: & decem tantummodo stellas in Globo nostro complectens, designat æquitatem, sive naturæ æquilibrium; eò quòd tempus æquinoctii autumnalis limes est inter apparentem, & latentem naturæ partum, hoc est, inter tempus nascentium, nempe ver & æstatem, & denascentium, nempe auctumnum & hiemem.

Posseilus Libræ 8 stellas assignat intra, & extra novem: Bayerus autem 15; quarum una in lance, & altera in Scapo, sive libelli secundæ magnitudinis; tertia tertiæ; octo quartæ; duæ quintæ, & rursus duæ sextæ, hinc inde conspicuæ.

Hoc Signum Libra videtur dictum, quia Sol in eo
ext-

existens, dies & noctes quasi trutinat, & æquilibrium, hoc est, æquinoctiale Auctumni tempus, ut Veris Aries, constituit. Hinc Virgilius 1 Georgicorum :

*Libra die, somnique pares ubi fecerit horas,
& medium luci, atque umbris jam dividet orbem,
exerceat, viri, tauros.*

& Manilius :

Libra, Ariesque parem reddunt noctemque, diemque.
Est autem *Libra* in Globis nostris Signum inanimans ; cui in veteri astrothesia addebatur *Libripens* ; fortè *Mochos* : qui primus libræ pondus invenit ; ideoque in numerum stellarum receptus, Libraque, sive potiùs *Libripens* appellatus videtur. Alii à *Virgine*, fortè cùm ea signum sit *Iustitiæ*, gestari volunt : ut *Kalendaria* ambo rustica Romana. Quin & adulatores Poëtæ Imperatori Augusto à *Vulcano* fabricatam, & inter astra numeratam in manus tradunt : & id quidem propterea, quòd, anno ordinato, Augusti natalis in principium Libræ inciderit ; ut *Scaliger* in *Manilium* annotavit : sive, ut *Bersmannus* ait ad *Virgiliti* librum 1 *Georgicorum*, quòd Signum hoc horâ natali Augusti in medio cœli fuerit, oriente *Capricorno*. *Virgili* verò Augustum alloquentis versus sunt hi :

*Anne novum tardis sidus Te mensibus addas :
quà locus Erigonen inter, Chelasque sequentes
panditur : ipse tibi jam brachia contrahit ardens*

Scorpius, & cœli justâ plus parte relinquit.

Incircò miror *Ioannem Micrælium* in *Manuductione* sua ad *Globi cœlestis & terrestri* usum, hæc verba protulisse : *Scorpius vocatur Arato* Fera magna, μέγα Ἰνπλον, quia per duo Signa olim chelas extendit, quas *Virgilius* l. 1 *Georg.* finxit contractas ; ut *Stella Iulii Cæsaris* eo loco reciperetur, ubi jam pingitur *Libra*. Sed confundit *Stellam Augusti Cæsaris*, cum *Cometa* ; qui post *Iulii Cæsaris* mortem in *Chelaram Scorpii*, sive *Libræ* partibus apparuit ; ac *Iulii Cæsaris* animam esse creditus est. Vnde *Ovidius* *Metamorph.* l. 15 :

Hic tamen (Æsculapius) accessit delubris advena nostris.

Cæsar in urbe sua Deus est : quem Marte, togâque præcipuum, non bella magis finita triumphis, resque domi gesta, properataque gloria rerum, in fidus vertere novum, stellamque comantem, quam sua Progenies. ---

Ludis enim, quos primò consecratos ei edidit *hæres Augustus*, stella illa crinita per septem dies continuos fulsit : ut traditum Suetonio Tranquillo in *Cæfare* l. 1, cap. ultimo. Videatur de hoc quoque & *Vossius* de *Idololatria* l. 3, pag. 774. Constat autem *Libra*, præ cæteris, duabus claris, quæ *Lances* appellantur, ut supra diximus.

Verùm ad hoc *Libræ Signum* non incongruè quoque referre possumus illud *Tekel*, sive *Trutinam* *Bellazarum* explorantem : de quo videatur *Daniel* cap. 5, v. 27.

VIII. SCORPIUS ; der Schorpion ;

Scorpio, Marco, & Quinto Ciceroni *Nepa* ; *Manilio Martis sidus* : Ebraicè *אֲרִי* : Græcè *Σκorpionος*, Arato *Μέγα Ονρίον*, hoc est, *Fera magna*, *Manilio ὀμόδοσάμων*, i. e. *retrogradus* : Arabicè *Hacrab*, *Alatrab*, rectiùs *Alacrab*, *Schickardo Alacrabo*. Hinc chelæ ejus Arabibus propriè vocantur *Zuben-hacrabi*, sive etiam aliter *Zuben elakrabi*, & *Zubenelgenubi*, ad differentiam *Zuben Effartani*, hoc est, *chelarum cancri*. Stellas autem complectitur hoc signum, quod mediâ nocte in meridiano sistitur *Majo* deficiente, & emergente *Iunio*, in globo nostro 23 aëris infectionem, morbosque pestiferos, item dolos, & infidias denotantes.

Juxta *Possellum* in ipso Signo 22 reperiuntur stellæ, & extra illud 3 : *Bayerus* autem numerat 29 ; quarum una prima magnitudinis, cor ; rursus una secundâ frontem ; novem tertiæ ; 10 quartæ ; & 8 quinta, chelæ, & caudam, imò adhuc aliæ parvula pedes occupant.

Cor Scorpionis Græcis quibusdam dicitur ὁ ἀντίρρις, quod Sophocli *Vesperilionem* significat; aliis ἀντίρρις, hoc est, quasi *Martus vicarius*, & Hesychio *Tyrannus*, ob violentiam Martialem cum Ioviali mixtam; item *Insi-diator*, quia quem Scorpius cœlestis nascentem exceperit, Ambrosio ipso ex Astrologorum sententia teste, ejusmodi homo, imò & percussor evadit: atque eâ causâ Scorpius terrestris, qui hujus signi naturam imitatur, insidiarum est symbolum; unde Sophocles in *Captivis*:

Ἐν παντί ᾧ τε σκόρπιον βεβρηκέναι λίδω.

& Nicander in *Theriacis*:

Σκορπίον ἀπὸ τοῦ ἐπίδου ὀλίγω ἔτι λῆϊ λοχίους *

Scorpius insidias parva sub came tenentis.

Præterea Tabulis est *Tendens ad rapinam*: Arabibus *Kalb elakrab*, sive *Kalbalacrab*, Schickardo *Calbolacrabi*, hoc est, *Cor Scorpii*.

Cauda verò *Scorpionis*, Græcis est τὸ κέντρον τῆ σκορπίου, hoc est, *Centrum Scorpii*; Arabicè *Alaschia*, id est, *arcuatio caudæ*; aliter *Leschat*, sive potius *Lesath*, Schickardo *Laschaton*, id est, *ictus*, non *morsus*, sive *aculeus scorpii*; aliis *Schornlek*, Scaligero *Moschlec*, i. e. *flexus*, *illaqueatio*, *arcuatio caudæ*: Ebraicè מִשְׁכֵּל. Atque sic dicitur stella, quæ caudam occupat.

Chelæ succedunt in partem *Libræ*: unde *Libra Scorpionem* dicitur attrahere; *Chelarumque* etiam nomine *Libra* intelligitur. *Libra* enim, & *Scorpio* unum olim erant *Signum*: & hinc est, quòd *Scorpionem* *Aratus* Μέγα Ἰνδικόν, das Große tier, vocaverit: imò *Ovidius* de illo ipso dixerit:

Porrigit in spacium Signorum membra duorum.

Scorpius autem inter sidera relatus fertur; quòd talem *Orionis Hyriei* & *Coloniæ*, Hesiodo & *Tzetzi Brylles*, *Pherecidi* & *Apollodoro Euryales filii* viribus suis nimium fidentis, & jactantis nullam esse feram, quam non conficeret, gravissimè percussit: idque jussu *Dianæ* factum ajunt, aliis nimium sibimet ipsis confidentibus in perpetuum exemplum. *Ampelius* tamen scribit, quòd *Diana Scorpionem*, ejus jussu, in monte

infulæ Chiûs Pelenæo ad Orionis perniciem natum, illi Deam inter venandum stuprare conanti ipsa supposuerit, quo vitâ privaretur. Et eâ quoque privatum prodidit Euphorion. Quod Horatius sagittâ factum fuisse canit Carminum l. 3 :

— Et integræ
tentator Orion Diane
Virgineâ domitus sagittâ.

Sed plura de hoc ad Signum Orionis.

Verum enimverò sub hoc Signo etiam intelligi poterit ille *Scorpius*, quem Rehabeamus, ut populum eò gravius puniret, flagellis affixit; quemadmodum legere est I Reg. c. 12, v. 11.

IX. SAGITTARIUS; der Schûzel das Schûßen-gestirn;

Arcitenens; *Centaurus*, *Taurus*; *Croton*, sive *Crotus*; *Chiron*, *Phillyrides* sive *Philirides*; *Eumenes*; *Semivir*; *Capellæ Telum*, *Sagitta arcui applicata*, *Arato Arcus*, *Thessalica Sagitta*, in *Mappa Pharetra*; *Manilio Diane sidus*; Græcè *Thucididi*, & *Xenophonti τοξότος*, id est, *Sagittarius*, item *Arato*, & *Oppiano τοξόστηρ*, *arcitenens*, *Arato ῥύτωρ τοξῶν*, id est, *tractor sagittæ*, *βελονεγίτωρ*, id est, *Sagittipotens* *Ciceroni*, *Arato ἰππότης*, h. e. *Eques*: *Ebraicè* *רשף*: *Arabicè* *Elkufu*, *Elkufu*, *Elkufchu*, *Schickardo Alkavvso*, id est, *Arcus Sagittarii*. Meridianum permeat nocte mediâ, circa discessum Iunii, & ingressum Iulii: comprehenditque in globo nostro 23 stellas caliditatem, & siccitatem significantes.

Posseilus hoc Signum 31 absolvit stellis; *Tycho Braheus* 14, scilicet *Ovidium securus*, qui *Fastor.* § sic canit:

Nona dies aderat, cum tu, justissime Chiron,

bus septem stellis corpora cinctus eras :

Bayerus verò iidem , ac Globus noster , 32 ; quarum dua prime magnitudinis in dextro pede ; 8 tertia ; 9 quarta ; 8 quinta ; 5 sexta in capite, collo, & $\epsilon\phi\alpha\pi\lambda\iota\delta\iota$, scilicet , arcu, manu, & pedibus conspiciuntur. Est autem $\epsilon\phi\alpha\pi\lambda\iota\delta\iota$ H. Grotio injectum quoddam superhumeralis , purpurei coloris, militibus, ac venatoribus usitatum.

Arabes loco Sagittarii Pharetram tantummodò ponunt ; quia humanas facies non pingere solent. Hinc etiam dicitur à quibusdam Arcus , Sagitta arcui applicata, &c. ut supra. Hic autem Sagittarius non est fictivus ille Puer, qui, ut Misoponerus eum depingit, aureâ caesariæ ambrosiæ veluti guttis saturâ decorus, nativum & rosæ puræ, quam & insidiosa Cupidinis mater cruore suo tinxit, mixtum pulchrâ facie splendorem referens, blandis oculorum nictibus amabilem risum comitantibus, amorem spirat, ac omnes Charitatum amores extinguit ; imò sagittâ valde parvâ, aureâque armatus, corpusculo prorsus denudato incedit. Quippe in globo nostro, ut Anthropophagus quidam, truculento vultu, arcu minaci, & ferreo, ac quasi trabali telo exitium minitans, chlamydatusque figuratur. Chlamydem autem illam asterismi vocant $\epsilon\phi\alpha\pi\lambda\iota\delta\iota$; quo brachium pugnaturi, sive cum feris congressuri olim involuebant. Suspendebatur enim nodo è collo, instar paludamenti Romani, hoc uno discrepans, quod brevior esset. Videatur de hoc Pollux, & Athenæus de equitibus ; item Lazarus Baifius de re vestiaria l. 1, c. 11.

Cæterùm de hoc Sagittario variæ sunt opiniones. Quidam memorant illum esse Chironem Centaurum Saturno in equum mutato, ac Philyrâ sive Philyrâ Oceani filiâ, teste Apollonio l. 2 Argonaut. & Ovidio Metamorph. l. 6, prognatum. Unde etiam apud eundem Apollonium l. 1 $\phi\epsilon\lambda\upsilon\pi\iota\delta\eta\varsigma$ appellatur : & , ut reliqui Centauri, biformis, hoc est, parte superiore homo, inferiore equus fingitur : ut ad Centauri signum, quod adi, fusiùs dicturi sumus. Saturnus autem ille, sive ut aliis quoque dicitur, Neptunus Thessalicus, fuit rex Larissæ in Thessalia, & vero nomine vocabatur Ixion ; quomodo Suidas, qui Chironem Ixionis filium dixit,

indicare videtur. Hic primus artem equestrem docuisse fertur gentem suam ; unde ad Græcorum alios se illa diffuderit. Et hinc quoque nomen Neptuni, non quidem illud, quod latius patet, & maris simul negotium comprehendit ; sed Ποσειδῶν ἰππῖς, ut Aristophanes in Nubibus vocat, hoc est, *Neptuni equestris*, quem Romani *Consium* dixerunt, cum aliis, qui arte equestri excellebant, in continenti principibus, adeptus est. Unde etiam hujus ludi solemnes à Romulo instituti, teste Livio l. 1, & Varrone l. 5 de Lingua Latina, *Consualia* ; illius verò, nempe, ut distinctim dicitur, Ποσειδῶν Σεσίχρον, *Neptuni terram quatiensis*, hoc est, *Ἰαλασσοῦ βασιλῆως*, *ejus, qui maris haberet imperium*, *Neptunalia* dicebantur. Quorum solemnitas diversa diversis quoque mensibus celebrabatur : nempe Neptuniorum mensè Martio, Consualiorum Augusto ; ut Plutarchi Romulus contra Servium ad 8 Æneidos, aliosque perperam ea confundentes testatur. Videatur de hoc quoque Tertullianus de spectacul. l. 5 ; item Dionysius l. 1, & Diodorus l. 5. Sanè Neptunus ille, quem primum in Thessalia equum exhibuisse ex Aristophane in l. 1 Georgic. annotavit Valerius Probus, non alius fuit, si ad historiam referatur, quàm Saturnus sive rex Thessalus *Ixion*. Imò ea ipsa res Poëtis occasionem præbuit, ut Saturnum cum Philyra in insula Philyreide concumbentem, interventu uxoris, in equum mutatum amorem suum oculuisse fingerent : quomodo fecit Apollonius Argonaut. l. 2, & Virgilius, cujus verba ad Signum Equulei videbimus. Nempe quia equo, quem primus exhibuerat, sive condoceracrat, consensu fugam capesserat.

Quòd attinet Chironem : ille, prodente Pausania in Laconicis, & Staphylo Rer. Thessaliæ l. 3, præceptor constitutus dicitur Achilli à patre Peleo Æaci, & nymphæ Daidis filio, fratreque Telamonis, ac Phoci : idque propter ejus bonitatem, ac justitiam, qua ætatis suæ homines omnes longè superaverit ; ut testis est Euripides in Iphigenia. Sed non præceptor solum fuit Achil-

Achillis ; verùm etiam omnium pœnè sui temporis Græciæ Principum, ac Heroum : ut Herculis, Iasonis ; imò ipsius Æsculapii Medicorum principis. Quippe qui medicus , ac chirurgus , medendi artem eos imprimis docuit. Quòd empiricus fuerit, hoc est, longà rerum experienciã herbarum vires, & medicamenta inuenit , idipsum testatur Pindarus Nem. & Pyth. ode 3, item Plinius l. 7. Hinc quoque nomen herbæ ; quam à Chirone Centauro quod ad vires primùm inventam, Græci dixerunt *κενταύριον*, *Centaureum*, ut est apud Dioscoridem l. 3, c. 8 ; sive *κενταύρειον*, & *κενταυρείαν βοτάνην*, hoc est, *centauream herbam* : quod Germani originem vocabuli ignorantés, malè *tausend-gulden kraut* reddidere. Nam ad literam, ut vulgò dicitur, rectiùs reddidissent *Stachel-reiters-kraut*, sive *Dachsen-treibers-kraut* : quia compositum est ex Græco *κενταύριον*, *pungere, stimulare*, & *ταύρος*, *taurus* ; non autem, ut illi putarunt, ex Latino *centium*, *tausend*, & *aurea*, vel *aureum*, *gulden* : ut ad signum Centauri plenius parebit. Quin & idem non solum herbis, sed etiam citharâ, cujus pulsandæ mirificè expertus dicitur, nonnullos sedavit morbos : ut Boëtius in Musicis, & Staphylus loco memorato prodidere. Cæterùm Chiron ille sagittâ Herculis veneno Hydræ Lernææ tinctâ, teste Cratino, & Acusilao, ex improviso læsus, ac brevi post vitâ functus, unâ cum sagitta translatus dicitur in cœlum : ubi juxta Capricornum Sagittarii efficit Signum. Vnde Virgilius de Signis Zodiaci scribens :

Armatusque arcu Chiron, & corniger Hircus, &c.

Et Ovidius Fastor. l. 5 :

Nocte mirus quartâ promet sua sidera Chiron

Semi-vir, & flavi corpora mistus equi.

Verùm nonnulli contententes Chironem potiùs efficere illud Signum, quod *Centauri* nomine in globis representatur, affirmare conantur hunc Sagittarium, ut habes apud Hyginum, esse *Minotaurum* ex Pasiphaë, Solis & Perseidis filia, natum : cum qua, absente viro, sive, ut nonnulli vocant, fratre, Minoë II, Creten-

fium rege, Taurus, qui Servio Minois Notarius creditus, aliis exercitus Præfectus, in domo Dædali lignea, ut vaccam, quam ad id fecisse fingitur, ligneam interpretor, concubuerat: aded ut occasionem dederit fabulæ, qua Pasiphaë rem habuisse dicitur cum invento Dædali tauro. Atque hinc nota Dædali in Siciliam ad Cocalum regem fuga; & Minois Dædalum persequentis in eandem adventus. Idipsum quoque, præter Pausaniam in Atticis, Achaicis, & Bœoticis, Lucianum in dial. de Astrol. Ovidium, Greg. Gemistum Rer. Græc. l. 1, aliosque, innuit Maro Æneid. l. 6; ubi de Labyrintho, Dædali è stirpe Metionidarum regia oriundi invento, agens, sic scribit:

*Hic crudelis amor Tauri, suppositaque furto
Pasiphaë, mistumque genus, prolesque biformis
Minotaurus inest, Veneris monumenta nefandæ.*

Hic labor ille domus, & inexplicabilis error.

Alii tamen suspicantur Pasiphaën in amorem Tauri incidisse fictam; quod, cum Dædalum de stellis loquentem audivisset, in amorem scientiæ astrorum, imprimis autem Tauri inter alia collocati, inciderit: ut pluribus indicat Lucianus loco jam memorato. Ejus autem filius, nomine ex duobus composito, vocabatur *Minotaurus*; quia, cum ex Tauro adultero diceretur natus, filius tamen Minois vulgo creditus est. Vnde & *biformis*, scilicet alterâ parte homo, alterâ taurus fingebatur; ut est apud Ovidium in Ariadna:

*Nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,
dextera parte virum, dextera parte bovem.*

De hoc adeatur quoque Signum Coronæ Septentrionalis, & Herculis; item Vossius in Theologia Gentili l. 1, pag. 117.

Alii denique nominant *Crotonem*; qui ex nutrice Musarum natus, inque Musarum consortio in monte Helicone vivens, brevi temporis spacio excellentissimus Poëta fit factus; imò in silva Bœotica ex equo venatum postea exercens, venator peritissimus. Vnde mutatus in semihominem, & semiequum, Musarum precibus à Iove in cœlum translatus fertur. Verùna

Verùm missis his Poëtarum nugis, substituere in eju s locum sjuvat veram historiam ex sacro Codice depromptam. Atque sic hoc Signo potiùs intelligamus *Ismaëlem*, Hagar ancillæ Abrahami filium, quem optimum in eremo Pharan venatorem evalisse testatum reliquit Moses Genes. cap. 21, v. 20.

X. CAPRICORNVS; *der Bos/*
sive *Steinbof*;

quibusdam *Capra*, *Amalthea*; Manilio *Caper*, *Imbrifer*, *Gelidus*, Virgilio *Corniger Hircus*, *Aquoris Hircus*, Poëtis *Neptunia Proles*, *Pelagi procella*; item *Pan*, *Ægipan*; aliis *Signum Hiemale & Ianuale*, ac *Altera Solis porta*; Manilio *Vestæ fidus*: Græcè *ἀγόμερος*, *Agocerus*, Nonno *ἀθάλλης*, i. e. *caloris expers*: Ebraicè *אסאסל*; item *Asafel*: *Alcantarus*: Arabicè *Algedi*, Schickardo *Algedio*; quod *Caprum*, sive *Capricornum* significat. Meridianum circa medium noctis pervagatur, sub finem Iulii, & inito Augusto: stellasque complectitur in globo nostro 27, pluvias, & frigiditatem denotantes.

Postellus numerat 28; Bayerus vero 29; nempe quatuor tertia magnitudinis, in cornu sequente, fronte, & educatione cauda, quarum antecedens Arabicè Denebalgedi, Schickardo Dhanbolgædii, i. e. Cauda Capri dicta, ♃ & ♄, Cardano ♂ & ♀ naturam participat; porro unam quartæ; 7 quintæ, & 17 sextæ hinc inde per totum corpus sparsas.

Signum hoc vocatur *hiemale*; quia Sol in eo consistens, longissimè à nobis recessit, aded ut hiemis impetum minus impedire valeat: item *Ianuale*, sive *altera Solis porta*; quia cum primo quadrat mense, Iano universitatis parenti dicato; vel quòd januam Sol recessu suo hiemi quasi aperiat, ejusque ingressum admittat; sive

quòd idem in hoc Signo instar capræ, quæ pascendo semper altum petit, ab imis in altum remeet. Duos enim Tropicos illos Signiferum secantes duas Portas vocârunt: per quas creditum vulgò fuit animas è coelo in terras descendere, & rursus ascendere. Cancer autem putabatur hominum porta; Capricornus Deorum: quòd per illum descendant animæ ad mortales; per hunc rursus ascendant ad immortalitatem. Hinc Pythagoras Ditis imperium à Circulo lacteo incipere credidit; quòd animæ inde lapsæ à superis recesserint in corpora mortalia. Animæ verò, quamdiu in Cancro hæreant, nondum à superis recessisse: sed cum ad Leonem pervenerint, in corpora defluere, ac vitæ exordium auspicari dicebantur.

Est autem *Capricornus* Signum *διμορφον, καὶ διφύες*, Vestæ matri Saturni, sive potiùs, ut alii malunt, filia ejus Vestæ, quam nonnulli quoque Rheam dixere, ut alio loco videbimus, tanquam ejus Præfidi, dicatum. Nam pars *caper* est, pars *piscis*; cujus ultima cauda, sive caudæ fastigium, & eductio, Græcis *πάρσπος* dicitur. Hunc Augustus Imperator habuit horoscopantem: unde & in Nummis argenteis, & æreis apud Adol. Occonem pag. 42, & Rosfinum l. 2 Antiquitatum Romanarum fol. 45, *Signum Augusti natale* vocatur. Quod itidem affirmat Germanicus Cæsar in *ἀνενδάμις*, de Capricorno loquens:

*Hic, Auguste, tuum genitalem corpore numen
attonitas inter gentes, patriamque parentem
in cælum tulit, & maternis intulit astris.*

Videatur de hoc quoque Scaliger in Manilium pag. 147; item Suetonius in Augusto, Caussinus de Symbolica Ægyptiorum Sapientia, pag. 110, & Bayerus in Vranometria.

Cæterùm *Capricornum*, quoad dimidiam partem imaginem esse dicunt illius *Capræ*, quæ Poëtis *Amalthea* vocatur: cujus lacte duæ Nymphæ, Adrastea, & Ida, Mellissæi regis Cretensis, ut quidam volunt, filia, Iovem ex Rhea recens natum, metu patris Saturni infantes devorare

rare soliti, in monte Insulæ Cretæ Ida, vel Dicte occultantes, nutriverint: ut auctor est Hermogenes in libro de Phrygia. Iupiter enim hujus beneficii memor, jam adultus, inter astra Amaltheam collocaverit; Cornu ejus altero, tanquam officii præmio, nutricibus suis concessit. Quippe magnam, Xantho teste in Reb. Ætolic. ei addiderat virtutem: unde & *Cornu copiae* vocatur. De hoc vide sis Palæphat. in libello *ἠὲ μύθων*, sive *ἀμύτων ἰστοριῶν*. Pelle autem scuti vice, quod Græcè *Ægis*, ab *ἄιξ*, hoc est, *capra*, ipse usus dicitur. Hinc Virgilius l. 8 Æneidos:

--- --- *Arcades ipsum*

credunt se vidisse Iovem, cum sepe nigramem

Ægida concuteret dextrâ, nymbosque ciceret.

Vide sis quid de ea diximus ad signum Aurigæ.

Quod autem Capricornus pingatur formâ semipiscis, variæ sunt opiniones. Vnicam tantum, & magis apparentem ex fabularum reconditoriis depromptam, hic recensēbimus. Convivantibus aliquando Iove, Mercurio, Dianâ, Pane, & aliis ejusmodi plurimis Diis in Ægypto, Typhocæus sive Typhon, Terræ & Erebi, juxta Hesiiodum, sive, ut aliis placet, Titani fratris Saturni filius, Gigantum crudelissimus, interventu suo repentino, quibusdam convivis tantum incussit timorem, ut alii in hanc, alii in illam se transmutaverint formam. Apollo induit speciem Gruis, Mercurius alterius cujusdam avis, & ita consequenter reliqui Dii, usque ad Panem Mercurii, Homero teste, & Penelopes filium, pastorum, venatorum, atque aded, ut Orpheus censet, totius Naturæ Deum. Qui in flumen proximum Nilum se conjiciens, ab anteriore corporis parte capræ, à posteriore serpentis, sive piscis formam assumpsit, atque sic crudelitatem Gigantis evitavit. Sed quia formâ suâ mirabili ingentem risum per totum excitaverat coelum, Iupiter ejus sic transformati imaginem, in perpetuam rei memoriam, juxta Sagittarium, postea inter astra locavit. Meminit quoque hujus fabulæ Ampelius, sed rebus gestis paullulum immutatis. *Quo tempore*, inquit, *Python*
speluncas

speluncas incolens in monte Tauri, Ægyptum profectus est ad bellum, Pan se in capræ figuram convertit. Igitur dii, postquam Pythonem dignâ poenâ affecerunt, Pana astrorum memoriâ decorârunt.

Sed juvat ad hoc signum potiùs applicare *Caprum* illum *conciliatorem Asasel*, quem Aaron omnibus populi Israëlitici peccatis *onustum*, in eremum abegit; de quo legere est Levit. cap. 16, v. 8, 20, 21, & 22.

XI. A Q V A R I V S; Der Wasserman /
Tränker / Becher-diener / Mund-schen-
ke; Sündfluths-man;

*Iunonis astrum; Deucalion; Aristæus; Ganymedes, Puer Iliacus, Ovidio Idæus, Iovis Cynædus sive Catamitus, Iovis Pincerna sive Pocillator; Hygino Cecrops; Fusor aquæ, Amphora, Apiano Hydridurus, Palingenio Hydrochoos, Horatio aquæ Tyrannus; Ægyptiis Monius: Ebraicè מִיָּדָה: Græcè ὑδροχόος; Arabicè Edelen, Aldalu, Schickardo Addelwu, hoc est, Situla, scilicet Aquarii; Græcis ἡ κάλπη, sive κάλπη; item ὑδρογώνιον, i. e. *aquarium*, Theoni οἰνοχοεῖον, *urna*, dictus, eò quòd humiditatem designet, & inducat. Meridianum mediâ nocte tenet circa finem Augusti, & principium Septembris; stellasque comprehendit in globo nostro 42: ex quibus illa Mercurialis & Saturnina, in termino fusionis aquæ, ante os Piscis, Postello Arabicè *Fomel-hant*, aliis *Fomahant*, rectiùs *Phomol-chuti*; Arato, & Proclo Græcè ὕδαρ, aliis ἐκχυσίς, id est, *effusio*, Arato χύσις ὕδατος ἐν τε καὶ ἐν τε σκιδναμένω vocatur; & alia in tibiâ sinistrâ, nonnullis dextrâ,*

trâ, quæ Venerea & Saturnina, Arabicè *Scheat*, id est *crus*, à *fulciendo*; rectiùs tamen Schickardo *Saidon*.

Postellus, extra signum tribus superadditis, intra totidem numerat stellas; *Bayerus* autem 41; nempe quatuor tertie, quibus continetur *Saidon*; 7 quarta; 23 quinta; & 7 sexta magnitudinis, in corpore, urna, & procedente ex illa fluxu conspicuas.

In Calendario Romano Rustico sculptus est *Iuvenis humerus urnam bajulans*. Arabibus autem est *Mulus clivellatus cum duobus doliis*. At in nostro Globo pingitur *Iuvenis planè nudus, qui dextrâ manu tenet urnam, ex qua profuit diluvium*; unde *Pontanus*:

Hinc tener humentes resapinat Aquarius undas.

Sinistrâ verò ostendit mantellum, sive mappam absterrosiam; quæ Græcis dicitur *Φανόλης μανδύη*, *χειρόμακτρον λάσιον*, hoc est, *findon*, sive *lincum hirsutum ad abstergendas manus*, *ἀμύλινον*, quod *Hippocrati*, & *Galeno* est *linum cruidum*; item *ἰμώπιον*, *συσπρεμματίον τι περὶ χειρὸς*. Et hinc est, quod hoc Signum à quibusdam in quatuor particulares constellationes dividatur, nempe in *Aquarium*, *Mantellum*, *Urnam*, & *Profusionem aque*.

Cæterum *Aquarius* à *Nigidio* vocatur *Dencalion Thesfalus*: qui cum uxore *Pyrrha* maximo cataclysmo relictus in monte *Ætna*, demum propter reparatum genus humanum, inter astra sit relatus. Est autem hic fictitius *Dencalion*, quem vulgò *Iovis* ex *Iodamâ* filium fuisse fabulantur, *Φυσικῶς*, nullus alius, quàm *Noah*, sub illa fabula latens: de quo legatur *Mosès* *Genes. c. 8, v. 4, &c.*

Aliis est *Ganymedes*, *Iovis* ille *Phrygiæ*, seu potiùs *Tantali Phrygiæ & Paphlagoniæ* regis *Pocillator*, & *Pincerua*, *Trois Dardaniorum* regis, *Dardani* nepotis, teste *Homero* *Iliad. l. 20*, & *Orosio* *l. 1, c. 12*, filius, ac *Ili*, qui *Ilium*, sive *Trojam* condidit, & *Assarici* proavi *Æneæ* frater. Quem cum dicitur *Iupiter* ob eximiam

miam pulchritudinem deperiret, ab aquila, hoc est, quod Epiphanio visum, *nave*, cujus insigne *aquila*, vel *celeritate aquilinâ*, raptum, dum in Troadis monte Ida, aliis in Harpagia luco, venatur, in cœlum, nempe suam Phrygiæ aulam, portari iussit,

cum Dīs ut transigat ævum;

canente Apollonio l. 3. Argonaut. Et tum *Aquarii* nomen nactus dicitur; quod frans ad Iovis cyathum, cyathifrans, ac nectar, sive aquas fundens, Hebes Iovis ex Iunone filiæ, ac Herculis in cœlum recepti postea uxoris à munere, ob lapsum inconsideratum ac pudendum, remotæ, locum suppleret. De hoc testatur Virgilius *Æneid.* lib. 3, & 5.

Dilectusque Iovi puer. —

*Intextusque Puer frondosa regius Ida
veloces jaculo cervos, cursuque fatigat
acer, anhelanti similis: quem præpes ab Ida
sublimem pedibus rapuit Iovis armiger uncis.*

Item Ovidius l. 10 *Metamorph.*

*Rex superbum quondam Phrygii Ganymedis amore
arsit, &c.*

Echemenes tamen Cyprius tradidit à Minoë Cretenfium rege ad concubitum raptum Ganymedem. Et Xenophon in *Symposio*, propter animi potius, quàm corporis, pulchritudinem in cœlum ascitum suspicatur. Hinc Cicero l. 1 *Disceptationum Tuscul.* *Nec Homerum audio, qui Ganymedem à Diis raptum ait, propter formam, ut Iovi pocula ministraret. Non iusta causa, cur Laomedonti tanta fieret injuria. Sed fallitur Tullius, si per Laomedontem, Ganymedis patrem intelligit; ut hunc locum in Mythologia sua accipere videtur Natalis Comes, cum Ganymedem Laomedontis filium expresse dixerit, pag. 140, & alibi. Laomedon enim est Trois, unde Troas, & Troja dicta, ex filio Ilo nepos, & Ganymedis amitinus; Priami verò pater, ac Hectoris, & Alexandri sive Paridis, qui rapuit Helenam, avus. At ego censeo, Ciceronem per Laomedontem minimè intellexisse patrem Ganymedis; qui Tros erat: sed amitinum, qui Laomedon,*

Illi fratris Ganymedis filius, fortè eductus in patrum Ganymedis, qui fratrum minimus, consortio, coque illius intimus. Vt Cicero rectè dixerit, eo raptu Laomedonti Ganymedis amicissimo maximam fieri injuriam: quippe quo conjunctissimi disjuncti. Imò hinc quoque una ad solatium consanguineorum, Ganymedes in cœlum receptus, ac inter alia constitutus fingebatur. Sed plura de hoc dicemus ad signum Aquilæ, & Antinoi.

Denique quibusdam, ut est apud Hyginum Poët. Astron. l. 2, in *Aquarium* post mortem conversus dicitur *Cecrops*, cognomento Διφύης, hoc est, *biformis*: qui ex Ægypto profectus, Athenas condidit, ac primus inibi regnavit: ut ex Charide constat. De quo vide sis quid ad signum Geminorum, & Aurigæ diximus.

Verùm commodissimè huic Signo applicari potest *Moses*: qui revera Aquilegis, sive Aquarii meruit nomen; cùm non solum virgâ suâ miraculosâ aquas Maris Erythræi, sive rubri feriens, inque duas quasi diffundens partes, populum Israëliticum sicco pede transire fecerit, ut traditum Exod. c. 14, v. 21, & 22; imò in monte Horeb, & in solitudine Sin, eadem virgâ vivam ex petra eduxerit aquam, ut ibidem legimus c. 17, v. 16, & Num. c. 20, v. 11: sed etiam ipse ex aquis, jussu filia Pharaonis regis Thermuthis, ut Atrapanus, Iosephus, & Suidas vocant, extractus sit. Vnde & Orphico est ὑδρογενής, quasi dicas *aquigena*; imò sui ipsius testimonio Exod. c. 2, v. 10, dictus מֹשֶׁה *Mosche*, à מַיִם, hoc est, *extraxit*; non autem, ut Flav. Iosephus à Græcis, quibus Μωυσῆς scribitur, deceptus, credidit, ex Syriaco מַיִם, *aqua*; unde fortè *Monius*, uti ab Ægyptiis dictum ait Aben-Esra; & ὄσος, hoc est, *servatus*. Quod insuper etiam de *Joanne Baptista* dicendum: sive, si fortè magis arridet, de *Noëmanno*; qui se aquis Iordani lavans, ex elephantiasi convaluit; ut ex 2. Reg. c. 5. v. 14. constat.

XII. PISCES; Die Fische;

*Piscis Gemellus, Notius & boreus, Pisces Bamycei Hierapolitani, Dii Syri; Proles Dercia, Ctesia Δερκετώ, Theoni Δέρκεις, Dercis, Δέρκη, Derce, Derceto, vel aliis Dercetis, &, quod idem est, Atergatis; item Phacetis, quam & Facelitim dicunt, Veneris filia, Dea Syria; Dione Veneris mater; Vrania; Venus Syria cum Cupidine; Venus cum Adone; Dagon; Ichiguen, forte Ichthye, filius Atergatidis Xantho; Manilio Neptuni sidus: Ebraicè פִּשְׁתִּים; Græcè τὸ ἰχθύς, ὁ ἰχθύς νότιος, ἢ βόρειος; Διώνη; Ουραγία; Arabicè Elsemcha, Samch, Haut, Elhaut, non Elhautaine, h. e. pisces; quia Arabes piscem boreum cum Andromedæ asterismo commiscunt, & piscis australior non, ut in asterismis Græcis, vinculo, quod Ciceroni *nodus caelestis*, Ptolemæo λίνου dicitur, cum altero pisce borealiore, quem Chaldaei χαλιδονίαν vocant, vinctus est: sed cum Ceto. Constat autem uterque Piscis in globo nostro 36 stellis; & denotat frigiditatem, & humiditatem simul: totoque ferè Septembri, & Octobri meridiano circumfunditur nocte mediâ.*

Postellus numerat 34 stellas intra, & extra signum A; Bayerus verò 37; quarum una tertiæ magnitudinis in nodo vinculi; 6 quarta; 19 quinta; & 11 sexta; in utroque pisce, & vinculo deprehenduntur.

Pisces sunt signum aquosi Ianuarii, quo tempore ex latibulis suis rursus ascendunt. Alter dicitur *austrius*, Ciceroni *australis*, Germanici Interpreti *Magnus*; ille scilicet sub Pegaso: alter sub Andromeda *Borealis*, Chal-

Chaldæis *Piscis Hirundinis*, ut supra diximus; suntque duplici fasciâ, alterâ australi, alterâ septentrionali, colligati. Qui piscibus his orientibus nascuntur, aut erunt gemelli, aut gemelliparæ; ut Astrologis observatum. Gemellas enim, aut gemelliparas creare putantur omnia Signa *διωμα*, hoc est, ex duobus corporibus constantia.

Recepti autem dicuntur in cœlum, ut Hyginus ex Diogenete refert, hac imprimis ratione. Typhoëus sive Typhon Terræ, ac Tartari vel Erebi, Hesiodo teste, filius, qui Titanum, sive Gigantum crudelissimus, Deorumque inimicus ac persecutor acerrimus, cujus mentionem quoque fecimus in signo Capricorni, apparebat aliquando *Veneri* ex improvise in ripa fluvii Syriæ Euphratis, quò se cum filiolo suo *Cupidine*, hunc hostem ferocissimum fugiens, illa receperat. Is autem erat monstrum horribile visu. Quippe ex humeris centum capita draconum eminebant: crura maximis viperarum spiris obsita; corpus totum pennis tectum; crines è capite promissi ac impexi, barba proluxa, oculi ignei, ignis in ore multus; ut eum Poëtæ depingunt. Unde Venus perterrita, ac metu consternata, se cum filio suo in profluentem conjecit; ac in duos pisces, ut periculum eò meliùs vitarent, transformavit. Et de hoc apud Manilium Astronomic. l. 4 hæc habes:

*Scilicet in piscem sese Cytherea novavit,
cum Babilonicas submersa profugit in undas
anguipedem alatis humeris Typhona furentem;
inseruitque suos squamosis piscibus ignes.*

Nec solus fuerit geminis sub piscibus ortus.

Frater erit, dulcisve Soror, Materve duorum.

Quippe τὸ ὑψωμα, hoc est, exaltatio Veneris est in Piscibus, signo humifico; uti ejus ταπεινωμα, id est, humiliatio in Virgine signo sterili. Hinc ait Manilius ortum sub Piscibus non solum futurum, sed geminum: quod etiam modò attigimus.

Itaque hi Pisces, quorum formam Venus assumerat, ἀποδέωσιν meruisse, ac Veneris, Cupidinisque nomen

accepisse videntur ; ut ex Ovidii libro 2 Fastorum , & loco Manilii adducto fufius cognoscere quis potest. Est autem *μυθολόγημα* Chaldæorum , & Syrorum ; apud quos , cūm crederent ex Aqua , & Aëre naturam rerum imprimis constare , Aër Columbæ figurâ , Piscis verò Aqua , & *Venus* , cujus dextræ Philostratus quoque piscem indidit , colebatur ; & hæc quidem sub nomine vel *Dagonis* , vel *Dercetis* , vel *Atargatidis*. Atque

Inde nefas ducunt genus hoc imponere mensis ,

Ne violent timidi piscibus ora Syri ,
 teste Ovidio loco memorato. Sed alii hanc fabulam de piscium colendorum ratione paulò aliter narrant. Ut Germanici interpres : *Piscis magnus* , inquit , *cujus nepotes* (Hygino filii) *dicuntur Pisces* , *qui in circulo Zodiaci constituti sunt* , *fertur in astra collocatus* , eò quòd *decidens in Boethi stagno Phaceti* (aliis *Aphaceti*) *filia Veneris* , *in Piscem sit transfigurata* ; *quam Syri Deam* (fortè legendum , *Syriam Deam*) *nominaverunt* : Ac postea : *Quidam autem dicunt* , *quòd de stagno filiam Veneris salvaverit*. Item Diodorus Siculus l. II ; ubi sic scribit : *Est in Syria urbs Ascalon* , *à qua non procul ingens* , *& profundius lacus piscium copiam abundans* , *& in vicinia illustris Deæ templum* ; *quæ Syris Derceto vocatur* , *facie mulierem* , *& toto alias corpore piscem referens* ; *idque has ob causas accolarum hinc disertissimi fabulantur* ; *nempe Venerem ab eà offensam acrem adolescentis cuiusdam Syri in sacrificantium turba haud inelegantis amorem Deæ injecisse*. Hanc autem susceptam è complexu Syri filiam (nempe Semiramide) *ubi ejus puduit concubitus* , *adolefcentem necasse* , *puellulam in petricosum quendam locum* , *ac desertum* , (ubi columbarum vis nidularetur ,) *expositam* ; *ubi occultè sit educata* , (& à columbis nutrita , quod Lucianus addidit) *usque dum eam domum suam receperit Simma* , *regionum jumentorum magister* , *qui liberis carebat*. Ipsam verò Deam postea pudore , ac mærore compulsam , *in lacum se abjecisse piscosum* , *& in piscem transformatam* , (pro quo apud Theonem , Græcum Arati interpretem , legas , *à piscibus esse servatam* .) *Hinc factum ut Syri etiamnum ab id genus animante abstineant* , *deorumque ritus pisces colant*. Sed videatur

tur de hoc quoque Bassus Cæsius in Aratum, & Artemidorus l. 1, c. 9. Verba modò memorati Theonis sunt hæc: οἱ πῦνες Δέριον, τῆ Ἀφροδίτης θυγατέρος, ἐμπεσσαν εἰς θάλασσαν, ἔσωσαν. ὅθεν εἰς πῦν τῆ θεᾶς οἱ Σύροι ἰχθύων ἀπέχονται τέτων. *Hi pisces sunt, qui Dercin, filiam Veneris, cadentem in mare, salvârunt (transvexerunt.)* Vnde in honorem Dæx, Syri piscium horum abstinent esu. Ovidius tamen itidem innuit eam credi in piscem esse conversam, dum 4 Metamorph. scribit:

— Et dubia est, de te Babylonia narret

Derceti, quam versâ squamis velantibus artus

Stagna Palæstini credant coluisse figurâ.

Athenæus l. 8. Dipnos. ex secundo Mnasiæ de Asia, commemorat, *Atergatin* reginam, teste Antipatro Tarsense Stoico, libro περὶ δεσιδαιμονίας, Syriam vero nomine *Gatin* dictam, (quæ *Astartes* sive *Europa* creditur mater) durè rexisse; & edictum promulgâsse, ne quis pisces ederet, ἀπὲρ Γάπδος, præter *Gatidem*; unde postmodum *Atergatis* sit dicta; quin & ut sola piscibus vesceretur, quicumque caperentur, ad se jussisse deferri: indeque obtinere, ut adorantes Deam, aureos, & argenteos pisces offerant; sacerdotes quoque ante simulachrum ejus, constituere pisces elixos, & assos, quos ipsi postea, in Dæx conspectu, comedant. Quin & idem ibidem ex Xantho Lydo narrat, quòd regina hæc à Mopso vate Lydo, Apollinis & Mantûs, ut fertur, filio, capta, & ob insolentiam, injuriasque multis illatas, tandem cum filio *Ichthye* (quod Græcis *piscem* significat) in lacu Ascalonis sit submersa, & à piscibus *absumpta*. Io. Tzetzes autem Chil. 9, c. 275 refert, *piscem eam peperisse*, cum inquit:

Σύρων γραφαὶ δὲ λέγουσιν ἰχθὺν αὐτὴν γενέσθαι,

ὅθεν ἔδδ' ἐδοῖσι πῦν ἰχθύων Σύροι.

Alii ovo prognatam tradunt: unde Dii Syrii Arnobio dicuntur *ovorum progenies*. Qua de re Ampelius sic scribit: *Dicitur in Euphrate fluvio ovum piscis in ora fluminis columba adfuisse dies plurimos, & exclusisse Deam benignam, & misericordem hominibus ad bonam vitam.* Et Cæsaribus

Germanici interpres: *Nigidius hos pisces dicit in flumine Euphrate fuisse, & ibi ovum invenisse miræ magnitudinis: quod volventes ejecerunt in terram, atque ita columbam infedisse, & post aliquot dies exclusisse Deam Syriam, que dicitur Venus. Sed hæc potius ad filiam Semiramidem, quam ad matrem Atergatin, spectare videntur: ut ad signum Columbæ pluribus demonstrabimus.*

Atque sic fabulari de iis, qui in aquis submerfi, aut servati, aut à morte piscis figurâ culti, veteres solent. Et Syros iccirco piscibus abstinere, præter Ovidium, Diodorum, & Tzetzem modò citatos, affirmat quoque Scholiastes Arateus; item Herodotus in Euterpe, Xenophon l. 1 de Expeditione Cyri, Artemidorus l. 1 Oneirocr. Clemens Alexandrinus in Protreptico, Phurnutus περὶ θεῶν, Hyginus fabula 197, Cicero in 3 de Nat. Deor. Juvenalis, alii. Xenophontis verba de Chalo flumitæ loquentis hæc sunt: Πλήρη ἰχθύων μεγάλων, ἢ πρᾶέων, ἧς οἱ Σύροι θεῶς ἐνόμιζον, ἢ ἀδικεῖν ἐκ ἑίων, ἀδὲ τοῖς περὶ αὐτοῖς. *plenum magnis, & mansuetis piscibus, quos Syri pro diis habebant, neque violari patiebantur; sicut nec columbas. Timebant enim Syri, si piscibus ejusmodi vescerentur, ne illis venter, aut aliud membrum intumesceret; ut Menander apud Porphyrium l. 4. περὶ ἀποχῆς ἐμφύχων, luculentissimè testatur; uti & Plutarchus l. περὶ δεισιδαιμονίας, ubi sic scribit: Syriam Deam superstitioni existimant, si quis μαινίδα, & αἰφύας comedat, anteriora tibi arrodere, ulceribus corpus implere, & jecur colliquefacere. Atque hinc Deam Hieropolitanam, sive Συρίαν Θεὸν, ut Lucanus proprio ei dicato libro, & Plutarchus loco adducto, Venerem in piscem mutatam vocant, in sterquilinio se volutantes sacco operi placabant, eique supplicabant, quò, sicut tumorem immiserit, ita tolleretur quoque. Videatur de hoc illustri Salmasius in Solini Polyhistora, p. 282.*

Ex his non obscurè patet, *Atergatin, & Deam Syriam, ut κατ' ἐξοχὴν dicebatur, eandem esse divam; præsertim cum Strabo l. 16, postquam de Euphrate locutus esset, subjungat: Bambyca, quam etiam Edessam, & Hierapolin,*

lin, sive Sacram Urbem nuncupant. In qua colunt Deam Syriam, quæ dicitur Atargatis. Nec obstat, quod Lucianus (quem Cl. Vossius diversitatem harum Divarum astruere annitens, l. 1 de Origine, & progressu Idololatriæ, allegat) cum dixisset *Atergatin*, sive *Decreto* esse *semimulierem*, & *semipiscem*, subjungit: *Sed quæ est in Sacra civitate, tota est mulier*. Videatur de hoc Isidorus Characenus in Stathmis Parthicis; nam & ipsa etiam in Parthia culta; & maximus ille Vossius loco citato, & l. 2, p. 612, 699, &c. Macrobius l. 1 Saturnal. c. 23 de hac ipsa agens Dea, sic scribit: *Assyrii Deo, quem summum, maximumque venerantur, Adad nomen dederunt: subjungunt eidem Deam Adargatin: omnemque potestatem cunctarum rerum his duobus attribuant, Solem, Terramque intelligentes*. Et mox: *Simulachrum Adad insigne cernitur radiis inclinatis; quibus monstratur vim cæli in radiis esse Solis, qui demittuntur in terram. Adargatis simulachrum sursum versus reclinatis radiis insigne est; monstrando radiorum vi supernè missorum, enasci quæcumque terra prognerat. Sub eodem simulachro species leonum sunt, eadem ratione terram monstrantes, qua Phryges sinxere matrem Deum, id est, terram, leonibus vehi*. Sic *Atergatis* non solum denotare videtur *Terram*, sive *vim terræ generatricem*, sed etiam *omnem Naturam Soli subjectam*. Atque ut *Atergatis* eadem est, ac *Venus*; ita numine *Adad* fortè adumbrabatur etiam *Ichthye*, sive potiùs *Cupido*, vel etiam *Adonis*: quem *Venus*, id est, *Salem Terra*, ab apro, hoc est, hieme,

--- cui scævior apri

horret eana gelu facies ---

ut verbis utar Ioviani Pontani, vel *Capricorno* occisum, lugere dicitur. Hinc idem Pontanus in primo *Vranixæ*:

Ipsa Venus, postquam lachrymæ effluxere, genisque defecit liquor, & capiti coma longa revulsa est, ter mensem exanimis jacuit. vix denique quarta lucem hausit, vultus & adhuc suspirat amarus.

Et deinde:

Erga ubi Sol imo victor convertit ab Austro, tum gravidos aperitque sinus, & cæca relaxat

*Spiramenta, novas veniat quâ succus in herbas,
& tandem complexa suum letatur Adonin.*

Cæterùm hoc Divæ nomen ab auctoribus variè effertur. Crinitus l. 14 de honesta discipl. c. 8, habet *Adagartis*: Phurnutus $\omega\epsilon\iota$ $\text{Je}\omega\nu$, $\text{A}\epsilon\zeta\alpha\gamma\alpha$. Verba ejus sunt: *Videtur hæc (Rhea, hoc est, $\epsilon\pi\alpha$, sive veterum Germanorum terræ numen *Erthum* apud Tacitum; unde forsan Syrorum *Err-taga* vel *Art-taga*, i. e. terræ & aquæ numen) esse eadem, quæ apud Syros est *Artaga*. Imò & *Atarga*; item *Athara*, ut habes apud Strabonem, & Hermolaum Barbarum, dicebatur. Quamquam Iunianus Iustinus in Compendio, præferat *Arathis*, sive *Ariathis*, vel, ut alii legunt, *Marathis*. Quæ simplex tantum, nempe telluris, Hieropolitanum numen exprimere, & corrupta videntur ex *Atergatis*, vel *Atargatis*, vel potius ex *Aderdaga*, quod contractè effertur *Erdaga* sive *Erd-daga*, hoc est, Germanicè *ein Erd-fisch*; cum Dea fuerit & Præses telluris pariter ac maris. $\text{I}\text{r}\text{e}\text{t}\text{s}$ enim Ebraïcis est *terra* sive *tellus*, *die erde*, Belgicè *aerde*; & dag , *piscis*. Atque sic Phurnuti *Artaga* origini propius accedit, æquè ac Criniti *Adagartis*; in quo tamen dictiones rha , & dag , ex quibus integrum Divæ nomen conflatum est, transponuntur, ita ut ab inferiore parte, nempe *pisce*, qui *aquam* designat, incipiat, & in *terram*, quæ superior, & hominis facie repræsentatur, desinat.*

Pater igitur nomen Simulachro inditum, prout duplex erat, nempe homo, & piscis, adeoque duplex numen repræsentabat. Quam duplicem figuram, & virtutem ei auferunt, qui vocem *Atargatis* ex $\text{I}\text{r}\text{e}\text{t}\text{s}$ *addir*, hoc est, *magnus, potens, excellens*, & dag , id est, *piscis*, conflata ajunt; ut videre est apud Vossium loco citato, & Schedium de Diis Germanis, pag. 125. Atque sic ex duplici numine simplex efficiunt: ut apud Assyrios erat idolum *Dagon*; quod, teste Helladio apud Photium cod. 279, cetaceâ pelle solummodò vestitum erat: licet aliis $\alpha\mu\phi\iota\beta\iota\omicron\nu$ fuerit, humano capite, manibusque præditum; nempe Palæstinis. Hinc Eusebius ex Beroso: *Reliquum quidem corpus habuit piscis: sub capite verò aliud*

aliud enatum caput deorsum sub piscis capite, & pedes similes humanis, enatos verò ex piscina cauda (adnatos enim ad caudam habebat pedes humanos.) Vocem huic hominis esse ajunt: imaginem verò etiamnum custodiri. Sæpius in Scripturis memoratur יָדוֹן בֵּית דָּגוֹן beth-Dagon, hoc est, Dominus Dagon. Et 1 Sam. c. 5, v. 4, dicitur; cùm Arca Domini à Philistæis illata esset Azoti in templum Dagonis, ac juxta Dagonem collocata, postridie repertum esse caput ejus in limine avulsam, cum duabus manibus, relicto solum Dagonis corpore, sive trunco; דָּגוֹן וְכֵסֶל וְכֵסֶל וְכֵסֶל; quod R. David Kimchi vertit, tantummodo piscis in eo formâ relicta. Interpreti Sanchoniathonis Philoni, apud Eusebium in 1 Præpar. Evang. Dagon dicitur idem esse, ac Σίλων: quem unum ex quatuor Cæli filiis facit; & credit ei nomen esse à דָּגָן dagan, hoc est, frumentum: ita ut dictus sit quasi frumentivus, frumenti Præses; nempe quia frumentum, & aratum repererit. Sed de isto fallitur: cum planè sit à דָּג, h. e. piscis: aded ut aptius diciturus fuerit Ιχθυών: quasi Piscionem, vel Piscinum dicas. Puta, quia mari præesset, non terræ; còque simulachrum ejus Syriis simplex, & nil nisi piscis erat.

Sed restat adhuc nomen *Derce* sive *Derceto*: quod planè corruptum est ex *Atergatis*, principe literâ recisâ; & eandem, ac illud, Divam designat: ut Plinius N. H. l. 5, c. 23, non obscure indicat, cum inquit: *Ibi (Hierapoli) prodigiosa Atergatis, Græcis autem Δερκέτι dicta, colitur. Dercetus verò imaginem, inquit Lucianus, vidi in Phœnicia, spectaculum insolitum. Erat dimidiâ parte mulier: quantum verò à femoribus ad imos protenditur pedes, in piscis caudam desinebat.*

Verùm repudiatis istis fabulosis, & idololatricis applicationibus omnibus, substituamus iis potiùs duos illos *Pisces*, quibus quinque millia hominum satiavit Christus, Ioh. c. 6, v. 9: præsertim cùm Christiani, Tertuliano teste, *Pisces* sint nominati, ac in memoriam Christi, qui fuit Sibyllarum Ιχθὺς μωσῆος, regnumque cælorum reti in mare misso, quod omne genus piscium con-

greget, simile esse dixit, piscium effigiem cum eruce in annulo gestârint : ut Nicolaus Caussin in Observationibus suis ad Hori Apollinis Hieroglyphica pag. 96, annotavit. Videatur & Leo noster Belgicus pag. 81.

M E M B R U M III,

de Signis extrazodiacalibus septentrionalibus.

Expeditivimus hætenus *Signa Zodiacalia* : sequuntur *Extrazodiacalia*, & primò quidem *Septentrionalia*; quorum principem locum occupat

I. URSA MINOR; der kleine Beer/ das Beeren-gestirn / sive der kleine Heer-wagen;

Ovidio *Fera minor*, *Arctos minor*; *Phænice*; *Septentrio*; *Cynofura*, id est, *Canis cauda*, sive potiùs *collectio luminis*, *umbilicus ignis*, ab Ebræo hoc est, *lumen*, *ignis*, & קולל colligere, sive à Chaldæo קולל *umbilicus*, & אש *ignis*; quibusdam *Catuli*, sive *Canes Laconica*; vulgò *Plaustrum*, sive *Plostrum minus*: Ebraicè האשורית , & in Bibliis Amos 5, 8, ו juxta Aben-Esram: Græcè Ἄρκου μίνα , *Ursa minor*; ἀράξια , id est, *plaustrum*; Φοίνικη , *Phænice*, Hesychio ἀράξια , q. d. *splendida*, *leta*: Arabicè *Erruccabah*, *Alrucaba*, *Rukabah*, *Arukabah*, Schickardo *Arrucabatho*, id est, *currus*, *plaustrum*; *Dub Alasgar*, *Dhub Elazguar*, Schickardo *Dubol-azgaro*, id est, *Ursus minor*. In meridiano circa medium noctis apparet, mense

menſe Martio, & Aprili. Abſolvitur autem in globis noſtris octo ſtellis : nempe duabus ſecundæ magnitudinis ; quarum altera *Polaris*, altera in latere quadranguli borealiori, *Kochab*, dicitur : porro unâ tertiæ ; tribus quartæ ; unâ quintæ ; & itidem unâ ſextæ, in corpore hîc illic hærentibus, ac omnibus Iovis ac Veneris, juxta alios ♂ & ♀, naturam participantibus.

Antiquitus in hoc Signo ſeptem tantum ſtellas numerabant, ſeptem triones, quaſi terriones, & boves triturantes, ſive Icarios Propertio, dictas. Et hinc eſt, quod plaga illa, ubi ſeptem triones ſedem ſuam occuparunt, Septentrionis nomine notetur. Dua autem harum ſtellarum in anteriori corporis, ſive quadranguli parte poſita, nautis dicuntur Vigiles, Germanicè die Wächter; æquè ac ſuperior earundem in quadrato præcedentium Kochab : & extrema in temons, ſive cauda, nautis notiſſima, quia ſcilicet illis mundi plagas indicans, viam quaſi monſtrat, Stella polaris ; cùm Polo arctico omnium ſtellarum ſit proxima ; Germanicè der Angel-ſtern / Nord-ſtern / item der Leit-ſtern / quaſi nautas dirigens ; Latinè Navigatoria, Stella maris, item Cauda extrema, vel etiam, communi alias totius Signi nomine, ob luminis excellentiam, Cynofura ; Italu navigantibus, quippe quibus trans Alpes cernitur, La tramontana ; Hispania El Norte ; Arabibus Rucabah, ſive cum articulo al-Rucabah. Hujus in mediuſculo cauda prima ſequens, eſt $\chi\phi\sigma\upsilon\eta\varsigma$ $\alpha\epsilon\delta\omega\mu$, id eſt, ludens prima, & altera ſequens in educatione ſive radice cauda, $\chi\phi\sigma\upsilon\eta\varsigma$ $\delta\omega\lambda\epsilon\pi\alpha$, ludens ſive ſaltans ſecunda. De Stella autem polari opinio quondam exorta, quod ſe, poſt captam à Mahumede Conſtantinopolim, occulavit, æque ac Stella Electræ, poſt Troja excidium : de qua vidimus in Tauri Signo.

Tres priores ſtellæ, quæ *Caudam Ursa* efficiunt, inſimul quoque repræſentare videntur *temonem curruſ* : uti quatuor rotas inſequentes, ſive ipſum *Curru*, totidem ſtellæ poſteriores, quadrangulum fere conſtituentes ; & *commiſſuram temonis cum curru*, quinta ſive intermedia. Atque hinc eſt, quod hic aſteriuſimus *Planſtrum* vulgè auidiat.

Cæterum Thaletem Phœnicibus popularibus ſuis, *Cynofuram, ſive Uſam minorem*, quam etiam $\alpha\epsilon\gamma\lambda\omicron\upsilon\varsigma$, teſte

Herodoto, ipse appellavit, primùm indicasse refert Callimachus in Choliambicis: unde quoque *Φοινικῶν, Phœnicen*, vocari testatur Hyginus. Et sunt, qui dicunt, quòd hoc fidere denotetur *Callisto*, Lycaonis filia in Vrsam transformata: de qua in subsequenti Signo videbimus.

Aliis tamen, inter quos est Diodorus, videtur esse unus ex *Curetibus*, Melissei Cretenſium regis filiis, ac Iovis Cretenſis Curatoribus five tutoribus in monte Cretæ Ida, vel Dicte: qui tympana pulsabant, & armati saltabant, ne puer vagiens audiretur à patre Saturno filios suos devorare solito: ut pròditum Lucretio l. 2. Et dicti sunt hi Curetes vel à ministerio; quia Iovem *κόρον*, hoc est, *puerum*, educassent: vel ab ætate; quia *κῆροι*, five *κῆροι*, hoc est, *adolescentes*, forent; quales erant, qui in armis saltabant: unde & *Corybantes* dicebantur: ut ex Scepſio, Orpheo, Eratoſthene in Architectonico, Callisthene in primo navigat. & Euphorione constat. Quinque fuerunt numero, & totidem habebant sorores: ut juncti repræſentarent numerum *ἑξάκλυων*, hoc est, *digitorum*: unde & *Dactyli* dicti *Idæi*. De hoc videatur Echemenes in Reb. Cret. Dionysius Chalcidicus, Pherecydes, Hellanicus, Mnaseas, Archemachus Euboicus, Semus l. 7, Apollodorus Biblioth. l. 2, & Pofidippus in Epigram.

Sed nusquam invenio quendam ex fratribus hisce in Vrsam conversum: at tres tamen Nymphas, eorum fortè sorores: unde Iupiter quibusdam ubera urſarum suxisse dicitur. Cicero has nominat *Thisoam*, *Nedam*, & *Hagno*: quarum prima in Parrhasiorum finibus nomen dederit urbi; secunda flumini; tertia fonti in Lycaeo monte Arcadiæ. In urſas verò mutatas tradidit Scholiastes Apollonii Rhodii: *Huic*, inquit, *Chersoneso mons adjacet, qui proprio nomine Vrsus dicitur, cum Iovis nutrices ibi degentes in urſas mutatae sint.* Et Pausanias scripsit in Messeniæ, fontem fuisse in Ithomes jugo, cui nomen *Clepsydræ*; in quo ab *Ithome*, & *Neda* nymphis nutricibus, Iupiter à Curetibus ob metum Saturni surreptus,
locus

lotus fuerit : at huic fonti nomen hoc datum à *furto* Curctum. Quod tamen postea idem in Arcadicis, in fluvio *Lusio* Gorrynam præterlabente accidisse prodidit. Mibi verò videtur illas tres Nymphas non totam constituere *Vrsam* cœlestem : sed tantùm caudam ; in qua tres fulgent stellæ. Cæterùm hinc alterum illum errorem irreptisse suspicor, quo quidam inducti scripserunt, hanc *Vrsam* cœlestem esse unam ex illis Nymphis, quæ Iovem lacte caprino, in Ida monte Cretæ, nutriverint ; atque à Iove jam adulto in cœlum, juxta polum arcticum, nomine *Cynosuræ*, collocatam fuisse.

Verùm nos, ne integrum Plaustrum, ut proverbio fertur, perculisse dicamur, intelligamus potiùs sub hoc Signo *Vrsam* illum, quem David occidit, 1 Samuel. 17, 36 : vel *Currum Iacobi*, quem Ioseph illi miserat ex Ægypto, ut illuc se conferret, cum tota familia sua, Geneleos c. 45, v. 27 : vel si mavis *Currum Eliæ Prophetæ ignicum*, quo sese in cœlum recepisse scribitur 2 Reg. c. 2, v. 11, & 12.

II. URSA MAJOR ; der Große Beer / sive der Große Heer-wagen ;

Arctos major, *Fera major*, Ovidio *magna*, Hygino *maxima* ; *Septentrio major*, *Septem teriones* sive *triones*, Propertio *Icarii boves* ; *Cynosuris* ; *Arcturus* ; *Elix*, *Helice* ; *Canis venatica* ; *Filia Vrsæ*, *Vrsæ cum puerulo* ; Manilio *Lycaonia puella*, *Diana comes*, Ovidio *Phæbes miles*, *Parrhasis*, *Parrhasia Virgo*, *Parrhasium Sidus*, *Menalis Vrsæ*, *Erymanthis*, id est, *Arcadica*, Ovidio *Virgo Nonacrina*, *Megisto*, *Callisto* ; *Plaustriluca* ; *Plaustrum*, sive *Plostrum majus* : Græcè "Αμαζα μεγάλη, id est, *plaustrum magnum* ; "Αγρίο μεγάλη, *Vrsæ major* ; Arato ἐλίση, *Helice*, Ὠρί τοῦ ἐλίωσι-
δαί,

δαι, καὶ ἐρέφειας περὶ τὸ πόνον, ἢ τὸ ἄζονα; Home-
 ro Ἑλικώπης, i. e. *oculos volubiles & versatiles*
habens: Arabicè *Dubhelacbar*, *Dub Alechbar*,
Schickardo Dubol achbaro, id est, *Vrsus major*;
 item Mahumedicis *Dubhe*, *Dubbe*, vel *Dubon*,
 absque epitheto. Septentrionalibus populis su-
 pra horizontem manens, omni nocte videtur;
 mediâ verò medium cœli occupat, mense Mar-
 tio, & Septembri. Complectiturque in globo
 nostro 32 stellas; inter quas septem sunt luci-
 dæ, & eminentes, *septem triones* dictæ, plaustrum
 constituentes: unde & quibusdam Germanicè
das Sieben-gestirn audiunt. Prima harum in
 extremitate caudæ, sive temonis, Arabicè voca-
 tur *Benenaim*, *Benenatz*, *Benecnacoz*, *Benetnasch*
 Tabul. Elkeid. Latinè *Cauda extrema*, sive *Vlti-
 ma Cauda*: altera in meditullio Caudæ, *Alcor*,
 id est, *Eques*, Latinè *Penultima Cauda*: & tertia
 in principio caudæ, sive post educationem pri-
 ma, *Antepenultima Cauda*, Arabicè *Risaliath*, vel
Aliath; quo & Ebraïsmus utitur; aliis *Aliore*;
 item *Mirach*, *Mirac*, Græcè λαγών, id est, *ilia*;
 quod inversum pro *Micar*, vel *Micar*, meliùs
Mizar, Græcè ἑπτάζωμα, hoc est, *septem trans-
 versum*. Sed potiùs stellæ in ilibus, quæ ἀδίσερα
 ἔπλιπθις, hoc competit; cùm *Mizar* locum
 præcinctionis significet. Atque sic illa in hu-
 mero, quæ πρώτη ἔπλιπθις, Arabicè dicitur
Dubhe κατ' ἐξοχήν, Germanicè *der erste ef-
 stern*.

Postellus in hoc Signo numerat 27 stellas, & extra illud 8; Baye-
 rus verò 32; nempe 7 secundæ magnitudinis, *Currum*, vel *caudam*
 & qua-

Et quadrangulum, consistentes; 3 tertia; 14 quarta; Et 8 quinta, omnes 3 additas.

Hoc Signum, teste Nicolao Trigautio in Literis Sinicis, olim Sinensibus annorum principium designabat. Observabant enim cujus mensis initio Vrsæ majoris stellæ, quæ in cauda hærent, post Solis occasum, in media noctis hora, circa axem boreum volverentur: & ab eo mense annum inchoabant. Volvitur autem hæc Vrsæ circa polum arcticum spatio diei & noctis; atque hinc ab ejusmodi circumvolutione, vel circumgyratione, scilicet $\lambda\pi\theta\ \tau\ \epsilon\lambda\iota\kappa$, Græcis dicitur $\epsilon\lambda\iota\kappa\eta$, Helice. Vnde Lucanus l. 2:

Parrhæsis obliquos Helice cum verteret axes.

& Ovidius 3 Fastorum:

Esse duas Arctos, quarum Cynosura notetur

Sidonis: Helicen Graja carina notat.

Quin imò non aded absurdè dixero, si ausim dicere ab ejusmodi hujus Signi circumrotatione, pariter ac figurâ, *currus*, & quatuor rotarum inventum processisse: atque inde idipsum *currus*, sive *plaustrum* nomen accepisse. Sed est, quòd maximè mirer, nullum inter tot fabularum compilatores, quod sciam, rationem addidisse, cur septem illis secundi luminis in Vrsæ majori stellis appellatio *Currus* sit attributa. Quid multa? Cùm inventum hoc vel Minervæ, vel ejus filio Erichthonio, cujus fabulam ad signum Aurigæ videbimus, adjudicetur; certè non absolum erit suspicari, veteres sub hoc curru coelesti primitus inventum Erichthonii vel Palladis currum intellexisse.

Altera ratio, sive potiùs opinio, nempe cur hoc Signum *Callistis* nomine notetur, apertior est; quippe quæ pueris etiam, ex Ovidio Fastor. l. 2, & aliis fabularum scriptoribus, notissima. Hæc fuit Lycaonis Erymanthidos, sive, ut postea ab Arcade Callistis filio dixere, Arcadiæ regis filia, aliis, sed perperam, uxor. In consortium enim Dianæ, Deæ venationis æquè ac castitatis receptam, Iupiter Lycæus, sive, ut aliis placet, Apollo, facie cultuque Dianæ indutus compressit: unde

de Arcas natus. Qui puer quindecennis in matrem ex Dianæ consortio post facinus statim rejectam, & à Iunone Iovis uxore pariter ac sorore jam in Vrsam transformatam, dum feras venatur, incidens, eam in Iovis templum usque persequabatur: ac parentis ignarus

Vulnifico fuerat fixurus pectora telo.

Arcuit Omnipotens: pariterque ipsosque, nefasque sustulit: & celeri raptos per inania vento imposuit cœlo, vicinaque sidera fecit.

ut canit Ovidius, quem adi, Metam. l. 2. Verùm hac Callistûs in cœlum translatione Iuno permota, petiisse, ac obtinuisse dicitur à fratre Neptuno, ut prohiberet, ne Vrsa hæc fiderea unquam in mare descenderet. Id ipsum annuit idem Ovidius, cùm Iunonem ejus causâ queribundam inducit:

*Gurgite cœruleo septem prohibete Triones,
sideraque in cœlum stupri mercede recepta
pellite, ne puro tingatur in æquore pellex.*

Atque hinc est, quod Signum hoc à Callistûs patre dicitur *Vrsa Lycaonia*; & ab ejus patria *Parrhasia*, sive *Parrhasis*. *Parrhasis* enim est regio in Peloponneso, postea ab Arcade *Arcadia* dicta, Callistûs patria: ubi mons *Mænalus* ad Argos; unde & *Mænalis Vrsa* Nasoni: item mons, & fluvius *Erymanthus*; unde *Erymanthis Vrsa* Ovidio, & *Monstrum Erymanthæum* Plinio. Plura de hoc vide sis ad Signum Bootis, & Lupi.

Quod verò Callisto in Vrsam conversâ fingitur, id eo esse suspicor, quia puella innupta, ac pudicitiae causâ Dianæ deæ virginitatis ac castitatis, uti diximus, consecrata fuit. Nam Vrsæ pictura, cùm ea animalia se intra frutices, & speluncas suas, nisi pabulum prodire cogantur, plerumque cohibere, ac aliorum commercia fugere soleant, symbolum olim erat puellarum; quippe quæ, antequam viro nupsissent, domi ferè clausæ custodiebantur. Hinc apud Pollucem est verbum *ἀγνὸν εἶναι*, in *Vrsas* abire: quod de ejusmodi puellis, quæ domi custodiebantur, sive in Dianæ consortium recipiebantur, dicere consueverunt. Et apud Euripidem in *Hypsipile*,

pile, & Aristophanem in Lemniis, ac Lyfiftrate, puellas Athenienfibus olim Vrfas nuncupatas legimus. Unde fufpicor Vrfâ illâ in Munychio Dianæ Sacello natâ, quam, prodente Eufathio, Athenienfes interfecerant, qui eâ cauſâ famis ultione ab illa ipſa Dea mulctabantur, intelligi debere puellam quandam caſtitem profeſſam, five inediam, hoc eſt, abſtinentiam à rebus Venereis ſummam fuſtinentem. Vrfæ enim in antris deliteſcentes, inediam pati, ac priorum pedum ſuctu, quadraginta circiter dierum ſpatio, vivere dicuntur; ut traditum Theophrasto de animal. latitantibus, item Soſtrato, Æliano, aliis. Unde & Vrfâ Græcis ἀρκίς, ab ἀρκῶν propello, auxilior, ſufficio, dici videtur: nempe quia ἐπιβοηθεῖ ἐαυτῷ, ſibi ipſi opitulatur, dum famem tempore præfertim hiemis, in Nova Zembla maximè, ubi horridiſſimum ingruit frigus, pedes faltem lambens, quaſi propellit, & fugam capere urget; unde etiam Latinum Vrfus.

Sed hic Vrfus, five Vrfâ denotare poterit & unum ex duobus Vrfis, qui pueros illos quadraginta duos, Eliſam Prophetam, cum verſus Bethel aſcenderet, ſannis, cavillisque eludentes, dilaniabant, 2 Reg. c. 2, v. 24: quod fortè, ut ſuſpicari quis poſſet, duos illos Romanorum Imperatores Veſpaſianum, & Titum præmonſtrabat: quippe qui poſt duos & quadraginta ab aſcenſu Salvatoris noſtri annos, captis Hieroſolymis, Judæis tantam latè ſtragem dederunt, ut regnum eorum funditus everteretur. Sive, ſi Curvus appellatio magis placeat, intelligas potiùs Curvum illum à regio ſecundum, quo, juſſu Pharaonis regis Ægypti, vectus eſt Joſeph Patriarcha, Genef. c. 41, v. 43.

III. DRACO; der Drache/ das Drachen-gestirn;

Draco magnus, Draco tortus, Serpens, Anguis, Heſperidum cuſtos, Palmes emeritus, Coluber arborem

rem conscendens; Sidus *Minervæ*, item *Bacchi*; *Æsculapius*; *Python*; *Ladon*, *Audax*; Germanico *Monstrum*, Cicroni *Monstrum mirabile*: Græcè μέγα δράμα *Arato*, communiter Δράκων; Arabibus *quinque Dromedarii*, duoque *Lupi*, vulgò *Aben*, Scaligero *Taben*, (hinc *Ras Taben*, rectiùs *Raso Tabbani*, id est, *caput Draconis*, quod hoc signo ☉ pingi solet) aliis *Etabin*, *Postello Daban*, vulgò *Tanin*, sive *Atanin*, in *Mappa Turcica Etanin*, *Schickardo Attanino*; quod cum *Ebræo* convenit, & quibusdam est *Draco*. Meridianum circa medium noctis pererrat sub finem Junii: & comprehendit plerisque 32 stellas.

Postellus numerat 29: *Bayerus autem 33*; quarum una in cauda, quam ejusmodi notâ Ω indicamus, secunda magnitudinis; 10 tertia; 14 quarta, quas inter est *Grumium Barbaris dicta*, ad genam; & 3 quinta, omnes partim ♃, partim ♄ subjecta.

Draco tortuosis ambagibus totam aded cingere videtur *Vrsam* minorem, ut in ejus sinu conspiciatur *Polus Zodiaci borealis*, *Scythis Hamaxobiis Clavus ferreus* dictus. Vnde *Manilius*:

Has (Vrsas) intersusus, circumque amplexus utrinque dividit, & cingit stellis ardentibus Anguis; ne coëant, abeantque suis à sedibus unquam.

De receptione autem *Draconis* in coelum duæ imprimis traduntur opiniones. Prima est: quod *Iuno* hortum habuerit amoenissimum, & nemore aurifero flavescens, in extrema *Hesperia* sive *Occidentis* parte, nempe *Hispania*; illique *Draconem* inimicum somni, oculisque continuè patentibus vigilem, teste *Pherocyde* l. 10, custodem præfecerit; ne pomis illis, sive potiùs ovibus, ut *Argætas* in *Reb. Libyc.* sensit, quibus præditus erat, aureis excellentissimisque, à filiis *Hesperii* fratris.

fratris Atlantis privaretur. De hoc vide sis Io. Baptistæ Ferrarii Hesperides.

Filiæ autem *Hesperii*, hinc *Hesperides* dictæ, quas Eubulus Atlante, Chærecrates autem Phorco, & Ceto, prognatas credidit, erant *Egle*, *Arethusa*, & *Hesperithusa*; five, ut quibusdam placet, *Egle*, *Arethusa*, *Vesta*, & *Erythia*. Quæ aliis dicuntur *custodes pomorum aureorum*, five potius *ovium lanam purpuream live puniceam ferentium*: *μηλον* enim & *malum*, & *ovem* significat; ut in Arietis Signo vidimus. Sed suspicor per has Nymphas intelligi insulam Gaditanam, five Erythiam, aliasque Hispaniæ circumjacentes: unde Hercules Geryonis boves five oves abegisse fertur; ut ad Signum Herculis dicturi sumus.

Porro fabulantur, quod Hercules eam ingressus regionem, mala aurea decerpserit, Dracone illo pervigili occiso. Quem postea Iuno custodiæ ejus diligentissimæ haud immemor, posuerit in cœlum: ubi se etiamnum contra Herculem intorto corpore defendere quasi videtur. Dicunt autem hunc Draconem ex Typhone & Echidna natum, septem, imò alii centum, habuisse capita; ac usum esse vocibus variis. Videatur de hoc Cicero de Divin. & Apollonius l. 4: ubi Draco proprio nomine vocatur *Λάδων*, *Ladon*; quem Hesperides, five Hesperidum sacerdos, ut Virgilius *Æneid.* l. 4 inquit, curarint. *Ladon* verò fuit fluvius fortè à *λάω*, *video* sic dictus.

Alter opinio est: nempe quod Minervæ Iovis Atheniensis filix contra Gigantes pugnanti sese opposuerit Draco quidam ingentis ac monstrosæ magnitudinis: illa verò hunc apprehendens, fortissimo nisu vibraverit ad cœlum usque; ubi in æternam rei memoriam adhuc pendeat tortuosus renitentis in modum.

Cæterum cum Dracones animalia sint lubricissima, ac inter serpendum pandos, repandosque, & lubricos aquarum fluxus imitentur, suspicor per Draconem hunc, cujus imago in cœlum collocata fingitur, veteres intellexisse amnes quosdam, five potius maris brachia,

quibus, tanquam Draconum spiris, mare circum Insulas illas, sive Hortos, uti diximus, Hesperiae sese explicaverat, ab Hercule, sive potius Minerva, hoc est, prudentia navigiis superata. Et Typho nihil aliud est, quam mare; aequè ac Echidna, quam dimidia sui parte Nympham, dimidio altero Anguem fingeant, Genius loci: ex quibus Draco, hoc est, Custos prognatus fertur. De quo videatur Hesiodus, & Plato in Phaedone. Sanè Draco *custodiae*, & *vigilantiae* symbolum erat: quippe qui etiam nomen $\delta\alpha\tau\acute{\iota}\varsigma$ & $\delta\acute{\epsilon}\rho\eta\epsilon\upsilon\upsilon$, quod acutè cernat, accepisse videtur. Vnde & omnibus Heroibus, ac Palladi $\gamma\lambda\omega\kappa\acute{\omega}\mu\iota\delta\iota$ sive *Cæsiae* maximè sacer, cum ea omnia perspiciat, ac circumspectè agat, tanquam prudentiae ac sapientiae Dea: imò eadem ferè causâ ipsi Iunoni Deorum reginae; cujus dextra in numismate Iuliae Mamae Augustae Draconem in spiras convolutum ostendebat, laevâ hastae innixâ, cum epigraphe, IVNO CONSERVATRIX.

Sed hisce Draconibus fabulosis substituamus illum ingentem Draconem, quem Babyloniam incolentes adorabant, ac Daniel, regis permisso, necabat; ut ipse testatur Prophetiae suae cap. 14, v. 26.

IV. CEPHEUS; der Møhren-König;

Regulus; Dominus Solis, Flammiger, Incensus Sonans; Isides; Nereus, Senex Aequoreus, Manilio Iuvenis aequoreus: Græcis Κηφῶς, βασιλεύς, & βασιλικὸς ἀνὴρ, vir regius; αἰλιὸς γέρων, senex marinus: Babylonii, & Arabibus Phicæres, quasi dicas, Πυρκαδὸς, hoc est, inflammatus, flammeus; item ex Latino, & Græco, ut videtur, corruptè Cheichius, Cheicus, Cleichius, Cancaus, Cheguinus, Ceginus, rectiùs Chichus, sive, ut Schickardus legit, Chiphus; uti &, quemadmodum Azophi fragmenta ostendunt, Pastor cum ovibus, & cane; alarum-

alarumque, sive pennarum hemicyclus. Summâ nocte in meridiano sistitur sub finem Augusti, & ineunte Septembri: complectiturque in globo nostro 11 stellas.

Postellus computat iidem undecim, sed & addit extra signum adhuc duas: Bayerus verò numerat 17; quarum 3 supra humerum sinistrum (nempe Alredat, communiter Aderaimin, Alderamin, Alderaimin, vel Alderajemin, Schickardo Adtheraoiaminon, quod Brachium dextrum significat) sub cingulo, & in femur dextrum locat, tertie magnitudinis; porro 7 quarta; & adhuc septem quinta, in reliquis corporis partes, omnes partim γ , partim δ colorem imitantes.

Arabes hîc loco Cephei, quod & ipsum vocabulum mirè ab iisdem excarnificatum est, pingunt *Pastorem cum cane, & ovibus*; item *Alas*; sed separatim. *Cepheus* autem, cui in asterisimis *Albumasar Solium* adsignat, fuit rex Æthiopiæ, teste Plinio N. H. l. 5, c. 13, & 31, sive Indiæ; ut terras omnes trans mare internum sitas antiquissimi Græci nuncupabant. Hujus filia unica *Andromeda*, virgo sanè egregia, & omnibus animi, ac corporis dotibus ornatissima, ob matris *Cassiope* fastum, ut in sequenti Signo videbimus, Ammonis jussu, scopulo alligata, expositaque fingitur monstro marino, sive Ceto immensæ magnitudinis, ut ab eo devoraretur. Quod ita interpretor: desponsata erat à Patre, quò mare civibus suis præstaret liberum, Principi cuidam insulari piraticam exercenti: quales meritò, unà cum navibus suis piraticis, monstris comparantur marinis. Sed navi, cujus ab Signo, vel rapinâ, ceteri nomen, inde jam avecta, liberabatur à *Perseo*, Iovis Argolici, sive Proetri, ut vero nomine vocat *Chares Hist.* l. 2, ex Danaë filio.

Qui eam postea in uxorem ducens, *nigris portavit ab Indis*, ut loquitur in primo de Arte amandi Ovidius, testem Herodotum in Polyhymnia secutus: ac ejus beneficii causâ, quod *Andromedæ* exhibuit, in coelum collocatus est, tradente Hygino fab. 224.

civitate Phœnicizæ sive Iudææ, Ioppe, prodit Strabo l. 1, & 16, & Plinius loco adducto; apud quem l. 9, c. 5, legas: *Belluzæ, cui dicebatur exposita fuisse Andromeda, ossa Romæ apportata ex oppido Iudææ Ioppe, ostendit inter reliqua miracula in adilitate sua M. Scaurus.* De quo loco adeatur Vossius *Idololatr.* l. 1, c. 30, p. 225. Cæterum Perseus Iovem exoravit; ut insimul & *Cephea*, *Andromedæ* patrem, matremque *Cassiopeiam*, inter sidera posuerit. Vide integram fabulam apud Ovidium l. 4 *Metamorph.*

Cepheus verò dicitur *Dominus solis*, propter τὸ ἡλίου *ἑξήπεζον*, quæ in Æthiopia ejus regno fuisse fertur. Et de hac re sic scribit Mela l. 3: *In Æthiopia est locus apparatus epulis semper refertus, & ut libet, vesci volentibus licet. ἡλίου ἑξήπεζον* appellant.

Verùm loco *Cephei*, Regis Æthiopici, ponamus Regem *Salomonem*, quem Regina visitavit Æthiopica, 1 Reg. c. 10, v. 1; sive etiam *Serab Maurum*, quem Assa in fugam vertens, delevit, 2 *Chronic.* c. 14, v. 9, & 14.

V. CASSIOPEIA; Die Königin/ sive Möhren-Königin.

Cassiopeia, *Cassiopeia*, *Cassiopea*, *Cassiope*, communiter *Cassiopea*; Iuvenali *Cathedra mollis*, aliis *Siliquastrum*, *Seliquastrum*, *Sella*, *Solium*, *Sedes regalis*; Græcis ὄρον, sive καθέδρα, Synesio Ἀμφικέφαλον καθέδρα, *folium biceps*, vel quod utrinque *habet pulvinar*, sive *caput*; communiter *Κασσιόπεια*, ἡ τῆς ὄρον, *Mulier sedis, siliquastrum*: Arabum interpretibus *Mulier habens palmam delibutam*; aliter *Canis*; vel *Cerva*; noviter etiam *Dhat Alchursi*. Summâ nocte in meridiano deprehenditur partim finito ferè Martio, & sub in-
euntem Aprilem, partim sub finem Septembris,

bris, & circa initium Octobris; stellisque constat in globo nostro 27; quarum illa in pectore Arabibus dicitur *Seder*, $\zeta\eta$ JOS , perperam *Scheder*, vel *Schedar*, communiter *Schedir*: quod depravatum est ex *Zedaron*, hoc est, *pectus*, *thorax*, sive *cartilago*; & lucidam inter Cassiopeiæ mamillas notat.

Iuxta Postellum numerantur tantum 13; juxta Bayerum verò 25; quarum 5 tertia magnitudinis; rursus 5 quarta; 2 quinta; & 13 sexta, in capite, palma, & reliquo corpore dispersa conspiciuntur, omnes de natura h & ♀. Vbi notandum, quòd stella illa lucida, quæ anno 1572 in Cassiopeia primum apparuit, non nova fuerit, nec Cometa; qui sublunaria conscendens in firmamento consistebat; ut maximus Astronomorum Tycho Braheus, Corn. Gemma, Diggesseus Anglicus, Muretos Hispanus, imprimis autem Hagecius ab Haic Germanus in Dialecti sua, demonstrarunt: quibus tamen se opposuit Raimundus Veronenfis; sed irritò conatu.

Arabibus quidem vocatur *Mulier sedis*, i. e. *sedens in siliquaastro cum palma delibuta*: tamen non *mulierem*, sed *carnem cernuum*, in sedili pingunt; quod miror. Palma autem, quæ, Plutarcho teste, trecentas sexaginta utilitates hominibus elargitur, annum denotat; cum ea inter arbores sola, qualibet Lunæ, & Solis syzygiâ ramulum unum producat; ut refert Orus Apollo; ita ut annuo spatio duodeni appareant. Manilius Cassiopeiam *inversam* vocat, quòd capite cernuans occidat. Vnde Marcus Tullius Aratea vertens:

Labitur illa simul gnatham lachrymosa requirens,

Cassiopeia, neque ex cælo depulsa decore

fertur. Nam verso contingens vertice primus

terras, post humeris, eversa sede, refertur.

Hanc illi tribuunt pœnam Nereides almæ,

cum quibus, ut perhibent, ausa est contendere formâ.

Item Hyginus: *Hæc occidens, Scorpione exoriente, capite cum sedili resupina ferri perspicitur. Id autem pœnæ loco, ut etiam modo inuuit Aratus, Cassiopeiæ contigisse*

scribit Sophocles, & Silenus; quod omnium Nympharum maris formosissimam se esse gloriata sit: vel quod ipsam Iunonem, ut alii tradunt, in certamen de pulchritudine provocaverit. Vnde Iuno mulieris temeritatem ægrè ferens, Neptunum rogasse dicitur, ut insignitam ejus temeritatem reprimeret. Atque sic Neptunus in regionem Cephei immiserit horribilem cetum, ut ædificia funditus demoliretur. Cepheus autem mandato oraculi obsequens, filiam Andromedam monstro illi marino vinculis ferreis ligatam exposuerit. Expositam Perseus cum capite Medusæ cetum expectans, eoque ostenso hunc in lapidem convertens, denique liberaverit: ut est apud Aristidem, Dionysioclem, Libanium, alios. Vide sis, quid de hoc in antecedenti diximus signo.

Sed nos in ejus locum substituamus *Deborah* in tribunali sub Palma sedentem; aut, si mavis, *Bathsëbam*, Regis Salomonis matrem, folio infidere dignatam, 1 Reg. c. 2, v. 19.

VI. ANDROMEDA; *Ανδρομέδη*; Die angefesselte Mohren-Fürstin;

In asterismis *Mulier catenata*, Germanico *Virgo devota*, Virgilio *pesti Devota futurae*, *Persea*, Abrahamo Iudæo *Carens omnino viro*, sive *que non vidit virum*, vel *maritum*; Arabibus quibusdam *Vitulus marinus catenatus*, *Almara almefalsela*. Meridianum in noctis medio occupat, mense Octobri; & constituitur in globo nostro 27 stellis; quarum illa in capite, cum tribus aliis in Pegaso lucidis, ingens efformans quadrangulum, *Caput Andromeda*, aliis *Vmbilicus Pegasi* vocatur. Pegaso enim, & Andromedæ communis est stella, teste Hygino: ac proinde Ptolemæus hac in occipitio Andromedæ omis-

sâ,

ſâ, ſubſtituit illam, quæ nobis eſt in ſcapula dex-
tra; nempe *Pectus Andromeda*, τὸ ἄνθος, ἑρέπυ, *Elecile tereballe*; ut Bayero vocatur.

Postellus poſuit 23; Bayerus autem iidem, ac globus noſter, 27; nempe 3 ſecundæ luminis; unam tertii; 11 quarti; 8 quinti; & 4 ſexti, omnes Veneris naturam participantes.

In Mappa Arabica, ut diximus eſt *Phoca* ſive *vitulus marinus catenatus*. Et catena collo *Phocæ* circumligata altero extremo continet duorum *Piſcium* in *Zodiaco* borealiorem. Alioquin *Andromedam* ab Arabibus non nudam, ſed veſtis tegumento pictam, inde conjicit *Schickardus*; quòd vocula *Adkil*, ut ſtellam quartæ lucis ἐν τῷ ὀφθαλί πειροδίῳ vocant, derivetur ab *Ad-dilo*, quod *fimbriam* ſonat. Atque hos Bayerus in *Vra- nomeria* ſua ſequutus, exhibuit *Andromedam* à fronte inſpiciendam; non, qualis turpi ſpectaculo com- muniter pingitur, vultu in globum procumbentem. Claram habet in perizomate, ſive cingulo aſtraliorem, Arabicè *Mirach*, *Mirath*, *Mirar*, *Miraz* dictam; vel, ut *Scaliger* cum *Schickardo* legit *Mizar*, ſive terminatione nominativâ *Mizaron*, hoc eſt, *ventrile*, πειρο- ζῶμα, ut *Ptolemæo* dicitur; *Ebræis præcinctorium*. *Rur-* ſus aliam gerit in ſiniſtro & aſtrali pede, ſive ſolo co- thurni, *Alamak* Arabicè dictam, *Schickardo* *Elamak*, quod eſt *profunda*. Pro priori, facta trajectione, *Scali-* ger ſubſtituit *Almaak*, quod *cothurnum* ſignificat, vel *ſocculum*. Aliis perperam ſcribitur *Alhames*.

Cæterùm *Andromeda* tanti æſtimavit ſuum liberato- rem *Perſeum*, tantoque dilexit, imò amavit ardore; ut parentes linquens, ipſum, teſte *Cteſia* in *Perſeide*, ſecuta ſit, ubicunque ſe ille contulerit; adeoque & in ipſum cœlum tandem, beneficio *Minervæ*, cum eo conſcenderit. Hinc *Manilius*:

Hic (Perſeus) dedit Andromedæ cœlum ſtelliſque ſacravit Mercedem tanti belli.

Suſcepit autem ex ea Perſeus filium Perſen; &, ut

Herodotus testatur, *Alcæum, Electryonem, Sthenelum, Me-
storem*; quibus Pausanias in Corinthiacis addit filiam
Gorgophonem; quæ omnium prima ad secundas transiisse
nuptias fertur: & Arrianus l. 8 de Gestis Alexandri, *Ery-
thrum*, qui mari Erythæo imperaverit, ac nomen dede-
rit: quamquam alii tradant filiam fuisse, *Erythram* di-
ctam, unde mari Erythæo nomen sit datum. At suspi-
cor fuisse *Esavum*, qui etiam *Edom*, & gentilibus *Erythra*
dictus: ut ad signum Herculis videbimus.

Sed loco Andromedæ hîc inferendam judicamus
Abigail, prudentem illam Nabalis, & postea regis Da-
vidis uxorem; quam David ab Amalekitis captam
liberavit, 1 Samuel. c. 30, v. 5, & 18.

VII. PERSEVS; Der Siegs-held/ sive der Kopf-träger;

Perses, Catullo *Pinnipes*, *Inachides*, Ovidio *Aban-
tiades*, & *Acrifioniades*, *Cyllenius*; Manilio *Victor
Gorgonei monstri*, *Deferens caput Medusa*, *Caco-
demonis*, & *Gorgonis*, Arabicè *Ras Algol*, aliis
Alove, Schickardo *Rasolguli*, i. e. *Caput attenuan-
tis, ob maciem*; Iudæis *Rosch Hallilith*, & in asteris-
mis *Ρορζόμερον* dictum; sive, ut alii legunt, *Defer-
rens catenam*: Græcè *Περσεύς*, *Ἰπνότα*, *Profugus*;
Alphonfinis Arabicè *Cheleub*, sive *Chelub*, i. e.
Canis, Schickardo *Chelbon*, sive *Kelbon*; noviter
Chamil ras Algol. In medio cæli nocte mediâ
conspicitur hoc situ, mense Novembri: stel-
lasque comprehendit in globo nostro 30; nem-
pe 9 *Ras Algol*; & 21 ipse Perseus: inter quas
lucida illa in latere sinistro, aliis dextro, Arabi-
cè *Cheleub*, *Chenib*, *Algenib*, vel *Genib*, rectiùs
Schickardo *Algenbo*, quod *latus Persei* notat,
vocatur.

Postellus tantum II in Signo, & extra 3 habet: sed Bayerus 38; nempe 2 secunda magnitudinis in latere Persei, & capite Medusæ; 4 tertia in humero sinistro, genu, & pede; 12 quarta; rursus 12 quinta; & 8 sexta hinc inde per reliquum corpus dispersas, omnes Venereas & Saturninas, sive Prolemæo Martiales; & Mercuriales; exceptâ lucidâ capitis Algol; quæ quibusdam H & U naturam imitatur.

Ebræi ex Arabico *Μορφώσις* cœlestes in suam verrentes linguam, *Perseum*, Arabum exemplo, *Hominem* portantem caput *Diaboli*, vel *Cacodæmonis*; *Cassiopeiam*, *Mulierem* sedentem in *Solio*; *Andromedam*, *Mulierem* non habentem virum; *Orionem*, *Gigantem* belligerantem verunt. Fuit autem *Perseus*, — ille *Medusæ*
Victor in *Andromeda* victus,

qui *Caput Medusæum* in globo nostro sinistra tenet manu, filius *Proeti*, sive *Iovis Argivi*, ex *Danaë*, *Acrisii Argivorum regis*, & *Eurydices Euroteo*, sive, ut alii vocant, *Lacedæmone natæ filiâ*; quam pater, ne filius ex ea nasceretur, æneo sub terra thalamo incluserat, multis additis custodibus; ut proditum *Pherecydi Hist. l. 1, & 12*, *Sophocli in Antigone*, & *Pausaniæ in Corinthiacis*. Vbi tamen à *Proeto*, *Acrisii* fratre, *Argolici sinus* domino sive *Iove*, in guttam auream, vel aurei imbris formam mutato, scilicet auro corruptis custodibus, vitiata est. Hinc *Horatius 3 Carm. Ode 16*;

Inclusam Danaën turris abenea,
robustæque fores, & vigilum canum
tristes excubie, munitant satis
nocturnis ab adulteris.

Si non Acrisium Virginis abditæ
custodem pavidum Iupiter, & Venus
risissent. fore enim tutum iter, & patens
converso in pretium Deo.

Aurum per medios ire satellites
& perumpere amat saxa, potentius
ictu fulmineo, &c.

Et *Paullus Silentarius*:

Aureus in cœcis penetravit denique rimas,
& Danaëis duros Iuppiter in thalamos, &c.

Atque sic ex hoc concubitu natus est *Perseus*. Qui acceptis à Mercurio talaribus, & harpe, sive ense falcato adamantino, qui Arabibus dicitur *Nembus*, item ab Orco, sive, ut Hesiodo placet in Scuto, à Plutone galeâ, ac à Pallade clypeo, speculo, & cibisi, quam *peram* quidam dicunt, dormienti *Medusæ* caput, quod in speculo Palladis averfus intuebatur, unico ictu amputavit. Quippe id ipsum ei injunctum erat à Polydecte Seriphorum rege; qui eum cum matre cistæ inclusum, ac in mare dejectum, teste Apollonio Argon. 4, & Strabone l. 10, exceperat, ac educaverat: sive, ut alii malunt, ab ipsa Pallade, hominum ex intuitu *Medusæ* proficiscentis calamitatis miserta. Atque sic *Perseus* demto hoc monstro, ac coniecto in *peram* capite, quod *Pallas* postmodum, Rhese Euripidis teste, clypeo suo affixit, Tartesso Iberiæ urbe, ubi facinus hoc perpetraverat, protinus avolavit, ut ad Polydectem rediret. Sed ubi in itinere vidit *Andromedam*,

*quam quondam pœnæ dirorum culpa parentum
prodidit,*

ut Manilius l. 5 canit, tanquam piaculum stultitiæ matris succedaneum, quemadmodum supra ad signum *Cephei*, & *Cassiope* diximus, *Ceto* expositam, virginis innocentis misertus, eam solvit; ac stricto gladio, capiteque *Medusæ* ostenso monstrum penitus conficiens, miseram ab omni periculo liberavit, & in uxorem duxit. Videatur de hoc modò memoratus Manilius, & Ovidius *Metamorph.* l. 5; item *Verulamius*, *Pindarus*, *Hesiodus* loco adducto, & *Simonides* in *Perseo*.

Medusa autem non illa *Priami*, neque *Stheneli*, & *Nicippes* ejusdem nominis erat filia; sed monstrum *Phorco*, & *Ceto*, teste *Pausania* in *Corinth.* progenitum, atque aded *Phorcidum*, sive *Gorgonum* una: quarum nomina sunt *Scylla*, *Medusa*, *Sthenio*, & *Euryale*. His sorores adduntur *Pephredo*, & *Enyo*, item *Iano*, juxta *Melanthen* lib. de mysteriis, propriè *Phorcides*, & *Graecæ* dictæ: quæ vetulæ erant à nativitate, ac uno oculo, unoque dente per vices utebantur. *Gorgombus* capita fuerunt

runt squamosarum anguium spiritis obsita, & dentes tantæ magnitudinis, quantæ suum esse videntur: adhæc manus æneæ, & alæ aureæ, oculo itidem uno per vices utentibus: ut traditum Apollodoro l. 2. Sed & Plinius refert l. 3, *Scyllam* Phorci filiam, cum se lavisset in fonte, quem Circe veneno infecerat, in monstrum supernè virgineum, infernè verò piscinum, sex caninis capitibus latrans, esse mutatum. Habitarunt autem Insulas Dorcidas, vel Gorgadas in Æthiopico sitas Oceano: ut proditum Nymphodoro l. 3. Caterùm *Medusæ* capillos ad auri colorem proximè accedentes, indignata Pallas, ob stuprum Neptuni in ejus templo cum illa commissum, sive, ut mavult Isacius, ob nimiam arrogantiam, ac temerariam ejus cum ipsa Dea de pulchritudine contentionem, in colubros dicitur mutasse; imò vim illis indidisse convertendi in scopulos, ac lapides quicumque eam aspicerent. Vnde Lucanus l. 6. Pharsal. Medusam patentem neminem impunè intueri posse censet; nisi Demogorgonem, id est, omnium Deorum patrem in imo tartaro sepultum. Atque idipsam quoque innuit Ovidius l. 1 de Ponto:

*Ipsa Medusa oculis veniat licet obvia nostris,
amitter viros protinus ipsa suas.*

Gorgones verò dicuntur *Ἔξ τῶ γοργὸν ἔ ὀφθαλμῶν*, id est, à *terribili aspectu oculorum*. Videatur Menander de myster. Nymphodor. l. 3 Histor. Theopompus l. 17, Bolemo ad Adæum, Æschyles in Prometheo, Alex. Myndius de jumentis, Ovidius Metamorph. l. 4, & Natalis Comes l. 7, c. 11, & 12; item infra Signum Pegasi; ubi nativam Medusæ enarrabimus historiam.

Verùm missâ fabulâ, substituamus veram ex Sacris historiam de Davide, filio Isai Bethlehemitæ, postea rege, Goliathum Gigantem Philistæum jactu lapidis occidente, ac caput ejus obruncante; ut videre est 1 Samuelis c. 12, v. 23, 49, 51, & 57. Nihil enim convenientius, meo judicio, aptari potest huic Signo cœlesti, quàm *David ille Caput deferens Philistæi*.

VIII. TRIANGULUM BOREALE; das Norder-dreieck;

Triquetrum, & Tricuspis, sive Triangulus, & Trigonus septentrionalis; Manilio Nili donum; Nilus; Ægyptus; Sicilia; Trinacria; Orbis terrarum tripartitus: Græcè Δέλτα, Δελωτόν, Τριγωνος, Τριγωνων; Herodoto Ποταμὸς δῶρον, Nili donum: Arabicè Mutlathum, Mutlatun, Almutaleth, Schickardo Mutlato, sive cum articulo Almutlato, quod triplicatum quid sonat. Medi-noctium est in fine Octobris, & comprehendit in globo nostro 4 stellas.

Postellus itidem 4 numerat: Bayerus vero 5; quarum 3 quarta; una quinta; & rursus una sexta magnitudinis: omnes ♀ virtutem imitantur.

Deltoton vocatur; quia simile est Græcanicæ triangulari literæ Δ. Hinc Cicero in Arato:

*Et propè conspiciens parvum sub pectore claro
Andromedæ Signum: Deltoton dicere Graji
quod soliti; formâ simili quia litera claret.*

Item Avienus:

*Est etiam, Grajo quod semper nomine nostri
Deltoton memorant: simile & latus istud utrumque
porrigitur: summum signo caput angulus arctat,
& gemini suprema jugi vicinia mordet.
Tertia, quæ stantes sustentat linea ductus,
parcior haud simili sese sub limite tendit,
& contracta modum geminâ face flammigerarum
stellarum superat.*

Vbi stantes ductus perperam, imò ridiculè dixit; quia stantes & parallelæ angulum constituere minimè possunt. Descriptionem autem hujus Signi elegantissimam nobis exhibet Germanicus Aratæa vertens:

Tres

Tres illi laterum ductus : æquata duorum

sem spacia : unius brevior, sed clarior ignis.

Nempe est *Triangulum isosceles* ; ubi unum latus inæquale duobus reliquis. Videatur de hoc Hyginus, & Decimator de stellis.

Dicunt autem nonnulli hoc *Triangulare Signum* in cœlum locatum esse ad indicandum Signum Arietis. Alii, Cererem Siculam orâsse Iovem, ut in cœlo suspenderet figuram ejusmodi Siciliæ similem : quæ situ suo triangulum exactè repræsentare dicitur. Alii denique id factum affirmant ad denotandum tres partes terræ. Sed nobis potiùs videtur denotare *DEum Triunum*, sive sacrosanctam Essentiæ divinæ *Trinitatem* : præcipuè, cùm Δ prima sit litera vocabuli *DEVS*, item Δ☉, hoc est, *divinus* : & Matth. c. 3, v. 16, 17, item 28, 19 ; ac 1 Io. c. 5, v. 7, legantur hæc verba : *Τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυρῆντες ἐν τῷ ἔργῳ, ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. καὶ ἕτοι οἱ τρεῖς ἐν εἰσι.* *Tres sunt, qui testimonium perhibent in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus : & hi tres unum sunt.* Sed vide sis, quid de hoc diximus ad Signum Trianguli meridionalis.

IX. AURIGA; der Fuhrman/ Wagenman / five Ziegen-man;

Aurigator, Agitator curvus ; Arator ; Heniochus, Habenifer ; Erichthonius, Homero Erichtheus ; Ægyptiis Orus ; aliis Phaëthon ; item Custos caprarum, Habens hircum, capellas, hados, Aratoleniam capram Iovis nutricem ; Myrtillus ; Pethronius ; Bellerophon ; Trochilus ; Oenomaus ; Pausaniæ Hippolytus : Græcis Ἡνίοχος, id est, retinens sive trahens habenas, Ἰππηλάτης, id est, equorum agitator, ἐλάσιππος, impulsor equorum, Ἀρμηλάτης, aurigator, ΔιΦρηλάτης, currum agi-
tans

tans (Isidorus *Mavortem* dixit, rectius juxta Schillerum *Maforte* :) Mahumetanis *Mulus Clitellatus*; in Tetrabiblo *Hora*, pro *Rob*, sive *Roha*, id est, *Auriga*: Arabicè *Alhajot*, sive *Alhatod*, id est, *hircus*, noviter etiam *Memassich albaran*: Aben Esræ $\text{מִן הַיָּמִין בְּיָדוֹ אֵשׁ הַדְּרוֹת, הַיָּמִין חֵרֶטֶת הַיָּמִין כְּרִיָּהּ}$. Meridianum mediâ nocte pererrans, circa medium Decembris, parte suâ superiori nobis semper est conspicua: stellisque insignitur in globo nostro octodecim; quarum quæ in sinistro maximè fulget humero, *Hircus*, *Capra*, antiquis *Crepa*, *Capella*, vulgò *Cabrilla*, item *Amalthea*, dicitur; Arabibus autem *Alhajot*, quibusdam *Alatod*, pro *Alhatod*, sive potius *Alatudo*, quod *hircum* notat ex Ebræo; Peruanis *Colca*: & Græcis Ὠλενία , *Capra Olenia*: unde Aratus in Phænomenis:

$\text{Ὠλενίαν δὲ μὲν αἰγὰ Διὸς καλέουσ' Ἰωσιφῆ}$.
Oleniam Iovis altricem dixere *capellam*.

Pastellus computat 14 stellas: Bayerus verò 42; nempe unam primæ magnitudinis, in dorso; 2 in humero, & pede sinistro, secundæ; 7 quartæ; 3 quintæ; & 19 sextæ, hinc inde disseminatas: quibus adduntur & 10 illæ stellulæ flagellum constituentes, quod Tibullus Stimulum vocat. Omnes ♂, & ♀ naturam imitantur.

Arabes, sive Mahumetani pingunt *Mulum Clitellatum* erectum, freno juxta apposito, extra asterisimum, cum stellis suis: quæ tamen non inveniuntur in freno Heniochi Græcænici. Et de Heniocho, neque negare nudum esse, neque affirmare possumus. Sanè in asterisimis Ὠλενίαν illi attribuitur, hoc est, *limbus vestis*. In sinistro, ut diximus, humero, sive dorso, est *Capra Amaltheæ*, vel *Amalthea*: quam tamen aliqui in dextrum humerum statuunt. Sub hac conspiciuntur in vola sinistra, duo *hædi*, sive *capelle*, *Sacla*.

Sacclateni Arabibus, Albumasari Agni, Græcis ἑπιφοῖ, id est, hœdi, five agni, dicti. Bayero sunt in dextra vola, Arato ἐν νότῳ, Proclo ἐν ἀκρῶ χειρὶ, hoc est, in extremitate manus, Avieno in fine manus. Capram dictam volunt Oleniam; quod apud urbem Bœotiae Olenum nutrita; ut est apud Strabonem l. 8: vel quod in ulnas Aurigæ, five Oleni Vulcano prognati filia excepta fuerit. Cur autem in cœlum relata sit, explicat Cæsar Germanicus Aratae vertens: — *Illam putatur*

Nutrix esse Iovis, si verè Iupiter infans

ubera Cretæe misit fidiſſima Capræ:

ſidere quæ claro gratum teſtatur Albumum:

Et Ovidius 5 Faſtorum:

— *Primam mihi nocte videnda*

Stella eſt in cunas officioſa Iovis.

Nascitur Oleniæ ſidus pluviale Capellæ:

Illam dati cœlum præmia lactis habet.

Nais Amalthea Cretæa nobilis Idæ,

dicitur in Sylvis occuſiſſe Iovem.

Huic fuit hœdorum mater formoſa duorum

inter Diæos conſpicienda greges

cornibus æreis, atque in ſua terga recurvis,

ubere, quod nutrix poſſet habere Iovis.

Lac dabat illa Deo: ſed fregit in arbore cornu:

truncaque dimidiâ parte decoris erat.

Suſtulit hoc Nymphe, cinxitque decentibus herbis,

Et plenum pomis ad Iovis ora tulit.

Ille ubi res cœli tenuit, ſolioque paterno

ſedit, Et invictò nil Iove majus erat,

ſidera Nutricem; Nutricis fertile Cornu

fecit: quæ Dominæ nunc quoque nomen habent.

Horatius vocat infana Capræ ſidera; quia noctes frigidas

inducere ſolet: eoque ortu ſuo vitibus nocere legas

apud Pausaniam in Corinthiacis. Et ob hanc cauſam

Phliaſis huic ſideri Capra ahenea inaurata in foro ſacra

erat, ne exoriente Caprâ ſiderationem paterentur vi-

tes: ut proditum eidem Pausaniæ ibidem. Sic quoque

Hædas Ovidius dixit nimboſos. Quippe

non ulli tutum est Hædis surgentibus æquor.

Cæterùm an verè Capra fuerit, quæ Iovem lacte nutrit, ambigitur. Quidam dicunt *Amaltheam*: alii *Capram Amaltheæ*. Amalthea autem creditur fuisse filia Hermonii, & uxor regis Nyctei; ex quo Nyctemene peperit: ut traditum est Apollodoro Cyziceno. Nonnulli putarunt fuisse mulierem Arcadicam, cui nomen fuerit *Capra*. Quæ cum gemellos peperisset, illos aliis mulieribus alendos tradiderit; ut ipsa nutriret Iovem. Hinc filii ejus; utpote Caprâ prognati, dicti sint *Hædi*, sive *Agni*: imò cum ipsa matre, quòd Iovi lac maternum concessissent, in cœlum recepti, ac Erichthonio in manum traditi. Videatur de hoc quoque Signum Capricorni.

Est autem *Erichthonius* hic, qui in Aurigam cœlestem mutatus dicitur, non Dardani filius, Trojanorum ille rex: sed Apollo sive rex Atheniensium, Amphictione tertio rege ejecto, in ordine quartus, ex Vulcano, Cœli filio, & *Athens*, vel *Attide*, ut vocat Strabo l. 9, Cranai secundi Atheniensium regis sive Iovis filiâ, sive, ut alii memorant, ex Vulcano, & Terra prognatus; Pandionis I, Orythiæque, & Procris ex Pasithea Naide nymphæ, teste Apollodoro l. 3 Biblioth. pater; ac artis aurigandi inventor. Vnde Virgilius 3 Georgicorum:

*Primus Erichthonius curvus, & quattuor ausus
jungere equos, rapidisque rotis insistere victor.*

Hunc *Erichthonium* dictum volunt ab *ἔρις*, hoc est, *lis*, *contentio*, & *χθών*, *terra*: quia inter tumultum quasi, & contentiones Minervæ cum Vulcano, ex terra sit procreatus. Sed suspicor hoc nomen ei attributum, quòd contenderit cum Amphictione, qui Cranai successerat, de terra possidenda, hoc est, de regno: ut illud saltem à Græculis in gratiam suæ Minervæ sit fictum; quòd perpetuam, inviolatamque virginitatem, quam sibi ipsi indixerat, paterque promiserat, conservasse videretur. Interim tamen, ut ea nullum alium habuit patrem, quam *Cranaium*, sic quoque Erichthonio nulla alia fuit mater, quam ipsa *Minerva*: quæ Græcis primùm *Αθήνη*, *Athena*

na dicta, postea quoque, Pallade Pallantis, five, ut aliis fingitur, Tritonis, vel Neptuni filiâ manu Minervæ peremta, *Palladis* fortè cognomen acceperit; ac conjunctim cum illa fuerit culta. Et hanc Deorum non nisi fictam, ut ego censeo, diversitatem indicat Apollodorus l. 3, cum inquit: *Ἀγυρὴ Ἀθωῶν*, (hoc est, *Minervam*, quomodo Romani *Athenæ* nomen propriè interpretantur;) recens natam, educatam fuisse apud Tritonem, cui filia erat Pallas: atque ambas, cum res bellicas exercerent, in contentionem venisse. &c.

Quòd autem hujus Minervæ pater fuerit Cranaus, indicat Tzetzes. Qui licet, inter tot contraria testimonia, solus mihi sit testis, adeoque haud sufficere videatur: tamen in promptu sunt, quibus testimonium suum mox firmiter reddam. *Κερίον* Græcicâ linguâ significat caput: unde *Cranaus*, q. d. *Capitatus*; & Celsò Latinè *Cranium*, hoc est, *calvaria*, quæ cerebri sedes. Imò *Triton*, *Τριτων*, apud Æolicos, Cretenses, & Ponticos quoque dicitur caput, five *cranium*; quia cranium in tres finditur partes: ut testatur Scholiastes Aristophanis. Hinc suspicor Æolicâ, five Ponticâ dialecto *Cranaum* dictum fuisse *Tritonem*: ut *Triton* idem fuerit ac *Cranaus*. *Coryphe* quoque, uti Cicero lib. 3 de Nat. Deorum, ubi quinque Minervas recenset, Minervæ illius, quam *Arcades* κατ' ἐξοχὴν *Coriam*, Κορίαν, hoc est, *Virginatam*, five *Virginem*, Messenii *Coryphasiam* vocârunt, matrem appellat, Græcis est *vertex capitis*; unde *Ἰοῦπιτοῦ Ζεφύρου*, *Iupiter Capitolinus*. Aded ut conijcere liceat *Coryphen* fuisse *Cranai* uxorem, quasi *Cranaam* dictam: & *Coryphasiam*, five *Coryphasiam* filiam; quæ alio nomine *Athenæa* est nuncupata.

Quis jam non videt *Cranaum* esse illum *Iovem*, five *Neptunum Atheniensem*, ex cujus capite, vel cerebro Minervam fuisse natam, schemate poëtico Stesichorus dixit omnium primus. Quem secutus est Apollodorus, Lucianus in Dialogis Deorum, & Strabo; qui l. 14 ait in insula Rhodiorum aurum pluuisse, cum Minerva ex capite Iovis sit nata: item Apollonius l. 4 Argonauticorum, ubi sic canit:

Ἡρώσασαι Διὸς ἡγήτορι ἄιστοί' Ἀθήνῃσιν ,
 Ἡμῶσ' ὅτ' ἐν πατρὸς κεφαλῆς ἴσος παμφάινουσαι ,
 ἀνιόντων Τετάρτων ἔρ' ὕδασι χυλῖώσωντο.

Vnde postea alii, commento absurdo absurdiori cumu-
 lato, natam dixerunt absque matre. Imò cum Cranaus
 circa id tempus bellum gesserit cum Gigantibus, fabulæ
 locus datus, qua finxerunt Minervam armatam ex Iovis
 capite exiliisse; quin & arma, & currum statim paraf-
 se: ut scribit Horatius l. 1 Carminum:

*Iam galeam Pallas, & ægida,
 currusque, & rabiem parat.*

Cæterum cum ex his clarè liqueat, quòd Minerva sit
 Cranai filia, Græcis *Athēna* dicta; & Vulcanus Erich-
 thonium ex *Athēna* Cranai filia genuisse, Erichthonius
 item à Minerva in templo educatus dicatur; ut prodi-
 tum Apollodoro l. 3: sanè Minerva fuerit mater Erich-
 thonii, & uxor Vulcani clancularia: quem & Lucianus
 prævalidà securi Iovis caput dissecasse dicit, ut Virgo,
 futura ejus nupta, erumpere posset. Quod & inde pa-
 tet: quia Erichthonius Athenæ Patri, ejecto Amphi-
 ctione, in regno successit: imò tam Athenæ, quàm
 Erichthonius, quadrigas invenisse dicitur; ut videre est
 apud Ciceronem loco adducto. Miror sanè oculatissi-
 mum Vossium, illum humanæ divinitatis Virum, quem,
 ut Præceptorem meum, ante omnes meritò veneror,
 hanc rem ne unicâ quidem literâ attigisse: cum tamen
 l. 1 de Idololatria, p. 101, & 102, reges Atheniensium
 ordine omnes enumeret; imò & eorundem liberos, ex-
 ceptâ Athenâ, sive, ut Romani à memoria vel antiquo
memino aut *memini* vocant, *Minervâ* q. d. *Meminervâ*.
 Ac inter hos reges primus illi est Mosis σύγγρονος Ce-
 crops; aliis tamen Actæus, cujus ille filiam duxit. Ce-
 cropi autem Cranaum, (alii Cererem, & huic Cranaum)
 Cranao Amphictionem, & huic Erichthonium succel-
 sisse dicit. Præterea quoque apud eundem Vossium le-
 gere est eodem libro p. 130, Minervam Græcanicam,
 regnante Ogyge, Bœotix rege, & Eleusinis in Attica
 conditore, esse natam, ac juxta Tritonem Bœotix flu-
 vium,

vium, ab Alalcomenia Ogygis filia educatam : unde *Αλαλκομένης* ; item *τελογένεια*, & *Τριτονια* sit nuncupata. Quod tamen Callisthenes eâ causâ factum autumat ; quia tertio die Lunæ, quæ nonnullis itidem *Τριτονια*, sive etiam *Τελω* dicitur, quodd tertîâ à conjunctione luce apparere soleat, Pallas sit nata : unde & diem illum apud Athenienses Minervæ consecratum censeo. Atque ita ea vixerit Isaaci, & Jacobi Patriarcharum temporibus. Sed parentes ejus Vossius non addit. Denique libro 2, pag. 541 de quinque Minervis Tullio memoratis loquens, hæc infert : *Prima ei (Ciceroni) est Apollinis Mater : Arnobio similiter in tertio adversus gentes, ex Vulcano Apollinis procreatrix. Imò ut Tzetzes in Lycophronem scribit, Ἀθλωῖ πνὶ βασιλίδι, τῇ καὶ Βελονίῃ λεγομένη, θυγατρὶ τῷ Βρονταῖ Ἐπαρχέσῃ, Ἡφαιστος γάμῳ μυγείσ, ἧν ἄ Εριχθόνιον, ὃς ἐβασιλεύσεν Ἀττικῆς. Minervæ reginæ cuidam, dictæ etiam Belonicæ, Brontei filæ, Vulcanus, cum eam uxorem duxisset, permixtus, genuit Erichthonium, qui in Attica regnavit.* Hæc Vossius : qui non addit, quod miror, quid denotet nomen *Belonicæ*, item *Brontæi*. Sanè si hæc verba non limulo perspexeris oculo, facili negotio cognosces, Arnobium, vel alium quendam, ex quo ille hæc hausit, per *Βρόντεον*, pro quo mallet *Βρονταῖον*, intellexisse *Iovem Cranaum* ; uti & per *Βελονίαν* Cranai filiam, cujus verum nomen, scilicet *Athenæ*, ipse addidit in Græco Arnobius. *Βρονταῖ* enim significat *tonitruum auctor*, quasi dicas *tonitrualis* : & est epitheton Iovis proprium ; qui Græcis Ζῆς Βρονταῖ. Et *Βελονία* nullam aliam denotat, quàm *Palladem* sive *Minervam armatam* ; qualis erat *Athena*, Cranai filia : unde forsân Romanorum *Bellona*. *Βέλ* enim Græcis est *telum, sagitta, hasta missilis*, item *fulmen* Herodoto, πᾶν τὸ πῦρ ὄψεν βαλόμενον ; ut Eustathius explicat : & *Βελόνη* significat *acum, vel acutum* quid. Vnde *Βελονία* est, quasi *hastata, sagittis armata, sive tonitrua moderans*. Ut sit *Palladis* hujus Græcanicæ non nomen, sed epitheton, vel, si mavis, cognomen. Ea enim, præterquam quodd dea sit bellica, unde cassidi ejus infidet gallus gallinaceus, te

ste Pausania in Eliacis, sola dearum fulminis pollet potestate. Hinc Servius in illud Virgiliti primo Æneidos;

Ipsa Iovis rapidum jaculata è nubibus ignem;

hæc commentatus est: *In libris Hæruſcorum lectum est, jactus fulminum manubias dici: & certa esse numina possidentia fulminum jactus; ut Iovem, Vulcanum, Minervam. Unde cavendum, ne aliis hæc numinibus demus.* Et Plutarchus in Sylla, licet dubitanter id scribat, divam illam, quæ Syllæ in somnis præbuit fulmen, hinc vocandam censet *Minervam*, five *Bellonam*: quas ego primitus fortè unum idemque numen, sed diverso cultu pro potestatis diversitate honoratum, fuisse existimo; unde postea ex uno numine imperiti etiam duas fecere Deas diversas. Cætera ex iis, quæ supra diximus, satis sunt liquida.

Nunc audiamus quoque fabulam, quam nobis ex gentilium scriptoribus enarrat Augustinus, in opere suo de Civitate Dei: ubi inter alia scribit; quòd Vulcanus sagittas, quibus Iupiter armatus in bello illo contra Gigantes gravissimo, victoriam reportabat, fabricaverit; Iovemque postea exoraverit, ut, præmiu loco, facultatem ei concesserit concumbendi cum Pallade. (Invitus tamen, ut alii produnt, & saltem ob sacramentum, dum per Stygiam paludem suâ sponte jurerat, se illi, quodcunque posciturus sit, concessurum, id ipsum annuit.) Sed Vulcano aliquando, Venere absente, in Palladis cubiculum intranti, primâque vice ludenti, postea vim paranti maximo furore restiterit Pallas: (Pater enim clam eam monuerat, ut reluctaretur:) ita ut id, quod volebat, ad effectum perducere nequiverit. Atque sic Vulcanus in Palladis reluctantis, ac tumultuantis femur semen suum effudisset; quod Dea lanâ detersum, in terram dejecerit: unde postmodum natus sit Erichthonius. Quòd autem Vulcanus semen suum in Palladis femur effudisse dicitur, id more fit Poëtarum: qui, ut magis admirationi sint, τὴν γενεὴν καὶ τὴν φύσιν proferre, & μετὰ Φορμῶν prolata propriè atque intelligere. Atque eodem modo Erichthonius superiore medietate homini, inferiore serpenti similis fuisse fingitur.

tur : nempe quia primus inter mortales fabricasse fertur currum, eique, ad imitationem currus Solis coelestis, quatuor adjunxisse equos : unde &, ob quadrigarum inventum, Iupiter dignum censuerit collocari in cœlum. De hoc quoque videatur Hyginus in Poët. Astronomico, Cæsar Germanicus cum Interprete, Pausanias in Atticis, & Plinius N. H. l. 7, c. 4 : ubi unâ legas, Phrygum quendam primùm junxisse bigas.

Qui verò fabulas de tribus fororibus Cecrope & Actæi filiâ prognatis, Agraulo, Herse, & Pandroso, quibus Erichthonium recens natum in cista absconditum Minerva custodiendum commisit, scire desiderat ; is adeat Apollodorum l. 3, Ovidium 2 Metam. Hyginum fab. 146, & Demosthenem Oratione de falsa Legatione, inque eam Vlpianum. Cæterùm quod Erichthonium semihominem, & semiserpentem antiqui finxerint, varias quidem in eo cum fociis suis mirè desudans, nobis attulit rationes Natalis Comes : sed nemo, quod sciam, veram, licet facillimam inventu, necdum affectus est. Virgilius sanè disticho supra adducto satis aperit cistam Erichthoniam : ubi, si duntaxat talpæ fuissent, primo quamvis non intuitu, tamen auditu angues instar rotarum volutatim serpentes, ac, ut cùm Livio loquar, orbem volventes, tergaque volumine sinuantes sensissent. Veteres enim primo usi videntur vehiculis, & trahis, sive rhedis, quibus nullæ affixæ rotæ. Itaque cùm Erichthonius illas, adjectis quatuor rotis, in currum mutasset, videbatur primus in ejusmodi currupedibus latentibus sedens, curru currente, ob rotas anguium instar orbem volutantes, quasi

sinuare volumina currum,

ut cum Virgilio loquar : eoque dictus est habere crura anguina, & corpus reliquum, quod ex curru prominerebat, hominis.

Verum enimverò pro hoc Erichthonio alios nobis inducere videtur Aurigas Theon in Aratum ; ubi sic ait : *Fabularum scriptores Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophonis* (de quo diximus in

Signo Pegasi) vel Trochili, qui Callithea filius fuit: solemniamque hujus rei sacra in Argis primum instituta, quod primus junxerit currum. Quibus verbis Pierius Hieroglyphic. l. 43, hæc addit: Sunt tamen, qui putent Myrtili; sunt qui Cullantis, qui Pelopis auriga fuit; sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atque ita Græcia est in unaquaque re contentiosa. Et Nigidius tradit hoc signo denotari Aratorem, quem Oron Ægyptii dicunt; quod Oron, Osiridis ex Iside filium, ab hoc educatum credant. Et verum est patrem Osirin, vel Mitfram Chami filium, primum Ægypti post diluuium regem, Ægyptios docuisse agriculturam; unde & symbolum bovis, qui agriculturæ, meruit.

Sed huic Signo substituamus Patriarcham Iacobum; qui duos Patri hircos præparans, ac offerens, benedictionem loco Esavi consecutus est, Genes. c. 27, v. 9, & 19.

X. COMA BERONICES, sive Beronices; das Frauen-haar;

Crines, Capilli, Cincinnus, Casaries, Trica, Terica, Triquetra; Raitæ Sudarium Veronica; aliis Rosa; nonnullis Fusi: Græcè Hygino πλόκαμος Βερονίκης, πλοκαμὴ συροφῆ, id est, cincinnorum globus, βόσρυχος, cirrus, τρίχες, id est, pili, capilli; Theoni ἡλακάτη, hoc est, colus, mulierum nentium instrumentum, circa quod lanam, vel linum volvunt, Helychio fusus, Eustathio lana colui circumvoluta, Suidæ fila, stamina. Circa medium noctis in meridiano deprehenditur, sub finem Martii.

Est autem congeries 14 stellarum, supra Leonis caudam; quam Astronomi, qui post Ptolemaum non ita diu vixerunt, nisi sunt revocare ad certam imaginem, nempe ad Capillos, sive Casariam Beronices uxoris Ptolemæi. Bayerus verò per vetustum MS. codicem secutus, substituit Manipulum frugum, sive spicarum, novem stellis

comprehendentem, quem Booti, ut ejus consinem, adjunxit. Et hinc Arabicè vocatur Alzimon, Azimech, Schickardo Huzimethon, quod manipulum, vel facem, scilicet aristarum, significat; ut ad Signum Virginis uberius annotavimus. Ptolemæus Comam τῷ φυλάξασθαι, hoc est, folio, sive frondi hederacco, vel helici similem dixit.

Coma Beronices inter altra relata dicitur hac ratione. Cum Ptolemæus Lagides sive Lagi filius, Magnus & Σωτήρ dictus, Ægypti post Alexandrum Magnum rex (a quo deinceps reges successores ejus, dicti sunt Ptolemæi; ita tamen, ut cognomentis Philadelphi, Epiphanis, & aliis ejusmodi distinguerentur) in Asiam belligraturus proficisceretur; uxor ejus *Beronice* voto se obstrinxit, quod capillos suos adeo pulchros, ut omnium oculos allicerent, si Ptolemæus triumphans reverteret, Veneri consecrare, ac in ejus templo suspendere vellet. Atque id ipsum, Ptolemæo victorioso redeunte, quoque præstitit. Unde eam Venus immortalitate donavit: ut indicat Theocritus in Syracusis:

Κύπερι Διωνάια, σὺ μὲν ἀθανάτων δῶπο θναλῶν
ἀνδρώπων, ὡς μὲν Ἔρῃ, ἐποίησας Βερονίκην.

Sed haud multo post Cæsariæ Beronices in Veneris templo non amplius visâ, rumor exortus est, eam in cœlum raptam, & supra Leonis caudam suspensam. Et suspendit eam, sive sideribus intulit, temporibus Ptolemæi Philadelphi Arsinoës mariti & fratris, sive Ptolemæi Energetæ, Conon Mathematicus; qui Solis, Lunæque defectuum observationes collegit. Hinc Callimachus apud Theonem Commentario in Aratum:

Ἡ δὲ Κόνων ἔβλεψεν ἐν ἡμέρῃ τῇ Βερονίκης
βόσρυχον, ὃν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς.

Quod Catullus sic reddidit:

Idem me ille Conon cœlesti numine vidit
è Beroniceo vertice Cæsariem
fulgentem clare: quam multis illa deorum
non sine taurino sanguine pollicita est.

Et cum Aratus ad Virginis fidus, stellas quasdam, sine nomine, sparsas enarrasset, subjunxit Theon: οἱ δὲ ἡλιακάτις

κάτω αὐτὸς λέγεται. Κόνων ἢ μαθηματικὸς, Πτολεμαίω
 χαρίζομενος, Βερονίκης πλόκαμον ἐξ αὐτῶν καλητέριστο. *Hi*
illas fufum, five colum dicunt. Conon autem Mathematicus,
Ptolemæo gratificatus, Beronices comam ex illis con-
stituit, & astris intulit.

Sed intelligamus potiùs, si lubet, sub hac Beronices
 Coma, *Cæsaries* five *Capillos Mariæ Magdalenaë*, quibus
 pedes Christi, quos lachrymis suis madefecerat, abster-
 fit, Lucæ c. 7, v. 38: five *Capillos Mariæ, sororis Lazari,*
 quibus æquè, ac Maria Magdalena, pedes Christi ex-
 terfit: vel, si mavis, *Cæsariem Absalomis* omnium pul-
 cherrimam, 2 Samuel. c. 14, v. 25, 26, & c. 18, v. 9.

XI. BOOTES; der Vieh-treiber / der Weeren-hühner / das Hürten-gestirn;

Q. Ciceroni *Bootis, Bubulus, Bubulcus*, Iuvenali
Tardibubulcus, Pastor, Custos bouum currum tra-
hentium; Clamans, Clamator, Vociferator, quòd
 stimulo instet bubus, ut Latinis Almagesti in-
 terpretibus dicitur; *Plaustri Custos*, Ouidio *Cu-*
stos Erimantidos Vrse; Arcturus, Isidoro *Ar-*
cturus minor; quibusdam *Septentrio*; Petellidi
 Gnosio *Philomelus* Cereris filius; *Icarus, Icarinus;*
Lycaon; Helychio *Orion*; *Plorans, & Vrsam*
venando insectans Arcas, Venator Vrse; Arcto-
phylax: Græcè Suidæ Ἀρκίῆρος, Ἀρκετοφύλαξ,
 id est, *Custos urfarum*, Vitruvio *Custos Arcti, der*
Weerenhühner, communiter *Βοώτης*, id est, *bu-*
bulcus, vel *Βοώτης, clamator*, scilicet cum accentu
 in ultima, ut Arabes Almagesti interpretes le-
 gerunt; in Mappa Turcica οἰσοφόρος, hoc est,
Sagittifer: Ebraicè ער: Arabicè *Ariamech, Al-*
ramech, Aramech, Schickardo *Arramicho*, id est,
 hasta-

hastatus, Lanceator : unde & nonnunquam cum venabulo, & canibus venaticis pingitur ; Albumasari cum equo : sed juxta fragmenta Azophi, Arabes *hastam, gladium, pugionem, clavam, & asinos aliquot* tantummodo pingunt ; adeoque plures, easque separatas imagines ex hac constellatione constituunt. Quibusdam & dicitur *Chegius, Ceginus, Thegius* : sed hæc pertinent ad constellationem Cephei. Et hinc forsan Aben Esræ vocatur *Canis, sive Molossus latrans*. Cæterum noctis medio meridianum tenet, circa initium Maji : stellasque complectitur in globo nostro 23 : ex quibus inter ejus genua in limbo, sive fimbriis perizomatis maximè lucet *Arcturus, Martialis & Iovialis naturæ stella* ; quam, olim informem, in Zona designabant Eudoxus, Aratus, Eratosthenes, Manilius, Hipparchus, alii. *Arcturus κατ' ἐξοχὴν* vocatur, & cum non procul sit ab *Vrsæ cauda* : Isidoro quasi *Arctuzona, Bootes* : Arabibus est *Gladius, aut Pugio* ; *Alramech, Aramech*, de quibus modo diximus ; item *Azimech, sive Azimet*, quod tamen meliùs ad Spicam Virginis refertur ; & *Alkameluz, Kolanza* ; Homero ὄψε δούων, quasi dicas, *calamitatibus, & infortuniis multum scædens* ; Plinio *Sidus horridum*. Hujus autem Sideris mentionem ingerit Iob c. 9, v. 9, & Amos c. 5, v. 8.

Postellus huic asterismo tribuit 22 stellas intra, & unam extra : Bayerus verò 34 ; nempe unam primæ magnitudinis, in fine perizomatis, sive fimbriæ tunicæ, Arcturum dictam ; 6 terciæ, ex quibus illa in sinistro humero Ceginus, alia in dextro semoris, juxta cingulum, Arabicè Merer, sive Mezer, aliis Mirach, vel Mirac, appellantur ; 13 quartæ, quarum tres illæ, in manu sinistra, dicuntur

Afelli, & ultima in colorobo, id est, pedo incurvo, sive clava, Virgilio pedum, Ptolemao ἡλόροβος, id est, hasta, Hygino ῥοπαλον, clava, Hesychio ἡλόροβος, hastile cavum, venabulum; Arabicè Alkalaurops, Schickardo Inkalurus, baculus Bootis, quod olim esset ἐν τῷ ἡλόροβος, sic dicta; Ebraicè נהי lancea, pugio: porro & quinta; & 9 sexta, ex quibus illa in falce prima Marra, Hesychio Merga, Plinio Falx Italica dicta, hinc inde disseminatas, omnes ♂, & ♀ natura, exceptis Arcturo, & parvissimis.

Bootes in globo pingitur non totus vestitus, sed cinctus, hoc est, perizomate, sive panno, qui cingulo supra ilia, infra mamillas, substringitur; qualis habitus veterum popparum. In Mappa Turcica est ridicula figura, quæ solis verbis concipi non potest. Exit autem manipulus frondium, aut herbarum nescio quarum. Hastile canes habens, sive Hastile serpentes habens, vocant, cum titulo apposito οἰσοφόρος; ut supra vidimus. Vnde etiam Arabibus Bootes absolutè dicitur Sagitta: quod in Asterismis Almagesti est Azimech, id est, hastile. Et omnem directam virgam, quin & axem mundi vocant Azimech. Azimech autem in Tetrabiblo dicitur Aramech: quod scribendum, juxta Grotium, & Scaligerum, Hazimech Aramech, hoc est, Manipulus Lanceatoris, ein bund pfeife. Et reperitur quoque in Ebraismo נהי, ut Ios. Scaliger annotavit.

Arctophylax verò, & Arcturus, ut Booten nostri communiter dicunt, sunt vocabula æquivalentia, custodem sive inspectorem Vrsæ significantia. ἄρξ enim, quando derivatur ab ὄρξω, id est, videre, providere, curare; & φύλαξ, eandem propriè obtinent significationem: ut Abrahamus Cæsius in Disquisitionibus suis quoque annotavit. Et vocatur Custos Vrsæ, quod instar custodis cujusdam Vrsæ adhibiti, à tergo eam subsequatur. Hinc Aratus:

Ἐξόπιθεν δ' Ἐλίης φέρε) ἐλάοντι ἰοικῶς
 Ἀρκιόφύλαξ ἢ ῥ' ἄνδρες Ἰπικλείεσι βωῶτιω.

& Cicero de Natura Deorum:

Arctophylax vulgo, qui dicitur esse Bootes.

Arctophylax autem, sive Bootes, aliis proprio nomine dicitur

dicitur *Arcas*, aliis *Icarus*, sive *Icarus* : unde Cæsar Germanicus :

Inde Helicen sequitur senior, baculoque minatur,

sive ille Arctophylax Bacchio munere cæsus

Icarus ereptam pensavit munere vitam, &c.

Icarus ille erat Pater *Erigones* à Libero vini faciendi modum edoctus, ut hominibus largiretur : & certè largitus est, sed suo, & filiæ damno. Quippe à pastoribus vino inebriatis lapidibus occisus est : & filia, postquam occisum Patris corpus canis indicio inventum, in *Hymetto* monte sepeliverat, præ mœrore vitam laqueo finivit ; *Icaro* tamen, pariter ac *Cane*, unà cum *Virgine*, beneficio Liberi in cœlum receptis : ut ad *Virginis*, & *Canis* signum fusiùs annotavimus. Et hinc est, quòd septem illas in *Vrsæ* stellas, *Icarios boves* dixerit *Propertius* :

Flectant Icarii sidera tarda boves.

Cæterùm qua ratione, & occasione in cœlum sit translatus *Arcas*, id ipsum supra in explicatione Signi *Vrsæ* majoris, cursim, ac perfunctoriè attingimus : reliquum ex hac innotescet fabula. *Arcas Callistûs* ex *Iove* sive *Apolline Lyceo* filius, à *Lycaone* *Arcadiæ* rege *Callistûs* patre, adhuc infans membratim laceratus, & *Iovi* illi comedendus appositus est. Comperto autem hoc flagitio, *Iupiter* *Lycaonem*, ejus ædibus priùs incensis, commutavit in lupum, & *Arcadem*, compactis membris, vitæ restituit : imò jam adultum, quia popularibus suis acceptum à *Triptolemo* frumentum monstraverat, eosque panes conficere docuerat, unà cum matre, ut nonnulli tradunt, astris intulit. Et æstimationem ejus non obscurè indicat *Pausanias* ; cùm in *Arcadicis* scribit, eum in *Mænalo* monte sepultum, jussu *Oraculi Delphici*, deportatum fuisse in *Arcadiam*. Sed plura de hoc vide sis ad Signum *Herculis*, & *Lupi*.

Verùm hisce *Bubulcis*, & *Venatoribus* fabulosis substituamus potiùs Prophetam *Amos* ; qui antequam ad propheticum munus evocabatur, *bubulcus* fuerat ; ut ipse testatur cap. 3, v. 14, & 15 : sive *Nimrodum*, fortem illum *Venatorem* coram Deo, *Genes.* c. 10, v. 8, & 9.

XII. CORONA SEPTENTRIONALIS *sive borea, & prima; der Nordfrank / sive die Norder-krohne;*

Diadema cæli; Manilio Corona Ariadna, vel Ariadnaea, aliis Cretica, Gnoſſia, sive Gnoſſia Virgilio, & Ruffino; item Corona Vulcani, Amphirites, Theſei, Minois; Albumaſari Cælum; Azophi Parma; quibusdam Oculus: Arabicè Alphe-ta, in Mappa Arabica Aclileuſchemali, sive Aclileuſchemali: Chaldæis Malphelcare, quod Bayero est Sertum pupilla: Ebraicè אֶתְרָא ab אֶתְרָא coronò, אֶתְרָא, Atarah, item Itter, Pheer, & Phaer: Græcè Σπ-ΦωϞ, & σέφανος πρώτος, & Βορῆος, Corona prima, & borea; item σέφανη, σέφος, σέμμα, id est, sertum, corolla, capitis insigne; Appioni χορώνος, aliter χόρωνά, Corona. Meridianum nocte mediâ, mense Majo, coronans, in globo nostro octo constat stellis; quarum propè frontem fulgidissima, Manilio dicitur Lucida Corona, Maroni, & Ruffo Gnoſſia, sive Gnoſſia; aliis Gemma vel Margarita Corona; item Pupilla; Rosa aperta: Arabicè Mumir, Munir, Malfelcare, Acliuſchemali; Babylonii Elepheta, Alpheta, Alphecca, Alphacca; quod Grotio solutionem significat: Schickardo Alphakacho, id est, flos apertus, solutus: Ptolemæo λαμπρὸς ἀστὴρ.

Poſtellus itidem numerat octo, uti & Ptolemæus; alii novem, teste Ovidio Faſtor. 3:

*Aurea per ſtellas nunc micat illa novem.
Bayerus autem habet undecim; & dum Corona adhuc lemnifcum, ſive vinculum propendulum novem ſtellis ornatum addi, colligit 20; nempe unam ſecundæ lucis, quæ proxima fronte Manilio, vel in ſuperiori*

periori parte, ex opposito commissura; porrò 5 quarta; 8 quinta, & 6 sexta, omnes Veneris Mercuriali naturâ temperatas.

Hoc signum fingitur plerisque instar fasciæ, sive diadematis, quod capiti circumligatur, & solvitur. Itaque stella lucida quibusdam est instar commissuræ illius, tanquam, quod Gallis dicitur, *bouton*, Germanis *ein knopf* / *strük* / *rose* / vel *schleuffe*. Veteres enim coronas fasciolarum sive *lemniscis*, de quibus Tertullianus l. de Corona milit. & Martianus Capella l. 2 de Philologiæ nuptiis, item Herodianus, & Nicas scripsere, quin & *philyris* colligare solebant. Hinc Horatius :

Displicent nexæ philyrâ coronæ.

Φίλυρα autem Græcis non tantum arborem, Latinis *tiliam* dictam, significat; sed etiam, ut Plinio N. H. l. 16, c. 14 videtur, *Membranam* illam inter corticem, & lignum tiliaë arboris tenuissimam: ex qua coronarum *lemnisci*, sive fasciolarum de coronis pendulæ, conficiebantur; item tabellæ tiliaë, Græcis *φιλύρινοι πίνακες* dictæ, quibus pro chartis ad Scripturam aptis veteres utebantur. De hoc videatur Vlpianus L. 52, Libr. appellat. D. De leg. & fideicom. 3. Paulus recept. sent. lib. 3, tit. 6; item *Ælianus*, & *Eustathius*. Ob ejusmodi autem nexus corona legum dicitur hieroglyphicum. Quod B. Hieronymi mens est: qui dictum *Pythagoræ*, *εὐφρανε μὴ δρέπεσθαι*, interpretatur, *leges non esse dilacerandas, sed in vigore conservandas.*

Sertum quoque *Manilio*, aliisque Poëtis appellatur. Quod nonnulli veterum *Myrteum* autumant; fortè ob Venerem, cui myrtus sacra; quòd eâ coronata astiterit iudicio Paridis, teste *Nicandro* in *Alexipharmacis*; si-ve potius, quòd myrtus amoris ignem refrigeret: unde amantes *Virgilio* *Æn.* l. 6, *myrteâ* teguntur silvâ. Et talem ei coronam dedisse fertur *Vulcanus*. Multi, forsân in honorem *Apollinis*, *Laureum*; quidam ex floribus, ut *Comi hilaritatis Dei*; *Hyginus* ex arvo & gemmis; *Callimachus* ex capillis constitutum; alii pennatum, ut *Mulsarum* ex pennis *Sirenum* devictarum; alii item *radiatum* dicunt.

Hoc

*Hoc quoque Nysiacis quod sparsum floribus ardet
multiplici ambitum redimitum lumine Sertum.*

Quin & pingitur interdum instar ferti ex duobus *hederæ* ramusculis vinculo emissitio colligati : nempe respectu Bacchi sive Liberi Thebani Iovis ex Semele Cadmo prognatâ filii, sive potius Ægyptii, Osiridis dicti, qui ejusmodi coronam primus, ut triumphorum Deus, teste Saturnino, capiti imposuit. Osiris enim sive Mitzraim, qui filius fuit Chami, Græcis Διόνυσος dictus, ac conditor templi Ammonis, item Thebarum Ægypti, primus invenisse fertur hederam, æquè ac laurum ejus frater Apollo; ut ex Diodoro constat. Hinc quoque vocatur hederæ Ægyptiis *Chenosiris*, hoc est, *Osiridis planta* : inò vitibus etiam in Bacchi sacris præferebatur : quem fortè, quòd hederæ semper vireat, perpetuum juvenem finxerunt.

Nam solis æterna est Baccho, Phœboque juvena.

Ac ejusmodi coronam hederaceam cum corymbis, λεμνίσκων δύο κατηρημένων, qualem in Græciæ Magnæ numismatibus videas, nobisque Capella, & Manilius l. 5, describunt, exhibuit quoque Bayerus in Vranometria. Sanè ob raritatem, exemplo Liberi, victorem exercitum hederâ coronatum ex India reduxit Alexander. De hac Artemidorus l. 1, c. 79 : *Corona vitis, inquit, & hederæ solis Dionysiacis artificibus confert : reliquis vincula significat, propter pampinos retortos, & hederæ amplexus; aut morbum eadem gratiâ. Malefactoribus autem decollationem portendit, propterea, quòd ejusmodi ferro refecentur.* Atque hinc *hederæ*, æquè ac *vitis*, *similax*, *abies*, *ficus*, & *quercus*, Baccho sacra : quem quoque *Hederenum* dixerunt Acharnis; ubi primùm inventa fertur hederæ. Nisi potius id factum velis Nysæ, quam ille in extrema ferè India condidisse, ac ibi hederam plantasse dicitur : unde & fortè *Dionysus*, sive *Dionysius*, quasi dicas, *Deus Nysius*, est nuncupatus.

Appellata autem est hæc nostra *sideralis Corona* ab antiquis, *Borea*, ad differentiam ejus, quæ sub pedibus est Sagittarii; nempe *Coronæ austrinæ*. Et pinxerunt eam non-

nonnulli ut Romanorum *triumphalem*; quam publicus minister, eodem curru triumphali Romæ vectus, supra caput Imperatoris tenebat; qualem describit Iuvenalis Sat. 10: alii ut *novum diadematis genus*; alii alio modo; ut jam diximus, & ad Signum Coronæ austrinæ, quod adi, quoque videbimus.

Adscribitur verò ea imprimis *Ariadnæ* Minois junioris, Cretæ Regis, ex Paliphaë filia, ac Androgei sive Glauci sorori: unde & *Cretica*, sive, quod idem est, *Gnosia*, vel *Gnosia*, & *Cnosia*, appellatur: ut apud Virgilium 1 Georgicorum:

Gnosiaque ardemis descendit Stella Coronæ.

Hujus Ariadnæ beneficio ac consilio, labyrinthum inexplicabilibus viarum ambagibus conspicuum, putà inevitabilem visam Atheniensium ignominiam, evasit, ac in eo degentem Minotaurum, hoc est, *Minois* exercitus præfectum, nomine *Taurum*, sive Tauri hujus filium adulterinum, occidit Theseus, Ægei Athenarum regis, (quem cur Neptunum dixerint, explicavimus ad signum Geminorum) ex Æthra filius, ac Hippolyti, & Demophoontis pater. Qui tamen immemor beneficii, & perjurus, eam unà cum Phædra, fratris Deucalionis filia abductam, Catullo teste, in Insula Naxo, à Baccho ejus admonitus, postea reliquit; æquè ac Iason Medeam Ætæ regis Colchidis ex Idyia, sive Hecate filiam, & sororem Circes, ut C. Cælius apud Solinum c. 8 vocat, nempe junioris; senioris verò amitinam sive fratre prognatam; ut est apud Homerum Il. x, Apollon. Argon. 3, Hesiodum; & nos in Eridano demonstrabimus. Unde Ariadna ipsa in Thesei perfidiam sic invehitur:

Siccine me patriis abductam perfide ab oris,

Perfide, deserto liquisti litore, Theseu?

Vide sis quid de hoc nobis dictum ad Signum Sagittarii, item Geminorum.

Sed duæ Naxiis cultæ sunt *Ariadnes*: illa à Theseo, regnante Swardio Naxii nepote, rapta, cum mœstitia: at altera Liberi, sive Bacchi uxor, cum hilaritate; ut ex

Plu-

Plutarchi Theseo liquet. Et hanc cum Libero patre pinxit Aristides Thebanus : quæ tabula vendita dicitur sex millibus Sestertiùm. Interim tamen qui has Ariadnas, more solito, confundunt, affirmant, Bacchum primam illam à Theseo relictam duxisse in uxorem ; eoque Coronam, quam Vulcanus Veneri, unde & *myrtea* quibusdam creditur, & hæc rursus Ariadnæ dederat, Arato teste, astris intulisse : ut *μῦθα* sit *Ἰσθιοπένης* Ariadnæ, hoc est, *in recordationem absentis*, vel mortuæ Ariadnæ ; sive, ut alii tradunt, ad leniendum dolorem, quem Ariadnæ creaverat Bacchus ; cùm amore filia Regis Indiæ exardescens, eam spernere videretur. Alii addunt Ariadnam ipsam telo à Diana, ob amissam virginitatem, jam transfixam, unà cum Corona astris illatam fuisse. Atque hinc canit Propertius :

Te quoque enim non esse rudem testatur in astris,

Lyncibus in cælum vecta, Ariadna, tuis.

Item Seneca in Hippolyto, ubi Phœdram absentem Ariadnam sic invocantem introducit :

Tete, soror, quacunque siderei poli

in parte fulges, invoco ad casum parem.

Quod tamen aliqui de ipsa Erigone intelligunt. Et Catullus ex Callimacho :

Aut Ariadneis aurea temporibus

fixa corona foret. --

Quin imò Manilius Coronam in ipso cœlo Ariadnæ capiti impositam scribit in Sphæra ; uti & Iustinus Martyr in Apologetico. Et ait qui Cretica scripsit, Bacchum Ariadnam conjugem tali dono honoratam, Faunis curram stipantibus, abduxisse : quod etiam apud Guilielmum de Choul, Neronis Numisma testatur. Ac valde verisimile hoc est ; cùm antiquissimis temporibus, Plinio teste N. H. l. 16, c. 5, nullis, præterquam Diis, aut in Deorum numerum receptis, concefferint coronam. Sic primum omnium capiti suo coronam imposuisse modò diximus Bacchum, & quidem hederaceam : quæ omnium prima in usum venit, ac imprimis Baccho initiatis postea imposita est ; ut proditum Euripidi in Bac-

Bacchis, & Dionysio in Cosmographia, item Macro-
bio l. 7 Saturnal. c. 1. Et in numismate quodam ve-
teri conspicitur Bacchi simulachrum cornutum ac he-
derâ coronatum cum racemo in dextra, & spolio in si-
nistra, additâ epigraphe ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗ-
ΡΟΣ. In alio est idem simulachrum, sed alterâ facie
Hercules cum clava & spolio, superadditâ inscriptione
ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ, & infra ΘΑΣΙΩΝ:
nempe quia ex Thasiis populis Insulæ cujusdam Thra-
cibus finitimæ Herculis majores ortum traxisse fertur.

Cæterùm illam Ariadnæ Coronam Timachides Poë-
ta plexam fuisse ait ex quodam flore, qui dicebatur
ἀνθ' ὀφειν. Ἀπὸ τέτυ, inquit Athenæus, ἀνθ' οὗ φησὶ
καὶ τὸ ῥ' Ἀριάδνης καλέμενον σέφανον περιέχεται. Sed &
in Ariadnæ σέφανῳ καλεσρισμένῳ esse herbam, nomine
Ψαλόκανθον, Crinagoras Poëta dixit in Epigrammate
apud Ptolemæum ἔ Ηφαισίων; ut ex Photii Biblio-
theca constat. Videatur de hoc Scaliger in Manilium.
Meminere quoque hujus Sideris Ptolemæus Almag. 7.
Alphonfus in Tabulis, Cæsius Bassus, Cæsar Germani-
cus, Iul. Firmicus l. 8, & 11, Marcellus l. 1, c. 4, &
l. 5, c. 1, Plin. N. H. l. 18, c. 23, & 31, & Ovidius in
Fastis; ubi in 5 canit:

*Bacchus amat flores; Baccho placuisse Coronam,
ex Ariadnæo sidere nosse potes.*

Sunt præterea, qui dicunt, Coronam hanc esse *Thesæi*;
quam in mare se conjiciens, ut gemmam Minois in il-
lud abjectam quæreret, ab Amphitrite dono acceptam,
Neptunus inter sidera retulerit. Sed sub hac cœlesti
Corona potius intelligi potest *illa Magni Ahasveri*;
quam capiti Vxoris suæ imposuit, Esther c. 2, v. 17. vel
aurea illa Regis Ammonitarum talenti pondere; qua bello
potitum Davidem, ante Homeri tempora, insignitum
fuisse ex lib. 2 Reg. c. 12, v. 30 notum: vel, si mavis,
Spinea illa Salvatoris nostri Iesu Christi ἀναθησεφέ; qua
illum pro peccatis nostris patientem, dehonestare vo-
luerunt Iudæi: ut ex historia Evangelistarum multis in
locis videre est.

XIII. SERPENTARIUS; der Schlangen-man;

Serpentinarius, *Serpentislator*, *Columellæ Anguiger*, *Anguifer*, *Ciceroni Anguitenens*, *Effeminatus*; *Ophiulcus*, *Ophiulculus*, rectiùs *Ophiuchus*, id est, *Serpentis præses*; quibusdam *Carnabons*; *Triopas*; aliis *Hercules*, *Puer angues manibus pre-mens*; aliis *Cæsus* sive *Glaucus*; item *Æsculapius*; *Phorbas*; *Cadmus*; *Iason*; *Æsacus*; *Laocoon*; *Aristaus*, &c. Græcè *Arato Μορπεός*, communiter *ὄφιςχος*, malè *ὄφιςλχος*: *Mauris*, qui *Gruem*, sive *Ciconiam serpenti insistentem* pingere solent, *Elhague*, *Alhague*, corruptè *Alangue*: Arabibus *Afeichius*, sive *Afeichus*, quod ex Græco *ὄφιςχος* est depravatam; noviter *Alhava*. Medio noctis mesuranicus est, circa initium mensis Iunii: stellisque in globo nostro insignitur 23; inter quas conspicitur fulgidissima in capite, *Ras al-hague*, hoc est, *Caput Serpentarii*, vulgò dicta.

Postello sunt 24 stella intra Signum, & 5 extra: Bayerus autem numerat 30; quarum una in capite secunda magnitudinis; 7 tertia; 9 quarta; 11 quinta; & dua sexta: omnes h & ♀ imperio subiecta, præter sporades ♀ dictas.

Signum hoc à plerisque tribuitur *Æsculapio*; qui & *Asclepius*, ut Græci ferè scribunt, *Zenobio Acciaolo*, apud *Theodoretum Cirenensem*. Hinc quoque ejus festum *Asclepiæa*, *Ασκληπιεία*: quod *Epidauriis* fuisse *Plato* ait in *Ione*, *Pausanias* in *Corinthiacis*, & *Pollux Onomast.* l. 1, c. 32. Sed cum *Cicero* l. 3 de *Natura Deor.* tres recenset *Æsculapios*; quis propriè ex tribus illis καὶ ἑστὶν ἄλλος fuerit *Æsculapius* ambigitur. Tamē plurimorum sententiæ conveniunt in *Messenium*: qui

qui Podalirii, & Machaonis pater. Cujus cum incerti essent parentes, aut saltem pater, auctore Tarquitiio, fingebatur, Albrico teste, filius Apollinis, ex Coronide nympha, Phlegyæ regis ac bellatoris acerrimi filia: ut Diodorus Sic. l. 4, c. 9, Pausanias in Corinthiacis, Homerus Hymno in Æsculap. Apollonius in Argonaut. l. 4, Hyginus fab. 14, 97, 202, & 251 tradidere; & nos quoque ad Signum Corvi innuimus. Hic Epidauri in Argia, ut vult Pausanias in Corinthiis, si non natus, certè ibi cultus fuit: quod Livius l. 5, & 45, Minucius in octavo, Arnobius l. 7, aliique quàm plures testantur. Atque hinc quoque *Iuvenem Phœbeium*; & *Epidaurium* dixit Ovidius in Arte:

*Afferat ipse licet cunctas Epidaurius herbas,
sanabit nullâ vulnera cordis ope.*

Alii tamen matrem illi fuisse contendunt *Arsinoën Messeniam*, stupro compressam; quam dum virgo esset, *Coronidem* appellatam ex Asclepiade Poëta antiquo, & Aristide, Scholiastes Pindari Pythior. Od. 3, annotavit. Et hæc Arsinoë, sive Coronis ex regia Perieris Messeniorum regis stirpe genus ducebat: quippe neptis erat Perieris ex filio Leucippo: ut traditum Pausaniæ in Messeniis. Vnde & partem Messenes Ithomon, & Oechaliam Euryto olim regnatam, filiis Æsculapii paruisse tradit Homerus Iliad. 2. Imò ipse *Æsculapius*, rariùs *Epidaurius*, quàm *Messenius* vocatur: ut auctores sunt Reinerus Reineccius Hist. Jul. part. 1, regno 26, Tranquillus de Illustr. Viris, Lactant. divinar. Instit. l. 1, c. 20, Aristides apud modò memoratum Pindari Scholiasten, aliique; quos maximus Vir Joh. Heinr. Meibomius in Commentario suo ad Orcum Hippocratis adducit. Ac natum Æsculapium ex Coronide propè Laceream ad ripas Amyni fluminis tradit Apollonius l. 4: ubi à matre expositus, ac caprino lacte nutritus, teste Lactantio de falsa Relig. imò à Chirone educatus dicitur. Quamquam alii maliot, eum ex utero matris, Dianæ jussu, ob concubitum cum Ischye Elati filio, rogo jam impositæ, à Mercurio, sive Apolline

ipſo extractum fuiſſe : ut teſtis eſt Ovidius l. 2 *Metam.*

*Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
femina : ſed natum flammis, uteroque parentis
eripuit ; geminique tulit Chironis in antrum.*

Cultus autem fuit hic *Æſculapius Meſſenius*, ob medicinae artis principatum, qua multos ſanitati reſtituit, conclamatae antea valetudinis creditos, ut numen ſanitatiſ per totam Græciam ; imprimis autem Epidauri : ubi & fulmine ictus, ut ajunt, deceſſit, ac ſepultus eſt, auctore Clemente Romano. Quod Cynofuris oppido factum, tradidere Marcus Tullius loco adducto, & Clemens Alexandrinus in *Protreptico* : in cujus tamen l. 10 *Recognit.* invenias ſepulchrum ejus oſtenſum Epidauri. Imò & ab ipſis demum Romanis, exemplum Epidauriorum ſequentibus, ob eandem cauſam ; divinos fuit honores adeptus. Indicio ſunt inſcriptiones antiquæ : ubi crebrò junctim legas Λ Σ Κ Λ Η Π Ι Ω, Κ Α Ι Υ Γ Ε Ι Α : item Æ S C V L A P I O, E T S A L V T I. Cui interdum ſubjungitur *σώτησιν πολιέχοις*, id eſt, *Servatoribus urbis præſidibus* : ſive *θεοῖς, ὑπηρετοῖς, Diis auxiliariſ*. Particulatim verò legas, mox *κυρίῳ Ἀσκληπιῳ*, *Domino Æſculapio* ; mox *Νυμνίνι* ſive *Deo Æſculapio*, vel *Æſculapio Sancto*. Apud Epidaurios, teſte Pausania in *Corinth.* ſimulachro Æſculapii arte Thraſymedis Parii Arignoti filii confecto *canis ad pedes decumbens* additus erat, ſive ad vigilantiam denotandam, huic animali peculiarem ; ſive quia recens editus, ac in finibus Epidauriorum à matre, vel, ut alii tradunt, ab avo Phlegyâ, in ſolitudine montis Titthei expoſitus, à cane Autolai cuſtoditus, uti à capra enutritus, credebatur. Unde & nonnulli *Æſculapii* nomen ex voculis Ebraicis *ez*, hoc eſt, *capra*, ſive *Eſch*, *ignis*, & *Keleph*, quod *canem* ſignificat, conſtatum eſſe autumant. Alii tamen, inter quos eſt Tzetzes *Chil.* 10, priùs *Apium*, ſive Ἄπιον vocatum indicant ; eò forſan, quod *Api* Ægyptio, quem inter ſacerdotes Ægypti principem, & naturalis Philoſophiæ maximè peritum, Cyrillus commemorat, operam dederit : unde & in Græciam reverſus, pro *Ægyptio*,

pio, aut *Memphitico*, habitus. Postea verò, cum Asclen quendam, Epidauri tyrannum ἰατροποιῶν sanasset, dictum fuisse *Æsculapium*, quasi dicas, *Asculis Apium* : ut est apud Auctorem Etymologici.

Cæterum hic *Æsculapius* *Achillis*, & *Herculis* *Thebani* ὄρχηρον fuit : quod inde patet ; quia in *Pelio* monte medicinam, teste *Homero* *Iliad.* 4, *Pindaro* *Nemear.* Ode 3, *Tarquitio* de *Vir.* illustr. & *Lactantio* l. 1 de falsa relig. c. 10, æquè ac *Hercules* astrologiam, & *Achilles* citharam, ut est apud *Arateorum* *Cæsaris* *Germanici* interpretem, à *Chirone* *Centaurio* præcipuorum *Græciæ* principum, ut *Herculis*, *Iasonis*, *Achillis*, in medicina præceptore, didicisse ; imò *Argonauticæ* expeditioni ad rapiendum aureum vellus interfuisse dicitur. Et certè in peritia hujus artis ita excelluit ; ut varios sanitatem desperantes pristinæ saluti restituerit ; atque hinc defunctorum nonnullis vitam reddidisse crederetur ; imò eâ causâ, *Corn. Celso* in *procem.* l. 1, teste, in deorum numerum, & inter astra relatus sit. Ex iis autem, quos desperato in morbo curavit, fuere *Cæsius* sive *Glaucus* communiter *Androgeos* dictus ; & *Tyndarides* apud *Plin.* l. 29, c. 1 : item *Hippolytus* *Pausaniæ*, *Hymæus* *Orpheo*, *Capaneus*, & *Lycurgus* *Stesichoro*, *Euryclea* *Epiphanio*, *Senex* quidam *pecuniosus* *Platoni* l. 3 de *Republ.* ac alii aliis celebrati.

Androgeos, quem *Fulvius* *Ursinus*, & *Hyginus* in *Ophiucho*, *Glaucum*, alii Latine *Cæstum* vocant, fuit filius *Minois* junioris, regis *Cretæ*, ab *Atheniensibus* & *Megarensibus* invidiâ necatus, dum *Panathenæa* celebrantur. Vnde bellum adversus tum *Megarenses*, tum *Athenienses* : qui sub rege *Ægeo* ed adacti, ut pueros suos *Minotauro* objicerent ; sive potiùs, ut vera haberet historia, liberos septenos è suis quotannis in *Cretam* mitterent *Tauro* tributarios ; cujus ductu *Minos* bellum gesserat cum *Atheniensibus* : unde *Minotaurus*, quasi *Minois Taurus*, vocari solebat : ut in *Signo Coronæ boreæ* fusiùs indicavimus. Hoc tamen demum sub *Theseo*, cum is *Taurum* devicisset, desit. *Androgeos* verò,

verò, quòd herbà , quam Serpens Æsculapio indicaverat, vel adportaverat, excitatus crederetur, in *Serpentarium* mutatus, ac in cœlum receptus dicitur. Imò eà causà in Ceramico ab Atheniensibus cultum testatur Hesychius. Fabulam autem de Androgeo, sive Glauco vitæ restituendo Hyginus in Ophiucho, & Fulv. Ursinus Famil. Rom. fol. 3, ejusmodi narrant: *Cum Æsculapius Glaucum cogereetur sanare inclusus quodam loco secreto, bacillum tenens manu, cum quid ageret, cogitaret, dicitur anguis ad bacillum ejus arrepsisse: quem Æsculapium mente commotus interfecit, bacillo fugientem feriens sapius. Postea fertur alter anguis eodem venisse, ore ferens herbam, & in caput ejus (interfecti Serpentis) imposuisse; quo factò, loco (utrumque) fugisse. Quare Æsculapius usus esse eà herbà, Glaucus revixisse, & na Anguis in tutela Æsculapii esse dicitur.* Hinc Propertius l. 2, eleg. 1:

*Et Deus extinctum Cressis Epidaurius herbis
restituit patrius Androgeona focis.*

Alii volunt Serpentem adportasse herbam Æsculapio, in favorem Hippolyti, Thesæi ex Antiope, sive, ut nonnulli tradunt, Hippolyta Amazone filii, quem noverca ejus Phœdra, Minois II Cretæ regis & Pasiphaës filia, ac soror Ariadnæ, ob denegatum concubitum, occidisse fertur; ut herbà illà à serpente adportatà ex mortuis resuscitaretur: hoc est, herbæ medicamento longà artis experiencià, & vigilantia sive perspicacitate prorsus serpentinà invento, (serpens enim in hieroglyphicis est sapientiæ symbolum) graviter decumbens, restitueretur. Rem totam poetico more sic narrat Virgilius Æneid. l. 7:

*Namque ferunt famà Hippolytum, postquam arte novercæ
occiderit, patriasque explerit sanguine pœnas,
turbatis distractus equis: ad sidera rursus
Ætheria, & superas cœli venisse sub auras,
Pæoniis revocatum herbis, & amore Dianæ. &c.*

Atque ex hoc vides, cur Æsculapius dicatur in cœlum receptus, serpentem in manù tenens: quin &, cur ejus simulachrum in templo Epidaurio scipionem aut baculum

lum nodosum, sive agrestem, ut Ovidius l. 15 Metamorph. fab. 5, vocat, quo difficultatem artis notari auctor est Festus l. 9, & Pierius Hierogl. p. 131, manutenerit alterâ, alterâ caput draconis sive serpentis premeus. Sanè gestamen ejus erat baculus serpente involutus; ut est apud Dercylum. Et dices, inquit Apuleius Met. l. 1, *Dei baculo, quod ramulis semiampytatis nodosum gerit, serpentem lubricis amplexibus inhaerere.* Imò hinc quoque Græcis quibusdam simulachrum ejus totum erat serpens. Et apud Lucianum in Dialogo de falso Vate legas, sacerdotem quendam serpentem per exiguum in ovum *corniculæ* vacuum inclusisse, idque cernâ oblitum in luto occultasse. Quippe *κρῦπτη*, cum *cornicem* significet, & *Κορῶν* Æsculapii matris nomen inde formatum sit, eò fingebatur Æsculapius ex ovo *Corniculæ* prognatus. Idipsum ostensurus ille sacerdos, populum arâ exstructâ congregavit: Apollineque, & Æsculapio, ut adsint, incognitis quibusdam vocibus invocatis, phialâ aquam hauriens in profundum demersâ ovum illud unâ extraxit, ac in conspectu populi fregit: atque sic pullum serpentis recentem admirantibus cunctis ostendit. Paucis verò diebus elapsis alium insignis magnitudinis serpentem in loco quodam obscuro artificiosè se moventem monstravit; populoque persuasit, priorem illum in tantam magnitudinem crevisse, ac deum esse Æsculapium ex Apolline genitum.

Verùm non Græcis solùm, sed & Romanis, qui seriùs Æsculapium colere cœperunt, totus erat serpens.

Hinc Q. Serenus Æsculapium compellans:

Qui quondam, placidi tectus sub pelle draconis,

Tarpeias arces, atque inclyta tecta peristi.

Occasionem ejusmodi cultus enarrat I. H. Meibomius ad Orcum Hippocratis p. 44: *Cum gravi pestilentia Urbs Roma laboraret, Q. Fabio Gurgite, & D. Junio Bruto Scævæ COSS. anno V. C. cccc LXI; & S. P. Q. R. juberetur, consulto oraculo, librisque Sibyllinis, pesti expandendæ Æsculapium Epidaurum accersere; virescens cum legatis, quorum princeps Q. Ogulnius, eò miserunt. Epidauris, quod*

Deum suum in viti dimitterent, cunctantibus, Draconem ferunt prodisse, sive Anguem ingentem, perque mediam urbem ad Romanorum irremem perrexisse, atque in Ogulnii tabernaculo in gyrum circumvolutum se composuisse. Istum anguem Romanum Æsculapium esse vari, cui dracones, ac serpentes sacros sciebant, magna cum veneratione Romam advexerunt. Iamque triemis in Tiberi erat, propè insulam, cum anguis è navi in illam profudit,

— Et finem, specie cœlesti resumptâ,

luctibus imposuit, venitque Salutifer Vrbi:

ut Ovidii utar verbis, *Metam.* l. 15, fab. 51. Id Romani conspècti, templum in Insula Tiberina novo Deo dedicârunt (hodie S. Iohannis Colevita vocatur,) ubi sub serpentis deinceps imagine coleretur. Meminere quoque Livius l. 10, Arnobius l. 7, adversus gentes, Cicero l. 3 de Nat. Deor. Valer. Max. l. 1, c. 8, Aurel. Victor de Viris illust. c. 23, Florus Epit. Livii l. 11, Orosius l. 3, c. 22, alii.

Cæterùm Æsculapii munia, & symbola medica descripsit Iunius Medicus hisce verticulis:

Quis Deus es? Phœbo satus, atque Coronide. Habes cur
sceptrum? Aegris ut rex impero. Quid residues?

Sit sedato animo Medicus. Quid verticem inumbrat
laurea? Perpes enim vivit ab arte decus.

Nodoto baculo quid nitere? Difficilem artem
id notat. Hinc cur stat Gallus, Et inde Draco?

Cura vigil Medicum decet, ac custodia. Quid vult
sub pedibus canis? Hoc symbolon est fidei.

Quidve tegit mentum propexa incanaque barba?

Longa ætas firmat iudicium, atque fidem.

Sed alii regerunt Serpentario hoc denotari Phorban-
tem Lapichis ex Apolline, ac Stilbe prognati, & Orsi-
nomes filium; qui in regnum succedens, omnes suos
populos à patre nominâsse dicitur Lapithas: alii Lao-
coontem. De Laocoon:e Ludovicus Demontiosus in li-
bello de sculptura, & pictura veterum, sic scribit: Lao-
coontem illum quis saltem famâ non novit? quod etiamnum in
Vaticano artis miraculum ostentatur, spectantibus horrorem in-
cutiens,

cutiens, artis statuarie cum poetica certamen, & utriusque cum ipsa natura, palmâ dubiâ. Stupendum opus ex uno lapide, patrens, & liberi, horrendi draconum nexus, patris angustia, liberum gemitus expressi. &c. De Phorbanie verò memorant, quòd multitudinem serpentum ingentem ex insula quadam fugaverit, ac propterea ab incolis pro Serpentario cœlesti sit habitus.

Verùm nos potiùs sub hoc Signo intelligimus *Aaronem*, cujus baculus in Serpentem transformatus legitur Exodi 7, 10 : sive etiam *Mosen*, qui serpentem erexit æneum in deserto, ut omnis illum aspiciens à morfu serpentum igneorum convalesceret, Numer. 21, 8.

XIV. SERPENS SERPENTARII; die Blaue Schlange / die Stof-schlange;

Coluber, Anguis; Ophis, Serpens Ophiuchi; Serpens Sagarinus, Hercules, Lernaus; Serpens Esculapii; vel Laocoontis; Serpens Casti sive Glaucci; Lesbii Draco; Draco Tiberinus: Græcè ὄφης ὀφιδέας, ad differentiam δὲ δράκοντος; item Ἐρπετὸν, Ἐγχελὺς, Anguilla: novo fortassis Arabico vocabulo Alhaia. Præcedente parte medinoctius, & mesuranicus est, circa initium Maji; posteriore verò sive sequente, sub finem Junii, circa Solstitium æstivum: stellisque in globo nostro insignitur 18, b & δ virtute pollentibus.

Postellus totidem agnoscit: Bayerus autem numerat 37; quarum una in collo secunda magnitudinis; 7 tertia; 7 quarta; 3 quinta; 19 sexta, per totum corpus diffusa.

Tres in asterismis Angues novimus, inquit Scaliger, Anguem Vrsarum; Hydram; & Anguem Ophiuchi. Quibus & nos cum neotericis quartam adjungimus; nempe Hydram parvum non procul à polo antarctico, in

meridie, positum: ad cuius Signum de serpentum origine acturi sumus. Hanc Serpentum veram distinctionem Statius ignorans, *Anguem Vrsarum*, sive *Draconem* cum *Hydra* confundit, cum 5 Thebaidos sic canit:

Quantus ab arctois discriminat æthera plaustris

Anguis, & usque notos, alienumque exit in Orbem.

Anguis enim Vrsarum non exit in alienum, sive notium Orbem, quem Manilius, respectu nostri, peregrinum vocat. Sagarinus autem, sive Herculeus, ut alia cognomina, quippe quorum explicatio ex præcedenti patet Signo, taceam, serpens hic dicitur; quod, Hygino teste, ejusmodi serpens in Lydia ad fluvium Sagarim ab Hercule sit interemtus. Cæterum sub hoc Serpente cœlesti intelligi potest Anguis ille, qui protypus erat Christi crucifixi, æneus à Mose in eremo erectus, sive in conspectu populi Israëlitiçi pœnitudine ducti palo affixus; quem qui ab immixtis serpentibus ignitis læsi conspiciabant, sanitati reddebantur: ut legere est Num. c. 21, v. 8, & Ioann. c. 3, v. 14.

XV. HERCULES; der Held / sive
Drachen-streiter / Keulen-träger /
Kniffen / das Helden-gestirn;

Nixus, M. T. Ciceroni Nisus, Vitruvio Nessus, aliis Genu flexus, Ingeniculus, Ingeniculatus, Geniculator, Prociduus in genua, Incurvatus in genua, vulgò Engopasi; quibusdam Charops, id est, torvè intuens, Cernuator, habitu ad cernuandum composito; Monstrorum domitor; Ovidio Metam. l. 15, Claviger; aliis Saltator; fortè, quia inclinato capite quasi saltare videtur; item Aper; Alcides, Hercules parvus, Amphitryonides, Heros Tiryntinus, Oetaus, Canopiùs, quasi dicas, Paliceus; Callinicus, id est, præstans victor:
non-

nonnullis *Melon*, & *Mellus*, id est, *ovillus*; item, *Melicartus*, *Melicerta*, *Malica*, *Desanaus*, *Desanes*; *Diodas*; *Palamon*; *Maceris*; Germanis Veteribus *Almannus*; Romanis *Sancus*, sive *Sancus*: aliis *Theseus*; *Lycaon*, *Trapezius*; *Ixion*; *Prometheus*; *Thamyras*, sive, ut quidam scribunt, *Thamyris*; *Orpheus*: Græcis vulgò ἐν γόνασι, quasi dicas, *in genibus*, *genua* sive potius *genua flectens*, Οὐκλόζων, *genua flectens*, Homero γνῶξ ἐπιπῶν, *in genu prostratus*, Κυβισητής, *in caput saltans*; Arato εἰδῶλον κεκμηκὸς ἀπὸ θῆς καὶ αἴσον; Apollodoro χαρῶψ, *torvè intuens*, item πολὺπλαγῶπι, hoc est, *multis laboribus huc illuc agitato*, Artemidoro Καλλίνικῶπι, hoc est, *egregiam victoriam consecutus*, aliis κερωήτης, *Clavator*, κερωήφορῶπι, *Claviger*: Arabibus *Algiethi*, sive *Algeethi*, Schickardo *Algathio*, id est, *procidens*, scilicet *Hercules ἐγγόνασιν*: idcircoque plerumque additur *alai rochbatih*, hoc est, *super genua sua*: Alphonfinis malè *Rasaben*: aliis Arabicè *Elgeziale rulxbachei*: Ægyptiis *Patacus*, *Epipatacus*; *Gignon*, vel *Gigon*; item *Trapezius*, quod tamen *Lycaoni* potius convenit: Persis *Ternuelles*, item *Sandes*; Indis *Dorsanes*, i. e. *Hercules*. Cernitur hoc situ in meridiano mediâ nocte, mense Junio: stellasque in globo nostro comprehendit 27; inter quas illa *Martialis* & *Mercurialis* naturæ in capite, quæ ex descriptione *Draconis* irrepfit, κατ' ἐξοχήν dicitur *Hercules*, recentioribus editionibus Alphonfinis *Rasaben*, rectius tamen *Ras algeethi*, Schickardo *Rasol-gathii*, hoc est,

est, *caput procumbentis*, nempe *Herculis*: & alia in manu sinistra, *Tychoni* in dextro cubito, *Marsie*, sive *Marsie*, id est, *reclinatorium*, *Schickardo* *Marsikon*, id est, *axilla*. *Tabulæ ὠλέκρον*, sive *ἀγκῶνα*, *Dores κύβιν* vocant.

Postellus numerat 30 stellas: *Bayerus* verò, traditâ *Herculi* in manum clavâ, sive ramo ex arbore *Hesperia* pomifero, novem stellis constante, 48; quarum 9 tertia magnitudinis, quibus accenset: et illa in sinistro humero trium borealior, quam *Barbari* *Rutilicum* dicunt; 14 quarta, quas inter est *Maasym* in dextro ὠλέκρον occidentalior; 8 quinta, ubi in clava iuxta pollicem se offert *Cateia*, *Horatio* *Caja* dicta; & 17 sexta, omnes secundum *Ptolemaum* *Mercuriales*, sed secundum alios *Martiales*, exceptâ primâ in *Capite*, que utramque naturam participat.

In Globo nostro pingitur *Senex*, qui cernuans, & iracundè quasi intuens, altero tantum poplite, sive pede ingeniculato nititur; qualis ingeniculorum, & supplicantium, sive certantium, vel laborantium, vel telas jaculantium gestus: additis insigniis, clavâ, & pelle leoninâ. Arabibus verò est *Camelus* cum instrato suo.

Cæterum quis hic *Genicularor* sit, & cui hoc Signum propriè attribui debeat, diu inter auctores non convènit; his *Thamyrim*, illis *Prometheum*, aliis *Orpheum*, vel alium existimantibus. *Panyasis* verò, *Herodoti* ille vel avunculus, vel patruelis, in *Heracleide*, 14 librorum opere, quo *Herculis* gesta complexus est, tradidit esse *Herculem*, omnium monstrorum, latronum, maleficorumque hominum domitorem. Vnde *Festus* *Avienus* in *Arateis*:

*Illa laboranti similis succedit Imago
protinus, expertem quam quondam dixit Aratus
nominis, & cuius latuit quoque causa laboris.*

*Panyasi sed nota tamen: cui longior ætas
erunt excussis arcana negotia rebus.*

Panyasin hac in parte secutus est *Eratosthenes*: unde *Hyginus* in *Astron. poetico*: *Engonasin* *Eratosthenes* *Herculem* dicit, supra *Draconem* collocatum.

Sed

Sed cum veteres, pro more solito, fortes ferè Hercules nomine insigniverint, atque ita tam varii fuerint Hercules, quos, cum diversorum temporum, ac locorum, heroumque historiis, nationes in unum confudere, ut jura coquus; valdè operosum erit inquirere, cui nam ex tot heroibus sub Hercules nomine notis, hoc cœleste signum propriè tribuatur. Tres enim numerat Diodorus in 4; sex Arnobius itidem in 4, uti & Cicero de Nat. Deorum: imò Varroni erant Hercules quadraginta tres; in quibus tamen quosdam fuisse totos symbolicos, non ad gestorum historiam, sed ad rerum naturam prorsus spectantes, verisimile est. Qualis *Ogmios*, sive *Hercules Celticus* apud Lucianum; qui eloquentiæ symbolum erat: item *Hercules Romanus*, S. Aurelio Victori ex L. Cassii Heminae Annal. l. 1, *Recaranus*, & Verrio Flacco apud Servium ad 8 Æneid. *Caranus*, vel *Garanus*, Poëtis *Gradivus* dictus. Videatur de hoc Vossius l. 2 Idololatr. c. 16.

Omnium verò antiquissimus erat ille *Hercules Ægyptius*, qui, Diodoro l. 1, teste, Mitzraimo, Osiridi illi antiquissimo, filio Chami, genere propinquus, ac dux fuit exercitus, secundum aliquos *Gignon*, vel *Gigon* dictus. Vnde Hesychius: *Gignon* aliquibus *Gigon*, *Patæcus*, *Epipatæcus*, *Trapezins*: aliqui *Herculem Ægyptium* intelligunt. Et ab hoc diversus, quippe qui longè junior, est alter *Ægyptius*, vel potius *Ægyptiocananæus*, à devicta Cananæa sic dictus; quem nullum alium, quàm *Iosuan* esse, maximus ille Vossius, gesta Iosue cum illis, quæ Herculi suo tribuunt gentiles, conferens, l. 1 Idol. c. 26, luculentissimè demonstravit. Atque sic ad minimum duo sunt Hercules Ægyptii.

Præter hos alius fuit *Hercules Phœnicus*, sive *Tyrinus*, Athamantis, sive, ut traditum Sanchoniathoni aut Philoni Bybliensi, Iovis Demarootis regis Phœnicæ filius, & Cadmi Phœnicis ex filia Ino nepos. Hic *Palemon* dictus, postea vocabatur *Melicarthus* sive *Melicerta*, hoc est, *rex civitatis*, *Ἡὸς πολιῆχος*, ex Ebræo *מלך מעלך*, *rex*, & *מלך* carta, *civitas*; Amathussis verò, teste

Hesly-

Hefychio, *Malica*; quod ex priori formatum videtur, literis ultimis abjectis: & Eusebio in Chron. ad num. 497, ac Florentio Wigornienfi, *Desanans*, sive *Desanes*; Indis, teste Hefychio, *Dorsanes*; denique Georgio Synkello Διδάσ, *Diodas*. De hoc sic Hyginus fab. 2: *At Ino* (Dionysi sive Liberi, regis Thebani, amita, Semeles soror, & Cadmi ex Harmonia filia) *cum Melicerto filio in mare se precipitavit. Quam Liber Leucotheam voluit appellari; nos Matrem Marutam dicimus: Melicerten autem Deum Palemonem, quem nos Fortunum dicimus.* Hinc Virgilius 1 Georgic. *Palemonem* Diis nauticis jungens, *Inoum Melicertam* dixit. At Liber, nepos ille Cadmi Phœnicis, rex Thebæ, consobrino suo *Phœnicium* imposuit nomen; quod modo explicavimus. Atque hic *Hercules Phœnicus*, qui Cananæo, sive Israëlitico Herculi par, & si Eusebio fides, vixit, quo tempore Moses in monte fruereetur adspectu divino, ortus est ex posteris *Esaui*, sive *Edomi*: quem gentiles interpretatione regem *Erythram* memorant: ut ad Andromedæ signum quoque monuimus. Vnde & sinus ille Arabicus, ad quem Idumæi illi habitabant, Ebræis *Mare Edomi*, sive *Idumæum*, Græcis Ἐρυθραίων, *Erythræum*, Latinis *Mare rubrum* nuncupatur: ut solâ linguâ hæc differant. Nam *Edom* idem est, ac *rufus*; & ἔρυθρός idem, ac *ruber*. Ab hoc mari Idumæo, sive Erythræo profecti sunt Edomitæ, prodente id ipsum Herodoto initio operis sui, item Plinio ac Solino, in regionem Tyri, ac vicinam; indeque nomen *Phœnicum* accepere: quod iterum à *rubedine* dictum. Φοινίξ enim idem, ac ἔρυθρός, id est *ruber*, sive *rutilus*, & *spadicens*: unde Latini postmodum fecere *punicus*; item *Pænus*, & *Punicus*. Ac sic litoralis omnis tractus, ut cum Procopio ex Vandalicor. secundo loquar, ab Sindone usque ad limites Ægypti, postmodum *Phœnice* vocabatur. Hercules autem, qui coloniam hanc ducebat, Tyrum ædificavit: ubi quoque, teste Clemente Romano, sepultus est. Atque hinc demum *Herculis Tyrii*, & *Phœnicii* nomen, imò ipsum fortè *Melicertis*, hoc est, *Dii urbis præsidis*, accepit.

Cæterum alter ille *Hercules Tyrius, Asiaticus* Iustino dictus, qui florentibus demum Tyriorum rebus, iisque maris imperium præ aliis obtinentibus, in Gadium Hispaniæ insulam coloniam duxit, ac Gerionem, teste Iustino l. 44, cum duobus fratribus regno excussit, multò junior est, quam *Idumeus* ille, cui nomen *Melicartha*. Hic enim Tyri natus; sed in Insula Gaditana, (cui denique nomen datum *Erythæe*, ab ἔρυθρον, hoc est, *rubor*, quasi *Phoeniciam*, sive *Idumæam* dixeris,) denatus, ac sepultus est: quod prodidit Mela l. 3, c. 6. Et à morte credo, cum antiquiore illo Hercule Tyrio sive Phœnicio, in Gadium, ac vicinis insulis cultu conjuncto honoratus, ac hinc uterque *Gaditanus* nuncupatus est. Quòd autem & Tyrii, sive Phœnices res à Iosua gestas suo Herculi, non gemino, sed antiquiori tantum, quippe cui Iosua οὐγγερον, transcripserint, atque unà *Indicum* nuncupaverint; non est, quod magnoperè mireris: cum inclytus ille Israëliticus Heros, expeditione in Arabiam, & Aramæam, sive Syriam susceptà, quæ *Indiæ* vocabulo laxè sumto, antiquis temporibus Indiis accensebantur, continuatis victoriis longè latèque cœlitus adjunctus omnia prosternens, ad Phœniciarum usque urbium portas suos sæpenumerò hostes sit persecutus. Vnde viginti & novem regna Israëlitis subiecta: reges magno numero capti, ac ultimo supplicio affecti. Imò nec mireris Poëtarum gentilium de suo Typhœo sive Typhone, aliisque gigantibus, ab Hercule, Iovis ac reliquorum deorum auxilio, confectis, portentosa deliria: cum ipsi Iudæi, ut est apud Nic. Liranum, & Tostatium quæstione 27, de suo *Og*, quem alii Græco nomine Τυφωνα, quod cum *Og* significatione planè convenit, dicere malunt, immensis tollibus spirent mendacia. Atque hinc suspicor Poëtas in Typhone suo Ogum regem Basanitarum, sive gigantum depingere volentes, potiùs secutos esse Iudæorum, & Cananæorum fabulas, quàm veram à Mose Num. c. 13, v. 29, & 34, & Deut. c. 3, v. 5, descriptam historiam. Sed videatur de hoc Vossius l. 1 Idolol. c. 27: ubi Iosuam in Hercule,

lem, Herculemque in Iosuaam quasi transformatum, hoc est, Iosuae gesta in Hercule, æquè ac alibi Mosis vitam in Libero, nobis ostendit.

Rurfus alius fuit *Hercules Libycus*, *Macevis* dictus, pater Sardi: qui coloniam in Insulam maris Thyrreni sive inferi, tunc Ichnusam, sed postea Sardiniam dictam, ex Libya duxit: ubi & unà cum patre cultus est, teste Pausania in Phocicis, Silio Italico l. 12, Solino c. 10, & Isidoro l. 14. Origin. c. 6.

Alius *Hercules Creticus*, sive *Telchinus*, unus ex Idæis Dactylis, sive Curetibus, præstigiator, ac imperator celebris: à quo, teste Diodoro, institutum certamen Olympicum.

Alius *Hercules Romanus*, quem *Sangum*, vel *Sancum*, vel *Sanctum*, item *Sancum Semonem Fidium* dixerunt. De hoc Varro l. 4 de L. L. Putabant *Fidium* esse Sanctum à *Sabina lingua*, & Herculem ab *Græca*. Et Festus: Propter viam sit sacrificium, quod est proficiscendi gratiâ, Herculi, aut *Sanco*, qui scilicet idem est Deus.

Alius item *Hercules Germanus*, quem & *Celticum* plebisque dictum memorat Elias Schedius de Diis Germanis pag. 476. De hoc sic Tacitus de mor. Germanorum: Fuisse apud eos & Herculem memorant: primumque omnium virorum fortium (hoc est, *Almannorum*, sive *Herculorum*) ituri in prælia canunt. Vulgò enim vocabatur *Alman*, id est, totus vel fortis vir. Vnde nomen *Lacui Lemanno*, ut quidam sentiunt; item *Monasterio Almans-weiler*, vicoque *Almanshofen*. Imò antiquitus & ipsi populi, (novo nomine, Tacito sic augurante, *Germani*, quod idem ac *Alman*, postea dicti) quos *Hercules Alemannus*, teste Beroso l. 5, tempore Manacalæi Assyriorum regis decimiquarti, rexit, *Alemanni*, vel *Almanni* nuncupabantur: unde fortè Græcorum *Ἀλέμνιδαι*, hoc est, errare, circumvagari, more *Alemannorum*. Quo nomine & adhuc hodie Galli, vel Franci Germanos appellant: ut in Leone nostro Belgico ostensum. Aven-tinus l. 1 Annal. Boj. scribit, hunc *Alemannum* cognomento *Herculem*, cujus insigne fuerit leo, causa nominis, postre-

postremum existisse regum Germaniæ, quos Berofus enumerat, & primum Bojorum conditorem; primum item Herculem, D. Hieronymo, & Eusebio sic autumantibus: quem majores nostri *nomenclaturæ cælesti adscripsert*, belloque præfecerint. Ejus æreum Idolum in pervetusto Suevorum cœnobio Insulæ Rhenanæ Augiæ majoris, vulgò *die Reichenau* dictæ, juxta Constantiam urbem, hæcenus servatum, à I. Stabio Historiographo, jussu Imperatoris Maximiliani I, superioribus annis translatum esse Tyrillios, traditum Althamero in Tacitum, ad Ænipontem. Quin & superesse adhuc in Bojaria vicum, & arcem *Almansstein*, pagum item, & flumen *Alman*: cujus accolæ se Bojorum vetustissimos prædicent; ut insimul ex diplomatis pateat. Tacitus quoque l. 2 Hist. silvæ ad Visurgim meminit, quæ huic *Herculi* fuerit sacra: à cujus filio *Swano*, sive *Suenone*, vel potiùs *Cygro*, ut Latini postea vocarunt, *Cygræa*, Germanicè *Zwickau*, Ducis Saxoniz urbs, vulgò dicitur denominata; ut ad Signum Geminorum fusiùs indicavimus. Quin & *Hercunia*, sive *Herculia* Germaniæ silva, vernaculè *der Hars*, sive *Hertsels-wald* dicta, Hercules prodit & cultum, & nomen. Ajunt quoque, scribit Althamerus, *Argentuariam*, id est, *Columbarium*, *Alsatiæ urbem ab Herculis clava quam temulentus ibi amiserit, nuncupatam*: unde & civibus adhuc hodie *clava Herculis pro insignis est*. Quod cultum attinet, ille ex Macrobian libro 1 Saturn. c. 19, videtur fuisse mixtus; & quod duos Hercules uno ac juncto cultu honoraverint. Nempe *Herculem heroa*, sive *Semideum*, vel *Indigetem*, primum virorum fortium, hoc est, principem, patrem sive Deum *Alemannorum*; non primum, sive præcipuum Deorum, ut Martem vocat Tacitus: & *Herculem athereum*, sive *theologicum*: quorum ille historicè; hic verò physicè consideratur, prout idem est ac Sol. Cæterùm non est dubium, quin Germani veteres multos habuerint Hercules indigenas; quorum cultum, exemplo aliarum nationum, in uno Herculis Alemanni numine quasi conjunxere: imò res gestas ad feram posteritatem propagarunt: sed multò

sincerius, quam à Phœnicibus, Ægyptiis, & Græcis fabricatum; qui fabulis, ac portentis plurimis admixtis, aliarum nationum gesta miraculosa suo Herculi transcribere, ne Heros suus ullo alio inferior videretur. Sanè mos erat Germanis, qui à Græculorum mendaciis planè abhorrebant, in proelium ituris, Herculis sui gesta absque ullo fūco canere, quo se invicem ejus accenderent exemplo. Miror autem maximum Vossium existimasse *Herculis* nomen non in Germania esse natum; nec à Germanis suo Herculi tale inditum: sed Germanicam appellationem Romanos Romano sic nomine reddidisse. At nomen *Herculis* planè non est Romanum; neque ferè dixerim Græcicum: ut alio loco vocat; ubi ex Macrobbii l. 1 Saturnal. cap. 20, demonstrare conatur, Ἡρακλῆν dictum esse, quasi Ἡρας κλέος, hoc est, *gloriam, & decus Junonis, sive æris*: quod mihi nimis longè petitum videtur. Cur non potius sit ab ἥρας, id est, *heros, semideus*; & κλέω, *celebro, gloriosum reddo*: unde κλειπός *inclytus*? Vt *Hercules* sit, quasi *Heros inclytus*. Quod etiam respexisse videtur Oraculum, quo tempore Alcidi *Herculis* nomen primùm indidit:

Ἡρακλέω δέ σε Φοῖβος ἐπώνυμον ἔξονομάζει,
Ἡρα γὰρ ἀνδρώποισι φέρων κλέος ἄφθιτον ἔξεις.

hoc est,

*Te vocat Heraclem clarus cognomine Phœbus,
quòd tua perpetuum mox gloria vivet in ævum.*

Aventinus ait loco adducto: *Argle, Atergle, acle, & arcle ferus est leo. Latini inde Herculem fecerunt, cognomen Alemanni; cujus insigne Leo. Sed ridiculum. Nos aliquando in Opusculo quodam Philologico, de Rosenmahndictio, demonstravimus, Herculis nomen merè Germanicum videri; ac compositum ex voculis Heer, hoc est, exercitus militaris; & Kuhl/ Käuße, vel Keule, hoc est, clava; quod ipsum ex Germanico kause, transpositis tantùm literis, factum, Græcè κἄλον, ῥόπαλον, κερύνη; quod instrumentum Herculis militare. Vt Hercules dictus sit, quasi Heers-keule, hoc est, clava, sive fulmen sui exercitus; æquè ac Imperator Turcarum sui exercitus contra*

contra Christianos *fulmen*, seines heers Donner-keul, appellari consuevit. Et ipsa *Clava*, qua Hercules armatus ad pugnam imprimis usus est, Græcis κερύνη, Eustathio κερατιω κάρων, h. e. à capite, propriè κεφάλος κεφαλαίων, hoc est, *Scipio capitatus*, dicta, Germanicè est eine heers-keule, hoc est, *fustis teres ad clavi similitudinem capitatus*, quo usi sunt veteres Germani pugnam cum hoste cominus committentes. Atque ita ab ipsis armis Armatus noster nomen quasi Κορυήτης, Κορυηφόρος, h. e. *Clavigeri*, *Clavarii*, *Clavatoris*, quod Belgicè een Kloutwert, Germanicè ein Keulenträger, schlägel, sive Kolben-träger significat, accepisse videtur: vel si mavis ab impetu suo adversus hostem; quem Pindarus in Hymnis, non igni, nec ventis, nec mari, sed fulmini, dem Donnerkeul, similem fuisse cecinit.

Nunc sequitur omnium horum licet novissimus, tamen longè celeberrimus ac famigeratissimus Heros *Hercules Thebanus*, patronymicè, hoc est, à patre, vel potius vitrico *Amphitryoniades* dictus. Quippe filius erat Amphitryonis ex Alcmena, Thebis Bœoticis natus: atque hinc Alcæi, & Electrionis nepos, quorum ille Amphitryonis, hic Alcmenæ pater; Persei, & Andromedæ pronepos, Danaës, & Præxi, sive Iovis Argivi abnepos; imò frater Iphieli eodem cum Hercule partu nati;

qui super extremis segetum currebat aristas,

nec siccos fructus lædebat pondere plantæ:

ut Orpheus de Iphiclo hoc canit in sacro sermone. Itaque Hercules Thebanus genus suum tam paternum, quam maternum, ducebat ab *Inacho*, regni Argolici conditore; à quo decimus quintus erat. Hujusmodi enim series est: *Inachus*, *Phoroneus*, *Apis* Iupiter Archivus, qui Niobes fororis, & amitæ, sive, ut alii volunt, filiae suæ Iûs antiquæ, primæ Iunonis Argivæ sacerdotis, pudicitiae illustrasse dicitur; ex qua postmodum in Ægyptum profugâ, ubi *Isis* dicta, natus *Epaphus*, conditor Memphis, quam hodie Alcayrum vocant; & ex hoc *Libya*; quam excipiunt *Belus*, *Danaus*, *Hypermene-*

stra, Abas, Acrisius, Danaë, Perseus, Alcaeus & Electrio, Amphiryo & Alcmena, Hercules.

Sed communis opinio est, prodente Euripide in Hercule Furioso, quod Iupiter quidam tralatitius, dum Amphiryo unâ cum rege Creonte adversus confanguineos filios Teleboas, Ætoliaë populos, bellum gerebat, ut patris ac fratrum Alcmenæ cædem ulcisceretur, nequiter apud Alcmenam res egerit mariti: unde Hercules sit natus. Atque hinc eum in Deianira sic alloquitur Ovidius:

*Tene serunt geminos pressisse tenaciter angues,
cum tener in cunis jam Iove dignus eras?*

Quod etiam, præter alios quam plurimos, testatur Orpheus in Argonauticis:

*Hunc Alcmena Iovi peperit conjuncta superno,
cum latuit Phæbus longas tres ordine noctes
continuas; caruique die sol lumine Solis.*

Non enim una nox sat spatii erat tantæ plantandæ arbori. Nec illi primùm fuit *Herculis* nomen; quod demum à Pythia Delphica, cum ejus oraculum adiisset, accepit: sed *Alcidis*, ab avo *Alcæo*, ut Herodoto placuit; vel potius, æquè ac *Alcaeus*, ab *αἰδή*, id est, *robore tam animi, quam corporis*: ut traditum Apollodoro. Unde Alcmenam magnam *Alcidæ genetricem* dixit Silius Italicus l. 3. Quam & ipsam ab *αἰδή*, & *μένος*, id est, *animus*, vel *impetus animi irâ concitati*, sive potius ex *μένος*, *immutus & fixus maneo*, *constanter persevero*, vocatam esse suspicor: ut *Alcmena* dicta sit quasi *fortitudo constans*, vel *fortis constantia*, aut *semper valida*.

Hic autem *Hercules Thebanus Alcides*, sive *Amphiryo-niades*, ut Lucanus l. 9 vocat, trecentis & amplius annis junior fuit Phœnicio illo antiquiori, cui nomen *Desinao*, sive *Melicarcho*: de Ægyptio omnium antiquissimo *Gigone* nihil dicam. Quippe Thebanus, qui *Samsoni* par, vel *suppar*, viginti circiter demum annis floruit ante Trojam captam. Quod ex eo cognoscimus; quia *Theseum Atheniensium regem*, cujus filius *Mene-stheus* eo regnare cœpit anno, quo excisa est Troja, ab

Aidoneo, id est, Orco, sive Plutone, Molossorum rege, ubi Proserpinam uxorem raptam venerat cum Pirithoo, in carcerem dejectum liberavit; ut proditum Plutarcho in Thesei Vita, Tzerzi hist. 41, chil. 2, & Eusebio in Canone Chronico. Rapuerat autem itidem paulo ante Proserpinam Iovis, & Cereris, sive, ut mavult Apollodorus Athen. l. 1, Stygis filiam, cum flores, ac imprimis narcissum, teste Sophocle, legeret, Aidoneus. Ac primum illum raptum nonagesimo quinto anno post Mosen accidisse, indicat Cyrillus l. 1 contra Julianum desertorem. Præterea Herculis ætas etiam inde patet; quod unà cum Helenæ fratribus interfuerit expeditioni Argonauticæ; de quo videbimus in Argo navi: Item, quod paulo ante bellum Trojanum exsecutus sit imperia Eurysthei; qui Stheneli, Amphitryonis pariter ac Alcmenæ patruum, atque ita Herculis patruum magni, ex Archippæ filius. Quin &, quod anno altero uno decesserit ante ejusque belli exordia. Imò unico saltem anno decessisse, antequam Helenam raperet Paris, arbitratur Eusebius. Et Clemens Alexandrinus in Admonit. ad Gentes, ex Hieronymo Philosopho, & Dicaearcho, habitum corporis ejus describens, unà indicat, quod jam excedens annorum fuerit LIII.

Interim tamen à Phœnice Cadmo, Agenoris filio in terra Canaan extremis Mosis temporibus nato, & Thebarum postea conditore, cum reliquis Thebanis originem ducens, totum se composuit ad exemplum Herculis Ægyptii; eoque honores meruisse divinos, auctor est Diodorus l. 5. Imò non solum composuit se ad Ægyptii hujus exemplum: sed ipsa etiam ejus, & omnium poenè Heroum gesta Herculeæ, utpote Mitzraimi, Iosue, Samsonis, quin & ipsius Ionæ Prophetæ in balænae ventre commorantis historiam (unde Lycophroni in Cassandra, ut Tzerzes annotavit, Τελέαρες, hoc est, *Trivesperus*, sive *Timothius* vocatur) ad se unum ipse traxit; aut saltem huic suo Herculi Thebano, pro more solito, tribuerunt Græculi; quasi omnia ea ipse solus perpetrasset: ut eo magnificentior, ac illustrior fieret.

Cæterùm triplici modo *Herculem* suum considerârunt, ac venerati sunt gentes: nempe ἱστορικῶς, ut *Herod.*, sive *Deum animale*m; ἠθικῶς, sive φιλοσοφικῶς, ut *Deum ethicum* aut *moralem*, hoc est, ut *exemplum fictivum prudentiæ*, ac *fortitudinis*; & φυσικῶς, sive θεολογικῶς, ut *Deum mere naturalem*; sub quo intellexerunt, ac venerârunt Solem. Ejusmodi erat Persarum, & Medorum *Hercules Sandes*: ut auctores sunt apud Agathiam l. 2, Symmachus, & Athenocles. Atque hinc est, cùm scilicet Sol quotannis permeet duodecim signa cœlestia, quòd pro istis duodecim signis cœlestibus, *duodecim* præcipuos statuerint *Herculis labores*; imò totidem illi attribuerint annos, quibus Eurystheo, id imperante Oraculo, ministerium suum exhibuerit. Quòd pertinet & illud, quòd duodecim Diis totidem altaria erexisse dicatur: nempe Iovi, Neptuno, Junoni, Palladi, Mercurio, Apollini, Gratiis, Baccho, Dianæ, Alpheo, Saturno, & Rheæ. Illos verò duodecim labores enumerat Lucretius l. 5, & Philippus Byzantius sequentibus versiculis:

* Ὀλεσα τὴ Νεμέαν θῆρ' ἀπλετον ὠλεσα δὲ ὕδρην;
καὶ Ταῦρον. κάπτεσ δὲ ἀμφεῖνάσσα γένυν.
Ζωστῆρ' ἐκλύσας; πάλως Διομήδεσ εἶλον.
Χρῦσσα μῆλα κλάσας; Γηρύοντιν ἐλασον.
Ἄυγείαν ἐδάτω. κειμῶς εὖ φύγη. ἐκτάνον ὄρνις.
Κέρβερον ἠγαγόμην. αὐτὸς ὄλυμπόν ἔχω.

hoc est,

Perdidi Nemeæ feram inviolabilem: perdidi Hydram;
Et Taurum. Apri deinde cecidi malam.
Baltheum solvens; Equos Diomedis cepi.
Aurea mala rapiens; Gerionem profligavi.
Angeam domui: Cerva non aufugit: occisa est Avis:
Cerberum adduxi. Sed nunc cælum teneo.

Quibus Cointus sive Quintus Smyrnæus decimum tertium addidit laborem, cùm canit:

Τὸ τελευτῆ καὶ δέκατον, ποῖον λυχεὸν ἔχεν ἀεθλον,
Μενονυχὲ πνιήκοντα ξυμελέξατο κβραις.

id est,

Decimus tertius labor, labor durissimus est :

una nocte quinquaginta stupravit puellas.

Primum igitur omnium laborum Herculi fuisse memorant *Leonem Nemeæum*, *Lucretio Arcadicum*, aliis *Cithæroneum* : quem in Silva Nemeæ, inter Phliuntem, & Cleonas vagantem, cum armenta ejus laniaret, puer decimum sextum vel octavum agens annum, à patre ad armentorum custodiam missus, pharetrâ jam exhaustâ, telisque pellem nullo ferro penetrabilem frustra petentibus, crebris, ac reiteratis clavæ verberibus quasi comminuerit. Clavam autem tum primum à Molorcho hospite suo accepisse dicitur : quam multo ferro gravem Socrates ad Idotheum ; imò totam ferream fuisse Pisander prodidit. Nonnulli tamen tradunt Herculem ipsum eam ex oleastro ad Saronidem paludem fecisse ; ut ex Pausania in Reb. Corinthiac. constat : apud quem unâ legas Clavam trinodem fuisse : idèd fortè, quia virtus quasi trinodis est. Vnde Euripides apud Stobæum in Antiope : *Tres sunt virtutes, quas te exercere opus est, mi fili : Deos ut colas ; & qui te enutrivere, parentes ; legesque communes Græciæ.* Imò alii narrant Herculem prorsus inermem fuisse, feramque brachiis circa collum ejus confertis, consueque adstrictam tenuisse, donec suffocaverit : quam tum humeris impositam Mycenæ asportavit. Et hoc imperatum Herculi ajunt ab Eurystheo ; idque jure, quia hic major erat natu. Herculem enim jam nonum mensem in utero matris agentem, auxilio Junonis Zelotypæ fraudulento, Eurystheus septimestris anteverterat ; Herculis exitu in Kalendas decimi mensis prorogato. Ita ut prior natu, sicuti Jupiter jurâisset, posteriori imperaret. Atque hinc Iuno Herculis eadem quærens, Eurysthea incitavit, ut hos aded duos ac horrendos ei imposuerit labores. Quos etiam mandato potius Oraculi, & ipsius Jovis incitamento, sive adhortamento, quam jussis Eurysthei obediens, ineffabili animi fortitudine sustulit, ac omnes feliciter executus est. Cæterum Leonem hunc à Iunone ad Herculis interitum

teritum missum, ferunt de circulo Lunæ descendisse : ut ad Signum Leonis fulius dictum. Anaxagoras verò fabulatus est in Lunæ concavo fuisse latam quandam regionem ; unde hic leo deciderit : & alii de illo aliter commenti sunt. Præterea adhuc duo numerantur leones, quos Herculem superasse scribunt : nempe Heliconius, & Lesbicus.

Secundus labor erat *Hydra Lerneæ* septem capitibus, teste Naucræte, & Pisandro, conspicua, in Lerna Argolidos palude : quam Hercules apud fontem Ammonæ, sub platano quadam ingenti, ubi plerumque versabatur, occidit. Zenodotus, Simonides, & Palæphatus tradidere huic hydræ novem fuisse capita : at Heraclides Ponticus quinquaginta : quem secutus Virgilius l. 6 *Æneid.* sic canit :

Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra.

Imò addunt, quòd priorum capitum numerus, uno securi percusso & amputato, reliquoque colli thyrsò non unà adurato, continuò duplicatus sit. Eò Iolaus torres dicitur detulisse ad Herculem. Sed alii putant hanc Hydram nihil aliud fuisse, quam paludem ipsam ; in quam tum Argivi, cum Mycenenses, quibus ea communis, omnia purgamenta, & quisquiliæ, teste Strabone l. 8, deportassent : unde proverbium *Λέγνν κανών*, *Lerna malorum*, de malis plurimis in unum simul locum congestis & accumulatis. Ita ut hæc palus exitiosas evomuerit aquas, ab Hercule postea cum ipsis fontibus occlusas, & igne exsiccatas. De hoc adi Vossium l. 2 de Idololatr. p. 384. Nonnulli etiam sub hydra Lerneæ intelligunt arcem regis Lerni munitissimam, multis propugnaculis tanquam capitibus cinctam : quam Hercules expugnaverit.

Tertius labor fuit *Taurus ignem naribus efflans*, Neptuni irâ in Cretenses missus ; quòd Minos II, Lycati ex Ida filius, ac Minois I nepos, rex Cretæ, nihilo majorem Neptuno honorem, quam reliquis Diis impertitus fuisset ; cum tamen toti mari, quod Græciam alluit, ejus beneficio imperaret : vel, ut alii, & quidem verissimilius

millius sentiunt, quod à Minoë in Athenienses, ut impetum faceret, amandatus; quia filium Androgeonem, aliis Glaucom, h. e. Cæsium dictum, Deucalionis fratrem, occiderant. Sub hoc enim intelligitur quibusdam *Taurus* ille, qui Minois exercitum duxit, ab Hercule captus, & iterum dimissus: sed postea à Theseo mactatus, sive cæsus. Et hinc fortè est, quod Theseo quoque *Herculis* tribuatur nomen. Suspicio tamen fuisse Minotaurum, ex dicto Tauro, & Pasiphaë Minois uxore, instinctu Neptuni, ut Minoem opprobrio afficeret, genitum: cujus quoque mentio facta ad Signum Coronæ Septentrionalis, & Sagittarii.

Quartus labor erat Aper *Erymanthus* vel *Erymanthius*; nonnullis *Calydonius*, aliis *Crommyonius* dictus: qui tamen ab Erymanthio diversi putantur. Hunc aprum insignis magnitudinis in Erymantho Arcadiæ monte natum, & Phocidis in agrum, eò quod Dianam Genus Calydoniæ, sive potiùs Ætoliæ rex, Meleagri, & Deianiræ pater, teste Ovidio *Metam.* 8, *Virgilio* l. 7 *Æncid.* & *Sosiphane* in Meleagro, meritis aliquando victimarum honoribus præterisset, à Dea missum, Hercules ex fruticeto quodam, ubi ob altam nivem defatigatus latitabat, extraxit, & vincum ad Eurystheum deduxit. Rem plenius descripsit *Claudianus*, quem adi.

Quintus erat *Baltheus omnium pulcherrimus Hippolytæ Amazonum reginæ*, sive, ut alii volunt, *Diilycæ*, aut, *Ibyco* teste, *filia Briarei*: quem Hercules, cæsis, & captis Amazonum præcipuis, reliquis in fugam versis, acquisitum *Themiscyrâ Mycenæ* ad Eurystheum portavit; ut filia *Admetæ* largiretur. Quin & *Deianiram*, *Alcippen*, aliasque Amazonas captas secum duxit; *Hippolytâ* Theseo ejus expeditionis socio concessâ.

Sextus labor erant *Equi Diomedis Thraciæ regis*, *Cyrenes Martisque filii*: quos ferocissimos, ignemque spirantes, in oppido *Tyrida*, humanis hospitem captorum carnibus alebat. Et hos itidem superatos Hercules ad Eurystheum duxisse fertur.

Septimo *Geryone* Hispanicæ cujusdam insulæ regulo, Chrysaoris & Callirhoës triplicis naturæ filio, ejusque cane Orthio duorum, & dracone septem capitum Typhone & Echidnâ prognato, item pastore Eurytione interemtis, boves regis puniceos, hoc est, *Erythraeos*, hospites vorare solitos, ex Hispaniæ insula Gadir, postea Erythra dicta, abegisse: & post varia in itinere certamina Mycenæ ad Eurystheum deduxisse dicitur: qui eos omnes Junoni immolaverit. Sed hæc fabula propriè pertinet ad Herculem Phœnicium sive Tyrium juniorem: de quo sic scribit Justinus l. 44: *Inde armenta Geryonis, quæ illis temporibus solæ opes habebantur, tantæ famæ fuerunt, ut Herculem ex Asia prædæ magnitudine illexerint. Porro Geryonem ipsum non triplicis naturæ, ut fabulis proditur, fuisse ferunt: sed tres fratres tantæ concordie exstuisse, ut uno animo omnes regi viderentur.* Alii vocabulo *μήλον*, quod & ovem sive pecus, & pomum, imò Homero arborem significat, posteriore significatu utentes, ex hac fabula aliam à vera historia magis aberrantem finxerunt. Fabulantur enim Herculem *μήλα χρυσία*, hoc est, mala aurea ex Horto Junonis Hesperidum, sive Hesperis extremæ, quæ Hispania postmodum dicta, abstulisse, Dracone, vel potiùs Ladone horti custode, suasu Promethei, priùs occiso. Sed expositio hujus fabulæ physica, sive theologica videatur apud Vossium de Idololat. l. 2, p. 384: quo pertinet Ravennæ Ingeniculus cervicæ, ambobusque lacertis semitotundum, convexumque bajulans Solarium: item Alcides ille in vinea Stephani Bubbali Romæ repertus, spheram Zodiaci, & fixarum stellarum imaginibus sculptis exornatam gestans. Cur autem Hercules cœlo humeros supposuisse dicatur, explicat Diodorus l. 4, c. 3.

Et hunc octavum *Herculis laborem* statuit Philippus Byzantius, cum aliis, ex una historia duas diversas fingens fabulas.

Nonus labor erat *Stabulum trium millium boum Aegie* sive *Angeæ* Regis Elydis, Solis, nonnullis Neptuni, sive Phorbantis & Hirmines, aliis Nyctei, vel Epochi filii; è cu-

è cujus oculis radii solaribus similes effluere dicebantur. Hoc stabulum fimo refertissimum Hercules, prout convenum erat, uno die, Alpheo fluvio in illud converso, purgavit. Sed Augiam mercedem pactum se pro stabulo, live potiùs agro purgato daturum postea negantem, sagittis confixit; filiumque Phyleum Dulichium profugere coactum, quod facinus patris iniquum esse dixerat, regem instituit. Videatur de hoc Lucianus statim in principio Pseudomantis, & Ludov. Casanova in Hieroglyphicis pag. 121, & 124; ubi unà demonstrat Herculem hunc fuisse Medicum excellentissimum, quod & ego minimè negârim.

Decimus erat *Cerva* in Mænalo Arcadiæ monte *pedibus cæcis, aureisque cornibus*, ac tantæ velocitatis, ut nullus mortalium cursu eam capere posset. Hanc adducere jussus Hercules, cum, ut Dianæ sacram, neque occidere, neque vulnerare vellet, annum totum currendo est infecurus: donec demum defatigatam, ac Ladonem annem jamjam tranaturam juxta montem Artemisium ceperit, ac Mycenæ humeris bajulaverit.

Undecimus laborum erant *Aves* alis, rostris, & unguibus, prodente Timagetâ, ferreis, quæ humanis vescebantur carnibus, juxta Stymphalum Arcadiæ lacum, Stymphali herois, teste Mnaseâ, filia: unde vulgò *Stymphalides*, Apollonio autem l. 2 Argonaut. Πλοΐδες dictæ. Has Hercules, ob denegatum hospitium, dicitur occidisse; vel tinnitu sistrorum, aut crepitaculorum æneorum à Pallade acceptorum perterrefactas, ex Arcadia in Aretiam Insulam abegisse; ut Pisandro Camirensi, Seleuco in Miscellaneis, & Charonti Lampfaceno traditum. Cæterum Virgilius de Herculibus loquens laboribus, hunc quintum dixit:

Stymphalides pepulit volucres discrimine quinto.

Sic quoque Cointus Smyrnæus:

Πέμπτον δ' ὄρνιθας Στυμφηλίδας ἐξεδίωξεν.

Ac alius ex Scholasticis:

Dejecit horrissono quinto Stymphalidas arcu.

Duodecimus erat *Descensus Herculibus ad Orcum*, sive inferos Cerberum capturi. Orcus autem, sive Pluto vocabatur

batur Aidoneus Molossorum rex, & Proserpinæ maritus: cujus Canis *Cerberus* dictus, in limine inferni excubans, Hesiode quinquaginta, Horatio verò centum habuisse capita fingitur: nempe tria canina, unde *τρίκερυον*, hoc est, *tricipitem* vocat Sophocles in Trachiniis; reliqua uti & caudam, draconis. Hunc Tartari janitorum, ut Euripides vocat, Hercules in Tanario promontorio antrum ingressus, Acheronte, Styge, ac Coccyto inferorum fluminibus, Charontis portitoris infernalis ope, trajectis, pelle tantummodo leonis munitus cepit: atque eadem operâ Theseum, quem Orcus, sive Ædoneus, ut Eusebius ex Philochori Atticorum secundo prodidit, captivum tenebat, liberavit. Hinc Theseus ab inferis receptus fingitur operâ Herculis: quem victoriâ hac nactâ, populi albæ Acherontis in ripa nascentis ramo coronatum ex inferis emerfisse, auctores sunt Harpocratio, Olympionicus de plantis, & Scholiastes Theocriti in Hercule Furioso.

Decimus tertius denique Herculis labor, quem supra adductus Coitus tanquam complementum addidit, erat *concubitus unius noctis cum quinquaginta filiis Theopii Bœotie regis*. Is enim rebus suis optimè consultum fore æstimans, si ex concubitu tanti Herois cum suis quinquaginta filiabus, totidem præstantes corporis & animi fortitudine filios susciperet, Herculem convivio laute exceptum ad eò inebriavit, ut omnes filias unâ nocte stuprârit; exceptâ saltem unicâ, quæ, Pausaniâ in Bœoticis teste, perpetuum sibi indixerat sacerdotium. Et id in Hercule minimè mirum: cum Theophrasto in *Historia plantarum* proditum sit, quòd quidam in Venerem ad eò propensi fuerint, ut vel septies uno tempore rem absolverint.

Atque ob hos duodecim imprimis labores, ex tot millibus, quibus suum Heroem quasi cumulant Græculi, à Sacerdotibus electos, ac in ordinem redactos, Hercules in cœlum collocatus dicitur: ubi & adhuc conspicitur quasi continuè congregiendus, & pugnans cum Dracone, aliisque monstris, quorum victor exstitit, hor-

horribilibus. Imò sic quoque vulgò pingitur, dextro scilicet genu infidens, brachioque dextro clavam suam, sive, ut aliis placet, ramum pomiferum in altum tollens, ac sinistro pellem leonis Nemeæi gestans; qua tanquam clypeo corpus defendere nititur.

Ceterùm Hercules post tot tantosque labores, veste Nessi Centauri indutâ, tanto vexabatur pruritu, pustulis per totum corpus orientibus; ut se Licham in fluvium Thermopylis propinquum ex petra præcipitaverit. Vestem hanc veneno infectam, illi miserat, suavisu Nessi, uxor ejus zelotypa Deianira, Oenei Ætoliaë regis filia; ut antidotum sit adversus philtrum Ioles. Quippe Nessus sagittâ venenatâ ab Hercule transfixus, ei persuaserat, si quando maritus ejus illam vestem indueret, præsentissimum fore remedium adversus pellicum amores. Sacro denique igne, & furore quasi correptus, cum tantos cruciatus perferre non posset, se ipsum in pyram, in Oeta inter Thessaliam, & Macedoniam monte structam, conjecit. Unde & Senecæ Hercules *Oeteus* dictus. Alii tamen memorant pestilenti morbo correptum se in pyram Oeteam conjecisse. Sed de Hercule satis. Qui plura de eo scire desiderat præter adductos auctores, adeat Lælium Biscoliæ l. 20, c. 17 Hor. successiv. Joh. Pierium l. 14 Hierogl. Athenæum l. 3, c. 5, Alexandrum Sardum, Kitschium de factis & memor. Herculis, Plauti Amphitryonem, Pherecydem l. 3 Hist. Theolytum in Horis, ante omnes autem Natalem Comitum lib. 7, c. 1.

Sunt præterea, qui dicunt Ingeniculatum hunc esse *Thesæum*, filium Neptuni, sive potius Ægei Atheniensium regis, qui mari Ægei nomen dedit, ex Æthra matre; teste Ovidio, Tzetze Chil. 2, hist. 51, & Plutarcho in Thesæo: aded ut materno sanguine attingat Herculem; cujus & virtutes imitatus est. Genu autem hic ided insistere fertur, quod saxum, sub quo pater Ægeus ensẽm abscondiderat, ejusmodi habitu levaverit. Imò alii malunt Herculi substituere *Lycaonem* Arcadiaë regem, Apidis, & Niobes ex filio Pelasgo & He-
liodo

fido teste , Melibœa Oceani filiâ , vel juxta Apollodorum l. 3 , Cyllene nymphâ nepotem , ac patrem Callistûs : quem Iupiter Lycæus , quod aram suam in monte Lycæo , quam ipse Lycaon cum templo , & ludis Lupercalibus in Iovis honorem instituerat , mactato Arcade Apollinis , vel Iovis , & Callistûs filio , sanguine humano aspersisset , in lupum cum filiis mutaverat ; ut prodidit Pausanias in Arcadicis . Hecatæus tamen l. 2 Genealog. & ex eo Ovidius l. 1 Metamorph. tradidere ; Lycaonem cum filiis suis in lupum transformatum esse ; quod Iovem in operarium pauperem conversum , ipsi in hospitium invitârint , illique intestina mactati pueri comedenda apposuerint . Vbi Iupiter mensam everterit : unde locus ille Arcadiæ postea Τετραπέζος , hoc est , *Mensarius* , & oppidum in eo conditum *Mensaria* , Τετραπέζος ἢ πόλις , sit dictus . Imò exinde quoque suspicari licet , nomen fluxisse *Herculis Trapezii* , cujus supra mentionem ex Hesychio fecimus . Atqui Ingeniculatus , manibusque in cœlum sublatis fingitur ex dolore ob filiam in ursam mutatam . Alii denique nominant *Thamyram* ; qui unâ cum Hercule Ægyptio , ut fertur , & Orpheo , Lini illius , qui in poësi maximè excelluit , ut ad Lyræ Signum diximus , discipulus fuit .

Verùm in horum locum ex vera sacre Scripturæ historia locari potius potest inclytus ille Israëlitarum heros ac dux *Iosua* , quem supra *Herculem Cananæum* , sive *Ægyptiocanæum* , sive etiam *Israëliticum* diximus : aut , si mavis , *Samson* , alter *Israëliticus Hercules* , cujus gesta vide sis Judic. c. 14, v. 16.

XVI. AQUILA ; der Adler ;

Iovis ales ; *Mæro Iovis Nutrix* ; *Iovis armiger* Virgilio , *Satelles* , & *internuncia* , *fulminis Minister* Horatius , *Raptrix Ganymedis* ; *Servans Antinoum* ; *Avis Romana* ; quibusdam *Promethei Aquila* ; item *Vultur volans* : Græcè *ἄετος* , *Lycophroni*

cophroni κνηκεῖ ☉, fortè à rapacitate, quòd rapiat, & concerpat, Διὸς ὄρνις, Pindaro Οἰωνῶν Βασιλῆς, *Avium regina* : quibusdam Βάσιλος, hoc est, *lapis exploratorius*, item *probatio*, Synesio, *tormentum* ; Isocrati Βασανισμὸς, *cruciatus*, *tormentum*, Βασανιστήριον, quasi dicas *exploratorium*, *instrumentum ad explorandum*, Synesio *locus cruciatus*, vel, quod longè aptius, Βασανιστῆς, h. e. *tortor*, *explorator* scilicet *Promethei* : Arabicè *Alcar*, *Alcarr*, pro *Atair*, Schickardo *Attayro*, id est, *avis*, noviter *Albakkab*. Meridianum mediâ nocte pervagatur circa medium Iulii : & complectitur in globo nostro 10 stellas.

Postello intra novem, & extra 6 : Bayerus autem Aquila Ganymedem subiungens, numerat 30 ; quarum una secunda magnitudinis in colli educatione, quibusdam in interscalpio, ut ἑξοχὴ Atair, sive Aquila dicta ; 10 tertia ; 2 quarta ; 3 quinta ; & 14 sexta, omnes Martem & Iovem sequuntur.

Inter astra autem receptus dicitur *Aquila*, quòd Iovem Cretensem, cùm adhuc infans esset, in spelunca, ne à Saturno patre occideretur, absconditum, nectare nutriverit ; ut tradidit Mæro Poëtria Byzantina, quam sic Latinè loquentem audi :

*Ast Aquila huic nectar, de petrâ dulce quod hausit,
mox rostro sublime volans, afferre solebat.*

*Hanc patri Altitonans mox regno victor adempto,
esse immortalem voluit, cœloque locavit.*

Vel quòd Iovi ad expeditionem bellicam adversus Tiranens, qui parentes ejus in vincula conjecerant, acincto, hæc avis augurium futuræ victoriæ in Naxo attulerit ; & arma pugnanti ministravit. Unde & sibi sacram Jupiter imposterum voluit ; & in reliquis expeditionibus Aquilæ effigie pro signis militaribus usus est ; quod imitati sunt postea Romani ; ut auctor est Alexander ab Alexandr. Genealog. dier. l. 2, c. 2 : imò attri-

attribuit illi tantam facultatem, ac immunitatem, ut nullo fulminis ictu imposterum lædi, & solis fulgorem oculis semper apertis, ac minimè hebescentibus intueri posset. Vel etiam, quòd formosissimum illum Ganymedem Trois Trojanorum regis filium, centesimo circiter anno ante bellum Trojanum, rapuerit, ac in cœlum portaverit, quo Deorum consuetudine frueretur: ut auctor est Apollonius Argonaut. l. 3. Vnde & traditum illi imperium in cæteras aves, teste Horatio Carminum l. 4:

*Qualem ministrum fulminis alitem,
cui rex Deorum regnum in aves vagas
permissit, expertus fidem
Iupiter in Ganymede flavo.*

Alii tamen tradunt, Iovem ipsum in aquilam conversum, Ganymedem ex luco agris Priapenis, & Cyzicenis contermino rapuisse: unde locus ille postmodum *Harpagia* sit dictus; ut testatur Strabo l. 13. Verùm raptor ille non aquila fuit; neque Iupiter Phrygius, qui Ganymedem rapuit, aut rapi curavit, in aquilam transformatus; ut poëticâ saltem fide traditur. Proinde suspicor navem fuisse Aquilam dictam, ob aquilæ insigne; vel, si mavis, cohortem, aut exercitum Phrygium aquilæ picturâ in vexillis militaribus, ut modo diximus, utentem: quorum vel hujus, vel illius adminiculo Tantalus, Phrygiæ & Paphlagoniæ rex catamitum hunc abduxerit. Vnde & Troi patri Ganymedis, & Tantalos maximum bellum exortum esse, indicat Phanocles apud Orosium, & Eusebium. Vide sis quæ diximus de hoc ad Signum Aquarii, & Antinoi.

Verùm quidam hic intelligunt *Aquilam*, illam Typhone & Echidna, ut vulgò fabulantur, prognatam: quæ Promethei, Iapeti filii, quem Osiris sive Mizraim parti Ægypti præfecerat, cor, & jecur in monte Caucasus exedisse, & ab Hercule postea sagittis transfixa dicitur; ut traditum est Duridi Samio, Pherecydi, l. 2, & 10. Histor. Apollonio l. 2 Argonaut. Heliôdo in Theogonia, ac Luciano in Prometh. & dial. de Sacrificiis.

ficiis. Hi Prometheus tantis cruciatibus à Iove affectum scribunt; quòd igne (nempe rerum divinarum, & Scientiarum cognitione) mortalibus divinitus adempto, Minervæ (h. e. Sapientiæ) auxilio, in cœlum ascendit, ibique ferulâ ad currum Solis admotâ, eum rursus in terram portaverit. Cujus tamen aliam causam affert Nicander; nempe quia Prometheus invenerit foeminam, (fortè Philosophiam intelligit) omnium humanarum calamitatum auctorem, & animalium genus scelestissimum, γένος μιᾶρον: vel quia Palladem, hoc est, sapientiam amaverit: ut Duridi proditum. Sed plura de hoc dicemus ad Signum Sagittæ.

Atque ex his videmus, quòd Aquila cœlestis non ita malè, ut Bayerus in Vranometria sua judicat, à quibusdam vocetur Βάσανος, Βασανισμός, & Βασανιστήριον; quæ omnia *cruciatum*, & *tormenta*, sive *instrumenta tormentoria* significant. Quamquam non negaverim, quòd vocabulum Βασανιστής, hoc est, *tortor*, *explorator*, huc melius quadret.

Cæterùm in Historia veteri aliquantisper versatis haud adèd operosum erit distinguere, quid poëtica, & quid historica fide à Poëtis de Prometheo sit dictum. Non enim *res ipsas gestas finxerunt Poëtæ*, ut loquitur Lactantius l. I de Falsa relig. c. II: *sed rebus gestis addiderunt quendam colorem*. Et hoc detracto, ac quasi decoloratâ fabulâ, nuda nobis apparebit historiæ veritas. Apud Herodotum legere est in illo libro, quem composuit de vinculis Promethei; quòd Scythiâ fluvio Aquilâ inundatâ, Prometheus Scytharum rex populis sibi subjectis res victui necessarias non suppeditare potuerit, atque ea de causâ à Scythis in vincula coniectus sit. Quem tamen haud ita longè post Hercules in illas veniens regiones, à vinculis liberaverit, fluvio Aquilâ in Oceanum ducto. Agæthas Rer. Scythic. l. 13, eadem ferè scripsit. Verùm uterque non nudam, & sicuti gesta erat, sed adhuc fabulis, & commentis quibusdam contaminatam recitat historiam. Audiamus igitur Polycharmum in Rebus Lyciis, & Diodorum Siculum;

qui scribunt : Nilum Ægypti fluvium aliquando , Sirio exorto, aded intumuisse, ut aggeribus ruptis, Ægyptum aquis obruerit ; imprimis autem illam partem, cui cum imperio præfuerit Prometheus. Et hunc fluvium, sive potiùs alveum Nili, qui *Ωκεανὸς*, unde nomen *Oceanus* datum, dicebatur, ob aquæ violentiam, & celeritatem (unde etiam viscera Promethei exedisse fabulantur) postea Aquilam esse nuncupatum. Herculem autem, quo nomine fortè supra memoratum Iapeti filium Prometheum, sive ipsum Osiridem intelligunt, obturatis, quibus irruerat, locis, eum intra ripas coercuisse. Atque sic Prometheum imprimis ob Astronomiæ peritiam, quam mortalium animos, igne quasi accenso, imbuisse, eorumque oculos ad illa cœlestia, & nobilia corpora contemplanda erexisse dicitur, tam variis fabulis locum dedisse videmus. Sed antequam manum de tabulâ tollam, dicere est animus ; quòd quidam veterum in ea quoque, ut videtur, fuerint opinione, animam Platonis in hanc Aquilam cœlestem fuisse conversam. Et indicat id ipsum Speusippus, aut quisquis ille fuit, qui Græcum epigramma illud in tombum Platonis composuit ; quod alius sic transtulit :

Cux, aquila, ad tumulum hunc volitas? dic: numquid ab astris hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?

Imò anima extincti sum diva Platonis ; Olympum quæ colo : sed corpus terrigenum Attica habet.

Verùm hoc signo potiùs intelligamus Aquilam Romanorum ; qui sub Flavio Vespasiano, cum legionibus suis, ac signis in similitudinem aquilæ volantis, anno à nato Christo 68, primùm in Iudæam irruerunt, Deuter. c. 28, v. 49. Hof. c. 8, v. 1 : vel, si magis placeat, S. Iohannem, Evangelistam illum altiloquum : qui Aquilæ symbolum meruit, quòd in *Ἀποκάλυψι*, hoc est, Revelatione suâ rerum absconditarum, ipsâ susceptæ lucubrationis materiâ ab ipso rerum principio repetitâ, fuerit sublimis ; ut ait Eucherius : atque aded volatu sublimi in ipsam Omnipotentis aulam elatus, oculorum aciem in admirandæ divinitatis faciem infixit ; doctri-

doctrinamque nullo antea mortalium ingenio conceptam cœlitus detulerit.

XVII. ANTINOUS; der Knabe/ Spiet-
knabe/ Liebling/ Mund-schenke/ Becher-
diener/ das Knaben-gestirn;

Puer Adrianus, Adriani Amasius, Puer Bithynicus, Novus Egypti Deus; aliis Ganymedes, Puer Troius, Trojanus, Iliacus, Phrygius, Catullo Iovis Cinædus, catamitus, Puer Aquila, Iovis Pincerna, sive Pocillator. Meridianum mediâ nocte transit medio Iulii: & septem in globo nostro continet stellas; de quibus in præcedenti egimus Signo.

Antinous admirandæ pulchritudinis puer Claudio-poli Bithyniæ natus, postquam Nilo submersus erat, Adriani Cæsaris jussu, cujus amasius fuit, ab Ægyptiis cultus, ac in cœlum locatus, propè Viam lacteam, sub Aquila, inter Zodiacum, & Æquatorem, Aræ quasi insisit. Devictâ enim ab Augusto Cleopatrá Ægypti reginâ, ac Adriano postea imperium consecuto, novum hic Ægyptiis Deum, nempe hunc *Antinorum* dedit. Unde apud Goltzium in Thesauro rei antiquariæ, vetus inscriptio Romæ reperta in Campo Martio ad Isis fanum, hæc habet: ANTINOΩΙ ΣΤΗΘΡΟΝΩΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩΙ ΘΕΩΝ, hoc est, *Antinoo eundem cum Diis Ægyptiis thronum occupanti.* Quin & idem Adrianus in ejusdem Antinoi honorem urbem *Antinoiam*, quæ & *Adrianopolis* dicta, in Ægypto condidit: imò non solum statuas erexit, templa, & sacerdotes constituit; sed etiam numismata proculdit, aut proculdi fecit. Quod præter alios, testatur nummus Bayeri æneus, in cujus altera facie Caput *Antinoi* expressum, cum hac inscriptione: ΟCΤΙΑΙΟC ΜΑΡΚΕΑΔΟC Ο ΙΕΡΕΥC ΤΟΥ ΑΝΤΙΝΟΟΥ, hoc est,

est, *Hoftilius Marcellus Sacerdos Antinoi* : in altera conspicitur *Mercurius cum Pegaso*, circumque hæc legitur epigraphæ : ΤΟΙΣ ΑΧΑΙΟΙΣ ΑΝΕΘΗΚΕ ; hoc est, *Achæis consecravit*. Videtur de hoc Dion, Spartianus, Tatianus, Theophilus, Athanasius, Eusebius, & Athenagoras in Legatione ; item Tertullianus adversus Marcionem : imprimis autem Origenes in tertio ; ubi Celsum Epicureum refellit, quòd tantæ devenerit impudentiæ, ut quæ Antinoi sacerdotes facerent, conferre auderet cum miraculis Domini, ac Servatoris nostri : cum tamen aliàs ipse gentilium riserit oracula, & sacerdotum imposturas : ut ex Luciani Alexandro Pseudomante huic Celso dicato videre est. Cæterùm hic Antinous, Adriani Imperatoris deliciae insipidæ, non tantùm ab Ægyptiis cultus est : sed & in Arcadia à Mariensibus ; qui cum annuis sacris, & quinquennali certamine honorârunt : ut auctor est Pausanias in Arcadicis.

Verum enimverò aliis placet *Antinorum* hunc in cœlum receptum, esse unum ex prociis Penelopes Icarii filia, & Vlyffis castitatis ac fidelitatis ferè inauditæ uxoris : cujus mentionem ingerit Ovidius ; item Propertius l. 4, eleg. 5 :

*Penelopen quoque, neglectorumque mariti
nubere lascivo cogeret Antinoo.*

Alii tamen Antinoo substituunt *Ganymedem* Troianorum, sive, ut antea dicebantur, Dardaniarum regis filium, Iovis Phrygii amasium, & pocillatorem, in locum Hebes susceptum : quæ antiquitus *Ganymeda*, teste Pausaniâ in Corinthiacis ; Latinis postea *Iuventas* dicta ; quia juventutis præses, ac Dea credebatur. Sed Ganymedes hic potius pertinet ad signum Aquarii : cum physicè, sive juxta veterum sacerdotum philosophiam consideratus, *hyemem*, cui nomen Græcum à *pluviiis*, æquè ac Hebe, sive *Iuventas*, *juventutem*, ac *astutem*, denotet. Nam per fabulam illam, qua Hebe pocula ministrans, cecidisse, ac partes pudendas superis ostendisse, imò eâ causâ à functione sua remota dicitur,

nos intelligimus casum juventutis, sive ætatis: cum scilicet folia arboribus deciderunt, ac rami veste frondeâ denudati deformes, ac turpitudine quasi affecti videntur: ita ut ætas à munere remota, partes suas hycmi cedere cogatur. Sed plura de hoc diximus ad Signum Aquarii, & Aquilæ.

Denique his Catamitis futilibus è cœlo sublatis, subrogandum potiùs ex sacro Codice duximus *Filium Sunamitanæ*, quem Elisa Propheta ex mortuis resuscitavit: ut proditum est 2 Regum c. 4, v. 35.

XVIII. SAGITTA; das Pfeil / Blitzpfeil / der Bolze / das Bolzen-gestirn;

Sagitta Herculeæ; *Iaculum*, *Telum*, *Canna*, *Arun- do*, *Manilio Calamus*, *Virga*, *Missile*, *Vectis*, vel *Fossorium*, apud Ciceronem *Missore*, *Musator*: Armeniis *Tigris*: quibusdam *Dæmon*; aliis *Te- mo meridianus*; *Orfercalim*; *Obelus*; *Virgula ja- cens*: Græcè *τὸ ἄστρον*, id est, *sagitta*, & *ὁ ἄστρον ἀπὸ τοῦ ἄστρον*, hoc est, *sagitta absque arcu*, item *βέλος*, id est, *telum*, *virga*: Arabicè *Alahance*, sive *Alhan- ce*, *Alahanze*, Ebraicæ originis, Schickardo *Ab- chanzato*, hoc est, *telum*, vel *sagitta*, noviter *Al- soham*: nonnullis *Istusc*. Meridianum mediâ nocte transfigere quasi conspicitur circa me- dium Iulii: & in globo nostro 5 ornatur stellis.

Postellus totidem numerat; *Bayerus* autem octo, quarum 3 quarta magnitudinis; II quinta; & 4 sexta, omnes ♂ & ♀ complexio- nem imitantes.

Sagitta conspicitur in Via lactea, inter Zodiacum, & Tropicum. De hac variæ sunt opiniones. Quidam pu- tant eam denotare *Sagittam illam Cupidinis* cum ipso tra- ctore fictitiam; qua Veneri matri immedicabile infli- xerit vulnus: ac ideò in cœlum locatam dicunt. Verùm

à puero hoc cœco & ipsos obcœcatos dicas, qui vides Sagittam cœlestem ingentem, & quasi trabalem, ac antea ferream, in cœlo demum quendam auri fulgorem intermicantibus stellis nactam. Cùm Cupidinis illa valde gracilis, & exigua, auroque obducta, imò tota aurea fingatur: ut Symbolum sit amoris; non odii, ut hic noster: quia licet altum, tamen jucundum vulnus infligit: ut Aristæneto videtur epistola 10. Præterea Cupidinis illa nunquam reipsâ existit: sed ficta duntaxat ex radiis, quæ ex oculis amantium prodeunt: ut ex Platonis mente sensit Leo Ebraeus l. 2. Vnde Musæus:

Κάλλ' ὅ γ' ἰδὼν ἑλέπυσεν ἀμωμήτιο γυμναῖος,
ὄξύτερον μίρόπεσι πέλεε πηρόεντες οἴσες.

Ὁφθαλμὸς δ' ὁδὸς ἐστίν· ἀπ' ὀφθαλμοῦ βολαῶν
ἔλκεται ὀλιθαίνης, καὶ ἔπι φρένας ἀνδρὸς ὀδέυει.

Hoc est:

*Pulchritudo celebris immaculatae feminae
acutior hominibus est veloce Sagittâ.*

*Oculus verò via est: ab oculi ictibus
vulnus delabitur, & in præcordia viri manat.*

Imò nec est illa plumbea, qua Cupido Daphnen fixisse dicitur. Vnde Ovidius in Metamorph.

Deque sagittiferâ promisit duo tela pharetrâ

diversorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.

Quod facit, auratum est, & cuspidè fulget acutâ:

quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbum.

Sed est ferrea Hercules: unde & Sagitta Herculeea dicitur. Quæ ob insignem Herculis audaciam in cœlum recipi meruit; quod eam jaculaverit vel in Iunonem, ejusque dextram percusserit māmillam; ut traditum Homero Iliad. 1. 6: vel in Plutonem; cujus cor telo trifulco Herculem vulnerâsse idem prodidit Homerus. Vel quòd eadem impetierit Apollinem, sive Solem: qui eò Herculis vires, ac animi magnitudinem admiratus, aureum illi donavit poculum (lebetem dixit Theolytus in primo Horarum:) quod tamen postea Oceano ad capiendam aurea mala, aut boves Geryonis in illo trajecto, Soli restituit; ut scriptum Pherecydi l. 3 Histor. Vel etiam

etiam Neptunum fortitudinem ejus tentantem : aut , si
 mavis , Aquilam Iovis , tortorem illum Promethei , Ia-
 peti ex Clymenâ juxta Hesiodum in Theogonia filii , &
 patris Deucalionis , fratrisque Epimethei : cujus fabu-
 lam breviter enarrare juvabit.

Prometheus *ὄρεϊ τῷ Δεῖας*, hoc est , à providentia
 dictus , tantâ præditus fingitur sapientiâ , ut hominem
 primus formaverit ex luto , prodente Ovidio Meta-
 morph. l. 1 , & Horatio in primo Carminum : imò in
 cœlum , favente Minervâ , ascenderit , ac surrepto inibi
 igne ex rota Solis , spiritum quoque in illo accenderit ,
 Vnde Horatius loco adducto :

*Andax Iapeti genus
 ignem fraude malâ gentibus intulit ,
 post ignem ætheriâ domo
 subductum.*

Hoc cùm rescivisset Iupiter , Vulcano dicitur imperâsse ,
 ut sceminam Pandoram ex luto faceret , eamque cum
 omnibus malis ad Prometheus duceret . Verùm hac à
 Prometheo spretâ , Iupiter Mercurium jussuum suorum
 administrum ablegavit , ut Prometheus monti Scythiæ
 Caucaso ferreis vinculis alligaret , additâ aquilâ , quæ cor
 ejus depasceret . Vnde Virgilius in Bucolicis :

*Caucasusque refert volucres , furtumque Promethei .
 Et Valerius Flaccus l. 5 Argonauticorum :*
*Ultimus inde sinus , sævumque cubile Promethei
 cernitur in gelidas consurgens Caucasus arctos .*

Ceterùm Hercules ab Euristheo poma ex horto Iuno-
 nis aurea surreptum missus , ubi ad Caucasum montem
 pervenerat , & ex Prometheo , quem dicto modo , ac lo-
 co tormentari vidit , viam , ac introitum in hortum Iu-
 nonis cognoverat , remunerationis gratiâ aquilam illam
 ejus tortorem sagittâ transfixit . Videatur de hoc He-
 siodus loco adducto , Propertius l. 2 , Pherecydes l. 2
 Histor. Strabo l. 15 , Nicander in Theriacis , Herodo-
 tus libro de vinculis Promethei , Plato in Protagora , &
 Apollodorus l. 2 ; item quod ad Signum Aquilæ nobis
 est dictum . Atque sic sagittæ illæ Herculeæ tricuspides ,
 M 4 quales

quales unà cum arcu Hercules jam moriturus Philocteti donârat, eâ conditione, ne corporis sui reliquias indicaret, meruerunt; ut una ex illis in perpetuam Herculeæ audaciæ memoriam à Diis in cœlum locata sit: aut si mavis ex consilio Minervæ, ne capiendæ Trojæ aliquando sit causâ. Quippe hæc ex Oraculi Delphici responso, sine Herculis sagitta, aut cadavere capi non poterat.

Pinguntur autem illæ sagittæ tribus cuspidibus tam Græciæ, quam Ægypti sacerdotibus: ut denotent tripartitam philosophiam, vel potius triplex ingenii acumen in contemplando triplici mundo; nempe cœlesti, terrestri, & inferno, hoc est, in perscrutandis disciplinis mathematicis, rerum naturalium causis, & divinis mysteriis; vel ex mente Socratis, in assequenda differendâ subtilitate, revelandâ naturæ obscuritate, acquirendâ vitæ, ac morum integritate. Atque eadem de causâ trinodis fingi videtur Clava Herculis; qua triplicem adumbrari virtutem, in Hercule diximus. Videatur de hoc Stewechius in Vegetii l. 4, c. 9; ubi tribolata & mamillatæ Sagittæ descriptionem adfert: item Agellius l. 10, c. 25. Bayerus tamen Sagittam cœlestem non tribus, sed unicâ tantum cusptide, ex antiquo quodam prototypo, effinxit. Et in Arato, ac Hygino imago Aquilæ exhibetur Sagittam cœlestem unguibus tenentis. Id ipsum inde suspicor profluxisse, quod Germanicus scripserit:

*Est etiam incertum, quo cornu missa Sagitta
quam servat Iovis ales. ---*

At hoc intelligendum de fulmine; non de sagittâ Herculeâ.

Verùm nobis sit potiùs *index* illa sagitta, quam Iona-
than amicorum ille fidelissimus, Davidi in signum suæ
securitatis, vel præmonitionis ejaculavit; ut proditum
1 Samuel. c. 2, v. 35: aut quam Ioas, jussu Elisæ Pro-
phetæ, versus orientem emisit; quæ *Telum salutis contra
Assyrios* dici meruit: ut videre est 2 Reg. c. 13, v. 17.

XIX. LYRA ARIONIS; die Leier;
die Zitter; die Harfe; das Seiten-spiel/
das Leier-gestirn;

Lyra, sive potiùs *Cithara Apollinis, Apollinea, Orphica*; *Lyra Mercurii, aut Amphionis*; *Raitæ Lyra aquilaris*; *Decachordum, Psalterium*; *Nablum*; *Tympanum*; *Canticum*; aliis *Cithara*; *Testudo, sive chelys marina, lutaria*; *Plinio Fidicula, fides*: Græcè *Arato λύρα, κάλωφερής, declivis, deorsum propendens, ὀλίγη, exilis*; *Φόρμυξ*, hoc est, *κιθάρα*, *Homero κιθάρης*, *Athenæo κιθάριον, cithara*; *χελύς, χελύνη, χελώνη, chelys, testudo*; nonnullis *μῦς, ἐμῦς, musculus*; *Aristoteli testudo marina*: *Ebraicè נַבְלִים, nablum*: *Arabicè Nablon*, quod conveniens cum Latino *Nablum*, hoc est, *psalterium*, *Schickardo* significat *Falconem sylvestrem*, vulturi non absimilem; aliter *Alohore*, *Schickardo Alchoro*, h. e. *albicans, candore excellens, clarè lucens*, à *Lucida Lyræ* sic dicta; *Affangue*, aliis, sed corruptiùs, *Mesangue*, rectiùs *Schickardo Azzango*, hoc est, *Cymbalum*, ein Zinke, *cithara, lyra*; *Brinek*, juxta *Schickardum Species sindonis*, quod fortè *Arabes* pro *Lyra* pinxerunt: *Peruanis*, *Ios. à Costa* teste, *Vruchillay*. Pingunt enim arietem diversicolorum.

VULTUR CADENS; der fallende
Geier/ der Leier-träger/ der See-adler;

Descrens *psalterium, pupillam, & testam*; *Fidicen*;
M 5 *Aquila*

Aquila marina; *Bellua aquatica*; *Falco*: Græcè Βασιλίσκος, *Tortor*: Arabicè *Nesruffakat*, meliùs *Nesruffakito*, h. e. *aquila cadens*; *Nesron*, id est, *aquila*, Ebraicæ originis. *Veka*, vel *Weka*, hoc est, *Vultur cadendo volans*; *Albegala*, vel potiùs *Albegalo*, quo juxta Schickardum, *mulus* denotatur. In meridiano circa noctis medium conspiciuntur hoc situ, partim mense Julio, partim anni initio, & fine: aliàs nobis semper supra horizontem eminent. Complectitur autem in globo nostro decem stellas; quarum fulgidissima Bayero sub vulturis rostro vel orificio, in ipsa Lyra, aliis in ala dextra, *Vega*, vel *Wega*, quod *vultum*, sive orificium significat; item *Pupilla*, *testa*, & *κάρ* ἐξοχὴν *Brinek*, *Lyra*, *fidicula*, appellatur.

Postellus itidem numerat decem; quæ ac decem cum Apolline *Musæ*, ac decem *Fulgentiis* in Lyra chorda juxta decem variationes humanæ vocis numerantur: Bayerus verò tredecim, nempe sex in vulturis collo, & alis; & septem in ipsa Lyra; quarum una sub rostro vulturis, ut diximus, in cornu Lyra, Arabicè *Vega*, appellata, primæ magnitudinis; 2 tertia; 1 quarta; 6 quinta, & 3 sexta, omnes ♀ & ♂ complexionem imitantes.

Lyra, *Cithara*, & *Testudo* sive *chelys*, licet diversa sint instrumenta, tamen à Poëtis sæpius pro eodem usurpantur: quia nempe hæc omnia ἐργαία sunt ἰνὴν καὶ ἀόμυα, καὶ ἰνὴν καὶ ἀόμυα, ἐργαία, καὶ ἐν τῷ, hoc est, instrumenta musica, quæ fidibus, sive nervis intenduntur, ac pulsantur; atque aded inter se cognata. Sic *testudinem* eandem ac *lyram* facit Manilius in Sphæra barbarica: & omnes tres confundit Statius in primo Achilleidos, & 10 Thebaidos. Sed diversa & tum fuisse argumento est; quòd Pausanias, Lucianus, item Demetrius Bizantius 1. 3, & Philostratus in Amphione, aliique Græci scriptores *Citharam*, quam Scaliger ad Manilium, uti & *chelyn*, *lyram Mercurii reformatam* vocat, referant inter Apollinis,

nis, ac Lyram inter Mercurii reperta. Et Lyram, quæ Platoni de anima celebratur inter amoris monumenta, post Citharam, contra Scaligeri mentem, inventam indicat Diodorus l. 5: ubi legas, Mercurium, ut illum Ovidius epist. Parid. describit,

Atlantis magni, Pleionesque nepotem,

tum demum ex testudine lyram esse commentum; postquam Apollo, pœnâ sumtâ de Marſya cantu à se superato, pœnitundine crudelitatis suæ ductus, ruptis citharæ nervis, aliquanto tempore manum ab ejusmodi organo cohibuisset. Testudinem autem illam Mercurius in Cyllenem Arcadiæ montem profectus, pro antri ostio, carne egestâ, invenit; & super ejus testa septem nervos ex intestinis boum præparatos terendit; atque sic lyram absolvit. Vide sis Pierium in Hieroglyphicis l. 47, p. 503; imprimis autem amplam illam Lyræ Mercurii descriptionem Ios. Scaligeri in Notis ad Sphæram Manilii Barbaricam: ubi *veterem Lyram* Scabæis illis galeatis, quos Galli *cervos*, Nigidius *lucanos*, Germani à galeâ cornuta, *haus-brenner* vocant, planè similem fuisse dicit. Sed *citharam* figurari in modum Græcicæ literæ Δ, chordisque obtendi viginti quatuor, ac per digitos variis vocibus, tinnulisque ictibus in diversis modis concitari, auctor est Hieronymus. Suspicio tamen ante Hieronymi tempora citharam longè pauciores habuisse nervos. Præsertim cum ipse primus inventor Apollo pingatur Decachordo. In ejusmodi enim organis musicis, quæ chordis intenduntur, veteres mox tres, mox quatuor, mox septem, mox novem, mox decem plus minus agnovere chordas. Tribus nervis Lyram Mercurii, suspicor Ægyptii, constituisse ajunt; indeque *Trichordum* appellatam: fortè cum ille tres voces, juxta tria Ægyptiorum tempora quadrimestria, inveniret; nempe acutam, gravem, & mediam: ac acutam æstati, gravem hiemi, mediam veri attribuerit. Instrumentum verò, quod quatuor nervos complectebatur, ab ea causâ vocabant *Tetrachordum*. Quale Anacreontis est *Barbiton*; & Athenæo *Sambuca*, Græcè

σεμλύκη, σεμλύξ, instrumentum triangulum à Sambuco inventore sic dictum, aliis *Harpa*, Germanicè ein *Hals* febrer, Italis *Harpicordo*: quo Parthi & Trogloditæ utebantur. Et Harpæ meminit Venantius Fortunatus:

Romanusque Lyrâ plaudat tibi, Barbarus Harpâ.

His quintum addidisse nervum dicitur Corœbus regis Lydiae filius: uti sextum Higianis Phryx. Ex septem nervis, juxta ordinem septem Planetarum, inventis conflatum erat *Heptachordum*: de quo passim apud plures legas auctores. Atque sic Heptachordum numero septenario non solum repræsentare videbatur septem planetas: sed insimul etiam ternario animam; & quaternario corpus ex quatuor constans elementis. Ut juncta hæc omnem reddiderint harmoniam, quæ tam ex operibus, quàm cogitationibus hominum percipitur. Hoc itidem de fistula Satyrorum, quæ

— *disparibus septem compacta cicutis*, ut Virgilius eam Eclogâ 2 describit, dicendum. Orpheus præter tetrachordum & Heptachordum, usus etiam legitur *Enneachordo* fortè juxta numerum Musarum adornato: unde Avienus de eodem loquens:

Hic nam fila novem docta in modulamina movit.

Ejusdem usus quoque tribuitur Phryni: cui duos amputavit nervos bipenni Emerepes Lacedæmoniorum Ephorus, cujus censuræ universa olim Græcia acquiescebat; additis hisce verbis: μή καί εργά τῶ μισοῦν, *Noli depravare Musicam*: ut traditum Plutarcho 9 *Symposiakῶν*, & Erasmo Roterodamo in *Apophthegm. chil. 4, c. 3.*

Denique *Decachordum* dictum est à decem nervis; quibus intendebatur vel juxta decem vocis humanæ modulamina, vel juxta numerum Musarum; quæ ex Iove & Mnemosyne, vel, juxta alios, Cœlo & Terrâ natæ, cum præside suo Apolline, totidem celebrabantur: ut sunt *Clio* Historiæ, *Euterpe* conjugii, & saltationis, *Thalia* plantandi rationis, sive etiam conviviorum, *Melpomene* luctus & Tragædiarum, *Terpsichore* chorearum, & humanitatis, *Erato* amoris, & cantus, *Polymnia* agri-

agriculturæ, *Vrania* Astrologiæ, & *Calliope* Poëtices in-
 ventrix, sive præses. Videatur de hoc Gyraldus in Syn-
 tagm. de Musis, item Fulgentius. Et *Δεκάχορδον* in sa-
 cro Codice Græcis est *Ψαλτήριον*, *Psalterium*, quasi Lati-
 nè dicas *Laudatorium*, sive *Tæctorium*, Germanicè ein Lob-
 oder schlag-spiel, id est, quod vulgò, sed barbarè dicunt,
 ein Psalter, Ebræis *יָבֵץ*; item *בָּצֵץ* sive *בָּצֵץ*, Arabibus
 vulgò *Nablon*: unde Græcum *νάβλιον*, item *νάβλα* He-
 fychio & Suidæ; ac Latinum *nablium*, *nabla*, vel, quod
 usitatius, *nablium*; quo vocabulo usus est quoque Ovi-
 dius l. 3 de arte amandi:

Disce etiam duplici genalia *nablia* palmâ

vetere: conveniunt dulcibus illa modis.

Videtur tamen *יָבֵץ*, hoc est, *psalterium* aliud fuisse in-
 strumentum, ac *בָּצֵץ*, hoc est, *nablium*: quod nos pro-
 priè dicimus vel eine *Harfe*, vel *harpse*, vocabulo radi-
 cali significatione optimè conveniente cum *בָּצֵץ*, quod
 Munsterus perperam reddidit *psalterium*: utrumque
 enim à fonitu *animas rapiente*, vel *desistente*, hoc est, *aures*
instar citissimi fluvii transeunte, & *cum tactu quasi evanescente*,
 dictum. Atque id ipsum patet ex Psalmo 57, v. 9: ubi
 regius Psalter, sive Israëliticus ille Apollo David in hæc
 verba erumpit: *Evigila gloria mea; evigila psalterium, &*
nablium, &c. imprimis autem ex Psalmo 33, v. 2; *Con-*
fitemini Domino in cithara (sic Hieronymus hîc interpre-
 tatus est *בָּצֵץ*) *psalterio decem chordarum psallite illi.* Quod
 B. Lutherus Germanicè vertit: *Danket dem H Erren*
mit harsen: lob singet Ihm auf dem Psalter von zehen
seiten; scilicet decachordo, יָבֵץ, quod habet עֲשֶׂר חֲמִשָּׁן
decem chordas. Et Septuaginta Græcè: *ἐξομολογείθε*
τῷ Κυρίῳ ἐν κιθάρα; ἐν Ψαλτηρίῳ δεκάχορδῷ ψάλλετε.
 Quos pariter ac Lutherum sequitur Piscator in sua Bi-
 bliorum versione: *Danket dem H Erren mit harsen:*
lob singet Ihm auf lauten und instrumenten mit zehen
seiten. Atque sic hæ versiones optimè conveniunt. Sed
 vulgata Latina Iudæi cujusdam longè recedit; quæ sic
 habet: *Cantate ei carmen novum: suaviter laudate instru-*
mentis cum clangore tubæ. Vbi *Tuba*, meo iudicio, mini-
 mè

mè quadrat : cùm יָדַי propriè id significet , quod *decem* , יָדַי , יָדַי comprehendit , etwas / das aus zehet beſtehet / wie dieſes zehnt-seitenspiel oder zehnt-seitige kling-spiel.

Cæterùm Theologi per *Pſalterium animam* , per *Nablium corpus* intelligunt : ut Euthymio obſervatum. Atque hinc illius , nempe *Pſalterii* , uſum tantummodò in rebus ſacris , hujus verò , ſcilicet *Nablii* , & in ſacris , & in prophanis locum habuiſſe , contra quàm Cælio Lection. antiqu. l. 5 , c. 23 , viſum , ſuſpicor. Sanè *Pſalterio* non uſus legitur David , extra cultum divinum ; ſed *Nablio*. Nec credo eum pſalmos ſive cantilenas ſacras fidibus *Pſalterii* ceciniffe ; cùm ex ambulacro regii palatii in hortum , ac balneum Baſſabæ proſpiciens , amore lavantis impudico caperetur : ſed fortè prophanas. Athenæus ait lib. 14 , *Pſalterium* olim $\mu\alpha\gamma\alpha\delta\iota\nu$ eſſe dictum.

Erat autem $\mu\alpha\gamma\alpha\delta\iota\varsigma$ vel $\mu\alpha\gamma\alpha\delta\iota\varsigma$ organum muſicum ab inventore Magado ſic dictum , tabulà conſtans quadratâ ac leviter convexâ , intentis in ea , teſte Anacreonte , triginta fidibus. Quale quoque fuiſſe ſcribit idem Athenæus ibidem , cui quatuor nervos ad ſeptem illos priſcos juxta numerum Planetarum inventos , Timotheus Mileſius adjecerat. Ejuſmodi parvum inſtrumentum Luciano vocatur $\mu\alpha\gamma\alpha\delta\iota\nu$. $\mu\alpha\gamma\alpha\delta\iota\varsigma$ quoque Suidæ , & Heſychio eſt magadis , ſive citharæ , vel teſtudinis tabulatum repandum nervos ſuſtinens , ſonumque è foraminibus , quibus pertuſum eſt , reddens : quod Boëthio dicitur *Hemiſphærium* , Muſicis *fulcrum* , *canon* , *pons* , Germanicè *eine lauten-brükke* , Gallicè *chevalet* , id eſt , *equuleus* , quod eo nervi quali veſtentur.

Sed redeamus ad *Lyram* , quæ Athanaſio rationis ſymbolum ; ac videamus , qualis illa fuerit , quæ inter aſtra locata dicitur. Scaliger loco adducto eam vocat *Mercurii* : eoque vult , ut inter aſteriſmos ejuſmodi figurâ pingatur , quemadmodum eam longè diverſam à poſteriori , quæ in numiſmatis conſpicitur , ſatis amplè deſcribit.

Alii nuncupant *Lyram*, five potiùs *Citharam Apollinis*, non primi, qui fuit *Iubal* Tubalcaini frater, à Moſe Genef. c. 4, v. 21, *pater caſentium in citharâ*, & organo dictus; ſed ſecundi, ſcilicet Noachidis illius, qui Diodoro l. 5, Oſiridi militiæ comes, & Germanus, five, ut Iuſi conſulti amant loqui, conſanguineus frater fuiſſe dicitur; ac præſes erat novem virginum Muſices intelligentiſſimarum, quas in aula ſua aluit Oſiris five Mizraim. Vnde & cognomen obtinuit *Μουſικέτης*; imò & Poëſin & Muſicen invenifſe exiſtimatus: ut ipſe ait apud Naſonem Metamorph. 1:

— *Per me concordant carmina nervis.*

Rurſus alii appellant *Citharam Arionis* Methymnæi, Neptuni ex Onçæa nympha, five Autoloë, ut fingitur, filii, & Periandri tyranni Corinthiaci, teſte Herodoto in Clio, Citharœdi: qui ex Italia, & Sicilia domum navigans, ac citharâ ludens in mare deſiliifſe, & à delphino exceptus, Tænaram portatus dicitur. Vnde, cùm veri parentes nſcirentur, fingitur filius Neptuni: ut ad Signum Delphini videbimus.

Nonnullis eſt *Lyra Amphionis* regis poſt Cadmum Thebani, filii Iovis, five potiùs Theoboontis, teſte Dioſphane rer. Ponticarum l. 1, & Tzetze hiſt. 13, chil. 1, ex Antiope Nyctei, ut Nicocrati in reb. Cypriis, five, ut aliis traditum, Aſopi filiâ, & fratris Zethi: unde Apollonius l. 1:

Zethus, & Amphion aderant, duo pignora clara

Aſopi Antiopes: nondum turrita manebant

mœnia Thebarum. ---

Huic assignat Plato l. 3 de Republ. organicam, qua canitur lyrà; quæ verò aſſà fit voce, Marſiæ Lydo, vel Olympo: fortè quòd ille tetrachordo à prioribus muſicis invento tres addiderit chordas; ut eſt apud Ariſtotelem in primo de Muſica. Et Epimenides Mercurium tractandis lyræ fidibus magiſtrum habuiſſe refert; quòd proditum quoque Pauſaniæ in Bœoticis. Hinc primus à Muſis primùm accepifſe legimus apud Antimenidem

in primo Histor. & Pherecydem l. 10 : vel ab ipso Apolline ; ut est apud Dioscoridem. Hac suaviter pulsâ , fabulati sunt saxa suâ sponte affiliisse , cum Thebas muris cinxerit , ac septem portis , juxta numerum nervorum Heptachordi à se inventi , muniverit. Vnde Horatius in arte poëtica :

*Dicitus & Amphion Thebanæ conditor urbis
saxa movere sono testudinis, & prece blandâ
ducere, quo vellet.*

Idem de mœnibus Trojæ Apolline lyram pulsante ædificatis, memorat Ovidius in epistola Paridis :

*Ilion aspicias, firmataque turribus altis
mœnia Phœbeie structa canore lyra.*

Sed ut cantu exstructa erat potentissima Thebanorum civitas : ita cantu , nempe flebiles numeros tibiâ accinente Ismenia , ab Alexandro Macedoniae rege rursus destructa , ac eversa est ; ut testatum reliquit Callisthenes. Denique morbo correptus pestifero , quem Latona , quod ob artis præstantiam nimium gloriaretur , ac ipsum Apollinem contumeliis affecisset , in ædes Amphionis immiserat , cum tota sua familia extinctus est.

Præterea quoque *Lyra Orphei* domo Thracis , in hoc signum cœleste fertur conversa. Fuit autem Orpheus Lini illius , qui rhythmos , & melos invenit , auditor , & ex Asclepiadis , ac Menæchmi sententia , Apollinis & Calliopes filius : unde Poëta quidam vetus :

*Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus ,
nec Linus : mater licet illi, atque huic pater, adsit ,
Orphei Calliope, Lino formosus Apollo.*

Alii filium faciunt Oeagri , & Calliopes : ut Apollonius l. 1 Argon. & Manilius in quinto Astron. Imò & matrem illi tribuunt Polymniam alii , alii Menippen , alii Themyriden. Huic filio Oeagri , Herculis Thebani , prodente Tzetze , cœtaneo , ac Orpheorum antiquissimo (plurimos enim fuisse testatur Suidas) cœterorum omnium facinora tribuerunt. Et dicitur omnium primus apud Græcos Deorum initia , & universam theologiam aperuisse ; ac primus itidem de astrologia scripsisse :
ut

ut proditum Luciano in dialogo de Astrol. *At Græci,* inquit, *nihil vel ex Æthiopibus, vel Egyptiis de astrologia audiverunt: sed illis Orpheus, Calliopes & Oeagri filius, eam primus explicavit.* Quid amplius scripto evulgaverit, ejus immensum ferè catalogum videre est statim ab initio suorum Argonauticorum.

Cæterùm Lyram dono, sive potiùs usum lyræ, ab ipso Mercurio acceperit, auctor est Hyginus, & Nicomachus Gerasenus l. 2 Musices. Quamquam ab aliis proditum, quòd primus usus sit heptachordo ad septem planetarum imitationem ac rationem, uti dictum, concinnato. Vnde ejusmodi instrumento in Campis Elysiis ludentem introducit Virgilius Æneid. l. 6:

Nec non Treicius longâ cum veste sacerdos

obloquitur numeris septem discrimina vocum:

jamque eadem digitis, jam pectine pulsat eburno.

Hoc autem organo tam admirabilem se præbuit; ut ejus sonitu, ac cantu acutissimo, cùm Minyæ, Ancæo gubernatore, per ea loca navigabant, ubi Sirenes Acheloi fluminis & Terpsichores, sive, ut mavult Nicander l. 3, Melpomenes filix degebant, cantum earum dulcissimum retuderit; easque omnes superârît: ut est apud Apollonium l. 4 Argon. Quippe, Ovidio teste l. 3 de Arte amandi,

Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ

quælibet admissas detinere rates.

Quin & hoc ipso uxorem Eurydicen, quæ Aristæum ejus amore flagrantem per loca devia fugiens, ab ictu serpentis in herba latitantis interierat, ab inferis eâ conditione, ne priùs respiceret, quàm ad superos suam Eurydicen reduxisset, obtinuit: imò ipsi Plutoni, ac Proserpinæ mortuorum regibus lamentabili sono lachrimas excitavit: ut inter alia testatur Manilius l. 5 Astronomix:

Nunc surgente Lyrà, testudinis enatat undis

forma per heredem tantum præfata sonantis,

chelarum surget cùm pars vicesima sexta.

Qua quondam sonitumque ferens Oeagrius Orpheus,

N

& sen-

*Et sensus scopulis, Et silvis addidit aures,
Et Diti lachrimas, Et morti denique sinem.*

Vbi per illud, quod *sensus scopulis, Et silvis aures addiderit*, intelligenda Orphei innata pariter ac arte excolta eloquentia, & verborum mirabilis efficacia: qua non saxa, sed saxea, imò adamantina corda; non stipes, procellas, ac turbines, sed stupida, procellosa, ac turbulenta ingenia; non feras, sed efferos homines moverit, ac in ordinem redegerit. Quod itidem de Arionis ejusdem efficaciam cantu dicendum. Et innuit idipsum Horatius in Arte poetica:

*Silvestres homines sacer, interpresque Deorum
caedibus, Et victu fædo deterruit Orpheus,
dictus ab hoc lenire tigres, rapidisque leones.*

*Dictus Et Amphion, Thebæ conditor urbis,
saxa movere sono testudinis, Et prece blandâ
ducere quò vellet. Fuit hæc sapientia quondam,
publica privatis secernere, sacra profanis;
concupiui prohibere vago; dare jura muris;
oppida moliri; leges incidere ligno.*

Denique quod ad ejus excessum, variæ circumferuntur opinioniones. Agatharchides prodidit l. 2 Asiatic. Orpheum, mortuâ Eurydice, ad Aorthum perrexisse in Theprotidem antiquissimo evocandorum mortuorum oraculo celebrem, atque ibi, cum Eurydices præsentiam, quam falso crediderat, se deceptum comperisset, mortem sibi ipsi conscivisse. Hinc sepultum ad Pieriam tradidit Apollodorus l. 1: ubi lusciniæ circa ejus sepulchrum cantum emittere cæteris omnibus suaviorem, testis est Pausanias. Fulmine verò, quod profanis, & rudibus initiorum arcana prodidisset, percussum concidisse prodidit Leonidas in Orphei epitaphio:

*Θρήνα χρυσολύβη τῆ δ' Ὀρφεία Μῆσαι ἔτασαν,
ὄν κτανεν ὑψιμέδων Ζῶς φολόεντι βέλῃ.*

Et caput ejus cum Lyra in Hebrum dejectum, vique fluminis in Lesbum delatum, atque ibi sepultum fuisse nonnulli testantur. Alii ab insanienti mulierum turba in Bacchi sacris, quæ ipse primus Thebis in monte Bœo-

Bœotix, Lactantio de falsa Relig. teste, instituerat, juxta Hebrum fluvium dilaceratum; ac à Musis, membris collectis, in Dio Macedoniæ monte sepultum tradidere. Et mulieres ad hoc facinus enorme Bacchus ipse, furore immisso, incitasse fertur; quod Orpheus apud inferos reliquorum omnium Deorum laudes, Liberi patris oblitus, cecinerit. Alii memorant feminas Thracum indignatas, simulatis Bacchi sacrificiis, proprio instinctu Orpheum discerpisse; quod post mortem Eurydices, reliquarum mulierum conjugia sprevisset; imò viros quàm plurimos suavitate cantus secum rapuisset; ut Pausaniæ in Bœoticis traditum: sive potius, quod eos, quod sese à feminarum conjugis pariter abstinere, hortatus esset: ut constat ex Apollodoro Cyrenaico de Diis. At alter Apollodorus, nempe Gelous, inquit in Philadelpho, Calliopen, contendentes de Adonide, Venere, & Proserpinâ, judicem à Iove electam, ambabus communem Adonidis usum adjudicasse: inde Venerem indignatam mulieres in ejus filium Orpheum concitasse. Alii tradunt Venerem eò omnium mulierum amorem in Orpheum vertisse: ut ab illis raptim captus, dum inter sese de possidenda ejusmodi præda contendissent, laniatus sit. Et addunt, amnem Heliconem, qui *Baphyra* Diatis dictus, ex eo tempore sub terras sese occultasse, ne mulieribus Orphei sanguine pollutis expiationis aquas suppeditaret. Quin imò ipsæ Musæ, quarum laudes pariter, ac Apollinis, cantu suo mirificè exornaverat, imprimis autem Calliope mater, & Mnemosyne avia, ejus mortem graviter ferentes, redhostimenti loco, Lyram inter sidera locasse, ac singulæ singulis, nempe novem insignibus, stellis insignivisse dicuntur. Quibus postmodum & decimam, nempe Apollinis stellam addidere. Videatur de hoc Lucianus *de Ætæspologia*.

Cæterum in hodiernis globis astronomicis, loco *testudinis veterum*, quam Scaligerum satis dilucidè explicasse supra diximus, semper pingitur *Vultur deferens* neque novam, neque veterem *testudinem*, sed aliud *Organon*

musicum, quod adhuc hodie vulgò, sed malè, *Lyram* dicunt. Lyra enim, prout nostris ferè in usu est agyrtis mendicantibus, longè aliter figuratur. Et Bayerus in *Vranometria* sua *Vulturi* Martis volucris, eique non tam *volanti*, quàm *cadenti*, vinculo circa collum nexo, *Lyram*, sive, ut magis convenienter dicas, *deca chordum* affixit, quemadmodum idiplum in marmoribus, gemmis, & numismatis vetustis Apollini adpictum conspicimus.

Dicitur autem nobis, exemplo Arabum, *Vultur cadens*, ad differentiam *Aquilæ*, sive *Vulturis volantis*; qui aliud nobis constituit signum: vel quòd rostro in eclippticam converso, à partibus aquilonis ad austrinas cadere videatur. Et *Vultur* eò pingitur loco *testudinis marinae*, quæ olim totum hoc signum constituit; quòd illa vulturi non absimilis, cum pedibus utatur latissimis, alarum vulturis sive aquilæ volantis, vel alas expandentis instar; ac rostrum habeat planè vulturinum, sive aquilinum: unde & *Aquila marina*, Belgicè *een Zee-arent*, dici consuevit. Fateor quidem hanc *Vulturis Lyram deferentis*, ut vulgò nuncupant, picturam satis incongruè huic signo aptatam. Sed cum adeò irrepserit, ut jam ab omnibus recepta, mutationem ægrè admittat; imò ad similitudinem veteris picturæ omninò sit effecta: sane non video, cur tantopere explodi mereatur. Et dum Scaliger Artifices novæ hujus picturæ cum rigore castigandos censet: idem ferè videtur agere, ac Lacædemonii; qui Timotheum fidicinem, domo Milesium, cum flagitio ex urbe ejecerunt; quòd in magade, organo mulico, quatuor chordas ad septem illas prisca, numerum Planetarum imitantes, adjecisset; vel, ut alii volunt, ab aliis adjectas Spartam intulisset: ut est apud Boëthium in primo de Musica, Athenæum l. 14, & Ciceronem l. 11 de Legg.

Diximus modò *Heptachordum* illud, quod ad imitationem Nablii nullo planè magadio sive fulcro substratum, vinculo Vulturis collo in asterismis hodiernis alligatur, ineptè, ac incongruè *Lyram* vocari: cum tam ab hodierna, quàm veteri lyrae forma immensum quantum discre-

discrepet. Quippe veteri tum *lyræ*, tum *citharæ*, sive etiam *testudinem*, sive *chelyn* dixeris, magis assimilari potest, licet pluribus constet nervis, novum illud instrumentum *musicum* Germanis, Italis, Gallis, Anglis, imò & Hispanis usitatissimum, ac verè regium; quod Franc. Sanctius Latinè, sed vocabulo peregrino, *Lutam*, Germani *eine laute*, Belgæ *een luite*, Hispani *laud*, Angli *lute*, Galli *un lut*, & Itali *lutto* sive *liento* vocant. Quo Italico *liento* Alciatus deceptus, in Emblematis suis *citharam halieuticam* cognominavit:

Hanc citharam, à lembi quæ formâ halieutica fertur, vendicat & propriam Musa Latina sibi.

Quippe Germanicæ linguæ neicius, putavit *liento*, quod ex Germanico *laute* corruptum est, ob similitudinem vocum apparentem, Italis quasi *ἀλιεύτων*, relectis primâ, & ultimâ literis, dictum; quod *scapham piscatoriam* ipsi referre fit visum. Sed merè Germanicum est & vocabulum, & ipsius instrumenti primum inventum; cum in omnibus linguis id ipsum à Germanico *laut*, quod *sonorum, argutum, clarum* significat, denominationem accepit.

Atque hîc videmus, quam enormiter sæpissime errent, præter alios, etiam nostri Germani, quibus cum vulgo doctorum statim ad Græcæ, vel Latinæ linguæ fontem recurritur, cum radix vocis cujusdam vel Germanicæ, vel etiam Gallicæ, Italicæ, & ejusmodi aliæ, quæ originem ex ipsa ducit Germanica, sit perscrutanda. Satiùs esset, ac tutiùs eam quærere ex Ebraicâ, vel potiùs Adamiticâ: quæ prima omnium linguarum mater; uti secunda plurimarum Germanica. Quippe ut & ipsi Germani plurimorum circumjacentium populorum, imò ipsorum etiam ex parte Græcorum parentes videntur: sic multò magis Germanorum lingua parens videbitur linguarum, quas loquuntur iidem populi: ut nobis in Opusculo illo philologico, quod *Rosenmahn*, hoc est, Majum appellavimus, præsertim dici septimi colloquio uberiùs est demonstratum.

Quid multis? Etiam ipsum *Κιθάρα*, sive Latinum *Cithara*,

thara, cum neque ex Græco, neque Latino idiomate ullo radicalis vocabuli significatio peti possit, videtur fluxisse ex Germanico *Zitter*, quasi dicas, *instrumentum tremulum*, sive quod *tremulis* pulsatur *digitis*: quod primus omnium, posito plectro, fecisse legitur Epigonus. Vnde Statius l. 10:

--- Et digitos inter sua fila trementes.

Atque ut *Psalterium* dicitur à ψάλλω, quod est *tango, moveo, mulceo*; quia digitis tangitur, movetur, & quasi mulcetur; sive suavifono concentu tangit, movet, & mulcet corda: sic *cithara* à *zittern* dicta, quod pulsa tremat, atque unâ audientes sonum ejus tremulum tremulos reddat, hoc est, commoveat. Scio quidem Eustathium ex antiquis tradidisse, Κυθήραν nuncupatam quasi κινῶσα, hoc est, *moventem, conciliantem*, sive κρύπτουσαν, *occultantem*, scilicet ἔρωτας, *amores*. Et hinc quoque Venerem Κυθήρειαν, *Cytheream* dictam esse, contra Hesiodum affirmare conatur Proclus: non autem ab insula Κύθηρα, ubi templum in abdito habuit: quia scilicet hujus vocabuli syllaba media per η vocalem longam, illius verò per ε, quod breve, scribitur. Verba ejus sunt: Κυθήρειάδε η κρύπτουσα ἔχουσα ἐν ἐαυτῇ πάσης τῆ ἐρωτικῆς φιλίας. *Cytherea intra se absconditam habens omnis caritatis ac gratiæ in amorem propensæ, sive consuetudinis amatoriæ vim*. Sed utrumque nimis longè petatum. Et aptius derivassent à verbo κύνω *pregnans sum, pario, suavior*; unde κύνθη, *sperma*, apud Etymol. item ἀκύνθη, *sterilis*, apud Callimachum: & ἔρωσ amor. Ut *Cytherea* dicta sit quasi *gravidæ amore, vel pariens amorem, vel osculans sive complectens amorem*. Verùm quid opus est his ambagibus? Potius censeamus Venerem dictam esse *Cytheream*, æquè ac *citharam*, à Germanico *zittern*, hoc est, *tremere, contremiscere, frequentî commotione concuti*; quod homines in amore reddat tremulos. Id ipsum testatur Sappho amore percita, apud Dionysium Longinum de sublimi genere dicendi; ubi sic lamentatur:

Καὶ δὲ ἰδὼς σου χεῖρας χέετον· κόμην δὲ
πᾶσαν αἶπει· &c.

Quod

Quod nos in Opusculo nostro, die Frühlings-lust dicto, Germanicè ita reddimus:

Das ohr erklinget; beide lichter weichen:
 der schweis durchdringer mein gebein ingleichen:
 schauern und zittern fallen hin und wieder
 über die glieder.

Hinc Hesiodus in Theogonia ex congressu Veneris, & Martis *timorem* sive *tremorem*, & *pallorem* natos esse scribit. Quin &, quia ridens nata fingitur, eodem auctore, sic dictam fortè putes à *fittern*, quod est ex *zittern*, & *multo risu quasi tremere, cachinno concuti*, sive, ut Lucretius loquitur, *tremulum risum edere*, vel *surtim cachinnare*, ac *convremiscere* significat. Ejusmodi enim cachinnatio furtiva nunquam fit, nisi cum tremore, & concussione quadam corporis. Vnde eandem quoque Homerus æquivalenti vocabulo *φιλομειδῶν*, hoc est, *risus amantem* dixit: Et quòd omnis risus, ac lætitiæ, quibus amor conciliatur, ac delectatur, amicam crediderint, innuit Horatius:

*Sive tu mavis Erycina videns,
 quam jocus circumvolat, & cupido.*

Atque sic *Cytheream* dictam vides ab utroque Germanico vocabulo *zittern*, & *fittern*: æquè ac eadem, *Venus* nuncupata videtur, non à *veniendo*, quòd ad omnia veniat, ut Cicero autumat in secundo de natura Deorum: sed à Germanico *feitt*, sive, ut olim quidam scripsere, *vein*, vel *veent*, hoc est, *venustus, pulcher, clarus, pellucidus*; quòd pulchritudine amor ante omnia concilietur. Vnde & Lutherus Psalmum vertens 133, *feitt* & *lieblich* conjungit: *Siehe wie fein und lieblich ist es! daß brüder einträchtig bei einander wohnen.* Vbi *feitt*, hoc est, *pulcher* rectè præponitur; quia pulchritudo sive *venustas* amorem præcedit, & quasi mater est amoris. Quicquid enim *amabile* est, illud prius *pulchrum* sit oportet. Hoc exigit amoris natura. Vnde amor Dei, quo nos minimè pulchros, sed valdè deformes, adeoque prorsus inamabiles prosequitur, non naturalis, sed supranaturalis dicendus. Sed vide sis quid de hoc diximus in notis

ad Epithalamium Clarissimo illo Machinatori bellico Matthiæ Dogenio, Electoris Brandenburgici Confiliario, à nobis ante annos aliquot scriptum, ac nostris Odis, die Dichterische Liebes-Flammen dictis, insertum.

Cæterum parva illa *Chelys*, vel *cithara novissimè inventa*, quam *Rittarre* vulgò vocant, ab eodem vocabulo *Sittern*, vel potius *Rittern* videtur dicta: quòd ea, cum sit cithara Germanica reformata, vel in minorem formam redacta, & quasi contracta, à priori tantundem ferè differat, ac *cachinnus impeditus* ac *compressus* à *risu arguto* ac *canoro*; adeoque sonum illà obtusorem, & ad raucedinem accedentem edere videatur.

Quòd si à Gentilibus antiquis Citharæ, aut Lyræ, aut testudinis signum in honorem Apollinis, vel Mercurii, vel Amphionis, vel Arionis, vel Orphei, inter astra sit locatum: quid impedit, quo minùs sub eo signo intelligamus nostram *Citharam* sive *Chelyn Germanicam*; quæ dulcisono suo, ac suavitatis summè admirabilis concentu non solùm omnia vetera organa musicalia, sed etiam hodierna, si dulcedinem soni amoriferam spectes, longè superat. Atque idipsum quondam tentavimus carmine in honorem Generosæ ac Nobilissimæ Virginis *Catharine Victorie von dem Werder*, Magni *Diderici* filix unicæ: cum eam non solùm compellandi, sed & chely, quam dixi, Germanicâ sacras optimi Parentis cantilenas mirabili suavitate canentem audiendi facultas concederetur. Carmen illud, sive potius Odam Trochaicam in perpetuam Generosæ Virginis memoriam hîc apponere non gravabor.

Ist es Affas! der so singt? seind es Davids Harfen-tieder?
Ach! was für ein Engel-mensch spielet/ und singt so engel-süß!
daß es dringt durch alle glieder!
daß mich dünket/ ich tuhe schon einen bitt ins Paradies?

Es ist **Werders** währtes Kind/ das des Vaters frommen liedern
eine solche lieblichkeit/ nach der kunst/ zu geben weis!
daß sich regt in meinen gliedern!
zu der wâhren Gottes-furcht ein gewündschter andachts-fleis.

Erden gütter konten zwar Orpens/ und Amfion heugen!
durch ihz sing- und seiten-spiel: aber dieser süße tohu
kan den himmel selbst erstergen:
ja er dringt mit starcker kraft für des höchten Gottes trohn.

Die von Lesbos gab den glantz ihrem angebohrnen Adelt /
wan sie schrickt/ und spielet/ und sang/ was sie eiste liebe hies :
dannoeh nicht ganz ohne tadel :
weil sie ihren huchlern nur schnöde sucht ins hertze hites.

Aber untre **Werderin** ist von weitweit edlern sinnen :
weil sie singt/ und spielet nur/ was der ehbarn welt gefelkt /
was den Himmel kan gewinnen /
was ihr Gottes reiche gnad' immerdar vor augen stellt.

So hat sie das beste teil/ das den Adelt hert/ erkohren.
Folgt ihr andern : sucht auch so eures Adels wahren glantz /
die ihr edel seid gebohren.

Dan fuhret euer Adelt erst/ gleich wie Sie/ den Adels-krantz.
Ich gesteh/ wan sie gelebt/ da aus menschen Götter worden!

Das Sie/ wegen ihrer zucht/ längst des Adels Götin sei.

Dan wer so des Adels Viden
hat erhöhet/ und geziert/ der ist vor dem tode frei.

Ihre Lante/ die Sie rühret/ macht verzüet den ganzen himmel /
dem sie bloß zu liebe klinget. Ja mich dünket/ ich seh sie schon /
dort im lichten stern-gewimmel /

mit zehn flammen sinkernd stehn/ dir/ o Leier/ nur zum hohn.
Orpheus Nahme stund mit gold in die düstere luft geschrieben.

Aber untre **Werderin** hat ihn seiner zierd' entsetzt /
und aus seinem sitz vertrieben.

So wird tumsit durch himmels-gunst/ mit der höchsten ehr' ergezt.

Verumenimverò si instrumentum aliquod ex Sacris
huic Lyræ Mercurii, vel Orphei substituere malis; sub-
stitue *Nablium*, sive *Decachordum* Poëtæ ac Fidicinis re-
gii *Davidis*, I Sam. c. 16, v. 23.

XX. **CYGNUS**, sive *Olor*, der Schwahn/
ölbseh; item *Cruce*, das Kreuz;

Ales Canora Horatio; *Helena genitor*, *Ales Iovis*,
Olor Ledæus, *Leda adulter*, *Ales Ledæus*; *Lay-*
strius; *Phæbi assessor* Luciano, *Volucris Phæ-*
beius; *Avis Veneris*: aliis *Ciconia*: Ovidio
Milvus: rursus aliis *Gallina*; item *Vultur ca-*
dens; *Myrtilus*: Græcis *Κύκνος*, *ὄρνις*, *Avis*:
Arabicè *Altayr*; *Hirezym*; *Ariedes*, quod Gro-
tio *redolens ut lilium*, Scaligero *flos rosa similis*;
Bayero *Adigege*, quasi dicas, *rosa redolens lilium*;

Degige, Adegige, Aldigaga, Digegi, Adigegi, Adigege, Schickardo *Addigagato*, quod est *Gallina*. Nocte mediâ in meridiano hæret mense Julio: & in globo nostro 22 constat stellis; quarum in cauda lucens, dicitur *Vropigium, Arrioph, Arides, Arided*; *Denebedegige, Denebaldigaga, Denebadigege*, Schickardo *Dhanbod-digageti*, hoc est, *cauda gallinae*.

Postellus numerat 17 intra, & 2 extra signum: Bayerus autem 36; quarum una in, vel juxta caudam, Arided, q. d. Os rosæ, Germanicè Rosenmund, propter fulgorem dicta, secundæ magnitudinis; 5 tertiæ; 16 quartæ; 5 quintæ; & 9 sextæ, omnes sub ♀ & ♂ imperio constituta. Ceterum nova illa stella lucida tertiæ fulgoris in petore Cygni anno 1600 primum apparuit, ac etiamnum immota manet.

Apollinis citharam, sive lyram Orphei, sequitur *Avis Apollinea, sive Phœbeia*; quæ Sacerdotibus Ægyptiis Musici senioris est hieroglyphicum: quia

dulcia defectâ modulatur carmina lingua

cantator Cygnus funeris ipse sui;

ut Martialis Epigr. l. 13 describit. Quippe Cygno morituro pennam per cerebrum excrescere dicunt: unde dolore affectus dulcissimè canat. Quod ex Ovidio fortè hauserunt, qui in 2 Factor. sic ait:

*Flebilibus numeris veluti canentia durâ
trajectus pennâ tempora cantat olor.*

Sed Abrahamus Cæsius, avus meus, in Disquisitionibus suis Lipsiæ anno 1564 editis, hunc locum paullo aliter explicat: *Suspitari etiam, inquit, aliquis possit, quòd olor sagittâ pennatâ transfixus, Selwoodiæ edat: ut pennâ synecdochicè sit pro pennatâ sagitta. Et Cygneum hoc melos Æliano de Natura animal. κύνειον ἄσπις dictum, symbolicè intelligitur de quocunque, quod in senis cujusdam vel eloquentia, vel doctrina deprehenditur, sedato & elaborato cum suavitate quadam conjuncto. Cygnus enim quò magis in senium vergit, eò suavius, si credere fas*

fas est, modulari, hoc est, ut nos interpretamur, depositâ juvenili ferociâ sedatior, ac moderatior fieri fertur; quod brevi se moriturum præsentiat. Hinc Petrus Sarterus Siculus:

*Tempora fatalis quoniam sic limitis itis,
tristia concentu funera solor olor.*

Et Socrati apud Platonem videtur hæc cantio non tristitiæ, ac doloris; sed lætitiæ esse argumentum: quia Deo suo gratias quasi agant, quod ad eum, cujus ministri creduntur, jamjam sint migraturi. Vbi suspicor Socratem per *Deum suum* intelligere Phœbum: quia Luciano in Cygno, Phœbi assessores vocantur; & ab eo artem divinantem, cum alterius vitæ bona quasi præfagiant, edocti videntur. Huic astipulatur & Tullius in primo Tuscul. Cum Cygnos ait, *non sine causa Apollini dicatos; sed quod ab eo divinationem habere videantur: quia prævidentes quid in morte boni sit, cum cantu, & voluptate moriantur.* Vbi prudenter addit: *sic omnibus & bonis, & doctis est faciendum.*

Sed Cygnus non solum videtur Musici senioris hieroglyphicum, verum etiam symbolum eximii diffamatoris, &, ex ipsa Poëtarum mente, injurii in municipes, ac concives suos; quod morsibus alter alterum mirâ petat crudelitate. Vnde crediderim Pindaro *inospitalem* dictum. Adde, quod Melisto Euboico convitiis adeo scatens prædicetur, ut cæteræ aves, quæ præstò sint, eo clangente, conticescere cogantur. Atque eâ causâ Poëta stello cuidam spurcideo, ac diffamatori omnium rigidissimo & convitiis mendaciisque merè ac verè infernalibus optimos quosque laceffenti aliquando non incongruenter tribuebatur *Oloris* insigne. Quod nos tunc temporis hæc ipsâ excepimus, ac illustravimus faculâ:

Wir schwahn von deinem Schwahn kein weißer Schwannensang,
Doch reimt er/ Reimschmid/ sich mit dir auch gegen dank.
Die haut ist sohl; kohlschwarz der schnabel/ samt den tagen:
weil sener piët/ und zwiff; und diese heit tof tragen/
auch setst sein gleiches voll. Nichts niicht/ als sein gefieder:
davor fällt in der brunst erblindt die Schwänin nieder.

So bistu weis-schwarz auch : schwarz/ wan du dornen reimst ;
weis/ wan du Leben suchst/ und lauter rosen trennst.

Quin & Cygnus amoris est symbolum ; atque ab ea
causa sacer Veneri : quam roseâ insignitam coronâ
curru vehi, qui cygnis traheretur, finxerunt. Hinc Ovi-
dius l. 10 Metamorph.

*Vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.*

Mutatam verò in hanc avem Orphei musici corpus à
Bacchis, sive mulieribus bacchantibus scædè discerptum,
existimavit Plato l. 10 de LL. Quod cum fortè legisset
Horatius, de seipso adhuc vivente idem sensit ad Me-
cœnatem :

*Iamjam residunt cruribus asperæ
pelles, & album mutator in Alitem
supernè. Nascunturque leues
per digitos, humerosque plumæ.*

Platonem in hoc secutus Æneas Philosophus, defun-
ctum Orphea cygni specie, ut lusciniæ Homerum, evo-
candum docet. Defunctorum enim animas idem, ex
mente Chaldæorum, & Ægyptiorum, evocari posse
opinatus est. Atque hinc Cygnum cœlestem in Orphei
memoriam non procul ab ejus lyra suspensum, non ab-
que causa suspiceris.

Sed Manilius l. 1 Astronom. hoc est, in Sphæra mun-
di, aliique tam Græci, quàm Latini Cygnum, ob Ledæ
Ætolicæ concubitum cum Iove in cygnum mutato,
cœlo receptum dicunt. Manilii verba sunt hæc :

*Proxima fors Cygni, quem cœlo Iuppiter ipse
imposuit, formæ pretium, qua cepit amantem,
cum Deus in nivem descendit versus Olorem,
tergaque sidenti subjecit plumæ Ledæ.
Nunc quoque diductas volitat stellatus in alas.*

Atque hinc Cygnus ille cœlestis antiquitus pingebatur
non totus volucris ; sed ita, ut cognosceretur Iuppiter in
eo conditus. Hanc verò de Leda fabulam cum ad Si-
gnum Geminorum perquam leviter perstrinxerimus,
quos tamen unâ operâ adire non graveris, hîc aliquanto
fusius

fufius exponere est animus. Euripides ait in Helena, Iovem specie cygni assumtâ, cum infimul & aquilam se infequi ipse feciffet, eoque timorem fimulantem confugiffe ad Ledam, quasi quæreret ejus protectionem: atque fic illam callidè deceptam compressiffe. Vnde ea duo peperiffe dicitur ova: ex quibus incubatione exclusi Pollux & Helena, item Castor & Clytemnefta prorepferint. Prorepsit autem unâ cum Helena omnis caufa belli Trojani: ubi multi heroës cæsi, Troja excifa, & omnis regio ferè everfa est: ut ad Signum Picæ Indicæ, five Anferis videbimus. Et hæc est vulgatiôr ac receptior opinio, quam fovent Hyginus, Lactantius, Firmianus, Ovidius, Germanici & Arati interpretes, aliique.

Nonnulli tamen idipfum longè aliter enarrant: nempe quòd Iupiter in cygnum transformatus, jucunditate cantus Nemefin virginem, poftea Deam vindictæ cognomine Adrafteam, quam Pausanias in Achaicis Notis & Oceani, Euripides verò Iovis filiam dixit, in fui amorem illexerit, ac ftupraverit. Quæ cum ovum ex hoc concubitu peperiffet, illud opiloni obvio dederit, ut Ledæ fervandum deferret. Atque ex hoc in arca deposito, nata fit Helena: quam Leda tanquam ex fe genitam educaverit. Educavit autem eam, uti & tres reliquos modò dictos infantes, five eos tantummodo, qui ex Iove furtim fufcepti dicuntur, nempe Helenam & Pollucem, quibus & additur Hymno in Διοσκύρουσιν Caftor, clam marito rege, loco quodam, ut fufpicor, abscondito fub tecto, in fuperiori ædium parte; quam Lacedæmonii vocabant *ῥῶν*; quod ex *ῶν*, hoc est, *ovum* formârunt: ut teftatur Eufthathius Odyff. α, p. 1420, & Odyff. λ, p. 1686, edit. Rom. Ac *ῥῶν* eam ædium partem eò vocârunt, ut auguror, quòd forma ejus concava cum ovo conveniret. Vnde & Plutarcho de audit. poëm. & Galenò ad Glaucum, *palatum* dicitur *ἰσπερῶα*; quòd fummum in ore locum, qui ovi figuram repræfentat, occupet. Præter hæc valde verifimile est Ledam ipfam poft illum cum adultero quodam concubitum, locum illum

illum secretum ad hunc usum in superiori parte ædium ovi figurâ confecisse : unde fabula exorta , Ledam peperisse ovum , ex quo Helena cum Polluce in conspectum proreperint. Iccircò perperam auguratur Natalis Comes , cùm scribit , Ledam eò ovum peperisse dictam , quòd prægnans ventrem ad ovi formam rotundum habuerit : quasi id non commune sit omnibus uterum ferentibus. Quòd verò Iovem in cygnum conversum Ledam compressisse fingunt ; hoc inde processum suspicor , quòd adulter quidam Regius Ledam non in regio cubiculo , & mollibus stratis , ac regio apparatu ; sed in loco occulto , & humido , humi cygnorum more stratum , apud Eurotam Lacedæmoniorum fluvium compresserit.

Præterea quoque in Cygnos mutatos legimus socios ac comites Diomedis Tydei ac Deiphiles filii , ob Ægialix uxoris perfidiam in Italiam , ad regem Daunum Pylumni ex Danaë filium , profugi ; ut proditum Sileno in historiis fabulosis : Cygnum Stheneli filium , Ligurum in Gallia Trans-padana regem , ac Musicum excellentem : quem Apollo jam mortuum in avem sui nominis transformasse fertur ; ut habet Pausanias in Atticis , & Plato in Timæo. Alii tamen , ut est apud Virgil. l. 10 , dicunt , hunc Ligurum ducem fuisse , ac Phaëthontem Solis ex Clymene nympa , teste Ovidio , & Tzerze hist. 137 , Chil. 4 , vel , ut Pausanias in Atticis , & Hesiodus in Theogon. maluerit , Cephalis , & Auroræ filium adeò amasse , ut post ejus casum infortunatum assidue fleverit , ac ejulaverit. Hinc Deorum misericordiâ in avem sui nominis sit mutatus , ac post mortem Apollini Musicorum Deo consecratus , assessorque constitutus. Videatur de hoc Ovidius Met. l. 2. Comites autem Diomedis eò cygnos factos , ac *aves Diomedas* dictos finxere ; quòd occisum à dicto Dauniæ in Apulia rege Diomedem in Insula Diomedea è regione Gargani juxta Sinum Ionicum , & Adriaticum sita , testibus Callimacho , & Agatharchide in reb. Europicis , more cygnorum stridulè conquerentes , magnoperè , ac nullâ questus intercapedine luxerint. Sed

Sed & Cygnus alius, qui Martis & Cleobulinæ filius, ut traditum Posidonio in libro de diis, & herobus, & ab Hercule in Thessalia occisus fuit, quod advenas interimeret è cæforum capitibus templum patri conditurus, in avem ejusdem nominis mutatus dicitur: uti & Cygnus ille Neptuno, sive, ut aliis placet, Apolline prognatus, quem Achilles Pelei ex Theride Chironē natā filius ad Trojam militans occidit; quod opem Trojanis ferens, angustias maris Trojani longis navibus obstruxisset, ut ab aditu Græcos excluderet. Vnde nata est fabula, Iovem ipsum in cygnum conversum, filię Helenæ obsessā Trojā laboranti suppetias tulisse, cygnisque numero ingenti congregatis aditum illum occlusisse. De hoc autem Cygno sic scripsit Ifacius: *Achilles, cum ad Trojam militaret, Cygnum interemit, ac Tēnen, nomine quidem filium Cygni, ac reipsā Apollinis. ἡγή Τένιν ἢ λόγῳ ἡὸν Κύκνῳ, ἔργῳ ἢ Ἀπόλλωνος.* Ergo Tenes fuerit filius Apollinis; non Cygnus. Et hic Tenes pater creditus, procul dubio, Cygni nomen demum post mortem à Poëtis accepit: qui eum in cygnum mutatum ad consolationem suorum, ut suspicor, finxerunt: uti eādem causā ab iisdem alios sæpissime in numerum deorum intrusos videmus. Nam sic hominum benevolentiam aucupari solebant veteres tum Poëtæ, tum alii. De *Cygnō*, sive *Swenone*, ut juxta vernaculum vocatur, Herculis Germanici sive Alemanni filio, quem in hoc quoque Signum quidam conversum ajunt, dictum fuit superius ad signum Geminorum, quos adi. Arque sic Cynus vel ob hujus, vel alius cujusdam Cygni nomine perpetrata facinora in cœlum recipi meruit: ubi, ut ait Poëta Aratæa vertens, *hæc ales volucris similis tranquilla volans dextra peti Cephei.*

Sed existimemus potiùs *Cygni* imaginem ed in cœlum locatam, ut Israëlitæ, quotiescunque eam inter sidera pendentem contemplantur, toties quoque edicti divini, quo cygnorum esu iis fuerat interdictum, ut ex Levit. c. 11, v. 15 constat, recordarentur.

XXI. DELPHINUS; das Meer-schwein;

Delphin, Crinito, & Paccuvio *Animal repandi-
rostrum*, item *incurvicervicum*, aliis *Piscium rex*;
Plinio *Hermippus*; Nautis *Simon*; *Persuasor Am-
phitrites*; *Vectōr Arionis*; Ciceroni ob gibbum
in dorso *Curvius*, quidam legunt, *Currus*: aliis
Neptunus; & *Triton*; item *Apollo*: Græcis
Δελφίς, sive Δελφίν; ἱερὸς ἰχθύς; quibusdam Mγ-
σιχὲν ζῴδιον, *Musicum signum*: noviter Arabico
quasi nomine *Aldelphin*. Meridianum transit
mediâ nocte sub finem Iulii: ac in globo nostro
decem constat stellis.

*Aratus numerat 4 tantum, quæ rhombum constituent; & Ovidius
novem: Postellus verò, & Bayerus itidem ac globus noster 10; qua-
rum 5 tertia magnitudinis in capite, collo, & caudâ; una quinta
iuxta collum; & 4 sexta in reliquo corpore, omnes h. & δ dicat.
Atque hæc stellæ olim Roma oriebantur heliacè 5 iduum Ianuarii: ut
testis est Ovidius in primo Fastorum:*

Interea *Delphin* clarum super æquora sidus
tollitur, & patriis exeret ora vadis.

Occidebant autem ibidem 3 non. Februarii, eodem teste Fastor. l. 2:

Quem modò coelatum stellis *Delphina* videbas,
is fugiet visus nocte sequente tuos.

Delphinus est *Symbolum Φιλανθρωπίας*: quia inna-
to quodam amore profèquitur non solum homines, im-
primis qui teneræ sunt ætatis; ut *Plutarcho* de indu-
stria animalium, *Gellio* l. 7, c. 8, & *Alciato* in *Emble-
matis*, videtur, ac *Plinius* uterque non uno demonstrat
documento: verum etiam omnes humani generis ami-
cos. Atque hinc infensissimus dicitur hostis *Crocodili*,
ob infidias, quas ille hominibus struit, continuas. Sed
exempla, si placet, audiamus. *Phalantum Lacedæmo-
nium*, qui *Tarentum* coloniam duxit, priusquam *Italiam*
attin-

attingeret, in Crisæo mari naufragium passum, Delphinum dorso excepisse, ac in littus incolumem exposuisse testatur Pausanias. Telemachum Ulyssis filium, cum adhuc puer in alto maris littore ludens, in aquas decidisset, delphini beneficio servatum tradidit ex Critheo Stesichorus. Unde pater postea delphinorum insigni mirè adeo delectatus fertur, ut sculpturâ eorum in ense, scuto, ac annulo sigilli vice usus, imò eâ causâ Lycophroni *Δελφινόσιμος*, & Philostrato *Subsismus* sit dictus. Arionem nobilem illum Citharædum, ac Poëtam Lyricum patriâ Metymnæum, cui dithyramborum debetur inventum, à delphino itidem servatum esse testantur numismata; in quibus ille nudus delphino vectus, dextrâ victoriam prætere, lævâ lyram sustinere videtur: item Delphinus ille cum insidente Arione, qui ex ære factus olim apud Tænarios diutissimè conspiciebatur. Denique, ut cætera taceam, Hesiodi Poëtæ in templo Iovis Nemeæi per errorem trucidati in mare abjectum cadaver delphinus excepit, ac inter Locridem, ac Eubœam exposuit. Sed poëticè, non historicè hæc, de Arione & Hesiodo imprimis, ut mox parebit, dicta videntur.

Quin & unâ symbolum est grati animi. Atque id ipsum imprimis patet ex hoc exemplo. In urbe Ionizæ Poroselene inclamatus quidam delphin à puero, teste Pausania, statim adproperare, & ad vecturam, si placeret, sese accommodare consuevit: nempe ut gratum se præberet erga puerum, cujus beneficio piscatorum manibus evaserat, atque ex vulnere ab iis accepto convalesceret.

De Delphino autem in cœlum relato variz sunt opiniones. Quidam scribunt, quòd Neptunus amore Amphitrites, Nerei Oceano sive Peleo, & Tethye vel, juxta alios, Thetide prognati ex Doride sorore filiz, captus, sed ab ea fugam parante aspernatus, plurimos emisit illam quæsitum, atque inter hos Delphinum. Qui Amphitritem non tantum inventam, sed etiam, ut ad sponsum suum futuram reverteretur, persuasam se-

cum adducens, nuptiarum curator sit factus. Atque hinc factum, quòd Delphinus in tot nummis, & statuis à Cupidine frænatus; ac ejus imago, ut Hyginus testatur, non procul à Capricorno, inter astra à Neptuno, in perpetuum gratæ mentis testimonium, collocata conspicitur: imò quòd Neptuno non tantùm sacratus, & ejus idolo plerumque insculptus, sed etiam ipse Neptunus sub Delphini imagine colebatur.

Alii verò Delphinum, sive potiùs ejus signum inter astra collocatum dicunt, quòd Bacchus à piratis Thyrenis captus, eos in delphinos mutatos, ipse leo factus, in fugam verterit; ut traditum Demarato in certaminibus Dionysiâcis: atque hinc quoque Delphinus, teste Plutarcho, Bacchi simulachro, ac aris solebat adpingi; & leo sacer erat ipsi Baccho. Vel quòd Arion Methymnâ Lesbi oppido oriundus, cujus mentionem quoque fecimus ad signum Lyræ, in mare dejectus à delphino fuerit servatus; ut vulgò fabulantur. Vnde, cùm obscuro esset genere, ut inignes artifices sæpe solent, adeoque parentes ejus veri nescirentur, dictus est filius Neptuni ex Oncæa nympha, sive Autoloë, sive, ut aliis placet, ex Terra omnium matre. Quippe sic dixerunt qui vel per mare venissent, vel in mare dejecti mortis periculum evasisent, vel nati essent ex principe quodam insulari, aut maritimo, hoc est, eo, qui præerat populo maris imperium habenti, aut alio aliquo, cujus mores erant Neptunii, vel etiam qui Neptunius sacerdos, vel in mari perierat, vel per mare venerat; ut annotat Servius in Æneid. vers. 691. Id ipsum quoque attingit Agellius l. 15 Noct. Atticarum c. 21: *Præstantissimos virtute, prudentiâ, viribus, Iovis filios Poëta appellârunt; ne Æacum, & Minoa, & Sarpedona: ferocissimos, & immanes, & alienos ab omni humanitate, tanquam è mari genitos, Neptuni filios dixerunt; Cyclopa, & Cercyona, & Seyrona, & Lestrygonas.* Vide sis, quid de hoc ipso dictum nobis ad Signum Geminorum.

Fabula autem, sive potiùs historia fabulosa de hoc illustri fidicine sic se habet: Arion Corintho in Italiam, Sici-

Siciliamque profectus, cum peragratis hisce regionibus, ac opibus maximis inibi, teste Herodoto, sive potiùs, ut Lucianus tradit, Corinthi ex Periandri munificentia regia jam pridem collectis, Tarento in patriam rediturus, Siculum mare transfretaret, ob eas opes in extremum vitæ discrimen incurrebat. Quippe socii illi navales, quibus, cum Corinthii essent, præ omnibus aliis se, suamque suppellectilem tutiùs committere posse crediderat, pecuniis, quas secum ferebat, allecti, infidias homini meditari, eumque vitâ privare occipiebant. Vbi Arion hos sibi dolos strui perentiscens, pecunias iis suâ sponte profudit, periculum facturus, an eâ ratione animos illos truculentos placare posset. Sed veriti, ne scelus hoc aliquando Arion superstes ulcisceretur, jusserunt, ut vel seipsum occideret, vel in mare quàm citissimè sese præcipitaret. Sumtâ igitur, permissu nautarum, citharâ, ut cygnorum more sibi ipsi funebre carmen caneret, inter canendum veste pretiosissimâ indutus de prora in mare defiliit: ubi à delphino quodam cantu ejus allecto, sive, ut vera, apud Antimenidem in primo, habet historia, à nautis Tænariis navè, cujus Ἀρίωνιον delphin, exceptus, & Tænarium in promontorium incolumis portatus est. Meminere Herodotus in Clio, Diodorus, Plutarchus in Convivio, Agellius l. 16, c. 19, Plinius l. 9, c. 8, & Pontanus ad Eclog. 8, fol. 176. Et in hujus rei memoriam erecta fuit statua cum epigrammate Græco; quod Volaterranus sic Latinè reddidit:

*Cernis amatorem, qui vexit Ariona, Delphin,
à Siculo subiens pondera exata mari.*

Sed totum negotium satis luculenter expressit Ovidius l. 2 Fastorum:

*Nomen Arionium Siculas impleverat urbes;
captaque eras lyricis Ausonis ora sonis.
Inde domum repertens, puppim conscendit Arion:
atque ita quæstus arte ferebat opes.
Forsitan, infelix, ventosque, undasque timebas?
At tibi navæ tuâ tutius æquor erat.*

Namque gubernator districto constitit ense,
 ceteraque armatâ conscia turba manu.
 Ille metu pavidus, mortem non deprecor, inquit:
 sed liceat sumtâ pauca referre lyrâ.
 Dant veniam, videntque moram. Capit ille coronam,
 quæ possit crines, Phœbe, decere tuos.
 Induit & Tyrio distinctam murice pallam.
 Reddidit icta suos pollice chorda sonos,
 flebilibus numeris, veluti casentia darâ
 trajectus pennâ tempora cantat olor.
 Protinus in medias ornatus defilit undas:
 spargitur impulsâ coerula puppis aquâ.
 Inde (fide manus) tergo Delphina recurvo
 se, memorant, oneri supposuisse novo.
 Ille sedet, citharamque tenet, preciumque vehendi
 cantat, & æquoreas carmine mulcet aquas.
 Dî pia facta vident. Astris Delphina recepit
 Iupiter, & stellas iussit habere novem.

Cæterum nunquam crediderim, Delphinos supposito
 dorso homines portasse, atque ex interitu liberasse:
 quamquam id ipsum multi, quorum aliquos supra ad-
 duximus, auctores affirmare, ac figmenta illa veris hi-
 storiis reponere haud dubitent. Locum autem fabulis
 istis dedisse suspicor naves quasdam Delphini figurâ, ac
 nomine insignitas: quibus, ut modo inuimus, excepti,
 ac vecti, imò sæpe ex mortis periculo liberati, postea à
 delphinis id beneficii accepisse dicebantur. Et naves
 delphini picturâ eò insignitas censeo, quòd delphini eas
 obviam factas, choreas quasi quodam gratulationis af-
 fectu circumducentes, non solum comitentur; sed
 etiam tranquillo mari lascivientes, ut Plinius loquitur, fla-
 ram ex qua veniunt parte presagiant. Instante enim tem-
 pestate magno numero emergere, & ad naves accurre-
 re, inque maris superficie frequentius se vibrantes, in-
 vicem colludere solent; quasi nautas admonitos velint,
 ut in stationes suas se properè recipiant, nec mari navi-
 gia credant. Sed non naves solum ab insigni diceban-
 tur Delphini, verum etiam ipsi interdum nautæ, & alii,
 qui

qui ejusmodi navibus vehebantur. Hinc Tyrrenis illis, qui piraticam exercentes, universo pœnè orbi terrore erant, Delphinorum cognomentum in fabulis Græcanicis est datum. Quin & eadem causâ eosdem, ut supra vidimus, aliosque in Delphinos mutatos finxerunt. Imò ipse Apollo in Delphinum conversus ad Delphos dicitur adnatâsse; quia ejusmodi nave, ut suspicor, vectus, eò appulit. Atque hinc est, quòd *Delphinus* sit dictus; & *Delphinus* Apollini æquè, ac Neptuno, sit sacer, ejusque aris, teste Plutarcho, fuerit insculptus; imò *Delphinus* cœlestis ipso Apollinis æquè, ac Neptuni, & Tritonis, nomine notetur. De Neptuno vidimus supra: nunc quoque de Tritone paucis agamus.

Triton, quem Ovidius in primo *Metam.* ut Deum marinum, ac Neptuni, & Oceani buccinatorem describit, Hesiodo fuit filius Neptuni ex Amphitrite, sive, ut mavult Acesander, è Celæno; aut Oceani, & Tethyos Cœli & Vestæ filia, juxta Numenium de piscatoribus; aut si Lycophonem audimus, Nerei. Ac formam habuisse dicitur parte corporis supremâ hominis, inferiore delphini, cum pedibus duobus equinis, ac caudâ duplici lunatâ: ut traditum Apollonio l. 4 *Argonautic.* Virgilius verò eandem paullò aliter depingit, cum *Æneid.* l. 10 sic scribit:

*Hunc vehit immanis Triton, & cœrula conchâ
exterrrens freta, cui laterum tenuis hispida nanti
frons hominem præfert, in pristim desinit alvus.*

Spumea semifero sub pectore murmurat unda.

Alii attingunt illi capillos apio palustri similes, humeros colore purpureo tinctos, corpus exiguis squamis tectum, branchias auribus inferiores paullò, dentes pantherorum dentibus haud absimiles, nares hominis, oculos subglaucos, manus, & ungues, & digitos testæ conchiliorum instar, ac denique pinnas sub pectore, & ventre delphinorum: ut ex Softrato de animal. l. 3, aliisque videre est. Præterea curru vectum introducit Ovidius in *Epist.* Didûs:

*Iam venti ponent stratâque æqualiter undâ,
cæruleis Triton per mare curret equis.*

Cæterùm in cœlum receptum, ac in Signum Delphini mutatum ajunt, quòd ad bellum Deorum cum Gigantibus susceptum profectus, inflatâ conchâ à se inventâ adèd horrendum, ac inauditum ediderit sonitum, ut hostes beluam aliquam formidabilem ratos, in fugam verterit, victoriâ Diis relicta.

Denique *Hermippus* quoque nonnullis hoc signum constituere videtur; quia in honorem Apollinis dux fuerit Cretensibus in Delphos.

Sed substituamus potiùs his fictis, ac merè poëticis animalibus, verum illum *Delphinum*, quem Psalmus 104, v. 26, æquè, ac alia Oceani animalia, in aquâ ludentem, ac luxuriantem introducit.

XXII. EQUULEUS; das Röslein / Füllen; die Stuhle / Mähre; sive der Pferde-kopf;

Equulus, Equiculus, Hinnulus, Equus minor, sive parvus, Postello, & P. Abano Equus prior, ad differentiam Equi alati, sive majoris; Cyllarus; Equi caput: Græcè Proclo Προλομή & ἵππος, Sectio equi, sectio equina, Præcisto; in Mappa Τομή & ἵππος ἐλάσσον, hoc est, Sectio equi minoris; Arato ἵππος ἡμίτελος, id est, semiperfectus: Arabicè novo nomine Kataat alfaras. Meridianum illustrat summâ nocte circa initium Augusti: ac complectitur in globo nostro sex stellas.

Postellus, Bayerus, aliique tantùm quatuor, easque in capite numerant, omnes quarta magnitudinis, duas δ, & totidem γ dicatas.

Hic Equus, quòd æquè, ac Taurus, anteriore tantùm parte extet, sive nubibus exeat, ac quasi prospiciat, vocatur ἡμίτελος, id est, semisectus: aliis item Equus magnus:

magnus : *parvus* verò, cùm capite tantùm, & collo appareat. Videtur autem esse *Cyllarus*, hoc est, equus ille, quem Mercurius Castori dederat dono : cujus mentionem ingerit Virgilius *Georgic. l. 3* :

Talis Amiclei domitus Pollucis habenis

Cyllarus, & quorum Graji meminere Poëtae.

Atque ad hanc opinionem inducor, quod videam equum *stellatum* olim Romæ in æde Castoris dedicatum fuisse ; ut ad Signum Geminorum diximus.

Aut denotare etiam poterit, si magis arridet, equum illum, quo Trajani Cæsaris filius ex Vrbe in bellum iturus pauperculæ cujusdam mulieris filium obtrivit : unde illi Cæsar amissi filii talionem jure exposcenti filium suum unicum cum donis ingentibus adjudicavit. Quippe cùm equum cœlestem quasi perpetrati cujusdam facinoris conscium, præ timore intra nubes se abscondere videas, in hujus signum conversus ille non sine ratione dici poterit.

Præterea quòd si cygnus in memoriam Iovis in ejusmodi avem conversi, locum in cœlo meruit : quid impedit, quo minùs suspicemur equum ab ipso Saturno inter astra locatum ; quia Philyræ Oceani filix amore captus, ac Opi superveniente in equum conversus, amores suos occultavit : ut ad Sagittarii diximus signum, ac innuit Virgilius *Georg. l. 3* :

Talis & ipse jubam cervice effudit equinâ

conjugis adventu pernix Saturnus, & altum

Pelion hinnitus fugiens implevit acuto.

Quin & *Neptunium* dixeris equi imaginem in cœlum collocasse, quòd is in concilio deorum, ortâ de Athenis nomine imponendo contentione, percussâ petrâ equum, cui nomen *Scyphio*, primus produxerit ; ut Plutarchus in vita *Themistoclis*, & *Pindari* Interpretes tradiderunt : vel quòd, teste *Pamphilo*, *Diodoro l. 5*, & *Pausania* in *Arcadicis*, primus equitandi, æquè ac navigandi, ut traditur, artem invenerit ; vel primus Athenis junxerit equos ; ut patet ex *Sophoclis Oedipode* in *Colono*. Iccirco fingitur à Poëtis super æquore curru vehi ; cui

Orpheus in hymnis quatuor jungit equos. Nam & Virgilio

flectit equos, curruque volans dat lora secundo.

Sed equis quoque, teste Claudiano, usus dicitur *Pluto*, Deus inferorum, Saturno & Opi prognatus, adeoque Iovis ac Neptuni frater;

qui terræ claves, & regna gubernat,
ut ex Orpheo loquar: item *Phœbus* sive *Sol*, teste Mimnermo & Hesiodo, ex Hyperione & Thiâ, juxta Homerum Euriphaëssâ, vel potius Iove & Latonâ, ut testatur idem Hesiodus, & Ovidius, sive, ut Herodotus in Euterpe, Dionysio & Iside prognatus; ac soror ejus *Phœbe*, sive *Luna*; ille quadrigis, hæc bigis. De Phœbi est illud Ovidii *Metam.* l. 2; ubi currum Solis magnificum satis amplè describit:

*Interea volucres Pyrois, Eous, & Æthon
Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras
flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant.*

De Phœbes verò hoc Virgilio *Æn.* l. 10:

*Iamque dies caelo concesserat, almaque curru
nostru vago Phœbe medium pulsabat olympum.*

& de amborum sequens Manilii:

Quadrigis & Phœbus equis, & Delia bigis.

Quamquam & Lunam, quæ, quia in insula Delo nata, Delia dicta, quidam mulo, alii juvenis vehi tradiderunt. Ovidius de *Remed. amor.* l. 1, eidem attribuit equos candidos; alii discolores, album, & candidum. De Solis autem equis hæc habes apud Radinum: *Equi quatuor, qui aurei licet forent, colore tamen quisque proprio noscebatur. Pyrois rubens, Eous candicans, Æthon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus auras implebant, erraticis cursibus vagabantur incerti.* Et his quintum videtur adjungere Martialis:

*Qui cupidum Titana tenes? jam Xanthus, & Æthon
fræna volunt.*

Æthon autem dictus quoque fuit equus Hectoris, apud Homerum l. 8 *Iliad.* item Plutonis teste Claudiano; & Pallantis filii regis Euandri; in cujus equis

quius collachrymâsse fertur: unde Virgilius Æneid. l. 2

*Post bellator equus, positus insignibus, Æthon
it lachrymans, guttisq; huncetat grandibus ora.*

Imò singulis sideribus singulos dederunt equos; ut Lu-
tarius in Statum 6 Thebaid. annotavit: defultores ve-
rò *Veneris stellæ*, nempe *Lucifero album*, *Hespero furvum*,
teste Ovidio l. 2 Amor. cl. 11, & Fast. l. 2, item Pedo-
ne in obit. Mœcenatis. Vnde Ilidorus l. 18 Orig. c. 36:
*Quadrigas Soli, bigas Lunæ, & trigas inferis, sejugas Iovi, de-
fultores Lucifero & Hespero consecrarunt.*

Quin & Marti Iovis & Iunonis filio, ac Hebes fra-
tri, illi bellorum præfidi,

quem cum sanguineo sequitur Bellona flagello,
ut cum Virgilio loquar, duos tribuunt equos, *Pavorem,*
& *Terrorem*: unde Statius:

Fræna ministrat equus Pavor Armigeri:
& Virgilius Georg. l. 3:

Martis equi bijuges, & magni currus Achillis.
Equus enim bellorum est hieroglyphicum; quia, ut te-
statur idem Virgilius,

bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.
Atque hinc equus ob similem ferocitatem Marti erat fac-
cer, æquè ac *lupus, canis, verres, vultur*, ob rabiem, & ra-
pacitatem; item *gallus, picus*; & inter plantas *gramen*,
quòd ex hominum sanguine plurimum nasci crederetur:
còque idem gramine coronari solebat. Imò Ro-
mani equo, qui à dextra victor fuerat, idibus Decem-
bris immolato, ac, ut cum Statio loquar, sociâ
prece numen ammant.

Fortè *Bucephalus* à bovis capite sic dictus, equus ille
Alexandri Magni duodecim talentis, ut testatur Cares
apud Agellium, eundem quoque honorem me-
ruit. Quippe phaleratus, & regio instratus ornatu, nul-
lum admisit fessorem, præter Alexandrum; quem suâ
sponte genua submittens, teste Curtio, excipiebat: ac
in bello Indico sagittis undique perfossus, regem è me-
diis hostibus, licet exanguis, ac moribundus, perniciosi-
mo cursu retulit, atque tum demum domini superstitis
se-
O 5

securus expiravit. Propter quæ, ut loquitur Plinius l. 6, & 8, rex defuncto ibidem duxit exequias, urbemque tumulo circumdedit nomine ejus.

Denique, ut colophonem huic Signo imponamus, si magis placet ex Sacris historiam quandam depromere, applicari eidem poterit *Equus ille regius*, quo, ductore Hamano, Mardocheus veste regiâ indutus, ac diadematate ornatus, per urbis plateas fuit vectus: ut videre est ex libro Esther c. 6, commate 8, & sequentibus.

XXIII. PEGASUS; das Flügel-pferd / das fliegende Ros; item simpliciter das Ros/ sive der Hängst;

Equus Gorgonius, Medusæus, Ovidio *Equus ales, volans, alatus, pennatus, æreus, dimidiatus*, Fontis Musarum inventor; Isidoro, & Lampridio *Sagmarius caballus*, id est, *ephippiatus*, quia olim alarum loco ephippium pingebant; *Equus, Equus major, secundus, posterior, sive alter; Bellerophon, Bellerophontes; Menalippe, vel potius Melanippe*; aliis *Theano*: Græcè ἵππος ἄλως, id est, *equus*, Nonno Ἡμιφωτὴς λίβυς ἵππος, *equus Libycus semiconspiciuus*, Πήγαυος: Arabicè *Alphares, Alpheraz, Alfaras-alathem*, Schickardo *Alpharaso*, hoc est, *equus*. Meridianum nocte profundissimâ pervolat circa medium Augusti, & initium Septembris; stellasque in globo nostro complectitur octodecim: ex quibus illa in naribus lucida, Arabibus vocatur *Enif*, rectius, juxta Scaligerum, *Enf Alpheraz*, Schickardo *Aniphol-Pharasi*, id est, *nasus equi*; Ptolemæo ῥύγχος ἵππου, hoc est, *os, vel rostrum equi*, Almagesti inter-

interpretibus *Muscida*, vel *Grumium*, quod idem est, ac Italicum *grungo*, & Gallicum *musseau*. Germani dicunt *schnause/ rüßel/* item *schnabel*. Alia in cruris educatione, dicitur *Seat-Alferas*, Schickardo *Saidol-pharasi*, hoc est, *brachium equi*: ac rursus alia in ala, sive scapulis, *Ted Alphas*, *Markab*, Schickardo *Markabon*, hoc est, *ephippium*, aut *sagma*, vel *stragulum*, cui inequitamus.

Ovidius huic Signo tribuit 15 stellas; *Aratus*, & *Hyginus* iidem, ac globus noster, 18; *Ptolemaus*, & *Postellus* 20: *Bayerus* vero, addit tribus sexti luminis, 23; quarum quatuor secunda magnitudinis in scapulis, ala, latere, sive potius umbilico, & juxta pedem; 3 tertia in cervice, rictu, & juxta sinistrum genu; 6 quarta in capite, poplite, pectore; 3 quinta; & 7 sexta hinc inde dispersa. Omnes partim ♂, partim ♀ naturam sequuntur.

In hoc Signo tria imprimis consideranda occurrunt: nempe *Bellerophon*, *Chimara*, & *Pegasus* sive equus alatus; quo vectus *Bellerophon* *Chimaram* confecisse dicitur. Vnde *Sidonius* de *Bellerophonte* loquens:

*Ac Iuvenem, Sthenobœa, tuum; cui terga vetustas
Pennati largitur Equi. &c.*

Is autem fuit *Sisyphi* illius, qui *Corinthiis* imperans, *Meropen* unam ex *Pleiadibus* duxit, & à *Theseo* interceptus, apud inferos saxum subinde rediturum in altissimum montem volvere fingitur, ex filio *Cæsis* sive *Glauco*, quem aliter *Taraxippum* vocant, nepos, antea *Hippopus* dictus: ut proditum *Pausaniæ* in *Corinthiac*. & *Dioxippo* l. 2 de *Reb. patr.* Quippe nomen *Bellerophonis* tum demum assumpsit, cùm *Bellero* *Corinthio*, sive, ut mavult *Phœnix* *Colophonius*, *Deliade* fratre, sive *Pirene*, ut *Philemon*, sive, ut *Dorotheus* tradit, *Alcimene* interemto, non solum patriam, sed & ipsum nomen mutare cogeretur.

Et *Chimara* fingitur monstrum triceps *Echidna* & *Typhone* progenitum, ac studio *Amisodari*, teste *Apollo*

Iodoro Biblioth. l. 2, educatum, in Lycia Asiæ minoris inter Pamphiliam & Cariam regione degens. De hoc sic canit Ovidius Metam. l. 12 :

*Quoque chimæra jugo mediis in partibus hircum ,
pectus & ora leæ, caudam serpentis habebat.*

Item Homerus Iliad. l. ζ, & Hesiodus de ortu Deorum, verbis ferè iisdem :

*Προθε λέων, ὀπίθεν ἢ δράκων, μέση ἢ χίμαιρα,
δεινὸν ἄσπινείσου πύρος μὲν & ἀίθριμένοιο. h. e.*

*Prima Leo, postrema Draco, media inde Chimæra,
quæ graviter patulis spirabat naribus ignem.*

Sed hanc fabulam alii historicè, alii physicè, alii ethicè interpretarunt. Quippe, ut cum Lucretio ex libro quinto loquar,

*qui fieri potuit triplici cum corpore, ut unâ
prima Leo, postrema Draco, media ipsa Chimæra
ore foras acrem flaret de corpore flammam?*

Nymphodorus, & Alcimus in reb. Siculis tradidere Chimæram fuisse montem Lyciæ ignivomum, ac inhabitabilem; cujus summitas abundarè leonibus, radices serpentibus, ac draconibus; medium verò amoenissimis pascuis ad capras, unde & monti fortè nomen, ac ejusmodi pecora nutrienda, ut suspicor, aptissimis. Capra enim, sive capella imprimis quæ hieme nata, Græcis vocatur ἢ χίμαιρα & Ⓞ, q. d. ἢ ἐνὸς χειμῶν & ἔσσι juxta Scholiasten Theocriti Idyll. 1. Ac in hac significatione dicitur & χίμαιρα apud Theocritum, Plutarchum in Lyc. & Xenophontem, Hellen. 4. De quo videatur Eustathius. Et Montem Chimæram ignes horribili sonitu evomuisse, adeoque finitimos agros infestasse, ut nec arbores, nec fructus produxerint, testatur quoque Plutarchus in libro de mulieribus claris. Sed parte, addit idem, quæ erat planissima, jussu Bellerophontis rescissâ, compositum fuisse cum incendio sonitum, magnumque adhiberetur regioni remedium. Atque hinc nata est fabula apud Theopompum Rer. Philippic. l. 7, ubi Bellerophon hastam, cui in extrema parte plumbum affixum, in os Chimærae intrusisse, atque sic plumbo igne colliquefacto

facto in imum ventrem defluxo, ejus intestina combussisse, monstrumque confecisse fingitur.

Sed Tzetzes Chil. 7, hist. 149, per triplicem Chimeræ formam intellexit tres illas nationes, quas à Bellerophonte devictas indicat Antigonus Carystius. Quippe Bellerophon ob cædem modò dictam extorris confugerat ad Proetum Argivorum regem; ex cujus cum Danaë fratris Acrisii filia concubitu natum diximus Perseum in hujus Signo. Et Proetus perhumaniter quidem exceperat Bellerophontem: sed uxor ejus Sthenobœa, quam alii Anteam dicunt, ardentissimo hospitatis amore capta, at postea ob dolorem repulsæ indignata, tentatæ pudicitia, teste Homero Il. 3, apud Proetum accusavit. Qui Bellerophontem ipse occidere nollens, cum literis ad Iobatem socerum suum, ac Lyciæ regulum misit. Hic literis, quibus interficiendi Bellerophontis negotium illi committebatur, resignatis, cum æquè, ac gener, ipse in hospitem manus injicere nollet, misit illum ad superandum tres acerrimos hostes, nempe *Chimeram, Solymos, & Amazonas*: ut prætextu memorabilis pugnae interiret. Vnde Ovidius Trist. l. 2:

*Nam quid de tetrico referam domitore Chimæe,
quem letho fallax hospita pœna dedit.*

Atque hi reverà sunt illæ tres nationes, quarum mentionem ingerit, ut diximus, & Tzetzes, & Antigonus.

Per Chimeram autem intelligo Piratam illum Lycios, aliosque immani crudelitate infestantem; cujus navis in prora picturam leonis, in puppi draconis, & in meditullio caprae habuisse fertur. Hunc Bellerophon primum aggressus, ac cum citissima nave, cui nomen Pegaso, insecutus, debellasse dicitur. Hoc confecto, aggressus quoque est Solymos populos bellicosissimos, quos *leonibus* similes depingunt Poëtæ: & his itidem navali pugna superatis, bellum denique intulit Amazonibus; quas, quia loca montosa, & accessu difficillima plerumque peragrabant, *carvas* dixere. Atque sic devictis, ac prostratis his tribus hostibus crudelissimis triumphans ad Iobatem rediit; qui Bellerophontis fortitudinem

dinem admiratus, et non solum filiam Philonoën in matrimonium dedit, sed successionis quoque in regno prærogativam concessit.

Verum adhuc aliam nobis affert Chimæram Agatharchides l. 3 rer. Asiaticarum: ubi ait Amisadori ejus, qui Lyciæ imperavit, uxorem nomine *Chimæram*, duos habuisse fratres, quorum unus *Leo*, alter *Draco* fuerit dictus. Atque hos ob concordiam cum sore Monstrum triceps dictos, cum Lyciæ fines magnâ juvenum manu occupassent, adventantes omnes trucidantes, Bellerophon superaverit, ac in servitutem redegerit.

Cæterum dicendum quoque nobis est de *Pegaso*. Hic, æquè ac *Crysaor*, natus dicitur è Neptuno, & *Medusa*, cujus mentionem fecimus ad signum Persei; sive, ut alii malunt, repente profiliit ex sanguine è collo *Medusæ* defluente, cum caput ejus obruncasset *Perseus*. Vnde *Ovid.* *Fast.* l. 3:

Suspice, Gorgonei colla videbis equi.

*Creditur hic cæsæ gravidâ cervicæ Medusæ
sanguine respersis profiluisse comis.*

*Huic supra nubes, & subter sidera lapsò
coelum pro terrâ, pro pede penna fuit.*

*Iamque indignanti nova fræna receperat ore:
cum levis Aonias ungula fodit aquas.*

Atque sic *Pegasus* fortè nihil aliud denotabit, quàm *Famam*: quæ ex *Neptuno*, sive *Neptunio* vel insulari aliquo principe, ut *Cetum* interpretamur, à *Perseo* interfecto, & è *Medusa* itidem *Persei* fortitudine confecta quasi prognata, alis suis per hominum ora protinus volitavit, & *Persei* fortitudinem celebravit. Imò hinc *Fontem Musarum* in *Parnasso Phocidis*, vel *Helicone Bœotiarum* monte *Caballinum*, sive *Bellerophontem*, qui aliis quoque *Libethrys*, *Pimpleus*, & *Castalium*, licet hi ab illo diversi sint, dici consuevit, unguis suis excitasse fingitur *Pegasus*: quia illustrium virorum præclara facinora, atque ex his exorta fama, Poëtis fontem quasi aperiunt, unde hauriant scribendi argumentum. Et ab hoc fonte, unde licet *ἄπο τῆς πηγῆς*, vel à *πηγῆς*, id est, *scaturio*, dictus est

est Πήγασος; ut ipse fons ab Equo hoc alato, *Hippocrene*, item *Caballinus*.

Accirco non est quod mireris, quosdam dixisse ipsum Perseum Pegaso vectum, ubi Ceterum, cui exposita erat Andromeda, adortus sit: ut videre est apud Textorem in Theatro, & Pierium in Hieroglyphicis; qui tamen Pegasum Perseo applicari posse negat, ac *ἰππότου Πέγασου* apud Hesiodum in Scuto Herculis, non *equitem*, sed *profugum* significare ait. Sed hallucinatur Pierius, ut ex modo dictis videre est.

Quod *Medusam* attinet, quæ *Neptuno* conjuncta, Perseo ejus victori *Pegasum alatum*, hoc est, *famam late volantem* peperisse dicitur: ea cum scortillum, ut suspicor, famigeratissimæ fuerit pulchritudinis, qua omnium animos attonitos reddens, ac stupore quasi percellens, in sui amorem, ac foedas voluptates attraxit, fingebatur esse monstrum, cujus vel primo aspectu homines lapidescerent. Quippe *Paulanias* in *Corinthiacis* refert, *Medusam*, mortuo patre *Phorco*, regnasse populis illis, qui *Tritonidem* accolunt paludem; ac venatum, pugnatumque cum suis subjectis exire consuevisse. Verum cum aliquando noctu cum copiis suis in *Persei* exercitum, quem ex *Peloponneso* duxerit, incidisset, eam commissâ pugnâ trucidatam fuisse. Vbi *Perseus* pugnâ peractâ, *Medusæ* licet mortuæ egregiam pulchritudinem aded admiratus sit, ut caput ejus abscissum fecum in *Græciam* portarit. Quin & suspicari quis posset *Medusam* eò ejusmodi monstrum fictam, quod corio serpentino, quo veluti tegumento bellico *Amazones* in *Lybia* imprimis utebantur, fuerit tecta.

Atque ex his *Græculi* finxerunt *Bellerophontem* equum illum alatum ascendisse, ac fræno aureo ab ipsâ *Pallade*, ut *Pindarus* commemorat, per somnium accepto, primum regere coepisse: unde *infrænantorum* equorum usus ad posteros emanaverit. Imò eundem primum docuisse equis vehi, tradit ipse *Plinius* l. 7, c. 56: quamquam *Virgilius* *Georgic.* l. 3, frænorum inventum *Lapithis* tribuat, cum inquit:

*Fræna Pelethronii Lapithæ, gyroſque dedere
impoſiti dorſo, atque equitem docuere ſub armis
inſultare ſolo, & grefſus glomerare ſuperbos.*

Alii, qui vocabulum πηγῶσ & à πηγῶσ, hoc eſt, *benè compactus*, derivant, ac *Pegaſum* nihil aliud fuiſſe, quàm *navem bellicam benè compactam*, ac *velis*, & *remis*, tanquam *alis*, *inſtruetam* contendunt, ſunt in ea opinione, quòd *Bellerophon* primus invenit naves bellicas, ac primus docuerit claſſes, & prælia navalia inſtituere.

Denique fingunt *Bellerophontem* ex tot victoriis elatum *Pegaſo* inſedentem cælum quoque aſcendere tentâſſe: ſed *Iovem* equo cælum immiſiſſe, adeò ut *Bellerophontem* præcipitem in *Aleiam* *Ciciliæ* planitiem deſecerit: ubi inediâ abſumtus diem ſuum obierit: quod *Lucianus* in *Aſtrologia*, ſublimem *Bellerophontis* in rerum natura ſpeculationem interpretatur. *Pegaſum* verò nunc ſublimem, nunc depreſſum per æra volantem denique rediſſe ad *Iovis* præſepe; ſive, ut alii malunt, ab ipſo *Iove*, dum cælo volatu appropinquârit, apprehenſum inter aſtra locatum fuiſſe. Vnde *Ovidius Faſtor. 3*:

*Nunc fruitur cælo, quod pennis ante petebat,
& nitidis ſtellis quinque decemque micat.*

Quin & alii addunt, *Auroram* *Hyperionis* ac *Thiæ*, teſte *Hefiodo*, filiam, adeoque *Solis*, & *Lunæ* ſororem, quam tamen alii *Titane* & *Terrâ* prognatam dixerunt, ubi hunc equum in cælo vidiffet, *Iovem* exorâſſe, ut ab eo vecta quotidianum conficeret curſum. Vnde *Lycophron* in *Alexandra*:

*Ἡὼς μὲν αἰπὺν ἀγρὴ Φηγῶσ πάγῳ
νεγερπνοῖς ὑπερποτῶτο Πηγῶσ Περοῖς.*

Τιθωνὸν ἐν κοίτῃσι τῆ Κέρονσ πέλασ.

*Aurora montem Phagium advolaverat
velocis altum nuper alis Pegaſi,*

Cernam propè Tithonem in thoro relinquens.

Alioqui fingitur quadrigis vehi: ut eſt apud *Virgilium*
Æn. l. 6: *Hac vice ſermonum roſeis Aurora quadrigis
jam medium æthereo curru trajecerat axem.*
Vel

Vel bigis apud eundem :

Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Et Homerus hos equos nominat *Lampum*, & *Phaëthonem*; quibus alii addunt *Erythræum*, & *Alconem*.

Sed & Soli attribuitur Pegasus. Quod patet ex nummis Galieni, in quibus alatus est equus, cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. Atque tum Pegasus idem videtur esse, ac Bellerophon, & magis spectat ad rerum naturam, quam ad historiam: æque ac Chimæra; cum per illius caput leoninum intelligimus, cum Nicandro Colophonio, fluminum hyemalium, quos *χειμάρρως*, *torrentes*, dicunt, ferocitatem omnia obvia secum trahentem; per caput caprinum eorundem voracitatem proxima quæque carpentem; per caput verò serpentis fluviorum cursum obliquum, ac contortum. Et hoc monstrum Bellerophon Pegaso invecus, interemisse dicitur: quia Solis calore, cessante per æstatem pluviam, torrentes exsiccantur.

Cæterum, ut concludamus, fabuloso huic Pegaso substituamus unum ex illis *Equis alatis*, quos velociores aquilis populo Israëlitico superventuros vaticinatus est Jeremias Propheta c. 4, v. 13.

MEMBRUM IV,

de Signis extrazodiacalibus Meridionalibus.

Sic quoque fuerunt *Signa Extrazodiacalia Septentrionalia*: nunc sequuntur *Meridionalia*; quorum primum est

I. CETUS; der Walfisch;

Cete, *Balana*; *Draco*, *Leo*, vel *Vrsus marinus*; *Lycophroni Canis Tritonis*; *Bellua*, sive *monstrum marinum*; *Pistris*, *Ciceroni Pristis*, aliis *Pistris*: Græcè *πεῖσις*, *πεῖσις*, *πεῖσις*; juxta Firmi-

P

cum

cum $\alpha\beta\phi\delta\varsigma$, *Attricè* $\alpha\beta\phi\delta\varsigma$, *Orphus*, vel *Orphas*; communiter $\kappa\eta\pi\varsigma$: Arabicè *Kaitos*, *Alkaitos*, *Elkaitos*, Schickardo *Elketos*. Conspicitur in summo cœlo nocte mediâ ab initio pœnè Octobris usque ad initium Decembris: ac complectitur in globo nostro 20 stellas; quarum illa in rostro, vel naribus Arabicè vocatur *Mencar*, quibusdam *Moncar-elkaitos*, hoc est, *rostrum Ceti*, Schickardo *Minkaron*, id est, *mandibula*; & alia in ventre *Bata kaitos*, vel *Batan-elkaitos*, item *Beten Ketos*, Schickardo *Batnolkitosi*, hoc est, *venter Ceti*; rursus alia, quæ in cauda posterior, *Deneb Kaitos*, vel *Ketos*, Schickardo *Dhanbol kitosi*, id est, *Cauda Ceti*.

Postellus hic numerat 22 stellas: *Bayerus* verò 23; nempe duas secundæ magnitudinis in capite, & cauda extrema; 7 tertiæ; 12 quartæ; 2 quintæ; & unam sextæ, omnes β , & parumper γ naturam imitantes.

Bayerus in *Vranometria* sua pro *Ceto* exhibuit *Draconem marinum*, ob has, quas addit, rationes: *Draconem*, inquit, *marinum* potius, quàm *Cetum Atlanticum*, pingendum, stellarum hujus asterismi situs requirere videtur: quod & ab *Hygino*, & *Anonymo* subinvenitur, hoc gibbum, illo curvaturam *Ceti* describente. Similem exhibent antiquiores quædam *Sphæra*, & plurima gentiliū gutturnia, sive sevolegix $\chi\eta\lambda\alpha$ Romæ passim eruta, cum numismate *Octavii Augusti* ex ære trigésimo. *Aneas Vicius* l. i numism. Imp.

Quibusdam etiam est *Pristis*, uti pro *pristes* dixere. Nam vera scriptura est $\pi\epsilon\lambda\varsigma\varsigma$: quam tamen *Festus Avienus* non observat, dum *Pistricem*, & *Pisirim* in eodem asterismo vocat. Etiam $\alpha\beta\phi\delta\varsigma$ nuncupari, habet *Firmicus*, & *Grotius*. Sed valdè differunt $\alpha\beta\phi\delta\varsigma$, & $\kappa\eta\pi\varsigma$ magnitudine, & figurâ. Quippe *Ceti*, quos cum vitulis marinis *Neptuni* currum trahere fingunt, tantæ sunt

sunt magnitudinis ; ut si aquis supernatent , insulæ videantur. Et Plinius scribit l. 32 , cetos sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitudinis intrasse in flumen Arabiae. Videatur de hoc Basilii enarratio in cap. 1 Genescos.

Cæterum de Ceto hoc cœlesti variæ sunt opiniones. Quidam dicunt eum in cœlum locatum ob fabulam , quæ narratur de Hesione. Alii malunt intelligere illum cetum in Signo Andromedæ memoratum , quem à Neptuno amore Andromedæ capto , ac repulsam passo ad devorandum pulcherrimum illud corpus missum Perseus occiderit ; ac Neptunus postea in cœlum locaverit.

Hesione autem erat filia Laomedontis Trajanorum regis : cui cum Neptunus in ædificandis urbis mœnibus satis diu servisset , nullamque mercedem accepisset, tandem indignatus horrendum , ac infestissimum Ceteo immisit , quod mare evomens , universam regionem inundavit. Laomedon enim , ut vera habet historia apud Herodotum, pecuniam illam, quæ Neptuno, & Apollini sacrata erat, ad extruenda civitatis mœnia insumserat. Unde coactus est filiam suam dilectissimam Hesionem principi cuidam, ut suspicor, insulari despondere : sive, ut fabula habet, jussu oraculi, ceto exponere. Sed Hercules Laomedontis largitionibus allectus , virginem regiam , regiæque ornatam , ceto jam expositam liberate tentans, aggere repentè jacto, in hujus angustias armatus constitit : ac ceto immensæ magnitudinis appropinquante, in os ejus distentum irruit. Vbi cum tres transegisset dies , ceto disrupto exiit , capillis omnibus amissis : ut traditum Andrætæ in navigat. Propontid. Atque eâ occasione Hesionem à Ceto liberatam, & Ceti imaginem inter astra locatam dicunt. Hujus autem fabulæ meminit quoque Lycophron initio Cassandra :

Τερασπέρη λέοντι, ὃν ποιε γνάθους
 Τείτων, ἡ μάλα φε κέρχαρ, κύων.
 Ἐμπνυς ἢ δαιρὸς ἡπέτων, Φλοιδέμυ
 πνθῶ λέβητι, ἀφλόγους ἐπ' ἐγάραις,
 σμήριγγας ἐσάλαξε κωδείας πέδω.

*Trivestri Leonis, quem aliquando maxillis
Tritonis deglutivit asperè dentatus Canis :
Vivus autem dissector intestinorum ambustus
cavo lebetis in focus ignis expertibus,
capillos destillavit capitis solo.*

Hic Poëta Herculem vocat. *Leonem trinoctium*, sive *trivestrum* : quia lucis expers, ac tenebricosus foret ceti venter, in quo tres dies, & tres noctes commoratus est : ut in hunc locum annotavit Tzetzes. Quin & tangit idem commentum Cyrillus in Ionæ caput 2, & Theophylactus ; qui in eundem locum de Græcis Ionæ historiam non capientibus loquens, inter alia hæc scribit : *Apud ipsos enim nonnihil tale de Hercule narratur : nempe quod & ipse, à balæna devoratus, incolumis manserit ; nisi quod tantummodo depilatus redierit ; idque ob ingenitum, & internum bellæ calorem. Aut igitur nostra suscipiant, aut sua rejiciant.* Verum, ut eloquar, quod res est, Græculi hanc fabulam ex prophetica Ionæ historia confictam, suo Herculi, ut fieri apud illos amat, tribuerunt. Atque hinc fatius erit fabuloso eorum ceti illum substituere, qui Ionam nostrum in mare coniectum deglutiens, in ventre suo per totum triduum hospitio excepit, & vivum, ac incolumem conservavit : ut ex Historia Ionæ initio cap. 2 videre est.

II. ERIDANUS; der Stern-flus / item das Flus-gestirn ;

Padus, Italicè *Po*, Prudentio *fluviorum Pater*, Virgilio *Amnis Eridani*, Silio Italico *Amnis Phaëthontius*, Martiali *Vadum Phaëthontium*, aliis *Fluvius cælestis*, item absolutè *Flumen*, *Fluentum* : Ægyptiis *Nilus* ; qui in Scripturis dicitur נַחַל מִצְרַיִם *nachal Mizraim*, hoc est, Ægypti fluvius, item שִׁיחֹר *Schichor*, hoc est, Niger ; Æthiopicibus *Nuchul* ; Græcis *Μέλας* ; Latinis veteribus, te-
ste

ste Sexto Pompejo Festo, *Melo*; quæ omnia *nigrum* notant: aliis *Gyon*; item *Mulda*; Proclo, & Lycophroni *Actus*; quibusdam *Oceanus*; Hetruscis *Botignon*; Liguribus *Botigum*, sive *Bo-dintum*: Græcè Ἠριδανός; Νεῖλος; κατ' ἕξο-
χὴν ποταμός, Arato πολὺκλαυτος ποταμός, hoc est, *fluvius multum defletus*, Proclo ποταμός Ἐωρίω-
vos: Arabicè *Aar*, *Nahar*, *Nar*, *Enar*, *Alnahar*, Schickardo *Nahron*, id est, *fluvius*: Mauritanis *Guad*. Lineam meridionalem pertransit nocte mediâ mense Novembri: ac comprehendit in globo nostro 34 stellas; quarum extrema 4 & ♀ naturæ, nobis inconspicua, in fine fluminis, Arabicè vocatur *Enar*, *Acarnar*, vel *Acharnarin*, Postello *Acharannehar*, Schickardo *Achiron-nabri*, hoc est, *ultima fluvii*, ἔχατος Ἐ ποταμῶ; cui quidam jacentem feminam, alii sedentem masculum, personam scilicet fluvii Nili, aut Eridani, adpingunt: alia item ἐν τῇ Πισποφῆ Ἐ ποταμῶ, hoc est, in flexura fluvii, *Angetenar*, *Anchetenar*.

Posellus in hoc signo equè, ac globus noster, numerat 34 stellas; Bayerus verò 43; quarum una in extremitate fluminis primæ magnitudinis; 9 tertie; 27 quarta; 3 quinta, & 3 sexta, omnes h̄ naturam imitantés, exceptâ in fine fluminis extremâ.

Eridanus, aliter *Padus* dictus, est fluvius Italiæ notissimus in Adriaticum mare sese exonerans: & id nominis accepisse fertur; quoddam *Phæthon*, qui prius vocatus sit *Eridanus*, ac *Phæthonis* nomen demum ab incendio accepit, ibidem submersus perhibeatur. Atque id ipsum innuere videtur Virgilius *Æneid.* l. 6, ubi Eridanum fluvium campis Elisiis inferens, sic canit: *Supernè Pluvius Eridani per silvam volvitur amnis.*

Phaëthon autem *Pausaniæ* in *Laconicis*, & *Atticis*, item *Hesiodo* in ortu deorum, dicitur *Cephalis* juvenis pulcherrimi ex *Aurora*, aliis, ut *Lucretio* l. 5, *Tzetzi Chil.* 4, *hitt.* 137, & *Ovidio* *Metam.* l. 1, *Solis*, & *Clymenes* filius. Qui irritatus conviciis *Epaphi*, *Inachi* illius, quem primum regni *Argolici* fundamenta jecisse diximus ad signum *Tauri*, ex filia *Io* nepotis, & ex nepote *Apide*, qui *Iūs* pudicitiae illuserat, insimul pronepotis, matrem *Clymenen* querulus adivit; eamque

traderet, oravit, veri sibi signa parentis.

Quippe *Epaphus*, qui *Iovis* credebatur filius, negaverat *Phaëthontem* *Sole* progenitum, ac dixerat; *Matri*, ut *Ovidii* verbis utar, *omnia demens*

credis, & es tumidus Genitoris imagine falsi.

Sed mater eum misit ad ipsum *Solem*: quem accedens *Phaëthon*, his allocutus est verbis:

*Phoebe pater, si das usum mihi nominis huius,
nec falsa culpam Clymene sub imagine celat:
pignora da, Genitor, per quæ tua vera propago
credar, & hunc animis errorem detrahe nostris. &c.*

Vbi *Pater Phaëthonti* filio, ut *Cicero* loquitur in *Officiis*, respondit, imò juxta *Ovidium* *Met.* l. 2, ubi fabulam factis fusè, & laxè describit, juravit, facturum se quicquid optasset. Optavit autem, ut in currum parris tolleretur. Sublatu-
tus est: atque is antequam constitit, ictu fulminis deflagravit. Quanto melius fuerat, addit idem *Cicero*, ei hoc promissum parris non esse servatum.

Phaëthon enim, dum viæ *Solis*, & equorum regimini ignarus, currum solarem temerè regendum aggressus est, ac horrendæ magnitudinis *Scorpionem* in itinere obvium, & cuspide minitantem formidans, habenas trepidus remisit, equis tum terram versus delapsis infolitum aurigam nec audientibus, nec agnoscantibus, effecisse fingitur, ut *Zonæ* frigidæ regiones flammis correptæ, insuetum sentientes calorem, pœnè conflagrarent; torridæ contra gravissimis, insolitisque frigidibus pressæ, penitus ferè perierint. Vnde *Iupiter* veritus, ne totus interiret mundus,

*intonat, & dextra libratum fulmen ab aure
misit in Aurigam: pariterque animaque, rotisque
exiit, & sævis compefcuit ignibus ignes.*

Atque sic Phaëthon curru paterno in aëre relicto, semiustus in fontes illos Celtarum non procul à Pyrenæis montibus distantes, ut in descriptione orbis testatur Dionysius, cecidisse fertur. Quos *Eridani* postmodum dictos, adhuc fumos vaporare, & bustum olere testatur Apollonius Argonaut. l. 4. Et hinc fratrem lapsum, cum Horis Iovis ex Themide filiabus, Eunomiâ, Dice, Irene, sive, ut Pausanias in Bœoticis vocat, Carpo, & Thallote, cœli janitricibus & ministris, Solis curru equos jungere solitis, luxisse dicuntur nymphæ Phaëthontides, sive Heliades, Phaëthusa, Lampetie, Pasiphaë ex Sole & Neæra natæ. Quas Homerus l. μ Odyss. antea Solis oves in insula Trinacria pavisse scribit; at nunc luctu, & planctu assiduo ferè consumtas deorum misericordiâ in populos nigras fuisse conversas, indicat Ovidius l. 1 de Ponto:

*Vos quoque felices, quarum clamantia fratrem
cortice velavit populus ora novo.*

In alnos verò Virgilius in Bucolicis:

*Tum Phaëthontides musco circumdat amaræ
cortice, atque solo proceras erigit alnos.*

Ex harum in arbores sic conversarum lachrymis electrum fingitur ortum traxisse: ut idem indicat Ovidius Metamorph. l. 2:

*Inde fluunt lachrymæ: stillataque sole rigescunt
de ramis electra novis; quæ lucidus amnis
excipit, & nris mittit gestanda Latinis.*

Nisi potius electrum apud Celtas, si Artemidoro credimus, ex lachrymis Apollinis natum dicas: ubi indignans Patrem, quod filium suum Æsculapium, de quo vidimus in Serpentario, fulmine percussisset, ad Hyperboreos mœstus contendit.

Quin & Najades nymphæ fluviatiles Oceani, & Thyos filiæ, ac Adonidis nutrices, quas Virgilius in 8 Æneidos, omnium fluviorum matres, ac prælides dixit,

cum Ephydriadibus fontium, ut testatur Hermocreon, præfidibus, ibidem Phaëthontem flammis fumantem tumulo dederunt, addito hoc epitaphio:

*Hic situs est Phaëthon, curvus auriga paterni:
quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.*

Meminere quoque casus Phaëthontæ præter Ovidium in fine l. 1, & initio l. 2 Meram. ac alios modò adductos, Claudianus in 4 Consulatu Honorii, Plinius l. 7. & 37.

Cæterùm hanc fabulam alii historicè, alii physicè, alii ethicè explicant. Historicè Lucianus dial. de Astrologia; ubi ait Phaëthontem primùm observasse cursum Solis, sed mortuum, antequam incœptum opus ad finem perduxisset: unde nata sit fabula, quòd Solis cursum rexerit, at fulmine dejectus, antequam iter absolvisset, perierit. Simile ferè figmentum habemus de Endymione Elidis rege, Æthlio filio Iovis & Protegeniæ, ex Calice nato: qui cum eximius esset Astronomus, ac hominibus, ut Lucianus loco adducto, & Plinius l. 2, c. 9, testantur, primus Lunæ cursum ostendisset, admittitur à Luna, antrum ejus in Latmo Cariæ monte intrare solitâ, & cum ea congressus, quinquaginta filias, ut refert Pausanias in Eliacis, suscepisse fingebatur. Vnde Ovidius in Epistola Leandri:

Non sinit Endymion te pectoris esse severi.

Fac, subeant animo Latmia saxa tuo.

Rhianus l. 13 Heracleæ, id factum testatur in montibus propè Tarchinem: quos Nicander in Ætolicis, & in 2 Europæ, dictos fuisse ait *Aselmos*; quòd Lunæ lumine per id tempus, quo Luna dormiverit cum Endymione, caruerint. Et de hoc mentionem quoque ingerunt Hesiodus, Acetilaus, Pisander, Pherecydes, Demaratus l. 1 de mutatis nominibus locor. & Theopompus in Europæis; item Cicero in primo Quæst. Tuscul. ubi sic scribit: *Endymion verò, si fabulas audire volumus, nescio quando in Latmo obdormivit, qui mons est Cariæ, nondum opinor experrectus. Num igitur eum curare censet, cum Luna laboraret, à qua consopitus putatur, ut eum dormientem osculetur?*

tur? Idem ferè habes apud Lucianum in dialogo Veneris, & Lunæ: & Theocritus ecloga 3, felicem æstimare videtur Endymionem, quòd semper dormiret, nec ullas sentiret molestias. Perpetuò autem dormivisse fictus est: quia de die dormivit, adeoque à nemine unquam visus; noctu verò lunam speculabatur. Vnde, quia infimul & rex fuit, qui subjectos suos, uti pastor oves, pascere solet; finxerunt illum pastorem, qui nocturnis pascuis delectaretur, Lunâ gregem ejus pinguefaciente. Quòd denique Iupiter Endymionem in cœlum recepisse, at, cum Junonem ille vitare sit ausus, idolo oblato deceptum, ad inferos detrussisse fingitur: id nihil aliud significat, quàm ejus sublimes speculationes, quibus in cœlum totus quasi raptus; at cum veram cœlestium rationem perferutari, eorumque arcana elicere conaretur, antequam se extricare potuerit, oblata ejus nonnisi imperfectâ, adeoque falsâ imagine, vitâ sit functus.

Quòd autem Phaëthontem, ut equos nostros paullulum quoque exspaciatos in ordinem redigamus, in ea cœli, sive viæ solaris parte, quæ est ultima Libræ Scorpionem versus, ubi via perusta dicitur, imprimis aberrasse finxerunt; id facit quòd suspicer, eximium quendam, ac insolitum, ob certum Planetarum concursum, tum contigisse calorem, ac siccitatem, Sole in extrema parte Libræ sub finem Septembris hærente: quod hominibus eò magis insuetum, quòd breviores circa id anni tempus dies, Solisque vires minùs efficaces esse videbantur. Et cum ejusmodi insolentem siccitatem, ut ex historiis notum, inundationes, & morbi ardentissimi, ac terræ motus, imò tonitrua horribilia plerumque subsequi soleant; fingebant Phaëthontem fulmine ictum, ac semiustum in Eridanum flumen cecidisse, ibique fuisse submersum: & in Eridanum quidem; quia stellarum tam Eridani, quàm Orionis, exortu maxima vis imbrium sæpissime concitatur. Vnde de illo Tullius Aratæa vertens:

Hac etiam Eridanum cornes in parte locatum,

caeli funestum magnis cum viribus annem.

Quin & pari ratione sororum lachrymas, hoc est, arborum tum nascentium, & lachrymantium succum ex nimio solis æstu coagulatum, ac densatum, in electrum conversum finxerunt. Sed hæc potiùs ad physicam, quàm historiam spectant.

Præterea cognoscimus ex Tzetze hist. 117, Phaëthontem regis cuiusdam filium, quem & ipsum Plutarchus in Pyrrho, primum Thesperotorum, & Molossorum, nisi diversus hic fuerit, alii Ligurum regem antiquissimum dicunt, curru propè ripas Padi Celtae fluvii vectum, in flumen delapsum interiisse: unde sorores fratrem assiduè lugentes, ex nimio mœrore stupidas factas.

Sed cum veteres Poëtæ ea, quæ in hominum vitæ rerumque natura contingunt, unâ sæpe picturâ, obtentis fabularum involuctris, exprimere studentes, verà nomina, aliis naturam rei exprimentibus confictis, plerumque deleverint, & ipsi historici conficta sæpe retinuerint; valde operosum est genuinam, ac veram ex iis rerum gestarum elicere historiam. Atque sic in hac fabula æquè, ac in omnibus aliis, pleraque ficta videmus nomina: & hîc quidem ex principiis physicis. Quippe *Phaëthon* à φαῖθω, quod est *fulgeo*, vel *flammas cum ardore spargo*, sic dictus, fingitur filius *Solis* & *Clymenes*, quam à κλύω, hoc est, *cum strepitu inundo*, vel *eluo*, sic appellatam volunt: quia *aquens vapor*, Phaëthontis, sive ardoris quasi mater, radiis *Solis*, ut patris, è terra extractus, ac postmodum calefactus generare solet *calorem*, sive *ardorem*: ut tempore æstatis, imminentibus præcipuè imbribus, fieri videmus. Atque hinc stellas esse igneas, aliquæ vaporibus vi *Solis* è terra extractis, ac inflammatis, sensit Anaxagoras, & Heraclitus. Sed huic sententiæ adversari videtur, quòd *Iovis stella*, quæ gratum spargit calorem, Græcis dicatur *Phaëthon*: ut est apud Ach. Tatium in *Isagoge* sua, Aristotelem, & Appulejum de *Mundo*, item in *Chronico Alexandrino*. Quin & *Cephalus*, quem itidem, ut supra diximus, finxerunt Phaë-

Phaëthontis ex Aurora matre parentem, idem est, ac *Sol*: qui omnium stellarum est κεφαλή, sive caput, ac princeps; ac cum Aurora rore madidâ congregiendiens, flammeum luminis procreat calorem, hoc est, Phaëthontem.

Verùm altiùs rem examinemus, periculum facturi, aliud, præter Eridani, verum Phaëthontis nomen possimus exquirere. Dionysius Mil. Argon. l. 1 scribit, Æetam, & Persea Solis, qui vero nomine *Cæus* dictus, & Antiopes, vël Perseidis, ut Hesiodus, sive Perses, ut habet Homerus Odyss. 2, Oceano prognatæ filios, illum Colchis, & Meoticis, hunc Tauricæ regioni imperasse. Alii nominant quoque Aloëum, cui in Arcadia regionem dederit pater. Æeta enim Circes prioris, teste Cicerone l. 3 de Nat. Deor. uti & Calypsus, item Pasiphaës, ut quibusdam traditum, ex iisdem frater, Corinthi regno paterno Buno Mercurii filio commissio, in Colchidem profectus, inibi, ductâ Idyia Oceani filiâ in Colchorum urbe Cyræa, teste Eumelio, regnavit. Perseus verò, ut idem Dionysius addit, duxit Hecaten indigenam, Aristæi Pæonis ex Asterie, ut suspicor, filiam. Vnde nata est, teste Hesiodo, Apollodoro, & Diodoro, altera Hecate virgo animi planè virilis, venationi, medicinæ, & veneficiis addictissima: ut traditum ex eodem Dionysio veteri Scholiastæ Apollonii in 3 Argonauticorum; ubi versu 200, uti & ab Ovidio 7 Metam. ac Senecâ in Medea v. 814, *Perseis* vocatur, à Perseo patre. Et hæc est illa Hecate junior; quam cum Hecate seniore, nempe matre, æquè ac duas illas Circes, uti nos distinximus, mirè confundunt: quæque, patre interento, in Colchidem profecta, Æetæ patruo nupsit; ac illi peperit Medeam, cujus ex capite, ob miram pulchritudinem, splendoris radios emicasse fingit Orpheus in Argonauticis; & Circen alteram Sarmatarum regi postea nuptam; ut habes apud Dionysiodorum. His addunt quoque fratrem *Absyrtum* Pæonius, teste Cicerone in 3 de Nat. Deor. *Segialeum* dictum: quem Medeâ natu majorem, Æeta ex Caucasia

Asterodia Oceani & Tethyos filia, quæ fortè eadem, ac Idyia, suscepit; ut Epimenides tradidit. Nam & matri Medeæ, quæ ipsa quoque aliter *Angicia*, sive *Angyicia*, dicitur, quòd remedia docuerit contra serpentes, varia tribuunt nomina. Andron in Navigat. & Euphotion appellant *Hecaten*: quæ physicè ipectata eadem est, ac Proserpine, & Luna: atque hinc Virgilio vocatur *tergemina*; imò quia luna nocturnum est sidus, fingitur Bacchylidi apud Apollonii Scholiasten in 3, filia *Noctis*, ac Orpheo in Argon. *Tartari*, cum eadem in tenebris luceat. Ovidius verò in Epist. Helenæ, nominat *Ipsam*; modò dictus Dionysius *Eurylyten*; Heraclides Pontic. *Neeram* Nereidis cuiusdam filiam. Quod nomen etiam tribuunt *Ætæ* matri, sive potiùs novercæ.

Abfyrus autem Colchis ob formæ præstantiam cognomen *Phaëthontis* accepit; ut constat ex Sosibio in reb. Scythic. Atque hinc suspicor fabulas illas de Phaëthonte, & Endymione supra enarratas, ex Abfyr-ti, & Medeæ historia, quam ad signum Argo-navis quoque videbimus, maxima ex parte esse compilatas, ac confictas. Ut scilicet ex *Ætæ*, qui Solis filius, fecerint Solem; ex Abfyrto Phaëthontem, sive Solis filium; ex Medea, quæ Hecates sive Lunæ filia, ipsam Lunam; ex Iasone Endymionem. Quippe sicuti Medea tanto amore persecuta est Iasonem, ut surrepto *Ætæ* patri, beneficio noctis, aureo vellere, patriæque relictâ, cum eo aufugerit; imò ut Abfyrus aufugientem persequens, ab Argonautis, sive ipsa Medea juxta Abfyrtes infuit, capite in ponto supra scopulum exposito, ac reliquis membris hinc inde sparsis, quo patris insequentis cursûs retardaretur: sic fingitur Luna Endymionem tanto adamâsse desiderio, ut cœlesti patriâ relictâ, ac surrepto noctis tempore aureo Solis lumine, in antrum Endymionis aufugerit; imò Phaëthon in Solis curru eam insequens, inde in Eridanum fulmine dejectus, poenas tulisse gravissimas. Meminit autem Abfyrtes illius à Medea

Medea discerpti quoque Acusilaus ; item Pherecydes l. 7 : quamquam ille scripserit Medeam Arsyrtum secum abduxisse ; uti & hic , sed in pugna illa littorali captum ; cumque postea , cum pater persequens institerit , dissecuisse , eo in loco , ubi urbs condita sit Tomos ab ea sectione sic dicta. Quod alii factum tradunt in ipsa Ætæ aula : ubi jugulatus sit jussu Medæ , ne illam persequeretur. Idiplum etiam attingit Cicero pro Lege Manilia , & Ovidius Trist. l. 3 , el. 9 ; ubi hæc legas :

*Sed vetus huic nomen, postâque antiquius Vrbe ,
constat ab Absyrti cæde fuisse loco.*

*Nam rate, quæ cura pugnacis facta Minervæ ,
per non tentatas prima cucurrit aquas ,
impia desertum fugiens Medea parentem ,
dicitur his remos applicuisse vadis :*

*quem procul ut vidit tumulo speculator ab alto ,
hospes, ait, nosco Colchide vela, venit.*

*Dum crepidant Minyæ, dum solvitur ag gere fumis ,
dum sequitur celeres anchora tracta manus ;*

*conscia percussit meritorum pectora Colchis
ausâ atque ausurâ multa nefanda manu ,*

*Et, quamquam superest ingens audacia menti ,
pallor in attonitæ Virginis ore fuit.*

Ergo ubi prospexit venientia vela, tenemur :

Et, Pater est aliquâ fraude morandus, ait.

*Dum quid agat querit, dum versat in omnia vultus :
ad Fratrem casu lumina flexa tulit.*

Cujus ut oblata est præsentia, vicinus, inquit :

Hic mihi morte suâ causa salutis erit.

*Protinus ignari, nec quicquam tale timentis
innocuum rigido perforat ensé latus.*

*Atque ita divellit, divulsæque membra per agros
dissipat in multis invenienda locis ;*

*neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
pallentesque manus, sanguineumque caput :*

*ut Genitor luctuque novo tardetur : Et artus
dum legit extinctos, triste retardet iter.*

*Inde Tomos dictus locus hic ; quia fertur in illo
membra Soror Fratris consecuisse sui.*

Atque hæc de Eridano amne Italiæ Phaëthontæo sufficiant.

Nunc quoque de Nilo Ægypti fluvio videamus. Ille in Scripturis communi vocabulo, ut Genes. c. 15, v. 18, Ies. c. 27, v. 12, κατ' ἐξοχὴν vocatur *nachal Mitzraim*, hoc est, *fluvius Ægypti* ; nam *Mitzraim*, sive potius *terra Mitzraim*, ex quo fecere *Mespaia* apud Eusebium in Chron. denotat Ægyptum : sed Ies. c. 23, v. 3, & Ier. 2, 18, magis proprio *Schichor*, hoc est, *niger* ; ut supra diximus. Ex *nachal*, sive *naal*, quod Septuaginta Seniores ποταμὸν, hoc est, *fluvium*, & χειμάρρην, *torrentem*, *fluvium hibernis aquis tumentem* vertunt, Ægyptii cum Syris fecere *Neel*, unde Græcum Νεῖλος, & Latinum Nilus ; pari ratione, ut Phœnicibus, & aliis ex *Bahal*, sive *Baal*, factum est *Beel*, postea *Bel* ; unde *Belus*. Atque sic Nilus non est ex ἰλὺς, hoc est, *limus*, ut habet ex Græculis Christ. Becmanus : sed ex ἵμ, hoc est, *flumen* : unde quoque *Nachul* ; quemadmodum Æthiopes, teste Me-la l. 3, c. 10, Nili fontem apud se, ut proditum Philostrato l. 1 Icon. in Lunæ montibus natum, appellant.

Schichor autem, quod *nigrum* sonat, unde obsoleta Latinorum dictio *scurus*, & adhuc usitata *obscurus*, dictus videtur ob aquam nigricantem, & turbidam : quam obrem & quibusdam propter similem colorem *Aquila* vocatur ; ut ad signum Aquilæ monuimus : & veteribus Latinis *Melo*, αἰθὴ τὸ μέλας. Vel quòd

Ægyptum nigrâ sæcundet arenâ, ut Virgilius 4 Georg. loquitur, hoc est, limo, quem ex partibus ruens austrinis secum advehit, nitrosum regionis solum, ac perpetuis ferè solibus adustum, & compactum obducens, stercoret, atque sic unâ, quia pluviam, quam Ægyptus nescit, id planè non fit, humectans, nigrum reddat, & sæcundum : ut ad signum Canis minoris quoque videbimus. Et hinc est, quòd Nilus Parmentoni Byzantio apud Athenæum dicatur *Αἰγυπιαὶ Ζεὺς*, *Iupiter Ægyptius*, quia Ægyptio solo est instar Iovis

Iovis pluvii; & Philoni libro de profugis, imò ipsis Ægyptiis apud Heliodorum l. 9, ἀντίμιμος ἔσπαυε, hoc est, imitator ἔμυλος cœli, quia absque pluvia cœlitus obveniente, induratos ac hiantes plerumque agros irriget, & velut imbre humectet. Nam

*Te propter, nullos Tellus tua postulat imbres,
arida nec pluvio supplicat herba Iovi.*

Vt Tibullus l. 1, eleg. 7 Nilum alloquitur. Non igitur est, quòd mireris, Ægyptios Nilum divino honore profecutos fuisse, imò in ipsum cœlum imaginem ejus collocasse. Quippe absque Nilo quid tota esset Ægyptus? quæ olim magnam partem undis obruta marinis, ut ex Plutarcho constat, Nilo hoc quoque debet, quòd terra sit facta; cùm ille limum quotannis advehens, & aggerens ex partibus austrinis, terram Ægyptiam pedetentim reddiderit altiolem: ut ea progressu temporis supra aquas sese elevârit, mari solum magis & magis fugiente; imò mari jam emersa, ob nimium solis æstum fitiens, ac sterilis, malo huic pluviam non medente, Nilo aquas, & feces inducente irrigetur, ac fecundetur. Sed de hoc plura dicturi sumus ad Canis majoris signum; item in Ægypto nostra.

Caterùm alii, imprimis autem Poëtæ, huic fluvio cœlesti multò plura tribuunt nomina: & hi quidem plerumque jocandi, ludendique causâ. Sic nos aliquando lusimus ad *Rosmundam Adriaticam*:

Nimm an/ mein Lieb/ die liebes-zeichen/
die Dir mein wâhrtes Vaterland/
zusame dem Himmel/ ihr wil reichen/
mit treu-geneugter liebes-hand.
Brich auf; und wâhle deinen sitz/
wo Dir aufgeht so heller blis.

Der tag wird lichte/ die wolken brechen;
sein glanz verreibt den hangen graus.
Mein Meissen bildt sein lieblichs sprechen
noch tausendmahl so lieblich aus.

Das Böhmer-kind/ die Mulde/ steht ;
weil ihr ein neues Licht aufgeht.

Auch stern/ dünkt mich/ ihr bild am himmel /
mit gold/ und rosen ausgeziert :
da winkt ihr lieblichs stern-gewimmel
dem Schwane/ der dein stern-bild führt.
Des Riesen fuß streicht ihren mund ;
der Fönix ihren ersten grund.

So leucht sie Dir zu deiner reise /
mit vierzig lampen durch die nacht.
Die rosen blühen hauffen-weise /
es regnet gold/ die Sonne lacht ;
gleich da das Licht die Lieb' umsing /
und dich/ mein Lieb/ zu bilden ging. &c.

Nempe aurum quoque pluiffe, rosasque, ac lilia floruisse
fabulati sunt, cùm Sol in insula Rhodo cum Venere
congressus est ; unde nata sit Rhodos, quod Rosam signi-
ficat.

Similiter in Belgico modulati sumus de Fossa Cor-
bulonis, vulgò *Lecca*, quæ Rheni est brachium :

*Zoete Rijn, met vocht van druiven
gamsch doorznikert, die ghy lekt
Batoos Eyland, en komt snuiven
langs de beemden, daar u treke
tot gehoorzaamheit en plicht
Breëroods kriegend Morgen-licht ;
waarom vloeyt my stroom veel zachter,
als hy komt by Batoos Wachter ?*

*Wat magneets-kracht voedt Viane,
dat ghy dus verliest beswijkt ?
Is het Breëroods Wapens-vane,
van triomfen zo berijkt ?
oft de schoonheit van zo veel
haarer Dochters, zoet en eël ?
Ja die is het, die komt blaken,
V, en mynen stroom te staken.*

Want de dappre Brederoeden
 uit een grijze Vorstenstam,
 ziet men zulke telgen voeden,
 die door eene zoete vlam,
 door een zoet bekoorlijk oogh,
 als de vluxe minne-boogh,
 Werelts-dwinger zelfs bedwingen,
 en de Zege-vane swingen. &c.

Deze, dunkt my, zijn alheden,
 schone Rijn, in u verzet,
 aan den Hemel, van beneden,
 onderdaan der starre wet;
 daarze blinken in de Vliet,
 die ghy zijt, en Padus niet:
 daarom straalt nu ook uw luister
 meer, als vooren, door het duister.

Denique pro Nilo, nonnulli in coelum locant *Mennum*,
 Germaniæ fluvium: ed fortè, quod *Mén* ☉, æquè ac
Νῆλ ☉, integrum anni contineat numerum; nempe
 ccc lxxv, quot sunt in anno dies. Vnde & Nilus cum
 Ofiride, sive Sole, qui cursu suo annuo totidem confi-
 cit dies, sociato cultu ab Ægyptiis honoratus, imò ipse
 quoque *Osiris*, sive *Siris* est dictus: ut ad Signum Canis
 majoris videbimus. Numerum autem illum ex *Νῆλ* ☉
 sic colligas: v, L. ε, v. ι, x. λ, xx. ο, Lxx. σ, cc: & ex
Mén ☉: μ, xl. ε, v. v, L. ο, Lxx. σ, cc.

Sed substituamus hisce fluminibus maximam partem
 fabulosis potiùs *Jordanum* multis miraculis celeberrim-
 um, ex Ios. c. 3, v. 15, & 16: vel, si magis arridet,
Transitum Israhelitarum per mare rubrum, Exodi c. 14, v. 16,
 21, 22, & 29.

III. ORION; der Riese / der Heum / das
 Riesen- oder Reussen-gestirn;

Catullo *Oarion*, nonnullis *Vrion*, item *Arion*,
Hyriades, *Hyeriades*, Lycophroni *Tripater*, aliis

Q

Can-

Candaon; secundum Arabes *Heros*, *audax*, *furiosus*, *sublimatus*, *fortis*, sive *Bellator fortissimus*, *Nautis Hollandis Gigas*, *De Geuse*; aliis *Ventor*; *Dianæ comes*, & *amafius*; *Varroni Ingu-la*: Græcè Ὠρίων, Ὠρίων, Οὐρίων: Arabicè *Elgebar*, *Algebar*, *Algebra*, *Schickardo Algebaro*, id est, *Heros*, *fortissimus*; item *Sugia*, *Asugia*, *Schickardo Asschagio*, id est, *audax*, *furibundus*; & *Geuse*, *Algeuse*, *tergeminæ capitis stellæ*, *nebulosæ non absimili*, aliàs *proprium*, *Schick. Algausa*, hoc est, *Nux*; quibusdam *Ragulon*, id est, *vir*; aliis *kesil*, Ebraicè כֶּסֶל *chesil*. Nocte mediâ meridianum accedit, mense Decembri: ac in globo nostro complectitur stellas 53.

Postellus numerat tantummodo 38: *Bayerus autem 44*; *quarum una in humero*, & *itidem una in dextro pede*, *prima magnitudinis*; 4 *secundæ*; *rursus 4 tertiæ*, quas inter tres illa in cingulo erecta *Baculus Jacobi dicuntur*; 16 *quartæ*; 11 *quintæ*; & 12 *extæ*. *Tres tantum, nempe trium in capite conjunctarum superior*, & *mediæ*, sive *australior*, ac illa in humero sinistro *lucida rubescens ♂*, & *♀ imitantur naturam*; cætera omnes *ψ*, & *η*.

Orion cœlestis, cujus mentionem ingerit *Iob c. 9, v. 9*, *Es. c. 13, v. 10*, & *Amos c. 5, v. 8*, è regione *Vrsæ*, *Homero teste*, positus, in manu sinistra *clypei vice* gerit *λεοντήν*, h. e. *exuvias leonis*, aliis *bovis*; ac *Poëtis fingitur ensifer*, & *claviger*; item *aspectu horribilis*, quod *nautis terrorem incutiat*, maria tempestatibus turbans. In ejus capite, ubi *Ptolemæus ab antiquioribus in alterisimis valdè recedens*, *νεφελοειδῆ tantum collocat*, *conspiciuntur tres parvæ, claræ tamen, stellæ*, instar *trium nucum in ludo puerili, dispositæ*; unde etiam *Nux*, sive *Inglans*, aliis *Stella jugula*, vocantur: ac totidem in *meditullio corporis*, sive *baltheo*, vel *cingulo*; unde *Cingulum Orionis dictæ*, aliis *Baculus Jacobi*, *der Jacobs-stab*, item *Tres Reges, die drei Könige*, in memoriam scilicet *Sabæorum*.
In

In humero verò sinistro, five, ut Clavius habet, dextro, est lucida rubescens, Arabicè *Bet-Elgenze*, vel *Bed-elgen-se*, id est, *axilla Orionis* dicta; quam Aratus τὰ γλῆνας, id est, *pupillam*, five *imagunculam*, alii *Bellatorem* vocant: denique in pede dextro, Clavio & Tycho ni sinistro, extrema Iovialis, Arabibus *Kesil* dicta, aliter *Rigel*, vel *Regel*, Schickardo *Riglon*, quod *pedem* significat; item *κατ' ἔξοχὴν Elgebar*. Et hæc stella juxta Clavium, & alios Eridano communis, κενὸς ἔσπλωνος, ἢ ἔσπλωνος ἀστὴρ.

De ortu verò, & parentibus *Orionis* hujus mirè inter se discrepare videntur scriptores. Dorion enim in libro de piscibus, & Hesiodus in Theogonia dixere filium Neptuni & Brylles Minois filia; Pherecydes, & Apollodorus l. 1. Bibliothecæ, Neptuni & Euryales; Tzetzes in Hesiodum, Hyriei & ejusdem Brylles, alii Colonia; Nicandri verò Scholiastes Ortei. Sed suspicor Orionis patrem, Neptuno & Halcyone Atlantis filia, teste Euphorione, prognatum, vero nomine appellatum fuisse *Hyrium*, five *Orionem*; quem postea in Deorum numerum receptum itidem *Neptunum* vocarunt; æquè ac ipse Orion, cui Candiopen quoque sororem addiderunt, Bœotis primùm *Candaon*, teste Lycophrone, dictus, postea quoque nomen *Orionis* accepit.

Orionem autem dictum volunt quasi *Vrionem*; quia ex trium deorum, nempe Iovis, Mercurii five, ut Isacius mavult, Apollinis, & Neptuni *Vrina* quasi sit natus; unde & Lycophroni *Tripater* vocatur: alii ab ὄρα, quod significet differentias temporum anni, ver, æstatem, &c. Quippe auditor fuit Atlantis ejus, qui doctrinam de moribus cœlestibus, & stellis ex Libya in Græciam transtulit: & fortè idem tentavit in Astronomicis, ac in præcedenti signo memoratus Endymion. Hinc quoque Poëtæ eodem modo raptum finxerunt à Diana, five Luna, five, ut ait Homerus l. 5 Odyss. ab Aurora, ad concubitum. Imò nec aliunde est, quod Pleiades Atlantis ex Pleione Oceani filias, unà cum matre, per quinquennium in Bœotia persecutus fingatur: ut ad Signum Tauri inuquimus.

Fabulam verò de ejus nativitate sic enarrat Euphori-
on : *Hyrius Neptuni, & Halcyones filius, quæ una fuit
ex filiabus Atlantis, aliquando in Tanagra civitate Bœotia ha-
bitavit. Cum verò benignus esset adversus hospites, Diï quoque
dicuntur in ejus hospitium accessisse. Ac inter hos Iupiter, &
Neptunus, & Mercurius ab illo liberaliter excepti, ejusque be-
nignitate delectari proposuere, ut quodcumque vellet peteret. Ic-
circo cum nullos haberet filios, filium poposcit. Tum Diï pellem
bovis sibi capientes, in ipsam semen profuderunt, jusseruntque
illam sub terram occultare, nec ante decimum mensem aperire.
Quo peracto natus est Vrion : qui sic vocatus est, quod Diï
quasi minxissent. Sed ad devitandam vocis turpitudinem po-
stea dictus fuit Orion. Hæc ille. Atque sic sine matre
natum ipsè pater, ut alii tradunt, vocavit Vriona; ex
quo, mutatione primæ literæ, factum est Orion. Vnde
apud Ovidium l. 5 Fastorum, ubi integram fabulam sa-
tis prolixè descripsit, inter alia hæc legas :*

*Hunc Hyreus, quia sic genitus, vocat Vriona :
perdidit antiquum littera prima sonum.*

Quin & Nicander *Ὠρίων* dixit; item Catullus in hoc
versu :

Proximus Hydrochoo fulgeat Oarion.

Vbi notandum appellationes ejusmodi asterismorum
Græcas valde antiquas esse; quia earum usus non modò
est apud Sophoclem, & Euripidem, sed Hesiodum quo-
que, & Homerum scriptores Græciæ antiquissimos. Et
easdem, tanquam receptas, retinuerunt Lxx Interpre-
tes, uti & Latinus; quia alia vocabula non suppetere-
nt. Imò Orionis vocabulo ipsum quoque Lutherum in ver-
sione Germanica usum esse videmus.

Cæterùm Orion ex physicis rationibus in tantam
excrevisse fingitur magnitudinem, ut per profundissi-
mum mare incederet humeris extantibus. Vnde Virgi-
lius *Aeneid. l. 10* : — *Quàm magnus Orion,
cum pedes incedit mediis per maxima Nerei
stagna, viam scindens humero supereminet undas :
aut summis referens amosam montibus ornum,
ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.*

Fuit

Fuit etiam, Homero teste, si historicè spectes, maximus, & procerissimus ævi sui. Atque sic utrumque hemisphærium obsidens, secundùm longitudinem obtinere dicitur partes septendecim; secundùm latitudinem verò triginta. Hinc Manilius in Sphæra barbarica:

— *Orion magni pars maxima cæli.*

Et Pindarus in Isthmiis *Φύσιν Ωριωνείων*, pro *immensi corpulentia*, dixit. Videatur de hoc Turn. l. 27, c. 28. Alii tamen dicunt id muneris à patre Neptuno impetrâsse, ut tam super undas, quàm super terram posset incedere: quod æquè ad physicam spectat.

Porro in insula Creta venationi, hoc est, Lunæ stellarumque contemplationi, ut ego historicè interpretor, operam dedisse fertur: unde Ovidius Fast. l. 5:

Comitem sibi Delia sumisit.

Ille Deæ custos, ille satellites erat.

Sed cum viribus suis nimium fidens, inter venandum cum Latona & Diana, gloriaretur, nullum à terra monstrum produci, quod non conficeret; terra ipsa, jussu Dianæ, peperisse fertur Scorpionem, à quo gravissimè vulneratus periit: ut est apud Ovidium Met. l. 9, & loco adducto, item Corinnum; qui Orionem Tanagræum fuisse scribit. Et apud Tanagræos quoque sepultum tradidit Pausanias in Bœoticis.

Alii tamen malunt, Dianam scorpionem è terra contra eum excitâsse, quòd ejus pudicitia vim inferre conatus sit; ut ex Ampelio, & Euphorione ad Signum Scorpionis indicavimus. Et Nicander in Theriacis ait id factum esse, quòd impuris manibus peplum Dianæ apprehenderit; hoc est, cursum ac operationes Lunæ perscrutari, ac mortalibus revelare conatus sit: ut ego hæc historicè interpretor; imò insimul & suspicor illum speculatione Lunæ astrorumque jam defatigatum, sole in Scorpionis Signo hærente, decessisse, æquè ac Phaëthontem, de quo in præcedenti vidimus Signo. Mortui verò Diana, cujus quondam gratissimus fuerat socius, demum miserta, Iovem orâsse fertur, ut unâ cum Scorpione, inter astra reciperetur: ubi stricto gladio in

Taurum quasi insurgens, ac propinquas in eo Pleiades adhuc insequens, oppositum habet Scorpionem, eumque ex eodem hemisphærio semper fugere videtur.

Verùm Diocles in pharmacis lethiferis fabulam hanc pauldò aliter enarrat. Quippe Orionem puerum insigni formâ, ait, Dianam (*Lunam* puta) adamâsse: quæ etiam illi nubere decreverat. Id cum frater Apollo, sive Sol, graviter tulisset, ac advenientis Orionis caput ex unda prominens vidisset, callidè ad eam dixisse, quòd in arte jaculatoria, sive sagittaria non ita perfectâ sit, ut certam directè possit attingere metam; atque unâ ei monstrâsse caput Orionis: quod illa haud cognoscens, ostentandæ artis studio accensa, statim ictu sagittæ, (vaporibus, putâ, venenatis ac morbiferis congregatis radiis) percusserit, atque ita Amasium nescia interemerit. At Horatius proprio instinctu id fecisse scribit, ob tentatam pudicitiam suam; sive potiùs, ut Apollodorus ait l. 1, ob zelotypiam, cum Opis unius è virginibus Dæx perdissequis amore correptus, eam stuprare sit ausus.

Atque sic hanc fabulam tam variè videmus contextam, ac compilatam: nempe quæ ex vera historia, commistis physicis rationibus, conficta. Quippe ipse Orion, ut hoc ex physicis quoque addamus, ex semine Iovis, Apollinis, & Neptuni in bovis pellem incluso natus, non aliud significare videtur, quàm ventorum, pluviarum, & tonitruum vaporosam materiam ex *Aëris, Solis, & Maris* viribus commistis genitam: quam Lunæ vis postea congregat, & radiis suis in imbres, ac ventos convertit. Sanè circa Orionis cœlestis exortum frequentes deprehenduntur pluvix, venti, & tonitrua: quod experientia testatur. Et illas fortè vaporosâs exhalationes quoque respexit Nicander, cum Orioni impuras attribuit manus, quibus peplum Dianæ apprehenderit; ut modò vidimus. Item illi, qui fingunt eum supra aquas pariter ac terram incedere, imò caput inter nubila condere.

Sed intelligamus hîc potiùs, si placet, per Orionem Gigantem, *Jacobum Patriarcham cum Filio DEi collectantem, & victoriam consequentem*, Genes. c. 32, v. 24, & 28: live

sive Iosnam, Mosis administrum, & successorem, potentissimum illum populi Israëlitici ducem, Deut. c. 34, v. 9, Ios. c. 1, v. 5, &c.

IV. LEPUS; der Hase/ das Hasen-gestirn;

Lepus, Plinio *Dasyppus*, Virgilio Georg. l. 1, *auritus*: Græcè *Λαγώς*, sive *Λαγός*; Suidæ *Δασύπυς*, id est, *hirtipes*; *Δαχύπυς*, h. e. *pedibus celer*; Polluci *Πτώξ*, h. e. *timidus*, Siculis *Λέπυσις*, quod illi, contra quàm Quintilianus voluit, à Romanis, unde Siculorum ex parte *populus*, cum lingua, ortum traxisse fertur, mutuati sunt; Nicandro *Δεγνδώνης*, hoc est, *apertis oculis dormiens*; Lacedæmoniis *Ταχόνος*, vel *Ταχόνης* Heclychio: Ebraicè *חַרְנֶבֶט*: Arabicè *Harneb*, *Elarneb*, quibusdam *Alarnebet*, Schickardo *Alarnebo*, quod est *lepus*. Sub Meridiano nocte mediâ latitat, mense Decembri: & complectitur in globo nostro 13 stellas.

Postello sunt 12: Bayero autem iidem 13; quarum 4 tertia magnitudinis; 4 quarta; 4 quinta. & una sexta, omnes parim h, parim & complexionem imitantes.

Lepus Sacerdotibus Ægyptiis est hieroglyphicum visus, & auditus acutissimi, eoque vigilantia; aliis item prudentia, foecunditatis, venustatis, effeminationis, celeritatis, formidinis, ac solitudinis.

Vt *vigilantie* signum apud Ægyptios pictum tradit Callistratus apud Platonem Symp. l. 4, c. 8, item Plinius l. 11, c. 37: ac causam addit Horus, quod scilicet oculis apertis dormiat; sive, ut Xenophon ait, palpebris clausis vigilet, ad apertis dormiat: unde adagium, *Leporinus somnus*. Et Plutarchus prodit per Leporis picturam *auditum* quoque ab Ægyptiis hieroglyphicè intelligi. Quippe aures omnium animalium, si proportionem

tionem reliqui corporis spectes, maximas, easque arre-
ctas gerit. Vnde & à Poëtis *auritus*, & *perauritus* voca-
tur: imò ipsum vocabulum Græcum *λαγώς*, à quibus-
dam sic interpretatur. Vt *λαγώς* Doricâ dialecto idem
sit, ac Germanicum *Lang-ohr*, *benè auritus*.

Signum autem *prudentiæ* pariter, ac *timiditatis*, adeo-
que *effeminationis* esse indicat Salomon Proverb. c. 30,
v. 24, & 26, ubi de quatuor animalibus, quæ pruden-
tiores sint sapientibus, loquens, in hæc erumpit verba:
Lepusculus, plebs invalida, in petra sibi ponit cubile. Atque
id ipsum etiam arguit, quòd cum cubitum se recipit, &
quidem solus, unde *solitudinarii* quoque est symbolum,
prius hac illac discurrat, vestigiaque variis ambagibus
disturbet, ne deprehendi possit; imò saltu denique ma-
gno, in cubile profiliat: ut auctor est Plutarchus.

Denique leporis simulachro signari diximus *fecundita-
tatem*: quòd fecundissimum sit animal, ac Plinio l. 8,
c. 55 teste, omni mense pariat, & superfoetet: item *ce-
leritatem*, ob celerem cursum; unde & Pana naturæ
deum modò natum pelle leporis involutum, & in cœ-
lum portatum à patre Mercurio scripsit Homerus in
Hymnis; quia rerum natura statim, ac nata esset, ce-
lerrimo motu agitari cœpit: imò *venustatem*; quòd
caro leporina, teste eodem Plinio, homines reddat for-
mosos, ac corpori conciliet gratiam. Quippe lepuscu-
lorum assiduâ esitatione Alexander Severus & formo-
sus, & humanus, & affabilis, & graciosus factus esse
fertur. Vnde jocus est Martialis Epigr. l. 5 ad Gelliam
deformem:

*Si quando leporem mittis mihi, Gellia, dicis:
formosus septem, Marce, diebus eris.*

*Si non derides, si verum, Lux mea, narras,
edisti nunquam, Gellia, tu leporem.*

Quod magnus Opitius Poëtarum Germanicæ nostræ
Coryphæus, vernaculè sic reddidit:

Du sprichst/ so oft du mir schickst/ einen Hasen ein;
ich werde schön davon die ganze woche sein.
Ists auffer scherz/ mein lichts/ ist glauben bei zu messen/
so hastu/ Gellia/ von keinem hasen gessen.

Atque

Atque hinc Lepus, utpote rei Venereæ deditissimus, Veneri sacer est, & inter ejus delicias adnumeratur. Quod ipsum amplâ narrationis lasciviâ indicat Philostratus in picturis; ubi Leporem sub arbore malo inter amores orientem, pomaque decidentia commordentem introducit.

Cæterùm Leporem nonnulli haud alia de causâ in cœlum juxta Orionem esse locatum dicunt, nisi ob memoriam venationis, quam Orion summo studio exercuerat. Sed cùm venatio hæc prorsus præpostera videatur, ed quodd Lepus hic infectetur canes, & hi rursus Venatorem, ac Canis major recumbens quiescat; imò lepus, tam timidum animal, tanto Venatori minimè conveniat, memoriâque ejusmodi inæstimabili gloria Orionis in cœlo potiùs minuatur: alii aliam leporis in cœlum recepti proferunt causam. Ajunt enim lepores olim in Sicilia non fuisse, importatos verò per Anaxilam Rheginum, numero progressu temporis adedò crevissè, ut integram regionem messibus populatis vastârint, incolæque eos mari submergere coacti fuerint. Atque hinc Iovem voluisse, ut leporis imago in perpetuam rei memoriam inter alstra suspensa conspiceretur. Et apud Pollucem legas, leporem cum curru in Rheginorum numismate expressum: de quo videatur Aristoteles Rhetoric. l. 3; item Plin. loco adducto. Simile ferè de Insulis Balearibus narrat Ravisius Textor: *Baleares insulæ, inquit, tot quondam leporibus obrutæ erant, ut ejus loci habitatores adversus proventum eorum auxilium militare ab Augusto petiverint. Nam famem regioni populatis messibus attulerant.*

Verùm nos sub hoc Lepore illum Israëlitis prohibitum potiùs intelligamus; cujus mentionem ingerit Moses Levit. c. II, v. 16.

V. CANIS MINOR; der kleine Hund/
 Vorleuffer/ Vor-hund/ Spähz-hund/
 Stöber;

Canis parvus, Vitruvio *minusculus*, *Catellus*, Plinio *Canicula*, *Canis primus*, *Antecursor*, *Præcedens*, *Septentrionalis*, *Sinister*; *Canis Orionis*; Ovidio *Canis Icarius*, sive *Erigonius*, qui proprio nomine dicitur *Mara*: Græcè *κυνόριον*, & *κυνίδιον*, id est, *Catellus*, ὁ κῆρ ἢ σκύλαξ, Homero *catulus canis*, Plutarcho *venaticus*, *σκυλάκιον*, *parvus catulus* Xenophonti & Aristoteli, *σκύλα* ⊕ Etymol. propriè ὁ προκύων, hoc est, *Præcanis*, in Tabulis *Procanis*, M. T. Cicroni *Antecanines* *δέχαικῶς*, Plinio *Antecanis*, tanquam nobis propior juxta lacteum constitutus circulum, ortu suo *Sirium* aliquantulum præcedat; quibusdam, qui Arabes sequuntur, ἡ *Συκάμιν* ⊕, id est, *Morus*: ubi Schillerus in Cælo stellato Christiano Bayerum secutus, addidit, *aliis Fovea*, de quo infra: Ebraicè *כֶּלֶב*, *Keleb*, id est, *canis*: Arabicè *Algomeysa*, Schickardo *Algomyso*, hoc est, *Sycomorus*, vel *ficus sylvestris*, qualis fortè hoc loco pingebatur; aliis *Alchamyzo*, id est, *toftus*, vel *assatus*; item *Alcheleb alafgar*, *Kelbelazguar*, id est, *canis minor*; quibusdam *Aschere*, & *Aschemie*, quæ corrupta sunt, & ad *Canem majorem* propriè pertinent. Summâ nocte in Meridiano spectandus exhibetur, novo anno, sive Ianuario: & in globo nostro tribus insignitur stellis.

Possellus cum veteribus numerat duas; uti & Braheus: Bayerus verò

verò septem; quarum una prima magnitudinis in ventre, vel juxta alios in femore fulgens, καὶ ἕξωλὸν omnia obtinet nomina, quæ toti attribuantur sideri, ac Germanicè der Hundestern dicitur; & rursus una tertia in collario; porro dua quinta in eodem collario, ac pede sinistro; & denique tres sexta in capite, pectore, & posteriori pede, omnes ♂ & ♀ dicatæ.

Procyon, five Canis minor vocatur *Canis sinister* Ἀστροκυων: nempe ad differentiam *Astrocyonis*, five Canis majoris vel magni, qui *dexter* dicitur; idque Orientalem more. Sirius enim, quomodo & Canem majorem, & ejus principem stellam vocant, Arabibus, pariter ac Ebræis, qui vultu ad orientem converso adorant, respectu Procyonis five canis minoris, Meridionalis, adeoque dexter est: uti Procyon Septentrionalis, hoc est, sinister; qui eadem ratione in Tetrabiblo dicitur *Primus Canis*, vel potius *Anticipans Canem*, der Vorleufer des großen Hundes. Sed *Procyon* an *Canicula* sit, dubitat Plinius N. H. l. 18, c. 28: & Columella distinguit τὴν ὄψωνα à Canicula. De quo videatur Iosephus Scaliger in Manilii l. 5, pag. 405: ubi differentiam utriusque Canis notari volunt, sed perperam, in hisce versiculis:

Exoriturque Canis; latratque Canicula flammans,
& rabit igne suo, geminatque incendia Solis.

Quòd verò idem Procyon quibusdam dicatur *Fovea*, ut habet Bayerus in Vranometria, &, qui eum exscripsit, Schillerus, post Συναμύνη: id primo intuitu maxime mirum, imò ridiculum ferè videtur. Quandoquidem nec Oedipus ipse divinare, nec urinator Delius expiscari poterit, quid sibi hinc *Fovea* velit: nisi fortè inciderit in *scrobem* five *foveam*, in qua condita foveri & aservari solent frumenta. Quæ Euripidi in Phrixo dicitur σιπὸς, apud Suidam verò σερπὸς, & Simplicem comment. in l. 2 Φουσιῆς ἀναγὰς. σερπὸς; fortè ex *Osiris*, five *Siris*: quod regis, imò numinis, ac agriculturæ inventoris apud Ægyptios Ebraicæ originis nomen; ut ad signum Tauri indicavimus. Unde quoque est *Sirius*; quomodo stellam Canis majoris primariam, imò ipsam

Canem

Canem dictam in sequenti signo videbimus. Nam non aliter cogitare possum, quam Bayerum fortè legisse, *σείπος*, unde suspicor esse Germanicum *schœur*, id est, *horreum*, sive *granarium*, significare & ejusmodi, ut diximus, *foveam*, & *Sirium*, imò & *Solem*; ut est apud Suidam: ideòque putasse *Fovea* Latinum vocabulum idem quoque denotare, ac *Ægyptio*- sive potiùs *Ebraico*- Græcum *Sirii*; nempe *Caniculam*. At enim, quia hoc non est, nec ego video, quomodo *Fovea*, imò & *σείπος*, quando *foveam* significat *frumentariam*, huc possit quadrare. Nisi etiam ejusmodi *foveam* *Ægyptii*, ob congruentiam, fortè pinxerint loco Signi illius, quod *Canem* vocamus *majorem*: quia scilicet fovea receptum frumentum quasi fovet, hoc est, servat, ac protegit, ne tempestatibus, aut feris lædatur; æquè ac idem, & omnia ejusmodi ex solo nascentia *Sirio* exorto foventur, hoc est, decenti non solum caliditatis, sed & humiditatis fomento, ac nutrimento afficiuntur, imò ab omnibus injuriis vindicantur, ut absque impedimento crescere, ac maturescere possint. *Sirius* enim exoriens, ut vulgò putatur, non solum ex suo calore calefacit, ac fovet terram *Ægypti*: sed etiam eandem per se siccam & aridam, quia pluviis planè destituitur, ne magis excitetur, refrigerat. Quippe imbres juxta Circulum æquinoctialem, ubi hiems est, cum æstate fruuntur *Ægyptii* sub Tropico Cancræ, & cis eum degentes, perpetuos excitans, Nilum à Lunæ montibus, iisdem imbribus inibi conferim receptis, per *Æthiopiam* decurrentem, adeò tumidum reddit; ut totam inundet *Ægyptum*, & ejus arenoso, ac sitiенти solo & aquam, & limum inducens, agros reddat feraces: quomodo ad signum *Eridani* uberius indicavimus. Et *Sirii* nomine, ut ex Scriptoribus observavimus, antiquitus notata videretur imprimis benefica Canis natura; uti malefica vocabulo *Σήθ*, sive *Seth*. Nempe Canis appellatus est *Sirius*, quatenus eo, ut jam vidimus, modo juvare; *Seth* verò, quatenus nimio ardore impedire dicitur generationem. Sic quoque *Osirin*, item *Liberum*, dixere & *Solem*, quatenus ille

ille Lunam illuminat, ac vitalem animantibus insinuat calorem; & Nilum, imò omnem humorem, quo complectitur & vini genus, hoc est, vinum, quatenus ad generationem illi concurrunt; hoc est, eorum beneficam, qua inducitur fecunditas, facultatem. Quin & sic dixere Lunam, cum gravidata à Sole agit in res sublunares, atque eo pacto viri præstans munia, moderato calore, & humore terram reddit prægnantem. Contra *Typhonem* appellârunt eundem Solem, quatenus exsiccatur, & adurit, adeoque sterilitatem inducit; æquè ac idem vinum, & hujusmodi humorem, quatenus ille, præterquam quod ad generationem conducatur, vim quoque habet exsiccandi: at non eandem aquam, sed solùm mare, & quidem *ἁπλωτός*; quia aqua marina *Osfridem*, sive Nilum cum *Iside*, quæ est Terra, congregientem, ubi in mediterraneum se præcipitat mare, deglutit, & salfugine suâ terram exsiccatur, eamque ad generationem minùs aptam, ac inhabilem reddit. Atque ita *Typhonis* nomine tam Solis, quàm Maris, imò & Vini, ac ejusmodi rerum malignitatem, sive igneam naturam, humorem ac spiritum rerum naturæ, ut cum Plinio loquar, generabilem ingenti suo calore depascentem, adeoque plantis inimicam intellexere: æque ac *Osfridis* vocabulo omnia amica, & generationi conducibilia. Imò omnia, quæ ex hoc *Osfridis* nomine formata sunt, vocabula antiquissimis temporibus apud Ægyptios ferè indita videntur rebus utilitatem præstantibus. Causam ex eo cognoscere possumus, quòd *Osfiris* fuerit rex justus: ut *Typhon* furiosus, impotens, ac superbus; quomodo Iul. Firmicus de *Errore prof. relig.* testatur. Videatur & Vossius de *Idololatr.* l. 1, c. 27; item maximus Athanasius Kircherius de *Lingua Copta sive Ægyptiaca*. Sed Græci ea ipsa vocabula in suam postea linguam transferentes, moremque Ægyptiorum veterem fortè ignorantes, iis contrario sæpe significatu sunt usi: æquè ac eorum exemplo ipsi Ægyptii juniores.

Receptus autem videtur hic Canis, quo oriente

P. Virgilius Maro dicitur natus, in coelum, imprimis ob

fide-

fidelitatem omnibus his animalibus quasi innatam : cuius quoque est symbolum ; æquè ac *obedientiæ*, *vigilantiæ*, *custodiæ*, *amicitiæ*, *adulationis*, *generositatis*, *memoriæ*, *grati animi*, *sagacitatis*, *docilitatis*, ac ejusmodi aliarum animi ac corporis affectionum. Vnde Micyllus in Phalæcio suo :

*Inter quadrupedes canis fidelis ,
inter quadrupedes canis voluptas ,
inter quadrupedes canis patronum
cognoscit, veneratur, & tuetur. &c.*

Fidelitatis canum egregiæ exempla plurima nobis enarrat Plutarchus lib. de industria animalium, & Plinius l. 8, c. 40. Inter ea insignius est, quod ille in Pyrrho commemorat. Nempe Pyrrhum Epirotarum regem obviam ait factum cani, qui cadaver domini triduum absque ullo cibo custodierat. Hunc, cadavere sepulto, diligenter sibi curandum jussisse. Evenisse autem haud multò post, ut canis ille regi exercitum lustranti assidens, visis heri intersectoribus, dum nomina daturi accederent, eos statim magno larratu invaserit, Pyrrhum identidem respectans. Vnde commotus rex eos capi, ac scelus confessos ad supplicium duci jussit. Simile ferè legimus apud Ambrosium : ubi narratur, cadaveri militis Antiochiæ occisi canem adstitisse, qui postquam ejulatu mœsto interfecti domini desiderium satis diu testatus esset, conspecto fortè inter homines ad fidelitatis spectaculum congregatos percussore, in eum insilierit, ac prehensum tam diu tenuerit, donec cognitâ re ad supplicium sit raptus. Nec minoris admirationis est illud apud Ælianum, qui tradit ; Colophonium quendam cum servo, & cane in Ioniam ad urbem Theon mercatum profectum ; & servum, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturum aliquantulum à via secessisse, loculoque humi deposito, immemorem perstitisse, donec illi, ob defectum pecuniæ, re infectâ redierint : ubi canis, quod absque potu, ac cibo per id tempus apud marsupium permansisset, reddito deposito, statim expiraverit.

Quin & tantæ *fidelitatis* canes sæpissimè reperti, qui domino mortuo, ac sepulto, præ mœrore contabuerunt, ac tandem quoque extincti sunt. Ut inter alios fuit canis Eupolidis Poëtæ comici, cui nomen *Augeas*: & Theodori saltatoris; qui eodem, quo dominus condebatur, sepulchro includi voluit. *Duvides*. Lyfimachi canis, mortuo domino, ac pyræ jam imposito, in ejus flammam, Plinio teste, se spontè conjecit, ut unâ cum domino concremaretur. Idipsum quoque narratur de cane Pyrrhi non illius, cujus mentionem modò fecimus, sed aliûs: item de cane Poli histrionis apud Græcos celeberrimi.

Porro *morigerum* canis, *facillimæque docilitatis* ingenium nobis ostendit Plutarchus imprimis illo exemplo, quod in theatro Marcelli, spectatore Vespasiano, quondam editum. Mimus quidam canem introduxerat omnibus ferè saltationum generibus eruditum. Huic Mimus pharmacum quasi propinabat: unde mox trementi similis cruciari, torqueri, capitisque gravedine laborare visus, ac demum veluti mortuus concidere, seque exporrigere, ac permittere, ut quaquaversum traheretur, & huc illuc conjiceretur, quemadmodum fabulæ commentum exigebat. Quin &, cum res posceret, se tanquam ex profundissimo somno excitatum sensim movebat; ac denique ex improvîso profiliens, signa quædam hilaritatis, ac lætitiæ edebat, aliaque ejusmodi omnibus admirantibus colludebat.

Excellentis præterea in eodem *memoriæ* pariter, ac *sagacitatis* indicium est, quòd dominum, licet diutissimè absuerit, redeuntem statim agnoscat; idque non tam visum, quàm olfactu: cujus rei exemplum nobis præbet canis *Vlyssis Argus* dictus; qui reversum ab expeditione Trojana dominum post viginti annos agnovisse fertur. Item quòd id edoctus locum, ubi ostentum priùs nummum in ejus absentia sub stragulo quodam postea abscondideras, inquirere jussus, solo fretus olfactu, & latratu, & exultatione significet; imò vestigia ferarum in venatu scrutetur, ac sagacissimè odoretur, venatoreque

remque loro ad feram retrahens, ejus latibulum indicet, etiamsi per aquam ea nataverit, aut abditissimo quovis loco sese abscondiderit.

Sed incidit mihi hinc in memoriam somnium Matris B. Bernardi. Hæc prægnans somniabat catulum se candidum, dorso rutilum, ac latrantem in utero gestare. Quod sapiens quidam ita interpretatus est: nempe infantem, qui ex ea nasciturus sit, optimum evasurum catulum, hoc est, divinarum ædium, gregisque Christi custodem, sive antistitem: qui candidus, id est, mitissimus sit erga pios, ac notos ex grege; rutilus verò, hoc est, ferocissimus adversus impios, ac ignotos, alienosque, quos tanquam fures, ac hostes Ecclesiæ assiduo latratu exerceret, hoc est, eorum vitia ac facinora impia incessere nunquam desisteret, & nullius profani gratiam iniret. Ea enim est canis generosi natura, ut in eos, quos herilis esse familiæ vel visu, vel olfactu cognoscit, mitis, ac mansuetus sit, iisque ludibundus adblandiatur: e contra in peregrinos ferus, & atrox, eos caudâ erectâ continuis latratibus, imò moribus interdum infectetur.

Atque hinc hieroglyphicum quoque est optimi Sacerdotis, & Prophetæ; quos munere suo negligenter, ac meticulosè fungentes, Elaias c. 56, v. 10, *canes multos*, qui caudam inter crura condere solent, quod metus indicium est, appellat: item *optimi militis*, ut eum Plato l. II de Republ. describit. Imò hinc Diogenes, *Cynicus*; & familia ejus, pariter ac *Antisthenis*, perpetuâ vitæ austeritate celebris, teste Laërtio, *Cynica* dicebatur. Quod ipse Diogenes fassus est, cum ab Alexandro Magno interrogatus, cur canis nomen sortitus esset, responderet: *quia dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo*. Quamvis alii, inter quos est Adamantius, existiment, hoc esse à musca canina, sive impudentia; cum Diogenes dixerit se in medio foro, spectante populo, hominem plantare non erubescere.

Quin & eadem causâ canis Diis, imprimis autem Laribus geminis Mercurio Larâque, sive Mania Almonis

monis filiâ prognatis, intuitu in eos converso, adpingi solebat: imò ipsa idola caninis pellibus apud Romanos induebantur. Et Laribus sacer erat canis, æquè ac Marti, Proserpinæ, & Dianæ eò *Cyonis*, ut à lupis *Lycea*, dictæ. Quid multis? Canes ob virtutes suas eximias, imprimis verò ob amabilem & amicabilem suavitatem (undè & *κύων*, à *κύω*, hoc est, *suavior, venerabilior, de osculo*, videtur dictus) in tanto semper pretio ab antiquis habiti, ut in eorum memoriam urbes condiderint; quod ab Alexandro Magno, amissâ cane Perthâ, factum tradit Theopompus: item numismata cuderint; imaginem canis in clypeis gestarint; canibus cynotaphia erexerint, ut de Xanthippo Lacedæmoniorum duce testatur Plutarchus: ac in eodem sepulchro cum canibus humari voluerint; ut Hippammones cum cane, cui nomèn *Lethargus*; Arfuitus Biornonis filius cum cane, & equo simul, quod prodidit Saxo Hist. Danic. l. 5; & Codrus Poëta cum cane suo, cui nomèn *Chiron*: unde Iuvenalis:

Et recubans sub eodem marmore Chiron.

Quin & elogia, & monumenta apud Poëtas passim meruerunt. Vt *Issa* Publii catella apud Martialem:

Issa est passere nequior Catulli,

Issa est purior osculo columbæ,

Issa est blandior omnibus puellis;

Issa est charior Indicis lapillis,

Issa est deliciæ catella Publii.

& *Grancis* Arcthusæ catella, quâ absentis mariti desiderium solabatur, apud Propertium l. 4:

Grancidos & catulæ vox est mihi grata querenti. &c.

Imò Proëmphanes in Africae parte populi Canem pro rege sibi delegerunt: ex cuius motu quid faciendum, ubi standum, quò progrediendum, religiosissimâ quadam anguratione observabant. Et Ægyptii, si quando principem, & legislatorem significare vellent, pingebant Canem cum diademate sive amiculo, aut canem fasciâ velatum.

Cæterum hunc, quem hîc consideramus, *Canem* vel

catellum in coelo jam degentem, *Orioni* ita charum fuisse dicunt, ut illum inter alia receptus, secum duxerit, quò convictu ejus sempiterno fruereetur. Ampelius tamen Libro memoriali scribit, hunc esse *Canem illum*, quem quidam *Maeram* dicunt, *Icarii*; cujus mentionem fecimus in signo *Virginis*: qui domino occiso, filiaque hujus *Erigone* laqueo vitâ functâ, ad pedes ejus discumbens, post aquam anhelans, in puteum se projecit, ac denique *Liberi* beneficio in cœlum receptus sit. Quod ipsum in Dialogo de convivio Deorum sic attingit *Lucianus*: *Bacchus, o Superi, Erigones quoque canem adduxit, ne tristitiâ afficeretur puella; si in cœlo non haberet catellum suum.* Hujus enim ductu *Erigone*, quam *Virginis* Signum efficere supra diximus, cadaver parentis ab agræstibus vino inebriatis interfecti reperit. Unde & haud procul à *Virginis* astro positus, *canis Virginæus*, sive *Erigonius* vocatur: cujus mentionem sic ingerit *Ovidius Fastorum*:

*Est Canis (Icarium dicunt) quo sidere moto
tostâ sitit tellus, præciditurque seges.*

Simile ferè narratur de cane *Scedasi*; qui tres ejus filias puellas *Leuctricas* à *Spartanis* stupratas, deinde occisas, & in puteum conjectas patri peregrè adveniēti latratu, & cursitatione ad puteum prodidit.

Aliis est *catellus ille lusorius*; quem *Helena* in deliciis habens, ab *Alexandro* sive *Paride Priami Trojæ regis* filio rapta, dum ad insulam *Eubœam* tendebat, in *Euripi* alveo perdidit, ac propterea tanto dolore affecta est, ut *Jovem* oraverit, quò locum illi assignaret in cœlo.

Sed nos potiùs intelligamus *Canem illum*, qui *Tobiam* cum nova nupta redeuntem præcedens, caudamque motitans, lætum se præbebat, *Tob. c. II, v. 9.*

VI. CANIS MAJOR; der Hund / sive
Grosze Hund / der Wind / sive das Windspiel
der Jagt-hund / das Hunde-gestirn;
Canis absolutè; *Canis Magnus*, *Alter*, *Secundus*,
Se-

Sequens, Australior, Dexter, Virgilio aestifer, Tibullo æstivus, Valerio Flacco Acer auctumni Canis; quibusdam Canicula; Horatio Sidus fervidum, invidum agricolis; Caleb; I. B. Mantuano Harpalagus, hoc est, leporum raptor; Laps; Ægyptiis Isis, sive Isidis sidus; Sothis, Sathonis, Seth; quibusdam Sirius, Osiridis sidus; item Anubis: Græcè Σείριος; Ασπύριον, vel Ασπύριον, id est, Canis celestis, item Ασπύριος, canis sidereus, quem Ægyptii Solechin vocant, ut annotat Scapula ex Cælio Rhodigino; & Aristoteli, aliisque absolutè κύων, hoc est, Canis; Nonno Ασὴ Μάριος, astrum Mara, & absolutè Μάριος, Mara; Homero Ασὴ ὀπωρινὸς, id est, astrum auctumnale; Medis Σπυριώ, quæ nutritrix Cyri, avi Astyagis mandato, expositi; ut est apud Herodotum, & Iustinum in primo: Arabicè Elchabar, Alchabor, Elhabor, Schickardo Alachbaro, id est, major vel magnus, nempe Chelub, Chelbon, sive Kelbon, & Keleph, hoc est, canis, quod Ebraicæ est originis; aliis Alcheleb alcabir; item Aliemenia, Tabulis Alphonfinis Aliemini, juxta Schickardum Aliaminio, id est, dexter, rursus subintelligendo canis; in Tetra-biblo Elscheere; ὄσπεφοβία, hoc est, aquæ metus, quo, teste Dioscoride l. 7, c. 2, canes rabiosi laborant; aliis Scheereeliemini, Elsere, Elseiri, Aschere, Scera; quod secundum quosdam est Canis major, ut Scera magna stella. Sed depravata sunt pleraque, & ad Canem quoque minorem transferuntur. Claret in meridiano nocte

mediâ, sub finem Decembris: & complectitur in globo nostro 17 stellas; quarum una in maxilla, sive ore Canis, Arato sub mento, summi fulgoris, ac omnium, quæ in cælo sunt, ferè maxima, vocatur *Sirius*, item *Canicula*, & *Canis candens*; Arabicè *Ascheere*, Avifennæ *Elscheere*, aliis *Elseere*, *Scera*, item *Aliemini*, *Elhabor*: Græcis ἀσπυκίων, ὁμωνύμως ἔλατ τῷ ζῳδίῳ. *Astrocyon*, æquivocè cum toto signo.

Postellus huic Signo adscribit 18 stellas intra, & 11 extra: *Bayevus* autem novendecim; nempe unam in ore, prima magnitudinis; & itidem unam juxta collum, secunda; item 5 in dorso, fronte, & pede, tertia; 4 in dorso, oculo, & aure, quarta; & 8 hinc inde dispersas quinta: qua omnes *Veneræ*, excepta primâ, nempe *Sirio*, *Martis* & *Jovis* naturam imitante. His alii insuper & vicinas minores versis septentrionem conspicuas; alii novo signo, quod *Unicornu*, sive *Monocerotem* vocant, adnumerant.

Canis hic *Ægyptiis*, ut supra vidimus, ἡ Σῶθις, *Sothis*, sive *σῶτης*, *Sothes*, & ὁ Σήθ, *Seth*, à rege *Petofiride* apud *Vettium Valentem*, dictus, duabus præcipuè illustratur, ac celebratur stellis. Una haret in fronte aurem dextram; & est tertii fulgoris. Hanc nomine proprio *Isidem* vocant: unde *Isis* de se ipsâ in marmore quodam apud *Diodorum* l. 1:

Ἐγὼ εἶμι ἐν τῷ ἄσπρῳ τῷ Κυνὶ ὀπίσθια.

Ego sum, quæ in Canis astro exorior.

Item *Maeram*; non *Neeram*, ut *Hadrianus Iunius* priori *Germanici* editione deceptus, *Miscell.* l. 1, c. 5, apud *Hyginum* rescribendum censet: ubi æquè, ac apud *Hesychium*, & *Nonnum Dionysiacorum* lib. 14, legebatur *Μαίρα*. Sanè idem *Nonnus* l. 5 dixit

Πυρώπιδ' ἢ ἀστὲρα Μαίρης'

Ignæ Astrum Mare.

Atque sic quoque nunc apud *Germanicum*, editione *Morellianâ*, emendatiùs legitur *Mara*. Est enim *μαίρειν*, quod *lucere* significat. Nisi *μαίρειν* potiùs à *Μαίρα*

Μαίρα fit : cum scilicet per *Maram* sive *Mairam*, cum Sanfardo Anglo intelligere velis *Mariam* Mosis, qui tertius Ægyptiis fuit *Osiris* sive *Liber*, sororem. Nam ex *Μαρία*, per transpositionem unius saltem literæ *g*, sive *i*, fecere *Μαίρα*. Sed & tota Sothidis, sive Canis constellation à quibusdam dici videtur *Mæra*; uti & *Isis*; nisi potius per Sothidis sive Canis nomen, quoque stellam Sothidis sive Canis primariam κατ' ἐξοχήν intelligi velint. Ut ab Hesychio de *Mæra* loquente: Μαίρα, κίων τὸ ἄστρον, ἢ ἀκραιότατον καὶ μακρὸν οἰσὶ τῶν Σελήνων. *Mæra*, sidus Canis, sive æstus intensissimus: secundum quosdam Luna. Et ab Horapolline, sive interprete ejus Philippo, Hieroglyphic. c. 3 de *Iside*: "Ἰσις ἢ παρὰ αὐτῆς ἐστὶν αἰσὶς, Ἀργυρίσι καλέμεθα Σάθης. Ἐκλωσι ἢ ἀστροκίων, ὅς καὶ δοκεῖ βασιλεύειν τῶν λοιπῶν αἰσέων. Est autem *Isis* iis astrum Ægyptiacè dictum *Sothis*, Græcè verò *Astrucyon*; qui & inter sidera reliqua principatum videtur obtinere. Atque Κύνα τῶν Ἰσιδῶν, Canem *Isidis* à Græcis, ab Ægyptiis autem *Sothen* vocari, ajunt Sacerdotes apud Plutarchum l. de *Is.* & *Osiride*.

Altera eaque principalis, cum primæ sit lucis, Sothidis sive Canis majoris stella conspicitur in maxillâ, sive, ut Porphyrius mavult, linguâ: & dicitur propriè *Sirius* sive *Canicula*; Græcis Κύναστρον. Hanc quoque nonnulli, ut ex Nonno locis adductis, & Hygino in Poëtico astronomico, ubi de *Arctophylace* agit, videre est, vocant *Martam*: imò & *Isidem*; ut ex Horapolline loco citato constat. Sed *Isis*, sive *Mæra*, uti diversa fuerunt numina ab *Osiride*; sic diversam quoque meritò in *Cane* possideant stellam ab hac, quæ propriè *Osiridi* dedicata; unde & *Sirius* dicta videtur: nempe illam, quam in fronte statui modò diximus. Et *Sirius*, sive *Osiridis* stella inter fixas prima honore divino est aucta, æquè ac inter erraticas *Veneris* stella, quam *Phosphorum* & *Hesperum* dicimus: cui quoque illa ab Ægyptiis prælatâ, ob causas, quas mox videbimus. Interim tamen falsi sunt, qui dicunt, *Sirium* primum fuisse, cui attributum sit nomen *Ἰσίδος*. Nam cum motus sideribus divinitatis

nitatis opinionem pepererit ; ac vocabulum θεός, ὅτι ἔ-
 θεῖν, hoc est, *currere*, formatum sit : ut Θεός sonet quasi
qui semper in cursu sit ; quomodo Macrobius l. 1 Saturn-
 nal. c. 23 explicat : potius dixerim id nominis Soli pri-
 mum fuisse inditum ; ac postmodum Lunæ : cum ho-
 rum cursus omnium primus sit observatus. Propter
 cursum autem, sive motum suum admirandum apud
 Græcos antiquissimos tantum sidera pro Diis habita,
 atque ab eodem sic dicta ostendit Plato in Cratylō :
 φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι τῶ ἀνθρώπων πᾶσι τῶ Ἑλλάδα τῶ-
 τες μόνος θεός ἡγεῖσθαι, ἕπερ νῦν πολλοὶ τῶ βαρβάρων, ἠ-
 λιον, καὶ Σελήνην, καὶ Γῆν, καὶ Ἄστρον, καὶ Οὐρανόν. *Qui*
Græciam primi incolere, illi videntur mihi solum Deos existi-
mâsse, uti nunc etiam barbari multi, Solem, Lunam, Ter-
ram, Astra, Cælum. Vbi idem quoque mox subjungit :
Cum ergo hæc omnia in perpetuo esse cursus perspicerent ; ab
hac natura ἔθεῖν, quod est currere, θεός, hoc est, deos, no-
minârunt. Sed ad Ludovicum Carrionem l. 2 Emen-
 dat. & Lactantium l. 2, c. 5 de hoc fati fufè disputan-
 tem ; item Prudentium l. 2 adversus Symmachum.

Diximus modò Sirium id nominis accepisse ab Ofi-
 ride : qui cum Ifide ejus sorore pariter ac uxore supre-
 mum Ægyptiis erat numen. Quippe iisdem cultus fuit
 cum Sole, ut Seldenus ostendit, æquè ac illa cum Luna,
 luminibus & ipsis supremum inter astra occupantibus
 locum : Imò cum ipso Nilo, sive aqua Nilotica, sive etiam
 universè cum Humore, quatenus ille ad generationem
 concurrit ; uti Isis cum Terra, eaque frugifera. Nilus au-
 tem, præterquam quòd Ebraeis, ut ad Signum Eridani
 vidimus, ob nigricantes aquas diceretur Schichor, sive,
 ut quidam pronunciant, Sior, trajèctis in hoc postea li-
 teris tribus prioribus, Ægyptiis quoque nuncupatus
 est Osir : item additâ terminatione Græcanicâ & Lati-
 nâ, Osiris ; ac denique abscissâ primâ literâ, Siris. Vt
 ipsum Osiridis nomen esse videatur, non tam ex Mis-
 raïm sive Misorum, quemadmodum alio loco docuimus ;
 quàm ex Schichor, sive molliori pronunciato, Sior : unde
 & Ægyptii, Plutarcho teste, Osiri effinxere nigram.
 Atque

Atque sic Æthiopibus, ac Ægyptiis Nilus dicebatur Σίρις. Quod testatur Dionysius Afer :

Σίρις ἴστω Διηόπων κεκλήσκει. οἱ δὲ Συγῆνης ἐναέτω σρεφθένῃ μετ' ἔνομα Νείλον ἔθεντο.

Siris ab Æthiopibus vocatur. &c.

& Plinius l. 5, c. 9: *Nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus junxerit, sic quoque etiammum Siris, ut ante nominatus per aliquot millia.*

Ab hoc autem Nili nomine, ut videtur, stella illa, de qua nunc agimus, nominata est *Sirius*, sive Σείρις ☉; quasi dicas Νειλαῦ ☉ ἀστὴρ, *Niliaca*, sive *Siria* stella. Nempe ob summam conspirationem inter Canem cœlestem, & Nilum: qui æquè ac ille in cœlo, diebus maxime canicularibus æstuat in terris; terramque, quam Typhon, hoc est, Solis, Marisque malignitas, quomodo in præcedenti Signo diximus, aquâ Niliacâ orbaverat, atque sic exsiccaverat, imò torruerat & exusserat, ex oriente Sirio, ac pluvias concitante, inundat; atque, cum recedit, oblimatam relinquit: ut est apud Ciceronem in 2. de Nat. Deor. & Senecam l. 4 Quæst. Nat. c. 2. Et à σείρις ☉ est σείριον sive σιρίον, quod exponunt splendere, coruscare; item quo Orus Milesius utitur apud Etymolog. σείριον, exsicco: æquè ac à Μαίρα, μαίρειν, id est, splendere; & ab ἄιγυπτι (ut Nilum quoque olim, teste Diodoro Bibl. l. 1, & Plinio N. H. l. 5, c. 19, vocârunt) ἀιγυπτιάζειν, quod *adurere* exponunt, & ἀιγυπτιώσαι, quod μελαίναι, hoc est, *atigare*, denigrare. Quippe Sirius fulgore suo reliquas exsuperat stellas; adeo ut meridie ipso ab iis, qui acumine præpollent, videatur, etiam citra speculum pelvi aquis repleto, ut fieri solet, impositum. Vnde & nonnullorum iudicio, *Sirius* commune Canis, & Solis nomen: ut constat ex Hesychio, qui ait: Σείρις ☉ ὁ ἥλιος, καὶ ὁ ἕκκωδος ἀστὴρ. *Sirius* qui Sol, & *Canis* stella. Et Suidas in Σείρις ☉ inquit: Σείρ, Σειρὸς ὁ ἥλιος, καὶ Σείρις ☉. *Sir*, *Sirius*, qui Sol, & *Sirius*. At Ibycus, ut iidem testantur, omnia astra appellavit σείρια; uti alii, Eustathio ex Rhetorum lexico prodente, σείρινες, *sirenes*: fortè à σείριον; quia splendent.

dent. *Sirium* fanè *Solem* interpretantur quidam, sed contra *Servii* mentem, in illo *Virgilio* 4 *Georgicãv* :

*Iam rapidus torrens sitientes Sirius Indos
ardebat caelo.*

Imò plerique ita quoque nonnulla in *Hesiodi Operibus* de *Sirio* loca intelligunt : ut de hac re pluribus egit *Hadrianus Iunius* loco supra adducto.

Cæterùm *Sirio*, nullum astrum violentius, & gravius est, five occidat, five oriatur. Quippe mundum divertè afficit : nempe occidens frigore, oriens calore ;

Larratque Canicula flammans,

& rabi igne suo, geminatque incendia Solis :

ut *Scaliger* apud *Manilium* optimè legit. Atque hinc est, quòd tam multæ nationes hoc astrum summo religionis cultu placare studuerint. *Sirio* enim in insula *Ceo* hostias, prodente *Apollonio* l. 2, immolavit *Aristæus Apollinis* & *Cyrenes* filius ; legemque tulit, eodem, & *Nonno Dionys.* 5, item *Apollinari* l. 2, testibus, ut *Cei Sirium* quotannis sacrificiis placarent, eumque diligenter observarent. Vnde *Cicero* l. 1 de *Divinatione* : *Vi enim Ceos accepimus ortum Caniculae diligenter quotannis solere servare, conjecturamque capere, ut scribit Ponticus Heraclides, an pestilens annus futurus sit, &c.* Sed hoc *Manilius*, ut *Scaliger* in *Notis* observat, de *Cilicibus*, in gratiam *Arati*, qui fuit *Cilix*, prodidit :

Hanc qui surgentem, primo cum redditur ortu,

Montis ab excelsò speculantur vertice Tanri,

eventus frugum varies, & tempora dicunt,

queque valetudo veniat, concordia quanta. &c.

Imò idem ferè de *Ætæis* refert *Pierius Hieroglyph.* l. 44 : *Ajunt Ætæos ortum Caniculae diligenter quotannis observare solitos, conjecturamque inde capere, salubrisne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior, ac caliginosa propemodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac proinde afflatum ejus gravem, & pestilentem futurum ominabantur : Sin illustris, atque pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue, purumque conjiciebant, futuramque inde salubritatem præfagebant.*

Quin

Quin & eo nomine à Calabris propitiari ait Valerius Flaccus lib. 1 :

*Sic cùm stabulis, & messibus ingens
ira Deùm, & Calabri populator Sirius arvi
incubuit, coit agrestùm manus inscia priscum
in nemus, & miseris dictat pia vota Sacerdos.*

Vbi per iram Deorum, quam Manilius fatum supremum vocat, alii *ἑοικωτων*, quasi quandam vim majorem, ardores intelligit Caniculares. Quippe Caniculâ exortâ, Solis vapores accenduntur; ejusque amplissimi in terra sentiuntur effectus. Nempe maria fervent, vina in cellis fluctuant, stagna moventur, & canes toto eo spatio maximè in rabiem aguntur: ut Plinius N. H. l. 2, c. 40 testatur. Quin & *siriasi*, h. e. capitis inflammatione, tunc imprimis laborant infantes. Hinc *rabiosi tempora Signi* dixit Horatius. De his autem æstuum intensioribus, quarum Sirius causâ vulgò putatur, vide sis Gemini disputationem: ubi aliis nititur rationibus.

Romæ quoque, inter Portam Quirinalem, & Collinam, nempe juxta Catulariam, ad placandum hoc Sidus rufi canis exta pro frugibus contra uredines, & sævitiam Caniculæ, 7 Kal. Maji immolabantur. Vnde Ovidius Fastor. 5 :

Pro Cane sidereo Canis hic imponitur aris :

& quare fiat, nil, nisi nomen, habet.

At clariùs Festus sive Paullus: *Catularia porta Romæ dicta est, quia non longè ab ea ad placandum Caniculæ sidus, frugibus inimicum, rufæ canes immolabantur, ut fruges flavescerent ad maturitatem perducerentur.* Et idem alio loco: *Rutilæ canes, id est, non procul à rubro colore, immolantur, ut ait Atteius Capito, canario sacrificio pro frugibus deprecandæ sævitie causâ sideris Caniculæ.* Atque hinc quoque videmus, cur deo *Robigo* sive *Rubigini*, à segete robiginem arcenti, cujus festum *Robigalia* dictum, Numa instituit, teste Varro in 5 de L. L. Verrio sive Festo in *Robigalia*, & Plinio l. 18, c. 19, præter ovem, etiam Canem sacrificarint in Aprili: ut ex Ovidio constat, qui loco adducto scribit:

*Flamen in antiqua lucum Rubiginis ibat ,
exta canis flammis, exta daturus ovis.*

Sed imprimis apud Ægyptios hoc sidus inter reliqua principatum videtur obtinuisse: quia in ejus ortu ea signis quibusdam observare solebant, quæ anno, quem ex eo quoque, æquè ac Sirium, *Isidem* appellabant, integro essent peragenda; ut Horus Apollo, sive interpretis ejus loco supra adducto subnectit. Imò Ægyptii *Annum magnum*, qui quatuor annos Dei, hoc est, Solis, sive solares vulgares, quos *Julianos* dicimus, teste Censorino de die Natali, complectitur, non solum inchoabant ab ortu Sothidis, sive Caniculæ; sed etiam ex eo *annum canicularum* sive *κόρινθον* vocabant: & à Chaldeis edocti, verba sunt Bayeri, eodem sidere *Annum tropicum 365 dierum cum quadrante definierunt*. Caniculam namque anno primo acronycè, secundo mediâ nocte, tertio sex horis post, quinto rursus incunte nocte orientem animadvertentes, integrum abundare diem deprehenderunt. Hos Cæsar quartum Consul, devicto Pompejo, secutus, anni Canicularis, quo hodie vivimus, instituit modulum. Sed videatur de hoc maximus Vossius de Idolatr. l. 1, c. 28: ubi de ratione anni apud Ægyptios multiplici satis fusè tractat. Atque eò respexit Porphyrius, cum de Nympharum antro scribens, hæc inferi: *Ægyptii principium anni est, non Aquarius, ut Romanis; sed Cancer. In Cancro enim est Sothis, quam Canis sidus Græci dicunt. Neomenia autem ipsis est Sothidis ortus, quæ generationis mundi ducit initium.*

Oriebatur autem in Ægypto circiter 12 Kal. Augusti Sirius: qui variâ gentium observatione, in 4 Kalend. Maji occidit, sidus per se vehemens, & cui præcedere, sive, ut Bayerus legit, præoccidere Caniculam necesse sit: quomodo Plinius loquitur l. 18, c. 19: ubi paulò post addit: *Hanc diem Varro determinat Sole Tauri quartam decimam obtinente. Ergo si in hoc quadriduum incidere plenilunium, fruges, & omnia, quæ florebant, ledi necesse est.* Atque hinc Polybius l. 1 Navigat. Rom. cum Heliado, vernam prohibere videtur navigationem.

Et Sirii ortum sentire, ac stellam contuendo, sternu-

tando-

tandoque Ægyptiis significare ajunt Orygem; quòd animal aduerso est pilo, & à nonnullis inter capras refertur: imò capras omnes, quotquot Ægyptus alit, ad ejus ortum eo, quo oritur, die, prospèctare, ac, veluti numen adesse sentiant, adorabundas procumbere. Unde & Oryx apud Ægyptios, ob insignem illam cum Sirio sympathiam, Astrologi sive Mathematici hieroglyphicum erat. Sed de hac Canicula, quæ per triginta post solstitium æstivum, sole in Leonem ingresso, dies, ab ea *Caniculares*, Græcis ἀμύβη ἢ αἰετίων ἡμέρας, & Germanis *die Hundes-tage* dictas, in coelo fulget, plura videas apud Delrium Senecæ interpretem in primum Oedipi actum, & Lambinum in illud Horatii Ode 13, l. 3:

Te flagrantis arrox hora Caniculæ.

Quod jam ipsum *Canem*, in quo Sirius fulget, majorem concernit; hunc ajunt imaginem esse illius, quem Cephalus juvenis valdè pulcher, cujus mentio quoque facta ad signum Eridani, ab Aurora Titanis & Terræ, sive, ut Hesiodus mavult, Hyperionis & Thiaë filia, acceperit dono. Aurora enim amore Cephali ardens, promiserit illi canem, *Lolapa* dictum, omnium velocissimum, siquando cum illa concumberet. Verùm Cephalus idipsum primâ vice abnuens, responderit: se cum amasia, sive, ut aliis placet, uxore sua jurasse, quòd perpetuam sibi invicem fidelitatem conservare vellent. Attamen ab Aurora eò inductus, ut fidem uxoris tentaret, hanc habitu mercatoris assumpto adierit, ac magnam auri copiam, gemmasque pretiosissimas promens, illi lautum obtulerit donum, si concederet, ut cum illa rem haberet. Atque sic annuente uxore, fidemque promissam frangente, Cephalus fragilitatem, ac inconstantem feminei sexus naturam comperiens, ad Auroram reversus, voluntati ejus satisfecerit; adeoque promissum Canem acceperit. Quin. & hunc postea commisisse, addunt, Cephalum cum vulpe quadam, quæ cursus velocitate omnia animalia superare dicebatur: ubi uterque absque ulla fatigatione ita cucurrerit, ut ipse Jupiter eos

cos miratus, Canem in perpetuam rei memoriam in
coelum retulerit, ac illi juxta leporem adlignaverit lo-
cum.

Alii tamen tradunt hunc Canem astris illatum in me-
moriâ ac honorem *Anubis*, Typhonis ex Nephtha-
lîdis & Osiridis sorore, teste Plutarcho, filii: sive po-
tius *Calebi* filii Iephunæ è Tribu Iuda, fidelis illius
Mosis focii, vel eò notissimi, quodd cum unus fuisset ex
XII illis Terræ Cananææ exploratoribus, atque ita ter-
ram *canis* instar *indagantis* explorasset, jam redux solus
cum solo Iosua, quem *Herculem Cananæum* sive *Egy-
ptio-Cananæum* fuisse, in Herculis signo demonstravimus,
sele cæteris suis sociis, populum turbantibus, opposue-
rit; eoque meruerit, ut solus etiam cum Iosua inter
eos, qui exploratum missi fuerant, beatam, quam vide-
rant, ingressus sit Terram: quemadmodum legere est
Numer. c. 13, & 14. *Caleb* autem est ex Ebraico ^{כָּלֵב},
quod *canem* significat. Vnde ambiguitas 1 Samuel. c.
25, v. 3: ubi Nabal dicitur ^{נָבָל}, *Calbi*. Quod septua-
ginta Seniores avaritiam hominis attendentes, reddide-
re ^{ἀνδραπώτης καὶ κυνός}, *homo caninus*, hoc est, *avarus*: sicut
nos Germanicè dicimus ein *hündischer* / *farger hund* /
hündischer mensch. Et Brylingerus in editione Basileaen-
si minùs rectè ^{κυνός}, *venator*: ut Vossio monitum. Lu-
therus verò rectius: *Einer von Kaleb*, hoc est, *Calebita*.
Sic quoque habet Targum: ^{כָּלֵב מֵאֵת} *ex familia Caleb*.
Et B. Hieronymus, *de genere Caleb*. Atque hinc non ob-
scurum est, cur gentiles Libero suo, sive Dionysio Ara-
bico, qui tertius est Osiris divinum adumbrans *Mosen*,
in expeditione Indica, sive potius, ut postea strictius
dixere, Arabica, focium addiderint Canem, eumque ra-
tione præditum: ut Nonnus describit Dionys. l. 16.
Nempe quia *Caleb* signat *canem*. *Mosen* autem in Ara-
bia, ubi majorem ætatis partem egit, ob edita ab eo
prodigia, pro deo cultum, ejusque imaginem adoratam
fuisse, testatur Epiphanius in Melchisedecianorum hæ-
resi 55. Imò hinc quoque non adeò operosum erit di-
vinare, cur Canis ille à Libero in coelum, ac inter sidera
Ioca-

locatus, &c, ut uvas maturet, stellis summum jaculantibus splendorem præditus dicatur. De quo idem Nonnus Liberum cum Cane loquentem introducens, loco eodem :

— Χάριν δέ σοι, εἴνεκα μόχθων,
 δάσω ἀμοιβάσειν * μή Σείριον, ἀστέρα Μάιρης,
 Αἰθέρος αἶσιν ἐγώ σε, καὶ ἀστράεντα τελέσω
 ἀγχι κινῶς πρῶτερον αἰφυλὴν ἵνα καὶ σὺ πεπαίνης
 βότρυος ἐς λιθείαν ἀκοντίζων σέθεν αἰγυλῶ.

— *Gratiam tibi, laborum causâ,*
referam mutuam: post Serrim, stellam Maeræ,
Aetheris civem ego te, & stellis plurimis relucenstem efficiam
propè Canem priorem; uvam ut tu maturam reddas
racemi in ubertatem jaculans à te fulgorem.

Caleb enim non tantum inter illos duodecim è duodecim tribubus Israëlitarum delectos fuit; qui, Mosè teste Num. c. 13, v. 24, nobilem illum botrum, sive palmitem cum uva sua prægrandi abscissum, ac in veste à viris duobus portatum, aliis post alios succedentibus, propter pondus, quemadmodum Philo de vita Mosis l. 1 existimat, ad Israëlitas detulerant: sed etiam, Deo sic volente, solus cum Iosua, ut diximus, *beatam* ingressus est *Terram*; quam Poëtæ gentiles, utpote lacte, &c melle fluentem, imò vino affluentem, *Cœlum* non absque ratione dixere. Quin & in ea ipsa, uti Mosès, Arabicus ille Liber, teste Iosua c. 14, v. 9, sacramento promiserat, regionem illam, quam racemis admirandæ magnitudinis celebrem, pedibus explorans calcaverat, nempe Kiriath-Arba, sive Hebron, cum posteris suis perpetuò possidendam accepit.

Præterea quoque fabulis, quas de Anubi, & Hermanni enarrant gentiles, multa ex Calebi historia admixta videntur. Caleb enim, ut cætera taceam, ex regionibus sibi adjudicatis propulsavit *Enakim*, sive filios *Enak*; qui vastæ staturæ homines erant. Vnde fabula orta Anubin cum Osiride gigantes ex Italia pepulisse: ubi propè Vesevum montem habitârint; ut proditum Diodoro l. 4. Et quòd Mercurium, qui primo Osiridi, sive

sive is fuerit Misorim vel Mizraim, sive idem ac Menis Thinites, in exercitu suo à consiliis, & Orator ad milites erat, eundem ac *Ἀνυσιον*, sive potius *Ἐμμάνυσιον*, ut eos distinguit Plutarchus lib. de Iside, & Osiride, nonnulli putarent; ex eo fortè factum suspicor: quia audierant, Calebum non tantum socium, & canis instar explorantis, uti modò diximus, sed etiam Oratorem ad populum seditiosum fuisse Osiridi tertio, hoc est, Mosi. Quem cum Osiride primo, nempe Mizraimo, & Osiride secundo, qui erat patriarcha Ioseph, cujus symbolum *bovem Memphitem*, sive *Apim Ægyptium*, uti *Helio-politanum*, qui proprio nomine *Μενυσις*, Menis sive Menæ non Thebani, sed Thinitæ, fuisse testatur Iul. Maternus de errore prof. relig. confundere solent.

Anubis autem, qui & venator fuisse dicitur, militabat unà cum Mercurio, Hercule, Pane, Apolline, ac aliis, sub patruo, Osiride antiquissimo: & pingebatur in illud *κωνοκέφαλος*, hoc est, *capite canino*; ut Servio traditum in illud Virgilio *Æneid.* 8:

Omnigenumque Deum monstra, & latrator Anubis.

Imò Sedulius eum in opere Paschali dixit *Semihominem canem*, & Lucanus l. 8, v. 832, *Semicanem Deum*. Quia Osiridis, & Isis fuerat corporis custos: quomodo *canem* pro *custode*, & *custodem* pro *cane*, ob communem custodiam, dicere consuevisse testatur Vossius *Institut.* Orat. l. 4, c. 6, sect. 8. Vel quia Isis ejus operâ, tanquam canis indagantis, membra Osiridis à Typhone fratre crudeliter dissecti repererit: ut Iulio Firmico de errore prof. relig. videtur. Vel etiam propterea, quòd foret *κωνοκέφαλος*, hoc est, *venator*: vel quòd Osiridi canino contactus tegmine militiæ fuerit comes: ut traditum Diodoro. Galeam enim videtur gessisse è pelle canina: qualem Græci *κωνήν*, sive potius *κωνέλιον*, uti aliam è lupina, *λυγέλιον*, & è pelle sylvestris mustelæ, *κυνδέλιον*, subintelligendo *δοράν*, hoc est, *pellem*, dicere solent. Imò *κυνδέλιον κωνέλιον* conjunctim legas apud Homerum *lliad.* κ, pro *galea ex pelle κυνδέλιος*, hoc est, *mustelæ*. Quippe *κωνήν* dicitur galea, non tantum ea, quæ antiquitus pro-

proprie ex pelle canis aquatici, ut Eustathius testis, ad
 tegendum caput fiebat; sed etiam quæ postea ex alia
 quavis materia conficiebatur. Hinc *pileum* quoque
 Græci dicunt *κωέλω*, sive *κωήν*. Et *galeam* ipsam, æquæ
 ac *galerum* non aliunde dici suspicor, quàm quia foret
 ex pelle *καλῆς*; quod animal vel idem est ac felis, sive
 mustela, vel simile. Sanè ex ejusmodi animalium pu-
 gnacium pellibus vetustis temporibus fiebant *galeæ*.
 Et *galeam*, sive capitis integumentum ex pelle capitis
 bubuli cornuta in bello gestasse videtur Ammon, cum
 filio Osiride; qui antiquissimus est Liber sive Bacchus
 Ægyptius. Vnde & cornutos effingi prodidit Diodo-
 rus. Inò licet ejusmodi pelliceæ *galeæ* postea in desue-
 tudinem venerint, ferreis ac æncis in earum locum in-
 troductis: figuram tamen animalis cujuspiam pugna-
 cis, si non totius, saltem capitis ejus, ut leonis, vel cor-
 vi, vel alterius ejusmodi, in iis expressam gestarunt.
 Vnde suspicatur Vossius noster, Corvum illum, cujus
 auxilio, apud Livium l. 7, c. 26, M. Valerius Romano-
 rum militum tribunus, *Corvus* postea cognominatus,
 Gallum magnitudine atque armis insignem, inspectante
 hinc Romano, illinc Gallico exercitu, singulari pugna
 obruncasse dicitur, non veram fuisse alitem, sed ejus
 saltem *galeæ* Valerii superadditum signum: ut nobis
 quoque dicendum erit ad signum Corvi.

Sed adhuc aliam super Anubi canis figuram effecto
 nobis affert rationem Plutarchus: nempe quod Hori-
 zontem, sive terminatorem in Sphæra circulum apud
 Ægyptios significet; adeoque canis instar custodientis
 tam superius hemisphærium, nempe lucidum, ac diur-
 num, quod *Isidem* esse ait, quàm inferius, idque obscu-
 rum, ac nocturnum, quod *Nephtam*, sive *Nephten* vo-
 cat, utriusque particeps custodiat, ac visu fruatur noctu
 pariter ac interdiu.

Verùm enim verò missis hisce commentis, nugisque,
 sufficiamus potius imaginem & memoriam canum illo-
 rum, qui impiissimam Isebel devorârunt; ut est in pri-
 mo Regum c. 9, v. 10, 35, & 36: aut, si major, unius
 ex

ex illis, qui Lazari ulcera ad januam Divitis lingebant :
ut legere est in Historia Lucæ c. 16, v. 20, & 21.

VII. HYDRA, die große Mittags- oder Wasser-schlange ;

Hydrus, sive *Serpens aquaticus* ; *Asina* ; *Coluber* ;
Anguis, *Sublimatus*, *Magnanimus*, *Furiosus*, *For-*
tis ; quibusdam *Echidna* : Græcè ὕδρῳ, ὕδρα,
Arato ὕδρη : Arabicè in Asterismis Almagesti
sive potius Σωτῆρῶν μεγίστης, *Asuia*, quasi ἀσπι-
νια, Schickardo *Affchagio*, id est, *audax*, *furi-*
bundus ; quod tamen cognomentum est Orio-
nis. Meridianum mediâ nocte occupat capite,
ineunte Febuario, caudâ verò ineunte Aprili,
& medietate circa medium Martii, sive æqui-
noctium vernum. Et stellis ornatur in globo
nostro 28 ; quarum lucidissima in pectore, sive
flexura tertia, Arabicè vocatur *Alphrad*, id est,
Cor hydrae, Germanicè *das Schlangen-herß*.

Pestellus hic numerat 27 stellas, additis, qua extra formam posita,
duabus : Bayerus verò 29 ; nempe unam sub ventre, sive pectore, se-
cundæ magnitudinis ; 2 tertiæ ; 13 quartæ ; 9 quintæ, & 4 sextæ,
omnes h, & q naturam participant.

Hydra cœlestis extendit se per tria Zodiaci signa, nem-
pe Ω , Υ , & $\cap$; erigitque caput supra *Æquatorem*,
usque ad *Cancrum*. Super caudam ejus sedet *Corvus*,
cujus signum mox videbimus ; & medio *Crater* aquâ
plenus infixus est : idque propterea, ut *Corvum* vehe-
menter sitientem, ac potus appetentissimum in cœlo
quoque impedire videretur *Hydra*, ne bibat ex *Cratere*.

Fabula autem de horum trium signorum hujusmodi
positu sic se habet. *Apollo* *Iovi* aliquando sacrificatur-
us, miserat *Corvum* sibi valde familiarem cum *Cratere*
in-

inaurato ad fontem quendam accersitum aquam. Corvius autem videns ficum, cujus fructus ad maturitatem nondum pervenerant, infidensque ejus ramis, immemor imperii, tamdiu expectavit, donec maturescerent: atque iis jam saturatus, angue sive hydrâ correptâ, illum adversarium, quod aquam hauriendi moram injecerit, accusaturus, eoque nomine culpam prætexturus, tandem ad Apollinem rediit. Qui interea temporis, ob longam corvi moram, aliunde acceperat aquam: & Corvum candidissimis tum plumis vestitum, larvâ prætextus detractâ, mendacii arguens, hac affecit poenâ, ut ficum colore tingeretur, ac totus denigresceret; sive potius ut ficum maturescentium tempore, Hydrâ aquam custodire justâ, non bibere posset. Nam Corvum albedine exutum alii ajunt, ob garrulitatem: nempe quia non mendacium, sed veritatem dixit, dum scilicet domino suo Phœbo sive Apollini

— *jacentem*

cum juvene Amonio vidisse Coronida narrat:

ut Ovidius Metamorph. l. 2 loquitur, & nos in subsequenti Signo mox pluribus visuri sumus. Atque ita hac occasione Hydra, unâ cum Corvo, & Cratere, in perpetuam rei memoriam in cœlum translata fingitur. Hinc Ovidius Fastor. l. 2, ubi fabulam hanc enarrat:

Dixit: & antiqui monumenta perennia facti

Anguis, Avis, Crater, Sidera juncta micant.

Nonnulli tamen dicunt hanc Hydram esse *Excetiam* illam *Lernæam*, quam ab Hercule occisam in ejus diximus Signo. Unde & multis olim capitibus effigiebatur. Ea autem Invidiæ imprimis hieroglyphicum erat: quâ domitandâ Hercules magis laboravit, quàm ullo alio ministro superando. Quippe hanc non nisi in abjecto, & vili animo reperias, æquè ac hydram è sordido cœno pullulantem: unde & palustris solummodò fingitur.

Ceterùm sub hac Hydræ cœlestis imagine intelligamus potius illam, cujus prudentiam, æquè ac simplicitatem columbarum, nos discere jubemur, Matth. c. 10,

v. 15.

S

VIII. CRA-

VIII. CRATER; der Wasser-frug / das
Trink-geschir / der Trink-becher / die
Trink-schale ;

Ciceroni, & Horatio *Cratera*, Curtio *Scyphus*,
aliis *Vrna*, *Patera*, *Calix*, *Poculum*; *Poculum Apol-*
linis, *Bacchi*, *Herculis*, *Demophoontis* : Græcè
Κεράτης, sive Ionicè *κητήης*; quibusdam *κύφου*,
poculum Herculi propriè *sacrum*, Hesiodo *κύμ-*
φος; aliis *Κάλπη*, hoc est, *Vrna*, item *ὕδεια*, id
est, *Vas aquarium*; Tabulis Alphonfinis *Vas*,
αἰψείον, i. e. *Vas quodlibet*; noviter *Albatina*:
Arabicè *Elkis*, aliis *Alches*, vel *Alkes*, item *Albas*,
sive *Albes*, rectiùs tamen juxta Schickardum
Alkaso, id est, *Poculum*, *Crater*: Ebraicè *סיו*; un-
de Belgicum *Stom*, id est, *patella profundior*.
Meridianum occupat mediâ nocte circa Martii
medium: & 8 complectitur in globo nostro
stellas; quarum illa in basi borealior cum Hy-
dra communis, vocatur *Fundus vasis*, Arabicè
κατ' ἕξοχήν Albes, *Alkes*, sive *Alches*, Schickardo
Alkaso.

Postellus applicat 7: *Bayerus* verò *undecim*; nempe 8 *quarta*; 1 *quinta*; & 2 *sexta* magnitudinis, omnes partim ♀, partim ♂ *di-*
ditas.

Κεράτης nonnullis derivatur à *κεράτω*, hoc est, *teneo*,
comprehendo, item *dominor*; quia aquæ, vel vini conce-
ptaculum est: vel potiùs, ut ego censeo, quasi dicas *κε-*
ρατήης, à *κέρας*, quod *cornu*, item *poculum ex cornu*, aut ad
cornu effigiem factum, significat. Vnde etiam est *κεράϊον*,
sive per syncopen *κεράϊον*, & *κεράννυμι*, sive *κεραυνύω*, id
est, *misceo*, *tempero*; vel propriè *misceo aquam vino in cornu*,
vel

vel poculo ad similitudinem cornu efficto, item in ejusmodi vase bibendum præbeo: ut mos erat veterum, qui ex cornibus bibere solebant. Imò ipsum κερτέω, uti & κερτός, hoc est, robur, vis, potentia, imperium, videntur esse contracta ex κερτέω, & κέρω, à κέρω; quia animalium cornigerorum omne robur, potentia & dominium in cornibus consistit: unde & Cornu potentia & domini regii est symbolum. Falsi igitur sunt, meo judicio, qui κερτός ex κερτέω, sive etiam κέρω ortum esse dicunt. Attamen videri potest, si vacat, de hoc quoque Turnebus l. 12, c. 13.

De Cratere autem cœlesti, cujus inter astra receptionis occasionem in præcedenti quoque vidimus signo, Cælius Augustinus Curio Hieroglyphic. l. 2, c. 8, hæc habet: Crater ille siderens, qui ab Astronomis inter Leonem, & Cancrum collocatur, oblivionem significat: quoniam, ex Platoniorum sententia, animæ, cum in humana corpora demittuntur de cœlo, per Cancri januam descendentes, & per Capricornum rursus corpore solutæ, in cœlum ascendentes, cum descendunt, ex Cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, oblivionem bibere finguntur, & sic cœlestium rerum oblivisci, aliæ magis, aliæ minus, prout magis, minusve ex illo poculo hausere. Atque sic pro Apollinis poculo, ut Ovidius hoc signum appellare videtur, hic reponit Bacchi poculum, sive, ut Homerus vocat, Βακχάδιον, Bacchaliū, Germanicè ein bacher / Bofah, Belgicè een Bak / beker, Italicè Boccalia, sive ut alii, κισιέριον, à κισός, id est, hederæ: quæ Osiridi, sive Libero sacra; unde & linguâ Ægyptiacâ Chenosiris, hoc est, planta Osiridis dicitur; ut vidimus in Signo Coronæ boreæ. In ejusmodi enim vase vinario juxta ansam hederæ folium olim expressum erat. Quò respexit fortè Virgilius Eclog. 3:

--- Quibus (poculis) superaddita vitis,
diffusos hederæ vestit pallente corymbos.

Imò ipsa Bacchalia ex hederæ ligno facta legas apud Serenum Samonicum:

Mollibus ex hederæ tornantur pocula lignis.

Alii malunt appellare Laomedontis, alii Nestoris, alii

Achillis, alii *Didonis*, multi *Herculis*; cujus mentionem ingerit Macrobius Saturnal. l. 5, c. 21, & Curtius l. 10: alii item *Demophoontis*. De *Herculis poculo* sive *scypho*, ut propriè appellant, apud Servium hæc legas: *Ingens poculum ligneum ipse Hercules in Italiam attulit, quod, ne carie consumeretur, pice oblitum servabatur.* De poculo autem *Demophoontis* sequens narratur fabula, sive potiùs fabulosa hystoria. Regnante Demophoonte in Chersonefo Thracia, per totum regnum pestilentia adedè vehemens grassabatur, ut propterea Oraculum Apollinis consulerent. Quod cum responsum dedisset; non priùs liberatum iri regnum à peste, quàm singulis annis virginem quandam nobilem sacrificarent: Rex protinus mandavit, ut omnium virginum in civitate ejus nobilium nomina reponerentur in cratere quodam; unde forte detracta una victima fieret pro omnibus. Sed Demophoonte ex hoc sortilegio filias suas proprias excipiente, magna inter Nobiles oborta est invidia. Quin & Matulius quidam apertè dixerat, se nolle amplius consentire, ut filia sua sorti sit subjecta. Quibus verbis offensus rex protinus jussit, ut, sortitione neglectà, filia Matulii mactaretur. Qui iram quidem occultans, simulabat id sibi non adedè ingratum fore: & post tempus aliquod regem cum duabus filiis invitavit ad convivium. Vbi filias regias in conclave inclusas mactari, & partem sanguinis vino mixti in cratere quodam regi jussit offerri. Atque hunc esse Craterem dicunt, cujus imaginem Jupiter postmodum, ad testificandum, quod haud iniquè fecisset Matulius, in cœlum retulerit.

Cæterùm nos pro fabulosis, & vanis ejusmodi poculis, malumus reponere vera; & quidem vel unam ex *sex illis Hydriis* in nuptiis Canæ Galileæ juxta purificationem Iudæorum positis, ac miraculo aquæ illis infusæ, ac in vinum mutatæ, teste Ioanne Evangelistâ c. 2, v. 6, notissimis: vel *Poculum illud propheticum*, cujus adminiculo Patriarcha Ioseph, secundus ille Osiris Ægyptius, vaticinari dictus est, Genes. c. 44, v. 5: vel potiùs *Calicem passionis*, & *mortis Domini nostri Iesu Christi*; cujus

cujus mentionem ingerit Matthæus c. 26, Marcus c. 14, Lucas c. 22, & Paulus 1 Corinth. c. 10, & 11.

IX. CORVUS; der Rabe / das Raben-gestirn.

Corax, L. Floro *Avis Satyra*, item *Promptina*; Ovidio *Phæbeius ales*, in *Tabulis Ales Phæbi*; *Emanfor*, *Ficarius*; *Garrulus*, *Proditor*: Græcè *κόραξ*; *κόραξ νέπλον ἐοικώς*, id est, *corvus rostrum impingenti*, sive, ut Plinius loquitur, *rostranti similis*, quasi rostro ficum, quæ Suidæ *κοράκιον* dicitur, adhuc tentet, ut Ovidius describit: Arabicè *Gorab*, *Algorab*, juxta Schickardum *Algorabo*, id est, *Corvus*, ab obscuro, sive nigro colore; Ebraicè *רַב*; unde Arabicum *Gorab*; ex quo postea Latinum *Corvus*, mutato G in cognatam C, & B in V, additâque terminatione Latinâ; item Germanicum *Rabe*, abjecta prima syllabâ *Go*; & Græcum *κόραξ*, mutatis solummodò G, & B, in K, & Z. Meridianum nocte mediâ versus austrum pervolat, circa Martii medium: ac in globo nostro septem continet stellas; quarum illa ad posteriorem sive sequentem, hoc est, lævam alam, Bayero priorem sive dextram, duarum inferior, κατ' ἐξοχήν dicitur *Gorab*, sive cum articulo Arabico *Algorab*.

Postellus totidem numerat; uti & *Bayerus*: nempe 4 tertia magnitudinis; unam quarta; & 2 quinta, omnes Ἡ, & ♀ complexiorem imitantes.

Post Craterem nunc quoque videamus, sive audiamus *Corvum* ab Apolline, ut supra ad *Hydrum* diximus, fiti damnatum, atque hinc subortâ gutturis raucedine

crocitantem : qui hominis *stultiloqui, garruli, proditoris, voluptuarii, contumacis, emanforis, impostoris, & sycophanta,* imò & *Mathematici* est hieroglyphicum. Quippe *garrulum,* ac unà *proditorem* egisse fabulantur Corvum, cum Phœbo indicàrit amores Scini filii Calci, & Nymphæ Coronidis; quam Phœbus perditè amâsse, atque ex ea *Æsculapium* Medicum excellentissimum, ut ad Signum Serpentarii inuimus, suscepisse dicitur. Ea autem garrulitas, qua Phœbum adegerat, ut amasiam pariter ac corrivalem subitâ permotus irâ telo transfixerit, Corvo in maximum cessit detrimentum. Nam Phœbus pœnitundine ductus, quòd, audito crimine adamatæ suæ Coronidis, sic exarsisset, odit avem,

*Sperantemque sibi non falsæ præmia lingue,
inter aves albas veniit consistere Corvum:*

ut Ovidius *Metamorph. l. 2* hanc fabulam claudit. Scilicet, verbis utar ejusdem,

*Lingua fuit damno: linguâ faciente loquaci,
qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas sine labe columbas,
nec servaturis vigili Capitolia voce
cederet anseribus, nec amanti flumina cycno.*

Sanè humanam imitatur vocem, & discit satis articulatè loqui. Exemplum nobis egregium affert Plinius N. H. l. 4, c. 10 de Corvo Romano: qui singulis matutinis in forum, ac rostra evolans, Tiberium, deinde Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntem populum salutabat. Alius Augustum ex Actiaca victoria reducem hisce salutavit verbis; *Ave Cæsar Victor Imperator*: ut est apud Macrobi. *Saturnal. l. 2, c. 4.* Rursus alius Sutoris, Cæsarem salutare edoctus, oleum, & operam perdidisset, nisi *oleum, & operam perisse* eloqui potuisset. Hinc Martialis corvum *Salutatorem* dixit. Quin & solus inter aves edere dicitur vocum significationes, quas accuratè admodum augures observare solebant. Vocem verò sive ob diversos affectus, sive ob tempestatum ingruentium diversitatem, diversimodè mutat:

mutat : adèd ut Fulgentius sexaginta quatuor numeret. Atque hinc Apollini, ut divinationis præfidi, sacrum dixit Anaximander in libris Horoscopicis. Quod tamen alii esse putant, quia inter aves maximè sit niger. Is enim color, juxta Porphyrium, Apollini, five Soli dicatus est; quippe cujus calor animalium corporibus, aliisque, quorum succus ad nigredinem, five rubedinem vergit, ut sunt pruna, ficus, & uvæ purpureæ five glastinæ vinum fundentes atrum, & rubellum, ejusmodi inducit colorem. Vnde & Ægyptii, & Brachmanæ nigredinem imprimis venerabantur. Imò color ille corvis adèd ingentus esse videtur, ut etiam ova eorum atrandis capillis inservire dicantur. Et ob id, credo, Phœbus in Corvo latuisse fingitur Ovidio Metam. l. 5 :

*Duxque gregis, dixit, sit Iuppiter : unde recurvois
nunc quoque formatis Libys est cum cornibus Ammon.*

Delius in Corvo, proles Semeleia capro,

Fele soror Phœbi, niveâ Saturnia vaccâ,

Pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.

Porrò voluptarium, pariter ac contumacem, & emansorem, imò impostorem, & sycophantam simul egisse videtur Corvus; cum voluptatibus suis obsequens, obsequiumque Domino debitum negligens, tamdiu moratus sit, quoad maturescerent ficus; imò reversus ad Apollinem, impostorum, ac sycophantarum more, mendacia fingens, hydræ sycophantias, ut cum Plauto loquar, struxerit, hoc est, in eam moræ culpam falsâ transtulerit delatione : ut ex memorata ad Hydram vidimus fabula. Atque hinc ortum suspicantur nonnulli vocabulum sycophantæ, ac primùm, quod veriùs videtur, significare cœpisse falsum delatorem : qui Italis quoque dicitur mangiator de fichi, & Gallis emputeur & mangeur de figues, hoc est, ut Germani dicunt, ein feigen-fresser, five feigen-dieb. Alii tamen, quibus derivatur τῶν τῶν σῦκων Φάειν, id est, ab indicando eum, qui ficos comedisset, five exportasset, ut iidem explicant, aliam, unde originem traxerit hæc significatio, pariter ac ipsum vocabulum, producant rationem. Nempe è duobus servis, quos

Græcus quidam paterfamilias aluisset, alterum aliquando ficus domino abstulisse, idque clam socio. Sed domino postmodum eos quærenti fontem innocentem ac culâsse. Vbi herus, ut verum exploraret, utrumque iusserit aquam subtepidam haurire, ac deinde evomere. Atque tum primùm ajunt ortum vocabulum *sycophantæ*, eo sic appellato, qui ficus devoraverat, culpamque in conservum cavillando, fallèque criminando retulerat. Sed potiùs censeo vocabulum hoc primam suam originem debere Atheniensibus: quandoquidem iis qui indicabat, quos ficus ex Attica portâsse deprehenderat, *sycophanta*, συκοφάντης, hoc est, *ficum exportatarum index*, primo vocabuli significatu, uti secundo etiam συκοστής, & συκολόγος, dicebatur. Quippe vetitum erat apud Athenienses ficus exportare: utpote qui ficum arborem in maximo habebant pretio. Quin & apud eosdem postea qui more τὸ συκοφάντων ex eo vitæ genere victum sibi comparantium, ut aliquid pecuniolæ corraderet, etiam innocentes, fictis criminibus, in iudicium pertrahabat, συκοφάντης, item συκοστής, & συκολόγος appellabatur: ut proditum est Plutarcho περὶ πολυπραγμ. & Aristophanis Scholiastæ.

Sed & *Impostorem* significantes pingere solebant *Corvum lapidem ore tenentem, cum apposita urna*. Quippe in aridissimis Libyæ locis, non datâ alterius aquæ copiâ, corvi capita immittentes in urnas, quibus aquæ de remotis fontibus allatæ asservari solent, humorem sorbillant: at eo quousque hauriendi facultas datur absumto, lapillos collectos per os urnæ admodum angustum in aquam dejiciunt, atque sic indes surgente humore siti consulunt suæ; ut Plinius tradit l. 10, c. 43, imò oculatus est testis Plutarchus. Verùm alii hoc ipso *Mathematicum* potiùs significari volunt; imprimis verò *Archimedem*: qui duo labra, unum pro corona argentea, alterum pro aurea, quam Hieron Syracusarum rex, ut magnitudine argenteam æquaret, faciendam locaverat, aquâ implevit; ac conjectis singulis in singula labra coronis, aquam è diversis labris effluentem metiens, firti
ab

ab aurifabro commissi detegendi rationem invenit : ut ex Vitruvii l. 10 , fufius enarrat Barth. Keckermannus in prolegomenis Systematis Mathematices pag. 36 , & Gemma Frisius in Arithmetica sua , ubi unâ proportio- nem aquæ effluxæ instituit.

Præterea quoque *abstinentiæ* , sive *sobrietatis* , *bellicosita- tis* , *fidei matrimonialis* , & *filiorum exheredationis* symbolum esse poterit Corvus. Et *abstinentiæ* quidem ; quia per sexagenos æstatis dies , quibus , ut *Ælianus* l. 1 de nat. animal. testatur , ventris profluvio laborat , suâ sponte potiùs abstinet potu , ut incommodo suo obviam eat , alvumque sistat ; quàm quòd ab Apolline circa id tem- pus ,

quo lactens hærebit in arbore ficus ,

fiti damnatus sit : ut fabulâ ex eo confictâ ad Signum Hydræ indicavimus. *Bellicositatis* verò hieroglyphicum haberi poterit , quia avium pugnacissima est. Vnde & Herculi sacra ; ac figurâ ejus olim insignes erant galeæ. Ut inter alias M. Valerii cognomento *Corvi* : qui in agro Pomptino , unde *Corvus* , *avis Pomptina* , dicitur , cum Gallo pugnavit , ac galeâ suâ corvo insignitâ egregium in historia peperit figmentum ; quod tamen ad signum Canis majoris affatum diluimus. Sed juvat audire Li- vium , qui vulgi errore , quod miror , deceptus , l. 7 , c. 26 sic scribit : *Gallus processit magnitudine , atque armis insignis : quatiensque scutum hastâ , cum silentium fecisset , provocat per interpretem unum ex Romanis , qui secum ferro decernat. Mar- cius erat Valerius , tribunus militum , adolescens , qui haud indi- gniozem eo decore se , quàm T. Manlium ratus , prius sciscitatus Consulis voluntatem , in medium armatus processit. Minus in- signe certamen humanum numine interposito Decorum factum. Namque conserenti jam manuum Romano corvus repente in ga- lea confedit in hostem versus : quod primò ut augurium celo missum , lætus accepit tribunus : precatus deinde ; si divus , si diva esset , qui sibi præpetem misisset , volens propitiis adesset. Dictum mirabile : tenuit non solum ales captam semel sedem , sed quorescumque certamen intum est , levans se alis , os , oculoque hostis rostro , & unguibus appetit : donec territum prodigii talis visu,*

visu, oculisque simul ac mente turbatum, Valerius obtruncat. Corvus è conspectu elatus Orientem petit. Consul, concione advocatâ, laudatum tribunum decem bobus, aureâque coronâ donat. Meminere quoque inter alios Val. Maximus, l. 3, c. 2, Agellius l. 9, c. 11, Sextus Aurelius de Vir. illustr. c. 29, & Ionstonius in Histor. Animalium; ubi Titulo 6, c. 1 scribit corvos ad trigesimum & quadragesimum unâ viventes, conjugii jura servare; ac uno defuncto alterum per vitæ reliquum viduum permanere. Adeò ut corvus optimum etiam symbolum sit fidei conjugalis.

Quod denique *filiorum exhæredationis, & abdicationis hieroglyphicum diximus esse Corvum; id ipsum probamus eorum naturâ à pullis suis alienâ. Nam exclusos, fortè quòd color illis sit albicantior, tanquam adulteros, usque ad septimum diem, quo demum induunt atrum, planè negligunt. Qui tamen interea vel rore coelitus destillante, ut Cassiodorus credit, vel à muscis prætervolantibus, Deo sic providente, ut ex Psalmo 147 constat, nutriuntur. Et agniti tum quidem in curam recipiuntur: sed tamen firmiores facti, nido expelluntur, imò mox regione totâ interdicuntur, atque ita quasi exhæredantur: ut est apud Gregorium Magnum Moral. l. 30, c. 8, & Plinium N. H. l. 10, c. 13. Qui tamen & circa Cranonem singula perpetuò paria degere, & genitores soboli loco cedere tradit l. 7, c. 48, & l. 8, c. 48.*

Cæterùm Corvi figura à quibusdam ab ipso Iove in cælum locata fingitur; quòd ejusmodi avis adulterium Coronidis, quam Iupiter, ut matrem Æsculapii, odisset, indicaverit, adeoque effecerit, ut Phœbus zelotypiâ permotus, eam occidisset. Verùm nos potiùs hæc figurâ designari dicimus *Corvum Noë*, qui ante multa secula in Sacris literis, æquè ac alter in prophanis, emanforis, ac contumacis notâ iniustus est, quòd tempore diluvii ex Arca emissus exploratum an aquæ decreverint, ac cadaveribus allectus, non redierit; ut legere est Genes. c. 8, v. 7: vel, si mavis, unum ex illis, qui divinitus missi, Eliæ Prophetæ panes, & carnem in eremo sub-

subministrârunt ; ut itidem testantur Divinæ literæ
2 Reg. c. 17, v. 4, 6.

X. CENTAURUS ; der Pferdeman/ der
Stachel; sive spohren-Reiter ;

Ovidio *Semivir* ; Pindaro *acris Venator* ; *Pele-*
nor ; nonnullis *Chiron* , *Phillyrides* sive *Philyri-*
des , *Pelethronius* , *Pholos* ; *Monstrum ex homine,*
& equo compositum , cujus partem humanam
Aratus τὰ ἀνδρῆ ἐοικέτα, homini similem, equinam
τὰ ἰπώερα, caudam equinam habentem, dixit :
aliis *Minotaurus* : Græcè Proclo Κένταυρος, So-
phocli in Trach. Θῆρ, fera, bellua, Æolicè apud
Homerum Iliad. α, φῆρ, quod idem significat :
Arabicè *Albeze*, *Asmeat* ; & pingitur *Vrsus equo*
commissus. In Meridiano conspicitur nocte me-
diâ circa finem Aprilis : & complectitur in glo-
bo nostro 37 stellas.

Totidem & Postellus habet : Bayerus autem 40 ; nempe unam in
summo pede levo antecedente, & itidem unam in femore sinistro poste-
riori, prima magnitudinis ; 5 secunda ; 7 tertia ; 16 quarta ; &
unam sexta : quarum alia, nempe qua in humana Centauri parte ha-
rent, ♀ & ♀, aliis ♀ & ♂ ; alia, qua in bestiali sunt posita, ♀ & ♀
naturam imitantur.

Κενταύροι, sive *Centauri* dicti fuerunt omnium primi
satellites Saturni, sive Neptuni Thesfalici, nempe, ut ve-
ro nomine dicebatur, Ixionis regis Larissæ in Thesfa-
lia, τῶν κενταύρων τῆς τείρας ; quod equorum concenso-
rum velocitate boves cestro agitato secuti, pungentes,
stimulantesque ad stabula reduxerint : ut Servius anno-
tavit ad hunc Virgillii locum Georgic. l. 3 :

Frena Pelethronii Lapithæ, gyrosque dedere
impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
insultare solo, & gressos glomerare superbos.

κέντρον enim Græcis est *stimulus*, sive *calcar*, quo bubus *instans*. Vnde Pindarus, & Euripides dixere, κέντρον λανθίζειν, *adversus stimulus*, sive *calcar calcitrare*, *calces jacitare*: quod B. Lutherus in Bibliis Germanicè reddidit, *wider den stachel lecken / hoc est, dem stachel mit hinter sich lecken / oder springen / oder hinten aus-schlagendel widerstreben wollen.*

Sed postmodum etiam Thessali habitantes secundùm Pelium montem, aliique ex equo illic pugnantes, *Centaurs* appellati sunt: ut testis est Plinius l. 7, c. 56. Vbi quoque *Pelethronium* strata, & frenos invenisse ait. Nempe, ut ego interpretor, quendam ex genere Lapidarum incolam Pelethronii Thessaliæ montis, sive oppidi: ubi primum domandorum equorum usum reperit fuisse testatur Servius loco adducto. Vnde & Chiron, quem, cum reliquis Centauris, Suidas modò laudat Ixionis filium dixit, *Pelethronius* appellatus est. Et Lapitharum, Centaurorumque bellum, quo tempore Ixion Aegi Atheniensis σύγγρονος, ut ex Eusebio constat, Larissæ regnavit, gestum fuisse indicat Palæphatus. In eo autem bello, cum equi in transitu Penei fluminis inclinatis capitibus biberent, aded ut eques & equus unum animal esse viderentur, locus fabulæ datus, ut Centauris formam tribuerent aded monstruosam: quem admodum idem Palæphatus, cumque secutus Isaac Tzerzes Chil. 7, histor. 99, item Servius loco laudato prodidere.

Per hanc tamen duplicem, quam Centauris affingunt, formam Maximus Tyrius voluptatis intelligit vinculum. Hominem enim, quotiescunque accidat, ut ferinæ partes in eo tyrannidem occupent, ardorque cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, suoque addicat servitio, propter turpitudinem tum in bellum verti. Et Centaurus ille Medicinæ, ac chirurgiæ inventor, Chiron ob levitatem manuum in vulnerum tractatione, & curatione, ut quidam censent, dictus, cui hoc signum, quod mihi *commune Centaurorum* videtur *symbolum*, à quibusdam soli attribuitur, supernâ parte homo, in-

infernâ equus idèd fictus fertur : quòd arte medendi, imprimis autem chirurgiâ ab eo inventâ non tantùm hominibus, ut nonnullis videtur, succurrerit ; sed ejus beneficium etiam ad alia animalia, ac præcipuè ad equos extenderit. Atque sic quoque in globis pingitur. Nempe anteriori, & erectiori parte usque ad umbilicum est hominis corpus ferino corpori impositum. Sed sagitta, quam illi plerique in manus tradunt, arguit eum non tantùm esse Chirurgum, sed etiam Sagittarium. Hinc Natalis Comes Mythol. l. 4, c. 12: *Conversus est Chiron in Signum illud coeleste, quod nunc etiam à sagitta illa nomen (nempe Sagittarii, de quo supra diximus) retinet: atque ita formatur, ut videatur Sagittam è vulnere extractam ostentare.*

Cæterùm hic Chiron Ixionis, Saturni sive Neptuni illius Thessalici, filius, fuit præceptor summorum Græciæ heroum ; quos præter artem jaculandi, venandi, equitandi, & pulsandi citharam, medendi quoque peritiâ, ac leges æquitatis docuit : atque propter justitiâ, & prudentiam, qua ætatis suæ universos homines, adeoque & Centauros reliquos, longè superâsse dicitur, in coelum locatus est. Quippe, quia ex immortalis patre prognatus, atque eâ causâ annosâ, decrepitamque senectutem, quam Bias, teste Laërtio, malorum dixit portum, consecutus esset, Deos orâsse fertur, quòd sibi longioris vitæ jam pertæso liceat esse mortali : ut testis est Mnesagoras. Atque cùm idipsum Iovis misericordiâ obtinuisset, post mortem inter sidera, prodente Hygino, relatus est. Alii verò idipsum, ut ad Sagittarii Signum, quod adi, quoque vidimus, longè aliter referunt. Nempe Herculem Chironi aliquando monstrâsse sagittam suam Lernæo infectam veneno, qua diversa vicerat monstra : atque eam intentius consideranti ex improvîso cecidisse in pedem, quem graviter vulnerârît. Vbi Chiron vulneris dolore discruciatuâ morte depacisci cupiens, Deos precatus sit, ut eum, quem admodum longævâ affecissent senectute, sic quoque morte afficerent. Atque hoc ipsum ita futurum esse

Chi-

Chironi vaticinata sit filia ; quam nymp̄ha Chariclo ,
Apolline, sive, ut alii malunt, Oceano prognata ,

Fluminis in rapidi ripis emixa vocavit

Ocyrhoen : --- --- ---

ut testatur Ovidius *Metamorph.* l. 2. Sunt tamen , qui
scribunt id ipsum Centauro Pelenori accidisse : unde
etiam inter astra locatus, signum efficeret Centauri.

Sed monstrosus, ac fictitiis hisce Centauris substitua-
mus potiùs *Nebucadnezarem*, potentissimum illum Baby-
loniæ regem, ob ejus insignitam superbiam, in bestiam
quasi transformatum : ut legere est apud *Danielem* c. 4.
v. 26, 27, 28, & 30.

XI. LUPUS; der Wolf/ das Wolfs- gestirn ;

Virgilio *Martius* ; aliis *Fera*, *Bestia*, *Bestia Cen-
tauri*, sive *quam tenet Centaurus*, *Bestiola*, *Lycisca*,
Ciceroni *Quadrupes*, & *Lupa* ; Hygino *Hostio-
la*, nonnullis *Victima Centauri* ; item *Canis ulu-
lans*, *Deferens Leonem* ; *Leo marinus*, *Leopardus* ;
Capellæ Panthera ; *Equus masculus* : Græcis
λύκος, *lupus* ; Suidæ ὁ *Κυνικός* fortè à rapacitate ;
quòd rapiat, & concerpat ; Proclo, & Arato
θηρίον, *Therion*, id est, *bestiola* : Arabicè *Asida*, id
est, *Leana*, ab *Alesid*, quod *Leonem* notat ; re-
ctiùs Schickardo *Asedaton* : in Globis novo vo-
cabulo *Alsubahh* : Ebraicè *לִּבְיָה* unde fortè *לִּבְיָה*
⊙ ; item *⊙* : Persis *Bredemif*. Summâ no-
cte in Meridiano cernitur initio Maji : & in glo-
bo nostro 31 insignitur stellis.

*Postellus numerat 19 : Bayerus verò 20 ; nempe 2 tertia magnitu-
dinis ; 8 quarta ; 10 quinta , per totum corpus dispersas, omnes h. &
naturam imitantes.*

Lupus

Lupus apud Ægyptios, eosque in hoc secutos Græcos, colebatur in honorem Solis sive Apollinis; imò & fororis Dianæ, ac matris amborum Latonæ, quæ utraque est Luna, apud eosdem Græcos: apud Romanos verò in Martis, atque adeo Romuli, Remique geminorum, qui Marte sati, urbis gentisque Romanæ, regnante Achaz rege Iudææ, conditores erant, venerationem.

Apollini sacer existimatur, quod, licet armentis, & gregibus infestissimum sit animal, Apollinis tamen ovibus pepercerit: sive quòd, Solis instar omnia perspicientis, ὄξυδερκῆς, hoc est, *acri oculorum acie*, etiam in tempestà, ac illuni nocte, sit *prædixus*; ut est apud Arati interpretem: sive quòd post famem nocturnam diluculo maximè exeat ad raptum: ut Macrobio placet Saturnal. l. 1, c. 17. Indeque Græcis dictus videtur λύκος; à quo Latinum *lupus*: nam λύκος μὲν ὁ λέπῆς ἐστὶ, καὶ λύκαια τὰ λεπτερόαλια, inquit Plutarchus in *Quæst. Rom.* Nempe quia λύκη apud veteres Græcos *primam lucem*, quæ Solis ortum præcedit, ac postea λυκῆφως dicta fuit, denotabat. Vnde & Latinum *lux*: & Græcum ἀμφιλύκη, *diluculum*, sive *crepusculum matutinum*, apud Oppianum de Venat. l. 3; & ἀμφιλύκη νύξ, *sublustris nox*, hoc est, ultima pars noctis circa exortum auroræ, paullò ante diluculum: quæ λυκῆ, id est, *pellis lupinæ*, quod ad colorem, similis. Imò haud aliunde est ipsum λυκῆς, *albus*: ex quo *Aurora* dicitur Λευκοθήα, *Leucothea*, quasi *Dea alba*.

Sanè Lupi figura non solum simulachro Apollinis, tanquam ejus symbolum, plurimis in locis adsculpta erat: sed etiam apud Athenienses in Apollinis gratiam ipse colebatur lupus; & qui fortè lupum interfecerat, omnia ei funerando necessaria parare jubebatur. Quin & Lycopolitana Thebaidos in Ægypto civitas à *lupis*, sive *Sole* sic appellata, Apollini specie lupi sacra faciebatur: unde & ejus cives soli ex Ægyptiis ovibus vesci dicebantur: quinimò ipsum Apollinem, sive Solem, λυκῆν appellabant. Cæterum potissima ratio, cur Apollo Λύκειος, sive Λύκιος, item Homero Iliad. l. 4, λυκηγῶντης, &

& *λυκηθηής* fit dictus, non ea fuit, quod in Lycia cole-
retur, sive in ea genitus crederetur; nam admodum re-
cens est ea fabula, & Homeri temporibus, teste Hera-
clide Pontico, nemini cognita: sed quia lucis matutinæ
auctor, ac genitor foret ipse; sive, ut aliis magis pla-
cet, quod *λυκάβαια*, hoc est, *annum* progeneret. Quem
Macrobius loco adducto *ἄπι τὸ λύκος*, hoc est, *à Sole*,
quemadmodum ille Lycopolitanis dicebatur, Græco-
rum vetustissimis sic appellatum testatus est. Alii tamen
ἄπι τὸ λύκων δίκτω βαίνειν sic dictum volunt. Ut enim
lupi longo ordine seriatim aquis immerguntur, ac quasi
que proximè præcedentis caudam mordicus tenens,
flumina tranare solent: sic animalia Signiferi, ex qui-
bus cursu præteritis Sol annum generat, continuatâ
quadam serie sibi invicem cohærentia, atque sic an-
num circulum constituentia, cœlum quasi tranare vi-
dentur. Et Apollinî Lycio Sicyonii dedicaverant tem-
plum, quod lupos in eorum greges valdè grassantes, in-
vento remedio, delevisset.

Lunæ verò, sive, quæ idem sunt, Latonæ, & Dianæ
sacer dicitur Lupus; quod Latonæ Cœi, quem Homer-
us in Hymno Apollinis, Saturnum appellat, ac Phœ-
bes filia parienti astiterit: aut quod illa à Iove com-
pressa, jamque prægnans per duodecim dies à Iunone
in lupum, vel potius lupam, quippe quam, ut scortum
mariti, expulerat, tranmutata, ex Hyperboreis in insu-
lam maris Ægæi, sive, ut Plutarchus in vita Pelopidæ
vocat, Tegyrae montem Delon se contulerit; ubi fa-
cultate pariundi concessâ, neque palmam arborem, ne-
que olivam, quo solveretur à doloribus, ut fabulantur,
apprehendens, sed, ut vera habet historia apud Plutar-
chum loco adducto, inter duos fontes Palmam, & Oli-
vam dictos, uno partu Dianam, & Apollinem, teste He-
siodo, Orpheo, & Alpheo Mitylenæo, enixa est. Quam-
vis Herodotus in Euterpe hos filios Dionysi sive Osiri-
dis, & Isis dicat; ac Latonam eorum saltem nutri-
cem, cum illos contra Typhonis, sive, ut Græculi trans-
positis literis T & P dicunt, Pythonis insidias in in-
sula

fula Plote five natante protexisset. Nempe Græculi, cum plurimi, Cicerone l. 1, de Natura Deor. teste, fuerint Apollines, tacitis cæteris, eorumque rebus gestis in unum Latonæ filium, quem Cicero Apollinem tertium dixit, plerumque relatis, historias hæcæ more solito mirè confuderunt, ac quasi transformarunt. Atque hinc lupo omnes certo anni tempore intra duodecim dierum spacium parere tradidit Philostephanus in commentariis.

Nonnulli quoque Latonam sub tempus pariundi in coturnicem versam, ut Iunonis iram effugeret, in insulam illam volasse scribunt: quam postea in perpetuam rei memoriam Ortygiam; hoc est, *coturnicis Insulam* dixerit. Sed alii, inter quos est Callisthenes in Navigatione, fabulantur Asteriam Latonæ sororem in ejusmodi avem, cum eam Iupiter ad concubitum allicere ac rapere studuerit, conversam, in mare Ægeum avolasse; atque ibi in insulam mutatam, forori locum pariundi concessisse. Quæ *Latona à latitando* est dicta, quod in ea insula latuerit, iramque Iunonis sic effugerit; æquè ac *Latium* à Saturno in Italia apud Ianum regem latitante, quo filii Iovis eum armatâ manu infrequentis impetum deluderet: ut innuit Virgilius Æneid. l. 8:

*Primus ab ætherio venit Saturnus Olympo,
arma Iovis fugiens, & regnis exul ademit.
Is genus indocile, ac dispersum montibus altis
composuit, legesque dedit, Latiumque vocari
maluit, his quoniam latuisset tutus in oris.*

Item Ovidius Fast. l. 1:

*Inde diu genti mansit Saturnia nomen:
dicta quoque est Latium terra latente Deo.*

Cæterum apud Troezenios Hippolytus templum Dianæ *Licææ* dicaverat, ob lupos ab illa, ut Pausanias censet, inde expulsos. Denique Marti sacer erat lupo, ob parem feritatem, & rapacitatem. Vnde & Horatio dictus est *Martialis*; ac *Martius* Virgilio Æneid. l. 9. ubi sic ait:

*Quæsitum autem matri multis balatibus agnum
Martius à stabulis rapuit lupus. —*

Et Poëtæ Græci strenuos bellatores, quorum æque ac raptorum symbolum est lupus, vocant *λύκοφρονες*, hoc est, *lupinâ ferociâ, ac astutiâ præditos*. Imò ob eandem causam dicatus quoque erat Romulo, & Remo geminis: qui nati dicuntur ex furtivo concubitu Martis, & Rheæ Numitoris Albani Regis filix, ac virginis vestalis cognomento *Silvia*, forte à Silvio Æneæ ex Lavinia Latini Regis filia posthumo, aliis *Iliæ* vel *Iulix*, fortè ab Ascanio Iulo Æneæ ex Creusa filio, ac Lavinix privigno, sic dictæ. Atque hinc est, quod Plutarchus in Thesæo Romulum, ac Remum spurios appellaverit: nempe quia geniti essent ex incerto patre; quem tamen Martem fuisse dixerunt, ut tanti populi originem ad Deos referrent. Amulius enim Procæ filius, decimus quartus ab Ænea, & Ascanio primis Latinorum Regibus Albanix Rex, pulso fratre Numitore, qui nati major, atque hinc, patre jam mortuo, legitimus regni successor erat, Rheam in Vestale Sacerdotium addixerat: ubi furtivo concubitu gravida facta, atque eâ causâ custodiâ, ut partus enecaretur, septa, hosce peperit gemellos. Quos Amulii imperio in profluentem vastæ solitudinis projectos, at Tiberino amnem reprimente in arena relictos, relictis lupa catulis vagitum secuta, suis lactasse fertur rumis, sive uberibus. Quod ipsum innuit Mantuanus l. i sylvarum, ubi sic ait:

Romanis pater est Mavors, Lupa Martia nutrit.

Hæc hominum mores, ingeniumque docent.

Vivere qui sancte cupitis, discedite. Romæ,

omnia cum liceant, non licet esse bonum.

Et Romæ adhuc hodiè plurima extant monumenta, in quibus Romulus & Remus infantes lupinis inbiant uberibus. Sanè ob hanc fabulam lupum nonnulli Romulo urbis Romæ conditori ac regi primo, uti & Remo fratri sacrum esse volunt. Sed omnino falsi sunt, cum Romulus neque *lac* suxerit verè *lupinum*; sed mulieris cujusdam, sive

sive ea fuerit meretrix, quæ Latinis quoque dicitur *Lupa*; unde *lupanaria*, id est, *ganea*, *prostituta*; sive alia aliqua, cui nomen fortè *Lupa*: neque dictus sit à *ruma*, hoc est, *ubere*, sive *lacte*, quod Germani quoque *rohyn* / hoc est, *geronnene milch* vocant; sed potius à *fortitudine*, sive *robore corporis* & *animi*, quod Græcis dicitur *ῥώμη*, sive etiam à *ῥέουαι*, vel *ῥύω*, *trior*, *redimo*, *fluo*; unde *ῥέουα*, *fluentum* vel *tutamen*, & *ῥύμη*, *impetus*, *das rummeln* / sive *rommeln*. Nempe quia in profluentem projectus fuerat, ac postea à Faustulo servatus, & educatus, impetu in Amulium fortiter facto, eoque occiso, avum Numitorem, matremque ex carcere in libertatem vindicaverat. Faustulus enim pastor regius Romulum, Remumque sub *Ficu Romula* à Romulo dicta, vel ut antea à pecoribus sub umbra ejus ruminantibus diceretur, *Ruminali*, à sc forte fortuna inventos tulit in casam, ac uxori suæ Actæ Laurentiæ cognomento fortè *Lupa* educandos tradidit. Vnde Ovidius *Factorum* l. 1:

Dum casa Martigenam capiebat parva Quirinum,
& dabat exiguum fluminis ubera thorum.

& libro 2:

Arbor erat: remanent vestigia: quæque vocatur

Romula nunc ficus, Rumina ficus erat. &c.

Rumina, sive Ruminalis illius ficus meminit quoque Plinius l. 15, c. 19: item Tacitus Annal. l. 13; ubi eam sub Nerone, nempe annis DCCCXL postquam Romuli infantiam protexerat, non sine omine in deterius progressuri imperii Romani aruisse refert. Rhea interim, quia stupri rea, ac vestalis erat virgo, quibus ejusmodi poena ob castimoniam stupro pollutam, teste Plutarcho in vita Numæ Pompilii, indicebatur, patrii jussu, ut habet Eusebius, viva defoditur. Quamquam alii in carcerem, deprecante Antho Amulii filiâ, conjectam tradant: unde postea filii Romuli beneficio liberata sit. Videatur de hoc Livius statim ab initio, Quintilianus l. 3, Ovidius *Fast.* l. 2, & Servius in illud Virgilii *Æneid.* l. 1:

Donec Regina Sacerdos

Marte gravis, geminam partu dabit Ilia prolem:
 item Florus *Rer. Rom.* l. 1, c. 1, Tortellius, Mun-
 sterus, Georgii Fabricii viri illius incomparabilis Ro-
 ma, & Virgilio Malvezii Marchionis Bolognæ Ro-
 mulus, quem ex Italico in Germanicum transfudit
 sermonem Ludovicus Princeps Anhaltinus, Sodalitii
 Carphorum auctor nunquam satis laudatus.

Sed nec prætermittendum, quod Lupus ob varios
 ingenii effectus varia præbeat hieroglyphica. Ac pri-
 mum quidem *trepidationis, & consternationis*; cum audito
 strepitu tympani, vel lapidum, terri adeo soleat, ut
 protinus fugam arripiat: imò ab homine prius con-
 spectus subito consternetur, ac vocem amittat: quod
 viceversâ homini quoque, si lupus eum prius vide-
 rit, contingere solet: ut testis est Plato l. 1 de Re-
 publ. & Theocritus *Idyll.* ξ; item Virgilius, qui eum
 infimul prudentiæ ac tuti receptus Symbolum esse innuit
Æncid. l. 12:

*Ac velut ille, priusquam tela inimica sequantur,
 continuo in montes sese avius abdidit altos,
 occiso pastore, lupus, magnoque juvenco,
 conscius audacis facti; caudamque remulcens
 subjecit pavitantem utero, sivasque perivit.*

Deinde *industriæ, ac astutiæ*; cum non solum tortuo-
 sis ambagibus modò hac; modò illac cursum flectat,
 aded ut difficile cognitu sit, qua te parte invadet:
 sed etiam captâ prædâ miro utatur strategemate,
 quo te insequentem illudat. Hujus rei egregium no-
 bis enarrat exemplum Albertus: nempe lupum quen-
 dam animadvertisse suam silvestrem cum foetu suo sin-
 gulis vesperis pabulatum itare in agrum avenâ con-
 situm. Iccircò arrepto in os ligno librarum circiter
 quadringenta, super truncum arboris ramis etiam-
 num prostantibus inibi prostratum saltu efferri ac in
 ramos repere assuevisse. Mox adveniente cum sicu-
 lis porcâ unum rapido cursu arripuisse, atque arbore
 festinanter conscenso, in matris frustra adgrun-
 mentis

nientis & scævientis conspectu, prolem inibi tutò consumsisse.

Præterea quoque *ereptionis ex instanti periculo* symbolum esse poterit, ob historiam, quæ narratur de Gelone Syracusano. Geloni enim adhuc puero in ludo literario sedenti lupus quidam stupendæ magnitudinis irrupens, tabulas è manibus morfu surripiebat, atque sic foras properabat. Quem puer minime perterritus, tabellas manu haud segniter tenens, sequutus, ubi cum lupo foras processerat, gymnasium repentè corruit, præceptoremque ac condiscipulos omnes oppressit, superstitè solo Gelone.

Cæterum Lupi figuram, in sempiternam Lycaonis Arcadiæ regis ob insignitam crudelitatem in lupum conversi memoriam, in cælum locatam esse ajunt, quò mortales illà visâ perpetuò recordarentur, quàm displiceat Deo crudelitas. Lycaon autem Cecropis Atheniensium regis *αὐρχεως*, fuit Pelasgi Iove ac Niobe prognati, ex Melibœa Oceani, Heliodo teste, sive, ut Apollodorus l. 3 vocat, Cyllene nympha filius, & pater Callistûs, cujus mentionem fecimus ad signum Ursæ majoris & minoris; item Diæ; quæ Dryopem, teste Hecataëo, ex Apolline genuit. Hic in lupum mutatus dicitur à Iove; quia ad aram Iovis sive Apollinis Lycæi in monte Lycæo infantem mactaverit, nempe Arcadem Lycaonis ex filia Callisto, quam Jupiter ille compresserat, nepotem; atque sic humanum libaverit sanguinem. De quo videatur Pausanias in Arcadicis. Nonnulli dicunt filios ejus, quorum Apollodorus quinquaginta, alii plures enumerant, Iovem ad cœnam invitasse, eique pueri mactati carnes coctas apposuisse. Qua re Jupiter permotus, eos partim fulmine percussit, partim cum Lycaone in lupos transformaverit. Sed juvat audire Hecataëum Genealogiar. l. 2: *Pelasgus fuit Iovis, & Niobes filius, qui filium Lycaonem è Melibœa suscepit, sive, ut alii maverunt, è Cyllene. Hic ex oraculi responso imperium adeptus, multos ex variis nuptiis suscepti filios æquè impios, ac*

ipse pater. Inter quos fuit Menalus, qui nomen dedit civitati Arcadiae; Thefprotus cum Nyctimo, & Caucone; Lycus, Menius, Macareus, qui Macareas Arcadiae urbem condidit; Melenus, alius Manalæus dictus, qui Menalas oppidum aedificavit non procul à Megalopoli; Acontius, qui Acontium Arcadiae oppidum de se nominavit; Charisius, qui Charisius; Cynethus, qui Cynethæ nomen dedit; Porro Psophis, Phthinus, Teleboas, Aemon, Mantinus, Stymphalus, Cletor, Orchomenus, & alii. Omnium igitur horum admirabilis erat improbitas, & temeritas. Si quidem vel ipso Iovi in pauperem operarium verso, quem in hospitium invitaverant, dicuntur intestina cuiusdam ex infansibus indigenis commissa cum aliis epulanda apposuisse. Id scelus abominatus Iupiter, mensam subvertit. Unde locus ille in Arcadia vocatus est Mensarius: & Mensaria civitas postea exstructa. Imò filiorum alios unà cum ipso Lycaone, cum ipse quoque inhospitem egisset, fecit lupos, alios fulmine percussit. Ab hoc tamen rursus paullulum abit Ovidius; apud quem ipse Iupiter Metam. l. 1 sic loquitur:

Arcados hinc sedes, & inhospita tecta tyranni
 ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
 Signa dedi venisse Deum: vulgusque precari
 cœperat. Irridet primò pia vota Lycaon.
 Mox ait, experiar, Deus hic, discrimine aperto,
 an sit mortalis: nec erit dubitabile verum.
 Nocte gravem somno, nec opinâ perdere morte
 me parat: hæc illi placet experientia veri.
 Nec contentus eo est: missi de gente Molossa
 obsidis unius jugulum mucrone resolvit:
 atque ita semineces partim ferventibus artus
 mollit aquis, partim subjecto torruit igni.
 Quos simul imposuit mensis. Ego vindice flammâ
 in dominum, dignos everti tecta penates.
 Territus ipse fugit: nactusque silentia ruris
 exululat, frustra que loqui conatur: ab ipso
 colligit os rabiem, soltæque cupidine cædis
 utitur in pecudes, & nunc quoque sanguine gaudet.

In villos abeunt vestes, in crura lacerti :

fit lupus, & veteris servat vestigia formæ.

Sed nec solus Lycaon cum filiis suis tum in lupum conversus dicitur; verum etiam alii complures sequentibus temporibus: qui tamen decimo post anno, si per novennium humanas carnes abstinuissent, rursus faciem receperint humanam: ut legere est apud Pausaniam, & Plinium N. H. l. 8, c. 22, item B. Augustinum de Civ. Dei; ubi ait Varronem hæc eadem de Arcadibus trans paludem quandam profectis, ac decimo post anno reversis tradidisse. Hos Germani vocant *wër-wölffe* / sive Belgicâ dialecto *Waar-wolven* / i. e. *lupi ambulantes*, & *Weder-wolven* / quasi dicas *wider-wölffe* / *morsus lupi*, per intervalla lupi, ad distinctionem lupi bruti, qui semper lupus: ut Abr. Ortelius in Thesaurò Geographico interpretatur. Galli dicunt *loups garous*, & dialecto Picardicâ *varous*, ac si *lupos varios*, sive *vagantes* dixeris: quod tamen Franciscus Phœbus Comes Focensis in libro de venatione interpretatur *gardezvous*, id est, *cavete vobis*; sed perperam. Græcis verò talis est *λυκάνθρωπος* *ein wolfe mensch*, *homo lupinus*. Vnde *λυκανθρωμία*, hoc est, *melancholica affectio*, qua qui laborant, luporum more noctu egrediuntur, & donec illucescat inter sepulchra diveriantur. De quo videlicet Agellium l. 14, c. 15.

Ficti verò videntur ejusmodi homines crudeles in lupos esse conversos à veteribus, ut eo pacto ceteros à crudelitate absterrent, & ad humanitatem revocarent. Nam nunquam crediderim Lycaonem, & alios in lupos verè conversos esse: quamquam id ipsum plurimi affirmare audeant. Et fabula de Lycaone ex eo originem duxisse videtur, quòd ille, mactato Arcade puero ex concubitu filiae suæ cum potentiori quodam rege prognato, sive potiùs alio aliquo, regem illum offenderit, aded ut ab eodem regno fortè ejectus, vel aliâ aliquâ contumeliâ affectus, in lycanthropiam inciderit: quæ talia illi phantasmata ciebat,

ciebat, ut in lupum sese ob lupinam crudelitatem transformatum imaginaretur: quemadmodum ejusmodi morbo laborantibus accidere scribit Camdenus. Atque eâ causâ in regnum fortè restitutus, & ex illa infania ad mentem saniozem reversus, in monte Lyceo Lycosuram condidit urbem, & in eo templum Iovis Lycei; imò ludos instituit in ipsiusmet honorem, quos *λύκαια*, hoc est, ut Romani dicunt, *Lupercalia* vocavit. *Lupercal* autem locus erat Romæ Panis Arcadiæ deo consecratus, ut ejus, tanquam præsidis pastorum, beneficio, greges, & armenta à lupis tuta essent: & in hoc celebrabantur *Lupercalia* mensè Februario in ejusdem dei honorem; imò sacra faciebant *Luperci*, hoc est, Panos Sacerdotes: qualem se quoque M. Antonium exhibuisse legimus apud Cicerozem in 2 Philipp. Videatur de hoc quoque Servius in Virgillii 8 Æneidos, & Ovidius Fastor. l. 2, ubi horum sacrorum originem satis fusè describit.

Verumenimverò nos sub hac Lupi cœlestis figura colamus potiùs, ex ultimis verbis Iacobi Patriarchæ Benjaminum Genes. c. 49, v. 27, benedictis, memoriam *Lupi illius rapacis, qui mane capturus, vesperi autem redditurus sit prædam.* Quod Eucherius aliique de Pauli Apostoli conversione intelligunt.

XII. ARA; der Weib-oder reucher-tisch / die Feuer-Höhe / das Weirauch-fas;

Ciceroni, Hygino, & Avieno *Altare*, quasi dicas *alta Ara*, *Altarium*, Martiali *Thymele*; Polluci, & Xenophonti *Vesta*, *estia*; Capellæ *Pharus*, aliis *Sacrarium*; *Templum*; *Puteus*; *Focus*, *Lar*; *Thuribulum*, *Acerra*, *Prunarum conceptaculum*, *Ignitabulum*; *Batillus*, *Ara Thymiamatis*; *Ara Centauri*, *Chironis*: Græcè *Philoni θυμιατήριον*, & *θυραστήριον*, *ara*, *acerra*, *thuribulum*,

bulum, Proclo, & Arato *ἱερὸν*, *ara*; *θύσκη*, *θύσκη*, sive *θύσκος*, *thuribulum*; *θυμέλη*, *altare*, à *θύω*, *maçto*, *sacrifico*, *suffio*, sive *θυμιάω* *ad oleo*, *odores incendo*, *suffitu afflo*; *λιβανωτίς*, *thuribulum*; *Βῆμα* & *Βωμὸς*, *altare*; *ἐχάραξ* *foculus*, *altare*, & *ἐχάρις*, *foculus*, sive *ἐχάριον* *thuribulum*; *πυράμνη* sive *πυρεῖον*, *ignitabulum*: Ebraeis *מזבח*, *מזבח*, à radice *מזח* *sacrificavit* *maçtando*, *victimam immolavit*: Arabicè, ut videtur, novo vocabulo *Almugamra*. Horizontem nostrum stringit mediâ nocte sub finem Iunii meridianum transiens: & duodecim in globo nostro complectitur stellas.

Postellus, ac alii numerant solummodo sex, nempe inferiores in ipso *Altari*, superioribus quinque *flammas*, & *fumum* *constituentibus* *exclusis*: *Bayerus* autem octo; nempe 2 *tertia* *magnitudinis*, *unam* *in Ara* *summitate* *meditullium* *occupantem*, *alteram* *in superiore* *parte* *flamme*; & 6 *quarta* *ipsam* *Aram*, *ignemque* *constituentes*, *omnes* ♀, & ♀ *natura*.

Aras *extruxit*, ac *dedicavit* *antiquitas*, ut *pietatis* *suae* *erga Deum* *iudicium* *sint*, *precesque* *sacrificantium* *igne*, ut *sibi* *persuasum* *habebant*, *internuntio*, *ad Deum* *deferant*. *Ignem* *verò* *internuntium* *eò* *vocabant*, quod non tantum inter *humanam*, *coelestemque* *naturam*, ut *animæ* *nostræ* *lumine* *tam* *pollentis*, quam *illustrantis* *symbolum*, *medium* *obtineat*; unde *Virgilius* *Æn.* 1. 12:

Tango aras, *mediosque* *ignes*:

sed etiam *materiae* *adhærescens*, *semper* *in sublime* *feratur*, quasi *superis* *hæc* *inferiora*, *rerum* *nostrarum* *consciis*, *manifestare*, ac *eorum* *animos* *nobis* *conci- liare* *velit*. Et *neque* *preces*, *neque* *thura*, *aliaque* *libamina* *litabant*, nisi *sacrificans*, *precesque* *fundens* *unâ* *aram* *manu* *apprehenderet*, sive, ut *Virgilium* *modò* *locutum* *vidimus*, *tangeret*. Videatur de hoc

Macrobius Saturnal. l. 3, c. 2. Sanè aras five altaria pietatis humanæ symbolum fuisse, testantur tot Imperatorum, aliorumque numismata, ut T. Ælii Cæsaris Antonini, Hadriani Augusti, D. Augustæ Faustinae, & Lucillæ; in quibus plerumque simulacrum manus passâ conspicitur ante aram cum inscriptione, P I E T A S.

Cæterùm Aram de qua hîc agimus, cœlestem denotare ajunt aram illam jussu Deorum à Vulcano, five, ut ait Eratosthenes apud Arati Scholiasten, à Cyclopibus, nempe Vulcani fratribus & ministris, exstructam; super qua Iovi adversus Titanas bellum suscepturo, fidelitatis sacramento Dii omnes sese obstrinxere. Titanes autem, qui arma adversus Iovem ceperunt, fulminibus postea detrusi sunt ad inferos, dicuntur Vestæ five Terræ, & Cœli filii, teste Orpheo in Hymnis, & Æschylo in Prometheo. Et Ægyptii ajunt Cœlum ex diversis uxoribus quadraginta quinque filios suscepisse, atque inter hos septendecim è Titæa: unde omnes communi nomine *Titanes* sunt dicti; ipsâ verò post mortem *Terra*; ubi divinos honores sit consecuta. Filiam autem natu majorem vocasse Rheam, & reginam; quæ fratres educaverit. Videtis de hoc plura apud Diodorum l. 3. Alii tamen majorem natu filium solummodò *Titanum* dixerunt: at ejus filios, & affeclas, imò & subjectos, Titanas. Hic precibus matris Vestæ, & Opis, five Rheæ, Cere, risque sororum obsequens, Saturno fratri imperio, quod jure hæreditario ad Titanum pertinebat, eâ lege cessit, ut Saturnus filios, si quos susciperet masculos, omnes occideret: ne Saturno decedente ad ipsos imperium deferretur; sed rediret ad Titanum. Hinc ille, ac filii ejus Iovi, qui Saturno progenitus, clanculum contra fœdus educatus fuerat, ac paternum occupaverat regnum, tanquam illegitimo successori bellum intulerunt. Iupiter autem sic contra se armatos armis excepturus, antequam expeditionem adoriretur, Deos omnes, ut modò diximus, super ara jurare cœgit.

coëgit. Et hi jurârunt se Iovi fidem in ferendo auxilio sanctè servaturos. Itaque auxilio Deorum devictis Titanibus, Iupiter in perpetuam rei memoriam Aram illam inter astra locâsse dicitur.

Alii tamen aram hanc in cœlum collocatam dicunt in gratiam Chironis Centauri; de quo egimus ad signum Sagittarii, & Centauri. Nempe quòd lupum, qui etiam hinc *Vulvina Centauri* dicitur, & Aræ in cœlo proximus est, in ejusmodi arâ immolaverit. Quæ in simul & Chironi ante oculos sit posita, ut ejus insignis erga Deos immortales religio, & pietas in perpetuum demonstraretur.

Sed demtis hisce aris fabulosis, illam potiùs hîc intelligendam censemus, quam Moses ad hostias Deo Israëlîs immolandas extrui curavit; ut videre est Levit. c. 1, v. 11: sive, si magis placet, Thuribulum Templi Israëlitici.

XIII. CORONA AUSTRINA;

die *Mitags-Krohn* / der *Süder-franz*;

Corona Sagittarii; corolla sive *Spira Australis*, *Meridionalis*, & *Notia*; item *Sertum australe*; *Hipparcho Caduceus*; aliis *Orbicularis capitis*: Græcè Proclo *κηρύκειον*, sive *κηρύκιον*, id est, *caduceus* sive *merces*, quæ datur *praconii* sive *predicationis nomine*; *ουρανίσκιον*, quasi dicas, *cælum*, *parvum cælum*; *σεφάνιον*, *corolla*, *σεφάνωμα*, *sertum*, Arato *δεύτερος σεφανος*, *corona altera*, *secunda*, *σεφανώ τεύπεξ κύκλα*; aliis *κράνιον*, *capitis gestamen*; item *Ἰξίωνος τεύπεξ*, *Rota Ixionis*: Arabicè, sed novo vocabulo, *Aladil algenubi*: Ebraicè *תִּישָׁן* & *תִּישָׁן*. Meridianum gemmis suis, sive stellis, juxta globum nostrum

nostrum, tredecim illustrat, nocte mediâ ineunte Iulio horizontem nostrum stringens.

Totidem & Postellus, & Bayerus numerant: nempe quatuor quarta magnitudinis; 7 quinta; & 2 sexta: ex quibus quatuor ad ♀, & ♀, relique ad ♀, & ♂ naturam accedunt.

Corona vocatur non à *coronâ*, quod regiam potentiam etiam in sacris Literis designat: sed potius à *curvitate*; nempe à Germanico *frum* / vel *from* / quasi dicas *gar-om* / sive potius *feh-om*; ex quo Latinû *curvus*: quia circa caput *curvatur*, *vertitur*. Vnde & ipsum *coronâ*, & Græcum *κέρως*, quod se incurvet, dictum videtur: uti & Germanicum *frohne*; imò ipsum *frank* / *sertum*; & *frahn* / hoc est, *siphon*, *epistomium*, & *geranus* sive *grus*, *machina*, quæ vassa onera in altum effert, *harpago*: item Belgicum *kronkelen* / *sinuare*, *fiectere*; unde abjecto *r*, *konkel*, *colus*, Germanicè *ein woffen* / à *wiffen* / *len* / h. e. *contorquere*, *volvare*; item *frant* / *frunken* / q. d. *sich frümme* / *agrotare*: item *frampf* / *spasmus*, *nervorum contractio*, & quasi *incurvatio*; *frampe* / *hamus*, *fibula*; *frümpe*, *contrahi* & *torminibus ventris laborare*; item *früllen* / *frollen* / *crispare*, *intorquere*; unde Latinum *corolla*: item *frans* / *crispus*, *fruß* / *cantharus rotundus*, *gefroße*, *intestina*, &c.

Coronarum verò varia apud veteres celebrabantur genera. Inter quæ præcipua erant *Diademata*, *Miræ*, & *Nimbi*. *Miræ* quas & *Tiaras* dicunt, in Phrighia imprimis usitatae erant ex bysso. *Diademata* verò orbiculi plerumque ex auro, & gemmis capiti circumdati. Sed & *fascias* quoque *diademata* dixisse argumento est, quod Alexander Macedo dicatur, *diadema* sibi demisse, ut *Lysimachum* in fronte vulneratum deligaret: quod huic auspiciū regalis potestatis fuisse Scriptores indicârunt. Quippe *fascias* id ipsum significasse liquet ex eo, quod *Pompeo* apud *Ammianum* obtrectatores objecerint, se affectare *regiæ majestatis insignia*; quia tegendi *ulceris causâ* *crus* aliquandiu candidâ obligaverat *fasciâ*. Favonius

nus enim dixerat nihil referre, qua in parte corporis regium portetur insigne. Atque hinc quoque candidam illam fasciam, quam coronæ laureæ Cæsaris imagini impositæ adulatores præligaverant, Epidius Myrillus, & Cæsetius Flavius tribuni, teste Tranquillo, detrahi jusserunt: nempe quia rex salutatus subirasci consueverat. Et hujusmodi candidam fasciam, ut regum esset insigne, à Libero sive Baccho institutam tradunt Græci.

Denique *Nimbi* transversæ erant fasciolæ ex auro, & liuteo afluto. Quin & luminum radii, quos circa Angelorum & Sanctorum capita pingere solent, vocantur nimbi. Et ejusmodi nimbus in statuis regum vetustis plerumque duodecim radiis pingebatur. Unde apud Virgilium *Æneid.* l. 12, Latinus rex inter *Æneam*, & Turnum foedera sancturus,

*Quadrijugo vehitur currum, cui tempora circum
aurati bis sex radii fulgentia cingunt,*

Solis avi specimen. —

Fortè mos ille desumptus est à Mose; qui divino afflatus lumine, ejusmodi nimbo, hoc est, radiis igneis circa caput conspicuus erat, aded ut splendorem ejus, oculis ad obtutum cæcutientibus, populus Israëliticus ferre non posset, precibusque ab eo contenderet, quod velatâ ad eos facie loqueretur; ut videre est *Exod.* c. 34, v. 29, & 33: ubi in Ebraico est *קַרְנֵי*, quod secundum Rabbi Salomonem valet, *lucem emitte instar cornu*. Nempe à *קַרְנֵי*; ex quo Græcum *κέρας*, & Latinum *cornu* fluxisse videtur. Atque hinc, occasionem quoque præbente interpretatione vulgarâ, quæ vertit, *quod cornuta esset facies Moysi*, à pictoribus cum cornibus binis satis ineptè effingitur Moses: imò Liber, in quo Moses expressus, ab Orpheo in hymnis dicitur *ταυρόκερος*, hoc est, *tauricornis*; & *κεροσφόρος*, *corniger*; & *ταυροπέτωπος*, *taurinâ fronte præditus*; item Sophocli *Βένερος* *Ἰαυχός*, *Bubulis cornibus præditus Iachus*; & Euripidi in *Bacchis* *ταυρόκερος* *Ἰαὸς* *Tauricornus Deus*.

His additur & *Tutulus*, sive, ut prius dixere, *Tutulus*, à Germanico *tuth* / *tute* / sive *tuth-horn* / *cornu*, vel potius *baccina ex cornu facta*: unde *teute* / *cucullus involu- lucrum*, Gallicè *un cornet de papier*; & Latinum *tutus*, *tutatus*, quasi dicas *betuhtet* / *umhórnet* / *cucularus*, *cornutâ galeâ tectus*, mit einem horn huchte umhüllet. Erat enim redimiculi species, sive ornamentum capitis instar conii, sive cuculi, aut cornu in sublime surgens purpureâ vitâ redimitum, flaminum gentilium, eorum- que uxorum, & ministrarum gestamen. Ejusmodi *tutulus* est adhuc hodie corona illa, quam à gentium Sacerdotibus mutuata gerit Papa Romanus, triplici cucullo in sublime surgens, ac auro gemmisque rad- ians. Atque sic ornamentum Pontificis Romani magis accedit ad Pontificum gentilium gestamen, quàm ad illud Ebræorum; quorum frons insigniebatur lamina aureâ nomine Dei ineffabili tetragrammato notatâ; quam vulgò *Petalum*, Πέταλον dicunt, vocabulo ex תה & לרב sive תהל hoc est, *lamina*, *bractea*, fortè com- posito: ut videre est Exod. c. 28, v. 36.

Verum nostra hæc fideralis corona nullo radiat auro, neque gemmis; sed ex duobus hederæ ramusculis, sive, ut alii pingunt, altero hederæ, altero laureæ ramo, qualis decerni solebat Poëtis, plerumque conficitur, folis intermicantibus stellis. Atque hinc suspicari li- ceret eam significare coronam illam, quæ Corinnæ, non Thespiæ, neque ei, quæ Ovidio familiaris, sed The- banæ sive Tanagrææ Archelodori ex Procata filia, ac Mirtidis discipulæ poëticiis studiis clarissimæ fuit tra- dita; quod Pindarum Lyricorum alioqui principem melico certamine quinquies superaverit, ac quinque e- pigrammatum libros ediderit. Et Corinnæ hujus pi- cturam capite teniâ vincto, in argumentum fortè hu- jus victoriæ, sive principatus in poëtica facultate, in Tanagræorum Gymnasio se vidisse testatur Pausanias. Aurocabalos tamen poëtas, qui postea Iambici dicti, solâ hederâ coronatos refert Athenæus ex Seno Eliensi Grammatico.

Poëtis autem hederacea, ac simul laurea illa tribuebatur corona, non tam ob perpetuam utriusque viriditatem, quæ perennia eorum scripta significaret; quàm ob hujus, nempe lauri, insitam ingenio vim, foecunditatemque; ac illius, nempe hederæ, pertinacissimum laborem, ac artificiosum conatum, dum parietibus sive arboribus adhærescens, paulatimque sursum repens, summa perit fastigia, ac tandem victrix evadit. Nam non *Natura* solum, cujus symbolum est *laurus*, Apolliniis arbor, requiritur in Poëta, sed etiam naturæ comes, & perfectrix *Ars* industriâ, ac labore perpetuo parta; quam *hedera* notat. Vnde Virgilius Ecl. 7:

Pastores hederâ crescentem ornate Poëtam.

Sanè quælibet alterius imbecillitati succurrat oportet. Nempe

Mediocribus esse Poëtis,

non homines, non Dî, non concessere columna.

Hinc Horatius ambas optimè conjungens, in arte Poët. sic canit:

--- *Ego quid studium sine divite vena,
nec rude quid possit, video, ingenium. Alterius sic
altera poscit operam res, & conjurat amicè.*

Sed plura de coronis legas, si vacat, apud Agellium, Suetonium, imprimis autem Cl. Saturninum in eo libro, quem de illis evulgavit. Quin & vide sis quæ nobis superius ad coronam Septentrionalem sunt dicta: ubi *Ariadnæ* consideravimus *coronam*. Quam tamen nonnulli ad *Austrinam* referunt.

Verùm alii dicunt Bacchum Græcicum hanc Coronam ab illa *Ariadnæ* diversam astris intulisse, in memoriam matris *Semeles* Cadmi Thebanorum regis Harmoniæque filiaë ab inferis reportatæ. Multi quoque vocant *Coronam Sagittarii*, quam ut ludentis ab eo abjectam scribit Hyginus. Sanè ad ejus pedes quasi projectam in globo conspiciamus. Vtut sit, nos tamen convenientiorem huic asterismo censemus *Coronam Sardinis* primi Israëlitarum regis ab ejus occisore successori

fori Davidi oblatam; cujus mentionem ingerit Samuel l. 2, c. 1, v. 10. Nisi dicere malis symbolum, sive prototypum *Coronæ illius justitiæ, ac honoris sempiternæ*, qua Sol justitiæ in vita æterna suos coronabit Electos, Apoc. c. 2, v. 10, & 2 Timoth. c. 4, v. 8.

XIV. INDUS; der Mohr / das Mohren-gestirn;

Homo Indianus sive Indicus, Sagittifer meridionalis; Cernuus; Græcè Ἰνδὸς, Οἰσοφῶς & Ἰνδικός. Qui Septentrionalibus populis nunquam conspicuus, duodecim in globo nostro continet stellas.

Totidem & Bayerus, & Schillerus numerant: nempe 5 tertiæ magnitudinis in capite, humero, & sagitta; 2 quartæ in iaculo; & rursus 5 quintæ per reliquum corpus dispersas.

Hanc Indiani hominis imaginem inter astra locatam volunt, in memoriam Sagittarii illius Indiæ celeberrimi, qui Alexandro Magno experimentum artis suæ, ut scilicet per annulum sine errore sagittam emitteret, postulanti recusavit, dum per plures dies eam non exercuerat, adeoque timeret, ne aberraret. Meminit ejus Plutarchus in Apophthegmatis.

Cirnum verò vocavimus in memoriam Cernorum, hoc est, populi cujusdam Indiæ celeberrimi: quos viperinis carnibus ali tradidit Ifigonus; atque eâ causâ centenis quadragenis annis vivere, imò neque in capite, neque in vestibis suis nulla animalia noxia generare. Et eandem causam videtur Tertullianus asserere, cur tanta cervo sit longævitas: nempe quia serpente passus, juvenescat. Vivacitatem autem cervorum arguit Cervus ille ab Agathocle Syracusano tyranno interfectus; cujus collum cingebat torques aheneus superinductâ jam pelle tectus, cum epigraphè,

graphie, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ, hoc est, *Diomedes Dianæ*. Dianæ enim Deæ venationis, ac piscationis sacri erant cervi, & multi pisces; quibus vel maximè delectabatur. Hinc aureum ei currum à cervis candidis tractum tribuerunt antiqui.

Præterea quoque Dioscoridi traditum est l. 2, c. 16, homines, qui viperis conditis vesci consueverint, quod Galenus l. 3 de alim. facult. Ægyptios facere scribit, ad summam senectutem incolumes pervenire. Atque hinc minimè obscurum est, cur tot Romanorum inveniantur numismata, in quibus serpens conspicitur cum inscriptione SALVS PVBLICA, sive SALVS ANTONINI AVG. aut AVG. COS. III. &c. Quin & τοῖς θηραναῖς, hoc est, medicamenta adversus omnis generis venena, quorum mentionem quoque ingerit Nazianzenus, ἄπο τῶν θηρῶν, à bestis, iisque maxime feris ac perniciosis, nempe viperis, κατ' ἐξοχήν sic dicta esse multi censent.

Cæterum de hac, & ejusmodi noviter adinventis, quæ sequuntur, constellationibus, utpote nobis Europæis absconditis, Bayerus Tab. 49 Vranometriæ suæ sic scribit; *Duodecim hæc Tabula novas exhibet scheidographias, partim ab Americo Vesputio, partim Andrea Corsalio, & Petro Medinensi observatas: quas certum cuique præfatiens locum, Petrus Theodori nauclerus peritissimus novissime annotatas, secundum Astronomorum normam, diligenter correxit, publicèque divulgavit.*

XV. GRUS: der Kranich / Krah-vogel /
das Kranichen-gestirn;

Avis sub pisce notio Martiali Avis Palamedea, & Naupliadis, Virgilio & Mantuano l. 1, de col. temp. Strymonia, Lucano Bistoniam; nonnullis Vipio, id est, pullus gruis; aliis Phænicopterus, hoc est, alas sive pinnas rubeas habens,

V

cujus

cujus meminit Iuvenalis Sat. 11, & Martialis l. 13. Hispanis appellatur *Flanbant*: Græcè ἡ Τέτρανος, Tyrrhenis οὐρανός, Polyrrhanis οὐρανός, id est, *grus*; aliis Φοινικέπτερος: Ebraicè עוף. Europæorum horizontem tantùm stringit; Indis verò & meridionalibus populis tota patet, 12 constans stellis.

Totidem numerat & Bayerus, eumque secutus Schillerus: nempe 3 secunda magnitudinis in ala, latere, & oculo, 3 tertia in dorso, & cauda, 2 quarta, & 4 quinta.

Grus præterquam quòd *veris*, & *hiemis* sit solum, custodem quoque ac *vigilantem*, prudentem, rerum sublimium indagatorem, morum veterum, & congruentiæ, ordinisq; observatorem, laborisque tolerantem denotare potest. Quippe rediens unde ad meridiem, teste Æliano H. A. l. 3, c. 13, mense Septembri discesserat, taciturna, sive saltem per intervalla vocem emittens, tardeque volatu triangulari figurâ aërem tranans, *verem*, ac clementius cœlum nunciat. Abiens autem instante frigore, quòd æquè ac calorem, peregregiè præsentit, ac in altum festinato volatu sublata, vasto guttore clamitans, sive clangens, *hiemem* adesse significat. Et excubias totâ nocte disponens, *custodiæ* ac *vigilantiæ* est hieroglyphicum. Illas verò excubias agunt quidam ex ordine suo delecti, lapidem pede altero sustinentes, qui lassatis somno decidens, negligentiam sonitu coarguat. Ceteræ interim dormiunt, capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes; ut traditum Plinio l. 10, c. 23. Ad hujus rei exemplum Alexander Macedo, si quando pervigilandum esset, brachium supra vas aheneum lecto appositum, pilam argenteam manu complexus, exporrigebat; quòd somno fortè victus, clapsâ manu pilâ, sonoro strepitu excitaretur: ut testis est Ammianus Marcellinus.

Porro *prudentiam* arguit, quòd nocte illuni in sublime

sublime volans, lapidem pede gessit, quò lapsu e-
jus exploraret, ut Aristophanes Byzantius credidit,
supra terramné an mare volitet: sive, ut mavult Æ-
lianus, & Maximus Tyrius, quo imbecillitatis suæ
conscia, onere quodam adversus ventorum impetum
sefe stabiliret. Et eâ causâ arenam quoque deglutire,
rostroque susceptis lapillis ad moderatam gravitatem
suburrari tradidit Solinus.

Quin & ordinis observantiæ, & in moribus perseveran-
tiæ symbolum est; quia & pennarum colorem in ex-
tremam usque senectam retinet, & in volatu ordinem
pertinacissimè servat. Hunc verò primus observasse
dicitur Palamedes Nauplii Eubœæ regis Neptuno &
Anymone filiâ Danai prognati filius, Ulyssis fraude,
ut Homerus & Ovidius testantur, à Græcis interse-
ctus. De quo apud Philostratum legas, quòd Ulyssi
objicienti litteras non ab eo, sed à gruibus inventas,
responderit, grues quidem quod ad litteras nihil ad-
invenisse; verùm earum curam referri ad ordinem,
quem Ulysses, quippe qui toties Hectori, aut Sar-
pedoni, aut Æneæ in bello obviam fieret, ordinem
deservisse dicitur, nunquam servare didicisset. Nempe
Palamedes ex harum avium inter volandum ordine,
quem triangularem esse prodidit Aristoteles, in bello
Trojano ordinem aciei, & tesseras, hoc est, tres
litteras, aliis quatuor, ut sunt θ, ξ, χ, & φ, in-
venisse fertur. Atque hinc grues vocantur *aves Pala-*
medis, sive *volucres Naupliadae*: *Strymoniae* verò, & *Biston-*
iae; quia apud Strymonem fluvium, & Bistonem
Thraciæ lacum per aestatem maximè morantur:
Vnde Lucanus l. 5:

*Strymona sic gelidum brumâ pellente relinquunt
poturæ re, Nile, Grues. ---- ----*

Denique laboris tolerantiae sunt signum. Et hinc vete-
res hominem laboribus minimè fatigatum indicare
volentes, in ejus manum vel alas, vel pedes gruum
statuebant. Quippe & eos nullo unquam labore las-
fescere

fescere ajunt, qui nervos ex alis & cruribus gruunt gerant.

Præterea gruum quidem imaginem inter astra locatam suspicari quis posset, ob pugnam, quam cum Pygmæis commisisse fabulantur: ut eam descripsit Iuvenalis Satyra 13:

*Ad subitas Thracum volucres, nubemque sonoram
Pygmæus parvis currit bellator in armis,
mox impar hosti, raptusque per aera curvis
unguibus à seva fertur grue. Si videas hoc
gentibus in nostris, risu quatere: sed illic,
quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
nemo: ubi tota cohors pede non est altior uno.*

Videatur & de hoc Plinius N. H. l. 4, c. 11, Aristoteles H. A. l. 8, c. 12, & Strabo l. 1.

Verùm nos malumus Gruem eà causâ stellis illatam esse; quia, iudicio ipsius quoque Ieremiæ Prophetæ c. 8, v. 7, *observator sit temporum vigilantissimus.*

XVI. PISCIS AUSTRINUS;

der Mittags-fisch;

Piscis Australis sive meridianus & notius; Piscis Capricorni, sub quo positus est; ineptè Notius Zodiaci: Græcè ἰχθὺς νότιος, quibusdam μέγας, id est, magnus, item μονάζων, solitarius, ad differentiam duorum parvorum in Zodiaco conjunctorum: Arabicè Alhaut, & Alhaut algenudi. Transit meridianum nocte mediâ circa medium Augusti: & in globo nostro 15 insignitur stellis; quarum illa in ore Arabicè vulgò Fomahand, Fumahant, Fumaliant, Fontabant, vel Fomahant, rectius verò juxta Schickardum Phomol-cuti, hoc est, Os piscis, scilicet

scilicet *notii*, Græcè *σῆμα τῆ ἰχθύος* dicta, omnium est maxima,

Postellus numerat 11, & extra figuram 6: Bayerus verò 12; nempe unam primæ magnitudinis in cre, ut diximus; 9 in capite, & corpore reliquo quarta; & 2 in ventre, & dorso quinta, omnes de *h* natura.

Piscis apud Ægyptios Sacerdotes erat symbolum *Prophani*; quia ob aquosam, ut suspicor, materiam, qua constat, citò putrescit, & nullius ferè est nutrimenti; ut ex eo apparet, quòd Æthiopes solis piscibus viventes admodum brevioris sint vitæ. Nempe censebant ut est apud Platonem in *Phædone*, nihil nasci in mari, tanquam re prophanâ, Iove dignum. Et *Piscis* *repositus* apud Plutarchum in *Sympos. dec. 7, c. 4*, eâdem ratione denotat hominem sordidum. Hinc est inter *Plantæ* dictæria; *Piscis* *nequam, nisi recens*. Mare verò, cujus excrementa pisces dicuntur, *Pythagoras* fortè non alia de causâ *Saturni lachrymas* vocavit, quàm ut ejus impuritatem innucret. Et piscibus abstinere iussit, ut quibusdam videtur, ob sanctum, quod tanto semper zelo injungere solebat, silentium. Nempe quia piscis, propter taciturnitatem suam, *silentium* est symbolum. Unde proverbium, *magis mutus quam piscis*. Atque ob eam potiùs taciturnitatem, quæ Græcis *ἰχθυόβια*, piscis iisdem *ἰχθύς*, quasi *ἰχθυόβιος*, sive *ἰχθυόβιος*, hoc est, *taciturnus, vocem reprimens*, ut ego censeo, dictus est; quàm quia animal sit *πλοκίνητον*, id est, quod *multiplici motu agitur*, à verbis *ἰκεῖν*, & *ἰσπεῖν*, quando hoc idem significat, ac *ἰσπεῖν*; ut *Eustathio* visum. Nam *ἰχθυόβια*, sive, quod idem est, *ἰχθυόβια*, significat *inhibeo, reprimo*; & *ἰχθυόβια*, *sermo*. Unde compositum est *ἰχθυόβιος*, sive *ἰχθυόβιος*: ex quo contractum *ἰχθύς*, quasi dicas *sermonem vel vocem coercens, sive mutus*. Nisi derivare malis ab *ἰχθύς*, *odium*; cujus quoque symbolum erat piscis: nempe quia Ægyptii, quibus omnia marina, adeoque & sal, perniciosissima videbantur, ipsumque mare perniciem dicebatur, ut ad

signum Eridani innuimus, infenso in ipsum ibant animo. Atque eâ quoque causâ suspicor Christianos ab Ethnicis, quibus maximè invisi erant, pisces fuisse dictos, quemadmodum & ipse Christus; ut supra ad Piscem gemellum indicavimus.

Quin & à *Musis*, *Gratiisque*, imò à *Venere alienum* Piscis figurâ, ob ejus stupiditatem, ac frigiditatem significabant. Amoris sanè ardori piscium esu, nisi condimentum adhibeas opiparum, nullus accedit fomes; sed is potiùs ob frigidam eorum naturam, extinguitur. Hinc gentilium Sacerdotes (exceptis Ægyptiis, qui salacitatem piscium esu, ob humilitatem eorum naturam falsedine maris, ut putabant, affectam, conciliari censebant) pisces non tantum comedebant; sed etiam loca plurima piscibus abundantia Diis sacra commenti sunt, quò soli eorum capturâ fruerentur; & quidem, ut verum fatear, ad luxum, ac delicias. Quippe *luxus* unâ solum, ob condimentum opiparum, est piscis: quo etiam delicatioribus epulas, ut porro & cæpe victum parcum, intelligit Horatius l. 1, epist. 11:

Verum seu pisces, seu porcum & cæpe trucidas:
hoc est, sive laute, sive parvè vivas. Atque hunc gentilium Sacerdotum luxum in comedendis piscibus imitati sunt nostri Papicolæ; quorum jejuniis solus inter cibos carnarios apponitur piscis variè conditus; ut eo comesto, quemadmodum callidè simulant, lasciviæ calor tepesceret, & castimonia conciliaretur. Sed audiamus de hoc Erasmodum Roterodamum, Christianorum mores super nimio piscium esu carpentem: *Olim, inquit, vesci piscibus pro deliciis habebatur, & infami vocabulo dicebantur Opsophagi: nunc ea res magna est sanctimonia, &c.*

Cæterùm de hoc cœlesti Pisce, qui *Major* appellatur, & aquam ab urna Aquarii defluentem ore excipiens deglutit, nullus scripsit, præterquam Iginus: qui brevibus rem expedit. Refert enim quòd Syriæ populi, qui hunc piscem in tanto honore habeant, ut eum

eum tanquam Deum domesticum adorarent, ejus imaginem in cœlum posuerint, quo inibi inter astra luens, perpetuò conspiceretur. Vide sis quid de hoc diximus ad signum Zodiaci duodecimum.

Sed placet multò magis hîc substituere *Pisces illum miraculosum*, in cujus ore, quemadmodum Matthæus Evangelista, c. 17, v. 27 testatur, staterem loco tributi dandum invenit Apostolus Petrus.

XVII. PHOENIX; der Fönix / sive
Sonnen-vogel;

Avis Titania, Soligena, Arabica, Statio Pharia;
Claudio *Ales longeva*, Virgilio *reparabilis*,
Herodoto in Euterpe *Avis sacra*: Græcè
Φόνιξ. Europæorum horizontem solum-
modò stringens, Indis, & populis meridio-
nalibus semper patet; ac in globo nostro 13
ornatur stellis.

Bayerus numerat 14; nempe octo tertie magnitudinis; & 6 quartæ.

Phoenix dicitur à phœniceo sive punico, hoc est, rutilo, purpureo, spadiceo, sive sanguineo colore: Φόνιξ enim Eustathio derivatur à Φόνος, quod Homero idem significat, ac αίμα, sanguis. Avis est fabulosa, quam unicam in toto terrarum orbe dicitur habere Arabia, aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum micans; cætera purpureus, caudâ cæruleâ roseis pennis distinctâ, faciè cristis ornata, & plumeo apice caput cohonestante: ut ex Plinio, Claudiano, Baptista Mantuano, Lactantio, item Tterze Hist. Chil. l. 5, videre est.

B. Hieronymus ad Præsid. Indiam habitare ait: Athenæus Dipn. l. 14, Heliopoli in Ægypto primum apparuisse; Iarcas Indus apud Philostratum propè Nilum; Charemon Ægyptius in Æthiopia; Lactantius

tius in Phœnicia. Alii ad orientem, & meridiem reperiri scribunt. Imò Plinius ait illatum fuisse Phœnicem Romam sub Claudii Principis censurâ, nempe anno urbis DCCC: & Heliogabalus in conviviis Phœnicem promittebat, aut M. auri libras, si stare promissis non posset. At Herodotus Hist. l. 2, non nisi pictum se vidisse testatur. Et Manilius Toga-
torum primus apud Plinium H. N. l. 10, c. 2, prodidit neminem extitisse, qui viderit vescentem. Rore tamen victitare fabulantur nonnulli; & thuris lacrymis, succoque amomi Ovidius.

Circa ætatem omnes ferè variant. Plinius ei assignat annos sexcentos sexaginta; Philostratus sexcentos; Seneca Epist. 4, quingentos; Herodotus, Solinus, Mela quingentos quadraginta; Albertus trecentos quadraginta; modò dictus Chæremon sex supra septem mille. Si quando moriundi tempus adventare præsentiat, in Ægyptum ferri ab ipsis scribitur Ægyptiis: ubi vulnere sibi vehementi ad terram allisione inflicto sanguinem emittat: ex quo primùm vermiculus nascatur; qui postea pullus fieret ac alter phœnix. Hunc, quam primùm pennas sit nactus, contere se unà cum patre Heliopolin; quò simul ac venerit parens, oriente sole moriatur, provinciâ suâ pullo relicta. Et Adamantius nugatur, Phœnicem suâ functum à pullo eodem portari Smyrnæâ cistâ reconditum; imò, ut nonnulli somniant, quia Soli dicatus sit, reponi ante fores templi Solis, sive, ut alii malunt, in Ara. Vnde Lactantius de cineribus, & reliquiis patris loquens:

*Virgine balsameo, myrrhâque & thure soluto
condit, & in formam conglobat ore pio.*

*Quam pedibus gestans, contendit Solis ad ortum,
inque Ara residens, ponit in æde sacra.*

Videatur de hoc quoque Herodotus, Ovidius Amorum l. 2, Artemidorus de somniis, & Tacitus Annal. l. 14; qui aliam progenerationis rationem referunt. Sed juvat audire Ovidium Metamorph. l. 15:

Una est, quæ reparat, sequæ ipsa refeminet ales:
 Assyrii Phœnica vocant: nec fruge, nec herbis,
 sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi.
 Hæc ubi quinque sæcæ complevit secula vitæ,
 ilicis in ramis, tremuleque cacumine palmæ,
 unguibus, & duro nidum sibi construit ore.
 Quo simul ac castas, & nardi lenis aristas,
 quassaque cum fulva substravit cinnama myrrha;
 se super imponit, finitque in odoribus ævum.
 Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
 corpore de patrio parvum Phœnica renasci.
 Cum dedit huic ætas vires, onerique ferendo est,
 ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
 fertque pius cunasque suas, patriumque sepulchrum:
 perque leves auras Hyperionis urbe positus,
 ante fores sacras Hyperionis æde reponit. &c.

Cæterum apud Ægyptios Solis, ob raritatem, & coloris splendorem, symbolum erat: uti & *instaurationis* & *absentis diuturnæ*, sive *rei antiquatæ*. Sic quoque poterit esse hieroglyphicum *resurrectionis*; quemadmodum Tertullianus lib. de resurrectione carnis indicare videtur: quin & *Viri* cujusdam *non è multis*, hoc est, *rare virtutis*, sive *doctrinæ*. Verum plura tibi de Phœnice tradent, præter memoratos auctores, Aldrovandus, & Ionstonius in Animal. Historia, p. 152, item Cauffmanus de Symbolica Ægypt. Sup. p. 71, & 127; quos adi.

XVIII. COLUMBA; die Taube / die
 Sündfluths-taube / das Laubengestirn;

Columba Noæ, Pacis nuncia; Iovis nutrix:
 Græcè *πελαστέρα*, vel *πελαστέρις*; & *τηρέων*; item
φάσσα, palumbes; & *πέλεια*, vel *πελειδὸς*, à nigricante colore sic dicta, teste Aristot. H. A.

l. 5, c. 13: Hesychio Σεμίεργμης; aliis Hemame, fortè ex ἡμένη πελειὰς, phrasi Græcanicâ mansuetudinem exprimente; nisi ἡμένη sit corruptum ex ἡνεμος, tranquillus, vel ἡμερος mansuetus! Ebraicè קַיִן. Comprehendit undecim stellas, quas recentior ætas, ex sparsilibus sub Cane majore & Lepore fitis, in hanc formam redegit. Ac meridianum occupat nocte mediâ, mense Decembri.

Schillerus in Cælo suo stellato Christiano Columbam 6 stellis insignivit, ac 4 ramum oleæ virentis, quem ore gestat; ita ut, illâ, quæ est à Septentrione ad verticem Canis, omisâ, in univèrsam decem numeret.

Columba fortè à colendis lumbis, æquè ac palumbes, ut Alberto M. visum, à parcendis in re Venerea lumbis dicta, inter astra locum meruit, ad recordationem Columbe illius, quam Noah matutino tempore ex Arca emiserat, quæque ramum oleæ virentis, tanquam pacis ac misericordiæ signum, rostro gestans, sub vesperam redierat; ut videre est Genes. c. 8, v. 10, & 11: vel, si mavis, in memoriam Spiritus Sancti sub specie columbæ candidissimæ, ut Patres censent, super Christum recens baptizatum de cælo descendentis; quemadmodum ex historia Evangelicorum, nempe Matthæi c. 3, v. 16, Marci c. 1, v. 10, Lucæ c. 3, v. 22, Ioh. c. 1, v. 32, cognoscere quis potest.

Cur autem non alterius cujusdam avis, sed Columbe specie indutus, Spiritus Sanctus apparuerit, id ipsum explicat in iis, quæ adversus Novatianum pro concordia piorum omnium scripsit, B. Cyprianus: Itircò, ait, & in Columba venit Spiritus Sanctus: quæ simplex animal, & lætum, non felle amarum, non morsibus seivum, non unguium laceratione violentum; cujus ingenium est hospitia humana diligere, unius domus consortium nosse, cum generant, simul filios educare, cum coeunt, volatibus invicem

invicem coherere, communi conversatione vitam suam degere, oris osculo concordiam pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnem implere legem.

Atque hinc Columbæ veteribus non tantum symbolum erant *mansuetudinis, suavitatis, ac exquisitissimi amoris*; sed etiam Veneri amorum Deæ, tanquam ejus comites, teste Apollodoro de Diis, dicatæ: quippe quarum ministerio ea ad trahendum curram usa fingitur; ut est apud Ovidium *Metamorph. l. 15;*

*Perque leves auras junctis innecta columbis
littus adit.*

Cæterum unà quoque cum Venere natas, ac in Cypro Veneri sacra primum repertas, indeque ad alias gentes transmissas autumare videtur Athenæus. Et circa Erycinæ Veneris templum, quod ejus, & Butæ filius Eryx, ut Servius l. 1 *Æn.* testatur, exstruxit, frequentes columbarum turmas olim visas fuisse, prodidit *Ælianus Var. Hist. l. 1: In Eryce Siciliae, ubi templum Veneris est venerandum & sanctum, cum certo tempore offerunt ἀραγώγια Erycini, & Venerem è Sicilia in Lybiam solvere dicunt, evanescent ex eo loco columbæ, quasi cum Dea simul discedant. Reliquo verò tempore ingentem earum copiam circa Deæ templum abundare constat.* Alii addunt, discessum hunc fieri statò anni cujusque tempore, & quidem per dies novem: quibus finitis adventare unam reditus prænunciam; qua Veneris templum ingressâ, reliquas mox uno turmatim agmine reverti, atque hinc gaudio exultantes, Venerem adesse profiteri. Quin & Athenæus *Dipnos. l. 9, c. 16,* refert, Deam ipsam sub forma columbæ purpureæ, sive rosacæ redire, cum ingenti columbarum copia stipatam. Atque hinc esse conjicio, quod Venus ab Anacreonte *εἰς ῥόδον, ῥοδόχρως Ἀφροδίτη, Rosicolor Venus*, vocetur. Rosam itidem tunc temporis, cum Venus ex maris spuma sit procreata, primum effloruisse indicat idem Anacreon. Et Venus coronâ roseâ, quam de suo sanguine colorem accepisse fingunt, à quibusdam insignitur. Quin & Rosa *Ἀφροδίτην θεοῦ γενέη, Veneris est conciliatrix*; ut ex *Achille*

Achille Tatio de Leucippe & Clitophonte constat. Cur autem Columbæ Veneri adedò gratæ fuerint, mythologicè indicat Nigidius ad Arati Phœnomena, & Cæsaris Germanici Interpret; cujus verba in Signo Piscium citavimus: nempe edò quod ovum miræ magnitudinis à piscibus ex Euphrate evolutum columba foverit, unde Dea sit edita. Quamquam Aristophanes in avibus non *Venerem*, sed *Cupidinem*, aureis alis micantem, ex ovo Noctis zephyrio genitum scribat.

Sed ut gentiles plurimas agnoverunt Iunones, Dianæ, aliasque ejusmodi Deas; sic plurimas quoque agnovisse deprehenduntur Veneres: quarum res gestas uni, more solito, tribuerunt. Sanè Semiramidem viduam Nini, sive ut aliis placet, alteram, annis quingentis juniorem, quæ Eusebio quoque *Atossa* dicitur, nempe filiam Belochi, qui æquè, ac ille, Assyrorum rex fuit, ut *Venerem*, columbæ figurâ Orientalibus cultam fuisse constat. De infantia autem Semiramidis, quæ filia fuit Dercetûs, ut Diodoro, Luciano, Hygino, ac aliis traditum, varia narrantur. Apud Lucianum de Dea Syria, & Gnidium legere est, illam à columbis cibatam in deserto: ubi exposita à matre juxta crepidinem aquis prominentem, occultè nutriebatur, fortè columbarum carne; ut ex Diodoro fusiùs indicavimus sub signo Piscium. Quin & idem Diodorus l. 2, ex Cretia refert: *Sunt qui Semiramis in columbam conversam fabulantur. Compluribus enim avibus in palatium ejus delapsis, unà cum illis avolâsse creditur. Et hinc est, quod Syrii Semiramidem Diis immortalibus accensentes, columbam pro Dea honorent.* Id ipsum quoque inter alia haud obscure indicare videtur Ovidius Metam. l. 4:

— *Et dubia est, de te Babylonia narret
Derceti, quam versâ squamis velantibus artus
stagna Palæstini credant coluisse figurâ.
An magis, ut, sumtis illius filia pennis,
extremos altis in turribus egerit annos.*

Atque hinc, uti Derceto piscis, & ejus filia

Perfarium

Christophoro quoque à Castro observatum. Atque sic etiam interpretantur apud eundem Prophetam vocabulum *om*; quod Lutherus æquè ac illud Germanicè *der Titan* reddidit: ut cap. 46, v. 16: *Surge & revertamur ad populum nostrum, & ad terram natiuitatis nostræ ab occurſu gladii, quem Columba vibrat, siue à facie gladii Columbae; nempe exercitus Nabuchodonosoris, cuius insignia referunt Columbam.* Et cap. 5, v. 16: item apud Sefhoniã c. 3, v. 1. Quin imò ex Catena Gedaliæ cabalistica constat, Iudæos quosdam credidisse, per simulachra illa, quæ Iacob ex Assyria rediens, ut Genes. cap. 35, v. 4, videre est, post oppidum Sichem sub terebintho, siue juxta Lutheri versionem, sub quercu defodit, nihil aliud intelligi, quàm columbas illas Syrorum idololatricas. Et ejusmodi simulachrum columbinum tempore R. Meir in jugo montis Garizim inventum fuisse, narrant Rabbini Thalmudici in tractatu Cholin sect. 1. Sed de Semiramide plura legas apud Phurnutum de Nat. Deor. Hyginum Poët. Astr. fab. 117; Ovidium Metam. 4, Athenagoram in Legatione, Tzetzem Chil. 9, c. 235, & Vossium de Orig. & progr. Idol. l. 1, c. 23.

Verum ut Latinum *Columbae* vocabulum à *colendis lumbis* siue *incolendis culminibus* villarum, juxta Varro- nem l. 3 de Re rust. siue *κόλμα τὸ κολυμβᾶν*, id est, *uiri- nare*, quòd bibentes rostrum aquæ diutiùs immergant, quemadmodum Hermolao visum, deduci potest: sic Græcis *κολλιστὸν*, *κόλμα τὸ κολυμβᾶν ἐργᾶν*, quòd *supra modum amori det operam*, dici censet Apollodorus in tractatu suo de Diis. Quippe columba non tantùm ipsa impensè amat; sed etiam alias, imò femina feminas, si delint mares, ad amorem allicit, tum murmure suo amatorio, tum osculationibus amorem spirantibus & conciliantibus.

Atque hinc est, quod Ægyptii Sacerdotes *illicebras amatorias* designare studentes, duas pingere solebant columbas se invicem exosculantes: quippe quæ nunquam ad Veneris copulam deveniunt, nisi priùs mini- ritate

rismate suo lenocinante, tanquam cantilenâ quadam amatorîâ, ac osculis mutuis sese invitârint, & obstrinxerint. Et senior quidem primum congressum ab osculo exorditur; sequentem sine osculo: at junior omnes coitus osculo celebrat. Minirismatis autem hujus meminit quoque Imperator Galienus in carmine illo epithalamico, quo fratrum suorum filios junxerat:

*Ite, ait, ô Pueri; pariter sidate medullis
omnibus inter vos. Non murmura vestra columbæ,
brachia non hederæ, non vincant oscula conchæ.*

Nec amore modò, sed & continentîâ, ac fide quam maritis, etiam mortuis, inviolatam servare solent, præstare dicuntur columbæ. Hinc Propertius:

*Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus, & totum femina conjugium.*

Idcirco etiam *Viduam perseverantis continentie* per *columbam nigram* hieroglyphicè significabant Ægyptii. Per *nigram* quidem; quia vel pudicitiam suam prostituere, vel ad secundas nuptias transire abhorrens, atrata viri demortui desiderium præ se ferebat. In luctu enim pullo, hoc est, *subnigro* utebantur colore plurimæ gentes: quamvis apud Romanos in Imperatorum funeribus *albæ* vestes, fortè pullis superimpositæ, ut auguror, induerentur; quemadmodum ex Plutarcho, & Herodiano constat: imò Græciæ, ac aliis Europæ populis, imprimis autem Germaniæ superioris mos erat, quemadmodum & in quibusdam locis adhuc est, ut viduæ non tantum nigris vestibus sive stolis indutæ, scilicet ad denotandum luctum, sed etiam albis linteis redimitæ, ac vittatæ incederent; nempe ad significandam suam puram ac immaculatam fidem, imò & abstinentiam à secundo matrimonio, aut ad minimum ab omni re Venerea, quamdiu viro orbatæ viverent. Atque hinc est, quòd Galli Reginam suam, à morte Regis mariti, *la Reine blanche*, hoc est, *Reginam albam*, *die weisse* / sive, ut inferiore dialecto proferunt Germani, *die witte Königin* / appellitent. Imò non aliunde

aliunde est, quòd Germanis omnes viduæ vernaculè dicantur *witwen* / *witweiber* / vel *witfrauen* / quasi dicas *weisse* / sive *witte frauen* / hoc est, *feminas albas*. Nec ipsum Latinum vocabulum *vidua*, neque Hispanicum transpositione saltem duarum literarum ex hoc formatum, *vinda*, vel *binda*, uti nec Italicum *vedova*, neque Gallicum *veuve*, imò nec Belgicum *weduwe* vel *wewe* / neque Anglicum *widowe*, aliunde originem traxit, quàm ex Germanico truncato, vel abbreviato *witwe*. Est enim ex integro *witweib*; quod quibusdam, ommissis literis intermediis *w* & *e* / quoque *wittib* scribitur. Sed de hoc abunde egimus in opusculo nostro Germanico *Die Dichterische Liebes-flammen* dicto, pag. 79.

Hic incidit mihi in mentem, quòd Plutarchus scribat, Venetos, Padanosque omnes atratis uti vestimentis, ad significandum luctum ex Phaëthontis casu, cujus mentionem fecimus ad Signum Eridani, olim perceptum. Sed dum sic censet, magis Poëtam, quàm Historicum agit. Potius dixerim, eos hoc fecitasse, quia color ille firmitatis, & perseverantiæ dicitur signum. Omnis enim color ex alio in alium transit, densiorisque corporis admittance obscurior evadit: sed ubi ad nigrorem perventum est, ibi mutatio in densius, sive obscurius definit. Atque sic quoque *Columba nigra* summam uxorum in pudicitia absque macula conservanda perfectionem denotare poterit. Hanc autem quoque Tertullianus, dum inter alia scribit, *columbam* non simplicem, & innocuam tantum esse, quippe cujus simplicitatem æquè, ut astutiam serpentis, nobis imitandam quoque proponit ipse Christus; sed etiam pudicam, scilicet quam unam unus masculus nosceret.

Atque hinc quoque *Columba* symbolum est *innocentiæ*, ac *simplicitatis*, imò *monitoris ad animæ simplicitatem, ac tranquillitatem*. Huc itidem videtur respexisse Cyprianus; qui emissam à Noah *columbam fuscam*, ut appel-

appellari solet, lapforum imaginem præ se tulisse censet. Sed meminere ejus Columbæ etiam gentiles, veram historiam more solito in fabulam commutantes. Quippe Plutarchus de industria animalium prodidit, Deucalionem tempore diluvii, cum uxore Pyrrha Epimethei Iapeto prognati & Pandoræ filia, ut Proclus, ac Rhianus tradidere, in arca quadam servatum, emisisse columbam quandam, quam secum habuerit, exploratum an aquæ decreverint. At hanc aliquoties emissam, ac, quia non habuisset ubi consisteret, primis vicibus reversam, tandem tamen emanasse. Unde Deucalion colligens siccam alicubi esse terram, cum arca sua ad montem quendam trajecerit: quem iidem gentiles ex eo *Larnassi*, at postea, mutatâ primâ literâ, *Parnassi* nomen accepisse fabulantur. Arca enim, in quam sese Deucalion à Prometheo patre præmonitus, rebus necessariis eò comportatis, receperat, uti eam Lucianus in Timone *κυσάλιον*, vel, ut quidam scribunt, *κυσάλιον*, quasi Germanicè dicas ein fûbel, sive trof, appellavit; sic quoque Androni Tejo *λέγεται* dicitur. Vbi quoque notandum occurrit, quòd non solum ab illa Noachi Arca scaphæ Misuicæ fluvium Germaniæ Albim sulcantes, ac merces Hamburgum portantes vulgò *Arken* audiant; sed etiam ab ipso Noacho (unde & *Bacchi* nomen esse ortum quibusdam placet, ut maximo Vossio de Idol. p. 144, annotatum) cymbæ trajectoryæ & piscatoriæ in aliis Germaniæ locis *nachen* dici videantur.

Sed cum plures fuerint Deucaliones, quos, singulis ferè gesta Noachi tribuentes, fabulatores in unum confundunt, plures etiam iis parentes fuisse constat. Quippe Deucalion Apollonio l. 3 filius dicitur Promethei Iapeto ex Clymene, juxta Herodotum, & Hesiodum in Theogonia, prognati; Pherocydi, & Homero Il. 5, Minois, ex Pasiphaë; Aristippo Rer. Arcad. l. 1 Abantantis & Asopiæ; Hellenico Haliphronis & Iophossæ nymphæ; aliis Asterii & Cretæ Halimonis filia. Matrem porrò Hesiodus, cui quoque Strabo l. 9 astipulatur, nominat Pandoram; imò & Asiam Herodotus

in 4. Sed videtur Pandora *Asia* dicta, uti & Κλυμένη; quia *Asiatica*, & *incluta* fuit mulier: nempe tot inclutarum Europæ gentium mater. Et horum diversorum Deucalionum Græcis celebratissimus fuit ille Thessaliæ juxta Herodotum rex, & Promethei ex Pandora filius, æquè ut diversorum Prometheorum ille Atlantis Astrologi pater, à quo & monti nomen attributum.

Præterea quoque *mansuetudinis* symbolum erat Columba; uti & *trepidationis* ac *timiditatis*. Trepidatio enim, ut nomen τρέμων, à τρέω, *trepido*, formatum, indicat; sicut & mansuetudo, ob bilis defectum, illis innata videtur. Et bile planè destitutas, aut saltem in uropygio præditas esse, tradunt Physici: quod tamen Galeno l. de Atra bile, ridiculum videtur. Hinc pingebant Ægyptii columbam uropygio surrecto, siquando hominem proprio instinctu minimè iracundum, atque aliorum perversitate commotum ostendere vellent. Græci quoque cum mansuetudo cujusdam exprimenda, utebantur phrasibus à columbarum natura desumptis: ut πρώτερος περλερῶς, *mitior columbæ*; & ἡμερῆς πηλειᾶς, *columba tranquilla*, sive *cicur*: ita enim pro ἡμένῃ πελειᾶς legere placet. Sic Latini ob innatum pavorem, cujus causâ eminentia amat loca, & latebras, *timidam*, ut Marullus; & *trepidam*, ut Ovidius *Metam.* l. 5, dixere. Maro vocat *præcipitem*, cum Æneid l. 2 sic scribit:

Præcipites atrâ ceu tempestate columbæ.

Et apud Homerum *Odyss.* μ, versu 63, legas, τρέμωνες πέλειαι, *pavidæ columbæ*.

Sed columba non solum *Veneris*, sive *amoris*, & omnium, quæ amori subsunt; sed etiam *Palladis*, hoc est, *docilitatis* est symbolum. Docilitatem autem columbarum arguit, quod tam multæ ad jussa, præsertim ad literas in longè diffita loca perferendas, edoctæ ac paratæ olim apud Romanos, pariter ac populos orientales, inventæ sint; ut ex historiis passim videre est. Ejusmodi columbam administram attribuunt Duci Iosuzæ Samaritani in Chronico suo: sed non humanis magi-

magisteriis, ut ipsi scribunt, verum divinitus institutam. Quin & Mahumedi impuro illi Pseudo-prophetæ columba erat, quæ ipsi cibum ex auribus capiebat, ac tabellarii vicem præstabat. Hoc ipsum quoque commendat Plinius l. 10, c. 3, obsidione Mutinensi in columba Decimi Bruti: & Ælianus l. 9, in illa Taurosthenis; quæ patri ejus uno eodemque die victoriam, ex Olympia Æginum volitans, annuanciavit. Simile exemplum nobis occurrit in poematis Anacreontis: cujus columba, quam decantat, cicurata, & ad mandata domini edocta, non tantum literas perferebat; sed etiam moscho delibuta, imò deliciarum gratiâ unguentis perfusa, alias columbas corrumpebat, furtoque comitior revertebatur. Sed in veteri Iure Iudaico qui ejusmodi artificio alienas columbas furantur, cum aleatoribus, à dicendo testimonio repellentur. Et de hac columbarum docilitate plura legas apud Bellonium l. 6 de Avibus, c. 21; ac Botterum in Relationibus.

Cæterum quoddam dicunt, Columbam in cælum collocatam à Iove, in memoriam Phthiæ puellæ, quam ille adamaverit, ac in ejusmodi avem mutaverit, prorsus fabulosum est. Similiter nec locum inibi invenerunt illæ *Liviæ*, ut quibusdam vocantur, & *agrestes columbæ*; à quibus, vel potius quarum carne Jupiter in antro delitescens infantia nutrimenta accepisse fertur; ut testis est Mæro Poëtria Byzantina, quam Schillerus in Cælo Christiano pag. 15, Poëtam Græcum, terminatione nominis deceptus, vocavit:

Zeûs δ' ἄρ' ἐνὶ Κρήτῃ τρέφεται μέγας. ---
 Τὸν μὲν ἄρα τήρωνες ὑπὸ ζαθέω τρέφον ἄντρον,
 ἀμβροσίην φορέσαι ἀπ' ὠκεανοῦ ποσσῶν,
 νεκτάρ δ' ἐκ πέτρης μέγας ἀέρος ἀπὲν ἀφύσσων
 γαμφιλῆ φορέσκε πετῶν Διὶ μῆιδόεντι.

Jupiter in Creta nutritur. ---
Hunc in spelunca sacra pavere columbæ,
fluctibus Oceani ambrosiamque tulere volantes.
Ast aquila huic nectar, de perra dulce quod hausit,
nox rostro, sublime volans, asferre solebat.

Attamen eos falli, qui columbam propterea inter astra locatam putant, ex sequentibus ejusdem feminæ verficulis conjicitur. Sic enim pergit:

*Hanc (aquilam) parvi alitonas mox, regno victor
adempto,*

esse immortalem voluit, caeloque locavit:

nec nullo timidus decoravit honore columbas

agrestes. Gens hæc hicmis sit nuntia, & æstus.

Quod denique columbæ olim inter illas aves, quæ regis auspiciis subservire credebantur, numeratæ sunt, id ipsum ex multis patet historiis. Præter cætera notabile occurrit exemplum de Cæsare: cujus *Palmam* inter sylvas, quas cædebat, castris locum daturus, repertam, ac ut omen victoriæ ejus jussu conservatam, columbæ nidis frequentare solebant: quod planè infuetum, eoque maximè mirum videbatur. Sed liquentes Columbam Noë, videamus ipsam ejus Arcam, vel, si mavis, Argonavim.

XIX. ARGO-NAVIS; Das Stern-
Schif / Jasons jacht-schif / der
Kasten Noah;

Navis & Cælox Jasonis sive Iasonia fatidica; Argus, melius Argo; Carina Argoa, item Pegasea; aliis Equus Neptunius; & Catullo Currus voltans: Vehiculum Lunæ Egyptiis; recentioribus verò Arca Noë: Græcè Ἄργω; ναῦς, Ἄρτις νεὼς, Polluci poëticè νηὺς, navis, πλοῖον; ὄχημα πελάγειον, & ἄρμα θαλάσσης, id est, currus maris; Polybio κέλης, cælox, Thucydidi κελήπον, βάρης; Aristoteli ἐπικτροκέλης, παρὰ ἰσχυρὸν πρὸς πρῶτον; Arabicè Sephina, & in feminino Sephinaton; quod & Syriacum est ex Ebraico desumptum: juxta

Juxta Iof. Scalig. *Merkeb.* Complectitur in globo nostro 70 stellas, quarum lucidissima, in memoriam Canobi, dicitur *Κάνωβος*, vulgò *Canopus*, Arabicè *Subil*, *Sobel*, *Sibel*, vel *Sabil*, rectiùs tamen juxta Schikard. *Subilon*, quod Canobi cognomen; sive etiam, in memoriam Ptolemæi Lagidæ regis Ægypti, *Πτολεμαῖος*, vel *πτολεμαῖον*, Germanicè *der Schif-stern*. Pererrat verò meridianum nostrum mediâ nocte cum superiore proræ parte, sub finem Ianuarii.

Pestellus numerat 45, Schillerus 58, Bayerus verò 63; nempe unam primæ magnitudinis ad clavum navis sive extremum remi Canopum dictam; 7 secundæ; 6 tertiæ; 24 quartæ; 21 quintæ; & 4 sextæ, omnes serè complexionem *H*, & parumper *V* imitantes. *Ἄργω*, sive *Argo navis*, quam omnium primam Oceanum vidisse fabulantur, nomen accepisse videtur, vel ab *Argo* ejus architecto sive fabricatore; cujus mentionem ingerit Valerius Flaccus:

--- *Ad charum Tritonia devolat Argum:*

*moliri hunc puppem jubet, & demittere ferro
robora, Pelias etiam comes exit ad umbras.*

vel ab *Argivis*, id est, *Græcis remigibus*: vel à *velocitate*; quia *ἄργος* Græcis est *velox*: unde *ἄργυρος* *negrovo*, *velocia fulmina*, apud Aristotelem de Mundo.

Hæc navis duo habebat gubernacula: ut omnes naves antiquitus habuisse describit Ælianus l. 9, c. 40; & in vetustioribus numismatis etiamnum videre est. Atque hinc dicitur stella illa fulgida *Canopus*, sive, ut antea vocabatur *Canobus*, consistere in temone sive gubernaculo australi. Hæc autem stella æquè ac *Canopus* Ægypti oppidum, nomen videtur accepisse à *Canobo Lacone Amyclæo* Menelai regis Trojæ navium gubernatore, paulo post bellum Trojanum in Deos relato: quem etiam in illo oppido aspide extinctum, ac terræ mandatum testatur Sulpitius; uti & Strabod. 17, ac Tacitus An-

nal. 2. De cujus fano, quod à dicto Menelao, cui, uti fidus, ita admodum charus erat, juxta ostium Nili Canobicum accepisse fertur, vide Eustathium ad hunc Dionysii versum:

Καὶ πέμενος ἐπίπυσον Ἀμυκλαῖο Κανώβη.

Et delubrum celeberrimum Amiclaei Canobi.

Quia verò nauclerus fuerat, eum ut Deum aquarum colebant Ægyptii: imò & Neptunum, teste Stephano in Κανώβη, vocabant. Quomodo fraude sacerdotis Ægyptii superârît Ignem, Deum Chaldæorum, narrat Rufinus Histor. Eccles. l. 2, c. 26, & Suidas in Κανώβη. Quam rem fusissimè quoque pertractat Pet. Crinitus in 11 de honesta disciplina. Canopum verò aquæ fuisse numen præterea ex hoc cognoscitur, quòd ejus symbolum videatur esse hydria: & quòd sacris Ægyptiorum urnulis sive hydriis, teste Apuleio in ultimo Milesiarum, *ansa adhaeserit, quam contorto nodulo supersedebat aspis squameæ cervicis stricto tumore sublimis.* Quod inde esse putârim: quia Canopus aspide, ut modo diximus, enecatus fuit. Sed hunc Deum Menelai gubernatorem fuisse negat Aristides oratione de caulis Nili crescentis. Vbi postquam dixisset Hecataëum falso rumore nixum scribere, quòd Canopus Menelai fuerit Archinauclerus, statim subnectit: *Audivi in ipsa Canobi urbe ex Sacerdotis non infimæ conditionis, multis ante seculis, quam eò veniret Menelaus, locum hoc nomen habuisse. Nec tamen, aiebat, disertè ac totidem literis sic nomen id perscripsisse Ægyptios: sed sic, ut vicinum esset, & quasi alluderet. Ægyptium verò illud difficilium exarari: nostrâ autem linguâ significare Aureum solum.* Quid de hac Aristidis sententiâ censendum, quam fovit persuasus à sacerdote Ægyptio, ac eo tempore, quo sub M. Antonino Cæsare religio Christiana maxima per Ægyptum capiebat incrementa, ex iis satis dilucidè discimus, quæ maximus Vossius Theologiæ gentilis l. 1, c. 31, in eum locum annotavit. Ex eo autem, quod idem Aristides ex ore memorati sacerdotis dixit, Canobum significare *aureum solum*, facili negotio cognoscimus, cur stella

stella Canobus alio nomine dicatur *Terrestris*, & *Ponderosa*: quam, quia humillima, & circa terram appareat, sic appellari aliis videtur. Et de hac stella sic scribit R. Abrahamus Aben-Esra in suo *Perusch* in cap. 5 Amos: *Est propè polum australem stella quaedam magna & virtila, quæ lingua Ismaëlitarum vocatur Sahil; & sunt stellæ minores ipsi vicina, quæ cernuntur aliquando, si quis proficiatur versus Aequinotialem: at septentrionales non vident ullam ex iis. Propterea nominavit eas Sacra Scriptura Cadie-Theman, id est, penetratia vel interiora Austri.* Itaque videtur illa stella per totam Africam, Ægyptum, Arabiam, Syriam, Babyloniam; scilicet ubi poli Arctici altitudo non excedit gradum trigessimum nonum. Nec mirum, quòd Canopus in Taprobana Indici maris Insula conspici possit: ut testatur Plinius l. 6, c. 22. Sed redeamus ad ipsam navem. Argo, sive navis Argoa, vel Argiva, à nautis Argivis sic appellata, exstructa fertur consilio Palladis, ut ex Val. Flacco vidimus, ad Pelium montem, unde quoque *Pelias* dicta, in loco quodam Thessaliæ ab Iolco viginti stadiis distante; quem $\alpha\pi\omicron\tau\epsilon\tau\epsilon\pi\gamma\upsilon\sigma\delta\epsilon$, hoc est, à *compingendo*, scilicet quod navis ibi compacta esset, teste Strabone l. 9, *Pegasam*, vel *Pagasam*, uti ab hoc ipsam navem *Pegasæam*, imò ipsum Iasonem *Pegasæum* nuncuparunt. Consilium autem Palladis, unde & navis *Tritonia*, & *Tritonis* audit, hîc interpretor studium Architecti, qui asseres clavis validissimis compegit, licet Pelias tyrannus tenuissimis, ut eò citiùs periret, id fieri mandasset; quem admodum ex Demageto constat. Similiter Malum navis, indicio Palladis, è quercu Dodonea loquace casum interpretor: unde & ille Lycophroni $\lambda\acute{\alpha}\lambda\eta\tau\epsilon\omicron\varsigma\ \kappa\iota\sigma\sigma\alpha$, hoc est, *pica garrula*, quin & ipsa navis, quam alii totam ex ejusmodi arboribus fabrefactam ajunt, quò Argonautas in periculis consilio juvaret, imò præmoneret, teste Sophocle, *loquacula, fatidica*, & *futuri præfaga* vocatur. *Fatidicam ratem* dixit Valerius Flaccus Argonaut. l. 1:

*Prima demum magnis canimus freta pervia nautis,
Fatidicamque ratem.*

Et Claudianus *Tabulas loquaces* :

--- *Licet omnia vates*

*in majus celebrata ferant, ipsamque secundis
Argois trabibus jactent sudasse Minervam, &
arbore prælagâ tabulas animasse loquaces.*

Non defuerunt tamen, qui prodiderunt Glaucum Deum marinum, qui biduo comitatus sit navem, Argonautas præmonuisse, ac, ut Diis, quàm primum terram attigissent, sacra facerent, hortatum; imò Herculi suos labores, ac immortalitatem, uti & Dioscuris divinos honores, vaticinatum esse. Arborea autem silvæ Dodonææ juxta urbem Dodonam in Chaonia sita, ob insidentes quercubus columbas, sive, ut verior habet historia, mulieres fatidicas, aut divinatrices, quas Thesiali linguâ suâ *πελειάδας*, hoc est, *columbas*, vocârunt, loquaces fuisse, imò oracula consulentibus reddidisse finguntur. Quod itidem ob templum Jovis Dodonæi vetustissimo oraculo in eadem silva celebre factum suspicari potest.

Porro hanc navem oblongam fuisse, imò ejusmodi navium primam, qua Iason aulus sit ventorum minas contemnere, & ad longinquas regiones transfretare, prodidere Philostephanus, & Ovidius Tristium l. 3, eleg. 9.

*Nam rate, quæ curâ pugnacis facta Minervæ,
per non tentatas prima cucurrit aquas, &c.*

item Metamorph. l. 5 :

*Vellera cum Minyis nitido radiantia villo
per mare non notum primâ petiere carina.*

Vbi vocabulo *Minyis* intelligit Argonautas à Myntia Martis, teste Dionysio Thrace, sive, ut Aristodemus & alii volunt, Alei filio sic dictos. Sed Egéfias hoc tribuit Parrhalo, Ctesias Samiræ, Stephanus Semiramidi, Archemachus Ægeoni, alii Dauno, cum eum Ægyptus insequeretur: unde & navis nomen *Dawnias*.

Quin & utrinque triginta remigum sedes habuisse innuit Theocritus; qui eam in Hyla *τελευκωτά ζυγών Ἄγρω*

Agyōi vocavit. Archinaucerus erat Tiphys, qui, Seneca teste in Medea,

— ausus pandere vasto

carbasa ponto, legesque novas scribere ventis.

Vnde Ovidius de Arte amandi l. 1.

Tiphys in Amonia puppe magister erat.

Vbi Argo navim *Amoniam* vocat, quia in *Amonia*, quæ eadem ac *Theſſalia*, ædificabatur. Item in Epistolis :

Quid mihi cum Minyis, quid cum Tritonide pinu ?

Quid tibi cum patria, navita Typhi, mea ?

& Virgilius Eclog. 4 :

Alter erit tum Tiphys ; & altera, quæ vehat, Argo, delectos Heroas.

Sed princeps Heroum, qui in Argonavi Iolco, regiâ Theſſaliæ ſede, Cholchos profecti dicuntur, erat Iason *Æſonis* Cretheo *Æolide*, & Thyrrō Salmonci ex Alcicide filiâ prognati, atque hinc fratris Pelia Theſſaliæ regis filius : cujus matrem Herodotus nominat Polymedam, ubi alii Polyphemam legunt, filiam Autolyçi ; Pherecydes Alcimedem Phylaco prognatam ; Andron Theogneten Laodici filiam ; Steſichorus Eteoclimenen ; Demetrius Scephius Rhæo, vel, ut alii legunt, Rhio ; quæ nomina ſerè omnia *conſilium* ſignificant. Is autem Cretheus, cui quoque Neptuni nomen indiderunt, fuerat *Æoli* Iove prognati filius, ac frater Salmonci : cujus filiam Thyrrō apud ſe educatam, cum compreſſiſſet, ex ea Peliam & Neleum geminos, ac poſtea quoque, ubi Iolcum condidiſſet, *Æſonem*, Amithaonem, ac Pheretem ſuſcepit. Ex his major natu Pelias, ubi Patri Cretheo ſucceſſerat, ac Iolci imperaret, reſponſum tulit ab oraculo, *ſe a quopiam ex Æoli poſteris interentum iri*. Ut igitur omnes *Æolidæ* è medio tollerentur, Pelias in animum induxit etiam Iasonem fratris *Æſonis* filium, ſcilicet ab *Æolo* oriundum, adhuc infantem occidere. Verùm Iasonis propinqui enim in arca clauſum tanquam mortuum noctu extrulerunt, ac in Chironis antrum portarunt : qui

eum non solum educavit, sed etiam in medicina, hoc est, ut ego censeo, in arte medendi morbos potius animi, quam corporis instruxit: unde & postea nomen Iasonis, qui antea Diomedes dicebatur, nempe ab *ἰατρῆς*, id est, *sanatio, medela*, obtinuisse videtur. Cum adolevisset Iason, antrum illud pariter ac disciplinam Chironis reliquit, & aratorem se præbuit apud fluvium Anaurum; ut proditum Apollonio in Argonauticis. Interea Pelia adhuc aliud oraculi responsum obtigit: nempe *ut sibi caveret ab illo, quem altero pede nudo vidisset.* Et postea Neptuno sacra instituens, cum ad ea sacrificia omnes sibi sanguine junctos convocasset, inter eos quoque adventantem vidit Iasonem; qui trahendo Anauro fluvio alterum calceum in limo amiserat; atque sic à Pelia pede altero denudato visus, & interrogatus, *quid facturus sit, si quando responsum tulisset, se à quopiam occisum iri*, ex Iunonis consilio retulit: *Illum ad recuperandum aureum vellus mitterem.*

Illud autem Aureum vellus à Mythologis dicitur fuisse pellis aurea illius Arietis, quem Phrixum in Colchidem portasse supra vidimus ad Signum Arietis. Quamquam Plutarchus censuerit non vellus aureum fuisse; sed venas auri metallicas: & alii, lapidem Phosphorum, quemadmodum Chymici vocant; sive, ut mavult Suidas, Librum aureum ex arietum pellibus contextum de transmutatione corporum Chymicorum, & aurificandi ratione. Sanè Iustinus l. 42, ubi expeditionem Iasonis describit, fabulæ hujus de aureo vellere originem ex eo deducit, quod Colchi aurum è fluminibus asseribus perforatis, ac lanosis pellibus excerpserint. Et Dercylus putavit Argonautas non aliâ re inductos Colchos navigasse, quam ut Scytharum opulentiam diriperent. Quæ nulla alia fuisse existimatur, quam aurum illud, quod non procul à Caucaſo monte quidam torrentes ferebant, ac perforatis tabulis & lanosis pellibus Scythis excipere mos fuit; ut Straboni traditum l. 2. Colchi enim ex Ægyptorum Colonia non procul ab Abasgis sive Massage-

tis juxta Phasin fluvium in parte Asiæ habitantes, etiam Scythæ dicebantur; uti & Asiani, Leuco-Syri, ac, teste Isacio, Lazi. Atque hæc Scythia, cujus partem Colchi incolebant, ab illa Europæ Maotidi & Tanai finitima longè diversa est.

Itaque Pelias ipsum Iasonem, juxta responsum ejus, mandavit ad recuperandum Aureum vellus, hac imprimis intentione, ut eâ occasione interficeretur, ac, uti valdè timebat, se ex responso oraculi interfecto, filio Acasto regnum præripere non posset. Alii tamen, inter quos est Hecataeus, commemorant Iasonem ipsum ingenti magnatum Thesaliæ catervâ stipatum regem adisse; ac majorum suorum regnum repetens, à Pelia responsum tulisse; se illi redditurum regnum, si priùs in Colchidem abiret, Phrixique animam ter, ut legitimum esset, advocaret, ac vellus aureum recuperaret. Imò his expeditis, se senioreni illi juveni regni onus concessurum.

Atque sic hisce legibus acceptis, vel suâ sponte, ac gloriæ desiderio, ut Diodoro placuit l. 4, incitatus Iason, cum comitibus suis, quos ex primoribus vicinarum regionum huic expeditioni participes fieri cupientibus elegerat, navem illam invisâ ante hac, ac inauditæ magnitudinis conscendit, & quo tempore Pleiades ortu suo matutino veris adventum annunciare solent, à littore solvit. Numerus verò Heroum, qui cum Iasone in Colchidem profecti sunt, valdè varius ac incertus est. Quidam enim numerant quinquaginta duos, alii quinquaginta sex; & huic numero alii addunt, alii demunt. Tamen de numero Varum, quos secum habuerunt, certò constat tres fuisse: nempe *Mopsium* Ampycis filium, qui in reditu juxta Corcyram mortuus est, *Idmonem* Abantis, & *Amphiarauum* Oilei.

Omnium verò nomina, quæ à Sophocle in actu Lemniadibus inscripto, & Æschylo in Ciberis recensentur, sunt hæc: *Acastus*, *Admetus*, *Æthalides*, *Amphidamas*, *Amphion*, *Ancæus* Neptuno prognatus, *Argæus*,

Argæus, Argus, Asterion, Asterius, Augias Sulis filius, *Bianus, Butes, Calais*, Phrenetici Boreæ five Septentrionis filius, de quo Propertius l. 2 :

*Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles ;
hunc super & Zethes, hunc super & Calais.*

Porro *Calais, Cambus, Castor*, de quo egimus in Signo Geminorum, *Cepheus, Clitius, Coronus, Echion, Erginus, Eribores, Erydamas, Eurition, Euritus, Hercules Thebanus*, de quo vidimus in suo Signo, *Hylas* Herculis hujus, teste Anticlida l. 2 Rer. Deliacar. filius, vel, ut aliis magis placet, catamitus ; qui ab Argonautis antequàm Colchos ventum erat, aquatum missus, non reversus est : *Iason* ipse expeditionis princeps, *Idas, Idmon, Iphiclus Æsonis filius, Iphiclus Testiades, Iphitus Eurito prognatus, Iphitus Phocensis, Laocoon, Leodocus, Lynceus, Meleager, Mopsus vates, Nauplias vel Nauplius, Odous, Oenides, Oileus, Orpheus, Palæmonius, Peleus, Phaleus, Pollux modo dicti Castoris frater, Polyphemus, Tenaræus, Talans, Telamon, Tiphys Archinaucerus, Zetes Boreæ filius.*

Sed Herodotus & Herculem, & alios quosdam Heroas exemit ex Argonautarum numero. Et Dionysius Mitylenæus inficiatur Herculem in Colchidem suscepisse navigationem, imò negat illum opem tulisse Iasoni in iis, quæ tractavit cum Medea. Plerique tamen affirmant illum expeditionem Colchicam unà suscepisse ; sed postea, cum Hylam aquatum à se missum, ac diutiùs emanentem requirens, in Cium usque excurrisset, ab Argonautis inibi relictum fuisse. Hylam enim Thiodamantis filium, patre Herculem armatâ Driopensium manu incessente trucidato, in servitutem, Pherecyde l. 3 teste, rapuit, ac in summis deliciis habuit. Hesiodus verò in Ceycis nuptiis prodidit, Herculem ipsum aquatum exiisse in Magnesium juxta Aphetas : quæ sic dictæ videntur, quòd ibi relictus sit. Imò alii scribunt illum ab Argonautis, ubi primum in Mysiam venerint, quòd suum fregisset remum, secessisse, ut sibi alium in proxima silva compararet. Atque

Atque ibi relictum tradunt quidam à fociis, ob Hylæ casum; alii ob imperitiam remigandi, ne omnes remos frangeret; sive etiam ob ejus ingluviem & voracitatem, ne universam navis annonam brevi absumeret; sive propter pondus, cum navis inflecteretur, ubi ille constitisset, imò ferè demergeretur; sive potius propter invidiam, ne cæterorum virtus per præstantiam virtutis Herculeæ obnubilaretur, aut prorsus deleteretur. Sed Ephorus l. 5 prodidit Herculem spontè mansisse in Lydorum regione Omphales causâ.

Præter hos modò nominatos Argonautas alii adhuc plures nominant: ut *Actotidem, Actorionem, Esculapium*, de quo diximus supra in Signo Ophiuchi; *Alaum, Amphiarum* vatem, *Amphystecum, Autolycum, Buphagum, Ceneum, Deileonem, Deucalionem*, de quo paucis egimus in Signo Columbæ, *Esphemum, Iphim, Iphidamantem, Mænetium, Nestorem, Philoctetem, Phliantem, Phlogium, Theseum, Tideum*. Videatur & Valer. Flaccus, qui multos seriatim enumerat. Omnium autem præstantissimus fuisse videtur *Iason*; quippe quem Xenophon l. 6 de rebus Græcis, his verbis commendat: *Cantus adeò dux est, ut, cum fallere hostes, aut arrevertere, aut vi adoriri instituit, hand unquam ferè frustratur.* Noctu ac die juxta paratus, ne tum quidem, cum convivium agitat, otiosus. Nec antea conquiescit, quam eò, quò tendit, pervenerit, quamque effecerit, quæ ex usu sunt. Ad eundem modum & milites assuefacit, quibus & prolixè indulget, ubi facinus aliquod egregium fecerunt, estque persuasum omnibus, qui apud eum stipendia merent, voluptatem atque otium labore parari. Ipse omnium, quos novi, parcissime voluptatibus fruitur: quare nec hæc morantur, quò minus rectè res gerat.

Atque sic hiscè stipatus Heroibus *Iason* navigationem suam aggressus est. Et præternavigatis, visisque multis regionibus, cum ad Syrtem Libyæ applicuisset, templum condidit: quod Herculi postea consecratur, quia in certaminibus ab Argonautis ibi celebratis, victor extiterat. Ab eo loco, cum ob Syrtium multi-

tudinem

tudinem navigare non possent, Argonavim super humeros duodecim dierum itinere per Libyæ desertum hajulâsse dicuntur: ut traditum in Argonautic. Apollonio, qui res ab Argonautis in itinere gestas, ac omnes eorum labores diligenter annotavit. Vbi rursus invento mari ad navigandum apto, naveque dejectâ, navigationem suam continuârunt: atque sic, superatis tot difficultatibus, quæ illis utpote navigandi imperitis, ferè insuperabiles videbantur, tandem Colchis incolumes appulerunt.

Huc delatus Iason, & à Phrixi filiis perbenignè acceptus, cum illis protinus ad Regem Colchorum Æetam tendebat suæ legationis causam explicaturus. Hic Iasonem sociatis primis sermonibus comiter appellare visus, at postea, cum ille Aureum vellus nomine Pelia, cujus id antea fuisse dicebat, sed dolo ei surreptum, repeteret, indignabundus respondisse fertur; *se petitioni ejus tum demum concessurum, cum tauros suos æripedes, ignem naribus efflantes domuisset, ac draconis ejus Velleris custodis dentes adamantino usus aratro seminâisset, nascentesque ex illis homines armatos trucidâisset.* Sed hos dentes alii ipsi Æetæ tribuunt à Minerva, hoc est, prudentia donatos, æquè ac olim Cadmo Thebano. Quippe cauto, ac prudenti consilio inductus, Aureum vellus, sive thesaurum suum custodibus pervigilibus, ac armatis, veluti dentibus alios subinde gignentibus, undique versum sepserat. Et per *Tauros æripedes ignem naribus spirantes, imò ipsum Draconem insomnem, ac dentibus armatum,* nihil aliud intelligi posse censeo, quàm custodias illas è *Taurica* regione accitas, ac pilatas, ferreâque armaturâ indutas. Nam Æeta, postquam ex oraculo intellexerat, *sibi tunc esse perendum, cum advena quidam Aureum vellus abstulisset,* militibus Tauris, quos ex *Taurica* regione accerierat, utpote ferocissimis, ac truculentissimis, illud in custodiam tradidisse fertur. Sanè Tauros illos, non boves ignivomos, sed homines sævos in *Taurica* natos fuisse, ex eo quoque liquet, quòd Medea Æetæ filia, cum noctu

noctu ad portam clausam venisset, custodias illas alloquens, idiomate Taurico usa dicatur.

Medea autem, cujus, uti & patris *Ætæ*, gesta aliquantisper attigimus in Signo Arietis & Eridani, cum patris nimiam crudelitatem in peregrinos non solum detestaretur, sed horum etiam salutis valde studiosa esset, mandato paterno in custodiam tradita, verum paulo ante adventum Iasonis inde elapsa, in Sacrum Solis locum ad mare confugerat. Atque hinc egressa, accedentibus Argonautis ingentia illa pericula, quæ exteris Aureum vellus petentibus proponerentur, pariter ac patris crudelitatem, qui omnes hospites per insidias mactare soleret, aperuit; imò non solum aperuit, sed etiam superare docuit. Quippe Iasonis amore capta, & ejus datà sibi fide matrimoniali jam securior, ac ardentior reddita, consilio illi, pariter ac magicis artibus, quibus, æquè ac soror Circe, à matre Hecate, teste Apollonio l. 3, imbuta erat, suppetias tulit. Ac primò quidem Iasoni unguentum dedit, ut eo unctus, ignem taurorum illuderet. Deinde illum instruxit, ne adverso vento araret, qui flammaram vim in ipsum aratorem propellere posset: neque inciperet sulcum more arantium ab eodem fine, sed tolleret aratrum. Sic *μυθολογικῶς* ea narratur historia. Sed Plutarchus censet Argonautas, quòd Herculem ex invidià parvi fecerint, coactos fuisse supplices fieri mulierculæ, ut ejus auxilio Aurei velleris possessores evaderent. Quidam quoque addunt, Medeam ipsam, Dracone per pharmaca quædam sopito, Aureum vellus noctu ex luco Martis rapuisse, ac ad navem detulisse; ut Dionysius Milesius refert. Et Antimachus memorat Argon. l. 3, Iasonem unà cum Medea in illud nemus consecratum clam contendisse. Alii addunt, Medeam sermone Taurico allocutum fuisse custodes; qui portam illi, tanquam regis filiæ, statim aperuerint. Tum irrupisse Argonautas strictis gladiis, ac trucidatis multis barbaris, cæteris in fugam versis, pellem abstulisse.

Posthæc Æeta collectâ magnâ suorum manu cum Argonautis adhuc in littore morantibus, ut ex Dionysio Milesio constat, conflixisse fertur. Vbi multi vulnerati, Absyrtus, de quo vidimus in Signo Eridani, captus, Iphithus cæsus, ac ipsè rex, quod alii tamen negant, occubuerit. Argonautas verò, cum illam tantam impetuosam armatorum multitudinem amplius sustinere haud potuerint, navem repetiisse, ac raptâ Medeâ, pelleque aureâ, fugam noctu cæpisse. Quamquam nonnulli dicant, Colchos virtute Argonautarum penitus in fugam versos; unde regem irâ commotum, convocatis noctu regni senatoribus, consilium cæpisse de comburenda noctu navi, & Argonautis trucidandis. Sed Medeam, cum id cognovisset, eâdem nocte fugisse ad Argonautas, illisque consilium paternum indicâsse. Imò alii tradunt, Æetam post superata Aurei velleris pericula, Argonautas omnes ad opiparè paratum convivium invitâsse, eâ intentione, ut eos mensæ accumbentes conficeret. Tum verò Medeam, partim consilii commotam, partim amore Iasonis affectam, Argonautis & hoc ante aperuisse, quàm ad convivium venerant: atque sic illos arreptâ secum Medeâ insidiarum indice, aufugisse. Sed consilium hoc de arripienda fuga Idmon Poëta Græcus, Venerem Iasoni suggestisse scribit: Sic quoque eandem Æetæ excitatâ libidinem cum uxore Eurylyte eâdem nocte: qua consilium de comburenda navi erat explicandum: congregandi, ut Iason eò tutiùs aufugere potuerit: testatur Dionysius in Argonauticis. Similiter & Veneri, quòd Iason Medeam duxerit, attribuit versus ille statuæ Iasonis & Medeæ inscriptus, apud Pausaniam in Eliacis:

Μήδειαν Ἰάσον γαμέει· κέλευται δ' Ἀφροδίτῃ.

Medeam ducit Iason: Venus aurea mandat.

Et Iasonem ab ipso Æeta Medeam in matrimonium accepisse, remque cum illa in Colchide habuisse, scribit Timonax Rer. Sicul. l. 1. Vnde & in ea regione horti quidam ostendebantur, Iasonii dicti, quòd Iason

Iason eo in loco primùm è nave egressus sit; ac in iis disci, & gymnasia, cum thalamo Medeæ, in quo Iasoni data dicebatur nuptui. Sed alii scribunt nuptias has Corcyræ, quæ tunc temporis *Drepanum* vocabatur, in reditu celebratas fuisse; ipsamque Areten reginam, Alcinoi Phæaciæ regis uxorem, Iasoni Medeam iunxisse, ac sponsæ duodecim pedisequas tradidisse. Hoc quoque testatur Timæus Rer. Italic. l. 2: ubi inter alia narrat Medeam post nuptias, Apollini fanum Corcyræ proximum, cum duabus aris, alterâ Nympharum, altera Nereidum, in perpetuam nuptiarum illarum memoriam, haud procul à mari extruxisse, ac in eo fano primùm sacrificasse: imo addit, annua in illo sacello sacrificia ad suam usque ætatem celebrari consuevisse.

Colchis enim Argonautas, jussu regis, huc usque insequentibus, Iason cum Medea ad memoratum Alcinoi confugere cogebatur. Qui non tantùm Colchis Medeam repetentibus respondit, se illam traditurum, si adhuc virgo esset, si verò Iasonis uxorem esse intellexerit, tum minimè impediturum, ut uxor maritum jure sequatur: sed etiam effecit, ut illâ ipsâ nocte solennitas nuptiarum celebraretur. Atque sic Colchi illi, cum vererentur te infectâ ad Æetam reverti, decreverunt partim juxta Ceraunia, partim in sinu Illyrico, partim in insulis, quæ Absyrtides dicebantur, sedes ac mansiones suas eligere. Iason verò post tot tantosque labores exantlatos tandem in patriam incolumis rediit: unde ante duos menses, quod vix crediderim, nisi menses eorum, qui hoc tradiderunt, longius spatium expleverint, quàm nostri, solvisse dicitur.

Sed paullò ante reditum, rumore Iolci exorto, quòd omnes Argonautæ periissent, Pelias arreptâ opportunitate, omnes, qui ad regnum aspirare poterant, obruncasse fertur; imò ipsum fratrem Ælonem taurinum sanguinem inter sacrificia bibere coëgisse. Quae de causa Iason, ubi noctu in sinum Thessaliæ Iolco vicinum applicuerat, ac omnia ea per exploratores cognoverat,

noverat, consilium auxiliumque optimatum, ac Argonautarum clam expetivit. Vbi propositis variis sententiis, cum non appareret à quinquaginta & tribus saltem heroibus, tot enim vulgò numerantur qui re-
duces erant, urbem adedò populosam & amplam capi posse; Medea ultionem per insidias, ac occulta phar-
maca tutiorem sibi poposcit.

Atque sic confecit idolum Dianæ omnis generis pharmacis repletum; suosque crines ter inungens, canos reddidit, faciem quoque ac corpus rugosum; ut omnibus propè filicernium edentulum videretur. Hoc habitu, cum Dea illa, summo mane irrupit in urbem tanquam numine afflata, populumque ad novum spectaculum convolantem impulit, ut Deam urbi, & regi propitiam ex Hyperboreis adventantem reverenter exciperent. Post hæc in regium tendebat palatium: ubi ab omnibus cum maxima reverentia, pariter ac in civitate, excepta, Pelia, ac filiis ejus egregiè imposuit, dum persuasit se à Dea missam, ut regem senescentem juventuti restitueret, imò multa alia felicitatem, & pietatem ejus spectantia largiretur. Quin &, ut fidem dictis suis eo magis adhiberent, finxit quædam simulachra, quibus appareret Diana ex Hyperboreis per aëra draconibus vecta, se in Pelia recipere domicilium. Ac hoc invento, cum supra mortalium captum videretur, effecit, ut Pelias omninò credens felicitatem à Dea sibi datum iri, jussit omnia exequi, quæcumque illa diceret, ac filiis quidem solis, cum minimè conveniret, ut munera Deorum regi per manus serviles exhiberentur.

Sed cum Peliâ jam dormiente, verba Medæ dicens, ut corpus eius in lebete coquerent, à filiis regiis ægrè admitterentur, additum est experimentum arietis in agnum eadem arte conversi. Is enim membratim discerptus, & coctus cum quibusdam herbis, revixit, ac balare & saltare, tanquam juvenulus, præ gaudio visus est. His itaque perceptis, virgines regiae ad credulitatem inductæ, ac ad preces paternas jam ex-
surdatæ

furdatae solâ Alcesti exceptâ, regem in frustra dissecuerunt. Tum Medea, prius quam coqueretur, sacra quaedam Dianæ, sive Lunæ facienda esse dixit; iussitque, ut filiae cum accensis lampadibus in palatii tectum ascenderent, ubi ipsa Colchico idiomate preces quasdam ad Lunam fufura sit. Lampadum autem ea incensio super regiam signum erat Argonautis, prout conventum, rei jam peractæ. Itaque illi cæsum esse regem rati, protinus accurrebant, strictisque gladiis urbem ingressi, regias custodias sibi resistentes prostraverunt. Filias verò regias, quæ ad coquendum patrem jam descenderant, cum neque cognitam fraudem ulcisci, neque regiam armatis jam plenam defendere valerent, admodum humaniter excepit Iason; dixitque se scire illas à parricidio esse immunes, cum spe felicitatis patrem confecissent. Quin & easdem primariis regni proceribus, nempe Andræmoni Amphinonem, Admeto Alcestim, Theffalo regi Cariæ Phocensium Evadnen, in matrimonium dedit: ac fratri Acasto Peliae filio regnum paternum concessit.

Verùm alii, inter quos est Polycrates Samius, tradiderunt Medeam simulato Iasonis odio, quasi ab eo sperneretur, confugisse ad Peliae filias; idque eo confilio factum, ut & eadem propinquorum Iasonis vindicaret, & ipsi Iasoni viam ad regnum aperiret. Et filias, quæ patrem ab illis persuasum, ac disiectum coquendo iuventuti restituere voluissent, nominant Asteropeam, & Autonoën. Qua de re Ovidius in Medea inter alia sic scribit:

*Quid referam Pelio natas pietate nocentes,
cæsaque virgine à membra paterna manu?*

Post hæc Iason in Isthmum profectus, peractis inibi solennibus sacris, Argonavem Neptuno consecrâsse dicitur: quamquam alii maluerint Palladi: quæ postea seandem, cum tot Deos servasset, inter sidera collocârit. Collocata autem inibi conspicitur verso ordine, ita ut, prorâ latente, à puppi, atque adeo aplustri ipso oriatur: cujus summitas *χρυσονος* dicta, ab

anferis rostro, uti visitur in numismatis Romanis; ne intelligas τὸ ἔμβολον τῆς πρῶτης. Vnde Cicero Arataa vertens:

*At canis ad caudam serpens praelabitur Argo,
conversam præ se portans cum lumine puppim;
non alie navces ut in alto pandere proras
anie solent, rostro Neptunia prata secantes:
sed conversa retro caeli semper loca portat.*

*Sicut, cum ceptant tutos contingere portus,
obvertunt navem magno cum pondere nautæ,
adversamque trahunt optata ad litora puppim:
sic conversa vetus super æthera vertitur Argo,
atque usque à prora ad cœlum, sine lumine, malum,
à malo ad puppim, cum lumine, clara videtur.*

Hoc Græcis dicitur πρὸς μὲν καὶ ἑσπέρῃ, Latinis remos inhibere; quod fit, quando nautæ mutato situ in puppim navem averfam impellunt, non, ut antea, in proram; ut Ios. Scaliger inquit. Hinc Lucanus l. 3:

— *At alie mutato remige puppes
victores vexere suos.*

& Silius l. 2:

Converso Tyrios petierunt remige patres.

Quod autem Manilius Astron. l. 5, scribit, *Arietem in coelo Argonavi vicinum esse*, ac navem Ægyptiis oriri in quarta Arietis parte, pro quo Firmicus, qui tamen Manilium videtur exscripsisse, in decima posuit; id arguit imperitiam τῆς ἀστρονομίας, pariter ac utriusque in Astrologia negligentiam. Verba ejus sunt hæc:

*Vir gregis, & Ponti vector, cui parte relicta
nomen onusque dedit, nec pelle immunis ab ipsa:
Colchidis & magicas artes qui vertere Iolcho
Medeam jussit, movitque venena per orbem,
nunc quoque vicinam puppim, ceu naviget, Argo
à dextri lateris ducit regione per astra.*

*Sed cum prima suos puppis consurgit in ignes,
quattuor in partes cum Corniger extulit ora,
illo quisquis erit terris oriente creatus,
vector erit puppis, &c.*

Hic unà innuit, Medeam mutâsse Colchon Iolcho, propter Aureum vellus ejus auxilio ablatum; ac portâsse magicas artes in Theſſaliam: at non herbas; ut videre eſt ex Lucani l. 6:

--- *Et terris hospita Colchis
legit in Aemoniis, quas non advexerat, herbas.*

Hinc & Colchos, & Iolchos urbes magicis artibus claræ. Quippe Medea Iolchi non tantum Aſonem Iasonis patrem, ut ex Poëta Græco, qui Reditus composuit, constat; sed & ipsum Iasonem jam senescen- tem iis artibus, Pherecyde, Simonide, & Lycophro- ne testibus, juventuti restituisse dicitur. Quod à qui- busdam interpretatur, Medeam etiam senes in sui a- morem artificiosè attraxisse, atque ira effecisse, ut tanquam juvenes imprudentes ac impudentes evaserint: unde & nomen *Medeæ* acceperit. Quò respexisse vi- detur Diphilus, cum scribit:

--- *Medea vocata est
illa, veneficii quòd fraudes reperit omnes.*

Quamquam aliis videatur hoc nomen esse à *μηδός*, hoc est, *consilium*: quòd ejus consilio Iason omnia pericula superâſſet; ut ipsa Medea testatur apud Euripidem:

*Servatus es per Me, velut sciunt, ratem
quicunque conscenderunt tecum Argoam: ubi
Tauris jubebaris jugum spirantibus
ignem imposuisse: seminare Et horridi
dentes Draconis Vellus illud aureum
servantis, insomniſque; qui circumdat id
spiris. Ego occidi: Tibi lucem dedi
illam salubrem* ----

Hinc quoque mater *Medeæ* dicta videtur *Idyia*, quasi *εἰδύια*, hoc est, *intelligens, sciens*: quia intelli- gentia sive scientia consilii mater est.

Sed Staphylus ac alii scribunt Iasonem *Medeæ* per- fidia perisse. Hanc enim illi, nescio quo pacto per- suâſſe, ut sub puppe Argonavis dormiret; quam ea sciverit brevi solutum iri: tum nave super Iasonem de- lapsâ, illum occisum esse. Quidam tamen memorant

Iasonem, impatientiâ doloris propter crematam Glau-
cam cum Creontis regia, sibi ipsi manus intulisse.

Iason enim in Creontis Corinthiorum regis gratiam
admissus, non tantum eam Corinthi auctoritatem
est consecutus, ut unâ rempublicam gubernârit, quo-
ad vixit; sed etiam ejus filiam Glauca, quæ aliis
Creusa dicitur, in matrimonium accepit, Medeâ re-
pudiatâ. Quæ graviter id ferens, Glauca cum
Creonte, accenso palatio regio, combussit; imò pro-
prios filios Mormorum, sive, ut alii scribunt, Me-
rimnum, & Pheretem, quos ex Iasone, æquè ac Thef-
salum, & Alcimenen, susceperat, jugulavit, vel, ut
quibusdam traditum, discerpit; quò patrem, quem
aliter ulcisci non posset, eo saltem dolore afficeret.
Quamvis alii scripserint, Mormorum & Pheretem,
quòd dona illa, quibus incensa sit regia, à matre missi,
ad novam nuptam pertulerint, à Corinthiis lapidibus
cæsos fuisse: quorum sepulchrum apud Odeum ostendi
memorat Pausanias in Corinthiacis.

Ea autem dona fuisse feruntur, vel peplum venenis
infectum à Medea; quem induens Glauca valido i-
gne subitò correpta, licet ad ardorem extinguendum
in fontem ab eo casu *Glauce* postea dictum, sese conje-
cerit, nihilominus conflagravit; ut traditum Apollo-
nio Biblioth. l. 1: vel scrinium aliquod peregrinum
incluso igne inextinguibili; qui, aperto scrinio, tantâ
violentiâ evolârit, ut totum palatium consumserit;
quemadmodum testatur Dialochus in Cyzici everfione.
Imò alii putârunt fuisse vestem, & coronam auream
naphtâ, quæ à quibusdam *πετέλαιον*, item *Μεδείας*
έλαιον, Suida teste, dicitur, perunctas: quibus ignis
flammam, sive solis calorem sentientibus, igne attra-
cto ac concepto, Creon ac filia ejus, cum universâ
regia, conflagraverint. Et Plutarchus scripsit in Ale-
xandro, pharmacum illud, quo pallium, coronamque
Medea perunxerit, præparatum fuisse ex bitumine quo-
dam tenuissimo, quod magnâ copiâ nascatur apud Ba-
bylonios in Echarancis; ac ejus sit naturæ, ut igne
attracto

attracto medium aërem inflammet, & omnia, quæ vicina sint, absque ullo remedio comburat. De quo videatur & Plinius l. 2, c. 108; item Dioscorides l. 1, c. 102, ac Strabo l. 16.

Hoc verò Pharmacum, quia inventricem agnoscit Medeam, jure vocatur Græcis *Μεδείας έλαιον*, id est, *oleum* sive *unguentum Medeæ*, juxta Suidam; item *Ignis Medeæ*, *Μεδείης Κολχηίδος πυρ*, juxta Nicandrum in *Alexipharmacis*; ubi sic inquit:

*Quod si Medeæ fumantur Cholchidis ignis
pocula ephemeria, è labris pruritus in ossa
cum sudore fluit, nullà medicabilis arte.*

Pocula ephemerica dixit; quia pharmacum hoc, quo Medea non solum vestes, aliasque res inungere, sed etiam pocula miscere, iisque sic vim ignis occultam includere solebat, à quibusdam *Ephemerion* nuncupatur. Et Demetrius Scepsius nomenclaturæ hujus rationem reddit: nempe quòd herbæ illæ, è quibus pharmacum hoc componitur, manè juxta Tanaim fluvium propululent, circa meridiem in summo vigore conspiciantur, vesperi verò arescant. Alii aliam causam proferrunt; scilicet quòd illi, qui hoc pharmaco usi sint, diutius, quàm unicum diem, vivere nequeant. Ejus antidotum tamen, sive *αλεξιφάρμακον* invenit Diphilus Siphnius: nempe lac bubulum, in quo folia quercus macuerint, haustum; aliaque ejusmodi, quæ Nicandri enarrator recensuit. Sed plura diximus de Medeâ in Tauro, Corona septentrionali, Hercule, Eridano, aliisque Signis: quæ vide; ut & Senecam *Tragediographum*, Æschylum in *Bacchi* nutricibus, aliosque, quos hîc adduximus, auctores.

Cæterùm præter Aureum vellus, quod Iason in patriam reversus, Diis dicasse, aliis Pelix regi obtulisse dicitur, etiam Avis Græcis ante ignota, quam à Phaside Colchidis fluvio *Phasianum*, sive *Phasidis avem* appellarunt, ex Cholchide in Græciam portata est. Vnde Martialis Epigram. l. 11, de ave hac loquens:

Argoâ primivm sum deportata carinâ.

Ante mihi notum nil, nisi Phasis, erat.

Et in hanc avem Ityn filium Terei regis Thracum, ut in Signo Geminorum quoque vidimus, conversum, cum patri Tereo à Progne matre in epulum appositus fuisset, fabulatur Ovidius l. 6 Metamorphoseos. Plura de hoc vide apud Aldrovandum l. 13 Ornithol. cap. 5.

Atque hæc est succincta descriptio Argonavis: qua Iason vectus tanta edidit facinora, ut multis in locis divinos meruerit honores, imprimis autem Abderæ Thraciæ in Tejorum urbe maritima, Protagoræ ac Democriti patriâ: ubi Parmenio illi templum condidit magnifico opere & excisis lapidibus exstructum. Et ob eam causam navis ipsa à gentilibus in coelum, ut diximus, collocata fuit. Quamquam Christiani postmodum eam in *Arcam Noë* mutârint, quod ille in ejusmodi arca concamerata tempore diluvii generalis cum suis sit conservatus: ut legere est Genes. c. 6, 7, 8; item apud Nicephorum Hist. Ecclesiast. l. 19. Imò alii sub hac nave intelligere maluerunt Ecclesiam militantem: in cujus recordationem primi Christiani Navem etiam in annulo sculptam, ut commune symbolum, gestare jubebantur. Sic enim præcipit Clemens Alexandrinus Prædag. l. 3: *Ἄι δὲ σφραγίδες ἡμῶν ἔσονται πελειᾶς, ἢ ναῦς ἑρανοδρόμος, ἢ λύρα μουσική καὶ ἀλιεύωντος Ἀποστόλου μεμνήσεται.* *Signa sive insignia vestra sive Columba, sive Navis caelestis cursu in caelum tendens, sive Lyra Musica, in recordationem Apostoli Piscatoris.*

XX. CRUX; das Kreuz / der Kreuzgalgen / das Kreuzgestirn:

Arbor infelix; Signum triumum, Nota Trinitatis; Sceptrum Iesu Christi, Signum filii hominis; Græcè σταυρός Crux, τὸ σημεῖον τῆς παρθένου τῆ χειρῶν, ἢ τῆς συντελείας τῆ αἰῶνος, hoc est,

est, *signum adventus Filii hominis*; & *consummationis seculi*, Matth. c. 24, v. 3; vel τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, *Signum filii hominis*, ibid. v. 30: Ebraicè כּוֹכַב: Hispanis *el Cruzero*; Italis *Croce*; Gallis *Croix*. Continet quatuor stellas: & apparet Australioribus in Meridiano circa finem Aprilis.

Recentiores quidam ex quatuor illis stellis, quæ Ptolemæo pedes Centauri constituunt, peculiare signum, nempe *Crucis*, formare solent. Sed in nostro Globo inditum est id nomen quatuor aliis stellis; nempe his, quæ à polo meridionali 30 gradus distare, ac positu suo *Crucis* formam repræsentare videntur. Et de hoc Signo apud Ioseph. de Aosta Hispanum in Historia Indiarum naturali sive morali hæc habes: *Verum est*, inquit, *quod Cruzero, ibi (versus meridiem) pulchri & admirabilis aspectus est. Cruzero autem appello 4 notabiles stellas, quæ invicem Crucis formam habent, magnâ æqualitate & proportione sic collocatæ. Ignari credunt, quod Cruzero sit polus Meridiei, cum videant nautas elevationem poli à Cruzero sumere, ut versus Boream sit. Verum decipiuntur. Ratio, ob quam nautæ hoc faciunt, est, quod illâ in parte nulla fixa est, quæ sic monstret polum, ut stella septentrionalis polaris. Vnde sumunt altitudinem poli à stella, quæ est in pede, sive infima parte Cruzero: quæ distat à vero & fixo polo 30 gradus; sicut stella polaris Boreæ à polo suo distat tres gradus, & paullo plus, &c.*

Indidit autem huic constellationi nomen *Crucis Christianorum*, sive illi fuerint Hispani, sive Lusitani versus Meridiem navigantes, laudabilis pietas, ut hoc signo, tanquam hieroglyphico nostræ redemptionis, conspecto, nobis semper in memoria versetur ipse Redemptor, Aries ille noster, ac Dux vitæ; qui pro nobis in cruce pendens, seipsum Patri suo in holocaustum obtulit. Cujus typus ac symbolum erat Aries ille in virgulto Sabech pendens, ac pro Isaaco sacri-

ficatus : de quo vidimus in Arietis Signo. *Sabeck* verò, uti Septuaginta Seniores ediderunt, interpretatur *Remissio*; quia Crucis, ceu veræ remissionis virgulti, typus erat. Et sicut primis Ecclesiæ Christianæ temporibus in annulis, imò in cute, aut ipsâ carne inustum crucis signum, in perpetuam Christi crucifixi memoriam, portabant; ut Procopius ad illud Esâ. c. 44, v. 5, *Iste dicet, Dominum sum*, satis eruditè annoravit: ita & ejusmodi signum, stellis ipsis formam ejus jam ante constituentibus, in ipso cœlo Mathematicis suspensum videbatur, ad indigitandum *magnæ Unitatis*, hoc est, *Dei trium* hieroglyphicum; quod Ægyptii per duas lineas transversas, vel alterâ in alteram perpendiculariter ductâ, in crucis modum compositas pingere solebant; sive ipsum *Crucis sacrosanctum mysterium*; quod eosdem per ejusmodi modò dictam figuram adumbrâsse auctores sunt Isidorus l. 1, Nicephorus Hist. Eccles. l. 21, c. 16, Sozomenus l. 7, c. 15, Origenes c. 3, Socrates l. 5, c. 17, Ruffinus l. 11, c. 29, Athanasius Kircherius in Oedipo Ægyptiaco, alii.

Sed non solùm stellatum hoc crucis signum nobis, uti diximus, ad recordationem ipsius Crucis, in qua Christus pependit, ac effuso sanguine suo peccata nostra expunxit, inter astra locatum videtur: verùm etiam typus est illius Crucis, quæ in novissimo apparebit die; uti *signum illud Filii hominis in cœlo appariturum* Matth. c. 24, v. 30, interpretantur plurimi Theologi non tantùm veteres, sed etiam recentiores. Quorum adhuc alias quatuor opiniones de hoc signo recenset Mich. Walterus Postillorum Evangel. pag. 21. & 22: ubi & Hunnium suspicatum esse ait, quòd signum illud futurum sit nova quædam stella, æquè ac illa, quæ Magis in Oriente, tempore prioris adventus Christi in carnem apparuerit. De Crucis vero tempore Iudicii apparitione sic scribit Ephræm Syrus: *Hæc (crux) rursus in secundo adventu Domini primò apparitura est in cœlo, tanquam pretiosum ac venerabile Sceptrum magni Regis Christi, juxta verbum Domini dicentis: Et apparebit Signum Filii hominis*

minis in caelo, cum multitudine exercitus Angelorum, universam terram illuminans à finibus usque ad fines, super claritatem Solis, adventumque Domini annuntians. Tunc, ut Thomæ à Kempis ex l. 2, c. 12, utar verbis, omnes servi Christi, qui se Crucifixo conformârunt in vita, ad Christum accedent Iudicem, cum magna fiducia.

Quod autem per *signum* illud *Filii hominis* intelligi possit *Cruce Christi*, sive igneus quidam radius in modum *Crucis formatus ex iride* forsân prominens, ut Patres quidam senserunt; illud quatuor imprimis niti videtur rationibus. Primò, quia vocatur *σημεῖον τῆς υἱῆς τοῦ ἀνθρώπου*, *Signum filii hominis*: quod nullum aliud esse videtur, quam quod illum omni populo per universum orbem terrarum famigeratissimum reddidit; nempe

C R U X. Secundò, quia Ecclesia Christiana ab ipsis ejus incunabulis ferè de Cruce canere consuevit: *Hoc signum erit in caelo, cum Dominus ad judicandum venerit.* Tertio, quia ita videtur convenire, ut in novissimo die Cruce appareat, partim ad honorem crucis ac tribulationis, quam impii probro ac dedecori sibi esse censent; partim ad solatium filiorum Dei, quibus in eo apparebit singularis gratia crucifixi sui Salvatoris, non aliter ac olim Noë in iride illo pulchricolori foedus Altissimi cum eo, ac omnibus ejus filiiis sancitum; partim ad vindictam ac poenam impiorum, tanquam hostium Crucis: partim ad gloriam & majestatem communis hominum Iudicis; quem præcessura est ejusmodi Cruce, tanquam trophæum & insigne regium, quo de peccatis, maledictione Legis, ira Dei, imò de mundo, diabolo, morte, ac infernali damnatione triumphaturus est. Quarto, quia ejusdem Crucis quasi præludium aliquod Constantino Magno contra Maxentium, anno Christi 312, exercitum ducenti apparuit, cum hac epigraphe: *ἐν τούτῳ νικάς*, *In hoc vinces.*

De hac autem Crucis apparitione Baronius in *Annual.* ad annum 312, sic scribit: *Cæterum signum etiam sanctissimæ Crucis factum esse Constantino è caelo conspicuum, cum Scriptores omnes Christiani affirmant, tum omnium antiquissimus*

riquissimus Eusebius, in re ad eò mirifica recensenda, ipsiusmet Constantini hæc sibi iurejurando affirmantis fidem obligat: cum (ut ait) jam sole in pomeridianum tempus paululum inclinante, tam ipse, quam uniuersus exercitus vidit **CRVCIS** signum ex lucis splendore figuratum in caelo soli imminens, inque eo inscriptionem ejusmodi; **IN HOC SIGNO VINCE**: cumque dubius de ostenti significatione haberet, nocte sequenti Christus ei cum signo in caelo monstrato apprensus, præcepit ut exemplari ad imitationem ejusdem signi fabricato, eo tanquam præsidio deinceps uteretur in præliis. Videatur & Nicephorus l. 8, & 9, c. 32.

Aliam item Crucis apparitionem narrat Cyrillus Episc. Hierosol. in Epistola ad Constantium Imperatorem: Te autem imperante, inquit, beata illa *Cruce* multæ lucis splendoribus effulgens, Hierosolymis apparuit. His enim sanctis diebus sanctæ Pentecostes, nonis Maji circa tertiam diei horam, ingentis magnitudinis **CRUX**, quæ tota ex luce constabat, supra sanctissimum Golgathæ locum, usque ad sanctum montem Olivarum extensa, in caelo apparuit, non uni, aut duobus hominibus, sed ab uniuersa turba illius multitudinis, manifestissime visa: neque, ut aliquis putaret, repente apparens statim evanuit; sed pluribus horis supra terram spectantium oculis visa est, splendoris fulgore Solis radios vincens. Et de hoc sic scribit Scholiastes memorati Ephraemi: Cum Latini festum Inventionis sanctæ Crucis 3 Maji: & Exaltationem ejusdem 14. Septembr. celebrant, Græci aliam adhuc de S. Cruce solennitatem celebrare consueverunt, ad 16 Kal. Junii, recolectes memoriam admirandæ illius apparitionis signi Crucis supra Hierusalem. Aliud & quartum ac particulare festum triumphæ S. Crucis celebrant Hispani 16 Julii, ob insignem victoriam eâ die contra Mauros Crucis Christi inimicos, non sine miraculo, Crucisque præsidio obtentam, anno 1212, per Alphonsum VII Castiliæ regem, cæsis barbarorum ducentis millibus, amissis Christianorum non pluribus viginti quinque. Videatur & Ribadeneira in libro, quem Florem Sanctorum nuncupat.

Cæterùm *Cruce Domini*, cujus symbolum *Avis* alis passis volitans, ea est *Palma* in quam ascensurum se ipse

ipse Christus dixit in Cantico canticorum Solomonæo. Et ascensus quoque est, traxitque ad se utrâque manu passâ Sponsam tam Gentilem, quàm Israëliticam; uti id ipsum in eodem Cantico ea exoptat. Sed de forma Crucis hujus vide sis, si vacat, Thom. Bartholinum de Cruce Christi, ut & Bartoldi Nihusii Epistolam de eodem ad dictum Bartholinum; item Pierium Hierogl. l. 50, pag 538.

XXI. MUSCA; die Fliege: five APIS; die Biene/ Imme/ Honig-fliege; das Fliegen-oder Bienen-gestirn;

Muscula Boëthio, *Muja*: *Apes*, *Apicula*, *Iovis Nutrix*, *Melissa*; *Cecropia* Aufonio, *Hyblæa* Virgilio, *Mellis mater* Varroni: Græcè *μύια*, *musca*; *μέλισσα*, & *μέλιττα*, *apis*; Hesiode *μελία*: Ebraicè *אֵפֶס* *musca*; *אֵפֶס* *apis*: Hispanicè & Italicè *Mosca*; *Ape*, *Abera*; Gallicè *Mousche*; *Mousche à miel*: Anglicè *flye*; *bye*, & *bee*. Complectitur quatuor stellas Europais inconspicuas; quarum una quartæ, reliquæ quintæ magnitudinis.

Musca, qualem in Globo nostro posterioribus Centauri pedibus sub Cruce quasi adhærere videmus, cum *importunitatis*, *impudentiæ*, *indocilitatis* & *audaciæ impetivæ* sit symbolum, imò hinc ab omnibus abigatur, non video, quare in cœlum locari meruerit. Nisi existimes ob Laconum insigne: qui muscam in clypeis suis pinxisse dicuntur, ad denotandum, quòd tam proximè ad hostes accedant, ut musca etiam ab eis internosci possit; quemadmodum Plutarchus in Apophthegm. Lacon. annotavit. Sive potiùs ob *pertinaciæ perseverantiam*, qua meruisse videtur musca, ut Homerus Iliad. l. 14 prælia Deorum *pertinacia*, ac *ferocissima*

ciffima describens, eam ut hieroglyphicum proposuerint. Sive etiam, quòd Iupiter magnam illam muscarum copiam, quæ Herculem maclantem, ac porricientem infestabat, trans Alpheum abegerit: unde etiam postea apud Eleos *Iupiter Muscarinus* dicebatur; ut traditum Pausan. in prior. Eliacis. Sed *Muscarinus*, hoc est, *Muscarum Deus* humanum genus absque celebratione infestans, Ebræis, Hieronymo teste, *Beelzebub* nuncupatur: Græcis *Myodes*; quem Hercules muscas de sacello suo abigens, imprecatus est.

Cæterùm si *Muscæ* nomine intelligere velis *Muscæ mellificam*, *moufche à miel*, ut Galli dicunt, nempe mellis opificem, hoc est, *Apem*; plurimæ nobis in promptu sunt rationes, cur illi locum quoque in cœlo assignarent Astronomi. Nam ea animalcula multis ac raris virtutibus prædita esse, non solum Physici, ac Historici, passim exemplis demonstrant, sed etiam ipsa doctorum experientia. Atque hinc *Apes* solum sunt *Monarchiæ*, & *obedienciæ erga regem*; item *blandiloquiæ* sive *gratæ eloquentiæ*, *Pœtica ac Prophetica amenitatis*, *exotica doctrinæ*, *dulcium appetitus*, *diurnæ valetudinis*, *futuri seculi beatitudinis*, *concordiæ*, *castitatis*, *seduli laboris*, ac denique *solstitii*, aliorumque ejusmodi. Videatur de hoc Crinitus l. 7, c. 2, Aristoteles, Plinius l. 11, c. 5, Iovestonius, & Aldrovandus, alique in *Histor. Animal.*

De Hierone patris jussu exposito, ne nobilitati partem, utpote ex ancilla natus, dedecori sit, legimus in historiis veterum, quòd apes in os ejus jam humanæ opis destituti mella congesserint. Id verò ex aruspicum interpretatione, eum regem futurum significasse, eventus probavit. Similis interpretatio cadere posset in Iovem ipsum, si non pœticè dictum est, quòd apes ad ejus beneficii memoriam, colorem eorum ferrugineum Iupiter mutaverit in aureum; ut Signo Capricorni ex parte attigimus. Hinc Virgilius *Georgic. lib. 4*:

*Nunc age, naturas, apibus quas Iupiter ipse
addidit,*

addidit, expeditam: pro qua mercede canoros

Curetum sonitus, crepitantiaque æra secutæ

Dictæo cœli Regem pavere sub antro.

Sed suspicor fabulam inde natam, quòd Iupiter fur-
tim surreptus, sive in antrum portatus, à Melissa forsan
melle, uti ab Amalthea lacte, quæ Regis Melissæi fi-
liæ erant, sit pastus: vel quòd Melissa altera ejus nutrix
Græcanicâ linguâ *apem* significat. Et Mnasæ Patareo
videtur, apes Græcum nomen à Melissa Oreade Nympha
accepisse; cùm illa favos melle repletos, quos in Pelo-
ponneso Achaïæ insula à Pelope Tantali filio sic dictâ,
inveniebat, prima omnium gustaverit; atque eo con-
dimento saporem uniuscujusque cibi subacidum, imò
& amarum mutans, homines à mutuo carniùm esu,
ac, ut alii addunt, à glandibus, ad cæterarum arbo-
rum fructus, imò & hortensia, avocaverit.

Sed ut Apes regiam dignitatem, melle in os Hie-
ronis congesto, portendebant; sic eadem Platonem,
quòd parvulo in cunis dormienti in labellis consedis-
sent, oratorem singulari suavitate futurum indicabant:
imò & Pindaro adhuc puero Thebis Thespias profi-
scenti, ac in itinere sub arboris umbra dormienti,
prodente Pausania, mel in os congerentes, poëticam
amœnitatem promittebant. Et hujusmodi tale è no-
stris B. Ambrosio accidisse notum. Hinc est, quòd
mel eloquentiæ suavitatem, imò dulcedinem ex laudi-
bus eloquenti linguâ in aliquem collatis perceptam si-
gnificet. Et ab apibus nutritum veteres dicebant,
cùm eloquentiæ cujusdam jucunditatem commendare
vellent.

Castam quoque ac incorruptam Virginem iisdem Apem
vocari suspicor, quòd homines à coitu recenti super-
venientes, imprimis autem feminas, ut Plutarchus
in præceptis conjugalibus, aliique tradiderunt, ma-
xime prosequatur odio, imò acriùs invadat; cùm
ipsa Venerem ignoret, ut testis est Virgilius Georg.
lib. 4,

Illum asedò placuisse apibus mirabere morem.

quòd

*quod nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
in Venerem solvant, aut foetus nixibus edunt:
verum ipsæ foliis natos, & suavis herbis
ore legunt.*

Hinc aliquando, Virgine quadam puerum virgineum,
ut vulgò vocant, edente, in alloquio ad virgines jo-
cati sumus:

*Wie von den Nähren zeugt Virgiel / daß sie der wind macht schwanger;
so schwängert manche Jungfer auch die luft vom Blüthen-anger.
Die Biene kent den beischlaf nicht / und häckt doch jungen aus /
wan sie in süßem eifer küßt den zahren blüthen-strans.
So trächtig war die Rosen luft mit eifer eingesogen /
daß Roselinde sich befand / das süße kind / betrogen.
Woher doch komt mir dis? sprach sie: Ich weis von keinem mann;
und gleichwol seh' ich / daß man mich bald Mutter nennen kan.
Der Nahme komt ihr nun auch zu. Doch wer sie Fraue nennet /
der tußt / wie sie selbst spricht / zu viel; weil sie kein mann erkennet.
Ist's wahr? so habt ihr euch gewis / ihr Jungfern / vorzusehn;
es möcht euch von der blüthen-luft sonst auch ein schimpf geschehn.*

Alii tamen, in quibus est Taxites, volunt regem apum
femen singulis cellis imponere. De quo videtis Vos-
sium de Idol. l. 4, c. 66, pag. 1511, & Plinium N.
H. l. 11, c. 16.

Cæterùm quodd egregiæ sedulitatiss imago sit Apis, in-
dicat Salomon; qui nos ad apes vadere jubet, ac ab
iis discere, quàm laboriosæ sint operatrices. Sed ma-
gis luculenter Virgilius Georgic. l. 4:

*Venturæque hiemis memores, æstate laborem
experiantur, & in medium quæsitæ reponunt.
Namque aliæ victu invigilant, & fœdere pacto
exercentur agris: pars intra septa domorum
narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten,
prima favis ponunt fundamenta; deinde tenacis
suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos
educunt foetus: aliæ purissima mella
stipant, & liquido distendant nectare cellas.
Sunt, quibus ad portas cecidit custodia sorti,
inque vicem speculantur aquas, & nubila cæli:
aut onera accipiunt venientum: aut agmine facto
ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.
Fervet opus, redolentque thymo fragrantia mella, &c.*

In cujus autem rei memoriam huic asterismo nomen Apis inditum sit, variæ sunt sententiæ. Nos tamen suspicamur id factum esse in memoriam illius apum examinis, quod in cadavere leonis à Simfone occisi favos conficere cœperat; ut legere est Iudic. c. 14, v. 8. Atque hoc non aded insolitum esse videtur, cum apes quoque ex tauro, bove, vacca, vituloque putrefactis nasci dicantur: unde & mel, in descriptione Philonii, *νᾶμα θυγατέρων τῶρων*, hoc est, *fluentum, latex*, sive liquor *filiarum taurorum* vocatur. Modum autem, quo ex alterius corporis corruptione procreentur, Geoponicorum auctor ostendit. Atque ex cerebro regem, & duces; ex carne vulgus gigni scribunt. Si hoc verum est, ratio facilis erit inventu, cur apes in Onesilai Cypriorum regis caput supra urbis Amathusiorum portam expositum, mella congefserint.

XXII. TRIANGVLVM AV-
STRINVM; das Mittags-
dreieck;

Deltoton; sive *Triquetrum meridionale*, *Triangulus*, & *Trigonus*, sive *Tricuspis australis*, aut *notius*: Græcis *Δέλτα*, *Δελτωτὸν*, *Τετράγωνος*, *Τρίγωνον*: Arabicè neotericis *Almutabet algenubi*. Quinque comprehendit stellas, tres secundæ, & duas quartæ magnitudinis: ac meridionalibus semper patet, Europæis verò absconditur.

Signum hoc triangulare in memoriam *trium Patriarcharum*, supra collum Avis Paradisi, in cœlum locatum esse ajunt: alii tamen, ut representet *rerum cœlestium* effigiem; item *Ægypti*. Rursus alii id factum censent in gratiam *Iustitiæ*, sive *Palladis*; quæ nonnullis *tergentina*, item *Tritonia* & *Trivogenia* dicta; nempe quod vel

tertiâ mensis die, ut Ægyptiorum habet Theologia, quæ Lunam & Palladem confundere solet, orta sit; unde & apud eosdem tria tantum anni tempora fuerunt, nempe ver, æstas, & hiems: vel ex capite Iovis nata dicatur, de quo in Erichthonii Signo satis ample egimus: vel denique quòd tria præcepta ad vitam humanam necessaria, teste Democrito, proposuerit; scilicet benè consulendum, rectè judicandum, & justè agendum: unde & numerus ternarius, & triangularis figura quæ tribus lineis æqualibus describitur, à Pythagoricis illi meritò dicabatur.

Quòd verò Triangulum sit effigies Ægypti, hanc rationem proferunt: nempe quia ea regio ejusmodi figuram situ suo constituat: unde & à Græcanica littera Δ, quæ triangulari figurâ pingitur, quibusdam *Delton* nuncupetur. Vel quia Ibis, quæ in Ægypto tantum invenitur, ac ejus hieroglyphicum sit, hanc figuram pedum incessu, interstitio ad æquales trianguli lineas ducto, constituere videatur. Sed de Triangulis, si vacat, adeas Pfelli libellum de Dæmonibus.

X XIII. APOVS, sive *Apus*; *Der* *Paradies-vogel*;

Quibusdam, sed corruptè, *Apis*; aliis *Avis Indica*, item *Manucodiata*, hoc est, *Avis Dei*, sive *Avis Paradisi*, vel *Paradisea*: Græcè ἀπὸ τοῦ πᾶδος, hoc est, *pedibus carens*. Novem continet stellas, meridionalibus semper conspicuas.

Bayerus numerat 12; nempe duas quarta; & decem quinta magnitudinis.

Hæc avis in India, unde & *Avis Indica* audit, invenitur: quamvis in Ægypto quoque fusca & subrutilla, monedulâ minor, conspiciatur, nomine *Avis Paradisi*. Vocatur autem *Avis Paradisi*, sive quòd ignoretur, unde veniat, & quo se recipiat; sive ob miram
corpo-

corporis speciem, & plurimam colorum diversitatem. Hinc magni æstimatur à Moluccorum Regulis; qui se in prælio, si illius pennas portent, vulnerari non posse credunt, licet in primâ acie pugnent. Imò hinc, suspicor, eam à Moluccanis dici *Manucodiatam*, hoc est, *Avem Dei*.

Plurimæ ejus inveniuntur species; quippe quarum Aldrovandus quinque describit. Unde certa magnitudo illi non potest ascribi. Quædam hirundine paulò majores visæ sunt. In Iava columbarum magnitudine. Et picâ maximâ non minorem à se visam testatur Scaliger Exercitat. 228, l. 8. Quales ego Amstelodami in Theca rerum exoticarum Iani Volkerfonii, aliisque in locis vidi, eâ magnitudine, quod ad corpus, si pennæ variis coloribus mirè fulgentes demantur, vix hirundinem æquabant: capite tamen, quod pressum, nucis juglandis pœnè magnitudine, & rostro recto sesquidigitum longo, caudâ item longissimâ conspicuâ. Omnes carent pedibus: unde & Græcanico vocabulo *Apodes Indicæ* vocantur. Quamvis Pigassetta illis pedes palmium unum longos attribuat; sed perperam. Hinc quoque falsus est Aristoteles, qui nullas aves apodes inveniri affirmat. Volatu celerrimo navium cursum, licet citissimus sit, superant. Ac perpetuò volant, nec usquam quiescunt; nisi in ramo arboris cujusdam geminis illis fetis sive filis, quæ quodammodo nigra, ac tres & amplius palmos longa, dorso annectuntur, implicatæ pendeant.

Rex tamen harum avium, cui nomen *Avis Paradisi* propriè convenire videtur, crura & pedes satis longos crassosque, ac ad rapinam comparatos habere dicitur: ut proditum est Georgio Markgravio in Historia Brasiliæ naturali, quem adi. Sed satis de *Ave Dei* sive *Jovis Indici*: nunc videamus quoque

Jovis Volucrem, quæ caudâ sidera portat.

XXIV. PAVO; der Pfaue / das Pfauen-gestirn ;

Aliis *Pavus*, & Ausonio *Pava*, in feminino, *Avis Persica*, *Medica*, *pieta*; *Ales Iunonia* Ovidio & Lucano, *Avis siderea Iunonis* Claudio: Græcè *Ταῦς*, & *ταῦς*, Æolicâ dialecto *τάφος*, quod Ebraismo propiùs accedit; aliis *ταῶν*, in feminino *ταῶνη*; Aristophani *Μηδικὸς ὄρνις*: Ebraicè *תור*, in plurali *תורים pavones* à *תור signavit*, *pinxit*, quia caudam gerit oculis pictam ac signatam; sive à Chaldaico *תור admiratus est*, *expavit*, quòd aspicientes expansâ caudâ in admirationem inducat: unde Iuvenalis:

— — *Didicit jam dives avarus
tantùm admirari, tantùm laudare disertos,
ut pueri Iunonis avem:*

aliis *תור*, de quo videsis Dictionar. Ebraic. Munsteri; vulgò *תורה*, fortè à *תור laudavit*, quia, ut Ovidius inquit in arte amandi, l. 2,

laudatas ostendit Avis Iunonia pennas:

si tacitus spectes, illa recondit opes.

תור quoque est *aurum purum* & *lapis pretiosus*, quibus caudam Pavonis quasi exornatum vides: sive etiam à *תור dispersit*, quia caudam explicans, pennas quasi dispergit: *תור* quoque, sive *תור* est *tendicula*, *laqueus expansus*, quo fera capiuntur, *תורידיו*, item *lamina*, *æs percussum* & *extensum*, *bractea*: Gallicè *Paon*; Italicè *Pavone*; Hispanicè *Pavon*. Septentrionalibus nunquam conspicitur; Meridionalibus verò semper:

semper: & in Globo nostro 19 illustratur
stellis.

Bayero numerantur 14: quarum una in oculo sinistro secunde
magnitudinis; 6 in collo, & reliquo corpore tertia; 4 quarta; &
tres quinta hinc inde disse. sã.

Pavo tam apud Græcos, quàm apud Germanos, &
Latinos, aliosque Europæ populos, imo ex parte apud
ipso Ebræos, uti modo vidimus, nomen suum acce-
pisse videtur; ab *expansione* & *explicatione* caudæ: licet
Varro Latinum esse putet, sed perperam, à voce,
quam edunt: nempe *pupillare* dixit auctor Philomelæ.

Nam Græcum *Ταῦς*, sive, ut Æolici pronunciant,
τάφος, Athenæo l. 9 est *ἄπο τῆς τάσεως τῶν πτερῶν*,
ab *extensione caudarum*. Quamvis malim derivare à *τά-*
φος, *podex*, quia Pavo cum podice vel cauda superbit;
sive potiùs ab *ἔτιφος*, quod ejusdem est originis, &
denotat, cum *stupore admiratus est*, item *sepelivit, abscon-*
didit; quia Pavo, nisi cum *admiratione spectetur*, pul-
chritudinem caudæ, *abscondit*; aut eà amissâ pudibun-
dus *querit latebras*: sive ab ipso verbo *θαυμάζω*, *admi-*
ror, in *precio habeo*: quod originem traxisse videtur à
θεόμας, *contemplor*; unde Doricum *θάνμας*, *spectacu-*
lum, miraculum. Nisi potiùs utrumque sit, uti & est,
ab Ebraico *אד* *admiratus est contemplans*.

Germanicum verò *Pfaue*, sive Belgicum *Pauwe*,
imò ipsum Latinum *Pavo*, absque controversia dicitur à
pavienda & *explananda, exporrigendave cauda*. Nam *pa-*
vire (quod antiquum est verbum, ortumque traxit ex
Germanico *hauen* / quod olim quoque *expandere, dila-*
tare, scilicet *domicilia, significavit*) Romani vetustissimi
non tantùm pro *ferire, petere, tundere, terere, & percutere*;
ut suspicari quis possit esse à *πέειν*: sed etiam pro *excu-*
tere, explicare, planare, & expandere dixisse videntur. Unde
est *pavimentum*; quod fit, cum tundendo terra materia
quadam superstratâ & expansâ planatur. Belgi dicunt
een pavensel / sive *plavensel* / interjecto *l*; uti Ger-
mani *die bahne* / & *der plahn* / pro quo olim quoque
Z 3 plam

plauu sive blaun utebantur : quæ omnia terræ sive soli planitiem notant. Et ex *pavimentum* est *pavimentare*, Belgicè *pavepen / plavepen* / hoc est, sternere locum quendam regulis, sive aliâ aliqua re extensâ. Ac *pavicula* Catoni est instrumentum, quo area complanatur. Germani vetustiores dicebant *ein pavel* / sive *bauel* / à *bauen* : quod non tantum *ædificare* significabat, uti adhuc hodie, imò & *expandere*; unde *bügen* / *curvare*, *bügel* / *buch* / *liber*, quia sinuari & extendi potest, & *pauke tympanum*, *bauch*, quod idem ac *bansch*, quasi dicas *pandens*, sive *expandens*; item *bausten*, *inmere*, & Belgicum *een bouwen*, *vestis spatiosa*, sive *follicans* : sed etiam *tundere*, sive *tundendo opus suum perficere*; unde lavatricibus adhuc in usu est *beuche* / *in die beuche legen* / hoc est, *vestes in aquam quasi tundere*, ac *tumidas reddere*. Sed hodie in usu est *blauel* / imprimis *wasche-blauel* / interjecta littera *l*, à *blauen* / *tundere*, *percute.e*, ac *maximo assiduoque labore aliquid agere* : quod etiam per *blöcheren* reddere solent. Atque hinc videtur, quod iisdem vocabulum *blau* / primâ ac propriâ significatione, denotet *colorem illum lividum sive plumbeum*, quem quis fuste aut lapide percussus, læsa in parte contraxit; quod venis exilibus ictu collisis, sanguineque ad cutem diffluente contingere solet : secundariâ verò *cæruleum sive caesium*.

Quin & *papilio*, hoc est, *tentorium*, sive *tensa*, quod Belgicè & Anglicè *pavilion*, Gallicè & Hispanicè *pavillon*, Italicè *padiglione* sonat, ex illo ipso vocabulo, *bauen* / quando *extensionem* significat, mutatâ littera *ll* / in cognatum *p* / originem duxit : uti & *papyrus*, *πίπυρος*, *papier* / sive sic appelletur planta illa Ægyptiaca, sive nostra, qua scribentes utimur, charta; quia utriusque folia latè explicantur, & extenduntur : item *papper*, quod capita ejus follicantia tumeant; & Germanicum *pappe*, *pappa*, hoc est, *pulpamentum*, cibus infantum, quod tundatur, sive ebulliens se quasi extendat & turgescat.

Hæc autem *Avis*, in cœlum locata videtur, quia, si mares

mares spectes, nam in feminis admodum pauca colorum conspicitur varietas, tantâ prædita est pulchritudine, ut æmula Phœnicis omnium volatilium formosissimæ dicatur; quomodo Epiphanius in Theſibus Physiologicis apud Cauſſinum pag. 71, testatur. Quippe colorum exquisitissimorum ac gemmantium mixturam in pennis, præsertim caudæ, radiare vides. Cæruleum sive saphirinum in collo & capite: viridem in apice verticis è nudis quodammodo scapis viridescentibus ac tenerrimis conspicuo: in quorum summitate lilia eminent ejusdem coloris; quibus Iuno tanquam floribus sibi sacratis, unde & *Sceptra Junonia* vocantur, avem suam ornasse videtur. Quin & duabus pingitur maculis candidis oblongis oculos capitis ab utraque, nempe superiore & inferiore, parte ferè stringentibus. Oculi verò caudæ quasi bifidæ quatuor circulis aureo, castaneo, viridi, & saphirino constant: quos laudatus aduerso maximè sole, quia sic fulgentius radiant, expandere solet. Atque ea colorum diversitas ac pulchritudo meruit, ut ipse Iob c. 39, v. 16, pavonis pennas extulerit elogio.

Inveniuntur tamen & candidi Pavones, non tantum in frigidis regionibus versus boream vergentibus, sed etiam in calidioribus. Talem enim vidit Aloysius Cadamustus in Maderis; Ioannes Laurentius Ananias in parva, ut dicitur, Insula, & Gaudentius Merula Mediolani plures; Scaliger in Gallia binos; Aldrovandus unum Bononiæ natum. Et ejusmodi primum natos suspicor in Norvegia, cum matres in ipso vere ovis incubantes nivosa loca, uti postea in Germania ac Italia, alba velamina caveis, in quibus incubant, obtenta, perpetuò ob oculos haberent.

Cæterum in hanc Avem, teste Apollodoro Metam. libro, à Iunone mutatus fertur Argus, centoculus ob prudentiam fortè dictus, Argivorum, ut quibusdam traditum, rex aut saltem regulus, à Mercurio, jussu Iovis Argivi antiquissimi, sive potius ut ipse imperio potiretur, occisus. Ille verò Iupiter, qui proprio nomine

mine vocatur Apis Sicyonius, & cum Ægyptio confundi solet, ut ad signum Tauri, quod vide, demonstravimus, rem habuit cum Io, quam deperibat, Iunonis Argivæ, còque Apidis illius uxoris, teste Apollodoro Biblioth. l. 2, sacerdote, sive potiùs, ut auguror, puellâ honorariâ ac prætextatâ: quæ fortè fuit ex numero earum, de quibus ipsâ Iuno apud Virgilium Æn. l. 1:

Sunt mihi bis septem præstanti corpore Nymphæ.

Sed videtis de hoc Signum modò adductum Tauri: ubi unâ videbis, cujus ea fuerit filia. Atque ob hanc causam Io à Iunone, sive, ut alii fabulantur, ab ipso Iove, quò suspicionem uxoris zelotypiâ captæ reprimere, in vaccam candidam mutata, permissu ejusdem Iovis licèt inviti, in custodiam tradebatur Argo Arestoris, teste Myrleano Asclepiade, & Terræ, juxta Acusilaum, sive potiùs, ut vero nomine dixit Pausanias in Corinthiacis, Mycalis Inacho & Colaxe prognatæ, adeoque Phoronei & Iûs sororis filio: qui eam in monte Mycenæo ad olivam quandam alligavit.

Sed Iupiter Iûs tandem misertus, mandavit Mercurio, ut vaccam illam, quoquo modo posset, etiam interfecto Argo, raptam abduceret. Tum Mercurius sumtâ pastoris formâ, fistulæ cantu suavifono, & virgæ soporiferæ tactu Argum sopivit: imò ab Hierace juvene rursus suscitatum, saxo, sive potiùs, ut habet Ovidius, in saxo sedentem ense occidit; suscitatore in sui nominis avem, quæ Latinis *accipiter* audit, mutato.

His à Mercurio sic perpetratis, Iuno Argi cæde valde commota, cæstrum vaccæ immisit; quo illa gravissimè exagitata, ac è Græcia pulsa, regiones tam multas, quas in Tauri Signo enarravimus, pererravit. Vnde Virgilius Georgic. l. 3:

Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras

Inachiæ Iuno pestem meditata Iuvenæ.

Attamen in Ægyptum, ubi postea Isis vocata fuit, comite Mercurio, cujus consilium parum feliciter successerat, veniens, furore jam sedato, priorem hominis

minis formam, Iovis ope, recepit : ut testis est Æschylus in Prometheus, & Mofchus in Europa :

Fluctivagumque bovem spectabant in maris undis.

Iupiter hic aderat, niveæ qui terga juvencæ

tractabat dextrâ : septemflui ad ostia Nili

de bove cornutâ facta est mox femina pulchra.

Quamquam hoc juxta Iopen oppidum contigisse scribat Apollodorus de Diis : *Ιόπη δὲ πόλις καλεῖται, ὅτι ἐκεῖ ἢ τὴν Ἄργον νικήσουσα, γέγενεν ἀνθρώπου· vocata fuit Iope civitas, quod ibi post Argum superatum, Io facta est homo.*

Atque sic Argus eâ occasione à Iunone in Pavonem conversus fingitur, oculis ejus, quos centum habuisse fertur, caudæ affixis. Per hos autem centum oculos fabularum interpretes intelligunt stellas; adeoque per Argum ipsum cœlum; quod stellis suis, tanquam oculis, terram assiduè intuetur; æque ac Argus intueri fictus est *Io gravidam*; qua *terram* fortè *frugiferam* adumbrârunt, imò & *agriculturam*; de quo videatur Virginis Signum. Quod verò oculorum Argi altera pars dormire, altera vigilare vicibus alternis fingitur, hoc idè factum videtur; quia stellæ in dimidia cœli parte, cum easole illustratur, quasi dormire, hoc est, solis splendore offuscari, ac in altera, ubi, sole absente, jam nox est, quasi vigilare, hoc est, lucere deprehenduntur. Hinc Noctis hieroglyphicum erat cauda Pavonis in rotam effusa, sive in orbem exporrecta: Diei verò cauda ejusdem avis complicata, ac demissa. Imò hinc quoque est, quod Pavo vicissitudinis divitiarum fuerit symbolum. Item omnis varietatis, ac mutabilitatis; unde proverbium, *πικιλώτερον τῶνος, Pavone magis varium*: foeminarum imprimis, ob insignitam earum inconstantiam: nam, ut Virgilius ait *Æneid. l. 4,*

---- *Varium & mutabile semper*

femina.

Ac, ut nos aliquando lusimus,

Die Frau ist lang von haar / doch kurz und leicht von sinnen.

Wer zweifelt / der versuchs. Mann wird es täglich innen.

Atque iccirco quoque factum autumant nonnulli, quod Pavo Iunoni divitiarum Deæ, tanquam proprius, fuerit attributus.

Cæterum uti Argum diximus designare Coelum stellatum, ac Io in vaccam mutatam, Terram; quia Ægyptiis terræ symbolum, propter agriculturam, est Bos: sic Mercurius hinc, ubi, æquè ac Argus, & Io, refertur ad rerum naturam, nihil aliud designare videtur, ac ipsum Solem; uti non ineptè comprobatur Macrobio. Nam Mercurius fingitur Argum centoculum Iûs custodem, primò virga aureà, unde & Homero Iliad. 6, χρυσόβραχος, auream habens virgam, vocatur, sopisse, deinde ensè occidisse; quia Sol exorientibus suis primis radiis, tanquam virgis aureis, stellas quasi sopire, at ipse postea totus exortus, lumine suo mucronato, veluti ensè, eadem penitus quasi interficere videtur; dum fulgore suo insuperabili lucem siderum planè offuscatur & extinguit, sic ut à nobis non amplius videantur. Atque hinc est, quòd Ægyptii duas Mercurio tribuerint pinnas; unam albam & claram, alteram cæruleam: nempe illà significare voluerunt hemisphærium unum lumine Solis illustratum, cum dies est; hac verò alterum eo carens, ubi cæculis cœli pratis terræ umbrà involutis, nox est. Imò eadem causâ, idem Mercurius duplex dicitur; nempe superus, respectu nostri, & inferus, respectu antipodum. Ac illud nomen obtinet, cum Sol nostrum illuminat hemisphærium, hoc verò, cum ad antipodes decessit. Pari ratione Argi oculorum altera pars dicitur dormire, altera vigilare; ut supra vidimus.

Sed fabulam de Io in vaccam, & Argo in Pavonem mutatis, sic recitat Ovidius Metamorph. 1:

*Cum Deus inductâ latas caligine terras
occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem. &c.
Coniugis adventum præfenserat, inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoque formosa est. -----*

Iuppiter

Iuppiter è terra genitam mentitur , ut auctor
 desinat inquiri. Petit hanc Saturnia munus.
 Quid faciat ? Crudele , suos abdicere amores :
 non dare , suspectum. Victus pudor esset amore :
 sed leve si munus sociæ generisque torique
 vacca negaretur , poterat non vacca videri.
 Pellice donatâ , non protinus exiit omnem
 Diva metum , timuitque Iovem , & fuit anxia furti :
 donec Aristoridæ servandum tradidit Argo.
 Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.
 Inde suis vicibus capiebant bina quietem ;
 cætera servabant , atque in statione manebant.
 Constiterat quocunque loco , spectabat ad Io :
 ante oculos Io , quamvis aversus , habebat.
 Luce sinit pasci : cum sol tellure sub alta est,
 claudit , & indigno circumdat vincula collo. &c.
 Nec superum rector mala tanta Phoronidos ultra
 ferre potest : Natumque vocat , quem lucida partu
 Pleias enixa est : letoque det , imperat , Argum.
 Parva mora est , alas pedibus , virgamque potente
 somniferam sumsisse manu , regimenque capillis , &c.
 Desilit in terras : illic regimenque removit ,
 & posuit pennas : tantummodo virga retenta est.
 Hac agit , ut pastor , per devia rura capellas,
 dum venit , adductas : & struētis cantat avenis.
 Voce novæ captus custos lunonius artis , &c.
 fistula , mox querit , qua sit ratione reperta. &c.
 Talia dicturus , vidit Cyllenius omnes
 succubuisse oculos , adopertaque lumina somno.
 Supprimat extemplo vocem , firmatque soporem ,
 languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
 Nec mora , falcato nutantem vulnerat ense
 quâ collo est confine caput. &c.
 Arge jaces , quodque in tot lumina lumen habebas ,
 extinctum est , centumque oculos nox occupat una.
 Excipit hos , volucrisque suæ Saturnia permissis
 collocat , & gemmis caudam stellantibus implet. &c.

Et iccirco Pavo non tantum sacer erat Iunoni; quam quoque nonnulli ejusmodi Ave picta, tanquam ejus hieroglyphico, intelligebant: sed currum etiam Iunonium a pavonibus trahi veteres finxerunt. Vnde Ovidius Metamorph. l. 2:

----- *Habili Saturnia curru*

ingreditur liquidum pavonibus aethera pictis.

Athenæus tamen ejus rei aliam causam profert: nempe quia pavones in insula Samo, quæ Iunoni sacra erat, primum repertæ fuerint: unde & in numismatis Samiorum, eodem teste, Pavo impressus. Sanè in eo Iunonis templo, quod Mycenis in planiore Eubœæ parte exstructum erat, inter cætera memoratu digna visebatur & Pavo aureus lucidissimis ac pretiosissimis lapidibus ornatus, quem Adrianus Imperator dicaverat, cum aurea corona, & purpurea palla: ubi argento quoque insculptæ erant Herculis & Hebes nuptiæ; ut prodidit Alcetas Depos. Delphic. l. 2, & Pausanias in Corinthiacis.

Sic in Numismatis Romanorum antiquissimis Faustinae, & Iuliae, Piæ Felicis imago Iunonis cum hasta five lancea, & patera conspicitur, Pavone juxta apposito, ac additâ epigraphe in hujus, IVNONI LVCINÆ; in illius verò, IVNONEM; quod lectu insolitum. Eiusdem quoque Faustinae numisma argenteum invenitur, in quo æquè est Pavo; sicut & in Divæ MAXIMÆ, & D. MARIANÆ eadem avis caudâ in rotam passâ, cum inscriptione CONSECRATIO. Imò aliud se offert, cujus inscriptio DIVA PAVLINA: effigies est caput mulieris ab occipite velatæ. Hæc in altero latere rursus conspicitur, sed inter alas pavonis passas dorso infidens, cum epigraphe, CONSECRATIO. Quin & in illo Domitiæ Augustæ est effigies ejusdem avis, cum inscriptione, CONCORDIA AVGVST. Ex hac autem inscriptione suspicor numisma cûsum, postquam Domitiam hanc prius repudiatam, Domitianus Imperator iterum duxerat. Et pavonis

pavonis effigies videtur sibi velle, quodd idem Domitianus, cum se Iovem appellari passus sit, uxorem etiam Iunonis honore dignari censuerit: quippe quam AVGVSTAM quoque salutavit. In feminarum enim apotheosi effigies Pavonis, tanquam Avis Iunoniæ, symbolum erat; æquè ac in illa marium Aquilæ alitis Iovis. Quamquam in Divæ Sabinæ Augustæ, & Faustinae Piæ nummo Aquila sit, non Pavo. Sed nihil mirum, quodd Faustinae Imperatorum sive virorum more, Aquila attribueretur; cum ea Marco Antonino conjugii imperium dederit.

Cæterum nec illud admirationem meretur, quodd veteres Iunoni, imò cæteris eiusmodi feminis Pavonem, tanquam hieroglyphicum, attribuerint; cum ille caudâ suâ surrectâ symbolum sit *hominis gloriosi*, & in qualibet re *applausum querentis*; imò & *invidi*, ac *inconstantis*: quodd utrumque omnium ferè feminarum proprium est. Quippe aded egregiam hac in re inter pavonem & feminam cernimus sympathiam; ne minime mireris virginem illam Leucadicam, teste Æliano l. 11 de Animal. c. 33, tanto ardore adamatam a pavone, quem aluerat, ut eâ defunctâ ipse quoque commori voluerit. Incessus præterea pavonis planè Iunonius ac femineus est; quem ita componit, ne unquam maculetur: præsertim quando, præsentibus, & admirantibus spectatoribus plurimis, pretiosam caudæ supellectilem ostentat. Vnde in homines valde sibi placentes Ovidii *συνωμολογ* Metam. l. 13: *Laudatâ pavone superbiore*.

Singulare autem & magnum ejus æstimum apud veteres inter alia quoque ex eo apparet, quodd mille drachmis, si Antiphoni Orat. contra Erasistr. fides, mas & femina venditi sint: ac Athenis unus statuto pretio singulis noviluniis per annos triginta spectaretur, multis ex Thessalia, & Lacedæmone spectatum confluentibus; ut proditum Oppiano l. 2, & Lucretio de nat. rer. l. 2. Item quodd Alexander Magnus, iis in India visis, gravissimas in occisores pœnas constituerit: &

Tiberius

Tiberius Imperator hominem, qui unum è viridario subtraxerat, capitis supplicio affecerit; ut ex Æliano l. 5. de Animal. c. 21, & Suetonio in Tiberii vita constat: imò in Lybia si quis tantummodò læsisset, teste Eustathio, non impunè tulerit. Quin & Hortensius Orator in jus vocatus est, quòd primus editiali cœnâ pavonem cibi causâ occidisset. Eos tamen Aufidius Lurco circa novissimum bellum piraticum primus saginare instituit, maximo cum quæstu: quippe reditus festertium 60000 habuit; si Æliano loco adducto credimus. Et Vitellius Imperator cerebella pavonina in famosa illa patina, quæ Minervæ clypeus dicebatur, cum aliis cibis insolitis apposuit. Sed pavone nostro pennarum oculos jam in acervum contrahente, nos hîc subsistere jubemur. Iccircò qui plura de hoc nosse desiderat, adire poterit, præter auctores citatos, Aristotelem H. A. l. 9, c. 6, Aristophanem de Avibus, Aldrovandum Ornithol. l. 13, c. 1, 2, Columellam l. 5, c. 32, alios.

XXV. PICA INDICA, sive Brasiliæ;
die Indische Elster / Aglester / sive potius hâgster;

Pica Barbara, Piperivora, Hipporynchos, & Burynchos, à rostri magnitudine Ramphestes, sive Ramphastos; aliis Anser, & Passer Brasiliæ, vernaculè Tangara; item Tucana, Lorio & Theveto Toucan; aliis Lang, tortè Avis longa, quam Indi vocant Hoitlallotl: Græcè Κίσα Ἰνδική, Pica Indica, Atticis κίττα, Læconibus κείσα, aliis, σίττα; Hesychio, & Phavorino βάσκιλος, & κραψών, nonnullis πικιλίς, pica; χίνα, antiquis χήν, Anser, Plinio Ganza; σραθός, ψάεις, κόλμις, βραχίλειος, δηγήρ,

ἄσπυς, *passer*: Ebraicè תרנגול, *passer*. Continet
 8. stellas; quarum quatuor tertiæ, tres quartæ,
 & una quintæ magnitudinis.

Pica in genere considerata, ob garritum quem edit,
 unde Polluci κικλίζειν, h. e. *more picarum* κικλίζειν, sive
blaterare, garrulitatis est solum: ac causâ eâdem
 Baccho vini pariter ac ebrietatis Deo, teste Plutarcho,
 sacra: nempe quia vino inebriati ut plurimum gar-
 riant, imò etiam saltare solent more picarum; &
arcantum demens detegit ebrietas. Hinc Horatius:

Fœcundi calices quem non fecere disertum?
 Et dictum Athenæi l. 2, εἶνος ἢ ἀλήθεια, *vinum & ve-*
ritas: quod Germani sic proferunt:

Ein trunkner mund
 endeckt der wahrheit grund.

Atque eâ quoque causâ esse puto, quòd sacerdotes
 Bacchi plerumque fuerint feminae: quas μιμα-
 λόνες, sive, ut Suidas habet, μιμαλόνες vocabant,
 quòd ebrios garrulos imitabantur: item *Menades*,
Bacchas, ab infania, & intemperantia, morumque
 pravitate; uti & *Thyades*, à Thyâ, quæ prima Bacchi
 sacra instituit, ac ab impetu & furore bacchantium
 sic dicta videtur. Atque Bacchis hisce picarum no-
 men, ac solum eò magis convenit, quò obtusiori,
 ob gutturis raucedinem crapulâ contractam, ac magis
 variabili voce utebantur, more picarum: quæ singu-
 lis ferè diebus, imò horis sonum diversum ac raucitate
 obfuscatum & corruptum edere dicuntur.

Hinc & imitantur nonnullæ, ut ex historiis notum,
 mugitum infantum, & hædorum querulum, mugitum
 vitulorum, balatum ovium, sibilum opilionum ar-
 timentia convocantium. Ac Plutarchus lib. de Solert.
 animal. refert, picam alioquin loquacissimam, auditis
 omniæ buccinatoribus quasi obtupefactam, evesti-
 tiò siluisse, tantoque sic silentio dies aliquot medita-
 tum, demum veluti expergefactam omnem buccina-
 torum

torum sonum summâ omnium admiratione reddidisse.

Verùm non garrulitatis modò, sed & mendacii ac simulationis hieroglyphicum est Pica; nempe nostra communis: quòd ea anteriore parte sit candida, posteriore verò nigricet; æquè ac ipsùm mendacium: ut de hoc testatur Tryphon Grammaticus: τὸ ψεύδος ἐν τοῖς ἐξώτοις μελαίνεταί, mendacium extremâ parte nigrescit: Atque hinc dixit Pythagoras: τῶν μελανέων μὴ γένοθῃ, minimè gustandum ex iis, quæ nigra incedunt caudâ. Nempe cavendos esse simulatores, ac mendaces voluit omnes.

Cæterùm quòd *Picam Indicam* sive *Brasilicam* attinet, quam hîc considerare proposuimus, quamque *pipervoram* vocant, quòd pipere victitet; ea ob insignitam pulchritudinem inter astra locata videtur. Quippe præterquam quòd caput, collum, dorsum, ac alæ cum priori parte caudæ nigricent, pectus aureo colore cum rubedine quadam circumfusum, rutilare vides; ventrem verò & femora cinnabarino, caudamque in extremitate insigniter rubescentem.

Alii tamen in ejus locum sufficiunt *Anserem*; alii item *Passerem Brasilicum*. De quibus in genere consideratis hîc aliquid dicendum putavimus: & quidem primò de Anserem nostrate. Is sacer erat Iunoni, æquè ac agnus & pavo; item Isidi, & Inacho Eurydamantis, qui aliter Oeneus dictus, & Doryles nymphæ, sive, ut alii vocant, Iphinoës filio. Quem fluvium fuisse fixerunt, quòd ille Argis imperans, fluvium Argivorum priùs Amphiloichum dictum, ampliore alveo locupletarit, ne irrumpens in planitiem, ut ante solebat, agros circumvicinos cum ædibus diriperet. Vnde fluvius ille postea Inachi nomen adeptus est:

Ἰναχος Οἰνεΐδης Κρονίδη πολυφίλων ὕδατος.

Inachus Oeneides cælo gratissimus annis; ut canit Hesiodus. In eo etiam, exstructo sub aquis sepulchro magnifico, ipse Inachus dicitur sepultus. Atque ex his vides cur Inacho Anser sit sacratus: nempe quia ejusmodi aves fluvios amant.

Hîc

Hic incidit mihi in memoriam fabula de Nemese Noctis & Oceani, teste Pausania in Atticis, filia, cognomento Adraltea: quæ postea ut vindictæ Dea fuit culta. Hanc fabulatur Apollodorus Biblioth. l. 3, se ipsam in anserem mutasse, ut Iovis, qui eam ardentissimo deperibat amore, concubitum vitaret. Iovem vero cygni specie assumptâ Anserem illum compressisse. Vnde Nemesein gravidam ovum peperisse: quod obvio opilioni, ut Ledæ servandum deferret, tradiderit. Atque ex eo ovo in arca Ledæ servato, postea Helenam fuisse natam: quam Leda veluti ex se genitam educavit; ut Pausaniæ quoque traditum in Atticis. Educata verò ac jam adultam, quia corporis formâ ac pulchritudine omnes Græciæ mulieres antecelleret, adeoque tam multos haberet procos, causam extitisse Trojam excidii: qua de re quoque vidimus in Signo Geminorum & Cygni.

Proci verò sive competitores Helenam ambientes, hi recensentur: Antilochus, Agapenor, Amphilochus, Amphiarai, & Amphilochus Creati filius, Ajax Oilei, & Ajax Telamonis filius, Ascalaphus, Diomedes, Eurypylus, Elephenor, Eumelus, Menelaus, Megeres, Mnestheus, Ialmenus, Leonteus, Machaon, Polyxenus, Peneleus, Podalirius, Philoctetes, Protesilaus, Patroclus, Stenelus, Ulysses, Thalpius, Schedius, Polypætus, Teucrus. Atque inter hos nasceretur diffidium, Helenâ uni eorum addictâ, omnes jurare jussi sunt à Patre Helenes, se illum defensores, cui ea obtigisset, ab omni cæterorum injuria. Sed tamen eam Menelao Trojanorum regi jam desponsatam, teste Herodoto in Euterpe, rapuit Alexander postea Paris dictus, Priami & Hecubæ filius: adeoque revera factus est fax ignis ardentis universam Asiam inflammans, qualem Hecuba, cum illum in utero gestaret, se peperisse somniabat: unde Ovidius in Paridis Epist. 15, ad Helenam:

*illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
flammasferam pleno reddere ventre facem.*

*Territa confurgit : metuendaque noctis opacæ
visa seni Priamo , variis ille refert.*

Arsurum Paridis vates canit Ilion igni :

Pectoris , ut nunc est , fax fuit illa mei . &c.

Nam hoc Helenæ raptu Paris universæ Græciæ arma in se suosque cives concitavit , adeò ut Asia tota everteretur , ac ipse patriam extorris , denique è Lemno insula accitus trucidaretur ; imò Helena quoque à filiis domo ejecta , miserabili spectaculo in arbore suspenderetur : quamquam , quòd maritum liquisset , penititudine ducta , lachrymas tanto impetu fudisse dicitur , ut ex iis herba *Helenium* dicta , nasceretur . Quam , si in vino à mulieribus bibatur , Venerem , ac hilaritatem excitare , scripsit Alexander Cornelius in rebus Phrygiis .

Atque sic Nemesis illa in anserem , uti diximus , conversa , objectum pariter ac causam suæ ultionis egregiam ipsa ex ipso Iove concepisse , ac peperisse videtur . Quippe quæ Dea dicitur vindictæ , ac alata fingitur , quòd omnes celerrimam persequatur ultione ; item dextram phialam tenens , cum Æthiopibus inclusis ; quòd ad ultimas Æthiopum terras & extremum mare confugisse fontibus minimè profit ; lavam verò fraxinum cum victoriæ sigillis , quòd bella ob temeritatem excitet , ipsa semper triumphans : unde & coronam redimita , & cervis stipata cernitur , quia omnibus præest , & omnibus , quos semel percussit , timor diratorem indit cervinam . Nempe eo habitu statua ejus Phidiaca ex Pario marmore efficta , Athenis conspiciebatur : ut proditum Demetrio Scepsio , & Paulianiam in Atticis .

Sed videamus quoque , cur Anser in tanto olim apud Romanos fuerit æstimmio ; ejusque pictura *vigilantis ac custodiæ* sit hieroglyphicum . Plinius l. 10 , c. 22 aliique memorant , anseres aliquando fures Capitolium noctu spoliare conatos , silentibus tum canibus gratitando indicasse , adeoque curam suam pervigili sedente Romani imperii defendisse , ac conservasse . Vnde Cicero

Cicero Orat. pro Sexto Roscio, ait: *Anseribus cibaria publicè locantur, & Canes aluntur in Capitolio; ut significant, si fures venerint. At fures internoscere non possunt; significam tamen si qui noctu in Capitolium venerint; & quia id est suspiciosum; tametsi bestiae sunt, in eam partem potius peccant, quæ est cautior, &c.* Atque iccirco Anseri honores instituti apud Romanos: quamquam postea Heliogabalus omnium ille bonarum consuetudinum illudor, imò inuisor totius humani ordinis, ejus jecore, quod tanquam optimum cibum, inventore Scipione Metello viro consulari, sive, ut alii malunt, Marco Seltio Equite Romano, maximè æstimabant, canes pascere jussit. De Anseribus Scoticis *Clack-guyse* incolis dictis, quæ non in arboribus nascuntur, ut Munsterus in *Cosmographia*; & Olaus Magnus l. 19 *Hist. Septent. c. 6*, vulgi rumore decepti, affirmant, sed ex vermibus in Hæbridum mari ejusmodi vermes procreandi vim habente, videlicet Hectorem Boërium in *Descripr. Scotiae*, Jacobum Martinum Scotum c. 17, I. C. Scaligerum *Exercit. ad Cardan. 51, dist. 2*, & Io. Pincierum in *Ænigmat. p. 1*.

Verùm ea Avis, quam hoc loco inter alstra locatam conspicimus, non est *Anser Europæus*; sed *Brasiliensis*, sive *Indicus*: cujus corpus totum nigrum, præter pectus, & ventrem; ac oculos circulus coralli æmulus ambit. Videatur de hoc Ionstonius in *Avib. p. 94*.

Quod jam *Passerena* in genere consideratum concernit: ille facer erat Veneri, ob salacitatem. Atque hinc amoris & quidem *salacis* est hieroglyphicum. Quin & Sappho Veneris currum à passeribus trahi finxit; fortè eò, ut suspicor, quòd passerum caro, ac imprimis ova comesta, ex Medicorum sententia, ut Theriacales annotat, item Platina l. 5, Venerem languescentem corroborarent, adeoque equitem pigrum excitatâ tirillatione, ephippiatum reddant. Vnde & Græcis *σπυθοί* vocantur, *σπυθὸς τὸ μέγιστον ὄσπρον ὡς ἄφροδισιμὸν*, juxta Eustathium: quo nomine quoque olim *membrum virile* dictum testatur Pherecides. Sanè salacissimos

ciffimos esse, ac ad Venerem maximè pronos, argumento est, quod Aldrovandus, ut ipse testis est Ornithol. l. 15, c. 10, quendam observavit, qui longè minori quàm horæ spacio, vigesies femellam inivit, pluries initurus nisi illa locum mutasset. Idem ferè habes apud Scaligerum Exercit. 269. Quare nihil mirum, quòd falax ille Veneris avis, castæ Palladis avem Noctuam tanto persequatur odio: imò quòd vulgò diutiùs anno vix vivere dicatur; quandoquidem & homines Venerem nimium exercentes, etiam ante diem effcetos, ac viribus planè exhaustos cernas. Præter salacitatem & *perulantia* ac *nequitia* illis attribuitur: qualem habuit Catullus, de quo Martialis:

Issa est Passere nequior Catulli.

Item *docilitas*, cum sæpissimè ita mansueti, & ad iussa herilia obsequentes evadant, ut ad puerorum manus vocati advolent, ac basia etiam, illud edocti, applicent. Talem habuit Virgo quædam Amstelodamensis Susanna Bartelotia: quem carmine elegantissimo ac satis longo celebravit Clarissimus Barlæus. Atque id ipsum ex Latino in Belgicum transtulit Iustus Vonderlius Coloniae Agrippinæ in Germania natus, Poëtarum tamen Belgii facillè Coryphæus. Initium est:

Muschke, *voesterhant / te minne*
by de minnelike Maagt /
vleiertje van uw vriendinne ;
die uw gild den kranck ontbraagt /
en hoe kleen / in wetenschappen
Baas en overblijger zijt /
en met tilpen / huppen / trappen /
voerrigh pikken alletijt
uw Suzanne kont verkwikken
en doen lachen. &c.

Sed *Passer Indicus*, in specie consideratus, cui in aëstris hîc locus est, quod ad pennas, quæ diverforum sunt colorum, ab illis nostris longè differt. Ionstonius de Avibus pag. 67, ex Aldrovandi Ornith. l. 15, c. 22, quatuor imprimis recenset genera. *Macrourus*, quòd longam

longam habeat caudam sic dictus, qui rursus duplex, constituit primum: Brachyurus, quasi dicas *fürzschwanz*, nempe cui cauda brevior, secundum: Erythromelanus, & Cyanerythromelanus, ab ejusmodi coloribus sic dictus, tertium: Porphyromelanus quartum. Qui verò *Braslicus* vocatur, ac vernaculè *Targara*, totus, præter caput, quod subflavum, nigricat. Mirum est, quod barbari de hisce passeribus narrant: nempe eos inter sese choreas ducere, & uno mortui instar humi procumbente, inconditum murmur ac strepitum edere; at hoc resurgente, ac eundem strepitum edente, omnes unà avolare. De hoc videbis quoque Ionstonium de Avib p. 147.

XXVI. HYDRVS; die Kleine Schlange
ge! Wasser-schlange;

Græcè ὕδρος, *Serpens aquaticu*, excipiens ore extremitatem Eridani, complectitur quindecim stellas.

De hoc Signo serpentino, cum planè novum sit, ac veteribus incognitum, nihil habemus, quod memorare possimus. Attamen ne vacuum, ac absque additamento quodam prætereuntes linquamus, addere quædam placet ex Poëtis de origine serpentum in genere consideratorum: quos Baccho sacros fuisse testatur Plutarchus in Probl. Symposiacis: unde & Mimallones, hoc est, mulieres Bacchi sacra celebrantes, angues pro zonis crinibus passis implicatos gerebant, cornibus, quæ capitibus suis, teste Ilacio, alligabant, extantibus.

Serpentes verò, uti & φαλαγγα, ac viperas aliæque ejusmodi terræ monstra ex Titanum sanguine esse nata, testatur Nicander in Theriacis: nempe cum adversus Iovem pugnautes vulnerati essent, & sanguis eorum in terram deflueret. Quamquam Acusilaus tradat omnes serpentes è Typhonis sanguine pullasse:

lâsse : & Apollonius Rhodius de ædificat. Alexandriæ , è sanguine Medusæ : de qua vidimus in Signo Pegasi. Typhon vero, sive Typhoëus , fuit filius , teste Hesiodo , Terræ & Tartari sive Erebi : & Homerus tradit hymno in Apollinem , Iunonem agrè ferentem , quòd Iupiter , eà non adhibitâ , Minervam ex suo peperisset capite , Deos omnes advocâsse , ut sibi facultatem itidem sine maris congressu pariendi concederent : ac hoc impetrato , terram manu percussisse : unde postea natus sit Typhon , quem dracænæ educandum tradiderit. Videatur de hoc quoque Artemon , & Theodorus in bello Gigantum ; item Ovidius Metam. l. 1. , & quod nos supra diximus in Piscium Signo. Sed audiamus Hesiodum , qui Typhonem in Theogonia sic , uti quidam Latine reddidit , depingit :

*Verum ubi Titanas cœlo turbâsset ab alto
Iuppiter , hunc genuit mox Alma Typhoëa Tellus
postremum , ex Erebo Veneris dulcedine capta.
Huic palmæ ad quævis miranda negotia duro
robore erant , promptique pedes : centum capita altis
ex humeris sævi surgebant torva Draconis ,
ora sub hinc linguis lambentia cæca trifulcis ;
igne coruscabant ciliis sub lumina tætris.
Denique quodque caput flammam sperabat & ignem :
omnibus his inerant voces , variumque sonabant ,
horrendumque dabant gemitum : sæpe ora tonabant ,
nummibus magnis ut sint concurrere visa ;
interdum ingenti tauri mugire boatu ;
interdum gemitum sævi dare visa leonis ;
interdumque canum latrantium emittere voces.
Rursus & horrendum sonitum ab radicibus imis
mittebant montes umbrosi : luce sed illa
denique visa potens nimium foret illa propago ,
atque viros , superosque Deos vicisset ; ab alto
ni pater omnipotens , hominum sator atque Deorum
æthere det tonitrus , & fulmina crebra repend. &c.*

Præter-

Præterea quoque Zenodotus aliam nobis de ortu serpentum enarrat fabulam, cum inquit, hominem quendam degisse in Attica regione, nomine Phalangem in arte militari à Pallade instructum; cui soror fuerit Arachne, artificio nendi suendique, ac telæ conficiendi celebris. Cum hac rem habuisse Phalangem: unde Deam facti turpitudine commotam, ambos in serpentes mutasse. Et cum Arachne, Deâ sic volente, à filiis, quos maximo vitæ discrimine peperit, fuerit corrosa, id etiam cæteris ejusdem generis postea accidisse. Alii tamen, quod ad Arachnen, fabulantur, eam devenisse cum Minerva in certamen de lanificio ac textura; unde dea indignata, Arachnen radio percusserit, ac tanto animi dolore affecerit, ut ea se ipsam laqueo suffocans, in araneam mutata sit: quæ etiamnum nere ac texere non desinat, filisque suis adhuc hæreat pensilis. Sed ficta sunt hæc, eò, quòd Arachne puella Lyda, Plinio teste, linum, retia, & telas, æquè ac ejus filius Closter fusos, invenerit: quod etiam de Pallade traditur. Hic incidit mihi in memoriam cumulus ille telarum araneorum, qui cum maxima omnium admiratione, eâ ipsâ horâ, qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus, cum Marcario, Pyrro, aliisque, qui unam in Christo naturam statuebant, centum & quinquaginta Præsulum sententiâ damnati erant, in medium cecidit populum: unde, cum araneus symbolum sit rerum futilium ac inanium, etiam in ipsis sacris Scripturis, augurati sunt eam, quam modò diximus, opinionem araneorum instar inanem, eoque conventu disjectam fuisse.

Cæterum, quoniam hic de serpentibus sive colubris nobis est sermo, non intermittere possumus, quin unâ paucis quoque attingamus, colubrum illum, sub quo Satanas latitans, primos nostros parentes seduxit, si Ebræis credimus, speciem habuisse Cameli. Nam R. Moses Ben-Meimon More Nebochim 2, c. 31, ait: *Coluber fuit equitatus, & ejus quantitas sicut Cameli, & equitatus ejus, sicut ille, qui decepit Evam,*

Ipse fuit Samaël. Sic vocatur Diabolus perditor, à
 707 perdidit. Quamquam in Traditione veteris Eccle-
 siæ Orientalis sit *Sachaël*. Nempe ubi legitur: *Ac-
 cusationis Sachaëlis ne recorderis; memento autem defensionis
 Michaëlis.* Atque ita *Satanas*, ac motus proprius,
 ut Hierocles Stoicus Comment. in aurea Pythagoræ
 carmina loquitur, *hominem incitavit, ut malum secutus
 sit, bonum relinquens.*

XXVII. DORADO, aliis *Xiphias*; *Der Schwert-fisch*;

Gladius, Piscis gladius; Piscis auratus, qui-
 busdam *Aurata, Chrysochris*; Hermolao *To-
 mus Thurinus*, Alberto *Miles*: Græcè *Epi-
 charmo*, & Athenæo l. 7, *σχιφίας*, Menandro
Ξιφιάς. Homerus vocat *κίονα*, Hesychius &
Varinus *Ἰορνέα*, alii *Thranin*; unde fortè
Hermolao Thurinus. Continet in globo
 nostro novem stellas.

Bayerus verò numerat 5; nempe 3 tertia, & 2 quartæ ma-
 gnitudinis.

Positus est propè nubeculam, uti dicitur, majorem,
 & Polum Eclipticæ austrinum: ac *Xiphias* dicitur à
 rostro gladiato; quo tanquam gladio utens, pisces,
 antequam comedat, transfigit, quin & naves perfor-
 rasse, imò rostro dissecuisse, uti *Ionstonius H. N.*
 de piscibus pag. 7, persuasus videtur, vix credide-
 rim. Hoc tamen ex nautis ea, ubi *Xiphie* degunt,
 loca frequentantibus sæpissimè audiui, quòd ferrato
 suo rostro sociorum navalium manus & pedes ali-
 quando amputarit. Similiter nec de *Remora*, sive, ut
Plauto dicitur, *remilagine* pisce, sive potius pisciculo
 (nam admodum parvus est) crediderim, quòd ille
 navigiis

navigiis saltem adhærens, ea sistere, ac veluti anchorâ eorum cursum infrænare ac remorari, imò retrahere ex suo robore valeat; adèd ut ventorum procellarumque furori, licet impetuossimè sæviant, imperet, ac omnes eorum vires illudat. Videatur tamen de hoc Plinius N. H. l. 9, c. 25, & l. 32, c. 1, Bellonius de Aquatil. l. 2, & Trebius Niger, qui eum longitudine pedem non excedere ait; item Aristoteles, Gesnerus, Suarezius Disput. Metaphys. 18, Fracastor. de symphat. c. 8, Lonicerus de Aquaticis, Keckermannus in Probl. nautic. Basilus 8. Hexaem. homil. 7, Oppianus Halieut. l. 1, c. 221, imprimis autem doctorum hujus seculi facilè Phoenix Athan. Kircherius Art. Magnet. l. 3, & I. Pincerius in Ænigm. p. 87, 88, &c.

Cæterùm *Xiphie* nomen tribuitur etiam illis stellis ex genere Cometarum in mucronem fastigiatis, ac quodam gladii nitore conspicuis, radiorum tamen expertibus: unde $\xi, \Phi, \alpha, \kappa, \omicron, \mu, \eta, \tau, \upsilon, \varsigma$, *Cometes mucronatus*; de quo videtis Plinium l. 2, c. 25, & l. 32, c. 2. Item Lapidum cuidam apud Kiranidem; in cuius ariolandi Arte de eo hæc legas: *In Xiphia lapide, hoc est, in sapphiro, sculpe accipitrem, & sub pedibus ejus Xiphiam piscem: deinde inclusam sub eadem gemma herbæ Xiphii (de qua videatur Theophrastus Hist. Plant. l. 7, c. 12) radicem gesta in annulo. Hic enim annulus castus est: quem si habueris, omnia, tanquam ex oraculo, cognosces. Quod si eandem gemmam in simulaculo aliquo collocâris, de rebus, quas scire volueris, fundet oracula.*

XXVIII. PISCIS VOLANS, sive
*alatus; der Fliegende fisch/ fliegel-
 fisch;*

*Volatilis, volucris; nonnullis Passer marinus;
 Hirundo marina; neotericis Græcanicè Che-*

lidon Thalassæ, *χελιδών*. Continet quinque stellas, duas quartæ & tres tertix magnitudinis.

De hoc nihil memoratu digna occurrunt; nisi quod vulgò supra aquas pinnis suis, tanquam alis, volare dicatur: unde & *Pisces volantes* appellant. Iccirco nos accingamus ad contemplationem ultimi Signi, figurâ & nomine Chamæleontis novo insigniti.

XXIX. CHAMÆLEON, die Ratten-eider;

Χαμουλεών, quasi dicas, *parvus leo*: nisi cum Isidoro à *camelo*, & *leone* deducere velis: Barbaris *Gameleon*, *Zamaleon*, *Hamaleon*, & *Maleon*. Ursæ minori ferè opponitur, cuius quoque formam, quod ad stellarum situm, veluti refert: quarum novem continet, quæ omnes sunt tertii luminis.

In descriptione hujus animalis valde variant auctores. Ac in hoc falsi sunt veteres, quod scripserint aëre victitare; cum recentiores, inter quos est Peirescius, & Bellonius l. 2, c. 25, observarint locustas, erucas, muscas, scarabæos & similia animalcula vorare. Famis tamen patientissimum est. Et caudâ pedibusque muri, quem vulgò *rattum*, alii *glærem* vocant, reliquo verò corpore lacertæ respondere, pœnè omnes testantur: unde & nos Germani eime *Ratten-eider*, quasi *lacertam murinam*, diximus. Degit in Asia, Africa, India, insulâ Madagascar imprimis, ac in hortorum sepibus Cairi ad Nilum. De quo videatur Plinius N. H. l. 8, c. 33, Aristoteles H. A. l. 2, c. 11, Theophrastus de mutantib. coloribus, Gassendus in Vita Peirescii pag. 325, Bellonius observat.

servat. l. 2, c. 34, Petrus Crinitus de honesta Discipl. l. 18, c. 14, & Io. Pincierus Ænigm. p. 10, 14, &c.

Cæterum valde pavidum est, quia exangue ferè, & frigidum: ideòque pro adjacenti sive subiecta materia colorem subiinde mutare videtur, & oculis, & caudâ, & toto corpore, quod ob succum exiguum ferè pellucidum: redditque semper quemcumque proximè attingit, præter rubrum, & candidum. Quamquam Ambrosinus affirmet candidum quoque recipere. Imò Ovidius Metam l. 15, fab. 15, nulum excipit colorem, cum inquit:

*Id quoque quod ventis animal nutritur, & aurâ,
protinus assimilât, tetigit quoscunque colores.*

Idem videtur affirmare & Tertullianus de Pallio. Atque hinc Chamæleonte mutabilior, proverbii loco apud Erasimum Chil. 4, l. 18, c. 14, dicitur in homines versipelles ac varios: & Alciatus Chamæleontis naturam in Emblematis suis satis festivè detorsit in Adulatores, cum scribit:

*Semper hiat, semper tenuem, qua vescitur, auram,
reciprocât Chamæleon;*

*& mutat faciem, varios sumitque colores,
præter rubrum, vel candidum.*

*Sic & adulator populari vescitur aurâ,
hiansque cuncta devorat;*

*& solum mores imitatur Principis atros,
Albi, & pudici nescius.*

F I N I S.

I N D E X

Rerum, & verborum memorabilium, quæ in
hoc opere continentur.

A.

- A** *Bracialeus* vocabulum Arabicum, unde derivatur, 38
- Abrahamus Patriarcha Ægyptios imbuat Astronomiâ, 8
- Absyrtides insulæ, 236
- Absyrtus Æetæ ex Caucasâ Asterodia filius & Medæ frater, Pacuvio *Segialeus* dictus, 235. Ob formæ præstantiam cognomen *Phæthontis* accepit: ex cuius & Medæ sororis historia videtur enata fabula Phæthontis, quem filium Solis & Climenes finxerunt, 236
- Achilles Pelei ex Thetide filius, 207
- Actæon Cadmi filius & Cecropis I Socer, quomodo in Attica primus regnâsse dicatur, 42. Unde Actæon videatur dictus, 43
- Adad summus maximusque Syrorum Deus cum Atergatide conjunctim cultus adumbrâsse videtur Ichthyen, sive potiùs Cupidinem, aut Adonidem, 101
- Adrastea, vide *Nemeſis*.
- Adriani Imperatoris Pavo aureus Iunoni dicatus, 364
- Æacus cur Iovis filius sit dictus, 210
- Ædon Philomelæ cognomen, unde formatum sit, 43
- Ægeus Pandione II prognatus, unde filius Neptuni magis videatur dictus, quàm quoddam in mare se præcipitaverit, ut Vossio visum, 44. Quot uxores habuerit, 45. An Medeam quoque duxerit, *ibid.*
- Ægis Iovis scutum, unde sic dictum, 91
- Ægocerus, 22
- Æneas Philosophus defunctum Orphicæ Cygni speciei, & Lucinæ Homerum evocandos docuit, 204
- Æquinoctia verna in quem incidunt diem, 23
- Ægyptus pluviam planè destituta, ac sterilis, quomodo humectetur ac fecundetur, 238, 252. Olim nudis obruta marinis, quomodo Nili beneficio terra sit facta, 239
- Ær apud Chaldæos & Syros cur Columbæ figurâ sit cultus, 98
- Æsculapius in Serpentarium coelestem conversus, quibus parentibus sit natus: & cur raridus *Epidaurius*, quàm *Messenius* dicatur, 147. Ob quam causam & Græcis & Romanis ut sanitatis numen sit cultus: ac simulachro ejus canis additus, 148. Æsculapii nomen unde compositum sit, *ibid.* Idem quando vixerit: quodque Medicinam à Chirone hauserit, ac Argonauticæ expeditioni interfuerit, 149. Defunctis quibusdam reddidisse vitam, ac alios desperato in morbo curâsse fertur, *ibid.* Cur in cœlum receptus dicatur serpentem in manu tenens, 150: ac gestamen ejus baculus serpente involutus; imò ipse quibusdam rotus fuerit serpens, 151. Quare ex ovo corniculæ fingatur prognatus, *ibid.* Quis occasione Romani eundem colere cœperint, *ibid.* Ejus munia & symbola medica, 152
- Ælieta & Perseus fratres, quibus parent-

R E R V M.

- parentibus sint nati, 235. *Hiera* relicto paterno Corinthi regno, in Colchide regnavit; ac duxit *Idyam* Oceani, & *Hecaten* juniorem *Persei* fratris filiam; unde nata dicitur *Medea*, & *Circe* altera, *ibid.*
- Ex *Caucasia Asterodia* suscepisse fertur *Absyrtum* *Pacuvio Segialeum*, ac postea quoque *Phaëthontem* dictum, *ibid.*
- Ethiopes* cur admodum brevioris sint vitæ, 309
- Eihon* nomen variorum equorum, 216
- Agamemnon* *Mycenarum* rex expeditionis *Trojanæ* Imperator, cur *Leonis* picturam in clypeo gesserit. 69. à conjugè *Clytemnestra* interficitur, *ibid.*
- Agæus* *Iunoni* sacer, 368
- Alcastrum* olim *Memphis* dictum quis condiderit, 163
- Alciatus* *Italico liemo* deceptus, *chelyn* sive *lutam* perperam ac ridiculè dixit *citharam halæuticam*, 197
- Alcides* quid significet, 164
- Alcis* apud *Tacitum*, quale sit nomen. 50. In quo receditur à *Vossio*, qui contrarium statuit, 51. An per duo illa numina *Germani* intellexerint principium unum boni, alterum mali, *ibid.* An vero *Cæli & Terræ* numen, sive etiam *Iovem & Neptunum*, 55
- Almena* vocabulum unde, 164
- Alemannus* *Hercules Germanorum*, 307
- Alexander* postea *Paris* dictus, quibus parentibus sit natus, & quomodo mortem sibi acciverit, 370
- Alexander Magnus* cur spolio *leonino* tectus, in quodam numismate sit effictus; ac urbem à se conditam *Leontopolin* dixerit, 66. Aliam in memoriam canis *Perthæ* condidit, 257. Si quando pervigilandum esset, quid fecerit, 306
- Alexander Severus* lepusculorum esitatione formosus ac gratiofus factus, 248
- Alemanni* aliter *Germani*, unde sic dicti, 160
- Αλέμωον* *Græcorum*, unde originem ducat, 160
- Amalthea* nomen *Capræ*, cujus lacte *Adrasta* & *Ida* *Iovem* Infantem nutritivisse dicuntur, 90. Ejus cornu ingentibus virtutibus præditum, 91. *Amalthea* cujus filia, uxor, & mater fuerit, 128
- Amisadoris* uxor *Chimæra*, 222.
- Ammon* *Libycus*, 22. Quis fuerit; & ejus templum quis condiderit, 26, 28. Unde à *Lybiis* *Sol* occidens sit creditus, 29. *Ammon* *Galeam* ex pelle capitis bubuli cornuta in bello gestasse videtur; uti & filius *Osiris*, 271
- Amor Dei* cur non naturalis, sed supernaturalis sit, 199
- Amphiaræus* vates, 331
- Amphion* & *Zerhus* *Gemini*, 40
- Amphion* *fidiceus*, rex *Thebæ*, quibus parentibus sit natus; & quomodo *Platoni* organicam, qua canitur *lyrà*, invenisse dicatur; 191. Cur primus *Mercurio* aram dicasse videatur; & unde *Lyræ* acceperit, *ibid.*
- Thebas* quomodo muris cinxerit; easque cur septem munerit portis, 192. Qua occasione cum tota familia perierit, *ibid.*
- Amphitrite* quibus parentibus sit nata; & quomodo à *delphino*, ut *Neptuno* nuberet, persuasa, 209
- Amulius* *Albanæ* rex *Numitorem* fratrem natu majorem expellit, ac ejus filiam *Rheam* Sacerdotio *Vestali* addicit, 290. Occiditur à *Romulo*, 291

- Anaces* perperam derivari ab *ἀνάκτις*, sive *ἀνα*; ac eo vocabulo, prater Castorem & Pollicem, etiam alios appellari, 49
- Anaxilas Rheginus importatis in Siciliam leporibus, quid damni attulerit regioni, 249
- Anaximander Milesius quid tentaverit, 2
- Andromeda in Asterismis variè nuncupatur, 118. Ejus stellæ, ac denominatio & pictura apud Arabes, 119. Qua occasione cælum sit nacta, *ibid.* Quot filios Perseo pepererit, *ibid.* & 120. In ejus locum ex Scripturis substituitur Abigail, *ibid.* Ejus fabula poëticè & historicè enarrata, 115, 118
- Animas defunctorum evocari posse, opinio Chaldaeorum & Ægyptiorum, 204
- Annus Ægyptiis *Isis* dictus, 266
- Annus eorum magnus; cur *Cannicularis* sit appellatus, *ibid.* Annum cur *Λυκάουρι* dixerint Græci, 288
- Anser efficit signum cœleste, 368, 371. Cur apud Romanos in tanto fuerit æstimo: & qualia præbeat hieroglyphica, 371
- Ejus jecur optimus cibus æstimatus, *ibid.* Anser Brasiliensis totus niger, *ibid.*
- Anseres Scotici unde nascantur, 371
- Antinoia urbs Ægypti, unde sic appellata sit, 179
- Antinous cœlestis variè appellatur; ejusq; stellæ enumerantur, 179. Antinous quis fuerit, & qua occasione inter astra pariter ac in Deos Ægyptios relatus sit, *ibid.* Quinquennali certamine honorabatur à Matinensibus, 180. Alia ejus Signi petitur denominatio ex Scripturis, 181
- Antisthenes cur *Cynicus* sit dictus, 256
- M. Antonius cur Leones in triumphali pompa submiserit, 70. Ciceronis de hac re iudicium, *ibid.* Idem Panos Sacerdotem egit, 296
- Annis Typhonis ex Nephthailius, Osiridis sive Mithraimi patrus, cur in canem cœlestem conversus fingatur, 268, 270. Cur item capite canino pingatur, ac *Semihomo canis* dicatur, 270, 271
- Aper Erymantheus ab Hercule captus, 169
- Aphellan* vocabulum Arabicum, quid denotet, 38
- Apis unde locum inter astra esse videatur, 350, 353. Quælia præbeat symbola, *ib.* & 351, 352. Apes Hieronem expositum; uti & Iovem infantem quomodo nutritivisse dicantur, 350, 351. Nomen eorum Græcum unde sit, 351. Platoni in labellis confidentes, quid significarint; item Pindaro, mel in os congerentes, *ibid.* Venerem ignorant, *ibid.* Earum fedulus labor, 352
- Apis Sacerdotum Ægypti princeps, 148
- Apis Sicyonius Niobem sororem duxit; unde natus est Argus, 32
- Απόλλων* unde derivetur, 39
- Apollo vetustissimus *Iubal*, 191. Secundus, Osiridis sive Mithraimi frater, ac præses novem virginum Musices intelligentissimarum; qui Poësin & Musicen invenisse creditur, *ibid.* Vti & Laurum, 39. Hinc dicitur Musicorum Deus, 206
- Apollo cur *Delphinius*, & in Delphinum conversus, ad urbem Delphos adnatasse dicatur, 212
- unde natus; & quot equis currus ejus trahi fingatur, 216. Cur in corvo latuisse fingatur, 279.
- Cur *Λύκος* sit dictus, & *Λύκιστος*, 287, 288. Eidem cur templum Sicio-

I N D E X

- Sicionii dedicaverint, 187. Cur
Decachordo pingatur, 187,
188
- Apollo Atheniensis, Erichtho-
nius, quibus parentibus sit na-
tus, 128, 131
- Apous sive Apus cœlestis, quo-
modo aliter appelletur; &
quor stellis conser, 354
- Aqua cur piscis figurâ à quibus-
dam populis sit culta, 98
- Aquarius cœlestis variis insigni-
tur appellationibus, 92. Quid
designet, & quot stellis sit con-
spicuis, *ibid.* Arabibus pingi-
tur *Mulus ditellatus cum duobus
deliis*, 93. Ejus pictura in no-
stris globis: & cur hoc signum
à nonnullis in quatuor divida-
tur astra, *ibid.* Moses quomodo
ad hoc Signum applicari pos-
sit, 95
- Aquila Nili nomen unde sit, 238
- Aquila cœlestis variè appellatur;
& quor stellis sit conspicua,
174. Cur Iovi sacra, ac in coe-
lum locata; item cur rex
avianum sit constituta, 175, 176.
- Aquila Typhone & Echidnâ
proguata, cur & quomodo
Promethci cor & jecur exedis-
se fingatur, 176, 177. Unde à
Bayero perperam castigantur
qui Aquilam cœlestem *Βαρου-
σορ* & *Βαρουσιήσιον* dicunt, *ibid.*
- Aquila cœlestis denominatio
petitur ex Scripturis, 178
- Ara cœlestis quomodo aliter ap-
pelletur, 296. Ejus stellæ, 297.
- De ejus tralatione in coelum
variæ opiniones, 298, 299. A-
lia ex Scripturis elicitur, *ibid.*
- Ara cur instituta, 297
- Arachnes in serpentem, sive in a-
raneam mutata fabula histo-
ricè relata, 375
- Araneorum origo, 375. Eorum
cumulus, Macario modò da-
mpnato, in medium cadens po-
pulum, quid denotât, *ibid.*
- Arca Noë, 324, 344
- Arcas Callistûs filius, qua ratio-
ne in Booten sit mutatus, 139
- Archimedes tentavit constru-
ctionem Sphæræ cœlestis, 2. I-
dem quomodo aurifabri fur-
tum Hieroni Syracularum re-
gi detegerit, 280
- Arctophylax & Arcturus, voca-
bula æquivalentia, 138
- Agreus* vocabulum unde sit for-
matum, 111
- Agreus* Deus apud Pollucem quid
significet, 110
- Arcturus stella Bootis, cur sic
dicatur, 137, 138.
- Argo-navis quomodo aliter ap-
pelletur, 324. Quot stellis lu-
ceat; & unde sic dicatur, 325,
327. Duo habuit gubernacula;
in quorum australiori stella
Canopus, *ibid.* Vbi & à quo,
quave materiâ exstructa, ac cur
Pelias, item *Pegasea*, *Trionia*,
& *Pica garrula*, sive *satyria* sit
dicta, 327: item *Æmonia*, 329.
- Argonavis per Lybtæ deser-
tum bajularur, 334. Neptuno
consecratur, sive Palladi; ac
inter astra collocatur, 339. Pro
quo Christiani *Arcam Noë* re-
posuerunt, 344
- Argonautarum fabulæ de aurei
velleris raptu origo, 27. Eo-
rum numerus, & nomina,
331, 332, 333. Conflictus cum
Ætæa copiis; & raptâ *Medeâ*,
receptus, 336. Idem cur *Mynii*
dicti, 328
- Argos Peloponnesi unde sic di-
cta, 32
- Argus quis fuerit 359: & quibus
parentibus sit natus, 360. Ejus
in pavonem mutati fabula, 359,
360, 361, &c. Centum in Ar-
go oculi quid denotent; &
cur eorum dimidia pars, alte-
râ dormiente, vigilare sit fi-
cta, 362

I N D E X

- Argus Agenoris filius & Iasi pater, 32
- Argus Apidis Sicyonii & Niobes filius, 32
- Argus canis Ulyssis, redeuntem dominum post viginti annos agnovit, 255
- Ariadna Minois ex Pasiphaë filia, 143, 144
- Ariadna Gemina Naxiis culta, altera à Theseo rapta cum mœstitia, altera Bacchi uxor cum hilaritate, 143
- Aries princeps Signorum coelestium, ejusque appellationes variaz, 21, 26. Quid denotet 22. Ejus stellæ, *ibid.* Cur Arietis figura in Globis ad notam ♈, ac figura ♄ ad notam ♀ pingatur, 23. Ejus inter astra receptionis duæ recensentur opiniones, 23, 26. Arietis orientis efficientia, *ibid.* & 24. Cur Iovis & Minervæ fidus censeatur, 29. Ejus in cœlum translationis ratio ex S. Codice depromitur, 29
- Aries cur apud Romanos symbolum fuerit principatus, 29
- Aries Phixi Ephorus, quid effecerit, 24, 25. Cur Aureus dictus, 27. Ab Argonautis ex Colchide liberatus creditur, *ibid.* Quomodo Iovis Ammonis nomen meruisse videatur, 28
- Arion Periandri Citharædus, & dithyramborum inventor, cur Neptuni fingatur filius, 191, 209, 211. Ejus fabula poetice & historice relata, *ibid.* & 212. Statua cum epigrammate Græco, 209, 211
- Aristæus cur Sirio hostias immolavit, 264
- Aristotelis opinio de Via lactea rejicitur, 15. Idem in quo falsus, 355
- Arsen scaphæ Misnicæ unde sic dictæ, 321
- Arsinoë Æsculapii Messenii mater, aliter *Coronis* dicta, 147
- Arsivitus Danus cum cane & equo simul in eodem sepulchro humari voluit, 257
- Arraga idem ac Atargatis, unde formetur, 102
- Aselini montes, unde sic dicti, 232
- Aselli stellæ in pectore Cancræ, 60. Qua occasione Cancræ Signo sint illati, 63. Eorum Præsepe splendidum apparens, quid denotet, *ibid.*
- Aselli tres in Boöte stellæ, 137, 138
- Aser* Ebraicum proprie idem sonat ac *decachordum*, 189, 190
- Astarte aliter Europa dicta, unde & quando hoc nomen acceperit, 31
- Asteria Latonæ soror, cur in cornuicem, ac postea in Insulam sit conversa, 289
- Astra cur Ibycus dixerit *origina*, & alii *origines*, 263
- Astræa Astræi filia, cur *Iustitia* dicta, ac inter astra sit relata, 77. Cur caput ejus nubibus tegatur, *ibid.*
- Astrocyonis & Procyonis differentia, 251
- Astronomia Adamo cœlitus infusa, & à S. Patribus exculta, ad Phœnices pervenit, 7: & ab his ad alios populos, 6, 8. Quomodo ea conservata sit, 7, 8
- Atargatis sive Atergatis Syriæ regina, ac Dea, unde sic dicta, 99. Eadem à piscibus absumta, aliis pisce, sive etiam ovo progenerata creditur, 99. *Ker' ègō-zōn* dicebatur Dea Syriæ sive Hieropolitana, 100. Ejus simulachrum cum specie leonum, quid denotaverit, 101. Eadem erat ac Venus, *ibid.* Nomen hoc varie effertur: & unde formatum sit, 102. Duplex videtur fuisse nomen, nempe

nempe telluris ac maris, *ibid.*
 Athanas Thebanorum rex cur fi-
 lium Phrixum immolari iussit,
 23, 24
 Athena ubi, & qua occasione *Pal-*
ladis nomen acceperit, 129. An
 Athena, & Pallas sive Minerva
 diversæ fuerint Deæ, *ibid.* Cra-
 nam Athenæ sive Minervæ
 Græcanicæ patrem fuisse, te-
 stimonio Tzetis, atque ex i-
 psius Cranai ac Tritonis, ejus-
 que uxoris nomine demonstra-
 tur, *ibid.*
 An *Ægyptiaca* an originem traxerit ex *Æ-*
gyptiaca, an verdè ex Chaldaï-
 ca, sive Græcanica lingua, 41, 42
 Athenæ urbs à Cecrope I con-
 dita, unde acceperit nomen,
 41, 42. Controversia de im-
 ponendo hoc nomine inter ur-
 bis conditores; ubi Minerva
 prævaluit, 42. Quid Minervæ
 nomine hic intelligatur, *ibid.*
 Athenarum nomen hodie obso-
 levit: pro quo in usu est *Sai-*
nes, fortè à *Sais*, sive *Saitica*
 Dea, quasi dicas *Saitnes*, 43
 Atheniensium reges enumeran-
 tur, 40, 130
 Atlantiades aliter Plejades, 34
 Atlas Ægyptius primus tentavit
 constructionem Sphæræ cœle-
 stis, 2
 Atlas Astrologus dictus, Prome-
 thei filius quando vixerit, 2
 Attica regio unde sic dicta, 43
 Aves Scymphalides ab Hercule
 occisæ, sive crepitaculis æneis
 ex Arcadia abactæ, 171
 Augæas Eupolidis canis, 255
 Angiæ stabulum bovillum ab
 Hercule purgatum, 170, 171
 Augusto Cæsari cur Libram cœ-
 lestem in manus tradiderint
 Poëtæ, 81
 Avis Paradisi, cur sic dicatur,
 354. Ejus æstimatio apud In-
 dos; & descriptio, 355
 Aula bovis antrum Eubœæ, unde

id nominis acceperit, 33
 Aureum Vellus secundum varios
 variè interpretatur, 27, 28, 330.
 Aurei Velleris custodes, 334
 Auriga cœlestis variè nuncupa-
 tur, 125. Ejus stellæ: & quo-
 modo Mahumeranis pingatur,
 126. In sinistro humero gerit
 Capram Amaltheam, & sub
 hac in vola sinistra hœdos sive
 capellas, *ibid.* Cur capra illa
Olenia dicatur, & cur in cœ-
 lum recepta sit, 127, 128. Phlia-
 sis Capra ahenca inaurata ad
 placandum hoc sidus sacra,
ibid. In Aurigam cœlestem
 mutatus dicitur *Erichthonius*,
 128. Item *Bellerophon*, 133. Ac
Trochilus, *Myrtilus*, *Cillantes* &
Oenomaus, 134. Nigidio *Aur-*
ga, quem Ægyptii *Oron* dicunt:
 nobis Patriarcha *Jacob*, *ibid.*
 Auocabali Poëtæ postea Iam-
 bici dicti, 302
 Aurora quibus parentibus sit
 nata; quibus & quot equis
 vecta, cursum suum conficiat,
 224, 225. Ex ejus cum Ce-
 phalo, id est, Sole concubitu,
 quomodo generetur Phæ-
 thou, 234, 235

B.

Bacchæ cur Orphea dilacerâ-
 rint, 195
 Bacchaliū Bacchi poculum, i-
 dem ac *nicotior*, 275
 Bacchus cur Dionysus, item Li-
 ber sit dictus, 48, 142. Baccho
 cur *hedera*, aquè ac *vitis* ac a-
 liæ plantæ, sit sacra; eique
Hederæ nomen indiderint,
 142. Vbi hederam invene-
 rit, & plantaverit, *ibid.*
 Idem leo factus, Tyrrhenos
 piratas in delphinos mutatos in
 fugam vertit, 210. Bacchus
 sive Liber triumphum Deum,
 primus coronam capiti impo-
 sisse

I N D E X

- fuisse fertur : & cur perpetuus juvenis sit fictus, 142, 144. Ejus Sacerdotes cur plerumque fuerint feminae: ac unde *Mimalones*, item *Manades*, *Baccha*, & *Thyades* dictæ, 367. Cur angues crinibus implicatos gesserint, 373
- Bacchus Aegyptius quis fuerit, 271 : item Arabicus, 268
- Baculus Jacobi sive Cingulum Orionis, tres in Orione stellæ, tres Reges vulgò dictæ, 242
- Balcares insulæ auxilium militare contra lepores petunt, 249
- Bambyca urbs eadem ac Edessa & Hierapolis, 100
- Barbiton Anacreontis, quot nervis constiterit, 187
- Batecumbus quid tentaverit, 3
- Bauch / hauffen / haute sive pante / buch / unde, 358
- Bauen quid olim significarint, 358
- Bayeri lapsus circa viam lacteam corrigitur, 15. Ejusdem error, dum putat Canem minorem quoque dici *Foveam*, unde promanarit, 252
- Becmannus in eo falsus, quòd vocabulum *Nilus* ex *idus* formatum censeat, 238
- Beelzebub, 350
- Bel quid veteribus Germanis significarint, 52. In quo Schedius falsus, qui interpretatur *candidum*, 53
- Belhosi bonorum Deorum apud Germanos princeps, sed peperam, dictus; cum poridus videatur fuisse malorum, 51, 52, 53
- Bellerophon Cassii sive Taraxippi Sisypho prognati filius, antea *Hippamus* dictus, quomodo Pegaso vectus, Chimæram confecerit poëticè & historicè narratur, 219, 220. *Græc.* Cur patriâ excedere sit coactus, 219. Ad Proetrum confugit; cujus uxor, ob denegatum concubitum, ingentes ei arumnas creavit, 221. Tres nationes devicit; & quales ea fuerint, *ibidem*: Vade Iobatis gener ac regni successor est pronunciat, 222. Pegasum frænò aureo à Pallade accepto, primum rexisse dicitur: unde infrenandorum equorum usus ad posteros emanarit, 223. Primus item naves bellicas, classes, ac prælia navalia instituisse fertur, 224. Cur Pegaso vectus cælum ascendere tentans, equo à Jove cæstro concitato præcipitatus fingatur, *ibid.* Ejus fabula physicè explicatur, 225. Bellerophon in Aurigam cælestem mutatus, 133
- Bellona Martis Auriga, 217
- Bellonica nomen Palladis, quid significet, 131
- Belus unde, 238. Cur Sol oriens sit creditus, 29
- Bernhardi matris somnium de cane, quid significarint, 256
- Beronice Aegypti Regina Ptolemæi I uxor, cur à Venere immortalitate donata, 135. Ejus Comam sideribus intulit Conon, *ibid.*
- Beronices leo linguâ faciei adlabatur, 71
- Biau quid significet, & unde sit, 358
- Bot cur veteribus tantundem sonet, ac *bonus* sive etiam *malus demon*, 52
- Bootes quomodo aliter appellatur, 136. Ac Arabibus pingatur, 137. Quot stellis constet, *ibid.* Ejus figura in Mapa Turcica: ac unde Arabibus *Sagitta*, aliis item *Custos Visæ* dicatur, 138. Ejus nomina propria ex Gentilium fabulis, ac sacro Codice depromta, 139
- Bosphorus unde sic dictus, 33
- Brahæus, vide Tycho.
- Bronæus cognomen Cranai, quid significet, 131
- Bucepha-

Bucephalus equus Alexandri,
217. Et defuncto cur Ale-
xander duxerit exequias, ac
in tumulo ejus nomine
condiderit, 218
Bulbaki vocabulum Belgicum,
corruptum videtur ex *Belbok*,
53

C.

Coeli regiones principales, 14
Coeli opinio de usu Psalterii, &
Nablii rejecta, 190
Cæsaris imagini cur candidam
fasciam coronæ laureæ præli-
gatam detraxerint, 301. Ejus
Palma columbarum nidis fre-
quentata, 324
Gualielmus Cæsius, sive Blæuw,
quid in Astronomicis præstite-
rit, 3
Cæsius sive Glaucus, vero nomi-
ne Androgeos dictus, & ab
Atheniensibus occisus, cujus
fuerit filius, 143, 149, 169. Vi-
ta restituitur ab Æsculapio,
150
Caleb filius Iephonne Moïsis so-
cius, cur Nonno in canem cœ-
lestem conversus, ac, ut uvæ
maturet, stellis splendidissimis
præditus fingatur, 268, 269.
Ejus historia, fabulæque ex illa
natae narrantur, 268, 269, 270
Callisto in ursam cœlestem con-
versa, cujus sit filia, 109. Ejus
fabula narratur; fabulæque o-
rigo indicatur, *ibid.* & 110
Cancer animal cur decrefcente
lunâ fame maceretur, accre-
fcente verò pinguescat, 62
Cancer, signum cœleste, variè
appellatur, 59. Quid denoter,
& quot stellis constet, 60. Cur
prima Solis porta dicatur, 0,
90. Ejus stella in pectore ne-
bulosa *Præsepium* dicta, ac aliæ
duæ *Afelli* nuncupati, 60, Can-

cer cur inter astra locatus sit,
& in eum locum, ubi Sol quasi
retorsum ferri cernitur, 61,
62. Hoc Signo significari
Cantrum Iustitiæ, cujus mentio
facta in Epistola ad Ephesios,
Paullina, 63
Canis qualia præbeat symbola,
254, 256. Ejus fidelitatis exem-
pla narrantur, *ibid.* & 255:
item docilitatis, & memoriæ,
ac sagacitatis, 255. Canis vari-
is Dîs facer: ac cur eorum
simulachris sit adpictus, 256,
257. Cur Græcis *κύων* sit di-
ctus, 257. Canibus quales de-
tulerint honores antiqui: præ-
sertim Proëmphanes, qui Ca-
nem sibi pro rege delegerunt,
ibid. Canis cum diademate
pictus, aut fasciâ velatus, Æ-
gyptiis quid significarit, 257
Canis Major diversimodè ap-
pellatur, 258, 259. Ejus stellæ,
260. Cur Orientalibus *dexter*
dicatur, 251: item *Sirius*, 251,
252. Sirius oriens quam ma-
gnam Ægyptiis adferat com-
modum, & quomodo, 252.
Canis Major unde *Seth*, sive
Sorhis sit dictus, 260. Eo voca-
bulo notari maleficam Canis
naturam, ut *Sirii* nomine be-
neficam; & quare, 252. Canis
majoris stella in fronte Isis di-
cta; item *Mara*: quo voca-
bulo intelligi videtur *Maria*
Moïsis soror, æquè ac Moïses
tertius ille Osiris *Sirio*; uti
stellam in Canis maxilla ful-
gentissimam propriè vocant,
260, 261. Unde prior dicitur
quoque *Luna*; æquè ac altera
Sol; nempe *Canicula*, quæ qui-
busdam malè *Mera*, & *Isis*, imò
& *Luna* audit, *ibid.* *Sirius*
stella unde sic dicta: & cur pri-
ma inter fixas honore divino
sit aucta, imò ipsi Veneris stel-
læ ab Ægyptiis prælatæ, *ibid.*

263. *A* *telestos* esse *αυρηος*
 & *αυρηος*, h. e. *coruscare*, 263. *Sirius*
 commune *Canis* & *Solis* no-
 men, *ibid.* Cur gentiles *Sirium*
 summo religionis cultu profes-
 cuiti sint, imprimis *Cei*, & *Ci-*
lices, 264. Eius maximæ opera-
 tiones & amplissimi in terra
 effectus, 265. Eidem cur Romæ
 rufi canis exta immolârint, *ib.*
 Eius ortum summo studio ob-
 servabant *Ægyptii*: ac quo-
 modo eundem eis significârnt
Oryx, 266, 267. *Canis* major
 qua occasione in cœlum, &
 juxta leporem sit collocatus,
 267, 268. Aliis videtur hoc
 esse in memoriam *Anubis*, sive
 potiùs *Calebi* *Mosis* socii; &
 quare, 268. Alia *Canis* imago
 ac memoria adfertur ex Scri-
 pturis, 271, 272
Canis minor quomodo aliter ap-
 pellecur, & quot stellis constet,
 250. Cur *Orientalibus* *sinis-*
ter dicatur: & an *Canticula* sit;
 item quid sibi apud *Bayerum*
Fovea velit, 251. Quomodo
Ægyptii loco *Canis* minoris,
 vel potiùs majoris, *Foveam* pin-
 xisse *frumentariam* videri pos-
 sint, 252. *Canis* minor, quo
 oriente *Virgilius* natus, cur in
 cœlum receptus videatur, 253,
 254. Quem designet: & quare
 non procul à *Virginis* signo sit
 positus, 258. Alius adfertur
 ex Scripturis, *ibid.*
Canopus oppidum *Ægypti*, &
 stella *Argonavis*, unde sic di-
 cantur, 325. *Canopus* stella
 cur dicatur *Terrestris* & *Pende-*
rosa, 327
Canopus *Menelai* navium rector,
 quomodo perierit, 325. Vt
 Deus æquarum ab *Ægyptiis*
 cultus, & *Neptunus* dictus,
 326. Quomodo fraude *Sacer-*
dotis cujusdam superârnt *I-*
guem, *ibid.*
- Capitolium* Romæ anseribus de-
 sentum, 371
Capra *Amaltheæ* cur *Olenia* dica-
 tur, ac in cœlum recepta sit,
 127. An mulier fuerit *Capra*
 dicta, 128
Capricornus cœlestis variè nun-
 cupatur, 89. Quid denotet, &
 quot stellis constet, *ibid.* Cur
Signum *hiemale*, & *lanuale*,
 item *altera* *Solis* *Porta* dicatur,
ibid. *Capricornum* *Augustus*
Imperator habuit horoscopan-
 tem, 90. Eius dimidia pars
Capra illa fingitur, quæ *Amal-*
thea vocatur, *ibid.* Alterum
 dimidium est *piscis*; & cur, 91.
 Signo huic fœditio aliud sub-
 stituitur ex historia sacra, 92
Carolus *Gustavus*, *Suecorum* rex,
 cur *Leouis* hieroglyphico sit
 usus, 65. Eius *elogium*, *ibid.*
 Qua in re imitatus sit *Alexan-*
drum *Magnum*, 66
Cassiopeia variè effertur, ac va-
 riis insignitur appellationibus,
 116. Quot stellis constet, 117.
 An stella illa anno 1572 in
 hoc asterismo apparens, fuerit
 cometa, *ibid.* *Cassiopeia* de-
 nominatio & pictura apud *A-*
rabes, 117. Cur *inversa* dica-
 tur, *ibid.* Appellatio hujus a-
 sterismi ex Scripturis deprom-
 pta, 118
Castor & *Pollux* ubi & quo-
 modo sint nati, 46. E *Pephuo*
 deportari dicuntur à *Mercurio*
Pellena: quomodo hoc
 possit interpretari, *ibid.*
 Cur *Tyndarides*, *Oebalida*,
Dioscuri, *Familiares*, *Penates*,
Anaces, *Dii* *Samothracæ* sint
 dicti, 47, 48, 49. Iidem rapi-
 unt filias *Lenciippi*: unde *Ca-*
stor à *Lynceo* cæsus, 58. Quo
 tempore & cur in deos relati,
ibid. *Pollux* immortalitate
 donatus eam cum *Castore* di-
 midiatam communicavit, 59.
 Eo.

- Eorum simulachra, 58. Cur à Postumio Romæ templo dignati, 48. Soli Castori ædem vovit Cæsar, 49. Idem descendisse videntur ab Evakim Cananææ, *ibid.* An in Samothrace sint culti, 50. An per hæc duo numina Germani intellexerint principium unum boni, alterum mali, 51: An verò *Cæli & Terræ* numen, sive etiam *Iovem & Neptunum*, 55
- Catharina Victoria von dem Werder Musices veritque intelligentissima, 200
- Cecrops I Attici regni & urbis Athenarum conditor, quando vixerit, 41. duxit filiam Actæonis Cadmo prognati, 42. Cur biformis sit fictus, *ibid.* & in Aquarium conversus, 95. Eius filia cistæ Erichthoniæ custodes, 133
- Cecrops secundus, Erechthei filius, cum primo sapissimè confunditur, 41
- Cælius Epicureus quo nomine ab Origene sit reprehensus, 180
- Centaurea* herba Germanis malè interpretatur *Tausendglüdenkraut*, 87
- Centaureus quomodo aliter appelletur, & quot stellas contineat, 283. Centauri qui fuerint; & unde sic dicantur, *ibid.* Eorum Lapitharumque bellum quando sit gestum: & unde Centauris formam aded monstruosam affinxerint; quidque eâ formâ denotetur, 284. Centaurus cælestis commune videtur Centaurorum symbolum, *ibid.* Aliæ de hoc Signo opiniones, 285. Centauro substituitur ex Scripturis *Nebucadnezar*, 286
- Cephalus idem ac Sol, quomodo cum aurora congregiendi, procreet Phaëthonem, 235. Eius insuasu Auroræ fidem uxoris suæ tentantis fabula, 267
- Cepheus variè nuncupatur, 114. Quot stellis luceat, 115. Quomodo Arabes hoc Signum pinxerint, *ibid.* Cepheus quis fuerit, & qua occasione in cælum locatus sit, *ibid.* & 116, 118. Cur *Dominus Solis* sit dictus, 116. Alia hujus Asterismi appellatio substituitur ex Scripturis, *ibid.*
- Cerberus ab Hercule captus, 171, 172
- Ceres cujus sit filia: & quid ea ad signum Virginis spectet, 75: ac quare, 76. Cur in ea Fortuna, Pacis, sive Concordiæ & Iustitiæ numina quasi coalescant, 79
- Cerva Mœnalis pedibus arcibusque cornibus ab Hercule capta, 171
- Cervi longævitas unde sit, 304.
- Cervus ab Agathocle interfectus, *ibid.*
- Cetus cælestis variè appellatur, 225. Quot stellis constet, 226. Cur in ejus locum *Dracoenæ marinum* substituerit Bayerus, *ibid.* Cætorum magnitudo, 227.
- Ceti in cælum recepti variæ fabulæ, *ibid.* Ceti fabulosis substituitur alius ex Historia Sacra, 228
- Chabriæ Atheniensium ducis dictum, 69
- Cham Mitzraimi pater cum cornibus arterinis fictus, 26, 33. in Deos relatus, 28. Eius delubrum, 26, 29
- Chamæleon signum cælestis, quot stellas contineat, 378. Chamæleon animal unde sic dicatur, 378. Quod aëre vitet, negatur, *ibid.* Cur colorem pro adjacenti materia mutare, ac omnes colores recipere videatur, 379. Adulatorum symbolum, *ibid.*
- Chimæra fabula pœtice & historice

I N D E X

- ticè relata, 219, 220, &c. physice explicatur, 225
 Chiron inventor chirurgiæ, Saturni sive Nepuni Thesalici Ixionis filius, cur *Chiron*, & unde *Pelethronius* sit appellatus; item cur supernâ parte homo, infernâ equus fingatur, 284, 285. Idem cur Philyrides appelletur, 85. Achillis fuit præceptor, 86: & omnium ferè sui temporis Græciæ Principum, 87, 149. Item Medicus & Empiricus; hinc quoque *herba Centaurea* nomen, *ibid.* Morbos citharâ pulsâ sedavit, *ibid.* Quomodo vitâ sit sanctus, & in cœlum receptus, *ibid.* & 285.
 Chiron canis Codri, 257
 Christiani cur pisces sint appellati, uti & ipse Christus 310. 103; ac piscium imaginem cum cruce in annulo gestarint, 104
 Christus Sibyllarum Piscis mysticus, 103
 Ciceronis locus notatus, 94, 95
 Cillantes Pelopis auriga, in Aurigam cœlestem mutatus, 134
 Circe gemina, prior Æetæ soror; altera filia, quæ Sarmatarum regi nupsit, 235
 Cinni populi, cur centenis quadragenis annis vivere existimentur, 304
 Cithara Apollinis repertum, uti & Chelys, Scaligero perperam dicitur *Lyra Mercurii reformata*, 186: Quam post citharam inventam à Mercurio indicat Diodorus; & qua occasione, 187. Citharam Apollinis longè pauciores habuisse chordas, quàm illam, cujus figuram Hieronymus describit, *ibid.* Citharæ vocabulum ex lingua Germanica formatum, 198. Cithara Germanica reformata, vulgo *Riccare* dicta, 200
 Cleomedes quid tentaverit, 2
 Clymene Phaëthontis mater, unde sic dicta, 234
 Codrus cum cane in eodem sepulchro humari voluit, 257
 Colchi Ægyptiorum Colonia, etiam Scythæ & Asiani dicti, 330, 331
 Columba qualia præbeat symbola: item an bile destituatur, 322. Cur *Tegon* videatur dicta, *ibid.* Ejus docilitas, *ibid.* & 323. Columba Iosua, Mahumedis, Decimi Bruti, Thaurosthenis, *ibid.* Qua ratione in cœlum locata videatur, *ibid.*
 Columba Noë etiam gentilibus nota, 321
 Columba cœlestis variè appellatur, 313. Quot stellis constet, 314. Columba unde sic dicta, *ibid.* & 318. Qua ratione inter atra locata videatur, 314. Qualia præbeat symbola, 315, 318, 319, 320. Cur Veneri sit sacra; ejusque curru addita, 315. In Cypro primum recepta; earumque frequentia circa Erycinæ Veneris templum, *ibid.* Columba cur Veneri aded grata, ac pro Dea sit culta, 316. Columbis cur Syri abstinerint: & quid *Columba* vocabulum apud Ieremiam designet, 317. Unde Græcis *πεστερος* dicatur, 318. Columbarum congressus quomodo fiat, 319. Columba nigra quid significarit Ægyptiis, *ibid.* & 320
 Columnæ Astronomicæ ab Adami hæredibus ante Diluuium extractæ, 7
 Coma Beronices variè appellatur, 134. Quot stellis constet; & quando hoc nomen acciperit, *ibid.* Qualem ei figuram substituerit Bayerus, veteres secutus, *ibid.* Qua occasione, & à quo inter atra sit relata, 135. Ejus aliæ denominationes

- nes ex Scripturis depromuntur, 136
- Comus hilaritatis Deus, 141
- Concordia imagine Virgo repræsentatur, 78
- Conon Mathematicus quid in Astronomicis præstiterit, 135
- Consualia Iudi solemnæ Neptuno Equestri à Romulo instituti, 86
- Consus Romanorum Neptunus Equestris, 86
- Copernici Sphæra describitur, 3, 4
- Coria Minervæ apud Arcades nomen, quid significet, 129
- Corinna Thebana qua occasione coronam meruerit, 302. Ejus pictura capite tenet victo in Tanagrorum Gymnasio, *ibid.*
- Cornu unde sic dictum, 300. cur potentia regis sit symbolum, 275
- Cornu Copia five Amaltheæ, unde ortum, 127
- Corcebus quintam Tetrachordo addidit nervum, 188
- Corona unde sic dicta, 300. Coronarum varia genera apud veteres usitata, *ibid.* & 301, 302.
- Corona Poëtarum qualis fuerit 302. Cur eis hederacea ac simul laurea sit attributa, 303.
- Musarum ex pennis Sirenium, & Comi ex floribus, 141. Qualem Liber primus gestavit, 142.
- Corona nullis, præterquam Diis, olim concessa, 144. cur Legum sit hieroglyphicum, 141
- Corona australis variè appellatur, 299. Quot stellis ornatur, 300. Quomodo pingatur; & in cuius gratiam inter astra recepta fingatur; 302, 303. Ejus imago ex Scripturis depromitur, 303, 304
- Corona Septentrionalis quomodo aliter appellatur; & quot stellis absolvatur, 140. Ejus pictura variæ, 141, 142. Cur *Cretica* five *Gnossia* dicatur; & cuius ea fuerit, 143, 145. Cur in cœlum translata sit, 144, 145
- Altæ ex Sacra Historia in ejus locum sufficiuntur, *ibid.*
- Coronis ob amorem Scini ab Apolline telo transfixa, 278
- Corvus cœlestis quomodo aliter appelletur; & quot stellis constet, 277. Ejus fabula narratur, 272, 273, 278, 279. Corvus qualia efficiat symbola, 278. Qua occasione candida ejus plumæ in nigras sint conversæ, 273, 278. Humanam imitatur vocem: uti videre est in Corvis Romanis variis, 278.
- Voces ejus sexaginta quatuor numerantur, 279. Cur Apollini divinationis præsidii sit facer: ac ova ejus atrandis capillis inservire dicantur, *ibid.*
- Corvorum calliditas & impostura, 280. Corvus cur Mathematici sit symbolum, *ibid.* Cur siti damnatus fingatur ab Apolline, 281. Cur Herculi sit facer: ac galeæ olim ejus figurâ insignes fuerint, *ibid.*
- Corvus unde *Avis Pompeica* sit dictus, *ibid.* Cur optimum fidei conjugalis possit esse symbolum: item cur pullos suos usque ad septimum diem deserat, 282. Quomodo illi à parentibus deserti nutriantur: & qua ratione corvus in cœlum locatus fingatur, *ibid.* Alia ratio ex Scripturis ostenditur, *ibid.*
- Coryfalia Minervæ apud Messenos nomen, quid denotet; & cur illi sit inditum, 129
- Coryphe nomen matris Minervæ *Coria* dictæ, quid significet, 129
- Cranus rex five Iupiter Atheniensis, Athenæ five Minervæ Atticæ pater, 128. Cranai

I N D E X

- vocabulum unde formarum sit; & quomodo Poëris an-
sam dederit fingendi Miner-
vam ex Iovis capite esse na-
ram, 129. Cranaus videtur i-
dem fuisse ac *Triton*, & *Bron-*
tæus, 129, 131. Ejus uxor an
Coryphe fuerit, 129
- Crater cœlestis quomodo aliter
appelleretur, & quot stellis con-
sisteret, 274. *Crater* vocabulum
unde derivetur, *ibid.* & 275.
Crater cœlestis quid denotet,
ibid. & qua occasione inter fi-
dèra locum acceperit, 273,
276. Variæ de eo opiniones,
275, 276. Gentilium poculis
rejeclis, alia substituantur ex
Sacris, 176
- Creteus Iasonis avus, quibus pa-
rentibus sit natus, 329
- Criticorum, quibus radices
vocalulorum ex sola Græca
sive Latina lingua petuntur, er-
ror demonstratur, 197
- Crius Phrixi Ephorus, vide
Aries.
- Crocux unde progengerentur, 65
- Croton unde natus, ubi educa-
tus; & cur in cœlum sit rece-
ptus, 88
- Cruca cœlestis, variè appellatur,
344. Ejus stellæ, 345. Cur in
cœlum locata videatur, *ibid.*
Crucis signum in annulis, &
cute portabant veteres Chri-
stiani: & quid denotet, 346.
An in secundo Christi ad-
ventu apparituum sit in cœlo,
ibid. & 347. Crucis diversæ
apparitiones, 347, 348. Crucis
symbolum Avis volitans, &
Palma, 348
- Crysaor unde natus fingatur, 222
- Cupido filius Veneris fictitius de-
scribitur, 85. Unde procrea-
tus fingatur, 316. Ejus sagitta
aurea symbolum amoris; &
unde sit ficta, 181, 182. Ejuſdem
plumbea quid operetur, 182
- Curetes qui fuerint, & unde
sic dicantur, 106. Cur *Cory-*
bantes & *Dalilyi Idæi* nuncu-
pati, *ibid.* Eorum sorores in
urſas, ut videtur, conversas,
fortè constituere caudam *Vesæ*
minoris 107
- Cyclops cur Neptuni filius sit
dictus, 210
- Cyanea urbs Germaniæ, unde
sic dicatur, 161
- Cygnæa cantio quid denotet, 202
- Cygnus cur Musici senioris, &
eximii concivium diffamatoris
sit symbolum, 202, 203. Qua-
re in senium vergens, suavis
canere fingatur, 202. Cur *A-*
pollini sit sacer; ac *Pindaro*
inhospitalis dictus, 203. *Cy-*
gnus amoris hieroglyphicum:
unde & *Veneri* sacer, ejusque
currus cygnis trahi; imò *Ju-*
piter, quo *Ledam*, sive, ut
aliis placet, *Nemefin* comprimeret,
in cygnum transfor-
matus fingitur, 204. In hanc
avem cur mutati fingantur so-
cii *Diomedis*; & *Cygnus Li-*
gurum rex, 206: item *Cy-*
gnus Martis & *Cleobulina* fi-
lius; ac *Cygnus* ille ab *Achil-*
le occisus, 207
- Cygnus cœlestis variis insigni-
tur nominibus, 201. Quot stel-
lis constet, 202. Cur non pro-
cul à *Lyra* occuper locum; &
quomodo à veteribus pictus;
item qua occasione in cœlum
locatus sit, 204, 205, 206. *A-*
lia ejus translationis causa ad-
fertur ex *Scripturis*, 207
- Cygnus *Ligurum* rex qua occa-
sione in sui nominis avem mu-
tatus sit, 206
- Cygnus *Martis* & *Cleobulina*
filius ab *Hercule* quare occi-
sus sit, 207. *Cygnus Neptuni*
filius cur ab *Achille* sit inter-
emptus, *ibid.* *Cygnus Hercul-*
is Alemanni filius, 207
Cylla.

Cyllarus Castoris five Dioscuro-
rum equus, donum Mercurii,
57, 215. Romæ in æde Ca-
storis stellatus videbatur, *ibid.*
Cynosura unde formetur, 104.
A Thalere primum observata,
105, 105
Cytherea unde sic dicta, 198

D.

Dadalus unde ortum traxe-
rit, & cur in Siciliam fugâ
se receperit, 88
Dæmon cur hirci specie sit cul-
tus à Zabiis, 52
Dagon Syrorum numen simplex
cetaceâ pelle vestitum, 102.
Palæstinis duplex, *ibid.* & 103.
Unde sic dictum, 103
Danaës fabula poëticè & histo-
ricè relata, 121
David non Plalterio, sed Nablio
usus videtur, cum in hortum
Barsabæ prospiciens, amore
lavantis lascivo caperetur, 190
Dea Hieropolitana, five Syria
tumorem immittens, quo-
modo placetur, 100. Eadem
censetur ac Atergatis, *ibid.*
Deianira Herculis Thebani con-
jux, quomodo Nessi fraude
persuasa, Herculem morte af-
fecerit, 173
Delius idem ac Apollo 279
Delphinus *φιδελφονίσις* symbo-
lum, 208. Et Grati animi,
209. Idem insensissimus hos-
tis Crocodili, 208. Curator
nuptiarum Neptuni & Amphi-
tritris, 209: Unde in nummis
& statuis à Cupidine frænatus
conspicitur; imò Neptuno
sacratus, ejusque idolo inscul-
ptus, & ipse Neptunus sub e-
jus imagine colebatur, 210.
Cur Bacchi simulachro adpi-
ctus sit, *ibid.* Delphinos ho-
mines supposito dorso ex in-
teritu liberâsse, fabulosum vi-

deri; & unde eæ fabulæ ori-
ginem duxerint, 212. Cur
veteres delphini figurâ naves
insigniverint; item nautas del-
phinos dixerint, five in del-
phinos mutatos fluxerint, *ibid.*
& 213. Delphinus cur Apol-
lini sit sacer, 213
Delphinus cœlestis quomodo a-
liter nuncupetur; & quor stel-
lis constet, 208. De hoc in
cœlum relato variæ Genti-
lium opiniones, 209, 210, 214.
Alia ex Scripturis adducitur,
214. Cur Apollinis, Neptuni
& Tritonis nomine noetur,
213, 214
Demophoontis poculi fabula;
276
Demosthenis genitura, 78
Derce, five Derceto nomen nu-
minis ex *Atergatis* corruptum,
103. Derceto Dea Syria, quo-
modo in piscem sit mutata, 98
Hujus in honorem Syri pi-
scium abstinent esu, 99
Deucalion Thessalus in Aquari-
um conversus, cujus fingatur
filius: & quod Noachum ad-
umbret, 93, 321. Deucalio-
nis fabula ex historia Noë
constat, 321. Deucalion
Græcæ gentis, quis fuerit, 322.
Deucaliones plures in unum
confusi, 321
Diadema regium insigne quale
fuerit, 300
Diana Dea venationis & pisca-
tionis, 305. Eidem cur cervi
& pisces sacri: ac ejus curru
cervi candidi additi, *ibid.*
Dianæ canis sacer, & lupus;
unde *Cyonia*, & *Lycea* dicta,
257
Dii Syrii cur Arnobio dicantur
ovorum progenes, 99
Diogenes cur *Cynicus* sit dictus,
256. Ejus impudentia, *ibid.*
Diomedis equi ab Hercule capti,
169. Diomedis socii cur in

I N D E X

- cygnos mutati fingantur, 206
 Dionysus Bacchi cognomen,
 unde formatum sit, 48, 142
 Dioscuri Batavis aliisque popu-
 lis pro Diis marinis habiti, 55,
 56. Romanis praesides erant
 bellorum, victoriarumque, 56.
 Cur eorum signis veteres na-
 vigia exornarint, *ibid.* In tem-
 pestatibus à caelo descendere,
 & navigantium velis quasi
 stellae inlisterè creduntur, 56.
 Vnde ea opinio profuxerit, 57.
 Dioscurorum nomen, unde
 compositum sit, 48. Eorum
 Templum Athenis, cur *Ana-*
caum dictum, 49
 Dodonae silvae arbores, cur lo-
 quaces fictae; Ejusque mulieres
 fatidicae Columbae dictae, 328
 Domitianus Iupiter dictus, 365
 Dorado signum caeleste varie ap-
 pellatur: & quot contineat
 stellas, 376
 Draco cur sic dicatur; ac omni-
 bus Heroibus, Palladi, Iuno-
 nique imprimis sic sacer, 114.
 Draco aurei velleris custos,
 quis fuerit, 334
 Draco varie appellatur, 111.
 Quot stellas contineat, 112.
 De ejus receptione in caelum
 duae traduntur opiniones, *ibid.*
 & 113. Vnde sit natus, &
 quot habuerit capita; item
 quod ejus proprium fuerit no-
 men, 113. Fabula ejus histo-
 ricè referrur, *ibid.* & 114. Cur
 custodiae ac vigilantiae sit sym-
 bolum, 114. Dracom fabuloso
 substituitur alijs ex Scripturis,
ibid.
 Dryops Apollinis & Diae filius,
 293
 Durides Lysimachi canis, 255

E.

Ebraei quomodo Globum
 caelestem distribuerint, 8.
 Quod ejusmodi distributione
 non contentus esse possit Astro-
 nomus, 9
 Echidna quomodo sit ficta, &
 quid denoter, 114
 Ecliptica, sive circulus Eclipti-
 cus, 20
 Edom à gentilibus cur *Erythra*
 dictus, 158
 Electrum unde ortum traxisse
 fingatur, 231
 Emeropes Lacedaemoniorum E-
 phorus cur Phryni di Enea-
 chordo urenti duos amputave-
 rit nervos, 188
 Endymion rex Elidis, unde à Lu-
 na adamatus, & cum ea con-
 gressus quinquaginta filias sus-
 cepisse fingatur, 232. Cur per-
 petuo dormivisse; item à Iove
 in caelum raptus, oblatoque i-
 dolo deceptus, ac ad inferos
 densus dicatur, 233. Quo-
 modo ejus fabula ex Iasonis,
 Medae & Absyrti historia
 conficta videatur, 236
 Enoch de Siderali Scientia scri-
 psit, 8
 Epaphus filius Niobes & Apidis,
 quo in loco sit natus, 33. Du-
 ctà in uxorem Memphi Aegy-
 ptii regis filia, imperio poti-
 tus, urbem condidit, cui no-
 men indidit uxoris, *ibid.* Idem
 cum Phaethonte quare conten-
 derit, 230
Equales quid significet, 85
 Ephemerion, 343
 Ephydriades fontium praesides
 Phaethontem tumulo dedisse
 finguntur, 232
 Epigonus omnium primus, po-
 sito plectro, digitis modula-
 tus fertur, 198
 Equi Deorum aliorumque varii
 enumerantur, 215, 216, 217.
 Equos singulos singulis astris
 dabant veteres, 217. Equus
 desultor Hespero & Lucifero
 sacratus: ut biga, alijs qua-
 driga, Lunae; triga, Inferis;
 qua-

- quadrigæ, Soli, quibus quin-
tum adungere videtur Mar-
tialis; & sejugæ Iovi 216,
217. Equi Solis coloribus dis-
cernuntur; uti & Lunæ, ac
Veneris, 216. Equus Pallan-
tis in hujus exequiis collachry-
nasse fertur, *ibid.* Equi biju-
ges Martis, 217. Equum vi-
ctorem Marti quando sacrifi-
cârunt Romani, *ibid.* Equi
quadrijuges, aliis bijuges Au-
roræ, 224, 225
- Equuleus cœlestis quomodo ali-
ter appelletur; & quot stellis
constet, 214. Cur *Cyllarus*
esse videatur; aut equus filii
Trojani, quo paupercula cu-
jusdam filium obrivit, 215.
Cur *semifetus*, & intra nubes
se abscondere pingatur: ac
in memoriam Saturni in e-
quum conversi; sive ut sym-
bolum Nepruni, astris illatus
videatur, *ibid.* Cur *Bucephali*
nomine notari possit, 217. A-
lia denominatio adfertur ex
Scripturis, 218
- Equus cur Marti sacer, ac bello-
rum sit hieroglyphicum, 217.
- Equus stellatus in æde Castoris
Romæ, 215
- Erichthonius in aurigam cœle-
stem conversus, quibus paren-
tibus sit natus; & unde hoc
nomen acceperit, 128. Cra-
no Athenæ Patri, ejecto Am-
phictione, in Atheniensem
regno succedit, 130. Fabula
de ejus nativitate narratur, 132
- Ob inventum currus & quadri-
garum superiori medietate
homini, inferiore serpenti si-
milis, ac in cœlum locatus
fingitur, 132, 133
- Erastrus Rorerodamus in quo
Papicolas suos reprehenderit,
310
- Eridanus cœlestis quomodo ali-
ter nuncupetur, 228. Ejus
stellæ, 229. Eridanus Italiae
fluvius, unde hoc nomen ac-
ceperit, *ibid.* Eridanus cœ-
lestis exortu suo maximam im-
brium vim concitare solet,
233. Alii in ejus locum sub-
stituerunt Nilum; & quare;
alii, præsertim Poëtæ, cum
iis jocandi est animus, alios
fluvios, 239, 240. Cur *Ma-
nus* eidem substituantur, 241.
Alia ejus denominatio adfer-
tur ex Scripturis, *ibid.*
- Erigone alia Icarii filia, alia Æ-
gisthi & Clytemnestræ, 76.
Prior qua occasione in cœlum
sit recepta, *ibid.* & 139
- Erthum terræ numen, idem
fuisse videtur ac *Erys*, sive
Rhea, 102
- Erythræum mare unde sic appel-
letur, 120, 158. Idem ac *Ma-
re rubrum*, & *Idumaum*, *ibid.*
- Eumæi Vlyssis subulci genitura, 37
- Eurystheus, cujus imperia exie-
cutus est Hercules Thebanus,
quis fuerit, 165
- Europa cujus filia fuerit, 30.
Quomodo & quando sit rapta,
31. In ejus honorem numisma-
ta à Sidoniis cusa, 31. Eam qui
rapuit, quod nomen habuerit
secundum varios, *ibid.* Unde
Diis jam adscripta *Astaree* sit
dicta, *ibid.*
- Europa Orbis quarta pars, unde
sic dicta, 31
- Excetra Lernæa ab Hercule oc-
cisa, invidia symbolum, 273

F.

- Fascia diadematis nomine
dicta, 300. Fascia candida
à Baccho instituta, ut regum
esset insigne, 301
- Ficus Romula sive Rumina sive
Ruminalis, unde sic dicta;
& quando auerit, 291
- Firmici lapsus circa ortum Ar-
gonavis,

gonavis, 340
 Pistula Satyrorum cur septem
 cicutis fuerit compacta, 188
 Flammulae navigantium velis
 insistentes, quid sint, 56. Cnr
Castores audiant vulgo, 57
 Fortuna cur Virginis Signum esse
 censeatur, 76, 78, 79. Ejus
 simulachro Amaltheae cornu
 in manum tradidit Bupalus,
 78. Fortuna & Ceres, &
 Genius Iovialis, & Pales æ-
 stimatur, *ibid.*

G.

G Adit insula postea *Erythra*
 dicta, 170
Galea, & *galerus* unde sic dican-
 tur, 271
Galea pellicea varia apud Græ-
 cos obtinuerunt nomina, 270,
 271. *Galea* ferrea ac aenea
 qualem olium habuerunt figu-
 ram, 271. *Galea* Marci Va-
 lerii cum corvi signo, 271;
 egregium in historia peperit
 figmentum, 281
 Gallus animal solare Mensi sac-
 cer, 67. Gallus ejusque can-
 tus cur leoni timorem incutiat,
 ac eo immolato, Cecropis
 animam evocari crediderint
 Græci, 67, 68
 Ganymedes cujus sit filius, & fra-
 ter, 93, 94. Cur ab aquila raptus
 dicatur; & quis Iupiter, qui
 rapuit, fuerit, *ibid.* Vnde *A-*
quarii nomen acceperit, 94,
 180. Ejus fabula poëticè &
 historicè relata, 176
 Gelo quomodo ex instante peri-
 culo à lupo servatus sit, 293
 Gemini, signum cœleste, variè
 appellatur, 38. Quid de-
 noceat, & quot stellis con-
 stent, 39. Variè de hoc Si-
 gno recensentur opiniones, *ibid.*
 & sequ. Réceptoriori opinione
Sidera *Ledæa* dicat, 46. His

Arabes duos substitunt Pavo-
 nes, 59. Nos substitvimus par-
 tum *Rebecca* geminum, sive
Davidem cum *Jonathane*, *ibid.*
Gemma *Frisius*, quid in Astrono-
 micis præstiterit, 3
 Germani veteres pugnam conti-
 nus committentes, quibus ar-
 mis sint usi, 163. Qua occa-
 sione Patrios Deos immutã-
 rint, ac Romanos receperint,
 50, 51. *Germanorum* nomen
 idem significat, ac *Alman*,
 160. Eorum lingua quomodo
 multarum aliarum mater vi-
 deatur, 197
 Geryon cur triplicis naturæ sit
 fictus; 170. Ejus boves ab
 Hercule abactæ, unde qui-
 busdam *mala aurea* fuisse pu-
 tentur, 170
Glaucia *Medeæ* fraude perditæ,
 342
Glaucus Deus marinus, quid
 Argonautis prædixerit, 328
 Globi cœlestis solidi constructio
 à quibus tentata sit, 2, 3. Ejus
 picturæ apud Ebræos, 6. Di-
 stributio apud eosdem, & Po-
 stellum, 8
 Gorgones quæ, & quot fuerint,
 122. Earum descriptio, &
 ubi habitãrint, 123. Vnde
 sic dictæ, *ibid.*
 Gorgophone omnium prima
 ad secundas transisse ferretur
 nuptias, 120
 Grææ *Medusæ* Sorores, 122
 Grumium *Draconis* stella, 112
 Grus cœlestis quomodo aliter
 dicatur, 305. Quot stellis con-
 stet, 306. Grus qualia præ-
 beat symbola; ac quomodo
 verem, & hiemem adesse si-
 gnificet, *ibid.* Cur lapidem
 pede gestet, ac arenam deglu-
 tiat, *ibid.* & 307. Cur *Avis*
Palamedis, sive *Nauspliadis*, &
Strymonia, item *Biflora* dica-
 tur, 307. Ejus alæ & pedes
 portatæ,

portata, quid efficiant, *ibid.* & 308. Grum cum Pygmæis pugna: & cur ea Avis inter altra locata videatur, ratio ex Scripturnis producitur, 308. *Sutethok* boni Germanorum Dei, & oppidi Saxonie nomen, 53

H.

H Adriani Iunii pro *Mara*, *Nara* rescribentis error, 260
 Hanno Carthaginensis omnium primus leonem mansuefaciens, cur patriam excedere sit iussus, 70
 Haepa Barbarorum instrumentum Musicum, 188
 Hebe antiquitus *Ganymeda*, Latinis postea *Iuventas* dicta, iuventutis ac ætatis Dea credebatur, 180. Unde fabula de ejus lapsu, quo partes pudendas superis ostendisse dicitur, sit conficta *ibid.* Herculi nupta, 94
 Hecate gemina: prior Aristæi Peronis filia & Persei uxor; altera Persei & Hecates prioris filia, aliter *Perseis* dicta, 235.
 Hecate physicè eadem est ac *Proserpine*, ac *Luna*; unde & Virgilio dicitur *tergemina*, ac *Bacchylidi filia noctis*, sive *Tartari Orpheo*, 236
 Hecuba Paridem in utero gestantis somnium, 369
 Hedera cur Ægyptiis *Chenosis*, sive *Osiridis planta* dicta; ac vitibus prælata sit, 142, 275.
 Exercitum hederâ coronatum ex India reduxit Alexander, *ibid.* Hedera Artis symbolum, 303
 Helena cur *Tyndaris* & *Oebalis* dicatur, 47. In cœlum recepta, navigantibus præsidere, ac salutaris esse putatur, 47. Helene Pollucisque ex

ovo prognatorum fabula historice relata, 47, 369. Helena, obsessa Trojâ, laboranti unde Iupiter in cygnum mutatus suppetias tulisse fingatur, 207. Ejus canis in Euripi alveo submersus ac in cœlum locatus, 258. Helena causa Trojani excidii, ejusque proci, *ibid.* Integra fabula narratur, 369, 370. Ejus tragica mors,

370
 Helenium Herba unde orta, & quare sic dicta, 370
 Heliachim cur dicatur in Scripturnis Carulus Lezanæ, 71
 Heliogabalus in conviviis Phœnicem promittebat, 312
 Helles Arhamantis filia, qua occasione *Hellepontia* deditur nomen, 24
 Hercules Atlantis Ægyptii discipulus, Sphæræ cœlestis constructionem tentavit, 2
 Herculis nomen ab ipsis Germanis suo Alemanno fuisse inditum: ac unde formatum sit, 162, 163. Hercules furore correptus, filios enecat, 72
 Cur Lycrophroni dicatur *Leotrinoclitus*, 165, 228. Herculis Trapezii nomen unde sit ortum, 174. Herculis poculum sive scyphus, 276. Ejusdem in Ceti alveo tres dies commorantis fabula historice exposita, 227, 228. Hercules varios fuisse, eosque gentiles in unum confudisse demonstratur, 157, 161, 162, 163
 Hercules Ægyptius Osiridi exercitus præfectus, 39. Idem omnium antiquissimus, *Gignon* vel *Gigon* dictus, 157. Ægyptio-Cananæus, *Iosua*, 157. Ejus gesta suo Herculi transcripserunt Tyrii, 159
 Hercules Creicus sive Telchinus, instituit certamen Olympicum, 160
 Hercules

I N D E X

- Hercules Germanus & Celticus**
Alman dictus; unde Germani
Alemanni sunt nuncupati, 160.
 Primus fuisse fertur Bojorum
 conditor, & ultimus Germa-
 norum rex; primus item Her-
 cules, quem inter astra loca-
 verint veteres, 161. Ejus Ido-
 lum æreum in Suevorum cœ-
 nobio hæcenus servatum; ac
 cultus mixtus, *ibid.*
- Hercules Libycus** *Maceris* di-
 ctus, Coloniam in Insulam
 Sardiniam duxit, 160
- Hercules Phœnicicus** sive Tyrius,
Palamon, & *Melicarthus* sive
Melicerta, item *Malica* dictus,
 157. Aliis *Desanaus*, *Dorsanes*,
 & *Diodas*, 158. Quando vixerit,
 & unde sit ortus, *ibid.* Tyrum
 ædificat; unde Tyrius, & *Me-
 licarthus* dictus videtur, *ibid.*
 Cur *Indicus* sit appellatus, 158
- Hercules Romanus**, *Sangus* sive
Sancus, & *Sanctus*, *Sermo Fi-
 dius* dictus, 160
- Hercules Thebanus** omnium fa-
 migeratissimus, cur *Amphi-
 tryoniades* sit dictus, 163. Ge-
 nus suum tam paternum, quàm
 maternum quomodo duxerit
 ab Inacho, serie ostenditur,
ibid. Ex Iove quodam trala-
 titio & Alcmena natus fer-
 tur, 164. Unde *Alcides*; ac
 quomodo etiam *Hercules* po-
 stea sit dictus, *ibid.* & 162. E-
 jus ætas, & descensus ad in-
 feros historicè narratur, 164,
 165, 171. Originem à Cadmo
 duxit; ac omnium pœnè He-
 roum gesta Herculeæ, ut
 Mitzraimi, Iosue, Samsonis,
 imò Ionæ Prophetæ in ventre
 balæne commorantis histo-
 riam, ad se unum traxit, 165.
 Ejus labores cur duodecim sta-
 tuerint, illisque duodecim
 annos attribuerint; item cur
 duodecim Diis altaria erexisse
- dicatur, 166. Hi labores or-
 dine recensentur, à pag. 167
 usque ad 173. Unde clavam
 suam acceperit; & cur ea tri-
 nodis fingatur; quo jure Her-
 culi hos labores imposuerit
 Eurystheus, 167, 184: cur
 ei sagittas trifurcas tribuerint,
 184. Ejus concubitus cum
 quinquaginta filiis Thespii,
 172. Qua occasione impeditus
 Argonauticam expeditio-
 nem non absolverit, 332.
 Quomodo Nessi fraude per-
 ierit; & cur Senecæ *Oeteus*
 dicatur, 173
- Hercules Tyrius alter**, sive Asia-
 ticus in Gadium Hispaniæ
 Insulam Phanicum Colonia
 deducta, Gerionem subegit;
 unde *Gaditanus* est dictus, ac
 sub hoc nomine cum *Meli-
 cartho* veteri conjunctum cul-
 tus, 159
- Hercules triplici modo** confide-
 ratus ac veneratus, 166. Her-
 cules Persarum ac Medorum
 Physicus sive Theologicus
Sandes, *ibid.* Hercules Celticus
 symbolicus, *Ogmnius* dictus,
 157. Hercules Romanus
 symbolicus, *Recaranus* & *Ca-
 ranus*, sive *Garanus*, Poëtis
Gradivus dictus, 157
- Hercules cœlestis** variis insigni-
 tur nominibus; 154, 155. E-
 jus stellæ, 155, 156. Quomo-
 do in Globis nostris; item A-
 rabibus pingatur, 156. Cur &
 quomodo in cœlum locatus sit,
 172. In ejus locum à quibus-
 dam sufficitur *Theseus* & *Ly-
 caon*, 169, 173. Item *Tahmy-
 ras*, & *Orpheus*, 174. Ex
 Sacro Codice reperitur *Iosua*,
 sive *Samson*, *ibid.*
- Hercunia Germaniæ** sylva unde
 sic dicta, 161
- Hermanubis**, 269, 270
- Hermippus** cur in Delphinum
 cœle-

R E R V M.

- coelestem conversus dicatur, 214
- Hermodori genitura, 75
- Hesiodi cadaver in mare abjectum, & à Delphino servatum, 209
- Hesionis fabula poëticè & historicè relata, 227
- Hesperides quibus parentibus sint prognatae, 113. Earum nomina ac munera; quidque per illas intelligatur, *ibid.*
- Hierax qua occasione in accipitrem sit mutatus, 360
- Hierosolyma cur ab Ezechiele Leana dicatur, 71
- Higianis Phryx sextum in instrumentis Musicis reperit nervum, 188
- Hippaminones cum cane in eodem sepulchro humari voluit, 257
- Hipparchus primus viderur tentasse constructionem Globorum coelest. solidorum, 2. Primus stellas instrumentis sciscitatus est, *ibid.* easq; primus numeravit, ac in ordinem, concinnato Catalogo, redegit, 3
- Hippolytae Amazonum reginae baltheus ab Hercule acquisitus, 169
- Homo Lupinus, *λυκάνθρωπος*, cur in lupum conversus fingatur, 295
- Horae Iovis ex Themide filiae, Solis currui equos jungunt, 231
- Horti Iasonii in Colchide, 336
- Hyades in Tauro stellae collectim nominatae, cur *sacula*, sive *succula* dicantur, 34, 37; item *videtes*, 36, 37. De numero earum variant auctores, *ibid.*
- Hyades ob educationis beneficium à Baccho in stellas relatae, cur filiae dicantur Atlantidis, 37.
- His orientibus nasci putantur subulci; quod ipsum exemplo Eumaei Ulyssis subulci probatur, *ibid.*
- Hydrae Lerneae ab Hercule confecta fabula poëticè & historicè relata, 168
- Hydra coelestis variè nominatur: ac quot stellis constet, 272. Ejus figura & positus describitur; ac ratio adfertur, cur ei adjunxerint Corvum cum Cratere, *ibid.* & 273. Quare olim multis capitibus sit efficta, 273. Alia ex Scripturis substituitur, *ibid.*
- Hydrus coelestis, quot stellis constet, 373
- Hylas Herculis filius, sive potius catamitus, 332

I.

- Iason unus ex Geminis, cujus fuerit filius, 39. Ex ejus & Cereris concubitu natus dicitur Plutus, 40
- Iason quibus parentibus sit natus; & unde originem duxerit, 329. A Chirone educatus; ex quo nomen *Iasonis* acceperit, 330. Aratorem egit, *ibid.* Mittitur à patre Pelia ad recuperandum Aureum vellus, 331. Ejus praestantia & virtutes, 333. Iuxta Sytem Libyae templum condidit, Herculi postea consecratum, *ibid.* Ejus in Colchidem adventus, & facinora ibi perpetrata, auxilio Medae, 334, 335, 336. Eiusdem nuptiae cum Medea; & reditus in patriam, 337. Occupata fraude Medae reginae, quid fecerit, 339. Quomodo perierit, 341, 342. Medea repudiata Glaucom duxit, 342. Ejus templum Abdera, 44
- Ibis avis incessu suo triangulum constituit, 354
- Icarus sive Icarus Erigones pater, qua occasione à Pastoribus sit interfectus, 78. Quare in Booten mutatus, 139. Ejus

I N D E X

- jus canis cur in coelum receptus sit 258
 Icarii boves septem Vrsæ minoris stellæ 105. Item Majoris, 107
 Ichthe filius Atergatis, 96, 99
 Ida cur fulmine ictus periisse dicatur, 58
 Idmon vates Argonautarum focus, 331
 Idola cur caninis pellibus apud Romanos fuerint induta, 257
 Idumeus idem est ac Phoenix, Erythraeus, & Rufus, 158
 Ignis sacrificantium cur inter-nuncius, item medius sit dictus, 297. Ignes S. Hermi, S. Nicolai, S. Petri, & S. Telmi, 56
 Imaginum caelestium variæ appellationes, 5. Inventionis rationes ostenduntur, *ibid.* Auctores memorantur, 6. Earum deformatio ab Arabibus instituta, *ibid.* in imagines Sanctorum commutatio, operâ Bayeri & Schilleri, *ibid.* & 7. vide *Signa caelestia.*
 Impostor veteribus quomodo sit pictus, 280
 Inachus regni Argolici conditor, 163. Quibus parentibus sit natus: ac cur fluuius sit fictus, 368. Eidem cur anser sit facer, *ibid.*
 India vocabulum quam laxè pateat veteribus, 159
 Indus caelestis quomodo aliter dicatur, & quot stellis constet, 304. Qua occasione inter astra relatus videatur, *ibid.*
 Inkalurus Baculus Bootis, cur sic dicatur, 138
 Ino cur Phrixo struxerit insidias, 23. In mare se præcipitat, 28. Eadem Melicerti mater, quibus parentibus sit orta, 158. Dicta *Leucothea*, sive *Matuta*, *ibid.* & 28
 Instrumenta Musica juxta nervo-
 rum numerum variè appellan-
 tur, 187, 188
 Io antiqua aliter Callithoë dicta, cuius fuerit filia, 31. Prima censetur Iunonis Argivæ Sacerdos; cui primus etiam sacra fecisse fertur Phoroneus Ius frater, 32, 360. Iovem veneficius ad sui amorem illexit, ac concubitum; unde in vaccam mutata candidam, à Iunone Argo traditur custodienda, 32, 360. Hoc interemto, per varias terras mari profugit, ac tandem in Ægyptum appulit; ubi Epaphum peperit, 33. Post partum Dea facta, & ab Ægyptiis Idis nomine culta, *ibid.* Cur inter astra recepta, agriculturæ meruerit Symbolum, 33. Io gravida terram frugiferam adumbrare videtur, 361
 Io altera, Iasi filia, quot annis vixerit post Io primam, 32
 Ionium mare unde sic dictum, 33
 Iope oppidum unde sic appellatur, 361
 Ioppe civitas Iudææ, unde sic dicta, 33
 Ioseph Patriarcha Ægyptios imbuuit Astronomia, 8. Idem cur bovis symbolo cohonestari meruerit; ac in ejus honorem secundum Zodiaci signum figuram Tauri accepisse videatur, 34
 Iovis Ammon, 26. Ejus templum, *ibid.* Iovis filii unde dicti, 110. Eiusdem variè concubitus à Siodonio Antipatre expressi, 46.
 Iovis sidus, 22, 29
 Iphiculus Hercules Thebani frater uterinus mirabili corporis levitate præditus, 163
 Isis aliter Io dicta, ut Dea navigantium ac tempestatum ab Ægyptiis culta, 33. Cur inter astra recepta, agriculturæ meruerit symbolum, *ibid.* Ægyptiis eadem ac aliis populis *Ceres*:

R E R V M.

Ceres: ac unde vocabulum deriveretur, 75. Reperisse dicitur frumentum, *ibid.* Uxor Osiris; & eadem ac Syrorum *Asergatis*, si spectes ut nomen non animale, sed naturale, 76. Quid denotet: & cur ad Virginis Signum referatur, *ibid.* & 78
Irys Progenes ac Terei filius in Phasianum mutatus, 43, 44
Iubal verustissimus Apollo, 191
Iudæorum portentosa mendacia de suo Og rege Basanitarum, quid effecerint, 159
Iuno cur pavonis picturâ sit intellecta; ejusq; currus à pavonibus trahi factus, 364. Ei pavo, agnus & anser dicati, 362. 368. Item lilia; unde ea *Scypra Iunonia* dicta, 359. Ejus Virgines prætextatæ, 360
Iuno Argiva vero nomine videtur dicta Niobe, quæ Phoroinei filia & Inachi neptis, 32. Cujus ea fuerit uxor, *ibid.*
Jupiter Columbis nutritus, 323. Sejugis vehi fingitur, 217, in bellum contra Titanes iturus, quid fecerit, 298
Jupiter Amnoti, 22, 26, 28
Jupiter Argivus antiquissimus, qui Nioben, æquè ac Io vitavit, quomodo vero nomine sit dictus, 32, 136. Item alius *Jupiter* Ciceroni tertius nuncupatus, qui *Ledam* compreflit, 46, 47. Ac Argolicus alter, qui Danaës pudicitia, in imbrem aureum mutatus, illudit, 121. Vri & Atheniensis, ex cujus capite sive cerebro *Minerva* prognata fingitur, 129
Jupiter Cretensis, 30
Jupiter Cretensis junior, Europæ raptor, vero nomine *Asterius*, sive *Xanthus* dictus, 31. Per Iovem Phrygium *Ganymedis* raptorem signatur *Tantalus* Phrygiæ rex, 93. Is cur in aquilam dicatur conversus, 94.

Jupiter Muscarius, 350. *Jupiter* Phrixius sive *Laphystius*, 25
Iustitia quomodo Ægyptiis sic picta, 76
Ixion rex *Lariſſæ* in *Thessalia*, cur *Neptunus* sit dictus; ac in equum mutatus fingatur, 85, 86
Iyox Echûs & *Panos* filia, cur in avem sit mutata, 32. Quomodo ea avis ad artes maleficas preparari soleat, *ibid.*

K.

K *Abala* unde sic dicta, 41
Kittern unde deriveretur, 199
Kochab stella *Vrsæ* minoris, 105
Krom Belgica vox unde, 274
Krank / truncken / trampf / trampe / trimpfen / trüſſen / unde formentur, 300

L.

L *Abyrinthus*, 143
Ladon quis fuerit, & cur ita dictus videatur, 113
Laidis tumulus cum simulachro *Leænæ* arietem foventis inter pedes, quid significârît, 71, 72
Lampadias stella *Tauri* maxima, 30. Cur *Palilicium* Romanis dicatur, 36
Lang avis, 366
Laomedon cujus sit filius; & pater, 94. *Laomedon* quomodo *Neptuni* in mœnibus adificandis servitiis absque redhostimento usus fingatur, 227
Lapithæ frenorum inventores, 223
Lares gemini quibus parentibus sint nati, 256. Cur iis canis sacer, eorumque simulachris adpictus fuerit, *ibid.* & 257
Latium unde sic dictum, 289
Latona eadem ac *Luna*, 287
Latona quibus parentibus sit nata; & quomodo *Diauum* & Apol.

I N D E X

- Apollinem uno partu enixa sit, poëticè & historicè narratur, 288, 297. Cur in Lupam à Iunone conversa fingatur, 288. Eadem in coturnicem mutata, 289. Cur *Latona* sit dicta; & cur ei Hippolytus templum dedicaverit, *ibid.*
- Laurus Naturæ symbolum, 303
- Leænae cur cum pardis congregiantur, & cum pantheris, ac hyænis, 65. Quomodo adulterium perpetratum tegere studeant, 71
- Leda ex Iovis in cygnum transformati congressu duo peperit ova; unde nati sunt duo filii, & totidem filia, 46. Ea fabula historicè relata, 47, 205, 206. Cur Castor & Clytemnestra mortales censeantur, reliqui duo immortales, *ibid.*
- Ledaum ovum quid significet, 205, 206
- Leo animal, cur Vulcano, & Cybeli, ignis præsidibus sit sacer, item Apollini & Herculi; ac *Animal solare* appelletur, 65. Cur apud Ægyptios vigilantia fuerit symbolum; & oculis apertis dormiat, imò nascatur, *ibid.* Nunquam dormire ab Ægyptiis perperam censeatur, *ibid.* Cur iidem Leonum effigies portis urbium ædiumve; eorumque capita, ut rictibus suis aquas eructarent, siphonibus adhiberint, 66. Unde Leo aquarum redundantia censeatur symbolum, *ibid.* Quid amplius per Leonis picturam Ægyptii alique significarint, 67. Cur ignem, ignemque pariter ac album colorem refugiat Leo, ac facibus prætentis dometur; item cantum Gallorum extimescat, *ibid.* Cur candam Leonis Græci *ἀλώμενον*, hoc est, *robur* dixerint; ac ejus agitatio sit index excandescentia, 68: eaque immota clementia & animi tranquillitas, *ibid.* Leonis magnanimitas, *ibid.* Exemplis demonstratur, 70. Cybeles currus quare Leonibus trahi fingatur; eoque M. Antonius curru triumphali junxerit, *ibid.* Mansuetorum exempla, *ibid.* Leonum remiscencia & animus vindicandi, 71. Pœnas exigit Leo à Leæna adultera, 71. Ea cur meretriculis præbeat symbolum, *ibid.* Quomodo Christus pariter ac Diabolus in Scripturis Leonis nomine notetur, 72. Atra bile laborat hoc animal; unde in catulos impotentius sævit, *ibid.* Leones non jubati unde progenerentur, 65. Leo cur Baccho fuerit sacer, 210
- Leo Nemeæus ab Hercule occisus, quid denotet, 72. Unde prognatus sit, 73, 167, 168. Primo nativitatæ die Apæsamptum dilaniasse dicitur, 73
- Leo signum cœlestis, variis insignitur appellationibus, 64. Quid denotet, & quot stellis constet, *ibid.* Cur Aquario adversus dicatur, *ibid.* ejus efficientia, 65. Qua occasione locum apud Ethnicos inter astra invenerit, 72. Ac apud Ebreos invenisse suspicetur, 73
- Leopardi unde progenerentur, 68
- Lepus cœlestis variè appellatur: & quot stellis contineat, 247. Lepus quomodo symbolicè accipiat, *ibid.* Cur Græcis *λαγώς* videatur dictus, 248. Ejus calliditas cum cubitum se recipit; & cur venustatem designet, *ibid.* Cur Veneri sit sacer; ac in cœlum receptus sit, 249. Alia ejus receptionis causa indicatur ex Scripturis, *ibid.*
- Lerna malorum* unde dicatur, 168
- LXXX

- Leucoshea* unde sic dicatur, 287
 Liber tum Noachi, tum Mitzraim, & Moſis vocabulo cenſetur, 26. Cur Orpheo *tauicornis*, *corniger*, & Sophocli *βακχας* dicatur, 301
 Libra cœleſtis variis appellatur nominibus, 80. Quid deſignet, & quot complectatur ſtellas, *ibid.* Cur Libra dicatur, 81. Ea nunc ſignum inanimans, à variis olim geſtabatur, *ibid.* Ad eandem refertur Trutina Beſazarum explorans, 82. Cur Scorpionem dicatur attrahere, 83
 Linus rithmos ac melos invenit, 192
 Livius vulgi errore deceptus, egregiam hiftoriæ ſuæ iunſit maculam, 281
 Longitudo & latitudo ſtellarum, 23
 Ludovicus Princeps Anhaltinus Carphothorum auctoꝝ, 292
 Luna cur *Teſſō*, ſive *Tritonia* dicatur, 131. Eadem poëtice dicitur *Phœbe*, *Delia*, 216. *Hecate*, *Proſerpina*, 236; *Diana*, 243
 Lupercal locus Romæ cur Panu fuerit conſecratus, 296
 Lupercalia quis primus inſtituerit, 296
 Luperci Panos Sacerdotes, 296
 Lupi ambulantes unde ſic dicantur, 295
 Lupus cur Apollini ſacer exiſtimeret, 287; cur Latona & Diana, 288, 289. item Marti, & Romulo Remoque, 289, 290, 291. Unde *Lupus* ſit dictus; item cur in Apollinis gratiam ſit cultus, 287. Lupi quomodo flumina tranent, 288. Cur lupæ omnes certo anni tempore intra duodecim dierum ſpacium parere ſingantur, 289. Lupus cur *Martius* dicatur, *ibid.* & 290. Qualis præ-
- beat Symbola, 292, 293. Ab homine prius viſus vocem amittit, 292. Ejus aſtutia exemplum, *ibid.* Lupus quomodo Gelonem ex inſtante periculo liberaverit, 293
 Lupus cœleſtis variè appellatur: & quot ſtellis conſtet, 286. Qua occasione & cur in cœlum ſit tranſlatus, 293. Alia hujus tranſlationis ratio ex Scripturis elicitur, 296. Idem cur *Viſtina Centauri* dicatur, 299
 Lux vocabulum Latinum unde, 287
 Lycaon Arcadiæ rex, quo tempore vixerit, & quibus parentibus ſit natus, 173, 293. Ejus in lupum mutati fabula, 174, 293, 294; explicatur, 295. Cur Lycosuram condiderit urbem, ac templum Iovis Lycei, eique Lupercalia inſtituerit, 296
 Lycopolis Ægypti civitas unde ſic dicta, 287
 Lynceus primus metallorum inventor, à Polluce interfectus, 58
 Lyra, cithara, & reſtudo ſive chelys, cur à Poëtis pro eodem instrumento uſurpentur, 186. Lyra quomodo & qua occasione poſt citharam, contra Scaligeri mentem, à Mercurio ſit inventa: ejuſque figura apud veteres; juxta Scaligerum, 187. Lyra Mercurii Ægyptii cur tribus nervis conſtituiſſe dicatur, *ibid.* Alia cur ſeptem, 188. Athanaſio rationis ſymbolum, 190
 Lyra cœleſtis quomodo aliter appelletur, 185; & quot ſtellas obtineat, 186. Quomodo Peruanis pingatur, 185. Scaligero vocatur *Mercurii*, 190; Aliis Lyra ſive potiùs *Cithara Apollinis* ſecundi; item *Ariouis*,

I N D E X

& *Amphionis*, 191. Nonnullis *Lyra Orphei*, 192. *Lyra cœlestis* cur x stellis sit conspicua: quomodo in hodiernis pingatur globis; item Bayero in *Vranometria* sua, 195, 196. Aliud ei inditur nomen ex *Scripturis*, 201

M.

M Acario ob hæresin jam damnato quid acciderit, 375

Mæra stella *Canis majoris* in fronte hærens, aliter *Isis* dicta, *Hadriano* Iunio perperam scribitur *Neara*, 260. Unde vocabulum hoc sit formatum, 261. Quibusdam dicitur & *Luluæ*; uti altera, eaque principalis ac primi lucis in maxilla, *Sol*, sive *Osiris* vel *Sirius*, *ibid.*

Magadis organum Musicum, unde sic dictum, 190

Mala aurea, unde sic dicta, 28

Manilli error de *Argonavis* cœlestis sede, & ortu, 340

Marci Valerii cognomento *Corvi* historia fabulosa, 281

Mare cur lachrymas *Saturni* dixerit *Pythagoras*, 309

Mars bellorum præses, 217. Huic cur sacer fuerit *equus*; uti & *canis*, *lupus*, *verres*, *vultur*, *gallus*, *picus* ac *gramen*; quo etiam coronari solebat, *ibid.* 257. Cur ex ejus & *Veneris* concubitu *Timor* & *Pallor* nati fingantur, 199

Marthas Lydus, ab *Apolline* qua occasione sit punitus, 187.

Organicam, quæ alsâ sit voce, invenit, 191.

Matufius cur *Demophoonti* sanguinem *filiarum* ejus vino mixtum in cratere obtulerit, 276

Μῆλον *pecus* & *potum* significans,

quem errorem *Historiæ* creaverit, 170

Medea *Ætææ* & *Hecates* junioris filia, 235. Cur *Anguilla*, sive *Anguilla* dicta: & quomodo ex ejus & fratris *Absyrti*, item *Iasonis* historia enata videatur fabula *Phæthontis* & *Endymionis*, 236. *Medeæ* historia fabulosa, 335, 336, 338. Eadem quibus fallacis *Peltam* interemerit, urbemque in *Argonautarum* potestatem redegerit, 338. Quomodo seneſs juventuti restituisse dicatur, 341. Unde *Medea* sit dicta, *ibid.* Ab *Iasone* repudiata, quid fecerit, 341, 342. *Medeæ* unguentum, & ignis, 342.

Hujus antidotum, 343

Mediæ regio unde nomen acciperit, 45

Medusa à *Perſeo* confecta, cujus fuerit filia, 122. Ejus fabula narratur, 122, 123. *Medusam* mortuo patre *Phoico*, regnâsse juxta *Tritonidem* paludem; ubi cum suis subiectis pugnatum exire consuevisse, 223:

Ea videtur fuisse scortillum famigeratissimæ pulchritudinis: unde aspicientium animos in sui amorem attrahens, & stupore quasi percellens, ficta videtur monstrum, cujus aspectu homines lapidescerent, *ibid.*

Medusæ caput, quot stellas contineat, 120. Ejus alia denominatio petitur ex *Scripturis*, 123

Mel quid significet, 351. Cur *filiarum tauri liquor* dicatur, 353

Melicarthus *Hercules* *Phœnicus*, unde sic dictus, 157, 158

Melissa quomodo homines à mortuo carniū esu ad arborum fructus avocaverit, 351

Memoria vocabulum unde, 41, 42

Menes *Thinita* rex *Ægypti*; cujus

- ejus symbolum bos Heliopolitanus, uti Memphiticus Iosephi, 270
- Mens* dictio unde formata sit, 41, 42.
- Mensaria* urbs unde sic dicta, 174
- Gerardus* Mercator edidit Globos quosdam cœlestes, 3
- Mercurius quomodo, & ubi Lyram invenerit: itam tres voces, 187. In Ibidem conversus, 279. Quomodo Argum interfecerit, 359, 360; & ad Solem referatur, 362. Mercurio cur Ægyptii duas attri- buerint pinnas, 362. Idem cur superus, & inferus dicatur, *ibid.*
- Methon* Atticus, Cycli decem- novennalis inventor, quando vixerit, 22
- Micrælli error indicatur, 81
- Minerva sive Athena cur ex Iovis capite sive cerebro pro- gnata, & ex eo armata exiisse fingatur, 129, 130. Quod mater fuerit Erichthonii, ac uxor Vulcani clancularia, 130.
- Cur *Tritonia* sit dicta, item *Bellonica*, & *Bromei* filia; ac quando vixerit, 131. Sola Dearum fulminis pollet pote- state: ac fortè idem fuit numen ac Bellona, unde & cas- sidi ejus insidebat gallus galli- naceus, *ibid.* Minervæ sidus, 22, 29. Minerva Mentis & Victoriæ filia, Dea natura- lis, à quibusdam *Memoria* di- cta, 42
- Minervæ vocabulum unde for- matum sit, 41, 130
- Minos cur Iovis filius sit dictus, 210
- Minos II, Cretensium rex, Dæ- dalum fugientem persequitur, 88
- Minotaurus quibus parentibus sit natus, 87. Ejus fabula historicè relata: & unde ejus nomen: 88
- Mitzzaim Chami filius, 26. Cur in ejus honorem secundum Zo- diaci Signum videatur acce- pisse figuram Tauri, 34. Mitz- raim idem ac Ægyptus, 238
- Mochos, qui prunus libræ pondus invenit, videtur fuisse Libripens Signo Libræ olim additus, 81
- Moloch cur Sol oriens sit credi- tus, 29
- Mopsus Vates Argonautarum so- cius, 337
- Moses quomodo ad Aquarii Si- gnum applicari possit, 95. Pha- raonis filia, cujus iustu ille ex aquis extractus fertur, nomen, *ibid.* Cur *Moses* sit dictus, item *Momius* Ægyptiis, 95. Idem cur sub nomine *Liberi* sive *Dionysii Arabici*, qui tertius est *Osiris*, ab Arabibus pro Deo sit cultus ac adoratus: item cur huic nu- mini *Canem* addiderint so- cium gentiles, 268. Moses cur à pictoribus cum cornibus bi- nis effingatur, 301
- Munsteri opinio de numine Ger- manico *Belthak* rejicitur, 53
- Munsterus *hæ* perperam reddi- dit *Psalterium*, 189
- Musæ unde sunt ortæ; earumque numerus, & munia, 188. Ea- rum sors quàm variè appelle- tur: & cur Pegasi unguis ex- citatus fingatur, 222
- Musæus tenuavit constructionem Spæræ cœlestis, 2
- Musica cœlestis quomodo aliter appelleretur; & quot stellis con- stet, 349. Quare in cœlum re- cepta videatur, *ibid.*
- Myodes muscarum Deus, quem Hercules imprecatus est, 350

I N D E X

N.

Nablium unde sic dicatur, 189. Ac quomodo à Pfallerio differat, 190

Nachen/ scaphæ sive cymbæ trajectorye unde sic dicta, 321

Najades nymphæ fluviatiles ac Adonidis nutrices Phaëthontem tumulo dedisse finguntur, 231, 232

Naphtha Medæ unguentum, 242, 243. Ejus antidotum, 343

Natalis Comes locum Ciceronis male intelligens, corrigitur, 94. Ejusdem interpretatio ovi Ledæi rejicitur, 206

Navem cur Christiani veteres in annulis sculptam gestârint, 344. Navigandi artis inventores, 328

Neïth Minerva Ægyptiaca, an alio nomine *Sais* sit dicta, 41

Nemesis postea *Dea vindictæ* facta, ac *Adrastæa* dicta, quibus parentibus sit orta, 369, 205.

Quomodo eam compresserit Iupiter: unde Helena nata, *ibid.* Ejsdem in Anserem mutata fabula, 369. Cur alata ac cervis stipata fingatur, sinistra fraxinum, dextrâ phialam tenens Æthiopicibus plenam, 370

Nepa cancri apud veteres nomen, quale sit vocabulum, & unde formatum sit, 61. Quibusdam etiam pro Scorpione usurpatur, *ibid.*

Nephele Phruxi mater à marito repudiata, quid fecerit, 23, 24

Neptunalia Neptuni Nautici festum à Consualis, festo Neptuni Terrestris sive Equestris, diversum, 86

Neptuni nomen generaliter, ac specialiter sive strictè consideratur, 85. Neptuni equestris, Romanis *Consi* dicti, quales fuerint, *ibid.*

Neptunus ille, cui cum Pallade

certamen in Athenarum primordiis, quis fuerit; & unde fabulæ origo, 42. Idem percussâ petrâ equum primus produxit; ac primus equitandi & navigandi artem invenit, 215. Ejus currui quatuor junguntur equi, 214: item ceti, & vituli marini, 226. Neptuni filios quos dixerit Tzetzes, 44, 110

Nereus quibus parentibus sit natus, 209

Nigredo cur Apollini sit sacra, 279. Cur firmitatis & perseverantia sit symbolum, 320

Nilus Ægypti fluvius quomodo in Scripturis Ebraicè dicatur; & unde vocabulum *Nilus* sit formatum, 238. Cur Æthiopicibus *Nubul*, Ebrais *Schichor*, priscis Latinis *Melo*, & *Aquila* appelletur: item cur Parmenoni *Iupiter Ægyptius*, ac Philoni *imitator* & *emulus Cæli* dicatur, *ibid.* & 239. Quare in cælum locatus sit, 239. Cur Ægyptii Nilum cum Sole sociato cultu honorârint, 241. Quomodo, & quo tempore solum Ægypti aridum & sterile refrigeret ac fœcundet, 252. Idem unde *Osir* & *Siris* sit dictus, 262. Olim quoque *Ægyptus* audiit: unde *dyvnsi dicitur*, h. e. *denigrare*, 263

Nimbi capitis ornamenta, in statuis regum duodecim radiis pingebantur, 301. Unde mos ille ortum traxerit, *ibid.*

Niobe Phorongi filia, quam fratres Apis Sicyonius, sive Iupiter Argivus duxit, videtur fuisse Iuno Argiva, 32. Calligare tentat amitam Io, ob concubitum Iovis, *ibid.*

Niobe Tanrali filia, Amphionis uxor, 32

Noah Armenios imbuere Astronomiâ, uti & Scythas, Nube-

R E R V M.

Nubeculae Magellani, 17
 Numerus ternarius cur Palladi
 facer, 314
 Numismata Sidoniorum in ho-
 norem Europae cusa, 31. Ne-
 ronis & Antonini Pii Zodia-
 cum exhibentia, 60. Alexan-
 drum Magnum spolio leonino
 indurum exhibentia, 66. Au-
 gusti Caesaris cum Leone Cer-
 vum superante, 69. Severi Pii
 Augusti cum muliere insidente
 leoni, 70. Iuliae Mamae
 Augustae cum Iunone dextrâ
 Draconem ostendente, 114.
 Neronis cum Baccho Ariad-
 nam coronâ redimitam abdu-
 cente, 144. Et alia ejusmodi,
 145. Numisma cum capite
 Antinoi, & Pegaso Mercurio-
 que, 172, 180. Galieni cum
 Pegaso, 227. Octavii Augu-
 sti cum Ceto, 226. Numis-
 mata Reginorum cur leporem
 cum curru habuerint, 249. T.
 Aelii, Caesaris Antonini, Ha-
 driani Augusti, D. Augustae
 Faustinae, & Lucillae cum A-
 ra, 298. Romanorum cum
 serpente, 305. Satorum cur
 Pavonem habuerint, 364. Fau-
 stinae, & Iuliae; item Maxi-
 mae, Marianae, Paullinae, Do-
 mitiae Augustae, cum pavone,
ibid. Sabinæ & Faustinae cum
 Aquila, 365. Romanorum
 cum Argo-navi, 340
 Numitor Rheae pater ab Anu-
 lio fratre in carcerem conje-
 ctus, liberatur à Romulo suo
 nepote, 291
 Nummi cur pecudis notâ signati
 ceperint 28

O.

Obscurus unde, 238
 Ocythos Chironis filia,
 quid patri varicina sit, 286.
 Oenomaus in Aurigam cele-

stem mutatus, 134
 Og & Typhon significatione
 conveniunt, 159
 Olenus Vulcano prognatus,
 127
 Omphale Herculis amafia, 333
 Onesilai caput supra portam A-
 mathusorum expositum, unde
 mella congesta accepisse videat-
 ur, 353
 Opis eadem ac Rhea, 298
 Orion quibus parentibus sit na-
 tus; & qua occasione neci da-
 tus, 83, 84
 Orion caelestis quomodo aliter
 appelletur, 241. Ejus stellae;
 & quomodo fingatur, 242.
 Orion quibus parentibus sit
 natus, valde variant auctores:
 videtur tamen Hyrieo, 243.
 Prius Candaon dictus, unde
 Vrionis, & postea Orionis no-
 men accepit; item cur Tri-
 pater appelletur, *ibid.* Quare
 à Diana, sive, ut alii, ab Au-
 rora ad concubitum raptus; ac
 Pleiades unâ cum matre Pleio-
 ne persecutus fingatur, 243.
 Ejus nativitatibus fabula narra-
 ta; ac corporis proceritas in-
 dicata, 244. Cur Manilio ma-
 gni pars maxima caeli dicatur;
 ac ictu Scorpionis confectus
 fingatur: item quomodo in
 caelum sit locatus, 245. Alia
 ejus interitus fabula produci-
 tur ex Diocle, ac physicè ex-
 plicatur, 246. Physicè item
 explicatur ejus genitura, &
 incessus supra aquas pariter ac
 terras, ac alia ejusmodi, 247
 In Orionis locum astris infer-
 runtur alii ex Scripturis, *ibid.*

Orpheus, cujus Lyra in sidus
 conversa fertur, quibus pa-
 rentibus sit natus, & quando
 vixerit, 192, 195. Huic Or-
 pheorum antiquissimo cate-
 gorum omnium gesta tribue-
 runt,

I N D E X

sunt, *ibid.* Astrologiam æ-
 què ac Theologiam Græcis
 primus explicavit: ac Lyram
 à Mercurio accepisse creditus
 est, 193. Quomodo cantu Si-
 renes superaverit, & Eurydi-
 cem uxorem ab inferis obti-
 nerit Platoni lachrimas excu-
 tiens, *ibid.* Quomodo sensus
 scopulis, & silvis aures addi-
 disse; item cur fulmine per-
 cussus dicatur, 194. Aliæ,
 quod ad ejus excessum, opi-
 niones narrantur, *ibid.* & 195.
 A morte in cygnum mutatus
 fingitur Platoni: unde & ani-
 mam ejus cygni specie evo-
 candam docuit Æneas, 204.
 Orphei Eneachordum juxta
 numerum Musarum videtur
 adornatum, 188
 Ortygia insula unde sic dicta: &
 ejus origo, 289
 Oryx quale sit animal; & cur
 Ægyptiis symbolum Astrologi
 & Mathematici, 267
 Osiris quare cum cornibus bubu-
 lis pictus, primus item Agri-
 cola sit dictus, 34. Osiris si-
 ve Liber Ægyptius primus
 hederam invenisse, ac ejus-
 modi coronam portasse fertur,
 39, 142. *Osiridis* nomine apud
 Ægyptios notari Solem, Lu-
 nam, Nilum & omnem hu-
 morem, quatenus ad genera-
 tionem concurrunt; æquè ac
Typhonis vocabulo eundem So-
 lem, ac humorem, quatenus
 generationi adversantur, ut
 Mare, 252, 253. Cur plera-
 que vocabula ex *Osiridis* no-
 mine formata, rebus utilibus
 sint indita, 253. Osiris
 cum Iside sorore ac uxore sua
 supremum Ægyptiis numen:
 is cum Sole & Nilo; hæc cum
 Luna & Terra culti, 262. Vnde
Osiridis nomen esse videat-
 ur; & cur ille ab Ægyptiis

niger sit effectus, *ibid.*
 Osiris primus sive Mitzraimus
 Chami filius, quos militiæ ha-
 buerit comites, 271
 Osiris secundus Patriarcha Io-
 seph, cujus symbolum Apis Æ-
 gyptius sive bos Memphiti-
 cus, uti Heliopolitanus Me-
 nis Thinitæ, 270
 Osiris tertius erat Liber sive Dio-
 nysius Arabicus, divinum ad-
 umbrans Mosen, 268. Cur ei
 socium addiderint Canem, *ibid.*

P.

P Alamon, aliter *Fertunus* di-
 ctus, Diis nauticis jungitur
 Virgilio, 158
 Palamedes Ulyssis fraude inter-
 emptus, quomodo ordinem
 aciei ac tesseras sive litteras
 invenerit, 307
 Pales Iovis villicus, 78
 Palilicium, aliter Lampadias,
 stella in oculo Tauri austrino,
 36
 Pallas cur *tergemina*, & *Tritonia*
 dicta, 353, 354. Apud Æ-
 gyptios cum Luna confundi-
 tur, 354. Ejus præcepta ad
 vitam humanam necessaria,
ibid. Vide *Minerva*, sive *A-*
thens.
 Palma arbor cur Anni sit sym-
 bolum, 117
 Palumbes unde sic dicatur, 314
 Pan pastorum, venatorum, ac
 totius naturæ Deus, quibus pa-
 rentibus sit natus; & cur in se-
 mi-capram ac semi-pisces se
 transformaverit; ejusque me-
 moria in cœlum sit relata, 91,
 92. Pan modò natus, cur pelle
 leporinâ involutus, & in cœ-
 lum portatus à Mercurio fin-
 gatur, 248
 Panda Dea pacis, quibusdam Vir-
 ginitis efficit signum, 78. Vnde
 nomen hoc formatum sit, *ibid.*
 Pan-

- Pandion I Erichthonii Vulcano & Athenâ prognati filius, adeoque Cranai pronepos, filias suas cum focero & nepote in aves mutatas vidit, 43
- Pandion II Cecropis II filius, atque hinc Thesei non proavus, ut est apud Vossium, sed avus, 40. Cur Atticam in quatuor divideret regiones, 44
- Pandora cur Asia sit dicta, item *Clymene*, 322
- Papa Romani corona potius Pontificum gentilium, quam Ebraeorum gestamini videtur similis, 302
- Papaver, *papsio*, *pappa*, *papyrus*, unde sic dicantur, 358
- Parnassus antea *Larnassus* dictus, & quare, 321
- Pasiphaë Minois II uxor, quibus parentibus sit nata, 87. Ejus fabula historicè relata, 88
- Passer efficit signum cœleste, 368, 372. Cur Veneri sacer, ac amoris salacis sit symbolum, Venerisque curru addatur, 371. Cur Palladis avem Noctuanam tanto persequatur odio, 372. Ejus docilitas, ac petulantia, *ibid.*
- Passer Indicus multiplicis generis, 372. Passer Brasiliensis, vernaculè *Tangara* 373
- Pavire vocabulum antiquum unde, 357
- Pavo cur Iunoni sacer, 364: ac symbolum feminarum, uti Aquila marium, 365
- Pavo cœlestis quomodo aliter dicatur, & quot stellis constet, 356, 357. Hujus vocabuli origo, *ibid.* Pavo qua ratione in cœlum locatus videatur, 358. Cur lilia in capite gerat, 359. Pavones candidi nbi primùm nati videantur, *ibid.*
- Pavo qualia præbeat symbola, 361. &c. Cur Iunoni sit dicatus, 362
- Pecunia* unde sic dicatur, 28
- Pecus* cur veteribus *μῆλον* sit dictum, 28
- Pegasus variis notatur appellationibus; ejusque in cœlum recepti stellæ enumerantur, 218, 219. Equus alatus, *ib.* Unde natus fingatur: & quid denotet, 222. Cur Fontem Musarum unguis suis excitasse sit fictus; ac unde *Pegasus* dictus, *ibid.* & 224. Quare Perseo Pegasus nonnulli tribuerint; æquè ac Bellerophonti, 223. Pegaso Aurora, item Sol vehi fingitur, 224, 225. Pegasus qua occasione in cœlum sit collocatus, 224. Pegaso cœlesti aliud inditur nomen ex Scripturis, 225
- Pelenor Centaurus cur inter astra locatus sit, 286
- Pelectronius quidam strata & frenos equorum invenit, 284
- Pelias cur Iasonem occidendi animo persecutus sit, 329, 330.
- Peloponnesus insula unde sic dicta, 351
- Penates Dionysio Romæ visi, non Apollinis & Nepruni, sed Castoris & Pollucis simulachra fuisse demonstratur, 48
- Perseus quibus parentibus sit natus; & quid præstiterit, unde cœlum sit nactus, 115, 121, 122. Idem in Asterismis variè appellatur, 120. Ejus stellæ, *ibid.* & 121. Perseo substituitur David deferens caput Philistæi, 123
- Peruani quomodo stellas tam fixas, quam erraticas adorent, 10
- Petalum Pontificum Ebraeorum gestamini nomen, unde videatur formatum, 302
- Phacetus filia Veneris, ac Dea Syria in piscem mutata, 98
- Phaëthon equus Auroræ, 225, Stella Iovis, 234

I N D E X

- Phaëthon prius *Eridanus* dictus, unde *Phaëthontis* nomen accepit, 229. Quibus parentibus sit natus, 230. Ejus fabula Poëticè narratur, 231; ac Historicè phyſiceque explicatur, 232, 233, 234. Phaëthontis Theſperotorum & Molofforum, ſive, ut quibuſdam placet, Ligurum regis antiquiſſimi caſus, 234. Phaëthon quid ſignificet, *ibid.* Phaëthontis nomen ob formæ præſtantiam tribuitur Ablyrto Ætæ filio & Medæe fratri; ex cujus hiftoria videtur nata fabula Phaëthontis, qui Solis & Clymenes fingitur filius, 236
- Phaëthontides ſive Heliades, unde natæ, 231. Quomodo in populos nigras ſint converſæ; ſive Alnos, ut Virgilio viſum, *ibid.*
- Phalantus ex naufragio à delphino ſervatus, 208
- Phalanx Palladis diſcipulus, cur in ſerpentem ſit mutatus, 278
- Phaſianus avis unde ornum trahat, 343. In hanc Itys converſus, 344
- Phitomela Pandionis I filia à Tereo ſtuprata, in hirundinem convertitur, 43, 44
- Philoſophus* quid ſignificet, 141
- Phoebe ſive Luna, cur *Delia* dicta, 214. Bigis, imò à nonnullis quadrigis, aliis mulo & juvenicis vehi fingitur, *ibid.*
- Phoebe in ſelem converſa, 279
- Phœnices ſive Punici unde ſic dicantur, 158
- Phœnix cœleſtis quomodo aliter appelleretur; & quot ſtellis conſtet, 311. Phœnix unde ſic dicatur; & ejus deſcriptio; ac ubi degat, *ibid.* Romæ viſus, & quando, 312. Ejus victus, aras, ac regeneratio, *ibid.* Cur Solis fuerit ſymbolum, & Reſurrectionis, 313
- Phorcides quæ, & quot fuerint, 122
- Phrixus cur & quomodo Arietis conſenſo auſuſſe dicatur, 23, 24. Quis Arietis ille fuerit, variæ enarrantur opiniones, *ibid.* &c. Ac quomodo Diis mactatus dicatur, 25. Phryxi adventus in Colchidem ad Æetam, cujus filiam duxit, *ibid.* Ejus Templum, 26. Theſauros Athamantis & novercæ Inſis in Colchidem deportaſſe creditur, 28. Ac Arieti E-phoro ſuo nomen Iovis Ammonis attribuiſſe videtur, *ibid.*
- Phthia in columbam mutata, 323
- Pica Indica cœleſtis quomodo aliter appelleretur, 366. Quot ſtellis conſtet, 367. Pica vulgaris cur Baccho ſacra; & qualia præbeat ſymbola, *ibid.* & 368. Ejus variæ voces; & docilitas, 367. Pica Indica cur in cœlum relata videatur; & ejus deſcriptio, 368
- Pierius hallucinatur, dum apud Heſiodum *ἰερῆος Πιερούς* non equitem, ſed profugum, ſignificare cenſet; 223
- Pieratis humanæ ſymbola, 298
- Pindarus cur *φύσιν ἀεικωνίαν*, pro *immanni corpulentia* dixerit, 245. Idem à Corinna melico certamine quinquies ſuperſaurus, 302
- Pirithous Theſeo arctiſſimè devinctus cujus fuerit filius, 40
- Piſcis australis quomodo aliter appelleretur, & quot ſtellas continet, 308, 309. Piſcis qualia præbeat ſymbola, 309, 310. Piſces maris excrementa; & unde piſcis Græcis *ἰχθὺς* dici videatur, 309. Cur Ægyptiis in odio fuerint, *ibid.* Cur piſcium eſu amoris ardor extingui;

- gui; & piscis luxus symbolum esse videatur, 310. Piscis major qua ratione in cœlum relatus sit, *ibid.* Alia adfertur ex Scripturis, 311
- Piscēs cœlestes variè appellatur, 96. Quid denotent, & quot stellis constent, *ibid.* Cur Arabes hoc signum *Elhaus* in numero singulo dicant, *ibid.* Piscibus orientibus qui nascuntur, gemellos aut gemelliparas fieri, 97. Eisdem qua ratione in cœlum sint recepti, *ibid.* & 98. Signum sunt humificum; unde in eo Veneris est exaltatio, 97. Piscibus Gentilium fictitiis substituntur alii ex Scripturis, 103
- Piscis volans, signum cœleste, quomodo aliter appellerur, & quot stellis constet, 377, 378
- Platonis anima in Aquilam cœlestem conversa fingitur, 178
- Plaustrum minus, 104. & Majus, 107
- Pleiades Iovis amasiæ, cur inter sidera sint relatae, 35. Earum nomina singula, *ibid.* Cur sex tantum appareant: unde & *ἑξήτεροι* Arato dictæ, *ibid.* Olim scorsim à Tauro effictæ, 30. postea in cœsura ejus pictæ; at nunc in origine verticis, 35. Pleiadum sidus cur *vestium infitorem* dixerit Plinius, 36. Eius aliæ appellationes, 34, 36. cur Vergiliarum sidus dicatur, *ibid.* Cur *Pleiades*, item *Atlantiades* & *Hesperides* audiant, 35
- Pluto ille, qui Proserpinam rapuit, quis fuerit, 165, 171, 172. Pluto equis uti fertur, 214
- Plutus divitiarum Deus unde sit natus, 40
- Pœtæ gentiles unde portentosa sua delicta de suo Typhone ab Heccule confecto hauserint, 159. Pœtæ cur *μεταφορικῶς* prolata propriè ament intelligere, 132. Idem vera nomina, aliis naturam rei exprimentibus consistis, plerumque deleverunt, ita ut conficta in historiam quoque irrepererint, 234. Pœtis cur hederacea ac simul laurca tributa sit corona: & quid in Pœta requiratur, 303
- Pollux cur dicatur Hercules, item Alcides, 50. Pugilem egit, æquè ac Castor equitem, 57
- Polus Zodiaci borealis *Clavus ferreus* videtur dictus, ob venas ferreas versù boream in terræ visceribus latitantes, 112
- Pompejus fasciâ candidâ ulceris tegendi causâ crux obligans, suspicionem de affectandis regum insigniis sibi peperit, 300
- Posidonius, quid tentaverit, 2
- Progne Pandionis I filia Tereo nupta, in lusciniam conversa, 43, 44
- Prometheus partis Ægypti princeps, idem ac Enoch, sed falsè, creditus, 2. Cur monti Caucaso ferreis vinculis alligatus, & ab aquila excruciatius fingatur: & quomodo ab Hercule liberatus sit, 176, 189. Ea fabula historicè explicatur, 177, 178. Promethei plures, 322
- Prophetæ negligentes ac meretriculosi, cur *canes mui* appellentur, 256
- Propus stella Geminorum, 39
- Proserpina quo tempore à Plutone sit rapta, 165. Ei sacer canis, 257
- Psalterium quid significet, quomodo Ebrais & Arabibus dicatur, quot nervis constet; ac quale sit instrumentum, 189, 198. Quomodo à Nablio differat: & quod olim quoque

I N D E X

- paradis* sit dictum, 190
Ptolemæus Lagides Ægypti rex, à quo successores ejus dicti sunt
Ptolemæi, 135
 Ptolemæus stella Argonavis, aliter *Canopus*, 325
 Pygmarorum pugna cum gruibus, 308
 Pythagoras cur piscibus abstinere jussit, 309
- R.
- R**abe unde ortum, 277
 Regiomontanus Globos cœlestes siderum imaginibus adornavit, 3
Reine Blanche unde sic dicitur, 319
 Remora piscis an naves ex suo ipsius robore remorari valeat, 376
 Remus vide *Romulus*.
 Reus cur Athenis velato capite causam dicere sit jussus, 78
 Rhea sive *Ege* videtur idem fuisse numen, ac Germanorum *Erthum*, 102. Rhea Cœli filia major nati ex Titæa, eadem ac Opis, 298
 Rhea virgo Vestalis Romuli Remique mater, 290. Qua pœnâ ob stuprum commissum sit affecta, 291
 Robigo Deus Romanorum, 265
 Rhodos unde sit nata, 240
 Romulus & Remus gemini, quo tempore vixerint, 287. Idem cur spurii dicti; & Amulii jussu expositi, lupæ rumis lactati fingantur, 290. Romulus unde sic dicatur: & quomodo cum fratre à pastore inventus ac educatus sit, 291
 Rosa quando primum effloruerit, 315. Veneris est conciliatrix, *ibid.*
 Rosemund stella juxta candam Cygni, Arabicè *Arided* dicta, 202
- Ruma quid significet, 291
 Rumina ficus unde; ac quando aruerit, 291
- S.
- S**abech quid significet, 346
 Sagitta cœlestis variis insignitur nominibus; & quot comprehendat stellas, 181. De ejus in cœlum receptione diversæ opiniones: & qua ratione sagitta *Herculis* trifurca in cœlum recepta videatur, *ibid.* & 182, 183, 184. Quam tamen Bayerus unicâ tantum cuspidè pinxit, 184. Alia sagittæ cœlesti tribuitur appellatio ex Sacro Codice, *ibid.*
 Sagittarius, signum cœlestè, varia obtinet nomina, 84. Quid significet; & quot stellis constet, *ibid.* Cur ejus loco Arabes sagittam tantummodò pingant, 85. Sagittarius quomodo in Globis figuretur; & cujus sit symbolum, *ibid.* & 87, 88. In hujus fictivi locum substituitur alius ex Scripturis, 89
 Saidon stella Aquarii, 93
 Sais urbs Ægypti, ubi *Néit*, hoc est, Minerva Ægyptiaca est culta, 41
 Saitica Dea, 41
 Sambuca unde sic dicta, & quot nervis constiterit, 188
 Samothracæ unde sic dicti, 2
Sanctus Vitus Corveia patronus, qui martyr obiit, cum *Swanterviti* Rugianorum idolo videtur cultus, 54
Sabhenath Panceb Ægyptiacum Iosephi cognomen, quid significet, 34
 Sarpedon cur Iovis filius sit dictus, 210
 Saturnus ille Chironis genitor, quomodo vero nomine sit dictus, 85. Saturnus sive *Neptunus*

R E R V M.

- ptunus Thessalicus Ixion, qua-
les habuerit satellites, 283.
Quo tempore vixerit, 284.
Idem ob Philyræ amorem in
equum conversus, 215
- Schwan sive Sueno filii Ale-
manni sive Herculis Germa-
nici nomen, 53. Ejus filia
Schwanhildis Epitaphium, 54.
Is cum Swantewiti Idolo vi-
deretur cultus, *ibid.*
- Scedasi canis quid fecerit, 258
- Schedii interpretatio vocabuli
bet rejicitur, 53
- Schickardus, quid in Astrono-
mia præstiterit, 7
- Schilleri Cælum stellatum Chri-
stianum breviter describitur, 6.
Quid in eo desideretur, 9
- Schonerus Globum cœlestem i-
maginibus siderum adornavit,
3
- Scorpiones ex caneris exanimatis
quando procreantur, 61
- Scorpius terrestris insidiarum est
symbolum, 83
- Scorpius cœlestis variis insigni-
tur nominibus, 82. Quid de-
notet, & quot comprehendat
stellas, *ibid.* Ejus efficientia
in iis, quos nascentes exci-
pit, 83. Cum Libra olim u-
num erat Signum; unde &
Fera magna audit, *ibid.* Qua
occasione inter sidera sit rela-
tus, *ibid.* Poëtico illi sive fi-
cticio Scorpionis substituitur
alius ex Scripturis, 84
- Scripturæ sacræ varia loca illu-
strata, imprimis hæc:
Genes. XXXV, iv. 318. Exod.
II, x, 95. XVII, xvi, *ibid.*
XXXIV, xxix, & xxxiii,
301. Numer. XIII, xxiv, 269.
XIII, v. xxxiv, 49. Deuter.
XXVIII, xlix, 178. XXXII,
xvii, 52. 1 Sam. V. iv. 103.
XXV, ixi, 268. 2 Reg. II,
xxiv, ixi. Psalm. XXXIII,
11, 189. CXXXIII, 199.
- CXLVII, 282. Et. XLIV, v,
346. Ierem. XXV, xxxviii,
317. & XLVI, xvi, 318.
Hos. VIII, 1, 178. Sophon.
III, 1, 318. Math. XXIV,
xxx, 344, 346, 347
- Scutorum pelliceorum origo, 73.
- Scylla monstrum supernè Vir-
gineum, infernè piscinum,
123
- Scythia gemina, 331
- Segmundus Germanus ex Italia
redux, Vblorum Aræ sacer-
dos constitutus, 50, 51
- Semele Bacchi mater, quibus pa-
rentibus sit nata, 303
- Semiramis gemina: prior Nini
vidua; altera quoque *Atossa*
dicta, Belochi filia, 316. Se-
miramis Dercetis filia, cur à
columbis cibata fingatur; ac
columbæ figurâ sit culta, *ibid.*
& 317. Vocabulum *Semiramis*
quid significet, & unde deri-
vetur, 317
- Septem triones Virgæ minoris
stellæ, 105. item Majoris,
107, 108
- Septentrio cur sic dicatur, 105
- Septistellium aliter Pleiades, 34
- Serpens seductor primorum pa-
rentum specie cameli depin-
gitur, 375. Serpentum origo
juxta Poëtas, 373, 374, 375
- Serpens Serpentarii variè deno-
minatur, & quot stellas conti-
neat, 153. Cur *Sagarinus* di-
catur, 154. Huic substituitur
alius ex sacro Codice; *ibid.*
- Serpentarius cœlestis variè ap-
pellatur; & quot stellas com-
prehendat, 146. Tribuitur *Æ-
sculapio*, *ibid.* & *Casio* sive
Glauco, cujus verum nomen
Adrogeos, 150. Item *Phorbanti*
& *Laocoonti*, 152. Ejus alia
denominatio ex Sacro Codice
desumitur, 153
- Sibylla, unde *Kabala* dicta,
quid significet, 41
- Sidera

I N D E X

- Sidera ob motum ac cursum admirandum, quibusdam primitim videntur pro Diis habitata: unde & ortum vocabulum *Oeis*, 262
- Sidus Iovis, & Minervæ, 21, 29, 112. Veneris, 30. Phœbi, sive Apollinis, & Herculis, 38. Mercurii 59. Iovis & Iunonis, 64. Cereris, 73. Vulcani & Veneris, 80. Martis, 82. Dianæ, 84. *Vesta*, 89, 90. Iunonis, 92. Neptuni, 96. Bacchi, 112. *Isidis*; 259
- Signa cœlestia quomodo aliter dicantur, 5. Eorum distinctio, ac numerus, 18. Vide *Imagines cœlestes*.
- Signa cœlestia bicorpora gemellas aut gemelliparas creare purantur, 97
- Signa *Zodiacalia*, cur intermedia dicantur, 18. Eorum numerus, ac nomina, *ibid.* Distinctio, ac notæ, 19. Ab Ægyptiis pro Diis consiliariis habitata, *ibid.* Duodecim cœli ventis adscribuntur, 18; item præcipuis corporis humani membris, tanquam eorum gubernatores, 19. Omnia ordine considerantur, à pag. 21 usque ad 104. Singula triginta constant gradibus, 23
- Signa *Extrazodiacalia* distinguuntur & enumerantur, 20, 21. *Septentrionalia* ordine omnia enarrantur, à pag. 104, usque ad 225. uti & *Meridionalia* à pag. 225 usque ad finem.
- Signum Filii hominis, quid sit, 346, 347
- Sirenes, quibus parentibus sint natæ; & quomodo Orpheus eas superaverit, 193
- Sirius, vide *Canis major*.
- Sisyphus saxum apud inferos subinde rediturum in montem volvere fingitur, 219
- Sol poeticè dicitur Phœbus, 216: ac Cephalus, 234, 235. Sol an Virgilio & Hesiodo dicatur *Sirius*, 264. Solis portæ dux, quæ, 90. Solem quando *Osirin*, & quando *Typhoneta* dixerunt Ægyptii, 252, 253
- Spacio nomen Canis majoris, & nutricis Cyri, 259
- Sphæræ cœlestis constructio à quibus tentata sit, 2. Sphæra Copernicæ duplex à Guil. Cælio sive Blæuw constructa, describitur, 3, 4
- Spiritus Sanctus cur Columbæ specie apparuerit super Christum recens baptismum, 314
- Tragides*, cur sic dicantur, 4, 5
- Statu lapsus ex ignorantia distinctionis Serpentum cœlestium, 154
- Stellæ orbis, ut vocant, *octavi* unde appellentur *fixæ*, 1. Earum Catalogus ab Hipparcho concinnatus, 3. à Tychohe correctus, *ibid.* Stellæ, cur alia *informes* sive *disperse*, alia *formata* sive *constellata* dicantur, 4, 5. Cur, & à quibus eæ ad certas imagines sint redactæ, 5, 6. Stellarum quarundam constellarum tam singularim, quàm collectim nominatarum appellationes, 9, 10. Stellæ fixæ ratione quantitatis discernuntur, 11. ac distinctim pinguntur, 13. Primæ magnitudinis sive lucis recensentur, 12. Nebulosæ cur sic dicantur, *ibid.* Telescopii noviter inventi adminiculo exactè conspici possunt, *ibid.* Stellæ fixæ in quo ab erraticis differant, 13. Earum qualibet septem in cœlo radios ejaculatur, *ibid.* Cur alia *Zodiacales*, alia *Extrazodiacales* dicantur, 14. Stellæ *erratica* sive *Planeræ*, cur uno instrumento vix representari possint, 2. In quo à *fixis* differant, 2, 13. *Stellæ*

Stellarum firmamenti quæ prima censetur, 22. Stellarum motus secundum longitudinem, & latitudinem, 23. Stellæ omnes unoquoque anno spatio 51 secundas procedunt, 23. Stella Electræ in Tauro, cur post Trojæ excidium se abscondidisse fingatur, 35. Stella polaris cur sic dicatur; ejusque appellationes alix, 105. Post captam à Mahumede Constantinopolin se occultasse fingitur, *ibid.* Stellis vitam & animas rationales attribuerunt Stoici; imò Avicenna phantasiam; & Simplicius tactum, visum, auditum, 35. Stellæ esse igneas, alique vaporibus vi Solis à terra extractis, 234. Stellarum cultus apud Peruanos, describitur, 10. Numerus à variis variè insinuitur, 11, 12. Sthenobœa Proeti uxor Bellerophonem tentatæ pudicitix falsò accusat, 221. Strabonis opinio de nomine Atheniensium urbis rejicitur, 43. *Terebinthi* unde; & quid olim significarit, 371. Swanius sive Sueno filius Herculis Alemanni, 161. *Swantewits* bonorum Deorum apud Germanos Princeps describitur, 51. Vocabulum hoc compositum est ex Germanico *schwahn* & *wit* sive *weis* 53. Fortè idem fuit, ac Swanius sive Sueno Alemanni filius, 54. Ejus idolum Helmoldo dicitur *Zuante Visk*, q. d. *Sanctus Vitus*, *ibid.* Sycophantæ vocabulum unde, 279, 280. Originem suam Atheniensibus debere videtur, 280. Syri cur pisces Deorum ritu colant, eorumque abstineant esu, 98, 99, 100

T *de Fos*, sive *Taus* unde, 357. Taurus ignem naribus efflans, ac ab Hercule sive potius Theseo confectus, historicè consideratus, 168, 169. Tauri æripedes ignem spirantes qui, 334. Taurus, vit Cretensis, raptor Europæ, 31. Taurus Minois II Cretæ regis Notarius, 88. Taurus signum cælesti variè appellatur, 29. Quot stellis constet, quidve designet, 30. Quomodo veteribus sit pictus, *ibid.* Ejus in cœlum translationis occasio, 30, 31, &c. Tauri figura cur in honorem Osiridis videri possit accepisse locum in cœlo, 34. Ejus stellæ collectim nominatæ, Pleiades & Hyades, *ibid.* Tauro oriente nascuntur Cincodi, 37. Ejus in cœlum translationis ratio ex S. Scriptura elicitur, *ibid.* Telemachus in aquas decidens, à delphino servatus, 209. Templum Iovis Dodonæi, 318. Terra beata cur *Cœlum* gentilibus sit dicta, 269. *Terebinthi* unde originem ducat ac formatum sit; & cur hoc nomen Soli primum videatur impositum, 262. Tereus Martis filius, Thraciæ rex, cur in upapam sit conversus, 43, 44. Thebæ cantu exstructæ, & cantu rursus destructæ, 192. *Thesauri* unde, 305. Theseus unus ex Geminis, fortè socium in eo Signo agnoscit Herculem Thebanum; sive Pirithoum, 40. Cujus fuerit filius, *ibid.* Ejus genealogia, 41. Patri Ægeο succedens, cur Medeam Athenis expulset, *ibid.*

I N D E X

- Nit, 45. Varias feminas rapuit; ac tandem, Lycomedis iussu, obtruncatus est, 46. Thesei coronam ab Amphitrite acceptam in cœlum retulit Neptunus, 145. Theseus unde *Herculis* nomen accepisse videatur, 169. Opera *Herculis* ab inferis receptus quomodo dicatur, 164, 165, 172
 Thespia Asopi filia, quomodo in Virginis Signum sit conversa, 77
 Thyrs Cœli & Vestæ filia, 213
 Tiara capitis ornamentum ex bysso, 300
 Timotheus domo Milesius, ob quatuor nervos ad præcos septem adjectos, Lacedæmone pœnas dedit, 190, 196
 Tiphys Argonavis archinaucleus, 329
 Tiræa post mortem *Terra* dicta, Cœli uxor, 298
 Titanes fulminibus ad inferos detrusi, quibus parentibus sint nati, 298. Cur *Titanes* sint dicti, Ægyptiorum opinio, *ibid.*
 Titanus Cœli & Tirææ filius, quo pacto Saturno fratri imperio cesserit: item cur Iovi Saturni filio bellum intulerit, 298
 Tomos urbs unde sic dicatur, 237, 238
 Trajanus Cæsar cur filium suum pauperculæ cuidam mulieri adjudicârit, 215
 Trochilus in Aurigam cœlestem mutatus, 134
 Triangulum Austrinum variè appellatur; ac quot stellis constet, 353. Qua ratione in cœlum sit locatum, *ibid.* & 354
 Triangulum Boreale variè appellatur, 124. Ejus stellæ: & cur *Delosoton* dicatur, *ibid.* Quid designet; & quare in cœlo sit suspensum; 125
 Triptolemus unus ex Geminis, cujus fuerit filius, 40. Cereris analsus, & agriculturæ inventor, *ibid.* Qua occasione in cœlum sit raptus, *ibid.*
 Triton Neptuni & Oceani buccinator, quibus parentibus sit natus; ac quomodo effictus, 213. Hostes Deorum in bello Gigantæo, inflatâ conchâ, perterruit ac in fugam vertit, 214
 Triton videtur idem fuisse ac Cranaus: & unde id nomen derivetur, 129
 Troja, Apolline Iyram pulsante, muris cinctâ, 192
 Tropus stella Geminorum, 39
 Tros Ganymedis pater, cur Tantalum bello petierit, 176
 Tubi optici à variis reperi, quid præstare possint, 12
 Tutulus sive Titulus unde sic dictus; & quale fuerit ornamentum, 302
 Tybelinus Saxonibus idem ac *Zornebok*, 54. Quod est ex Germanico *Züfel* sive *Zuifel* non autem ex *diuþolos*, 54, 55
 Tycho Braheus, quid in Astronomicis præstiterit, 3. Ejus Systema mundi, 4. Quid observaverit, 23
 Typhoëus sive Typhon quibus parentibus fingatur natus, 91, 97, 374. Monstrum horribile, 97, 374
 Typhon videtur idem esse ac Python, 288. Typho quid denotet, 114
 Typhonis nomine apud Ægyptios notari Solis, Maris, imò Vini ac ejusmodi rerum malignitatem humorem generabilem depascentem; æquè ac *Osiridis* vocabulo omnia amica & generationi conducibilia: & utriusque causa, 253

V.

- V**ellus aureum, 25. Varia de eo opiniones, 26, 27, 28.
- Veneri cur atratis vestimentis olim sint usi, 320
- Venus cur in piscis figuram se cum filio suo mutaverit, 97.
- Sub nomine *Dagonis*, vel *Dercetis*, vel *Atarguidis* culta, 98.
- Venus unde *Cytherea* dicta, 198, 199. Cur ex Veneris & Martis concubitu Timor sive Tremor, & Pallor nati fingantur, 199. Vnde *Venus* dicatur, *ibid.* Cur ejus currus cygnis trahi fingatur, 204. item columbis, 315. & passeribus, 371.
- Veneri cur lepus sit sacer, 249.
- Venus in Columbam purpuream sive rosaceam transformata, 315. Cur roseâ coronâ ornatur, 315. Vnde nata fingatur, 315, 316. Veneres multas agnoverunt gentiles, quarum gesta uni tribuerunt, 316. Veneri cur myrtus sacra, 141. Veneris sidus, 30. Veneris stella inter erraticas prima cultu divino aucta, 261
- Vesta eadem ac Terra, 298
- Via lactea, quomodo aliter appelletur; & cur tam paucas in Globis depictas ostendar stellas, 14, 17. Vnde lacteus iste candor illi accedat, variè disputatur, ac vera opinio ostenditur, 14, 15.
- Quodd inter meteora perpetram numeretur ab Aristotele, 15. Ejus definitio, *ibid.* & 17.
- Tractus, 16
- Vidua unde formatum videatur, 320
- Viduae cur albis linteis redimitae ac vittatae incendant, 319. Vidua regia cur apud Gallos *Reine blanche* appelletur, *ibid.*
- Viperarum conditarum esus ad quid conducat, 305
- Virgilius Maro quo sidere oriente sit natus, 253
- Virgo casta cur veteribus Apis sit dicta, 351. Virgines cur Vestas dixerint Athenienses, 110, 111
- Virgo, Signum coeleste, variè nuncupatur, 73. Quid denotet, & quot stellis constet, quas inter duâ reliquis fulgidiores, 74. Symbolum natiuitatis Iesu videatur I. Pico, 75. Cur *Fortunam* dixerint nonnulli, 76, 78: & *Cererem* sive *Isidem*; ac *Erigonem*, 76: item *Thestiam*, *Astræam*, *Thermidem*, & *Iustitiam*, 77: item & *Pacem*, sive *Concordiam* ac *Pandam*, 78. Quomodo Bayertis Pacis & Cereris numen in Virginis Signo conjunctim repraesentare volnerit, *ibid.* Virgo ecclesius cur symbolum ceteri possit Pacis & Fortunæ, 79. Virginis appellationes alia ex Scripturis adducuntur, *ibid.* Virgo signum sterile; unde in eo Veneris est humiliatio, 97
- Ulysses cur *Διαφροδοσιμος* ac *Subsimus* sit dictus, 209. Idem in quo reprehensus sit à Palamede, 307
- Vossius emendatus, 40
- Vrsa major variis insignitur nominibus, 107. Quot stellis complectatur; 108. Sinensibus olim annorum principium designabat, 109. Cur *Helice* ac *Plaustrum* dicatur; & ab hoc Signo curus inventum processisse videatur, *ibid.* Cur Callistis nomine notetur, *ibid.* Item *Vrsa Lycaonia*, *Parrhasia*, sive *Parrhasis*, *Moernalis*, & *Erymanthis* nuncupetur, 110. Ejus stellæ cur nunquam occidere videantur, poëticâ ratione indicatur, *ibid.* Ratio

I N D E X R E R V M.

appellationis ac translationis huius Signi in cœlum ex Scripturis depromitur, 111
Visa minor variis effertur nominibus, 104. Quot stellis absolvatur, 105. Cur *Plaustrum* five *currus* dicatur, *ibid.* item *Phœnice* & *Callisto*, 106. *Arctum* h. e. *Vrsam* primus appellavit Thales, 105. An hoc Signo unus ex Curetibus, five eorum sorores in ursas conversæ denotentur, 106. Ei induatur nomina ex Scripturis desumpta, 107
Vrsæ vocabulum cur Virginibus olim sit attributum, 110, 111.
Vulcanus quomodo genuerit filium *Erichthonium*, poëtice ac historice narratur, 128, 132
Vultur cadens, 185. Cur sic dicatur; & hodie loco testudinis marinæ Veterum pingatur, 196

W.

Währwölfe unde sic dicantur, 295

Witve unde sic formatum, & quare, 319, 320
Wotten Germanicum unde, 300

X.

Xanthippus cani cynotaphium erexit, 257
Xiphias piscis unde sic dictus, 376. *Xiphias* comeres mucronatus, 377. *Xiphias* lapis ad quid conducat, *ibid.*

Z.

Zerne cur Vandalis secundo significatu significet *nigrum*, 55
Zieglerus, quid tentaverit, 3
Zodiacus quomodo aliter dicitur, ac juxta latitudinem dividatur, 20
Zornebok malorum Deorum apud Germanos princeps, 52. Vocabulum hoc unde sit compositum, 55. Cur *Niger Deus* sit dictus, *ibid.*

E M E N D A N D A
A C
I N S E R E N D A.

P Aginâ 41, lineâ 1, pro *demonstravimus*, lege *demonstrabimus*.
 P. 43, l. 12, post *vocatur* adde, quasi *Saitines à Sais*, sive *Saitica Dea*. P. 55, l. 4, pro *Idololatra*, lege *Idololatras*. p. 76, l. 30, pro *fecimus*, lege *faciemus*. p. 84, l. 29, lege *in Globo nostro* 32.
 P. 107, l. 6, post *stella*, insere, *quarum extrema Cynosura dicta*. P. 118, l. 18, adde, *aut Mosis uxorem Æthiopissam, qua adumbrata videtur Ecclesia ex gentibus congregata*, Num. c. 12, v. 1. p. 143, l. 22, post *Phadra*, insere, *sorore, sive ut alii malunt*. p. 165, l. 6, post *Proserpinam*, insere, *illam*. p. 174, l. 23, pro *diximus*, lege *di-cturi sumus*. p. 206, l. 19, post *fabulosi*: lege, & *Cygnum*. p. 252, l. 16, post *Sirio exoritur*, insere, *apud eosdem*. p. 291, l. 25, pro *Rumina*, lege *Rumina*. p. 294, l. 17, lege *in hospitem*. p. 295, lege *Wiederwölfe; & Wolfsmensch*. p. 298, l. 20, pro *sunt*, lege *sint*. P. 299, l. 26, lege *Caelulum*. p. 302, lege הַבַּיִת p. 309, l. 25, lege *ἐπεμβία*. p. 318, l. 3, lege וַיִּבְרַח *Jonas*. p. 350, l. 2, lege *proposuerit*. *Cætera corrigenda relinquimus ipsis Lectõribus, quos æternùm valere jubemus,*